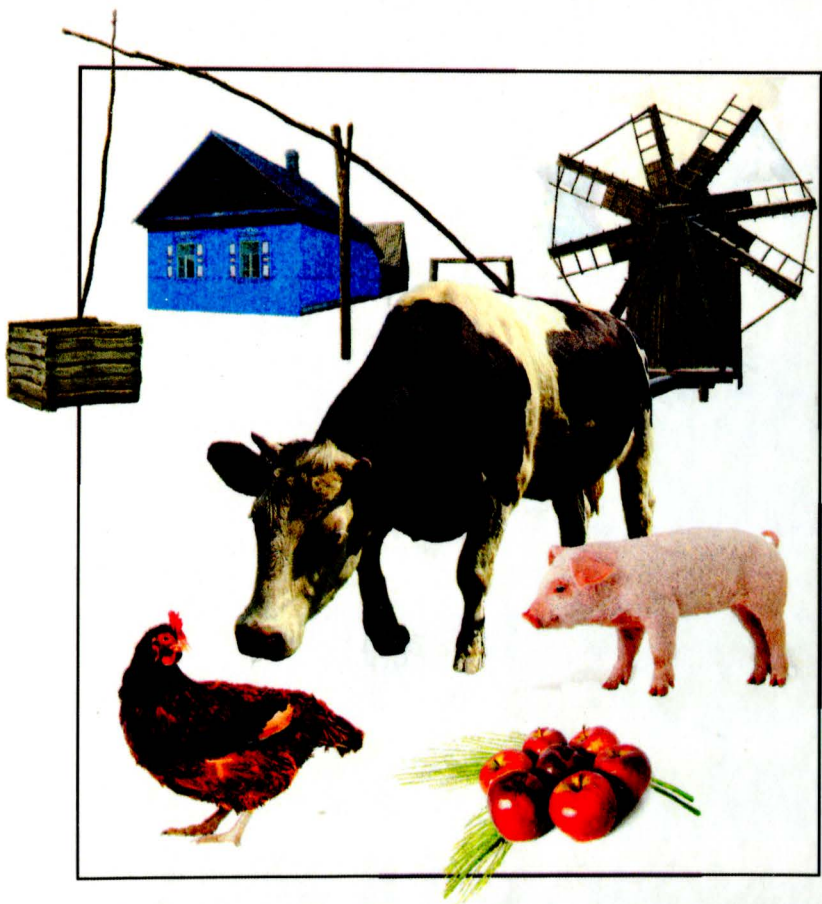

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА

ТЭМАТЫЧНЫ СЛОЎНІК

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АКАДЭМІЯ НАВУК БЕЛАРУСІ
Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА

ТЭМАТЫЧНЫ СЛОЎНІК

Мінск
«Беларуская навука»
2010

УДК 811.161.3'374.3:63

ББК 81.2Бей-4

С29

Складальнікі:

В. Д. Астрэйка, Н. М. Бунько, А. У. Ксяндзова,
Л. П. Кунцэвіч, В. М. Курцова, Ю. В. Маліцкі,
Н. В. Сівіцкая, Т. М. Трухан, А. І. Шаблоўскі

Навуковыя рэдактары:

Л. П. Кунцэвіч, В. М. Курцова

Рэцэнзенты:

кандыдат філалагічных навук Г. Ф. Вештарт,
кандыдат філалагічных навук І. Л. Капылоў

Сельская гаспадарка : тэматычны слоўнік / склад.

С29 В. Д. Астрэйка [і інш.]; навук. рэд. Л. П. Кунцэвіч,
В. М. Курцова. — Мінск: Беларус. навука, 2010. — 527 с.
ISBN 978-985-08-1230-8.

Слоўнік уключае выбраныя з розных крыніц рэгіянальныя беларускія народныя назвы, якія звязаны з сельскай гаспадаркай, а таксама са спадарожнымі традыцыйнай сялянскай працы заняткамі. Уваходзяць у яго і словы, якія абазначаюць розныя паняцці народнай астраноміі і метэаралагічных з'яў.

УДК 811.161.3'374.3:63

ББК 81.2Бей-4

ISBN 978-985-08-1230-8

© Афармленне. РУП «Выдавецкі дом
«Беларуская навука», 2010

ПРАДМОВА

Тэматычны слоўнік «Сельская гаспадарка» – гэта працяг серыі слоўнікавых выданняў (апублікавана тры выпускі – Жывёльны свет; Раслінны свет. Мінск, 2001; Чалавек. Мінск, 2006), падрыхтаваных супрацоўнікамі аддзела дыялекталогіі і лінгвагеаграфіі Інстытута мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы НАН Беларусі. Новы слоўнік уключае лексіку, звязаную з традыцыйнай гаспадарчай дзейнасцю селяніна, – апрацоўка зямлі, догляд пасаваў, збор і захаванне ўраджаю, назвы прылад працы і асобных падручных сродкаў, з дапамогай якіх ажыццяўляецца той ці іншы этап працы хлебараба, а таксама шматлікія іншыя найменні, што непасрэдна або ўскосна асямляюцца з сельскай гаспадаркай. Гэта назвы зямельных надзелаў і іх відаў, назвы палеткаў пасля ўборкі збожжавых зернавых і бабовых культур, ільну, лексічныя абазначальныя сродкі сенажацей, іх відаў і характар працы, выкліканы нарыхтоўкай сена, кармоў наогул і г. д. Асобную частку слоўнікавых матэрыялаў складаюць назвы гаспадарчых пабудов і іх частак, у якіх апрацоўваліся ці захоўваліся збожжа, лён, сена, салома. Падаюцца ў слоўніку і назвы асноўных сродкаў перамяшчэння – воза, саней, а таксама найменні зброі, той часткі спадарожнага начиння, без якой сельскагаспадарчая дзейнасць немагчыма. Зразумела, функцыі і выкарыстанне сродкаў перамяшчэння ў сялянскім побыце значна шырэйшыя, чым толькі ўласна гаспадарчыя, але, улічваючы іх асноўнае прызначэнне менавіта для сель-

скагаспадарчай вытворчасці, найменні для абазначэння воза, саней і збруі ўключаны ў гэты слоўнік.

У даведніку адлюстраваны таксама назвы з'яў нежывой прыроды – найменні стану надвор'я, працэсаў, з'яў, абы-моўленых ім, інакш кажучы, назвы з метэаралагічнай сферы. Пры ўключэнні апошніх у склад дадзенай лексікаграфічнай працы яе аўтары арыентаваліся на структуру і асаблівасці ўпарадкавання спецыяльнага тома ЛАБНГ «Сельская гаспадарка. Т. 2» (Мінск, 1994). Такім чынам, у структурных адносінах слоўнік «Сельская гаспадарка» аб'ядноўвае ўласна намінацыйныя адзінкі, а таксама розныя іншыя абазначальныя сродкі, якія традыцыйна выкарыстоўваліся ў якасці адзінак моўнага забеспячэння сельскагаспадарчай дзейнасці селяніна і дадатковых заняткаў, звязаных з ёй.

У аснову тэматычнай класіфікацыі лексікаграфічнай працы пакладзены пашыраныя народныя ўяўленні аб зямлі і працы хлебароба на зямлі, яе характары і асаблівасцях, аб сродках, з дапамогай якіх такая работа рабілася раней ці ажноўляецца зараз, а таксама ўключаны ўсе тыя традыцыйныя паняцці і ўяўленні, што непасрэдна не датычацца сельскагаспадарчага вытворчага цыкла і спадарожных яму заняткаў хлебаробаў, але маюць пэўныя адносіны да сельскай гаспадаркі.

Як і ў папярэдніх выданнях серыі, лексічныя матэрыялы падзяляюцца на асобныя блокі або лексіка-тэматычныя групы слоў. Загалоўным словам у артыкуле выступае адпаведнае па значэнні слова літаратурнай мовы. У асобных выпадках (пры адсутнасці такога слова) у якасці загалоўнага выкарыстоўваецца найбольш пашыранае рэгіянальнае найменне. Слоўнікавыя артыкулы ў тэматычных падборках размешчаны паводле загалоўных слоў у алфавітным парадку. У канцы слоўніка змяшчаецца алфавітны паказальнік адлюстраваных у кнізе слоў, кожнае з іх забяспечваецца нумарам старонкі, адпаведным нумару ў тэкставай частцы.

Аўтарская работа выканана наступным чынам:

1. Назвы сельскагаспадарчых угоддзяў, назвы ворнай і няворнай зямлі – Л. П. Кунцэвіч (артыкулы «Агрэх», «Града» падрыхтаваны сумесна з Н. М. Бунько, артыкулы «Абсёвак», «Баразна», «Заварот», «Мяжа», «Скіба» падрыхтаваны Н. М. Бунько).

2. Назвы традыцыйных сельскагаспадарчых прылад працы, іх частак, прыстасаванняў, спадарожнага начыння – В. М. Курцова (артыкул «Сродкі ўмацавання рубля» падрыхтаваны сумесна з А. У. Ксяндзовай, артыкулы «Стажар», «Апоўзіны» падрыхтаваны Т. М. Трухан).

3. «Апрацоўка зямлі, сяўба, догляд пасеваў» – Н. М. Бунько.

4. «Збор і апрацоўка ўраджаю» – Ю. В. Маліцкі.

5. «Сенакос» – Т. М. Трухан (артыкул «Чубарына» падрыхтаваны А. І. Шаблоўскім).

6. «Нарыхтоўка кармоў» – Т. М. Трухан.

7. «Назвы меры вагі, аб'ёму і плошчы» – А. І. Шаблоўскі (артыкул «Пакос» падрыхтаваны сумесна з Т. М. Трухан).

8. «Назвы сельскагаспадарчых і вытворчых пабудов» – Н. В. Сівіцкая.

9. «Народная астраномія і метэаралогія» – В. Д. Астрэйка.

10. «Назвы воза, саней, іх частак, збруі» — А. У. Ксяндзова.

У сувязі з тым, што слоўнік прызначаны для шырокага кола чытачоў, словы ў слоўнікавых артыкулах згодна з усталяванай для серыі традыцыяй падаюцца ва ўніфікаванай правапісна адаптаванай форме, але так званыя нерэгулярныя фанетычныя асаблівасці мясцовых слоў захоўваюцца. Акрамя таго, у асобных выпадках паралельна з літаратурнай формай абазначальнага сродку падаецца яго фанетычны варыянт (варыянты). Гукавое аблічча лексем адлюстроўваецца пераважна ў словах, якія былі зафіксаваны на тэрыторыі заходнепалескіх гаворак. Пры наяўнасці варыянтаў ужывання аднаго і таго ж слова з прыстаўнымі зычнымі альбо пры наяўнасці граматычных варыянтаў апошнія падаюцца ў дужках: *(в)óтліга, аўся́на(я) салóма*. Такім жа чынам перадаецца і варыянтнае вымаўленне зычнага гука г,

як фрыкатыўнага ці выбухнога (выбухны гук абазначаецца сімвалам г). Указанне на тэрыторыю распаўсюджання мае абагульняльны, арыентацыйны характар. Каля кожнай лексемы змяшчаецца крыніца яе фіксацыі, а таксама агульнапрынятыя граматычныя і стылёвыя паметы пры іх наяўнасці ў лексікаграфічнай крыніцы.

Слоўнік з'яўляецца лексікаграфічным даведнікам па беларускай мясцовай лексіцы, якая звязана з сельскай гаспадаркай у яе шырокім разуменні. Ён будзе карысным і цікавым не толькі для філолагаў, але і гісторыкаў, этнографав, краязнаўцаў, — наогул усіх, хто любіць роднае слова, цікавіцца і захапляецца народнай словатворчасцю.

Ад рэдактараў

ПРЫНЯТЫЯ СКАРАЧЭННІ

НАЗВЫ ВЫКАРЫСТАНЫХ КРЫНІЦ

- АЛА – Агульнаславянскі лінгвістычны атлас. Архіў ма-
тэрыялаў па населеных пунктах Беларусі сеткі
атласа. Захоўваецца ў Інстытуце мовы і літара-
туры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы НАН
Беларусі.
- Бялькевіч – Бялькевіч І. К. Краёвы слоўнік усходняй Магі-
лёўшчыны. Мінск, 1970.
- Варлыга – Варлыга А. Краёвы слоўнік Лагойшчыны.
Нью-Йорк, 1970.
- ГЧ – Гавораць чарнобыльцы. Мінск, 1994.
- ДАБМ – Дыялекталагічны атлас беларускай мовы.
Мінск, 1963.
- Дабравольскі – Добровольский В. В. Смоленский областной
словарь. Смоленск, 1914.
- ДСБ – Дыялектны слоўнік Брэстчыны. Мінск, 1989.
- ЖНС – Живое народнае слова. Мінск, 1992.
- ЖНшС – Живое наша слова. Мінск, 2001.
- ЖС – Живое слова. Мінск, 1978.
- З нар. сл. – З народнага слоўніка. Мінск, 1975.
- Каспяровіч – Каспяровіч М. І. Віцебскі краёвы слоўнік.
Мінск, 1927.
- Кучук – Кучук І. М., Малюк А. К. Палескі слоўнік.
Лельчыцкі раён. – Мазыр, 2000.
- ЛАБНГ – Лексічны атлас беларускіх народных гаворак:
У 5 т. Мінск, 1993–1998.
- ЛП – Лексика Полесья: Материалы для полесского
диалектного словаря. Мінск, 1968.

- ЛМПП – Лексіка народнай гаспадаркі ў гаворках Мазырска-Прыпяцкага Палесся / А. А. Станкевіч, А. М. Воінава, Л. М. Мінакова / М-ва адукацыі РБ, Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Ф. Скарыны – Гомель: ГДУ імя Ф. Скарыны, 2008.
- Мат. апыт. – Матэрыялы, сабраныя ў час спецыяльных экспедыцыйных выездаў, у выніку апытанняў прадстаўнікоў гаворак.
- Мат. Гом. – Матэрыялы да дыялектнага слоўніка Гомельшчыны // Беларуская мова і мовазнаўства. Мінск, 1975–1982. Вып. 3–10.
- Мат. Гродз. – Сцяшковіч Т. Ф. Матэрыялы да слоўніка Гродзенскай вобласці. Мінск, 1972.
- Мат. Маг. – Матэрыялы для абласнога слоўніка Магілёўшчыны. Мінск, 1981.
- Мат. мін.-мал. – Матэрыялы для слоўніка мінска-маладзечанскіх гаворак. Мінск, 1970–1977. Вып. 1–3.
- Мат. дыял. сл. – Матэрыялы для слоўніка народна-дыялектнай мовы. Мінск, 1960.
- Нар. скарбы – Народныя скарбы. Мінск, 2008.
- Насовіч – Насовіч І. І. Слоўнік беларускай мовы. Мінск, 1983.
- НЛ – Народная лексіка. Мінск, 1977.
- НЛГ – Народная лексіка Гомельшчыны ў фальклору і мастацкай літаратуры: Слоўнік. Мінск, 1983.
- НС – Народнае слова. Мінск, 1976.
- Н. сл-сць – Народная словатворчасць. Мінск, 1979.
- НСГТ – Народная сельскагаспадарчая тэхніка беларусаў. Мінск, 1974.
- Растаргуеў – Расторгуев П. А. Словарь народных говоров Западной Брянщины. Мінск, 1973.
- Сл. Гродз. – Сцяшковіч Т. Ф. Слоўнік Гродзенскай вобласці. Мінск, 1983.
- СНМ – Скарбы народнай мовы. Мінск, 2005.
- СРЛГ – Слоўнік рэгіянальнай лексікі Гродзеншчыны / Пад рэд. М. А. Даніловіча, П. У. Сцяцко. Гродна: ГрДУ, 1999.

СПЗБ –	Слоўнік гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча: У 5 т. Мінск, 1979–1986.
СЦБ –	Слоўнік гаворак цэнтральных раёнаў Беларусі: У 2 т. Мінск 1990. Т. 1.
Станкевіч –	Станкевіч Я. Белорусско-русский (Велико-литовско-русский) словарь. Нью-Йорк, 1995.
Сцяцко ДС –	Сцяцко П. У. Дыялектны слоўнік: 3 гаворак Зэльвеншчыны. Мінск, 1970.
Сцяцко НЛ –	Сцяцко П. У. Народная лексіка. Мінск, 1970.
Сцяшковіч –	Сцяшковіч Т. Ф. Гаворкі Ваўкавыскага раёна Гродзенскай вобласці. Гродна, 1959.
ТС –	Тураўскі слоўнік: У 5 т. Мінск, 1982–1987.
Трухан –	Лексіка апрацоўкі льну. Тэматычны слоўнік, лексічны атлас / Трухан Т. М., Клімчук Ф. Д. Мінск, 2006.
Цыхун –	Цыхун А. П. Скарбы народнай мовы. Гродна, 1994.
Шаталава –	Шаталава Л. Ф. Беларускае дыялектнае слова. Мінск, 1975.
Шатэрнік –	Шатэрнік М. В. Краёвы слоўнік Чэрвеншчыны. Мінск, 1929.
ЭСБМ –	Этымалагічны слоўнік беларускай мовы. Мінск, 1978–2008. Т. 1–12.
Юрчанка –	Юрчанка Г. Ф. Дыялектны слоўнік (з гаворак Мсціслаўшчыны). Мінск, 1966; Юрчанка Г. Ф. Народная сінаніміка. Мінск, 1969; Юрчанка Г. Ф. Народнае вытворнае слова: 3 гаворак Мсціслаўшчыны. Мінск, 1981–1985. Вып. 1–3; Юрчанка Г. Ф. Сучаснае народнае слова: 3 гаворкі Мсціслаўшчыны: Слоўнік. Мінск, 1968; Юрчанка Г. Ф. Сучасная народная лексіка: 3 гаворкі Мсціслаўшчыны: Слоўнік: А – Н. Мінск, 1993.
Янкова –	Янкова Т. С. Дыялектны слоўнік Лоеўшчыны. Мінск, 1982.
Янкоўскі –	Янкоўскі Ф. М. Дыялектны слоўнік. Мінск, 1959–1970. Вып. 1–3.
Яўсееў –	Яўсееў Р. М. Маці казала так: 3 гаворкі Бялыніцкага раёна. Мінск, 1978.

НАЗВЫ ДЫЯЛЕКТНЫХ ГРУП ГАВОРАК

агульн. —	агульнавядомае
асн. мас. г. —	асноўны масіў гаворак
зах.-пал. г. —	заходнепалескія гаворкі
паўдн.-зах. д. —	паўднёва-заходні дыялект
гродз.-бар. г. —	гродзенска-баранавіцкая група гаворак
пал. г. —	палескія гаворкі
случк.-маз. г. —	случка-мазырская група гаворак
паўн.-усх. д. —	паўночна-ўсходні дыялект
віц.-маг. г. —	віцебска-магілёўская група гаворак
пол.-мін. г. —	полацка-мінская група гаворак
сярэд.-бел. г. —	сярэднебеларуская група гаворак
усх.-маг. г. —	усходнемагілёўская група гаворак

АСНОЎНЫЯ ДЫЯЛЕКТНЫЯ ЗОНЫ

цэнтр. з. —	цэнтральная зона
паўн.-зах. з. —	паўночна-заходняя зона
паўдн.-усх. з. —	паўднёва-ўсходняя зона
зах. з. —	заходняя зона
усх. з. —	усходняя зона

ДЫЯЛЕКТНЫЯ РЭГІЁНЫ

Беластоц. р. —	Беласточчына (Польшча)
Бярэз. р. —	у наваколлі р. Беразіны
Вілен. р. —	Віленшчына
Віц. р. —	у наваколлі Віцебска
Гом. р. —	у наваколлі Гомеля
Гродз. р. —	у наваколлі Гродна
зах.-бран. р. —	Заходняя Браншчына (Расія)
Латгал. р. —	Латгальскі рэгіён
Маг. р. —	Магілёўскі рэгіён
Мін. р. —	Мінскі рэгіён
пал. р. —	палескі рэгіён
Паням. р. —	Панямонне
паўдн. р. —	паўднёвы рэгіён

паўн. р. —	паўночны рэгіён
Слуцк. р. —	Слуцкі рэгіён
Смален. р. —	Смаленскі рэгіён
усх.-маг. р. —	усходнемагілёўскі рэгіён
Чэрв. р. —	Чэрвеньскі рэгіён

ІНШЫЯ СКАРАЧЭННІ

адзінк. —	адзінкавае
адм. —	адмоўнае
дзеепрым. —	дзеепрыметнік
дзіц. —	дзіцячае
ж. —	жаночы род
жарт. —	жартоўнае
зак. —	закончанае трыванне
зб. —	зборнае
зневаж. —	зневажальнае
зніж. —	зніжанае
іран. —	іранічнае
ласк. —	ласкальнае
м. —	мужчынскі род
метаф. —	метафарычнае
мн. —	множны лік
мясц. —	мясцовае
н. —	ніякі род
незак. —	незакончанае трыванне
непахв. —	непахвальнае
павеліч. —	павелічальнае
пагардж. —	пагарджальнае
памянш. —	памяншальнае
перан. —	пераноснае
прым. —	прыметнік
прысл. —	прыслоўе
рэдка. —	рэдкае
устар. —	устарэлае
фалькл. —	фальклорнае
экспр. —	экспрэсіўнае
эмац.-ацэн. —	эмацыянальна-ацэначнае

НАЗВЫ РАЁНАЎ

Акц. — Акцябрскі	Жлоб. — Жлобінскі
Арш. — Аршанскі	Жытк. — Жыткавіцкі
Асіп. — Асіповіцкі	Зэльв. — Зэльвенскі
Астр. — Астравецкі	Іван. — Іванаўскі
Ашм. — Ашмянскі	Івац. — Івацэвіцкі
Бабр. — Бабруйскі	Івян. — Івянецкі
Бар. — Баранавіцкі	Іўеў. — Іўеўскі
Барыс. — Барысаўскі	Кір. — Кіраўскі
Бераст. — Бераставіцкі	Калінк. — Калінкавіцкі
Беш. — Бешанковіцкі	Кам. — Камянецкі
Браг. — Брагінскі	Капыл. — Капыльскі
Брасл. — Браслаўскі	Карм. — Кармянскі
Брэсц. — Брэсцкі	Карэл. — Карэліцкі
Буда-Каш. — Буда-Кашалёўскі	Касц. — Касцюковіцкі
Бых. — Быхаўскі	Клім. — Клімавіцкі
Бял. — Бялыніцкі	Кліч. — Клічаўскі
Бяроз. — Бярозаўскі	Клецк. — Клецкі
Бярэз. — Бярэзінскі	Кобр. — Кобрынскі
Віл. — Вілейскі	Краснап. — Краснапольскі
Віц. — Віцебскі	Кругл. — Круглянскі
Валож. — Валожынскі	Круп. — Крупскі
Ваўк. — Ваўкавыскі	Крыч. — Крычаўскі
Верхнядзв. — Верхнядзвінскі	Лід. — Лідскі
Ветк. — Веткаўскі	Лаг. — Лагойскі
Воран. — Воранаўскі	Лёзн. — Лёзненскі
Ганц. — Ганцавіцкі	Лельч. — Лельчыцкі
Гарад. — Гарадоцкі	Леп. — Лепельскі
Гл. — Глускі	Лоеў. — Лоеўскі
Глыб. — Глыбоцкі	Лун. — Лунінецкі
Гом. — Гомельскі	Люб. — Любанскі
Гор. — Горацкі	Лях. — Ляхавіцкі
Гродз. — Гродзенскі	Мін. — Мінскі
Дзярж. — Дзяржынскі	Маг. — Магілёўскі
Дзятл. — Дзятлаўскі	Маз. — Мазырскі
Добр. — Добрушскі	Маладз. — Маладзечанскі
Докш. — Докшыцкі	Малар. — Маларыцкі
Драг. — Драгічынскі	Маст. — Мастоўскі
Дрыб. — Дрыбінскі	Мёр. — Мёрскі
Дубр. — Дубровенскі	Мсцісл. — Мсціслаўскі
Ельск. — Ельскі	Мядз. — Мядзельскі
Жаб. — Жабінкаўскі	Навагр. — Навагрудскі

Нараўл. – Нараўлянскі
Нясв. – Нясвіжскі
Пін. – Пінскі
Паст. – Пастаўскі
Петр. – Петрыкаўскі
Пол. – Полацкі
Пруж. – Пружанскі
Пух. – Пухавіцкі
Раг. – Рагачоўскі
Рас. – Расонскі
Рэч. – Рэчыцкі
Саліг. – Салігорскі
Свісл. – Свіслацкі
Светлагор. – Светлагорскі
Сен. – Сенненскі
Слаўг. – Слаўгарадскі
Слон. – Слоні́мскі
Слуцк. – Слуцкі
Смал. – Смалявіцкі

Смарг. – Смаргонскі
Старадарож. – Старадарожскі
Стаўб. – Стаўбцоўскі
Стол. – Столінскі
Тал. – Талачынскі
Уздз. – Уздзенскі
Ушацк. – Ушацкі
Хойн. – Хойніцкі
Хоц. – Хоці́мскі
Чав. – Чавускі
Чач. – Чачэ́рскі
Чашн. – Чашніцкі
Чэрв. – Чэ́рвеньскі
Чэрык. – Чэ́рыкаўскі
Шарк. – Шаркаўшчынскі
Шкл. – Шклоўскі
Шум. – Шумі́лінскі
Шчуч. – Шчучынскі

1. НАЗВЫ СЕЛЬСКАГОСПАДАРЧЫХ УГОДДЗЯЎ, НАЗВЫ ВОРНАЙ І НЯВОРНАЙ ЗЯМЛІ

Аблога

Даўно не аранае поле, пакрытае дзірваном.

аблог м. – Карэл., Жытк., Стол., Лях., Ваўк., Воран., Брэсц. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ДСБ, Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., ЛП, Кучук), *блог* ж. – Крыч. (АЛА), *аблога* ж. – Мсцісл., Тал., Бял., Жлоб., Рэч., Сен., усх. з. (АЛА, ДАБМ, ЛАБНГ, Каспяровіч, Юрчанка), *аблож* ж. – Тал. (ДАБМ), *адлог* м. – Воран., Шчуч., Ліпск., Гродз. р. (АЛА, ДАБМ, СПЗБ, Сцяцко, Цыхун), *адлога* ж. – Драг. (ДАБМ, АЛА), *адлагон* м. – Воран. (ДАБМ), *злог* м. – Драг. (ЛП), *цалік* м. – гродз.-бар. г., усх.-пал. р., Мядз., Лаг., Барыс., Віл., Клім., Пруж. (ЛАБНГ, Яўсееў, Кучук), *цальнік* м. – Астр., Брасл. (ЛАБНГ), *цаліна* ж. – Старадарож., Слуцк. р., Валож., Лаг., Асіп., Бабр., Карм., Брэсц., Клецк., Лун., Смарг., Жлоб. (ЛАБНГ, ДАБМ, Мат. апыт.), *уцэла* ж. – Леп. (ЛАБНГ), *уцалік* м. – Ветк. (ЛАБНГ), *залеж* ж. – спарадычна асн. мас. г. (АЛА, ДАБМ, ЛАБНГ, Мат. Гродз., ЛП, ЛМПП, Янкова, Мат. апыт.), *залег* м. – Шарк., Лун. (АЛА), *залежань* м. – Рас. (АЛА, Шаталава), *залежа* ж. – Стол. (ДСБ), *заліжак* м. – Жаб. (ДСБ), *залогішча* н. – Брасл. (ДАБМ), *прылож* м. – Іван. (ДАБМ), *залежь* ж. – Стаўб. (Мат. мін.-мал.), *залэгласць* ж. – Драг. (ДАБМ), *залегліца* ж. – Навагр. (НС), *залегля* ж. – Драг. (ЛП), *злог* м. – зах.-пал. г., Брэсц. (АЛА, ДАБМ, ДСБ), *пералог* м. – гродз.-бар. г., спарадычна Слуцк. р., Мін. р., Стол. (ДАБМ), *зальх* м. – Шчуч. (3 нар. сл.), *злог* м. – Малар. (НЛ), *лох* м. – Віл.

(ЖС), *дзірва́н* м. — паўн.-зах. з., спарадычна паўдн. р. і віц.-маг. г. (ДАБМ), *дзёран* м. — Глыб., Верхнядзв., Барыс., Гом. (ДАБМ), *дзірва́нне* н. — Ушацк. (ДАБМ), *дзярно́* н. — Ганц., Іван., Пін., Стол., Драг. (ДАБМ), *дзербіна́* ж. — Петр. (ДАБМ), *дзёрна* ж. — Люб. (ДАБМ), *дрэ́ніна* ж. — Малар., Драг. (ДСБ), *дэ́рняк* м. — Драг. (ДСБ), *папа́р* м. — Докш. (ЛАБНГ), *пара́ніна* ж. — Шкл., Кругл., Ветк. (АЛА, ЛАБН) *па́рына* ж. — Драг. (ЛАБНГ), *тало́ка* ж. — Гом. р. (ДАБМ), *пусты́р* м. — Верхнядзв., Рас., Пол., Віц. (ДАБМ), *пусце́ля* ж. — Пол. (ДАБМ), *пу́шташ* ж. — Пін. (ДАБМ), *му́рава*, *мурава́* ж. — Дзятл., Старадарож., Бяроз., (ДАБМ, ДСБ), *навіна́* ж. — Жытк., Браг. (ДАБМ), *траяні́на* ж. — Лун. (ДАБМ), *траякі́* мн. — Іван. (ДАБМ), *пустадо́лле* н. — Браг. (ДАБМ), *далаві́на* ж. — Лях. (ДАБМ), *ла́ва* ж. — Лоеў. (Янкова), *ніго́жжа* н. — Бабр. (ДАБМ), *пале́так* м. — Мядз. (ДАБМ), *за́раснік* м. — Смал. (ДАБМ), *паля́дак* м. — Слаўг. (ДАБМ), *паля́д* м. — Пін. (ДАБМ), *паля́нка* ж. — Крыч. (ДАБМ), *вы́пуск* м. — Добр. (ДАБМ), *лысу́ха* ж. — Светлагор. (ДАБМ), *груд* м. — Люб. (ДАБМ), *первіна́* ж. — Кругл. (Мат. Маг.), *дубро́ва* ж. — Добр. (ЛАБНГ), *адбо́й* м. — Ушацк., Валож. (ЛАБНГ), *лёгкапо́ліца* ж. — Бяроз. (ЛАБНГ), *старапо́ль*, *старапо́ліца* ж. — спарадычна ўсх.-пал. р. (ДАБМ), *по́джар* м. — Стол. (ДСБ, ЛП); **зямля, не араная некалькі гадоў запар:** *ялаві́на* ж. — Лід., Навагр., Віл., Шчуч., Ваўк., Маст., Лях., Брэсц., Чэрв., Бяроз., Стол., Гродз. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Шатэрнік, ЛП, Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., Сцяцко ДС), *ялаві́на* ж. — паўдн.-зах. д., сярэд.-бел. г. (ДСБ, ДАБМ), *ялавéнь* м. — Арш. (ДАБМ), *ялаўка* ж. — Докш. (ДАБМ), *ялаўня́* ж. — Старадарож., Гом. (ДАБМ), *ялава* ж. — Івац. (ДАБМ), *заро́сліна* ж. — Навагр. (АЛА), *памёт* м. — паўн. р. (ДАБМ), *пагно́й* м. — Стол. (ЛП), *залéгля* ж. — Драг., Іван. (ЛАБНГ), *ля́да* ж. — Пол. (АЛА), *плеш* м. — Стол. (ЛП);

прыметнікі: *залéжны* прым. — Смарг. (СПЗБ), *злогавáты* прым. — Малар. (ДСБ), *ялавы* прым. — Шчуч., Ганц. (СПЗБ), *ляжа́вы* прым. — Лельч. (Кучук), *абло́жная зямля́* — Ушацк., Баран., Стаўб., Уздз., Карэл. (ЛАБНГ), *па́рнае* н. — цэнтр. з. (Мат. мін.-мал.), *папа́рная зямля́* — Бых. (ЛАБНГ);

дзеясловы: *ялавець* незак. – агульн., зах.-пал. г. – спарадычна (ЛАБНГ), *пераялавець* зак. – Чач., Бых. (Мат. апыт., Мат. Маг.), *аблагавáць* незак., *злагавáць* зак. – Малар. (ЛП), *пераблагавáць* зак. – Лоеў. (Янкова), *прааблóжыць* зак., *перааблóжыць* зак. – Мсцісл. (Юрчанка), *яблагавáць* незак. – Хойн. (ЛАБНГ), *благавáць* незак. – Акц. (ЛАБНГ), *валгавáць* незак., *валкавáць* незак. – Паст. (ЛАБНГ, СПЗБ), *ляжáць* незак. – Бяроз., Стол. (ДСБ, ЛП), *вылэжывацца* незак. – Петр. (ЛП), *пералэжаць* зак. – Бяроз. (ЛАБНГ), *пустава́ць* незак. – Бяроз., Лун., Стол. (ЛП), *спусце́ць* зак. – Мсцісл. (Юрчанка), *па́рыць* незак. – Пін. (ЛАБНГ), *па́раваць* незак. – Чэрв. (ЛАБНГ), *з’ярэ́ць* зак. – Лаг. (Варлыга).

Абсёвак

Голыя лапіны на засеяным полі, дзе збожжа не паўсходзіла.

абсе́ў м. – усходняя частка гродз.-бар. г., зах.-пал. г., Мін., Слуцк., Чашн., Барыс., Бял., Жлоб. (ЛАБНГ, СПЗБ, СНМ, ТС, ЛП, Варлыга), *абсе́вак* м. – Калінк., Ельск., Стол., Краснап. (ЛАБНГ, ТС, Бялькевіч), *прасе́ў* м. – Гарад., Лёзн., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *про́сеў* м. – Шкл., Жытк. (ТС, Мат. Маг.), *недасе́ў* м. – Ашм., Брасл., Астр., Гродз., Пол., Бял., Бяроз., Стол., Жытк., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ЛП), *недасе́вак* м. – Маз. (ЛАБНГ), *агрэ́х* м. – Жаб., Жлоб., Хойн., Зэльв. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *угрэ́х* м. – Сен. (ЛАБНГ), *узрэ́х* м. – Чав., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *абмы́л* м. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *абмі́нак* м. – Пруж., Зэльв. (ЛАБНГ, Сцяцко), *міну́ха* ж. – Капыл. (ЛАБНГ), *ла́па* ж., *ла́пік* м., *ла́піна* ж., *лапе́ка* ж. – спарадычна гродз.-бар. г., усх.-маг. р., Бярэз., Чэрв., Мін., Слуцк., Гом., Пол., Пін., Стол. (ЛАБНГ, СПЗБ), *ла́та* ж., *ла́тка* ж. – спарадычна цэнтр. з., Бяроз., Лельч. (ЛАБНГ, СПЗБ), *лато́чына* ж. – Мядз. (ЛАБНГ), *лы́сіна* ж. – Бяроз., Петр. (ЛАБНГ, Янкова, ЛП, Шаталава), *дулэ́на* ж. – Драг. (НЛ), *біча́йка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *вы́мачка* ж. – Кругл., Петр., Акц., Чач., Кобр. (ЛАБНГ),

атмóчка ж. — Хоц. (ЛАБНГ), *не́радзь* ж. — Лун. (ЛАБНГ), *галамяно́* н. — Буда-Каш. (ЛАБНГ), *прага́ліна* ж., *прага́ліва* н., *прага́лка* ж. — цэнтр. з., спарадычна ўсх.-маг. р., Мёр., Кам., Драг., Віл. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пералёт* м. — Лаг. (СПЗБ), *плеш* м. — паўн.-усх. д., спарадычна паўдн.-усх. з., Стол., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, НЛ, ЛП), *пліш* м. — Драг. (Н. сл.-сць), *плі́шка* ж. — Кам. (ЛАБНГ), *лі́шай* м. — Малар. (ЛАБНГ), *плі́шаль* м. — Шарк. (ЛАБНГ), *пляха́* ж. — Паст., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *плéха* ж. — Брэсц., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *плех* м. — спарадычна паўн. р. і гродз.-бар. г., Лельч. (ЛАБНГ, СПЗБ), *плёса* ж. — Ганц., Стаўб. (ЛАБНГ, СПЗБ), *лéшка* ж. — Навагр., Слон. (ЛАБНГ, НЛ), *пля́ма* ж. — Лаг. (ЛАБНГ), *пéтначка* ж. — Гродз. (ЛАБНГ), *кругло́віна* ж. — Чэrv. (ЛАБНГ).

Агарод

Участак зямлі звычайна каля дома для вырошчвання гародніны.

агаро́д м. — агульн. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Шатэрнік, Каспяровіч, Мат. Гродз.), *агаро́дзіна* ж. — Лоеў. (Янкова), *гаро́д* м. — спарадычна агульн. (АЛА, ЛАБНГ, Мат. Гродз., ТС, Каспяровіч, Юрчанка), *план* м. — Ветк. (ЛАБНГ), *варáва* н. — Ашм. (СРЛГ), *усáдзьба* ж. — Мсцісл. (Юрчанка, Мат. апыт.), *гра́ды* мн. — Мсцісл. (Юрчанка), *гарады́* ‘агароды’ мн. — Лях., Зэльв. (СПЗБ, Мат. апыт.).

Агародчык

Агароджаны кавалачак зямлі перад хатай, дзе садзяць кветкі.

агаро́дчык м. — спарадычна паўдн.-зах. д., зах.-пал. г., паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Мат. апыт.), *агаро́дзік* м. — Ушац., Воран., Лід., Навагр., Карэл., Стаўб., Уздз., Слуцк., Кобр., Люб., Хойн. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *гаро́дчык* м. — паўн.-зах. д., зах.-пал. г., паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., НЛ), *гаро́дзец* м. — Жытк. (ТС), *паліса́днік* м. — усх. з. (ЛАБНГ),

прысáдзік м. — Арш. (НС), *квѣтнік* м. — Навагр. (Мат. Гродз.), *квятні́к* м. — Віл., Бярэз. (ЛАБНГ), *цвятні́к* м. — паўн.-усх. д., Мін. р. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *вашчэ́вень* м. — Навагр., Мсцісл. (Сл. Гродз., 3 нар. сл.).

Агрэх

Дрэнна ўзараная або прапушчаная пры ворыве, сяўбе лапіна зямлі на полі.

агрэх м. — паўдн.-усх. з., спарадычна паўн. р., спарадычна пал. р., Карэл., Стаўб., Лаг., Чэрв. (ЛАБНГ, СНМ, ЛП, Мат. мін.-мал., Варлыга, Шатэрнік, Мат. апыт.), *угрэх* м. — усх.-маг. р. (ЛАБНГ, Бялькевіч), *узрэх* м. — сярэд.-бел. г., акрамя ўсходняй часткі, Маг., Дубр., Мсцісл., Вілен. р. (ЛАБНГ, Н. сл-сць, Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., СПЗБ, Шаталава, Юрчанка), *узрэшына* ж., *узрэшак* м. — Мсцісл. (Юрчанка), *узгрэх* м. — Маг. (ЛАБНГ), *урэх* м. — гродз.-бар. г., Беластоц. р. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., СПЗБ, Сцяцко, Цыхун, Шаталава), *оріх* м. — зах.-пал. г. (ЛАБНГ, СНМ, ДСБ), *загрэх* м. — Чэрв., Нараўл. (ЛАБНГ, Мат. мін.-мал., ЛП), *абрэх* м. — Віл. (ЛАБНГ), *прарэх* м. — Круп., Стол., Гродз., Дзятл. (ЛАБНГ, Сл. Гродз., Цыхун), *вагрэф* (*вогрэф*) м. — Ельск. (ЛАБНГ), *грэх* м. — Хоц., Краснап., Калінк. (ЛАБНГ, Бялькевіч), *цалізнá* ж. — Рас., Беш. (Каспяровіч, Шаталава), *чылізнá*, *цілізнá*, *чылізнá*, *сілізнá* ж. — паўн. р., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, НЛ, Шаталава), *цаліх* м. — Віл., Круп., Ваўк., Дзятл., Лід., Навагр. (ЛАБНГ, СПЗБ), *цальні́к* м. — Воран., Паст., Брасл. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз.), *цаля́к* м. — Воран. (ЛАБНГ), *абмі́нак* м. — Бяроз., Пух., Зэльв., Пруж. (ЛАБНГ, Мат. мін.-мал., Сцяцко, Леванцэвіч), *міну́ха* ж. — Лоеў. (Янкова), *абóрак* м. — Рас., Мсцісл. (Н. сл-сць, Бялькевіч), *атóраўка* ж. — Пін. (ЛАБНГ), *варóк* м. — Навагр. (СРЛГ), *грэ́бень* м. — Маз., Бяроз., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Леванцэвіч), *каза́* ж. — Ивац. (ЖС), *ля́ха* ж. — Чэрык. (Мат. Маг.), *про́пуск* м. — Пол., Бяроз., Навагр. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *пратáліна* ж. — Воран. (Мат. Гродз.), *хіб* м. — Чэрв.

(ЛАБНГ), *лабя́к* м. — Бых. (Мат. Маг.), *абсе́вак* м. — Старадарож. (Мат. апыт.), *цалі́к* м. — Дзятл., Нясв., Пін., Бял. (ЛАБНГ, НС), *уцэ́ла* ж. — Леп. (ЛАБНГ), *лысі́на* ж. — Жытк., Стол. (ТС, ДСБ), *лысу́ха* ж. — Стол. (ДСБ), *плеш* м. — зах.-пал. г. (ЛП), *плёшка* ж. — Карэл. (Сл. Гродз.), *недахо́д* м. — Бяроз. (Леванцэвіч), *абора́к* м. ‘невялікая мясціна сярод поля (часцей нізіна), вакол якой ралля’ — Мсцісл., Люб. (Бялькевіч, Юрчанка), *ато́рак* м. — Лоеў. (Янкова); *абме́жак* м. ‘неўзараная зямля пры плоце’ — Лаг. (Варлыга), *узме́жак* м. — Лаг. (Варлыга), *мяжні́к* м. ‘вузкая паласа неўзаранай зямлі паміж двума палеткамі’ — Бых., Чач. (Мат. Маг., Мат. апыт.), *паўме́жак* м. ‘мяжа, парослая травой’ — Дзярж. (НС); *клін* м. ‘палоска зямлі, якая застаецца ад загона пры ворыве’ — Чач. (Мат. апыт.), *сыч* м. — Гродз. (Сцяцко).

Баразна

Доўгая паласа на паверхні глебы, зробленая плугам, у якую садзяць бульбу ці іншыя караняплоды; радок бульбы пасля акучвання, абмежаваны разорамі.

баразна́ ж., *баразёнка ж.* памянш. — спарадычна агульн., Вілен. р. (СПЗБ, Кучук, Мат. Гродз., Мат. Маг., ТС, Каспяровіч, Сцяцко, Юрчанка), *баразда́ ж.* — Лоеў. (Янкова), *гра́дка ж.* — Віл., Сморг., Стаўб., Мсцісл. (СПЗБ, ЖС, Юрчанка, Шаталава), *гра́дус* м. — Капыл., Ганц., Лях., Стаўб., Карэл. (СПЗБ, ДСБ, ЖС, Мат. мін.-мал., СНМ, 3 нар. сл.), *градуса́ ж.* — Капыл. (3 нар. сл.), *гра́нка ж.* — Шум., Барыс., Лаг., Круп., Паст., Лельч., Стол., Вілен. р. (СПЗБ, ДСБ, ЖС, Кучук), *ляха́ ж.*, *лёшка ж.* памянш. — Пол., Бял., Мсцісл. (НЛ, Яўсееў, Юрчанка), *рыс* м. — Лаг. (Варлыга), *ры́са ж.* — Чэрв. (НЛ), *ро́скідка ж.* — Вілен. р. (СПЗБ), *склад* м. — Брэсц. (ДСБ), *со́шка ж.* — Іўеў. (СПЗБ), *трыця́к* м. ‘радок бульбы, які выворваецца ў другую чаргу’ — Драг. (3 нар. сл.), *уры́х* м. — Драг. (НЛ), *шаро́ўка ж.* — Лід. (СПЗБ), *разго́ны* мн. — Шчуч. (СПЗБ);

спараныя барозны бульбы: *блізна́ ж.*, *блізніцы́* мн. — Слон. (ЖНС, НС); *блізнюкі́* мн. — Ваўк. (Мат. Гродз.), *бліз-*

няты мн. — Зэльв. (Мат. Гродз.), *блізнякэ* мн. — Навагр. (3 нар. сл.), *спарыш* м. — Навагр. (Мат. Гродз.), *спарышанка* ж. — Астр. (Мат. мін.-мал.), *прыліпók* м. — Воран. (Мат. Гродз.), *урэшак* м. 'адзін бок баразны' — Свісл. (Сл. Гродз.), *хвост* м. 'канец баразны' — Люб. (СПЗБ);

папярочка 'кароткая папярочная баразна, засаджаная бульбай': *папярóчка* ж. — гродз.-бар. г., Маг., Бял., Дубр., Клім., Асіп., Буда-Каш., Стаўб. (ЛАБНГ, СНМ, Яўсееў), *папярóчная* прым. — Брасл., Маладз., Круп., Віл., Стаўб., Мін., Чэрв., Бых., Слаўг., Мсцісл., Касц., Краснап., Капыл. (ЛАБНГ), *папярéчка* ж. — паўн. р., Гродз., Віл., Мсцісл., Бабр., Лях., Ганц., Маз., Лельч., Ельск., Лун. (ЛАБНГ, ЖС, Шаталава), *папярéчная* прым. — Паст., Верхнядзв., Ашм., Ёўеў., Глыб., Мядз., Барыс., Мёр., Леп., Круп., Навагр., Кобр., Жаб. (ЛАБНГ), *папярéчнік* м. — зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *уּпּярóчка* ж. — Клім., Гл., Буда-Каш., Старадарож. (ЛАБНГ, СНМ), *уּпּярóчная* прым. — Гом., Чэрык. (ЛАБНГ), *уּпּерачка* ж. — Слуцк., Петр. (ЛАБНГ), *пéрак* м. — Докш., Пух., Чэрв., Бярэз., Бых. (ЛАБНГ, СПЗБ), *уּпּёрак* м. — Добр. (ЛАБНГ), *уּпּо́пэрак* м. — Гор., Нараўл., Лоеў. (ЛАБНГ), *пэракавэ́ц* м. — Чэрв. (НЛ), *папэрачн́як* м. — Драг. (СНМ), *пэрако́ўка* ж. — Чэрв. (СПЗБ), *пэракава́я* прым. — Докш., Чашн., Круп., Кругл., Пух., Бярэз., Бял. (ЛАБНГ, НС), *пярéчка* ж. — Пол. (НЛ), *адóрак* м. — усх.-пал. р., Мін., Лаг., Рас., Пол., Астр., Бераст., Смарг., Раг., Старадарож. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., Н. сл.-сць), *уּто́ра* ж. — Лун. (Шаталава), *канча́р* м. — гродз.-бар. г., Бярэз., Валож., Стаўб. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз.), *канча́рык* м. — Валож. (ЛАБНГ), *канчу́р* м. — Маладз., Стаўб., Віл., Бярэз. (ЛАБНГ, СПЗБ), *канчу́к* м. — Вілен. р. (СПЗБ), *канчы́к* м. — Паст. (СПЗБ), *канéчак* м. — Верхнядзв. (СПЗБ), *канцы́* мн. — Тал. (ЛАБНГ), *канча́ты* мн. — Дзятл. (ЛАБНГ), *прыгало́вач* м. — пал. р. (ЛАБНГ, ЛП), *угало́вач* м. — Івац. (ЛАБНГ), *пагало́вач* м. — Стол. (ДСБ, ЛП), *узгалава́шкі* мн. — Калінк. (ЛАБНГ), *ла́ўка* ж. — Глыб. (ЛАБНГ, СПЗБ), *за́вараць* ж., *заваро́т* м. — Лоеў. (Янкова), *абаро́т* м. — Лёзн., Стаўб. (ЛАБНГ, СНМ), *заваро́так* м. — Верхнядзв. (Шатала-

ва), *азмéжак* м. – Віл. (СПЗБ), *загóнчык* м., *загóнец* м. – Кобр. (ЛАБНГ), *прыкíдка* ж. – Хойн. (ЛАБНГ), *шахóўня* ж. – Чач. (ЖС), *абарóты* мн. – Беш. (ЛАБНГ), *сúвараты* мн. – Пін. (НЛ), *абугóны* мн. – Тал. (ЛАБНГ), *ганкé* мн. – Навагр. (3 нар. сл.), *гáткі* мн. – Чач. (ЛАБНГ), *гра́дачкі* мн. – Драг. (ЛАБНГ), *загóны* мн. – Стол. (ЛАБНГ), *разбúркі* мн. – Кобр. (СНМ), *узнáчкі* мн. – Пін. (ЛАБНГ);

дзве баразны, прыараныя адна да другой: *склад* м. – Свісл., Воран., Гродз., Петр., Чач., Лаг., Мсцісл. (Мат. Гродз., Варлыга, Шаталава, Юрчанка, Мат. апыт.), *хíб* м. – Пруж., Жлоб. (ЛАБНГ).

Агульная назва зямельнага ўчастка

зямля́ ж. – агульн. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Кучук, Шатэрнік, ЖНШС), *гра́матная зямля́* ‘спадчынная зямля’ – Навагр. (СПЗБ), *зямня́* ж. – Зэльв., Шчуч., Кобр. (ЛАБНГ, СНМ, СРЛГ, 3 нар. сл.), *ні́ва* ж. – Стол., Иван., Воран., Гродз., Азяр. (ТС, ДСБ, Каспяровіч, Мат. Гродз.), *гле́ба* ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *грунт* м. – Чэрв., Беласт. р. (СПЗБ, Шатэрнік), *навалóка* ж. – Кам. (ЖНС), *палóса* ж. – Сен. (Каспяровіч), *сцяг* м. – Віл. (СПЗБ), *седзі́ба* ж. ‘лепшая зямля, што адводзяць пад ячмень і каноплі’ – Хоцім. (Бялькевіч).

Града

Палоска зямлі, спецыяльна прыгатаваная для вырошчвання агародніны.

града́ ж. – паўдн.-зах. д., спарадычна сярэд.-бел. г., віц-маг. г., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Н. сл.-сць, ТС, Каспяровіч, Шатэрнік, Янкова, Юрчанка), *гра́дка* ж. – зах.-пал. г., спарадычна сярэд.-бел. г. і гродз.-бар. г., Дубр., Гарад., Леп., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, СНМ), *грэ́дучка* ж. – Драг. (ЛАБНГ), *гра́дус* м. – Ашм. (Сл. Гродз.), *ляха́* ж. – паўн. р., Смарг., Віл., Барыс., Кругл., Круп., Пруж., Вілен. р., Бела-

стоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, СНМ, Мат. Гродз., Каспяровіч, Шаталава), *ля́ха* ж. – Пол., Ушацк., Мядз., Смarg., Браг., Крыч. (ЛАБНГ, Мат. Маг.), *ле́ха* ж. – Лях., Гарад., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *ле́шка* ж. – Верхнядзв., Рас., Мёр., Леп., Тал., Брасл., Астр., Маст., Пін., Стол., Зэльв. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, СНМ, Сцяцко, Шаталава), *ле́шачка* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *лахэ́тка* ж. – Гродз. (Сл. Гродз.), *гра́нка* ж. – Шарк., Пол., Чашн., Жытк., Гродз., Іўеў. (ЛАБНГ, ТС, Мат. Гродз., Сл. Гродз., Каспяровіч), *заго́н* м. – Бераст., Шчуч., Гродз., Воран., Навагр., Свісл., Пруж., Івац., Ганц. (ЛАБНГ, Шаталава), *заго́нчык* м. – Бераст., Бяроз. (ЛАБНГ), *заго́нка* ж. – Воран. (ЛАБНГ), *лу́нка* ж., *кварта́лка* ж. – Слаўг. (ЛАБНГ, Мат. Маг.), *адора́к* м. ‘больш вузкая за іншыя града’ – Петр. (ЛМПП), *прале́т* м. – Гродз. (Сл. Гродз.), *акіда́нкі* мн., *акіда́нцы* мн. – Свісл. (Сл. Гродз.), *вага́шка* ж. – Навагр. (СРЛГ), *высы́пкі* мн. ‘грады ў залітых вадой мясцінах, высыпаня высокая за кошт зямлі з разор’ – Пін. (НЛ), *раўча́на* ж. ‘рад пасеяных буракоў’ – Навагр. (Сл. Гродз.), *радо́к* м. – Стол. (ТС), *гняздо́* н. ‘паглыбленне на градзе, куды садзяць цыбулю, часнок’ – Касц. (Мат. Маг.), *раўча́к* м., *разо́рка* ж. ‘канаўка для пасеву’ – Калінк. (ЛМПП), *канча́рык* м. ‘канец градкі’ – Навагр. (3 нар. сл.), *штаны́* мн. ‘дзве градкі, якія сходзяцца ў адну’ – Лоеў. (Янкова);

градка бульбы папярoк загона: *папярoчка* ж. – Гродз., Воран. (Мат. Гродз.), *папярoчка* ж. – Гродз., Навагр. (Цыхун, Мат. Гродз.), *упярoчка* ж. – Старадарож., Люб. (ЖНС, Мат. апыт.), *адгoра́к* м. – Астр. (Мат. Гродз.), *ато́ра́к* м. – Старадарож. (НС), *прыда́ткі* мн. – Бераст. (Сл. Гродз.), *заварóтак* м. – Верхнядзв. (Шаталава); *лі́нка* ‘вузкае паглыбленне радкоў на градзе для пасадкі гародніны’ – Дзятл. (Мат. Гродз.), *заго́н* м. ‘некалькі баразён, узараных у склад’ – Лаг., Старадарож. (Варлыга, Мат. апыт.); *заме́жак* м. ‘разора’ – Маст. (Сл. Гродз.).

Ворыва

Узаранае поле.

во́рыва н. – асн. мас. г. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *арба́* – Лаг., Глыб., Смarg., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Варлыга), *гарба́* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *на́хата* ж. – Гом. р., Маг. р., Ваўк., Мёр., Мін., Чач. (ЛАБНГ, ЛП, Мат. Гродз., СПЗБ, Мат. апыт.), *на́хаць* ж. – Паст., Мядз., Зэльв., Драг. (ЛАБНГ, Сцяцко ДС, СНМ), *на́хань* ж. – Лаг., зах.-пал. г. (Варлыга, Кучук), *на́хаця* ж. – Глыб. (СПЗБ), *на́ханица* ж. – Віл. (СПЗБ), *пашня́* ж. – Докш., Бар., Верхнядзв., Чэрв., Шчуч., Латгал. р. (СПЗБ), *ралля́* ж., *раля́* ж. – агульн. (ЛАБНГ, Шатэрнік, Варлыга, Мат. Гродз., ЛП, Сцяцко, Мат. апыт., Яўсееў), *аралля́* ж. – Пол., Бял., Лоеў., Кругл. (НЛ, Н. сл.-сць, Янкова, Мат. Маг.), *аральба́* ж. – Беш., Лёзн. (Каспяровіч), *рудля́* ж. – Брэсц. (ДСБ), *ралі́ца* ж. – Мядз. (СПЗБ), *раллё́* н. – Шкл. (Мат. Маг.), *рыллё́* н. – Мсцісл. (Бялькевіч), *зямля́* ж. – Шчуч., Гарад. (СПЗБ), *по́ле* н. – Астр., Бар., Верхнядзв., Стаўб., Шчуч., Латгал. р. (СПЗБ), *уго́р* м. – Вілен. р. (СПЗБ), *на́хатная зямля́* – паўн.-усх. д. (ЛАБНГ), *во́рная зямля́* – зах. з. (ЛАБНГ), *сыраво́р* м. ‘свежая ралля’ – Лаг. (Варлыга), *ко́пань* ж. ‘ралля, ускапаная зямля’ – Бар. (ДСБ), *ро́скід* м. ‘ворыва ад сярэдзіны да краёў поля’ – Гродз., Ваўк. (Мат. Гродз.), *ро́скідзь* ж. – Воран. (Мат. Гродз.), *ро́скідка* ж. – Дзятл. (Мат. Гродз.);

прыметнікі: *уза́раны*, *узо́раны* – Бярэз., Леп., Старадарож., Люб. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *о́рны* – Смarg. (СПЗБ), *гаро́мы* – Вілен. р. (СПЗБ), *го́рны* – Астр. (СПЗБ), *гара́ны* – Воран. (СПЗБ), *загара́ны* – Ганц., Шчуч. (СПЗБ); *заво́раты* – Бар. (СПЗБ), *ру́ханы* – Паст. (СПЗБ), *разо́раны* – Ашм. (СПЗБ), *разо́раты* – Ашм. (СПЗБ), *ганя́ны* – Віл. (СПЗБ), *няго́раны* – Гродз. (Мат. Гродз.); *скародо́жаны* ‘забаранаваны’ – Мсцісл. (Юрчанка).

Заварот у канцы загона (ворыва)

Месца ў канцы загона, дзе араты разварочваецца з плугам.

заваро́т м. — усх.-маг. г., спарадычна сярэд.-бел. г., паўн. р., Слуцк., Бяроз., Лун., Жытк., Лельч., Драг., Маст., Карэл. (ЛАБНГ), *за́варат* м. — віц.-маг. г., слуцк.-маз. г., Гом., Нараўл., Лун., Лосёў, Верхнядзв., Нясв., Зэльв., Шчуч. (ЛАБНГ, Шаталава), *за́вараць* ж. — Рэч., Калінк. (ЛАБНГ), *заваро́жка* ж. — Барыс., Нясв. (ЛАБНГ), *за́варатак* м. — Бял. (ЛАБНГ), *зваро́т* м. — Ивац., Стол., Иван., Малар. (ЛАБНГ), *зварата́* ж. — Стол. (ЛП), *наваро́т* м. — Глыб., Ушацк., Ашм., Валож., Гродз., Бераст., Чэрв., Краснап., Касц. (ЛАБНГ, СПЗБ), *наваро́тка* ж. — Мсцісл. (ЛАБНГ), *наваро́так* м. — Шум. (СПЗБ), *разваро́т* м. — Ельск., Нараўл. (ЛП), *су́варат* м., *суварата́* ж. — Стаўб., Карэл. (ЛАБНГ), *ву́заварат* м. — Слон., Іўеў. (ЛАБНГ), *разваро́т* м. — Ушацк., Чэрык., Добр. (ЛАБНГ), *абаро́т* м. — Беш., Сен., Лёзн. (ЛАБНГ), *ато́р* (*адóр*) м. — Рас., Валож., Навагр., Зэльв. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Шаталава, Сцяцко), *ато́рак* (*адóрак*) м. — Лаг., Мін., Дзярж., Асіп., Раг., Старадарож., Жлоб., Рэч., Хойн., Астр., Сморг. (ЛАБНГ), *ато́ра* — Пол., Светлагор., Лельч., Ельск. (ЛАБНГ), *прыво́рак* м., *узво́рак* м. — Паст. (ЛАБНГ), *папярэ́чка* ж. — Воран., Навагр., Дзятл. (ЛАБНГ), *папярэ́чнік* м. — Карм., Кам. (ЛАБНГ), *перакаве́ц* м. — Чэрв. (ЛАБНГ), *перакаві́к* м. — Бярэз. (ЛАБНГ), *прыгало́вач* м. — Петр., Жытк. (ЛАБНГ), *згалава́шка* ж. — Маз. (ЛАБНГ), *о́галаў* м. — Стол. (ТС), *закра́ёк* м. — Малар. (ЛАБНГ), *захо́п* м. — Мядз. (ЛАБНГ), *узва́лля* ж. — Капыл. (ЛАБНГ), *варата́* мн. — Жытк., Люб. (ЛАБНГ, ЛП), *канцы́* мн. — Круп. (ЛАБНГ), *папярэ́чкі* мн. — Пол., Гарад., Тал. (ЛАБНГ), *стаі́* мн. — Іўеў. (ЛАБНГ), *су́ганкі* мн. — Слуцк. (ЛАБНГ), *су́вараці́* мн. — Стол. (ЛП), *упяро́чкі* мн. — Клім., Петр. (ЛАБНГ), *уці́нкі* мн. — Віц. (ЛАБНГ).

Зябліва

Узаранае з восені поле пад веснавую сяўбу.

зяб ж. — усх. з., Карэл., Иван. — спарадычна (ЛАБНГ, Мат. Гродз., ЛП), *зябліва* н. — цэнтр. з., зах.-пал. г., паўн.-зах. з., Віц. р. — спарадычна (ЛАБНГ), *зябля* ж. — Маст., Ваўк., Глыб., Стол., Зэльв. (СПЗБ, Сцяцко), *зябліна* ж. — Іўеў. (СПЗБ), *зябра* ж. — Сморг. (ЛАБНГ, СПЗБ), *чарну́ха* ж. — Малар. (ДСБ), *азі́мак* м. — Віл. (СПЗБ), *на́хата* ж. — спарадычна Маг. р., Гом. р., Мёр., Мін. (ЛАБНГ), *ралля́* ж. — спарадычна агульн. (ЛАБНГ), *аралля́* ж. — паўн. р. (ЛАБНГ), *во́рыва* н. — спарадычна Маг. р., Мёр., Брэсц., Лельч. (ЛАБНГ), *пар* м. — зах.-пал. г. (Кучук), *парані́на* ж. — Стол. (ЛП), *па́роціна* ж. — Стол. (ЛП); *падганя́нне* н. ‘асенняе ворыва’ — Стол. (ТС).

Ляда

Расчышчанае месца ў лесе пад пасеў або пад сенажаць.

на́сека ж. — паўн.-зах. з., цэнтр. з. (АЛА, ЛАБНГ, Шатэрнік, ЖС, ЛП, Леванцэвіч), *ля́да* ж. — усх. з., спарадычна зах.-пал. г. (ДАБМ, АЛА, ЛАБНГ, Юрчанка, Леванцэвіч), *наля́дак* м. — Маг. р. (АЛА), *ля́дзіна* ж. — Лаг., Пух., Лун., Акц. (АЛА), *вы́цераб* м. — гродз.-баран. г., Ваўк., Нараўл., Маст. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Леванцэвіч), *вы́церабка* ж. — Глыб., Бяроз., Ивац. (СПЗБ, Леванцэвіч), *пацяро́б* м. — Раг., Чэрв., Бярэз., Лельч., Иван., Зэльв. (ЛАБНГ, АЛА, СПЗБ, Леванцэвіч), *ацяро́б* м. — Мядз. (ЛАБНГ), *церабе́ж* м. — Шчуч., Асіп., Пін., Кобр. (ЛАБНГ, СПЗБ, СНМ), *про́цераб* м. — Саліг., Лун., Стол. (ЛАБНГ, ЛП), *расцяро́б* м. — паўн.-усх. д., Гом. р., Іўеў., Валож. (ЛАБНГ, Леванцэвіч), *расцяро́бка* ж. — Бяроз. (Леванцэвіч), *расцяро́ба* ж. — Мсцісл. (Юрчанка), *вы́цераб* м. — Гродз., Зэльв., Нараўл., Пруж. (ЛАБНГ), *вы́цераба* ж. — Карэл. (ЛАБНГ), *вы́церабка* ж. — Карэл., Нясв., Стол. (ЛАБНГ), *вы́руб* м. — Маст. (АЛА), *вы́рубка* ж. — Маст. (АЛА), *пару́бка* ж. — Бяроз. (Леванцэвіч), *вы́дзірак* м. — Воран., Бяроз., Петр., Слон., Ганц. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.),

раскарчоўка ж. — Кругл. (Мат. Маг.), *карчаві́на* ж. — Сморг. (СПЗБ), *раскарчавáнне* н. — Бяроз. (Леванцэвіч), *плянтоўка* ж. — Навагр., Ваўк. (Мат. Гродз.), *ройст* м. — Гродз. (Сл. Гродз.), *дра́ніна* ж. — Драг. (ЛАБНГ), *цяро́бкі* мн. — Чэрык. (Мат. Маг.), *прыбі́рышча* н. — Старадарож. (СПЗБ), *наві́на* ж. — спарадычна зах.-пал. г., Дзятл., Петр. (ЛАБНГ), *вы́карчаванне* н. — Бяроз. (Леванцэвіч), *за́леж* ж. — Жытк. (АЛА), *прыдзёры* мн. — Драг. (ЛАБНГ), *вы́дранае по́ле* — Бяроз. (ЛАБНГ), *раскарчавáнае по́ле* — Брэсц. (ЛАБНГ), *вы́карчаванае по́ле* — Баран., Маз. (ЛАБНГ), *вы́карчаваная ні́ўка* — Лун. (ЛАБНГ), *вы́рабленае по́ле* — Бяроз. (Леванцэвіч), *пажа́рышча (пожары́шчэ)* н. — Стол. (ЛП).

Мачыльня

Месца, дзе мочаць лён.

мачу́лішча н. — Віл., Чэрв., Краснап., Пол. (СПЗБ, НЛ), *мачу́ліска* н. — Ваўк. (ЛАБНГ, СПЗБ), *мачу́ла* ж. — Гродз., Брасл., Маладз., Дзятл., Лях., Вілен. р. (СПЗБ, Цыхун), *мо́чала* ж. — Навагр., Іўеў. (СПЗБ), *памáк* м. — Шчуч. (НЛ), *дубля́нка* ж. — Шчуч. (Сл. Гродз.).

Мяжа

Вузкая паласа неўзаранай зямлі паміж палеткамі, участкамі.

мяжа́ ж. — Верхнядзв., Шчуч., Ганц., Пух., Навагр., Слуцк., Стол., Малар., Иван., Драг., Жытк., Ельск. (СПЗБ, СНМ, ЛП), *абме́жак* м. — Пол., Беш. (НЛ, Каспяровіч), *за́межак* м. — Лях., Стол. (СПЗБ, ЛП), *узме́жак* м. — Чэрв., Лёзн. (Каспяровіч, Шатэрнік), *праме́жак* м. — Ашм. (СПЗБ), *брод* м. — Карэл., Беластоц. р. (СПЗБ), *гра́на* ж. — Брэсц. (ДСБ), *марго́ўніца* ж. — Стол. (ТС), *сцэ́нка* ж. — Драг., Ельск., Иван., Малар., Петр., Стол. (ЛП), *засцэ́нак* м. — Стол. (ЛП), *роско́с* м. — Жытк. (ТС).

Сцелішча

Месца, на якім вылежваўся лён.

сцэлішча н. – паўн.-усх. д., паўднёва-ўсходняя Гомельшчына, Люб., Слуцк., Гл., Драг., Пін., Стол. (ЛАБНГ, ЛП, Мат. апыт.), *сцілішча* н. – Глыб., Гор., Клім., Лельч., Хойн., Нараўл. (ЛАБНГ), *сцялішча* н. – Гродз., Чэрв., Чач. (ЛАБНГ), *сцэльбішча* н. – Калінк., Нараўл. (ЛП, Мат. апыт.), *сцільбішча* н. – Старадарож., Акц. (ЛАБНГ, НС), *сцельбішча* н. – Ельск. (ЛП), *пасцэлішча* н. – Пол., Віл., Буда-Каш. (ЛАБНГ), *сцэліва* н. – Пол., Дзятл., Навагр. (ЛАБНГ, ЖС), *сцэліска* н. – Бераст. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *сцільшча* н. – Віл. (Мат. мін.-мал.), *слішча* н. – паўдн.-усх. з., усходняе Панямонне, Верхнядзв., Віц., Барыс, Смал. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЛП, НС, 3 нар. сл., Мат. мін.-мал., Бялькевіч, Мат. апыт.), *наслішча* н. – Рас., Дзятл. (СРЛГ, Шаталава), *наслішча* н. – Рас. (ЛАБНГ), *сліска* н. – Лях. (ЛАБНГ), *сла́нішча* н. – Мёр., Бых. (ЖНС), *пасла́не* н., *пасланё* н. – Навагр. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *льнішча* н. – Чав., Ельск. (ЛАБНГ), *ільнішча* н. – Тал., Кругл. (ЛАБНГ), *алля́нішча* н. – Бял. (ЛАБНГ), *льні́ска* н. – Ваўк., Бяроз., Драг., Іван. (ЛАБНГ), *льні́ніска* н. – Нясв. (ЛАБНГ), *лля́нне* н. – Бых. (ЖНС), *лёжыва* н. – Слон., Пін. (НС, Н. сл.-сць), *лёжышча* н. – Віл. (СЦБ), *лёжбішча* н. – Ушацк. (ЛАБНГ), *лагаві́ла* н. – Малар. (ДСБ, ЛП), *засце́л* м. – Жытк. (Мат. апыт.), *по́плаў* м. – Лях., Ганц., Кам., Пруж., Івац., Драг. (ЛАБНГ), *луг* м., *лужо́к* м. памянш. – Арш., Дубр., Жаб. (ЛАБНГ), *сенажа́ць* ж. – Шчуч., Мін. (ЛАБНГ), *по́жня* ж. – Брасл., Сен. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *ржэ́ўнік* м. – Бял., Краснап. (ЛАБНГ), *аржы́шча* н. – Мядз. (ЛАБНГ), *ло́нка* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *азя́рцё* н. – Лід. (ЛАБНГ), *грудо́к* м. – Бяроз., Стол. (ЛАБНГ), *ле́шка* ж. – Шчуч. (ЛАБНГ), *лужкі́* мн. – Кобр. (ЛАБНГ).

Назва поля, з якога сабраны ўраджай

агульныя назвы поля, з якога сабралі ўраджай: *сцёран* м. – Гом. р., Калінк., Лун., Нясв., Гарад., Сен., спарадычна пал. г. (АЛА, ДАБМ, Янкова), *сцярно́* (*сцёрне*) н. – пал. г. (ДАБМ), *стырня́* ж. – зах.-пал. г., спарадычна паўдн. р., Краснап., Кам., Слуцк. (ДАБМ, СПЗБ), *сцёрня* ж. – Кам., Брэсц., Стол. (АЛА, ЛП), *пажэ́нне* (*пожэ́нье*) н. – Стол. (ЛП), *по́жня* ж. – Гродз. р., паўдн. р. (ДАБМ, СПЗБ, ДСБ, ТС, Шаталава), *по́жнявішча* н. – Пін. (АЛА), *жніўні́к* м. – паўдн.-усх. з., спарадычна Віц. р., Докш., Леп., Барыс., Маладз. (ДАБМ, ЛП), *жніўё* н. – Віц., Сморг., Люб., Саліг. (ДАБМ), *по́жнішча* н. – Ганц. (ДАБМ), *по́жніска* н. – Лун. (ДАБМ), *(і)ржы́ска* н. – гродз.-бар. г. (ДАБМ), *пустапа́с* м. – Шчуч. (СПЗБ), *пакóніска* н. ‘поле пасля ўборкі клубняў агародніны’ – Ганц. (СПЗБ), *убра́нае по́ле* – Шкл. (АЛА);

жытнішча ‘назва поля, дзе расло жыта’: *жы́тнішча* н. – слуцк.-маз. г., спарадычна гродз.-бар. г., зах.-пал. г., спарадычна сярэд.-бел. г. (ДАБМ, АЛА, СПЗБ, ТС, Шатэрнік, ЛП), *жы́тніска* н. – зах.-пал. г., спарадычна гродз.-бар. г. (ДАБМ, АЛА, СПЗБ, ДСБ, Мат. Гродз. Шаталава), *жне́ўнік* м., *жніўні́к* м. – Слуцк. р., Чэрв. р., спарадычна усх.-пал. р. (ДАБМ, ЖНШС, СНМ, АЛА, Шатэрнік, Янкова, ЖНС, ЛМПП), *жы́тніца* ж. – Навагр. (СРЛГ), *іржы́шча*, *аржы́шча* н. – асн. мас. г., пераважна паўн.-усх. д., цэнтр. з., спарадычна зах.-пал. г. (ДАБМ, АЛА, СПЗБ, Мат. Гродз., Варлыга, Шаталава), *(а,і)ржы́ска* н. – гродз.-баран. г. (ДАБМ, АЛА, СПЗБ, Мат. Гродз., Сцяцко, Шаталава), *ыржы́шча* н. – Карэл., Навагр. (СПЗБ, Сл. Гродз., Шаталава, ЖС), *(і)аржэ́нішча* н., *аржэ́нішча* н. – Слаўг., Мсцісл., Лаг., паўн. р., Мін. р. (ДАБМ, Бялькевіч, Варлыга, Шатэрнік, Н. сл.-сць), *аржэ́ніска* н. – Воран. (Сл. Гродз.), *(і, а)ржэ́нне* н. – Верхнядзв., Лаг. (АЛА, СПЗБ, Мат. мін.-мал., Варлыга, Шаталава), *(і, а)ржэ́ўнік* м. – паўн.-усх. д. (ДАБМ, АЛА, Шатэрнік, Бялькевіч), *(і)ржы́ннік* м. – спарадычна асн. мас. г. (ДАБМ), *(і)ржы́нне* н. – паўн. р., Мін. р., спарадычна віц.-маг. г.

(ДАБМ), *жы́ршча* н. – Зэльв. (СПЗБ), *пóжня* ж. – Гродз. р., зах.-пал. г., Слуцк. р., Бярэз. р. (АЛА, ДАБМ, Шатэрнік, Мат. Гродз., ЖНШС), *жне́ўе* н. – Саліг. (ДАБМ), *зя́брына* ж. – Сморг. (Сл. Гродз.), *зя́бла* н. – Слуцк. (ДАБМ), *паля́д* м. – Пін. (ДАБМ), *азі́мак* м. – Віл. (ДАБМ), *жы́тня пóжня* – Шчуч., Маст., Ганц., Акц., Маз. (АЛА), *жы́тня рэ́жыска* – Свісл. (АЛА), *сцэ́рня жы́тня* – Брэсц. (АЛА), *пóжневішча* н. – Пін. (АЛА), *жы́тнёе* н. – Пол. (НЛ);

аўсянішча ‘назва поля, дзе рос авёс’: *аўся́нішча* н. – асн. мас. г., спарадычна зах.-пал. г. (АЛА, ДАБМ, СПЗБ, Бялькевіч, Каспяровіч, ЛП), *о́ўсішча* н. – Віц. р., пал. р., Слуцк. р., Чэрв. р. (ДАБМ, АЛА), *аўся́нне* н. – Мін. р., усх.-маг. р., спарадычна Гом. р. (ДАБМ, СПЗБ, Бялькевіч, Юрчанка, Варлыга, Шаталава, Мат. апыт.), *аўся́нка* ж. – Сморг., Воран. (АЛА), *аўся́ніска* н. – гродз.-бар. г., зах.-пал. г. (ДАБМ, АЛА, СПЗБ, Мат. Гродз., Цыхун, Шаталава, СНМ), *аўся́нік* м. – Слуцк., Маг., Карм., Краснап. (ДАБМ, Юрчанка), *(в)о́ўсіска* н. – Свісл., Пін. (АЛА, Шаталава), *аўсо́шча* н., *авёсавішча* н. – Слаўг. (Н. сл-сць), *аўсо́віска* н. – Бяроз. (ДАБМ, АЛА), *аўся́на пóжня* – Шчуч., Ивац., Бяроз. (АЛА), *аўся́на сцэ́рня* – Брэсц. (АЛА), *жне́ўнік аўся́ны* – Бярэз. (АЛА), *аўся́на арэ́жышча* – Навагр. (АЛА), *ірэ́жынне* н. – Верхнядзв., Рас., Ушац. (ДАБМ), *ірэ́жыннік* м. – Верхнядзв. (ДАБМ), *рэ́жэўнік* м. – Брасл., Мёр., Барыс., Талач., Гродз., Уздз., Асіп., Кір., Раг., Краснап., Жлоб., Ветк. (ДАБМ), *рэ́жыска* н. – паўн.-зах. з. (ДАБМ), *пóжня* ж. – паўдн.-зах. д., спарадычна (ДАБМ), *стерна́я* ж. – зах.-пал. г. (ДАБМ);

ячменішча ‘назва поля, дзе рос ячмень’: *ячме́нішча* н. – паўн. р., паўдн.-усх. з., паўн.-зах. з. (ДАБМ, АЛА, ТС, НС, НЛ, ГЧ, Шаталава), *я́чнішча* н. – цэнтр. з., слуцк.-маз. г., спарадычна паўн. р. (ДАБМ, АЛА, СПЗБ, Шатэрнік, ЛП), *ячме́ніска* н. – Зэльв., Ваўк., Гарад., Шчуч., Пін., Гродз. (АЛА, ДАБМ, ДСБ, СПЗБ, Мат. Гродз., Шаталава), *я́чніска* н. – зах.-пал. г., спарадычна гродз.-бар. г. (ДАБМ, АЛА, СПЗБ, Шаталава), *ячн́янка* ж. – Воран. (АЛА, Шаталава), *я́чанне* н. – Лаг., Тал., Рас., Барыс., Дубр., Маг., Слаўг., Касц.,

Чач., сярэд.-бел. г. (ДАБМ, АЛА, СПЗБ, Варлыга, Шаталава), *ячмённе* н. – Асіп., Кам., Буда-Каш. (ДАБМ), *ячмёнка* ж. – Ёўеў. (СПЗБ), *ячмянка* ж. – Воран. (АЛА), *ячаннік* м. – Бых. (Мат. апыт.), *ячышча* н. – Мсцісл. (АЛА), *ярышча* н. – Мёр., Глыб. (ДАБМ), *яравішча* н. – Докш. (ДАБМ), *ячна* (*ячмённа*) *пóжня* – Шчуч., Ивац., Калінк., Гродз. (АЛА), *ячмённы жнёўнік* – Бярэз. (АЛА), *ячмённа аржышча* – Навагр. (АЛА);

грачанішча ‘назва поля, дзе расла грэчка’: *грачанішча* н. – паўдн.-усх. з., паўн. р., паўдн. ч. гродз.-бар. г. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНС, Шаталава), *грачышча* н. – Віц., Асіп., Краснап. (ЛАБНГ), *грэчышча* н. – Краснап., Кобр., Гом., Лоеў. (ЛАБНГ), *грэчнішча* н. – Глыб., Мёр., Тал., Дубр. (ЛАБНГ, СПЗБ), *грачанне* н. – Гарад., Тал., Бярэз., Слаўг. (ЛАБНГ, СПЗБ), *грычанка* ж. – Ёўеў. (ЛАБНГ), *грачаніца* ж. – Капыл. (ЛАБНГ), *грачкавінне* н. – Стол. (ЛАБНГ), *грацкоўе* н. – паўдн.-зах. д., сярэд.-бел. г., Лёзн. (ЛАБНГ, СПЗБ, Янкова, Сцяцко, НЛ, Шаталава, ЖС, Варлыга, Сцяцко, ЖНШС, 3 нар. сл., НС), *грацкоўе* н. – Лаг., Жаб., Кам., Лун., Малар. (ЛАБНГ, СПЗБ), *грачаніска* н. – Зэльв., Астр., Шчуч., Кам. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Сцяцко), *грацковішча* н. – Докш., Маст. (ЛАБНГ, СПЗБ), *грацкоўка* ж. – Мсцісл., Лельч., Ельск. (ЛАБНГ), *грацкоўнішча* н. – Уздз. (ЛАБНГ), *грачыска* н. – Пін. (ЛАБНГ), *грацкоўнік* м. – Люб. (ЛАБНГ), *грачышнік* м. – Тал. (ЛАБНГ), *рачыковіска* н. – Шчуч. (СПЗБ);

пшанічышча ‘назва поля, дзе расла пшаніца’: *пшанічышча* н. – Віл., Верхнядзв., Рас., Пол., Лоеў. (СПЗБ, НЛ, Янкова, ЛП), *пшанічніска* ж. – Брэсц., Шчуч., Карэл., Кам., Пін. (СПЗБ, ДСБ, Шаталава), *пшённішча* н. – Чэрв., Віл., Лаг., Сморг., Навагр., Зэльв., Карэл. (АЛА, СПЗБ, Шатэрнік, Шаталава), *пшённіска* н. – Маст., Ваўк. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *пшанічыска* н. – Вілен. р. (СПЗБ), *пшённе* н. – Віл., Тал. (Шаталава), *пшанічнішча* н. – Лоеў., Сморг., Чач. (Янкова, Шаталава, Мат. апыт.), *ярышча* н. – Лоеў. (Янкова);

прасянішча ‘назва поля, дзе расло проса’: *прасянішча* н. – асн. мас. г., Стол. (СПЗБ, ЛП, ЛМПП, Мат. апыт.), *прасяніска* н. – Ганц. (СПЗБ), *прóсвішча* н. – пал. г. (Кучук);

гароха́вішча ‘назва поля, дзе рос гарох’: *гаро́ха́вішча* н. — асн. мас. г. (ЛАБНГ, Шатэ́рнік, Каспяро́віч), *гаро́хвішча* н. — Ушацк., Гарад., Сен., Слуцк., Бых., Раг., Чэрык., Хоц., Рэч., Лоеў. (ЛАБНГ), *гаро́хаўе* н. — Мін. р., Чэрв. р., Маг. р., Арш. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шаталава, Варлыга, Янкоўскі), *гаро́ха́вінне*, *гаро́ха́вінне* н. — Чэрв., Бяроз. (Шатэ́рнік, Шаталава), *гаро́ха-ві́ска* н. — зах.-пал. г., Шчуч., Лун., Маст., Кам., Дзятл., Зэльв., (ЛАБНГ, СПЗБ, Сцяцко, Шаталава), *гаро́ха́віні́ска* н. — Вілен. р. (СПЗБ), *гара́ха́ве́нне* н. — Шчуч., Бяроз., Иван. (ЛАБНГ), *гара́хвя́ні́ска* н. — Астр., Навагр., Драг. (ЛАБНГ), *гара́хве́нне* н. — Барыс. (СПЗБ), *гара́хвя́нне* н. — Бярэз., Бых., Тал., Слаўг., Карм., Клім., Навагр., Карэл. (ЛАБНГ), *гара́х-вя́нка* ж. — Іўеў., Воран. (ЛАБНГ, СПЗБ), *гара́хвя́ні́шча* н. — спарадычна паўдн.-зах. д., Паст., Дубр., Круп., Саліг. (ЛАБНГ, Сл. Гродз., НС, ЖС, Янкоўскі), *гаро́хві́нішча* н. — Асіп. (ЛАБНГ), *гаро́шы́шча* н. — Шум., Асіп., Буда-Каш., Петр., Лельч. (ЛАБНГ), *гаро́чы́шча* н. — Гор. (ЛАБНГ), *гаро́шні́шча* н. — Барыс., Дубр., Карм., Гом., Рэч. (ЛАБНГ), *гаро́шні́к* м. — Чэрык., Дубр. (ЛАБНГ), *гара́ха́ве́не* н. — Шчуч. (3 нар. сл.), *гаро́шані́шча* н. — Нараўл. (ЛАБНГ), *гара́хве́ні́шча* н. — Лельч. (ЛАБНГ);

ільні́шча ‘назва поля, дзе рос лён’: *ільні́шча* н. — паўдн.-усх. з., Чэрв. р., спарадычна Віц. р., Кобр., Драг. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шаталава, ЛМПП, Мат. апыт.), *льні́шча* н. — паўдн.-усх. з., Віц. р., Чэрв. р., Дзятл., Слон., Баран., Бяроз., Драг. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП, Мат. Гродз.), *ля́нішча* н. — паўн.-зах. з., Маладз., Карэл., Саліг., Ельск., Круп. (ЛАБНГ, Цыхун, Шаталава), *лёні́шча* н. — Навагр. (Сл. Гродз., 3 нар. сл.), *(і)лля́ні́шча* н. — Лаг., Леп., Бял., Валож., Мін., Бых., Бабр., Раг., Буда-Каш., Рэч., Добр. (ЛАБНГ, Варлыга), *альля́ні́шча* н. — Мсцісл. (Бялькевіч), *лені́шча* н. — Лоеў. (Янкова), *льня́нішча* н. — Дзятл., Зэльв., Стаўб., Карэл., Уздз., Маст., Слуцк., Добр. (ЛАБНГ, Бялькевіч), *ільня́нішча* н. — Пол., Верхнядзв. (НЛ, Шаталава), *ілля́нішча* н. — Докш., Глыб., Брасл. (СПЗБ), *ля́ні́ска*, *ляні́ска* н. — Воран., Навагр., Астр., Ивац. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шаталава, Мат. Гродз.), *льня́ні́ска* н. — Дзятл., Зэльв.,

Нясв., Кам., Вілен. р. (ЛАБНГ), (*і*)льні́ска н. – Ваўк., Пруж., Вілен. р., Драг., Кобр., Кам., Дзятл., Лун. (СПЗБ, ДСБ, 3 нар. сл., Шаталава), лёні́ска (лёны́ско) н., льні́ска (льні́ско) н. – Малар., Брэсц., Пін. (ДСБ), льно́віска н. – Маст. (Сл. Гродз.), (*і*)лля́нне н. – Лаг., Бых. (ЛАБНГ, ЖНС), лляно́вішча н. – Бял. (ЛАБНГ), льно́віска н. – Маст. (Сл. Гродз.), лья́ні́ска н. – Шчуч. (Сл. Гродз.), лляно́вішча н. – Бял. (ЛАБНГ), лёны́шча н. – Малар. (ЛАБНГ), ля́нка ж. – Іўеў. (СПЗБ), ілля́нне н. – Лаг. (СПЗБ), льне́ні́ска н. – Зэльв. (Сцяцко ДС), льне́нішча н. – Зэльв. (Сцяцко ДС), лён м. – Драг., Вілен. р. (СПЗБ);

бульбянішча ‘назва поля, дзе расла бульба’: *картапля́нішча* (*картафля́нішча*) н. – паўдн.-зах. д., сярэд.-бел. г. (ЛАБНГ, АЛА, СПЗБ, Маст. Гродз., Шатэрнік, Янкоўскі, ЛП, 3 нар. сл., Янкова, Шаталава), *картапля́ні́ска* (*картафля́ні́ска*) н. – гродз.-бар. г., спарадычна зах.-пал. г., Астр. (ЛАБНГ, АЛА, СПЗБ, Сцяцко), *картаплéні́ска* (*картафлéні́ска*) н. – Дзятл., Свісл., Карэл., Івац. (АЛА, ЛАБНГ), *картаплéнішча* н. – Дзятл., Зэльв. (ЛАБНГ, Сцяцко, ДС), *карто́плишча* н. – пал. р., Карэл., Бераст. (ЛАБНГ, АЛА, Сл. Гродз., Шаталава), *картаплі́вішча* (*картоплі́вішчэ*) н. – Жытк. (ЛМПП), *картапля́нік* м. – Касцюк., Лельч. (АЛА, Бялькевіч, Кучук), *картаплéнне* н. – Зэльв., Слон. (АЛА, Сцяцко, ДС), *карто́пли́ні́ска* н. – Кам. (СПЗБ), *карто́плишча* н. – Стол. (ТС), *карто́пли́ска* н. – зах.-пал. г., Ваўк., Маст., Ганц., Ваўк. (ЛАБНГ, АЛА, СПЗБ, ДСБ, ЖНС, Шаталава), *бульбо́вішча* н. – усх.-маг. р., Маладз., Тал., Кругл., Драг., Стол. (ЛАБНГ, АЛА, СПЗБ, ТС, ЛП, Юрчанка), *бульбе́нішча* н. – усх.-маг. р., Карм., Пол., Віц. (ЛАБНГ, АЛА, Каспяровіч, НЛ), *бульбо́ўнішча* н. – Мёр., Валож., Тал., Дубр., Іўеў. (ЛАБНГ, СПЗБ, АЛА), *бульба́нішча* н. – паўн.-усх. д., сярэд.-бел. г., спарадычна Гом. (ЛАБНГ, Бялькевіч, Варлыга), *бульбі́шча* (*бульбі́шча*) н. – Гарад., Лаг., Стол., Лельч., Слаўг., Краснап. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНСл), *бульба́ні́ска* н. – Шчуч., Бераст., Ваўк. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., 3 нар. сл.), *бульбо́ві́ска* н. – Вілен. р., Лун., Пін. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, Шаталава), *бульбо́ўнік* м. – Тал., Круп., Арш., Бял.,

Карм., Чэрык., Добр., Лун. (АЛА, ЛАБНГ), *бульбёшнік* м. – Карм., Віл. (АЛА, ЛАБНГ, Шаталава), *бульбянка* ж. – Іўеў., Воран. (АЛА, ЛАБНГ), *бульбянне* н. – Бярэз., Касц., Ветк., Віл., Бых. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, Бялькевіч), *бульбёлішча* н. – Докш. (СПЗБ), *булёвене* н. – Пруж. (СПЗБ), *пакóпішча* – Вілен. р., Гродз., Малар., Драг. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., ЛП), *гарóдзіна* ж. – Драг. (ЛП), *гарадзішча* н. – Стол. (ЛП);

кукурузнішча ‘назва поля, дзе расла кукуруза’: *кукурузнішча* н. – Смarg. (Шаталава), *какарўзішча* н. – Маст., Маз. (СПЗБ, ЛМПП, Шаталава), *какарўзіска* н. – Пін., Свісл. (Шаталава), *какарўзніска* н. – Ганц., Карэл. (СПЗБ, Шаталава), *кукурузнік* м. – Кругл. (Мат. Маг.);

лубінішча ‘назва поля, дзе рос лубін’: *лубінішча* н. – гродз.-бар. г., Докш., Лаг., Бар., Глыб., Віл., Бярэз., Чэрв., Старадарож. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз.), *лубянішча* н. – асн. мас. г., гродз.-бар. г., Віц. р., Лельч. (ЛАБНГ, Кучук), *лубініска* н., *лубяніска* н. – паўн.-зах. з., зах.-пал. г. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, Мат. Гродз., Шаталава), *лубавéнішча* н. – Дзятл., Барыс., Бярэз. (ЛАБНГ, СПЗБ), *лубавéніска* н. – Маст. (СПЗБ), *лубін* м. – Маладз., Капыл., Пін., Рэч., Лоеў. (ЛАБНГ), *лубаві́нне* н. – Иван. (ЛАБНГ), *любянішча* н. – Паст., Краснап. (ЛАБНГ), *люпінішча* н. – Паст. (ЛАБНГ), *лубавя́на* н. – Навагр. (ЛАБНГ), *ру́мішча* н. – Беш. (ЛАБНГ);

канаплянішча ‘назва поля, дзе раслі каноплі’: *канаплянішча* н. – Стол. (ЛП), *канóплишча* н. – Смarg. (Шаталава), *калаплянішча* н. – Пол. (НЛ), *канаплéніска* н., *канапляніска* н. – Зэльв., Карэл. (Сл. Гродз., Шаталава, Сцяцко), *канóплиска* н. – Пін., Малар., Кам. (ДСБ), *канаплянё* н. – Зэльв. (СРЛГ);

вічышча ‘назва поля, дзе расла віка’: *вікаўе* н. – Віл., Верхнядзв. (Шаталава), *вікоўе* н. – Чэрв., Лаг., Мсцісл. (Шатэрнік, Варлыга, Юрчанка), *вікóвішча* н. – Хойн. (ЛМПП), *ві́чышча* н. – Маг., Жытк. (Мат. Маг., ЛМПП), *віча́нішча* н. – Гродз., Пол. (Мат. Гродз., НЛ);

канюшынішча ‘назва поля, дзе расла канюшына’: *канюшынішча* н. – Зэльв., Чэрв. (Мат. Гродз., Сцяцко, ДС, Шатэрнік), *канюшыніска* н. – Свісл. (Сл. Гродз.), *клевары́шча* н. – Браг., Пол., Чач. (Шаталава, НЛ, Мат. апыт.);

бурачнішча ‘назва поля, дзе раслі буракі’: *бура́чнішча* н. – спарадычна асн. мас. г. (ЛАБНГ, СПЗБ), *бура́чышча* н. – спарадычна паўн. р., Гор., Рэч. (ЛАБНГ, НЛ), *буракоўнішча* н. – Кір., Гл., Гом., Ельск. (ЛАБНГ), *бурако́вішча* н. – спарадычна Маг. р., Карм., Драг. (ЛАБНГ), *бурако́ўе* н. – Бял., Мсцісл. (ЛАБНГ, Юрчанка), *бурача́ніска* н. – Бераст. (Сл. Гродз.), *бурачы́ска* н. – Вілен. р., Ваўк., Шчуч., Бяроз., Кобр. (ЛАБНГ, СПЗБ), *бура́чніска*, *бурачні́ска* н. – спарадычна гродз.-бар. г., зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *бурака́віска* н. – Лун., Пруж. (ЛАБНГ), *бура́чнік* м. – спарадычна паўн.-зах. з., Чав., Касц. (ЛАБНГ);

бабовішча ‘поле, дзе рос боб’: *бабо́вішча* н. – асн. мас. г., Малар. (ЛАБНГ, СПЗБ, НЛ), *бабоўнішча* н. – Дубр., Мсцісл., Хойн. (ЛАБНГ), *бабоўнік* м. – Паст., Лаг., Барыс., Бял., Арш., Чэрв., Лід., Бярэз., Чав., Карм., Ганц., Добр., Ельск. (ЛАБНГ), *бабо́віска* н. – гродз.-бар. г., зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *бабоўніска* н. – Ганц., Бяроз., Кобр., Ивац. (ЛАБНГ, СПЗБ), *бабо́ўе* н. – Віл., Маладз., Маг., Чэрв., Лаг. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шатэрнік, Варлыга), *бабаўё* н. – Ашм., Валож. (ЛАБНГ), *бабаві́нне* н. – Кобр., Иван. (ЛАБНГ), *цівя́нішча* н. – Мёр. (ЛАБНГ), *бутвё́нішча* н. – Драг. (ЛАБНГ);

бручковішча ‘назва поля, дзе расла бручка’: *бручка́вішча* н. – Маг. р., спарадычна цэнтр. з., спарадычна усх.-пал. р., Клім. (ЛАБНГ), *бручка́ўнік* м. – Арш., Віл., Докш., Асіп., Чав. (ЛАБНГ), *бручка́ўе* н. – Лаг., Валож., Маг. (ЛАБНГ, Варлыга), *бручкавё́нне* н. – Іўеў. (ЛАБНГ), *бруча́нішча* н. – Шум., Леп. (ЛАБНГ), *бручкавё́нішча* н. – Карэл. (ЛАБНГ), *бручка́ўніска* н. – спарадычна гродз.-бар. г. і зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *бруквя́нішча* н. – Маг., Карм., Бабр., Буда-Каш., Маз. (ЛАБНГ), *брукóвішча* н. – Тал., Гор., Слаўг., Карм. (ЛАБНГ), *бруко́ўнішча* н. – Шкл., Гл., Гом., Нараўл. (ЛАБНГ), *брукавё́нне* н. – Бяроз. (ЛАБНГ), *брукаві́нне* н. – Иван. (ЛАБНГ), *брукавё́ніска* н. – Ганц. (ЛАБНГ), *бруко́ўнік* м. – Арш. (ЛАБНГ), *брукові́ска* н. – Пруж., Беласт. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *бруксо́ўнік* м. – Клім. (ЛАБНГ), *брукві́ска* н. – Кобр. (ЛАБНГ), *брукóвёніска* н. – Ивац. (ЛАБНГ), *брушко́ўніска* н. – Бераст., Чэрв.,

Маст. (Сл. Гродз., СПЗБ), *брукóўніска* н. – Лун. (Шаталава), *грыжóўнішча* н., *грыжэўнішча* н., *грыжóвішча* н., *грыжáнішча* н. – паўн. р. (ЛАБНГ), *рыжóвішча* н. – Сен. (ЛАБНГ), *гручкóўнішча* н., *гручкóўнік* м. – Паст. (ЛАБНГ), *калічнішча* н. – Пол. (ЛАБНГ), *сінюшча* н. – Гарад. (ЛАБНГ), *буксóўнік* м. – Касц. (ЛАБНГ);

марковішча ‘назва поля, дзе расла морква’: *маркóвішча* н. – спарадычна паўн.-усх. д., сярэд.-бел. г., Гом. р., Нясв., Малар. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *мóрквішча* н. – Драг. (ЛАБНГ), *марквішча* н. – Ушацк., Слаўг., Светлагор. (ЛАБНГ), *маркавénне* н. – Дзятл., Бяроз. (ЛАБНГ), *маркóўнік* м. – спарадычна віц.-маг. г., сярэд.-бел. г. (ЛАБНГ), *маргóўнік* м. – Паст. (ЛАБНГ), *маргóвішча* н. – спарадычна паўн.-зах. з. (ЛАБНГ), *маркóўнішча* н. – Вілен. р., Верхнядзв., Ушацк., Маладз., Уздз., Кір., Мсцісл., Люб., Стол., Маз., Гом., Ельск. (ЛАБНГ), *марквянішча* н. – Пол., Мёр., Светлагор., Лельч. (ЛАБНГ), *маркóўе* н. – Валож., Віл., Бял., Мсцісл. (ЛАБНГ), *марквénнік* м. – Навагр. (ЛАБНГ), *марквяніска* н. – Бераст., Шчуч. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *маркавénіска* н. – Кобр. (ЛАБНГ), *маркóвіска* н. – зах.-пал. г., спарадычна гродз.-бар. г. (ЛАБНГ);

капуснішча ‘назва поля, дзе расла капуста’: *капу́снішча* н., *копу́сніско* н. – асн. мас. г., за выкл. Гродз. р. (ЛАБНГ, ЛМПП, СПЗБ, Варлыга), *капу́сніска* н. – зах.-пал. г., спарадычна гродз.-бар. г. (ЛАБНГ), *капу́снік* м. – гродз.-бар. г., спарадычна віц.-маг. г. і Гом. р., спарадычна зах.-пал. г. (ЛАБНГ, НС, Мат. Гродз., Сцяцко, Шаталава), *капусця́нік* м. – Паст., Валож. (ЛАБНГ), *капусцénне* н. – Бяроз., Драг. (ЛАБНГ, Шаталава), *капу́сціска* н. – Кобр., Ганц. (ЛАБНГ), *капусця́ніска* н. – Маст. (ЛАБНГ, СПЗБ), *капусця́нішча* н. – Маз. (ЛАБНГ), *капусня́ніска* н. – Нараўл. (СПЗБ), *капусты́нне* н. – Бяроз. (ДСБ), *кача́нішча* н. – Ёўеў. (ЛАБНГ);

агурочышча ‘назва поля, дзе раслі агуркі’: *агурóчышча* н. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *агурóчнішча* н. – Віл. (СПЗБ), *агурóчнік* м. – Саліг. (ЛАБНГ), *агурóчнік* м. – Віц., Барыс., Навагр., Лід., Нясв., Асіп., Лун., Лельч., Ельск., Паст., Чэрв., Раг., Рас. (ЛАБНГ), *агурча́нішча* н. – Кір. (ЛАБНГ), *гурóч-*

нішча н. – паўн.-зах. з., спарадычна паўдн.-усх. з., Сен., Чашн., Дубр. (ЛАБНГ), *гурóчышча* н. – Гор., Чав., Хойн., Пол. (ЛАБНГ), *гурэ́чышча* н. – Шум., Шчуч. (ЛАБНГ), *гуркавёні́ска* н. – Івац., Ганц. (ЛАБНГ), *гуркаві́нне* н. – Маст., Лях., Бяроз. (СПЗБ, ЛАБНГ), *гуркоўні́шча* н. – Тал., Круп., Бял., Мсцісл., Слаўг., Гом., Рэч. (ЛАБНГ), *гурко́вішча* н. – Гарад., Бял., Жлоб., Стол., Маг., Слаўг. (ЛАБНГ), *гурко́ўе* н. – Валож., Бял. (ЛАБНГ), *гурóчні́ска* н. – Ваўк. (ЛАБНГ), *гуркаві́ска* н. – Кам. (ЛАБНГ), *гуркаўні́ска* н. – Бераст. (ЛАБНГ), *гуро́ўнішча* н. – Дубр. (ЛАБНГ), *агурчы́ска* н. – Кобр. (ЛАБНГ), *гурко́ўнік* м. – Маг. р., усх.-маг. р., Ганц., Браг. (ЛАБНГ);

цыбулі́ска: *цыбулі́ска* н. – ‘назва месца, дзе была цыбуля’ – Ваўк. (СПЗБ);

макаві́шча: *ма́кавішча* (*ма́ковышчэ*) н. – ‘назва месца, дзе рос мак’ – Пін. (НЛ).

Неўрадлівая зямля

пусты́ня ж. – спарадычна агульн. (ЛАБНГ, Мат. Маг., ЛП, СНМ, Варлыга, Янкова), *пу́сташ* ж. – спарадычна паўн.-зах. з., усх.-маг. р., пал. г. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Маг., Янкова), *пустапо́лле* н. – Шчуч., Бярэз., гродз.-бар. г., Жлоб. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *пустапо́ль* ж. – Гродз. (ЛАБНГ), *пустапо́ля* ж. – Воран. (СПЗБ), *пустапо́ліца* ж. – спарадычна гродз.-бар. г. і пал. р., Маг., Бых., Асіп. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пустата́* ж. – Мёр., Шкл., Бял., Кругл., Чав. (ЛАБНГ, Мат. Маг.), *пустальга́* ж. – Гродз., Навагр., Бабр. (ЛАБНГ), *пустэ́льніца* ж. – Драг. (ЛАБНГ), *пустэ́ч* м. – Мядз. (ЛАБНГ), *пустэ́ча* ж. – зах.-пал. г., Мін. р., Чэрв. р., Слуцк. р., гродз.-бар. г., спарадычна Маг. р., Ушацк., Бых. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пусты́нь* ж. – Кар., Бярэз. (СНМ, СПЗБ), *пустэ́льга* ж. – Шкл., Бял., Кругл., Чав. (Мат. Маг.), *пустальга́* ж. – Гродз. (Сл. Гродз.), *пустэ́льня* ж. – Маст., Навагр. (Сл. Гродз.), *пустэ́ча* ж. – спарадычна слуцк.-маз. г. (ЛАБНГ), *пусто́пуш* ж. – Нараўл. (ЛАБНГ), *пусты́р* м. – спарадычна усх. з., Брасл., Чашн., Дубр., Слуцк., Ганц., Рас. (ЛАБНГ), *пу́стка* ж. – Іўеў., Бераст., Стаўб., Кам., Бяроз., Пін., Петр., Маз.

(ЛАБНГ, Шатэрнік), *пустое поле* – спарадычна паўдн. р., Іўеў., Пух., Старадарож. (ЛАБНГ), *пеишчуга* ж. – гродз.-бар. г., зах.-пал. г., Клім., Бых., Буда-Каш., Добр. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, Сл. Гродз., НЛ, ЛП, ЖС, Н. сл.-сць, Янкоўскі, Сцяцко), *пясчына* ж. – спарадычна агульн. (СПЗБ, ЛАБНГ), *пеишчына* ж. – спарадычна паўн.-зах. з. (ЛАБНГ), *пяшчурá* ж. – Дзятл., Лун., Мёр., Пол., Тал., Гродз., Навагр., Карэл., Раг. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Цыхун), *пяшчáнка* ж. – Чэрв. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пяшчáніца* н. – Навагр., Свісл. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *пясóк* м. – спарадычна агульн. за выкл. Слуцк. р. (ЛАБНГ), *пяскі* мн. – Вілен. р. (СПЗБ), *сўпесак* м. – пал. г. (Кучук), *пескавáтка* ж. – Ваўк., Паст. (ЛАБНГ, СРЛГ);

пясчанае поле: *няўдóба* ж. – Маг. р., спарадычна Навагр., Слуцк., Лун., Стаўб., Малар., Брэсц., Свісл. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., СНМ, Шаталава, ДСБ, Мат. Маг.), *няўдóбак* м. – Астр., Ваўк., Зэльв. (Сцяцко ДС, Мат. Гродз.), *няўдóб* м. – Слон. (Мат. Гродз.), *няўдóбіца* ж. – паўн.-усх. д., сярэд.-бел. г., Гом. р., Карэл., Нясв., Баран., Лях., Вілен. р. (ЛАБНГ, Шатэрнік, СПЗБ, Мат. апыт.), *няўдóбка* ж. – Драг., Іван. (ЛАБНГ, ЛП), *няўдóбкі* мн. – Зэльв., Слон., Лях., Гродз. (ЛАБНГ, Цыхун, ЖНшС), *няўдóбія* ж. – Смарг., Бар., Глыб., Шчуч., Іўеў., Маст., Докш. (ЛАБНГ, СПЗБ), *няўдóбишчына* ж. – Лоеў., Пруж., Пін., Ваўк. (ЛАБНГ, НЛ, Мат. Гродз., Янкова), *няўдóбишча* н. – Воран. (Мат. Гродз.), *няўдóбная зямля* – паўн.-зах. з. (ЛАБНГ), *жаўтапéсак* м. – Светлагор. (ЛАБНГ), *жаўтапёс* м. – Чэрв. (ЛАБНГ, Шатэрнік), *жаўтазём* м. – Дзятл. (Мат. Гродз.), *жаўтляк* м. – Лун. (Шаталава), *жаўкрýнец* н., *жукрýнец* м. – Лун. (Шаталава), *жóвэнэц* м. – Пін. (НЛ), *сіняк* м. – Зэльв. (Сцяцко), *сінюгá* ж. – Вілен. р., Смарг. (СПЗБ), *сіняпёс* м. – Карэл. (Мат. Гродз.), *сівáк* м. – Шчуч., Лід., Дзятл., Навагр., Уздз. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз.), *сivéц* м. – спарадычна паўн.-зах. з., Жлоб., Светлагор. (ЛАБНГ, СПЗБ), *сіву́ха* ж. – спарадычна паўн.-зах. з., Асіп., Саліг. (ЛАБНГ, СПЗБ), *сівазём* м. – Навагр. (Мат. Гродз.), *сівазéміца* ж. – Ивац. (ЛАБНГ), *сiвaбáвіна* ж. – Стаўб. (Мат. мін.-мал.), *сiвóнісь* ж. – Нараўл. (СПЗБ), *сiвая*

зямля́ — спарадычна пал. р. (ЛАБНГ), *сіўцава́тая зямля́* — Віл. (СПЗБ), *сіна́к* м. — Паст., Віл., Барыс., Лаг. (ЛАБНГ, Мат. мін.-мал.), *сіне́ц* м. — Бярэз., Мядз. (ЛАБНГ, Мат. мін.-мал.), *сіну́н* м. — Мёр., спарадычна паўн. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ), *сіпуга́* ж. — Уздз., Тал., Круп. (ЛАБНГ, Мат. мін.-мал.), *сіні́ца* ж. — Вілен. р. (СПЗБ), *сіня́х* м. — Паст. (СПЗБ), *падзо́л* м. — паўн.-усх. д., Гом. р. (ЛАБНГ), *падзо́ль* ж. — Докш., Віц., Мядз., Бярэз. (ЛАБНГ), *падзо́лле* н. — Краснап. (ЛАБНГ), *падзо́ліца* ж. — спарадычна паўн. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *бялю́га* ж., *белюга́* ж. — Сморг., Пол., Мёр. (СПЗБ, ЖНС, НЛ), *прастапо́ль* м. — Гродз. (СПЗБ), *прастапо́ліца* ж. — Карэл., Ваўк. (ЛАБНГ, Н. сл.-сць), *прастапо́лле* н. — Слон. (Мат. Гродз.), *прасціна́* ж. — Воран. (ЛАБНГ, СПЗБ), *чыстапо́ліца* ж. — Бяроз. (ЛАБНГ), *здўхаві́на* ж. — Лун., Лід., Барыс., Навагр., Вілен. р., пал. г. (СПЗБ, ЛП, Шаталава), *здў́ха* ж. — Шчуч., Гродз. (3 нар. сл., Цыхун), *уздў́ха* ж. — Стаўб. (3 нар. сл.), *цы́ндра* ж. — паўн.-зах. з. (ЛАБНГ), *дзы́ндра* ж. — Стаўб. (3 нар. сл.), *жві́р* м. — Слон. (ЛАБНГ), *жві́ра́к* м. — Навагр. (Мат. Гродз.), *жві́рча́к* м. — Гродз. (Цыхун), *жві́ры* мн. — Вілен. р. (СПЗБ), *чві́ра́к* м. — Лаг. (ЛАБНГ), *чвырэ́ц* м. — Касц. (ЛАБНГ), *глей* м. — паўн.-усх. д., Гом. р., спарадычна Маг. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *сугле́й* м. — Бярэз., Вілен. р. (СПЗБ), *гляйча́к* м. — Бераст. (Сл. Гродз.), *глеюга́* ж. — Сморг. (СПЗБ), *глейчу́на* ж. — Вілен. р. (СПЗБ), *глеёвы́на* ж. — Малар. (ДСБ), *глі́на* ж. — Вілен. р. (СПЗБ), *суглі́нак* м. — Навагр. (Мат. Гродз.), *суглі́нкі* мн. — Брасл. (СПЗБ), *глі́нішча* н. — Пін., Мсцісл., Драг. (СНМ, ЛП, Юрчанка), *га́ляч* ж. — Гродз. (Цыхун), *галы́нка* ж. — Шчуч. (Сл. Гродз.), *пéліка* ж., *пéляка* ж. — Докш., Бярэз., Барыс., Чэрв., Круп. (ЛАБНГ, СПЗБ, НЛ), *пяле́ка* ж. — Дзятл. (СПЗБ), *пялё́та* ж. — Бар. (СПЗБ), *сы́зма* ж. — Мядз., Лаг., Паст. (ЛАБНГ, СПЗБ, Н. сл.-сць), *лысу́ха* ж. — Ивац., Малар. (ЖС, НЛ), *лы́сіна* ж. — Драг. (ЛП), *вывію́ха* ж. — Малар. (ЛАБНГ, ДСБ), *гара́* ж. — Стол. (ЛАБНГ), *ра́па* ж. — Кобр., Драг. (СНМ, НЛ), *рапы́ця* ж. — Кобр. (СНМ), *хра́па* ж. — Драг. (НЛ), *каляні́ца* ж. — Старадарож., Пух., Маст., Гарад. (СПЗБ), *камяні́к* м. — Вілен. р. (СПЗБ), *гру́зля* ж. — Слон. (СПЗБ), *гру́заўка* ж. —

Ваўк. (СПЗБ), *свішчуга́* ж. – Ашм. (СПЗБ), *ілавéц* м. ‘зямля сярод балота’ – Лаг. (Варлыга), *дзічы́на* ж. – Віл. (СПЗБ), *дзічо́віна* ж. – Стол. (ДСБ), *развéй* м. – Верхнядзв. (ЛАБНГ), *разавéй* (*розовéй*) м. – Шчуч. (НЛ), *ройст* м. – Маст. (ЛАБНГ), *калато́ўка* ж. – Мядз., Гарад., Стаўб., Лун. (ЛАБНГ), *пурхо́тына* ж. – Стол. (ЛП), *ігры́шча* н. – Стол., Лельч. (ЛАБНГ, ТС), *нерх* м. – Стол. (ТС), *шлін* м. – Вілен. р. (СПЗБ), *дзярба́н* м. – Чэрв. (Шатэрнік), *гай* м. – Лун. (Шаталава), *ла́та* ж. – Верхнядзв. (Шаталава), *плóхвіна* ж., *плахві́на* ж. – Стол. (ТС), *ляту́чка* ж. – Стол. (ЛП), *ёлап* м. – Старадарож. (НС), *шыпéц* м. – Глыб. (СПЗБ), *крушн́я* ж. – Ваўк. (СПЗБ), *цвярдзі́на* ж. – Віл. (СПЗБ), *явура* ж. – Паст. (СПЗБ), *смакту́н* м. – Ашм. (СПЗБ), *палёт* м. – Шум., Докш. (СПЗБ), *няўжы́так* м. – Лід. (Мат. Гродз.), *развéй* м. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *ніўжыткі* (*ны́вжыткэ*) мн. – Драг. (ДСБ, ЛП), *гэ́рга* ж. – Гродз. (Сл. Гродз.), *пры́сак* м. – Чач., Старадарож. (Мат. апыт.), *рыжэ́ц* м. – пал. г. (ЛП), *жу́жаль* м. – пал. г. (Кучук), *барча́віна* ж. – Лаг. (Варлыга), *ска́ла* ж. – (СНМ), *вы́дмухі* мн. – Астр. (СПЗБ), *пухле́ц* м. – Пол. (НЛ), *курга́н* м. – Гродз. (ЖНС), *сухата́* ж. – Віл., Лях. (СПЗБ), *жывéц* м. – Зэльв. (Мат. Гродз.), *лы́сіца* ж. – Люб. (ЛАБНГ), *рэ́жыц* м. – Драг. (СНМ), *сму́га* ж. – Слон. (ЛАБНГ), *гало́дніца* ж. – Пруж. (ЛАБНГ);

няўгноеная зямля: *бязгнóіца* ж. – Ганц. (СПЗБ), *прастапóль* м. – Ваўк. (СПЗБ), *прастапóльніца* ж. – Гродз. (Цыхун), *ляво́ш* м. ‘далёкія ад сядзібы палеткі, на якія не давалі гною’ – Гродз. (Цыхун);

прыметнікі: *худы́* прым. ‘няўгноены’ – Вілен. р. (СПЗБ), *пусты́* прым. – усх.-маг. р., спарадычна зах.-пал. г., Валож., Пух., Люб., Добр., Лоеў. (ЛАБНГ, СПЗБ, Янкова, Варлыга), *пясча́ны* прым. – Верхнядзв., Лельч., Пол., Пух. (ЛАБНГ), *песка́вы* прым. – Мядз. (ЖС), *неўраді́вы* прым. – Брэсц., Кобр. (ЛАБНГ), *пóсны* прым. – Верхнядзв. (СПЗБ), *няўдо́бны* прым. – Віл., Дзятл. (СПЗБ), *ке́пскі* прым. – Свісл., Сکید. (СПЗБ), *ляда́чы* прым. – Маст. (СПЗБ), *глёўкі* прым. – Раг., Бярэз., Браг., Пух., Старадарож. (СПЗБ), *глеі́сты* прым. –

Месцісл. (Юрчанка), *глёевы* прым. — пал. г. (Кучук), *пелекава́ты* прым. — Дзятл., Чэрв. (СПЗБ, НЛ), *гра́вісты* прым. — Клім. (Мат. Маг.), *падзольны* прым. — Вілен. р. (СПЗБ), *гліністы* прым. — Сморг., Бар., Іўеў., Ганц. (СПЗБ), *керхаваты* прым. — Стол. (ТС), *суглёісты* прым. — Шум., Вілен. р. (СПЗБ), *сівы, сівы* прым. — Лід., Астр., Сморг., Мядз., Латгал. р. (СПЗБ), *рапаваты* прым. — Кам. (ЖНС), *гру́зкі* прым. — Вілен. р. (СПЗБ), *цвёрды* прым. — Шчуч., Чэрв. (СПЗБ), *прыпа́дзісты* прым. — Асіп. (ЛАБНГ), *нягнойны* прым. — Маз. (ЛАБНГ), *няўжы́тачны* прым. — Лун. (ЛАБНГ), *грудава́ты* прым. — Іўеў., Дзятл. (СПЗБ), *камяністы* прым. — Карэл., Шчуч., Брасл. (СПЗБ), *барава́ты* прым. — Лаг. (Варлыга), *шаро́хаваты* прым. — Лях. (СПЗБ), *карча́вы* прым. — Лях., Шчуч. (СПЗБ), *скалі́сты* прым. — Лід. (СПЗБ), *посны* прым. — Маз. (ЛАБНГ), *руды́* прым. — Стол. (ЛАБНГ), *грудлі́вы* прым. — Мёр. (ЖНС), *слабкі́* прым. — Віл. (СПЗБ), *неру́ханы* прым. — Паст. (СПЗБ), *ту́пкі* ‘цвёрды, утаптаны’ — Стаўб. (3 нар. сл.).

Нізкае месца

смакту́га ж. — Зэльв. (Сцяцко), *смактуга́* ж. — Зэльв. (Н. сл-сць), *смактаві́на* ж. — Драг. (ЛП), *ла́тока* ж. — Беш., Ушацк. (НС), *лажбі́нка* ж. — Слон. (ЖНС), *лагі́на* ж. — Зэльв. (Сцяцко), *вы́макліна* ж. — Навагр. (НС), *макля́к* м. — Лаг. (ЛАБНГ), *вы́рва* ж. — Вілен. р. (СПЗБ), *вы́мачкі* мн. — Докш. (СПЗБ), *сы́чаўка* ж. — Барыс. (СПЗБ), *узду́ха* ж. — Гродз. (Сл. Гродз.), *але́с* м. — Кам. (ЖНшС), *круч* м. — пал. р. (Кучук), *абора́к* м. — Віц. р., Месцісл. (Шатэрнік, Мат. Маг., Юрчанка), *абу́рак (обу́рык), обу́рок* м. — Стол., Жытк. (ТС), *ачву́рак* м. — Мёр. (НС), *нізьбі́на* ж. — Рэч. (НС), *катлаві́на* ж. — Ушацк. (НС), *зато́нейка* ж. — Лях. (НС), *прыва́лак* м. ‘нізкае месца ў канцы загона’ — Брасл., Вілен. р. (СПЗБ), *ціхаво́д* м. ‘нізкае месца з вадой на сенажаці’ — Навагр. (НС).

Палетак

Участак поля, які выкарыстоўваецца пад пасевы.

палéтак м. — зах. з., Гом. р., Мін. р., Маг. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС), *палéтка* ж. — Паст., Ашм. (СПЗБ), *паласа́* ж. —

Мсцісл., Івац., Леп., Дзятл., Асіп., Бых., Івац., Рэч., Добр. (ЛАБНГ, Юрчанка), *уча́стак* м. – усх. з., Паст., Вало́ж., Бяроз., Івац., Иван. (ЛАБНГ), *шну́р* м. – Воран., Ганц., Паст., Маст., Драг. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *надзе́л* м. – Мсцісл., Іўеў., Чэрык., Клім., Хоц. (ЛАБНГ, Юрчанка), *со́ткі* мн. – Рас., Лях., Лун., Старадарож., Добр. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *ні́ва* ж. – Верхнядзв., Астр., Шчуч., Лаг., Нараўл., Вілен. р. (СПЗБ), *ла́нка* ж. – Драг., Стол., Пін. (ЛАБНГ, ДСБ), *но́рма* ж. – Слуцк. р., Мін. р., Малар., Барыс., Чэрык., Жлоб. (ЛАБНГ), *на́рэз* м. – Барыс. (ЛАБНГ), *дзя́лка* ж. – зах. з. (ЛАБНГ, НС, Сцяцко), *дзяля́нка* ж. – Верхнядзв., Паст., Шум., Дзятл., Слон., Круп., Краснап., Нараўл., Лоеў. (ЛАБНГ), *па́йка* ж. – Маг. р., Гом. р., Арш., Люб. (ЛАБНГ), *па́ечка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *ро́льня* ж. ‘соткі ў полі’ – Стаўб. (Мат. мін.-мал.), *па́рцэ́ля* ж. ‘невялікі надзел зямлі’ – Гродз. (Сл. Гродз.);

зямля аднаго гаспадара: *вало́ка* ж. – Паст., Ашм., Віл., Лаг., Докш., Круп., Чэрв. (ЛАБНГ), *заго́н* м. – Гродз., Пін. (ЛАБНГ), *пляц* м. – Вало́ж., Баран., Слуцк., Асіп., Бых., Слаўг., Карм., Івац., Клецк., Браг. (ЛАБНГ), *шну́р* м. – Віц. (ЛАБНГ), *грунт* м. – Пух. (ЛАБНГ), *зямля́* ж. – зах.-пал. г., Маз., Мядз. (ЛАБНГ); *пла́шка* ж. ‘нешырокая паласа поля’ – Стол. (НЛ), *уса́дзьба* ж. ‘уся ворная зямля вакол дома’ – Мсцісл. (Юрчанка), *ла́ва* ж. ‘участак зямлі на асушаным балоце’ – Івац. (ДСБ);

адрэзак паласы ворнай зямлі: *го́ны* мн. – зах. з. (ЛАБНГ, Цыхун), *го́ні* мн. – усх. з. (ЛАБНГ), *ганкі́* мн. – Уздз., Стол. (ЛАБНГ), *ніўка́* ж. – Глыб. (ЛАБНГ), *шну́ро́к* м. – Шум. (ЛАБНГ), *ста́і* мн. – Воран. (Мат. Гродз.), *вага́шкі* мн. – Навагр. (СРЛГ), *ве́ратні* мн. – Іўеў., Карэл., Навагр. (ЛАБНГ, Мат. мін.-мал.);

вузенькі загончык зямлі: *аты́р* м. – Івац. (НС), *скра́вак* м. – Шчуч. (Мат. Гродз.), *лы́тка* ж. – Ушацк. (НС), *паго́н* м. – Лоеў. (Янкова), *сму́га* ж. – Стаўб. (3 нар. сл.), *складо́чак* м. – Лоеў. (Янкова), *пало́сіца* ж. – Бераст. (Сл. Гродз.).

Папар

Поле, пакінутае на адно лета незасеяным з мэтай паляпшэння глебы пад пасеў азімых.

пар м. — Лоеў., спарадычна паўд.-усх. з., Верхнядзв., Мёр., Дзягл., Лёзн., Шкл., Рэч., Смарг. (АЛА, ЛАБНГ, Янкова, ЛП), *папáр* м. — агульн., Віц. р. і ўсх.-маг. р. спарадычна (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, Шатэрнік, Каспяровіч, ЛП, СНМ, Мат. Гродз., Варлыга, Кучук), *папáра* ж. — Івян. (АЛА), *пры-пáр* м. — Лоеў. (Янкова), *пáраніна*, *парані́на* ж. — усх.-маг. р., спарадычна паўдн.-усх. з. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, Юрчанка, Бялькевіч, Яўсееў, Шаталава, Мат. апыт., ЛП), *пáрына* ж. — Сен. р., Жытк., Віц., Лёзн. (АЛА, ТС, Каспяровіч), *парынн́я* ж. — Чэрык. (ЛАБНГ), *падпáр* м. — Краснап., Рэч., Нараўл. (ЛАБНГ), *папáраніна* ж. — Кругл., Чэрык. (Мат. Маг.), *пáрнае* прым. — цэнтр. з. (Мат. мін.-мал.), *пералóг* м. — Кам., Акц. (АЛА, ЖНшС), *зáлеж* ж. — Івац., Лун. (АЛА, ЖС), *я́лавіна* ж. — Мядз., Гродз., Шчуч., Навагр., Стаўб., Бярэз., Бяроз., Клецк., Рэч., Добр., Маз., Лельч., Браг., Стол., Чав. (ЛАБНГ, АЛА), *я́длавіна* ж. — Воран. (Мат. Гродз.), *талóка* ж. — Гом., Рэч., Добр., Краснап. (ЛАБНГ, Бялькевіч), *талáка* ж. — Лоеў. (Янкова), *парóха* ж. — Стол., Малар. (ЛП, ДСБ), *палéтак* м. — усх. ч. зах.-пал. г. (ЛАБНГ, СНМ), *аблóг* м. — Брэсц. (ЛАБНГ), *лéжаво* н. — Лельч. (АЛА); *адлóг* м. — Гродз. (АЛА), *паравóе пóле* — Верхнядзв., Мёр., Чав., Чач., Добр., Лельч. (ЛАБНГ), *пáрнае пóле* — Бяроз. (ЛАБНГ), *пая́лавае пóле* — Пін. (ЛАБНГ), *я́лавае пóле* — Стол. (ЛАБНГ), *пагуля́ўшая зямля* — Лоеў. (Янкова);

быць пад папарам: *паравáць* незак. — Стол. (ТС), *пáрыцца* незак. — Жытк. (ТС), *пáраваць* незак. — Пол. (НЛ), *папаравáць* зак. — Стол. (ТС), *перапапáрваць* незак. — Лаг. (Варлыга), *талакава́ць* незак. — Лоеў. (Янкова), *я́лавіць* незак. — Лаг. (Варлыга).

Паша

Месца, дзе пасецца жывёла, выпас.

пáша ж. — Чэрв., Нясв., Паст., Навагр., Брасл., Віл., Вілен. р., Зэльв. (СПЗБ, Сцяцко), *пáжа* ж. — Люб., Старадарож. (СПЗБ, Мат. апыт.), *пáста* ж. — Сморг., Круп., Верхнядзв., Бярэз., Старадарож. (СПЗБ, Шаталава), *пáства* ж. — Рас., Докш. (СПЗБ), *пáсвіска* ж. — Бяроз., Нараўл., Вілен. р., Зэльв. (СПЗБ, Сцяцко, Шаталава), *пáсвішча* н. — Стол., Сморг. (ТС, Шаталава), *пáсбіска* н. — Вілен. р. (СПЗБ), *пáсцішчэ* н. — Стол. (ТС), *пашня́* ж. — Навагр. (СПЗБ), *падбішча* н. — Латгал. р. (СПЗБ), *вы́пас* м. — Асіп. (СПЗБ), *гамшáр* м. ‘выган, дзе пасуцца авечкі і козы’ — Дзятл. (СРЛГ), *галі́зна* ж. ‘паша, дзе мала травы’ — Паст., Вілен. р. (СПЗБ), *галéча* ж. — Іўеў. (СПЗБ), *вы́грызінь* м. ‘лапіна, дзе жывёла выкубла ўсю траву’ — Вілен. р. (СПЗБ), *бúбен* м. ‘выбітая паша’ — Жытк. (ТС), *бы́длы* мн. ‘вытапаная паша’ — Мсцісл. (Юрчанка), *сарві́ту́т* м., *серві́ту́т* м. ‘паша на панскіх угоддзях’ — Лях., Ганц., Іўеў., Сморг. (СПЗБ);

месца каля вёскі, дзе пасецца жывёла: *вы́ган* м., *вы́гань* м. — Віл., Паст., Брасл., Верхнядзв. (СПЗБ), *балóнне* (бóлóнье) н. ‘выган, прырэчны луг перад вёскай’ — Стол. (ТС);

абгароджанае месца для жывёлы ў полі: *вы́гарадзь* ж. — Шум. (СПЗБ), *вы́гарадня* ж. — Астр., Сморг. (СПЗБ).

Поле

Засеяны або падрыхтаваны да пасеву ўчастак зямлі.

пóле н. — агульн. (ЛАБНГ, ТС, Мат. Гродз., ЛП, СНМ, Шатэрнік, Юрчанка, Мат. апыт.), *пáшня* ж. — спарадычна агульн. (ЛАБНГ, ЛП, Мат. апыт.), *сяўба́* ж. — Стол. (ДСБ, ЛП), *ні́ва* ж. — Чэрв., Драг. (СНМ, Шатэрнік), *пасéў* м. — Стол. (ТС), *сцеп* м. ‘вялізнае поле’ — Пух. (СПЗБ), *паля́нка* ж. ‘поле ў лесе’ — Стол. (ЛП), *пудбóрыца* ж. ‘поле каля лесу’ — Беласт. р. (СПЗБ), *фу́тар* м. ‘поле, якое далёка ад вёскі’ — Гарад. (СПЗБ), *наво́з* м. ‘поле, якое знаходзіцца за гумном, ці

прысядзібным участкам' — Лях. (СПЗБ), *зады́* мн. 'поле за сядзібай' — Верхнядзв. (Шаталава);

частка поля пэўнай формы: *рог* м. — Стол. (ЛП), *рагавічо́к* м. — Іўеў. (Сл. Гродз.), *вусаві́на* ж. — Пол. (НЛ), *барада́* ж. 'пакінутая незапаханай частка поля' — (ЛП), *кругло́віна* ж. 'частка поля круглай формы' — Мёр., Пол. (ЖНС, НЛ), *прыкі́дка* ж. 'частка поля ад мяжы' — Кругл. (Мат. Маг.), *закраё́к* м. 'невялікі ўчастак у канцы поля' — (ЛП), *загумё́нкі* мн. 'участак поля за гумном' — Уздз. (СПЗБ), *зады́* мн. 'задняя частка поля' — Беш., Верхнядзв. (Каспяровіч, Шаталава), *адора́* (одора́) ж. 'частка поля, узаранага ўроскідку' — Стол. (ЛП), *вератні́к* м. 'частка поля ў даўжыню, якая апрацоўваецца асобна ад іншых, каб была магчымасць адпачыць на паваротах' — Віц. р. (Каспяровіч);

частка поля, якая прыворваецца да асноўнага масіву: *прыдзёр* м. — Драг. (НЛ), *прыдзі́рак* м. — Старадарож. (ЖНС, ЛП), *прыдзі́р* м. — Лях. (ЛАБНГ), *вы́дзірак* м. — паўдн.-зах. д. (ЛАБНГ), *прыда́так* м. — Лід., Іўеў., Астр., Віл., цэнтр. з. (ЛАБНГ, СПЗБ), *надда́ткі* мн. — спарадычна агульн. (ЛАБНГ), *даба́ўкі* мн. — Стол. (ТС), *во́дсеў* м. 'поле, якое нанава засяваецца' — Слуцк. (ЖНшС);

частка ўзаранага поля: *пла́ха* ж. — Стол. (ЛП), *уле́ха* ж. — Свісл. (Сл. Гродз.), *ралю́х* м. — пал. г. (ЛП), *старэ́ц* м. 'частка поля ад мяжы да баразны пры ворыве ўроскідку' — Івац. (ЖС), *вы́дма* ж. 'частка поля, занесенага пяском' — пал. р. (ЛП), *лу́жышча* н. 'поле, дзе раней было балота' — Навагр. (ЖС);

нязжаты кавалак поля: *каза́* ж. — Ваўк. (Сл. Гродз.), *хвост* м. — Мсцісл. (Юрчанка), *пупо́віна* ж. — Гродз. (Сл. Гродз.).

Назва поля ў залежнасці ад таго, калі і колькі разоў яно было ўзарана:

поле, узаранае першы раз: *аднавóр* м. — Чэрв., Слаўг. (Н. сл-сць, Шатэрнік), *аднавóрка* ж. — Слаўг. (Н. сл-сць), *аднара́ль* ж. — Стол. (ТС, ЛП), *навіна́* ж. — Зэльв., Дзятл. (Мат. Гродз.), *но́віна* ж. — Петр. (Шаталава);

поле, узаранае другі раз: *мешань* ж. — Сен., Пол., Маладз., Верхнядзв., Мядз. (СПЗБ, НЛ, Каспяровіч), *мешані́на* ж. — Воран., Вілен. р. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *мешальніца* ж. — Навагр. (ЖС);

поле, узаранае трэці раз: *трае́ніна* н. — Стаўб., Стол. (СНМ, ЛП), *сі́тнік* м. — Слон. (Мат. Гродз.), *палёткавы* прым. ‘уклучаны ў трохпольны севазварот’ — Стол. (ТС);

поле, якое засяваецца з прамежкамі ў некалькі гадоў: *старапо́лле* н. — Стол. (ЛП), *старапо́ль* ж. — Старадарож. (НС), *старапо́ліца* ж. — Жытк., Стол., Пін. (ТС, ДСБ), *зме́на* ж. ‘поле ў севазвароце’ — Сен. (Каспяровіч), *пераабло́г* м. ‘поле, пакінутае незасеяным для павышэння ўраджайнасці’ — Стол. (ЛП), *пераме́ж* м. ‘месца, дзе мяняюцца пасевы’ — Люб. (СНМ), *пярэ́рва* ж. ‘поле, якое раздзяляе што-н.’ — спарадычна гродз.-бар. г., зах.-пал. г. (ЛАБНГ); *во́дсеў* м. ‘поле, з якога зняты яравыя і адразу сеюцца азімыя’ — Мсцісл. (Юрчанка); *запа́шка* ж. ‘поле, якое здавалі або бралі ў арэнду’ — Вілен. р. (СПЗБ), *за́гараддзе* н. ‘поле за агародамі’ — Беласт. р. (СПЗБ), *гуме́нніца* ж. ‘поле за гумнамі’ — Слон. (Сл. Гродз);

дзеясловы: *гуля́ць* незак. ‘пуставаць (пра поле)’ — Ганц. (СПЗБ), *валдава́ць* незак. — Паст. (СПЗБ).

Прысядзібны ўчастак

уся́дзьба ж. — зах.-пал. г., Маг. р., Чэрв. р., спарадычна Бярэз. р., Віц. р., Пух., Круп., Іўеў., Леп., Люб., Рэч. (ЛАБНГ, Янкова, Юрчанка, Мат. апыт.), *уся́дзьба* ж. — Бял., Хоц., Касц. (ЛАБНГ, Мат. Маг.), *уся́дзьбіна* ж. — Мсцісл. (Юрчанка), *сядзі́ба* ж. — зах.-пал. г., Сморг., Мін., Уздз., Асіп. (ЛАБНГ), *ся́дзьба* ж. — Бял. (Яўсееў), *сялі́ба* ж. — Іўеў., Чэрв., Пін. (ЛАБНГ), *со́ткі* мн. — агульн. (ЛАБНГ, НС, Сцяцко, Мат. апыт.), *план* м. — Гом. р., Карм., Слон. (ЛАБНГ), *пляц* м. — зах. з., спарадычна паўдн.-усх. з. (ЛАБНГ), *дзяля́нка* ж. — Кам. (ЛАБНГ), *дзя́лка* ж. — Маст. (ЛАБНГ), *(а)га́ро́д* м. — паўн. р., Гродз., Бераст., Карм., Хоц., Кам., Малар., Капыл.,

Добр., Рэч., Браг. (ЛАБНГ), *паўгектар* м. – Дубр. (ЛАБНГ), *прысядзібны ўчастак* – Сен. (ЛАБНГ), *прыўсáдзeбны ўчастак* – Круп., Чэрык. (ЛАБНГ), *прыдусáдзeбны ўчастак* – Пол., Верхнядзв., Чэрв., Лёзн., Калінк., Лельч. (ЛАБНГ).

Разора

Доўгі равок (баразна) паміж градамі.

разо́ра ж. – паўдн.-зах. д., зах.-пал. г. (акрамя заходняй часткі), Ушацк., Вілен. р. (ЛАБНГ, АЛА, СПЗБ, ГЧ, ДСБ, ЛП, Мат. Гродз., Каспяровіч, Сцяцко), *разо́р* м. – Гарад., Пол. (ЛАБНГ, НЛ), *разо́рка* ж. – Воран., Пол. (ЛАБНГ), *баразна́* ж. – паўн.-усх. д., сярэд.-бел. г., Ваўк., Петр., Малар. (ЛАБНГ, ЛП, СПЗБ), *ро́спуга* ж. – Жаб., Кобр., Кам. (ЛАБНГ, ДСБ, СПЗБ, Шаталава), *ро́спруга* ж. – Брэсц. (ЛАБНГ), *мяжа́* ж. – Гом., Ветк., Добр., Пруж., Чав. (ЛАБНГ), *праме́жаск* м. – Брасл., Паст. (ЛАБНГ), *межагра́дак* м. – Жлоб. (ЛАБНГ), *кана́ўка* ж. – Леп. (ЛАБНГ), *сугру́дак* м. – Кір. (ЛАБНГ), *распа́х* м. – Касц. (ЛАБНГ), *празёра* ж. – Кам. (СПЗБ), *разво́рак* м. – Астр. (Мат. Гродз.), *зра́ліна* ж. – Кобр. (ЛП), *раве́ц* м. – Лельч. (Кучук).

Скіба

Пласт узаранай зямлі.

скі́ба ж. – паўн.-зах. з., Пол., Гродз., Зэльв., Бяроз., Чэрв., Драг., Касц., Лун., Бабр., Калінк., Браг., Беластоц. р. (АЛА, СПЗБ, Шатэрнік), *пласт* м. – спарадычна паўн.-усх. д., Жлоб., Лаг., Барыс. (АЛА), *баразна́* ж. – Ганц., Драг., Вілен. р. (СПЗБ), *бры́ла* ж., *бры́ля* ж. – Іўеў, Вілен. р. (СПЗБ, Мат. мін.-мал.), *скры́га* ж. – Докш., Віл. (СПЗБ, Мат. мін.-мал.), *скрыль* м. – Барыс., Стаўб., Верхнядзв. (СПЗБ, СНМ, Мат. мін.-мал.), *пліта́* ж. – Шарк. (АЛА).

Урадлівая зямля

пагно́й м. – Чэрв., Калінк., Зэльв. (СПЗБ, Шатэрнік, Сцяцко ДС, Кучук), *зём* м. – Краснап., Клім. (Бялькевіч),

тórна ж., *тórфа* ж. – Гродз. (СПЗБ), *тарфя́нік* м. – Навагр. (Мат. Гродз.), *тарфя́ніска* н. – Шчуч. (З нар. сл.), *чарназём* м. – Астр., Навагр. (ТС, Мат. Гродз.), *чарназём’е* н. – Гродз. (Сл. Гродз.), *чорно́зім* м. – Пін. (СНМ), *чо́рная зямля́* – Гродз., Ганц. (ЛАБНГ, СПЗБ), *удо́бшчына* ж. – Пін., Стол. (ДСБ, ЛП);

прыметнікі: *угно́ены* прым. – Вілен. р. (СПЗБ), *прагно́йны* прым. – Карэл. (СПЗБ), *гно́йны* прым. – Бар., Віл., Драг., Беластоц. р. (СПЗБ), *вы́гнаны* прым. – Маладз., Маст. (СПЗБ), *зажыро́ны* прым. – Смарг. (СПЗБ), *удабро́ны* прым. – Чэрв., Глыб. (СПЗБ), *зажырнава́ты* прым. – Карэл. (СПЗБ), *прыдо́бны* прым. – Старадарож., Бярэз. (СПЗБ), *сі́льны* прым. – Карэл. (СПЗБ), *фа́йны* прым. – Мёр. (СПЗБ), *бараві́* прым. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *стручны́* прым. – Асіп., Бярэз., Чэрв. (СПЗБ), *до́льная зямля́* – Воран. (Мат. Гродз.), *(в)о́рны* прым. – Воран., Сен., Лаг., Маладз., Стаўб. (Варлыга, Мат. Гродз., Каспяровіч, Мат. мін.-мал.), *пуша́ны* прым. – Вілен. р. (СПЗБ), *ну́льхны* прым. – Воран. (СПЗБ), *жывы́* прым. – Кам. (ЖНС).

Цаліна

Зямля, якая ніколі не аралася.

цаліна́ ж. – Брасл., Валож., Чэрв., Віл., Лаг., Бярэз. (АЛА, СПЗБ, Шатэрнік, Варлыга), *цалі́к* м. – Гродз., Лаг., Віл., Докш. (СПЗБ, Мат. Гродз., Варлыга), *цальні́к* м. – Астр. (СПЗБ), *цаля́к* м. – Іўеў. (СПЗБ), *цальня́к* м. – Воран., Вілен. р. (СПЗБ), *цал* м. – Бярэз. (СПЗБ), *цалязна́* ж. – Ашм. (СРЛГ), *ноў* ж. – Слаўг., Калінк. (ЛАБНГ, АЛА), *ноўка* ж. – Краснап. (Бялькевіч), *навіна́* ж. – спарадычна паўдн.-усх. з., зах.-пал. г., спарадычна сярэд.-бел. г. (ЛАБНГ, АЛА, ДСБ, СПЗБ, ЛП, Шаталава), *ялаві́на*, *ялаві́на* ж. – Гродз., Бяроз. (АЛА, Цыхун), *ялавічы́на* ж. – Бяроз. (Леванцэвіч), *ялаві́зна* ж. – Бяроз. (Леванцэвіч), *пусты́р* м. – Брасл. (СПЗБ), *пу́стка* ж. – Лях., Шчуч., Паст., Бяроз. (СПЗБ, Леванцэвіч), *пусты́ня* ж. – Карэл. (АЛА), *першына́* ж. – Воран., Астр. (АЛА, Мат. Гродз.), *вы́дзірак* м. – Гродз., Петр., Брасл., Маст. (АЛА,

Цыхун, Шаталава), *вудрань* ж. — Стол. (ТС), *выдзёр* м. — Стол. (ЛП), *прыдзірак* м. — Драг. (ЛП), *папáр* м. — Бяроз. (Леванцэвіч), *насека* ж. — Навагр., Маладз. (АЛА), *нарубка* ж. — Мёр. (АЛА), *аблог* м. — Калінк. (АЛА), *аблога* ж. — Шкл. (АЛА), *дзярно́* н. — Зэльв., Лельч. (Сцяцко, Кучук, ЛП), *дзэрбіна́* ж. — Стол. (ТС), *дрэ́ніна* ж. — Драг. (ЛП), *дзёрн* м. — Лаг. (Варлыга), *дзярня́к* м. — Ганц. (СНМ), *дзярні́на*, *дзярніна́* ж. — Чэрв., Лід. (Шатэрнік, Мат. Гродз.), *дзерць* ж. — Гродз., Лаг. (Сл. Гродз., Варлыга), *дзярно́ўе* н. — Лаг. (Варлыга), *дзі́рва́н* м. — Гродз., Лаг., Расон. (АЛА, Мат. Гродз., Варлыга), *драце́н* м. — Шчуч. (Сл. Гродз.), *за́леж* ж. — Бяроз., Смarg., Лельч. (АЛА, Леванцэвіч, Кучук), *пары́ніна* ж. — Бяроз. (Леванцэвіч), *дзічо́віна* ж. — Стол. (ЛП), *паляжы́на* ж. — Гродз. (Мат. Гродз.), *паля́дак* м. — Сен. р. (Каспяровіч), *здúха* ж. — Шчуч. (Сл. Гродз.), *пялё́ка* ж. — Дзятл. (Сл. Гродз.), *пя́ла* ж. — Дзятл. (Сл. Гродз.), *перапо́лы* мн. — Лоеў. (Янкова), *дрэ́ні* мн. — Кам. (Шаталава), *на́хаць* ж. — Докш. (АЛА), *перало́м* м. — Паст. (АЛА), *му́рова* ж. — Стол. (ЛП), *но́вае по́ле* — Пол., Шчуч., Лельч. (АЛА), *вы́дранае по́ле* — Ганц. (АЛА), *памёт* м. — Стаўб., Пол., Ивац., Рас. (НЛ, ЖС, СНМ, Шаталава), *прэ́нт* м. — Стол. (ЛП), *ло́гма* ж. — Навагр. (СНМ).

2. НАЗВЫ ТРАДЫЦІЙНЫХ СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧЫХ ПРЫЛАД ПРАЦЫ, ІХ ЧАСТАК, ПРЫСТАСАВАННЯЎ, СПАДАРОЖНАГА НАЧЫННЯ

2.1. АГУЛЬНЫЯ НАЗВЫ СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧЫХ ПРЫЛАД І ІХ ЧАСТАК

начынне н. – Лаг. (Варлыга), *снась* ж. – Лаг. (Варлыга), *прычында́ліі* мн. іран. – Маз. (ЛМПП); *абойкі* мн. ‘састарэлыя ад выкарыстання прылады’ – Слаўт. (Мат. Маг.).

Назвы дзяржання (ручкі) у розных прыладах працы: *дзяржа́льна* н. – Жытк. (Н. сл-сць), *чо́ран* м., *чарано́к* м. – Зэльв. (Сцяцко), *чарано́* н., *чаранё* н., *чарано́к* м. памянш. – Гродз. р., Чэрв., Кам., Вілен. р., Беластоц. р. (СПЗБ), *чарашо́к* м., *чарашикі́* мн. памянш. – Смарг., Слон., Вілен. р., Латгал. р. (СПЗБ), *кача́н* м. – Паст., Вілен. р. (СПЗБ).

Назвы вала з ручкай: *ко́рба* ж. – Астр., Шчуч., Бар., Пух., Вілен. р. (СПЗБ).

Назвы калыца для змацавання частак у прыладзе працы: *рэ́хва* ж., *рэ́хвачка* ж. памянш. – Ашм., Гродз., Дзятл., Навагр., Пух., Беластоц. р. (СПЗБ); *аку́цце* н. ‘металічныя дэталі, неабходныя для акоўкі драўляных земляробчых прылад: плуга, бараны і г. д.’ – Гродз. р. (Цыхун).

Акучнік

Плуг з дзвюма паліцамі для акучвання бульбы ці агародных раслін.

со́шка ж. – зах. з., пал. р., Беластоц. р. (СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ЛП, ЛМПП, НСГТ, Сцяцко), *су́шка* ж. – Маз. (ЛМПП), *сахá* ж. – Вілен. р., Латгал. р. (СПЗБ), *со́шнік* м. – Маз. (ЛМПП), *распа́шнік* м. – Краснап., Кругл., Мсцісл., Чач. (Мат. Маг., Бялькевіч, Мат. апыт.), *распа́шка* ж. – Краснап. (Бялькевіч),

абсыпальнік м. – Воран. (СПЗБ), *асыпальнік* м. – Іўеў. (СПЗБ), *абсыпнік* м. – Мёр. (ЖНС), *разгónка* ж. – Жытк., Стол. (ТС, ЛМПП, Кучук), *разганячка* ж. – Жытк. (ЛМПП), *разгón* м. – Гор. (Мат. Маг.), *абгónка* ж. – Калінк. (ЛМПП), *абганялка* ж. – Лоеў. (Янкова), *абгóрнік* м. – Астр. (Сл. Гродз.), *абóрнік* м. – Паст. (СПЗБ), *рýхлік* м. – Мёр. (НС), *ра́лік* м. – зах.-пал. г. (ЛП), *радло́* н. – Карэл., Навагр. (Сл. Гродз., Мат. Гродз.), *акúчнік* (*акúшнік*) м. – Верхнядзв., Калінк., Латгал. р. (СПЗБ, ЛМПП), *плужок* м. – Стаўб., Воран. (Мат. Гродз., СНМ).

Апалушкі

Невялікія начоўкі для ачысткі зерня ў хатніх умовах.

апалу́шкі мн. – гродз.-бар. г. (пераважна паўн.-зах. частка), Бяроз., Кобр. (ЛАБНГ, ДСБ, Мат. Гродз.), *апа́лушкі* мн. – зах.-пал. г., Слуцк. р., усх. і паўдн. часткі гродз.-бар. г., Асіп., Пух. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, ЖНС), *па́лушкі* мн. – Івац., Ганц. (ЛАБНГ), *пала́нкі* мн. – пераважна цэнтр. з., спарадычна паўн. р., Петр. (ЛАБНГ, НС, Шаталава), *апала́нкі* мн. – Ашм., Іўеў., Гл. (ЛАБНГ), *пала́начкі* мн. – спарадычна Бярэз. р., усх.-маг. р., Чэрв. р., Глыб., Сморг., Астр., Мядз., Леп., Барыс., Докш., Віл. (ЛАБНГ, Сл. Гродз., НС), *апа́лачкі* мн. – Пін., Стол. (ЛАБНГ), *апала́начкі* мн. – Асіп., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пала́нічкі* мн. – Лаг. (Шаталава), *пала́ннікі* мн. – Круп., Клім. (ЛАБНГ), *пала́йнікі* мн. – Мін. (ЛАБНГ), *апала́йкі* мн. – Шчуч., Слон. (Сл. Гродз.), *апала́йнікі* мн., *апала́нікі* мн. – Маладз. (ЛАБНГ, СПЗБ), *апа́лінкі* мн. – Дзярж. (ЛАБНГ), *апа́лкі* мн. – Пін. (НЛ), *гапалкі́* мн. – Иван. (ЖНС), *пала́нка* ж. – Сморг., Астр. (Сл. Гродз.), *начо́вачкі* мн. – паўн. р., усх.-маг. р., спарадычна паўдн.-усх. з., Зэльв. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *начо́ўкі* мн. – усх.-пал. р. (ЛАБНГ).

Азярод

Прыстасаванне са слупоў і жэрдак для дасушвання збажыны, травы і да т. п.

азяро́д м. — цэнтр. з., спарадычна віц.-маг. г., Жытк., Маз. (ДАБМ, ЛП, Мат. Гродз., Шаталава, Шатэрнік, Янкоўскі), *зяро́д* м. — спарадычна цэнтр. з. (ДАБМ), *зіро́д* м. — Калінк. (ЛМПП), *азярэ́да* ж. — Лаг. (ЖС), *азяра́да* ж. — Шчуч. (Сл. Гродз.), *азярэ́ц* м. — Бых. (Н. сл.-сць), *пераплóт* м. — пол.-мін. г., Шкл. (ДАБМ), *нярэ́нлат* м., *нярэ́латы* мн. — Мёр., Паст., Смарг., Астр., Віл., Пол., Докш., Барыс. (СПЗБ, НЛ, НС), *нярэ́клад* м. — Леп., Астр. (ДАБМ), *нярэ́клады* мн. — Беш. (ДАБМ), *нярэ́клаці* мн. — Паст. (ДАБМ), *драбі́ны* мн. — Навагр. (Мат. Гродз.), *дра́бы* мн. — Ваўк. (Мат. Гродз.), *жэ́гіні* мн., *жэ́гі* мн., *іжэ́гіні* мн., *жагі́ні* мн. — крайняя паўн.-зах. частка паўн.-зах. з., Вілен. р., Латгал. р. (ДАБМ, СПЗБ), *жэ́геры* мн. — Астр. (Сл. Гродз.), *жа́глі* мн. — Ваўк. (СПЗБ), *жагі́неі* мн. — Гродз. (Сл. Гродз.), *казлы́* мн., *казе́лцы* мн. — Добр. (ДАБМ), *ко́злы* мн. — Лоеў. (ДАБМ), *ко́зла* мн. — Касц. (ДАБМ), *астро́ўкі* мн. — паўн. р. (ДАБМ, НЛ, НС, Каспяровіч, Мат. апыт.), *астраўё́* н. — Верхнядзв., Рас. (ДАБМ, НС), *астраві́ны* мн. — Віц. р. (ДАБМ, Каспяровіч), *астрагі́* мн. — Смал. (ДАБМ), *дру́кі* мн., *друкі́* мн., *дручкі́* мн. — спарадычна пол.-мін. г., спарадычна паўн.-зах. з. (ДАБМ, СПЗБ, НЛ, НС, Шаталава), *цапкі́* мн. — Сен., Бярэз., Докш., Лаг., Чэрв., Раг. (СПЗБ, Каспяровіч), *цапы́* мн. — Верхнядзв., Глыб. (СПЗБ), *жарды́* мн. — Воран., Вілен. р. (СПЗБ), *байра́к* м. — спарадычна паўдн.-усх. з. і Гродз. р., Свісл., Пруж. (ДАБМ), *вёшалка* ж. — Стол. (ТС), *вішала́* ж. — Верхнядзв., Латгал. р. (СПЗБ), *стажары́* мн. — Рас. (ДАБМ), *стражы́на* ж. — Уздз. (ДАБМ), *расахёт* м., *расахёта* ж. — Ашм. (СПЗБ), *расахаткі́* мн. — Вілен. р. (СПЗБ), *сцяг* м. — Барыс., Круп. (ДАБМ, Шаталава), *вёшкі́* мн. — Воран. (ДАБМ), *дронгі́* мн. — Шарк. (ДАБМ), *под* м. — Стол. (ДАБМ), *пóдкі* мн. — Ганц. (СПЗБ), *гумно́* н. — Стол. (ДАБМ), *мая́к* м. — Воран. (Мат. Гродз.), *раке́та* ж. — Іўеў. (СПЗБ), *ра́ма* ж. — Верхнядзв. (СПЗБ), *рэ́й* м. — Латгал. р. (СПЗБ), *не́рат* м. — мясц. (НСГТ); *за́раць* ж. 'прыстасаванне для сушкі бобу' — Шчуч. (СПЗБ);

слуп або вертыкальная планка ў азяродзе: *рашаце́нь* м. — Віл., Лаг. (ЖС), *рашэ́ціна* ж. — Пух., Люб., Ганц. (СПЗБ).

Апоўзіны

Звязаныя канцамі бярозавыя ці іншыя дубцы, якія ўскладаюцца на стог для ўмацавання сена.

апоўзіны мн., *апоўзіліны* мн. – Іўеў., Пух., Раг., Лоеў., Вілен. р. (СПЗБ, ЖС, Янкова), *апоўзіна* ж., *апоўзень* м. – Лоеў. (Янкова), *апоўзнік* м. – Маз. (ГЧ), *апўзіны* мн. – Бяроз. (Шаталава), *апўзнік* м., *пізанне* н., *поўзень* м. – Пін. (ЛП, ЖС, НЛ), *поўзе* н. – Стол. (ЛП), *прыўды* мн., *прыўзы* мн., *прызва* ж. – Малар. (ДСБ, ЛП), *прыўза* ж. – Маз. (ЛП), *рэзкі* мн. – Драг. (ЖС), *рэдзіні* мн. – Шчуч. (3 нар. сл.), *розвіны* мн. – Ушацк. (НС), *прытыка* ж. – Жытк. (ТС), *крэст* м. – Лаг. (Шаталава), *крыжаванне* (*крыжаваня*) н. – Шчуч. (СПЗБ), *пováскі* мн. – Навагр. (Н. сл.-сць), *памётнік* м. – Лельч. (Кучук), *пучок* м. – Маз. (Шаталава).

Барана

Земляробчая прылада ў выглядзе рамы з вертыкальнымі зубамі або дыскамі для рыхлення (баранавання) глебы.

баранá ж. – агульн. (СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., СНМ, ЛМПП, Сцяцко, Юрчанка), *валóка* ж. – Нар. (ЛМПП), *драпáч* м. – агульн. (НСГТ);

прылада, якой рыхляць глебу: *драпчык* м. – Слаўг. (Мат. Маг.), *сякач* м. – Стол. (ТС), *пружынка* ‘ручная прылада для рыхлення’ ж. – Кругл. (Мат. Маг.), *зігзаг* м. ‘від бараны’ – Гродз. (Мат. Гродз.).

Часткі бараны:

аснова: *аса́да* ж. – Зэльв. (Сцяцко);

зуб: *зуб* м., *зубы* мн. – Зэльв. (Сцяцко), *зуб’е* н. зб. – усх.-пал. р., Чач. (ЛП, Мат. апыт.), *кляц* м. – Круп., Клім., Чач. (НС, Шаталава, Мат. апыт.), *клёц* м. – Сен., Бых. (ЖНС, Каспяровіч), *кліц* м. – Раг. (СПЗБ), *дзірба́к* м. – Івац. (ЖС); *дзёбак* м. ‘вастрыё зуба’ – усх.-пал. р. (ЛП);

аглобля ‘бакавая планка, за якую чапляецца гуж’: *вобжа* ж. – Мёр. (ЖНС);

кальцо ці кручок для прымацавання ворчыка да бараны: *цягло́* н. – спарадычна гродз.-бар. г., пал. р., Маг. р., Ушацк., Барыс., Жлоб. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз.), *цягі* мн. – Барыс., Лун. (ЛАБНГ), *кальцо́* н. – Лун. (ДСБ, Шаталава), *бягу́н* м. – Стол. (СПЗБ), *валачы́дла* н. – Ганц. (СПЗБ); *ба́нка* ж. ‘жалезнае кальцо на ворчыку’ – Рас. (Шаталава).

Драўляная плеценая барана

самадзі́лак м. – Стол. (ТС, ДСБ, ЛП), *драпа́ч* м. – усх.-пал. р. (ЛП), *бі́тая барана́* – мясц. (НСГТ).

Часткі драўлянай плеценай бараны:

дугападобная частка асновы: *лук* м. – усх.-маг. р., усх.-пал. р., Іўеў., Шчуч., Бар., Вілен. р. (СПЗБ, ЛП, НСГТ, Юрчанка), *лука́* ж. – зах. з., Стол. (ТС, НСГТ), *самалу́к* м. – усх. з. (СПЗБ, ТС, ДСБ, ЛП, НСГТ), *самайлу́к* м. – усх. з. (СПЗБ, НСГТ), *аблу́к* м., *аблу́ка* ж. – усх.-пал. р. (ТС, ЛП, ЛМПП), *облу́к* м. – зах. з. (НСГТ), *каблу́к* м. – спарадычна зах. з., усх.-пал. р., Малар. (СПЗБ, ДСБ, ЛП, НСГТ, Сцяцко, Цыхун), *камлу́к* м. – Зэльв. (Сцяцко), *закаблу́к* м. – зах. з. (НСГТ), *абаро́ніч* м. – Ивац. (НС), *абароле́ц* м. – зах. з. (НСГТ);

рашотчаты каркас: *гужвы́* мн. – Зэльв. (Сцяцко);

віткі-кольцы: *верч* м. – Раг. (СПЗБ), *ві́ткі* мн. – Гродз. р. (НСГТ), *абара́нка* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *абара́нкі* мн., *абара́начкі* мн., *абара́нчыкі* мн. – паўн.-усх. д. (НСГТ), *калачо́ўка* ж., *кала́ч* м., *кала́чык* м. – усх.-пал. р. (ТС, ДСБ, ЛП, ЛМПП), *калачы́* мн. – Гродз. р. (НСГТ), *грывенькі* мн. – Гродз. р. (НСГТ), *ву́жвы* мн., *вужо́ўкі* мн., *гу́жвы* мн., *гужо́ўкі* мн. – зах. з. (НСГТ), *гальвы* мн., *галёўкі* мн., *гальві́ткі* мн. – пал. р. (НСГТ);

зубы: *цапо́к* м. – Стол. (ТС), *кляцы́* мн. – усх. з. (НСГТ).

Часткі рамнай драўлянай бараны:

аснова: *ставо́к* м. – усх.-пал. р. (ЛП);

брусок-перакладзіна: *ра́ма* ж. – Латгал. р. (СПЗБ), *рам-чўк* м. – Вілен. р. (СПЗБ), *пруто́к* м. – Лях. (СПЗБ), *ля́ска* ж. – Вілен. р. (СПЗБ);

брусок, у які ўбіваліся зубы: *няла́* н. – усх.-пал. р. (ЛМПП, Шаталава);

планка, у якую ўбіваліся цвікі: *біты* мн. – усх.-пал. р. (ЛМПП);

гняздо для зуба: *судо́к* м. – Кобр. (СНМ), *вілкавіца* ж. – Беластоц. р. (СПЗБ).

Веялка (ручная)

Драўляны шуфлік для ручнога веяння збожжа пасля ма-
лацьбы.

ве́ялка ж., *ве́ялачка* ж. памянш. – паўдн.-зах. д., сярэд.-бел. г., пол.-мін. г., спарадычна зах.-пал. г., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЛП, ЛМПП), *ві́ялка* ж. – Докш., Віл., Навагр., Драг., Вілен. р. (СПЗБ), *ве́янка* ж. – Лун. (Шаталава), *ве́інка* ж. – Навагр. (Сл. Гродз.), *аве́янка* ж. – Слон. (СПЗБ), *ве́янка* ж. – Карэл., Слон., Лун., Маз., Лельч. (ЛАБНГ), *ве́яшка* ж. – Лях. (ЛАБНГ), *ве́нька* ж. – Навагр. (СРЛГ), *лапа́тка* ж. – віц.-маг. г., спарадычна паўдн.-усх. з. (ЛАБНГ, ТС, Мат. Маг., Юрчанка, Мат. апыт.), *лапа́та* ж. – Жлоб. (ЛАБНГ), *шу́фаль* м. – спарадычна паўн.-зах. з., Леп. (ЛАБНГ), *шу́хля* ж. – Беш. (ЛАБНГ), *шу́пля* ж. – Гродз. (ЛАБНГ), *шо́пля* ж. – заходняя частка зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *шо́фля* ж. – Кам. (ЛАБНГ), *шупэ́лька* ж. – Жытк., Малар. (ЛП), *саво́к* м. – Гом. р., спарадычна усх.-маг. г., Валож., Іўеў. (ЛАБНГ), *лато́к* м. – Івац. (ЛАБНГ), *варша́лка* ж. устар. – Круг., Бял., Бых. (Мат. Маг., Н. сл.-сць), *ва́рха* ж. устар. – Круг., Бых. (Мат. Маг.), *ву́ка* ж. – Маз. (ЛП).

Вілы

Ручная прылада з доўгім дзяржаннем з рагулінай або
зубамі на канцы для падняцця і пераносу сена, саломы і да т. п.

ві́лы мн. – спарадычна зах. з., пал. р., Вілен. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., ЛП, ЛМПП), *ві́длы* мн. – Воран., Вілен. р. (СПЗБ, Шаталава), *ві́лкі* мн. – паўдн.-усх. з., Круп., Докш., Нясв., Віл., Бар., Ганц., Пін. (СПЗБ, ТС, ГЧ, ЛМПП, Кучук), *сахары́* мн. – Слон. (ЖНС), *сахаві́лы* мн. – Пін. (СПЗБ), *дра́нкі* мн. – Бар. (СПЗБ), *дво́йні* мн. – Пол. (НЛ), *по́чан* м. – Бяроз. (ДСБ), *брызгачы́* мн. – Бераст. (СРЛГ), *казлы́* (*кузлы́*) мн. – Драг. (ЖНСл), *куські́* мн. – Кобр. (ДСБ), *кручкі́* мн. – Шчуч. (Сл. Гродз.); *двузу́бнік* м. ‘вілы з двума зубамі’ – Віц. р. (Каспяровіч); вілы з трыма зубамі: *трайча́кі* мн. – Маст. (Сл. Гродз.), *сахаві́лы* мн. – Пін. (Шаталава), *сашы́ла* н. – Верхнядзв. (СПЗБ), *дронг* м. – Смарг. (Шаталава), *сахо́р* м. ‘вілы на тры-чатыры зубы’ – Ганц., Старадарож. (СНМ), *траё́ву* прым., *трайны́* прым. ‘трохзубыя вілкі’ – Жытк. (ТС, ЛМПП), *чацвяры́кі* мн., *чацвярні́кі* мн. ‘вілы з чатырма зубамі’ – Шчуч. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *га́блі* мн. ‘вілы з густа пастаўленымі зубамі’ – Дзятл. (Мат. Гродз.), *га́блі* мн. ‘вілы з тупымі канцамі’ – Гродз. (Сл. Гродз.); ‘вілы з загнутымі зубамі’: *драпачы́* мн. – Слон. (ЖНС), *драпа́ч* м. – Маз. (ЛМПП); ‘вілы з доўгім чаранком’: *пада́ч* м. – Ганц. (СНМ), *наві́льнік* м. – Лоеў. (Янкова); *вілкі́ пачына́льныя* ‘вілы з кароткім дзяржаннем, якімі пачынаюць стог’ – Жытк. (ТС, ЛМПП), *вілкі́ падсто́жныя* ‘вілы з дзяржаннем сярэдняга памеру, якімі падаюць на стог’ – Жытк. (ТС, ЛМПП), *вілкі́ верхавы́я* ‘вілы з доўгім дзяржаннем, якімі завяршаюць стог’ – Жытк. (ТС, ЛМПП), *зу́бы* мн. ‘вострыя канцы вілаў’ – Лід. (Мат. Гродз.);

драўляныя вілы: *сахо́р* м. – паўдн.-усх. з., Мін. р. (ЛАБНГ), *саха́р* м. – Карм., Акц., Ганц. (ЛАБНГ), *сахары́* мн. – Навагр., Бераст. (ЛАБНГ), *сахаві́лы* мн. – Навагр. (ЛАБНГ), *сахаві́ла* н. – Івац. (ЛАБНГ), *ві́лы* мн. – асн. мас. г. (ЛАБНГ), *ві́лкі* мн. – спарадычна агульн., за выключэннем Гродз. р. (ЛАБНГ), *дво́йні* мн. – Сен., Чашн. (ЛАБНГ), *дво́йня* ж. – Ушацк. (ЛАБНГ), *двайча́кі* мн. – Іўеў., Кам., Драг., Кобр., Иван. (ЛАБНГ), *рага́ч* м. – Лаг., Рэч., Нараўл. (ЛАБНГ), *рагу́лі* мн. – Шум. (ЛАБНГ), *патраса́нкі* мн., *по́трасні* мн. – Бых. (ЛАБНГ), *падава́льніцы* мн. – Касц. (ЛАБНГ), *мач*

м. – Лельч. (ЛАБНГ), *раздóр* м. – Барыс. (ЛАБНГ, СПЗБ); *трайны* мн. ‘драўляныя вілы на тры рагі’ – мясц. (НСГТ), *двухрóжкі* м. ‘драўляныя вілы з двума рагамі’ – Мсцісл. (Юрчанка);

драўляныя вілы, акаваныя жалезам: *сахóр* м. – спарадычна цэнтр. з. (ЛАБНГ), *сахары* мн. – Дзятл., Хойн. (ЛАБНГ), *сахавілы* мн. – Бяроз. (ЛАБНГ), *сахавіла* н. – Ивац., Пін. (ЛАБНГ), *расахавілы* мн. – Валож. (ЛАБНГ), *вілы* мн. – спарадычна гродз.-бар. г., паўн. р., усх.-маг. р., Гом. р., Пруж., Акц. (ЛАБНГ), *вілкі* мн. – спарадычна Віц. р., Маг. р., пал. р., Слуцк. р., Мін. р., Чэрв. р. (ЛАБНГ), *вилкі* мн. – спарадычна зах.-пал. р. (ЛАБНГ), *мач* м. – Стол., Маз., Ельск. (ЛАБНГ), *двóйні* мн. – Рас., Пол., Чашн. (ЛАБНГ), *двухлáпка* ж. – Слон. (ЛАБНГ), *чацвярнікі* мн. – Слон. (ЛАБНГ);

жалезныя вілы: *вілы* мн. – спарадычна асн. мас. г. (ЛАБНГ), *вилкі* мн. – асн. мас. г., Драг., Малар., Ганц., Лун. (ЛАБНГ), *вилкі* мн. – зах.-пал. г., Ельск. (ЛАБНГ), *сахóр* м. – Іўеў., Нясв., Дзярж., Слуцк., Чэрв., Асіп., Кір., Клецк., Капыл. (ЛАБНГ), *сахары* мн. – Дзятл., Кам. (ЛАБНГ), *двóйні* мн. – Верхнядзв., Рас., Пол., Леп. (ЛАБНГ, Каспяровіч), *чацвярнікі* мн. – Шчуч. (ЛАБНГ), *мач* м. – Петр., Лельч. (ЛАБНГ), *кускі* мн. – Кобр. (ЛАБНГ), *казлы* мн., *кóзлы* (*кізлы*) мн. – Драг. (ЛАБНГ, ДСБ);

вілы для працы з гноем: *сахóр* м., *сахár* м. – спарадычна паўдн.-зах. д., зах.-пал. г., Слаўг., Беластоц. р. (СПЗБ, ДСБ, Мат. Гродз., Мат. Маг., ЛП, ЛМПП, Шатэрнік, Янкоўскі), *сáхар* м. – Гродз. (Мат. Гродз.), *ласахóр* м. устар. – Бых. (Мат. Маг.), *сахавілы* мн. – Стол., Ивац., Бяроз. (ДСБ, ЛП), *сухавілкі* мн. – Валож. (ЖС), *гнавяілы* мн. – Пін. (ЛП), *вилкі* мн. – Лун. (Шаталава), *мач* м. – спарадычна зах.-пал. г., Лельч., Петр., Воран. (ДСБ, Сл. Гродз., ЛП, НЛ, Шаталава), *набóзнікі* мн. – Віц. р. (Каспяровіч), *драпакі* мн. – Малар. (ЛП), *драпачы* мн. – Ивац. (ЖС), *кáпчык* м. – Маст. (Сл. Гродз.), *рыдлі* мн. – Навагр. (СРЛГ), *двóйні* мн. – Верхнядзв., Рас. (Шаталава), *чатырохрóжкі* мн. – Стол., Малар. (ЛП), *рагачы* мн. – Иван. (ЛП), *кóзлы* (*кізлы*) мн. – Иван. (ЛП),

кóшка ж. — Нараўл. (ЛМПП); *двóйні* мн. ‘вілы для працы з гноем на два зубы’ — Віц. р. (Каспяровіч);

вілы для працы з сенам, саломай: *трайчакі* мн. — Малар. (ДСБ, ЛП), *траян* м. — Петр. (ЛП), *трохрóжкі* мн. — Стол., Малар. (ЛП), *двухрóжкі* мн. — Стол., Лун., Пін., Малар. (ЛП), *ві́лкі* мн. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *рз́зкі* мн. — Драг. (ДСБ);

вілы на два рагі для падачы снапоў: *двухлáпкі* мн. — Зэльв. (Сцяцко), *падавэ́нь* м. — Дзятл. (Сл. Гродз.); *ла́кі* мн. ‘рогі драўляных віл, прызначаных для сена або саломы’ — Пін. (НЛ), *драўля́ныя ві́лы* ‘вілы на два рагі, якімі змешваюць сена і салому для корму скаціне’ — Дзятл. (Мат. Гродз.), *цмык* м. ‘прылада для складвання сена’ — Уздз. (Мат. мін.-мал.);

вілы для працы з гароднінай (насыпання бульбы, буракоў і інш.): *бармакі́* мн. — Навагр., Івац. (СРЛГ, ЖНС, ЖС, НС), *га́флі* мн. — Навагр., Іван. (Сл. Гродз., ЖНС), *табл́і* мн. — Драг. (Н. сл.-сць); *кля́чка* ж. ‘вілкі з кароткай ручкай для выкопвання бульбы’ — Малар. (ЛП).

Часткі вілаў:

дзяржанне ‘ручка прылады’: *дзяржа́к* м. — Навагр. (ЖС), *вілкаві́нне* н., *вілкавэ́нне* н. — Стол. (ТС), *вілко́вішча* н. — Бяроз., Лун., Стол. (ЛП), *ві́лавішча* н. — Брасл. (СПЗБ), *ві́лаўё* н., *вілаві́ска* н. — Латгал. р. (СПЗБ), *ранкаві́чка* ж. — Навагр. (СРЛГ), *ранка́йска* н. — Навагр. (СРЛГ), *рынкаля́ска* н. — Навагр. (СРЛГ), *рангаві́ска* н. — Навагр. (СРЛГ), *ратлі́ска* н. — Навагр. (СРЛГ), *рахлі́ска* н. — Калінк. (ЛМПП), *сахары́шча* н. — Слон. (ЖНС), *чэ́ран* м. — Слон., Зэльв. (ЖС, Сцяцко), *чарано́к* м. — Навагр. (ЖС), *тро́нак* м. — Стол. (ЛП), *ражсо́н* м. — Стол. (ЛП);

папярэчная планачка на канцы дзяржання: *кавёлка* ж. — Мёр. (ЖНС), *како́ўка* ж. — Віц. р. (ЖС, Каспяровіч), *гамярэ́шка* ж. — Гродз. (НС);

папярэчная планачка дзяржання ў вілах: *гамо́р* м. — Івац. (ЖНС), *гамярэ́шка* ж. — Гродз. р. (Цыхун), *кастылё́к* м.

пам'яніш. — Брасл. (СПЗБ), *кукаб'яшка* ж. — Паст. (СПЗБ), *кіёўка* ж. — Латгал. р. (СПЗБ);

папярэчная планачка дзяржання ў рыдлёўцы (лапаце): *крыкёўка* ж. — Карэл. (Шаталава), *кулька* ж. — Драг., Бяроз. (ЖНШС, Шаталава);

іншыя часткі вілаў: *зубы* мн. 'вострыя канцы вілаў' — агульн. (Мат. апыт.), *лапка* ж. 'рог вілаў' — Зэльв. (Сцяцко).

Граблі

Прылада для зграбання сена, саломы і інш.

граблі мн. — агульн., Вілен. р., Беластоц. р. (СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ЛП, ЛМПП, Каспяровіч, Шатэрнік, Юрчанка), *аграблі* мн. — Віц. р., Пол. (НЛ, Каспяровіч), *грабалкі* мн. — Вілен. р. (СПЗБ), *грабля* ж. — Вілен. р. (СПЗБ), *грабаль* м., *грабель* м. — Воран., Вілен. р. (СПЗБ), *цягалькі* мн. — Шчуч. (Сл. Гродз.); *драпакі* мн. 'жалезныя граблі' — Маз. (ЛМПП), *грабэтальяца* ж. 'прылада для зграбання сена' — Навагр. (СРЛГ), *валакуша* ж., *валакуча* ж. 'прылада для сцягвання ў кучу саломы, камення і інш.' — Сморг., Лід., Дзятл., Ваўк., Чач. (СПЗБ, Мат. апыт.).

Часткі грабель:

грабільна 'дзяржанне ў граблях': *грабільна* н. — агульн., спарадычна гродз.-бар. г., паўн. р. (АЛА, ЛАБНГ, Каспяровіч), *грабільна* н. — Віц. р., Зэльв. (Каспяровіч, Сцяцко), *грабілна* н. — спарадычна сярэд.-бел. г., усх.-пал. р., Маг. р., паўн. р., Вілен. р. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, Варлыга, Шатэрнік), *грабілна́* ж. — Маладз. (ЛАБНГ), *грабільне* н. — Шум., Рэч., Зэльв., Бераст. (ЛАБНГ, Сцяцко), *грабільно́* н. — Ашм., Іўеў, Мсцісл., Бых., Ветк., Карм. (ЛАБНГ), *грабілно́* н. — Лаг., Валож., Шкл., Карм. (ЛАБНГ), *грабільнё* н. — Зэльв. (Сцяцко), *грабёльна* н. — Люб. (ЛАБНГ), *аграбёльна* н. — Гарад., Сен. (ЛАБНГ), *аграбільна* н. — Пол., Беш. (АЛА, НЛ), *грабіла* н. — Мёр. (Шаталава), *грабідла* н. — Мін., Лаг., Мёр. (АЛА, ЛАБНГ,

Шаталава), *грабідо́* н. – Пух., Віл. (ЛАБНГ), *грабі́ліна* ж. – Гарад., Віц., Лёзн. (АЛА, ЛАБНГ), *аграбі́ліна* ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *грабе́ліна* ж. – Лёзн. (АЛА), *грабі́лка* ж. – Арш., Акц. (ЛАБНГ), *грабаўё* н. – Верхнядзв., Мёр., Паст., Мядз., Латгал. р. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНС), *грабаўё* н. – Жытк. (Н. сл-сць), *грабо́віна* ж. – Стол. (ЛАБНГ), *грабаві́ла* н. – Мёр., Брасл., Глыб., Шарк., Паст., Стаўб. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ), *грабаві́дла* н. – Верхнядзв., Шарк., Паст., Беш., Леп., Круп., Докш., Смарг., Валож., Івян., Стаўб., Люб. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, Шаталава), *грабаві́ліна* н. – Рас., Верхнядзв. (АЛА, ЛАБНГ, Шаталава), *грабаві́льна* н. – Рас., Стаўб. (СПЗБ, СНМ), *грабаві́лна* н. – Рас., Мёр., Пол., Валож., Карэл., Стол. (ЛАБНГ, ЖНС), *грабаве́лна* н. – Жытк. (ТС), *граблі́шча* н., *гра́блішча* н. – гродз.-бар. г., зах.-пал. г., Клецк. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, Мат. Гродз., ЛП, Сцяцко, Шаталава), *гра́блішча* н. – Драг. (ЛАБНГ), *грабе́лішча* н. – Гарад. (АЛА, ЛАБНГ), *граблavíшча* н. – Брасл., Пін., Латгал. р. (АЛА, СПЗБ), *грабляві́шча* н. – Вілен. р. (СПЗБ), *грабі́льнішча* н., *грабальні́шча* н. – усх.-маг. р., Ганц. (АЛА, ЛАБНГ), *грабі́льнішча* н. – Ганц. (СПЗБ), *грабаві́шча* н. – Вілен. р. (СПЗБ), *грабі́ска* н. – Гродз. (ЛАБНГ), *грабе́льніска* н. – Жаб. (ЛАБНГ), *граблі́ска* н. – гродз.-бар. г., Кам., Пруж., Бяроз., Ганц. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, Шаталава), *гра́бліска* н. – Зэльв., Брэсц. (ДСБ, Сцяцко), *грабаві́ска* н. – Гродз., Астр., Пін., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *граблavíска* н. – Воран., Гродз., Пін., Стол., Латгал. р. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ), *грабляві́ска* н. – Воран., Гродз., Латгал. р. (СПЗБ, Шаталава), *гараблі́ска* н. – Гродз. (Сл. Гродз.), *цаўё* н. – Клім., Чач. (Шаталава, Мат. апыт.), *дзяржа́нка* ж. – Калінк. (ЛІМПП), *ражэ́ндзя* ж. – Навагр. (СРЛГ);

стаўпец ‘брусок у граблях, куды ставяцца зубы’: *стаўпе́ц* м. – цэнтр. з., Арш., Петр., Хойн., Нараўл., Браг. (ЛАБНГ, ЖС, Мат. Гродз., НС, Н. сл-сць, СНМ, Шаталава), *стаўпе́нь* м. – Ушацк. (ЛАБНГ), *стоў́пik* м. – Дубр. (ЛАБНГ) *стоў́бік* м. – Гор. (ЛАБНГ), *ступе́ц* м. – Свісл., Слон. (ЖНС, Шаталава), *слупе́ц* м. – Карэл. (Шаталава), *гало́ўка* ж. – паўн.-зах. з.,

Арш., Дубр., Рас., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шаталава), *галава́* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *галаўкі́* мн. – Навагр. (СПЗБ), *нагло́вак* м. – Карэл. (Сл. Гродз.), *вало́к* м. – спарадычна пал. р., Навагр. (ЛАБНГ, Кучук, Шаталава), *брусо́к* м. – усх. з., Валож., Іўеў., Навагр., Стаўб., Івац. (ЛАБНГ, СПЗБ, 3 нар. сл., Шаталава), *брус* м. – Клецк., Тал. (Шаталава), *ба́лечка* ж. – Бяроз. (ДСБ, Шаталава), *кало́дачка* ж. – Верхнядзв., Рас., Мёр., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шаталава), *кало́дка* ж. – Гарад. (ЛАБНГ), *рашо́тка* ж. – паўн. частка паўн.-зах. з., Мін. (ЛАБНГ), *рашаце́нь* м. – Мядз., Віл. (ЛАБНГ, Шаталава), *стано́к* м. – Пін. (ДСБ, Шаталава), *ві́лка* ж. – Лаг., Клім. (Шаталава), *гра́блі* мн. – спарадычна пал. р. (пераважна цэнтр. частка), Краснап., Клім. (ЛАБНГ), *граблі́* мн. – спарадычна зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *грабі́нка* ж. – Кобр., Драг. (ЛАБНГ, НЛ), *грабі́нцы* мн. – Кобр. (ЛАБНГ), *грабе́нка* ж. – Лаг. (Шаталава), *пратасо́к* м. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *рамиту́к* м. – Смарг. (Шаталава);

зубы ў граблях: *зу́бы* мн. – агульн. (Янкова, Мат. апыт.); *пляшко́* н. ‘патоўшчаная частка зуба ў драўляных граблях’ – Брасл. (СПЗБ).

Грэбень

Прылада для абдзірання і часання льну.

грэ́бень м. – агульн. (СПЗБ, ТС, СЦБ, ЛП, ЖНшС, НС, ГЧ, Мат. мін.-мал., Н. сл.-сць, ЛМПП, Трухан, Шаталава), *грабе́нка* ж. – усх.-пал. р., усх.-маг. р., Мёр. (ЛП, ГЧ, Н. сл.-сць, ЛМПП, Трухан, Шаталава), *грабе́лка* ж. – Маладз. (СЦБ, Трухан), *грабяні́* (*грыбыні́*) мн. – спарадычна зах.-пал. г. (СПЗБ, ЛП, ЖНСл, Трухан), *грабушкі́* мн. – Астр., Вілен. р. (СПЗБ, Трухан), *шчо́тка* ж., *шчэ́тка* ж. – агульн., Вілен. р., Беластоц. р. (СПЗБ, ТС, ЛП, Мат. мін.-мал., СНМ, Трухан, Янкова), *шчаткі́* мн. – Стаўб., Слон. (Сл. Гродз., 3 нар. сл.), *жалёзныя шчо́ткі* – Ваўк. (Мат. Гродз.), *часа́лка* ж. – Навагр., Стаўб. (Мат. Гродз., СНМ), *часату́ха* ж. – Дзятл. (Мат. Гродз.), *часо́тка* ж. – Маст. (Сл. Гродз.), *чо́ска* ж. – Мін.

(Шаталава), *дра́чка* ж. — Рас., Тал., Барыс., Жытк., Маз. (СПЗБ, ТС, ЛМПП, Трухан, Шаталава), *дзёргаўка* (*дэ́ргаўка*) ж., *дзэ́рганка* (*дэ́рганка*) ж. — Малар. (ДСБ, ЛП), *драпкі́* мн. — Брэсц. (Трухан), *драўля́нка* ж. — Мядз. (Шаталава), *дзерава́нка* ж. — Паст. (СПЗБ, Трухан), *жалэ́зніца* ж. — Мядз. (СЦБ, НС, Мат. мін.-мал., Трухан), *жэ́лязні́чка* ж. — Маладз. (Мат. мін.-мал.), *дру́ка* ж. — Леп. (ЖНШС, Трухан), *дру́чка* ж. — Чашн. (Каспяровіч, Трухан).

Доўбня, даўбня

Прылада ў форме молата ці выцесанай палкі з тоўстым канцом, якая мела шырокае гаспадарчае выкарыстанне, у тым ліку і ў земляробстве.

доўбня ж., *даўбня́* ж. — агульн., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. апыт.), *даўбе́шка* ж. — пераважна паўдн.-зах. д., за выключэннем Гродз. р., усх.-маг. г., Гом. р., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, Бялькевіч), *даўбе́нька* ж. — спарадычна ўсх.-пал. р., Пін., Івац., Лід. (ЛАБНГ), *даўбе́нка* ж. — Лід. (СПЗБ), *пабо́йня* ж., *пабайня́* ж. — паўн. р., за выключэннем Віц. р. (ЛАБНГ), *пабае́шка* ж. — Верхнядзв., Рас., Гарад., Пол., Ушацк. (ЛАБНГ), *калату́шка* ж. — Гарад., Ашм., Кам., Малар. (ЛАБНГ), *калато́шка* ж. — Лун. (ЛАБНГ), *плёскаўка* ж. — Віц. р. (Каспяровіч), *калу́н* м. — Краснап. (ЛАБНГ), *чаку́ха* ж. — паўдн.-усх. з. (ЛАБНГ), *чаку́ша* ж. — Рэч. (ЛАБНГ), *шля́га* ж. — Гродз. р., Віл., Маладз., Нясв. (ЛАБНГ), *ку́ка* ж. — Гарад., Ушацк., Паст., Мядз., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Н. сл.-сць), *коўка* ж. — Віц. р. (Каспяровіч), *булава́* ж. — Маст., Брэсц., Пруж., Драг. (ЛАБНГ), *балаве́шка* ж. — Кам., Стол. (ЛАБНГ), *булаўка* ж. — Воран. (ЛАБНГ), *булдава́* ж. — Дзярж. (ЛАБНГ), *таўка́ч* м. — Іўеў., Карэл., Івац., Бяроз. (ЛАБНГ), *кій* м. — Жаб., Кобр. (ЛАБНГ), *кіёк* м. — Драг. (ЛАБНГ), *кій з булаво́ю* — Іван. (ЛАБНГ), *дручо́к з булаво́ю* — Драг., Кобр., Іван. (ЛАБНГ), *па́лка* ж. — Шчуч. (ЛАБНГ), *кадаўба́* ж. — Бераст. (ЛАБНГ), *боўт* м. — Драг. (ЛАБНГ).

Дручка

Прылада для апрацоўкі лёну на кужаль.

дру́чка ж. – Мёр. (СНМ), *дру́ка* ж. – Леп. (ЖНШС), *пача-саўка* ж. – Мёр. (СНМ).

Значнік

Прылада для правядзення радкоў на градах.

зна́чнік м. – Астр. (Мат. Гродз.), *рады́* мн. – Навагр. (Мат. Гродз.).

Каса

Ручная прылада, якая складаецца з доўгага загнутага ляза, насаджанага на касільна, і службыць для зразання травы, збожжа і інш.

каса́ ж., *касёнка* ж. зніж., *касёначка* ж. памянш., *касі́ла* н. жарт., *касі́льца* н. памянш. – агульн. (СПЗБ, Мат. Гродз., ЛМПП, Варлыга, Юрчанка, Мат. апыт.), *ко́саўка* ж. – Сморг. (Мат. Гродз.), *літо́ўка* ж. – Паст., Лід. (СПЗБ, Сл. Гродз., НСГТ), *вілё́йка* ж. – мясц. (НСГТ), *аўстры́йка* ж. – паўдн.-усх. з. (НСГТ), *драпцы́* мн. ‘каса пад грэчку’ – Кір. (НС), *сцяба́чка* ж. ‘вострая каса’ – Астр. (Мат. Гродз.);

каса паводле памеру: *шасці́ручка* ж. – Гродз. р., Жытк. (ЛМПП, Цыхун), *сяме́рка* ж. – Зэльв. (Мат. Гродз.), *сямі́ручка* ж. – Бераст. (Сл. Гродз.), *васьмі́ручка* ж. – Гродз. р. (Цыхун), *дзевя́тка* ж. – Стол. (ТС), *метро́ўка* ж. – Навагр. (Сл. Гродз.), *каса́відла* н. ‘вялікая каса’ – Сморг. (Сл. Гродз.);

каса са сточаным палатном: *ско́сак* м. – усх.-маг. р., Верхнядзв., Лаг., Слон., Зэльв., Стол. (СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Варлыга, Сцяцко, Шаталава, Юрчанка), *абко́сак* м. – Пол. (НЛ).

Часткі касы:

кассё, касі́льна ‘драўляная частка касы, на якую надзе-та кальцо і да якой прымацавана ручка’: *кассё* н., *кассé* н. –

усх. з., сярэд.-бел. г., зах.-пал. г. (АЛА, ДАБМ, СПЗБ, Мат. Гродз., ЛП, НСГТ, Каспяровіч, Янкоўскі), *ка́ссе* н. – Калінк. (ДАБМ), *ко́ссе* н. – паўдн. ускраіна зах. з. (АЛА, ДАБМ, СНМ), *акоссе* н. – паўн. частка паўн.-зах. з., Барыс., Жытк. (АЛА, ДАБМ, Варлыга), *акосіч* м. – Беш. (ДАБМ), *касцэ́* (*косцэ́, косьцэ́, кусьцэ́, кустя́*) н. – зах.-пал. г., Барыс., Бабр., Ельск. (АЛА, ДАБМ, ДСБ, Н. сл.-сць, СНМ), *касцё́* н. – Барыс. (Шаталава), *касі́льна* н., *касі́лна* н. – Слуцк. р., спарадычна усх.-пал. р., Бярэз. р., Свісл., Лёзн., Сен., Гор. (АЛА, ДАБМ, НСГТ, Каспяровіч, Сцяцко), *касі́льно* н., *касі́лно* н. – Мін. р., усх.-маг. р. (АЛА, ДАБМ, Варлыга, Кучук, Шаталава), *касі́дла* н., *касі́дло* н. – Мін. р. (АЛА, ДАБМ, Шаталава), *касі́ла* н. – Валож., Кобр., Ганц. (ДАБМ), *касі́лле* н. – Круп. (ДАБМ), *касі́ліна* ж. – Барыс. (ДАБМ), *касі́льнішча* н. – Крыч. (ДАБМ), *касі́лішча* н. – Хоц. (Шаталава), *касаўё́* н. – паўн. р., заходняя частка паўн.-зах. з., спарадычна паўдн.-усх. з. (АЛА, ДАБМ, СПЗБ, НЛ, НСГТ, Каспяровіч, Шаталава), *касаўё́* н. – Жытк. (ТС, ЛМПП), *касіўё́* н., *касі́во* н. – Воран. (ДАБМ, Шаталава), *касьво́* н. – Івян. (АЛА), *каса́вішча* н. – Віц. р., Латгал. р. (АЛА, ДАБМ, СПЗБ, НСГТ), *каса́віла* н. – зах. частка паўн. р., Вілен. р., Латгал. р. (АЛА, ДАБМ, СПЗБ, Каспяровіч, Шаталава), *каса́відла* н. – зах. частка паўн. р., Вілен. р., Латгал. р. (АЛА, ДАБМ, СПЗБ), *каса́вілна* н. – паўн. р. (ДАБМ, СНМ, НС), *каса́вільна* н. – Верхнядзв., Лёзн., Сен., Гор., Латгал. р. (ДАБМ, СПЗБ, Каспяровіч, Шаталава), *каса́вільня* н. – Віц., Пол., Леп. (АЛА, НЛ), *каса́вілле* н. – Шарк. (ДАБМ), *каса́віліна* н. – Пол., Віц., Гарад. (АЛА, ДАБМ, Шаталава), *каса́вэліна* н. – Шум., Віц. (ДАБМ), *каса́віна* н. – Рас. (ДАБМ), *каса́віска* н. – Брасл., Астр. (ДАБМ, СПЗБ), *касі́ска* н. – Ганц. (ДАБМ), *ко́снішча* н. – Слон. (ЖНС), *касі́шча* н. – Браг. (ДАБМ), *дзяржа́лна* н. – Клецк. (ДАБМ), *рукáтка* ж. – Навагр. (СПЗБ), *рукава́тка* ж., *рукавя́тка* ж. – Маст., Гродз., Брасл., Беластоц. р. (СПЗБ), *ку́ля* ж. – Бяроз., Іван., Пін., Стол., Петр. (ЛП), *ку́лька* ж. – Навагр., Стол. (ЖС, ЛП), *дзядо́к* м. – Пух. (СПЗБ), *свідзі́на* ж. – Саліг. (ДАБМ);

кальцо, якім замацоўваецца каса на касільне 'дэталі, з дапамогай якой каса замацоўваецца на касільне': *ба́нька* ж. — паўн.-усх. д., сярэд.-бел. г., паўдн.-усх. з. (ДАБМ), *ба́нечка* ж. — Верхнядзв., Пол., Докш., Бабр. (ДАБМ, ЖНС, НС, Варлыга, Шаталава), *ба́нка* ж. — Бабр. (Шаталава), *ба́начка* ж. — Верхнядзв., Ушацк., Гарад., Пух., Асіп., Клім., Кір., Бабр., Светлагор., Лоеў., Петр. (ДАБМ, ЛМПП, Шаталава), *бо́нчка* ж. — Астр. (ДАБМ), *жба́нка* ж., *жба́нька* ж. — Віл. (ДАБМ), *кальцо́* н. — спарадычна усх. з., паўн.-зах. з., зах.-пал. г. (ДАБМ), *рэ́хва* н., *рэ́хвачка* н. — гродз.-бар. г., Мядз., Светлагор., Петр., Жытк., Ганц. (ДАБМ, Мат. Гродз., ЖНС, СНМ, Цыхун, Шаталава), *арэ́хва* н. — Жытк., Беластоц. р. (ДАБМ), СПЗБ, *арэ́хаўка* н. — Лельч. (ДАБМ), *напа́рстак* м. — гродз.-бар. г., зах.-пал. г., Капыл., Стол. (ДАБМ, ДСБ, Мат. Гродз., 3 нар. сл., Н. сл.-сць, Сцяцко, Шаталава), *пярсце́нак* м. — Стаўб. (ДАБМ), *грыва́нка* ж. — спарадычна гродз.-бар. г. (ДАБМ), *граве́нька* ж. — Маст. (Шаталава), *прывя́зка* ж. — Нараўл. (ДАБМ), *увя́зка* ж. — Нараўл., Хойн. (ДАБМ), *ві́тка* ж. — усх.-пал. р. (ДАБМ), *уві́тка* ж. — Петр. (ДАБМ), *абру́чык* м. — Карэл. (ДАБМ), *хаму́цік* м. — Стаўб., Гродз. (ДАБМ), *ша́йбачка* ж. — Гарад., Круп. (ДАБМ), *жучо́к* м. — Шчуч., Воран., Гродз. (ДАБМ, ЖНС), *ву́ха* н. — Стол. (ЛП), *каза́* ж. — Браг. (Шаталава), *зап'я́тка* (*зап'ятка*) ж. — Нараўл. (ЛП), *ро́пка* ж. — Маладз. (Шаталава);

клінок для замацавання касы на касільне 'дэталі ў форме кліна, якая забіваецца паміж касільнам і кальцом (банькай)': *кліно́к* м., *клін* м. — асн. мас. г., больш паслядоўна цэнтр. з. і віц.-маг. г. (ДАБМ, Сцяцко), *клі́нчык* м. — Пол. (ДАБМ), *заклі́нак* м. — Буда-Каш., Добр., Лоеў. (ДАБМ), *заклі́нец* м. — Ельск. (ДАБМ), *па́клінак* м., *пакліно́к* м. — Нараўл. (ДАБМ), *забо́йчык* м. — Брасл., Пол., Гор., Маг. (ДАБМ), *забойні́чак* м. — Віц. (ДАБМ), *забо́іч* м., *забо́віч* м. — Лельч., Стол., Жытк. (ДАБМ, ТС), *забо́яч* м. — Бяроз. (ЛП), *забо́ец* м., *забо́йка* ж., *забо́йнік* м. — паўн. р., Чэрв., Пух., Ветк. (ДАБМ, НЛ), *або́ец* м. — Паст. (ДАБМ), *забо́й* м. — Віц., Леп., Стол. (ДАБМ, ТС), *запаты́лак* м., *запаты́льнік* м., *заты́лак* м.,

затыльнік м. — агульн., акрамя паўн. р., больш паслядоўна паўдн.-зах. д., сярэд.-бел. г., зах.-пал. г., Беластоц. р. (ДАБМ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ЛМПП, Варлыга, Кучук), *затылачак* м. — Ганц. (ДАБМ), *запатылачак* м. — Слон. (ЖНС), *затулец* м. — Брэсц. (НЛ), *затулак* м. — Малар., Драг., Бяроз., Івац. (ДАБМ, Н. сл.-сць), *затулач* м. — Кам., Малар. (ДАБМ), *утулак* м. — Бяроз. (ДАБМ), *зап'ятнік* м. — Валож. (ДАБМ), *зап'ятак* м. — Нараўл. (ДАБМ), *костачка* ж. — Пруж. (ДАБМ), *прыкоснік* м. — Краснап. (Бялькевіч), *заклёпка* ж. — Тал., Арш., Дубр. (ДАБМ), *акалок* м. — Ушацк. (ДАБМ), *білочка* н. — Светлагор. (ДАБМ), *грывянка* ж. — Навагр. (ДАБМ), *задрытка* ж. — Мспісл. (ДАБМ), *залосік* м. — Кам. (ДАБМ);

ручка касы 'драўляная ручка на сярэдзіне касільна, якая служыць для зручнасці касьбы': *ручка* ж. — паўдн.-усх. з., спарадычна віц.-маг. г., зах. з., паўн. р. (ДАБМ), *рукайтка* ж., *рукавятка* ж. — паўн.-зах. з., Слуцк. р., Бярэз. р. (ДАБМ), *рукав'атка* ж. — Маст. (Шаталава), *лукаватка* ж. — Ваўк. (Мат. Гродз.), *рукавяць* ж. — Брасл., Шарк. (ДАБМ), *рукавіца* ж. — Астр., Сморг. (ДАБМ, Шаталава), *рук'атка* ж. — Бял. (ДАБМ), *рукі* мн. — Бяроз. (ДАБМ), *ручкі* мн. — Пін. (ДАБМ), *рук'ошні* ж. — Петр. (ДАБМ), *кулька* ж. — гродз.-бар. г., зах.-пал. г., спарадычна усх.-пал. р., Бярэз., Гл., Кліч. (ДАБМ, Мат. Гродз., 3 нар. сл., ЖНС, НЛ, Кучук, Сцяцко, Шаталава), *куля* ж. — Драг. (ДАБМ), *кулька* ж. — Маз. (ЛМПП, Шаталава), *кульша* ж. — Карэл. (Шаталава), *лучок* м. — Слуцк. р., усх.-маг. р., паўн.-зах. з., цэнтр. частка пал. р., спарадычна Маг. р., Беш., Шум., Смал., Мін., Пух., Бабр., Бяроз. (ДАБМ, СПЗБ, ТС, Мат. Маг., 3 нар. сл., Н. сл.-сць, СНМ, НСГТ, Шаталава), *лычок* м. — Капыл. (Шаталава), *лучак* м. — Гродз. р. (Цыхун), *лук* м. — Стол., Бар. (ДАБМ, ДСБ, ЛП), *пуп* м. — Лаг., Чэрв. (ДАБМ), *пупок* м. — сярэд.-бел. г. (пераважна ўсходняя частка), спарадычна паўдн.-усх. з., Віц. р., Бярэз. (ДАБМ, ЖНШС, 3 нар. сл., НС, Варлыга, Шаталава, Шатэрнік, Мат. апыт.), *пупец* м. — Акц., Петр. (ДАБМ), *п'алец* м., *палюх* м. — паўн. р., Ельск., Раг., Латгал. р. (ДАБМ, СПЗБ, НС, Шаталава, Мат. апыт.), *палюк* м. — Мёр., Пол.,

Шчуч., Вілен. р. (СПЗБ, Сл. Гродз., ЖНС, НЛ, НС, Шаталава), *панюка* ж. – Шарк. (ДАБМ), *мўльніца* ж., *мўліца* ж. – Віц. р., Мядз., Віл., Ветк. (ДАБМ), *мўлец* м. – Віц. р. (ДАБМ, Каспяровіч), *мўліца* ж. – Віц. р., Мядз. (Каспяровіч, Шаталава), *мўльніца* ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *прымўлак* м., *прымóлак* м. – Жытк. (ДАБМ, ТС, ЛМПП), *вязóк* м. – спарадычна пал. р., Докш., Леп., Воран. (ДАБМ, ЛП, НСГТ, Шаталава), *увязка* ж. – Хойн. (ДАБМ), *дзядóк* м. – спарадычна усх.-пал. р., Глыб., Мядз., Валож., Пух. (ДАБМ, ЛАБНГ), *каблўк* м. – Стаўб., Жытк., Иван. (ДАБМ), *каблучóк* м. – Брэсц., Кобр., Пін. (ДАБМ), *кульбáчка* ж. – Навагр., Клецк. (ДАБМ), *кульба* ж. – Малар. (ДАБМ), *кульча* ж. – Иван. (ДАБМ), *кукабáчка* ж. – Паст. (ДАБМ), *купрóш* м., *кукрéш* м. – Старадарож. (ДАБМ), *купрýш* м. – Слуцк. (ДАБМ), *кляпéш* м. – Драг. (ДАБМ), *дўжка* ж. – Добр., Навагр. (ДАБМ, НСГТ), *касаўé* н. – Жытк. (Н. сл.-сць), *валóчка* ж. – Жытк. (ДАБМ), *вóбгінка* ж. – Люб. (ДАБМ), *угазóк* м. – Лун. (ДАБМ), *дзяржáнне* н. – Лаг. (ДАБМ), *лутóк* м. – Лях. (СПЗБ), *лу́шка* ж. – Салігор. (ДАБМ), *кулёк* м. – Кам. (ДАБМ), *кўчка* ж. – Ельск. (ДАБМ), *цюцюлéц* м. – Петр. (ДАБМ), *чухавéц* м. – Акц. (ДАБМ), *карéц* м. – Віл. (ДАБМ), *ачавóк* м. – Калінк. (ДАБМ), *чачалóк* м. – Петр. (ДАБМ), *чучўк* м. – Жлоб. (Шаталава), *папóк* м. – Бабр. (ДАБМ), *кара́кулька* ж. – Маст. (ДАБМ), *бýльніца* ж. – Люб. (ДАБМ); *калáчык* м. ‘ручка ў касе ў форме дужкі’ – Гарад. (СПЗБ), ‘драцяная дужка ў касе’: *каблўк* м. – Гродз. (ЖНС), *каблучóк* м. – Драг. (ЖС), *пўлька* ж. ‘невялікая дуга з дрэва, якая выкарыстоўваецца для таго, каб зручней трымаць касу’ – Маз. (ЛМПП).

Палатно касы, яго часткі, пашкоджанні

палатно ‘плоская тонкая частка якога-небудзь інструмента, прылады’: *палатно́* н. – агульн. (ТС, Шатэрнік, Шаталава, Мат. апыт.), *палацéнца* н. – Чач. (Мат. апыт.), *наро́г* м. – Лаг. (Варлыга), *лязо́* н. – мясц. (НСГТ);

лязо, вастрыё ‘вострая частка касы’: *астрыё* н. — Навагр. (Шаталава), *вайстрыё* н. — Петр. (ЛМПП, Шаталава), *гастрэй* м. — Бязроз. (Шаталава), *джгала* н. — Браг. (Шаталава), *жала* н. — Чач. (Мат. апыт.), *жыгáдла* н. — Свісл. (Шаталава), *клеп* м. — Хойн. (ЛМПП), *рубíж* м. — Драг. (Н. сл-сць), *дзёбак* м. — усх.-пал. р. (ЛП) *лэзвіе* н. — Лаг. (Шаталава);

востры канец касы: *нос* м. — усх.-пал. р., Латгал. р. (СПЗБ, ДСБ, ЛП), *носік* м. — Бабр. (Мат. апыт.), *насók* м. — Драг. (Н. сл-сць) *дзюбка* ж. — Чач. (Мат. апыт.);

задняя (туная) частка касы: *пятка* ж. — Верхнядзв., Бабр., Драг., Латгал. р. (СПЗБ, Н. сл-сць, Шаталава, Мат. апыт.), *пята́* (*п'ета́*) ж. — Стол., Латгал. р. (СПЗБ, ТС, ЛМПП), *прут* м. — спарадычна Паням. р., усх.-пал. р., Драг., Латгал. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., Н. сл-сць, Кучук, Шаталава), *абру́ч* м. — Рас., Карэл. (Шаталава), *борт* м. — Лаг. (Шаталава); *вуха* н. ‘шыйка касы’ — Верхнядзв., Петр. (ЛМПП, Шаталава).

Пашкоджанні на лязе касы

Адцягнутыя, няроўныя месцы, трэшчыны на касе з-за няўмелага кляпанія: *лапатуха* ж. — усх.-пал. р., Паням. р., Чач., Лаг., Чэрык., Беластоц. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., Мат. Маг., ЛМПП, Варлыга, Цыхун, Янкова, Мат. апыт.), *лапатня́* ж. — Навагр. (Сл. Гродз.), *лапата́* ж. — Кобр. (СНМ), *ло́пала* н. — Лельч. (НЛ), *ло́палка* ж. — Лельч. (Кучук), *ло́паўка* ж. — Рас., Пол., Ушацк. (НЛ, СНМ, Шаталава), *ло́пат* м. — Гродз., Зэльв. (Мат. Гродз.), *лапато́к* м. — Бар. (СПЗБ), *ло́пацень* м. — Карэл., Слуцк., Пін. (ЖС, Н. сл-сць, СНМ), *лапату́н* м. — Вілен. р. (СПЗБ), *ло́пух* м. — Ушацк. (СНМ), *клапатуха* ж. — Гродз. (Сл. Гродз.), *клéпала* н. — Лун. (Шаталава), *клеп* м. — Навагр. (Мат. Гродз.), *клён* м. — Стаўб., Дзятл. (Мат. Гродз., СНМ), *забо́йка* ж. — Астр. (СПЗБ), *цы́цка* ж. — Зэльв. (Сцяцко), *жырло́* н. — Пін. (СНМ), *бу́хта* ж. перан. — Бераст. (Сл. Гродз.), *збухто́ваны* дзеепрым. — Беластоц. р. (СПЗБ), *ры́ба* ж. — Брэсц., Малар. (ДСБ), *рэ́ба* ж. — Драг. (НЛ), *хва́лды* мн. — Ваўк. (Мат. Гродз.), *зубы́* мн. — Навагр.

(Мат. Гродз.), *зрэблены* дзеепрым. — Малар. (НЛ); *ло́наўка* ж. ‘надтрэснутае месца на лязе касы’ — Пол. (НЛ).

НАЧЫННЕ ДЛЯ ПАДТРЫМАННЯ КАСЫ Ў РАБОЧЫМ СТАНЕ

Сродкі для вастрэння касы

Малаток

Ручны інструмент у выглядзе металічнага бруска або цыліндра, насаджанага на драўляную ручку пад прамым вуглом, які выкарыстоўваецца таксама для кляпання касы.

малаток м. — агульн. (Мат. апыт.), *кляпáнчык* м. — Віц. р. (Каспяровіч), *клявѐц* м. — Віц. р., Лун., Стол., Ельск. (ЛП, Каспяровіч), *чапярно́с* м. — Дзятл. (Сл. Гродз.).

Мянташка

Наждачная лапатка, якой востраць касу.

мянта́шка ж. — слущк.-маз. г., спарадычна віц.-маг. г., гродз.-бар. г., Мін. р., Беластоц. р. (ДАБМ, ЖНшС, ЛМПП, НСГТ, Кучук, Шатэрнік, Янкова), *мяльта́шка* ж. — Жытк. (ДАБМ, ЛМПП), *мянтѝшка* ж. — спарадычна Гом. р., Маг. р. (ДАБМ, Мат. Маг.), *мянцѝшка* ж. — Гродз., Дзятл. (ДАБМ, Мат. Гродз.), *мянцѝшка* ж., *мянто́шка* ж. — Воран., Пін. (ДАБМ), *мянцѝшка* ж. — Навагр. (ДАБМ), *мянтэ́шка* ж. — зах.-пал. г. (ДАБМ), *мянта́тка* ж. — Калінк. (ЛМПП), *манта́шка* ж. — Лоеў., Чач. (Янкова, Мат. апыт.), *мантэ́чка* ж. — Нар. (ЛМПП), *мянтѝшка* ж. — Чач. (Мат. апыт.), *мянту́шка* ж. — гродз.-бар. г., за выключэннем крайніх заходніх, Лаг., Стаўб., Навагр., Зэльв., Бар., Ганц., Малар., Жытк. (ДАБМ, ТС, Мат. Гродз., ЛП, НС, Варлыга), *мянцѝо́шка* ж. — Воран., Лід., Навагр., Дзятл., Ваўк., Драг. (СПЗБ, Мат. Гродз., Н. сл.-сць), *ментушо́к* м. — Стол. (ЛП), *мянта́чка* ж., *мянтэ́чка*

ж. – пал. р., усх.-маг. р., Докш., Маладз. (ДАБМ, Мат. Маг., ЛП), *мянта́ ж.*, *мента́ ж.*, *мянця́ ж.*, *мэ́нця ж.*, *мя́нця ж.* – гродз.-бар. г., спарадычна зах.-пал. г. (ДАБМ, СПЗБ, Мат. Гродз., 3 нар. сл., Сцяцко, Шаталава), *мя́тня ж.* – Навагр., Карэл. (ДАБМ), *мента́ ж.* – Іўеў. (ДАБМ), *мянці́ла н.* – Барыс., Карэл., Маз., Гл. (ДАБМ, Сл. Гродз., ГЧ), *мянта́ла ж.*, *манці́ла ж.* – Калінк. (ДАБМ, ЛМПП), *мянці́лка ж.* – Івац. (ЖС), *мянцё́лка ж.* – Ваўк. (Мат. Гродз.), *мянцё́нька ж.* – Пін., Стол. (ДАБМ), *мянта́нька ж.* – Кам. (ДАБМ), *мяцё́нька ж.* – Лун. (Шаталава), *ментыле́шка ж.* – Кобр., Кам. (ДАБМ), *метыле́нька ж.*, *матыле́нька ж.* – Кам. (ДАБМ), *мыта́нька ж.* – Брэсц. р. (ДАБМ), *мянчо́ н.* – Воран. (Мат. Гродз.), *мянту́зка ж.* – Жытк. (ДАБМ), *мятишо́ннік м.* – Навагр. (Мат. Гродз.), *трапа́чка ж.*, *трапа́шка ж.*, *трапа́шка ж.* – пол.-мін. г., Маг. р., Гом. р., Рас., Малар. (ДАБМ, СПЗБ, ЛП, НЛ, НС, Шаталава, Янкова), *па́трапа́шка ж.* – Лоеў. (Янкова), *трапа́ч м.* – Ушацк. (ДАБМ), *трапу́шка ж.* – Пух., Брэсц. (ДАБМ), *трапа́шча н.* – Чав. (ДАБМ), *сця́балка ж.* – Карм., Докш., Круп. (ДАБМ), *сця́баўка ж.* – Леп. (ДАБМ), *сця́паўка ж.* – Докш. (ДАБМ), *сцяба́ч м.* – Докш. (ДАБМ), *сцяба́лка ж.* – Глыб., Беш., Барыс., Віл., Уздз., Слуцк. (ДАБМ), *сцяпа́лка ж.* – Барыс., Саліг. (ДАБМ), *сця́балка ж.* – Ашм., Сморг., Маладз., Арш., Бых., Капыл. (ДАБМ, 3 нар. сл.), *сця́палка ж.* – Барыс., Слуцк., Саліг. (ДАБМ, Н. сл.-сць), *сця́паўка ж.* – Докш. (СПЗБ), *сця́бка ж.* – Смал., Барыс. (ДАБМ), *сцяба́чка ж.* – паўн. частка паўн.-зах. з., Віц. р. (ДАБМ, СПЗБ, Каспяровіч), *лапа́тачка ж.*, *лапа́тка ж.* – віц.-маг. г., Вернядзв., Ашм., Навагр., Свелагор., Кобр. (ДАБМ, Мат. Гродз., Мат. Маг., Шаталава), *лапа́цік м.* – Сен., Тал. (ДАБМ), *ша́стка ж.* – Валож. (ДАБМ), *шва́рхалка ж.* – Краснапал. (ДАБМ), *шварко́лка ж.* – Краснапал. (Мат. Маг.), *тырпу́га ж.*, *тэрпу́ха ж.* – Малар. (ДАБМ, ДСБ, ЛП), *трапу́га ж.* – Малар. (ДАБМ), *агні́ва н.* – Кобр. (ДАБМ), *абру́с м.* – Малар. (ДАБМ); *прарэ́зь ж.* ‘нарэзы на мянташцы’ – Навагр. (СПЗБ); *вага́н м.* ‘начовачкі з пяском у касароў, у якія клалі мокрую мянташку’ – Жытк. (ТС, ЛМПП).

Асялок

Дробназярністы тачыльны камень.

асяло́к м. – Шум., Сен., Арш., Мсцісл., Клім., Асіп., Віл., Гродз., Ваўк. (ДАБМ, Мат. Гродз.), *асёлак* м. – Глыб., Шчуч., Беластоц. р. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *асёлка* ж. – Гродз. р., Шчуч., Маст., Бераст., Кам. (ДАБМ, СПЗБ, Сл. Гродз., Цыхун), *асла́* ж. – Гродз., Ваўк. (ДАБМ, Мат. Гродз.).

Брусок

Тачыльны, шліфавальны камень, звычайна ў форме плоскага прадаўгаватага чатырохгранніка.

брусо́к м. – пераважна паўн.-усх. д., Гродз., Шчуч., Ваўк., Свісл., Вілен. р. (ДАБМ, СПЗБ, ЛП, НСГТ, Юрчанка, Мат. апыт.), *брус* м. – Асіп., Карэл., Лід., Зэльв., Слон., Нараўл., Жытк., Пін., Малар. (ДАБМ, ЛП, ЛМПП).

Прыстасаванне для вастрэння касы

Бабка

Сталёвае кавадлачка для кляпання касы.

ба́бка ж. – пал. р., Навагр., Чач. (ДСБ, ЛП, Мат. Гродз., ЛМПП, НСГТ, Мат. апыт.), *наста́лак* м. – Драг., Іван. (ДСБ, ЛП), *кава́дла* ж. – Жытк., Стол. (ЛП), *абушо́к* м. – Іван. (ЛП), *бо́йла* ж. – Свісл. (Сл. Гродз.), *кляпа́ла* н. – Хойн. (ЛМПП).

Кляпаць касу

Ударамі малатка вастрыць лязо касы.

кляпа́ць незак., *накляпа́ць* зак. – агульн., спарадычна паўн. р., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ЛП, ЛМПП, Каспяровіч, Сцяцко, Юрчанка, Мат. апыт.), *накляпа́ць* зак. – Ашм., Маст., Навагр., Карэл., Вілен. р. (СПЗБ), *раскляпа́іваць*

незак. – Мсцісл. (Юрчанка), *біць* незак. – паўн. р., Слуцк. р., Шчуч., Бераст., Малар., Асіп., Гл., Жытк. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., ЛМПП), *адбі́ваць* незак. – Віц., Гарад., Ушацк., Круп., Клім., Слаўг., Маладз., Слон., Лях., Слуцк. (ЛАБНГ), *адбі́ць* зак. – Навагр. (Мат. Гродз.), *выбі́ваць* незак. – Слуцк. (ЛАБНГ), *забі́ваць* незак., *забы́ваць* незак. – Бяроз. (ЛАБНГ), *набі́ваць* незак. – Ветк. (ЛАБНГ), *набі́ць* зак. – Паст. (СПЗБ), *адця́гваць* незак. – Зэльв., Валож., Нясв., Гарад., Леп., Тал., Бых., Слаўг., Карм., Гом., Рэч. (ЛАБНГ), *аце́гці* незак. – Буда-Каш. (ЛАБНГ), *кава́ць* незак. – Саліг. (ЛАБНГ), *клява́ць* незак. – Чав. (ЛАБНГ), *надзяўба́ць* зак. – Мсцісл. (Юрчанка), *пасце́паць* зак. – Докш. (СПЗБ); *збухтава́ць* зак. ‘няроўна наклепаць, утварыўшы пукатасці’ – Гродз., Беластоц. р. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *вушча́рбіць* зак. ‘зазубіць’ – Жытк. (ТС).

Вастрыць касу

Рабіць касу вострай.

лапа́ціць незак. – Віц. р. (Каспяровіч, Шаталава), *нала́чываць* незак., *налапаці́ць* зак., *налапа́чывацца* незак. – Мсцісл. (Юрчанка), *надлапа́чываць* незак., *надлапа́ціцца* незак. – Мсцісл. (Юрчанка), *трапа́ць* незак. – Пол., Латгал. р. (СПЗБ, НЛ), *патрапа́ць* незак. – Рас., Чач. (Шаталава, ЖНшС), *трапа́шыць* незак. – Лоеў. (Янкова), *трапа́шыць* незак. – Бял. (Мат. Маг.), *трапа́чыць* незак. – Бых. (ЖНС), *сцяба́ць* незак. – Віл., Барыс., Мядз. (СПЗБ);

вастрыць касу мянташкай: *мянці́ць* незак. – гродз.-бар. г., зах.-пал. г., Мін. р., Чэрв. р., Слуцк., Гл., Акц., Кругл., Бых., Вілен. р., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Варлыга), *ме́нціць* незак. – Ваўк., Пін., Жытк. (ТС, Мат. Гродз., ЖНС, ЛМПП), *памянці́ць* зак. – Воран. (СПЗБ), *наме́нчыць* зак. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *мянта́ць* незак. – Лаг., Пух., Акц., Жытк. (ЛАБНГ, ТС, ЛМПП Шаталава), *памянта́ць* зак. – Лаг. (Шаталава), *ментава́ць* незак. – Слуцк. р., Люб., Добр., Жытк., Стол., Маз., Петр. (ЛАБНГ, ГЧ, ЛП,

СНМ), *паментавіць* зак. — Петр. (ЛП), *мянташыць* незак. — паўдн.-усх. з., Чэрв. р. (ЛАБНГ, Кучук, Шатэрнік), *падмянташыць* зак. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *мантышыць* незак. — Чач. (ЛАБНГ), *мантачыць* незак. — Касц., Буда-Каш., Лельч., Ельск., Нараўл. (ЛАБНГ), *матэньчыць* незак. — Кам. (ЛАБНГ), *мянтосіць* незак. — Сморг. (СПЗБ), *трапаць* незак. — паўн. р. (ЛАБНГ, Шаталава), *трапашыць* незак. — Шум., Круп. (ЛАБНГ), *трапашичыць* незак. — Круп., Бярэз. (ЛАБНГ, СПЗБ), *трапышыць* незак. — Гом. р., Маг. р. (ЛАБНГ), *трапажыць* незак. — Малар. (ЛАБНГ), *цярпужыць* (*тырпужыты*) незак. — Малар. (ДСБ, ЛП), *трапугаць* (*трэпугаты*) незак. — Малар. (ДСБ), *лапаціць* незак. — спарадычна віц.-маг. г. (ЛАБНГ), *сцябаць* незак. — паўн.-зах. з. (ЛАБНГ), *вастрыць* незак. — Маг. р., Чашн., Докш., Клім., Ветк., Лаг., Гродз., Брэст., Драг., Светлагор. (ЛАБНГ), *тачыць* незак. — Віц. р., Мсцісл., Чач. (ЛАБНГ, Мат. апыт.);

вастрыць касу бруском: *вастрыць* незак. — Сморг., Гродз., Бар., Стаўб., Нясв., Клецк, Слуцк., Асіп., Рэч., Буда-Каш., Бял. (ЛАБНГ), *вайстрыць* незак. — спарадычна паўдн.-усх. з., Паням. р., пол.-мін. г. (ЛАБНГ), *вострыць* незак. — Нараўл. (ЛАБНГ), *гастрыць* незак. — гродз.-бар. г., зах.-пал. г., Лельч., Ельск. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *істрыць* незак. — спарадычна усх.-маг. г., Пол., Беш., Калінк., Петр. (ЛАБНГ), *пайстрыць* незак. — Чэрык., Петр. (ЛАБНГ), *найстрыць* незак. — Калінк. (ЛАБНГ), *о́страць* (*о́стрэць*) незак. — Нараўл. (ЛАБНГ), *брусаваць* незак. — паўн.-усх. частка зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *мяціць* незак. — паўдн. частка паўн.-зах. з., Саліг. (ЛАБНГ), *мянташыць* незак., *ментаваць* незак., *мантачыць* незак. — спарадычна паўдн.-усх. з. (ЛАБНГ), *мянтаць* незак. — спарадычна паўдн.-усх. з. (ЛАБНГ), *трапаць* незак. — Брасл., Пол. (ЛАБНГ), *трапышыць* незак. — Маг., Добр. (ЛАБНГ), *сцябаць* незак. — Віл., Лаг., Барыс. (ЛАБНГ), *тачыць* незак. — спарадычна ўсх. з., Астр. (ЛАБНГ), *спускаць* незак. — Паст. (ЛАБНГ), *навóжаць* незак. — Раг. (ЛАБНГ).

Каса з дадатковымі прыстасаваннямі

Грабелькі

Прымацаванае да касся прыстасаванне ў форме грабель на касе, для скошвання збожжавых.

гра́белькі мн. — Стаўб., Слон. (Мат. Гродз., СНМ), *грабёлькі* мн. — Лельч. (Кучук), *грабёльцы* мн., *граблікі* мн. — Верхнядзв. (Шаталава), *грабкі* мн. — Лельч. (НСГТ, Кучук), *гра́бкі* мн. — спарадычна зах.-пал. г. (ЛП, НСГТ), *грэ́бкі* мн. — Маз. (3 нар. сл., ЛМПП), *грабцы́* мн. — Лоеў., Браг. (Шаталава, Янкова), *касцы́* мн. — Браг. (Шаталава), *прыко́ссе* н. — Краснап. (Бялькевіч), *лучо́к* м. — Чэрв. р., Навагр., Нараўл., Жытк., Стол., Верхнядзв. (ТС, Мат. Гродз., ЛП, Шаталава, Шатэрнік), *ду́жка* ж. — Лаг., Круп., Ельск. (ЛП, НС, Шаталава), *каблучо́к* м. — Пін., Бяроз., Брэсц. (ДСБ, Шаталава), *каблукі́* мн. — Брэсц. (ДСБ), *ві́лкі* мн. — Рас. (Шаталава), *ро́жкі* мн. — Лельч. (Кучук), *яселькі* мн. — Пух. (ЛП), *палатно́* н. 'дручок з нацягнутым палатном да касы' — Слон. (Мат. Гродз.).

Каток

Прылада для выраўноўвання і ўшчыльнення глебы.

кату́лка ж. — Віц. р. (Каспяровіч), *качу́лкі* мн. — Паст. (СПЗБ), *като́к* м. — мясц. (НСГТ), *кало́да* ж. — Віц. р. (Каспяровіч), *вал* м. — мясц. (НСГТ), *чурба́н* м. — мясц. (НСГТ).

Крук

Двухзубыя вілы з загнутымі пад прамым вуглом канцамі для скопвання гною з воза.

крук м. — паўн.-зах. з., паўн. р., усх.-маг. р., Чэрв. р., спарадычна паўдн.-усх. з., Івац., Брэсц., Вілен. р., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЛП, ЖС, НЛ, СНМ, Шаталава, Ша-

тэрнік), *кручо́к* м. – спарадычна паўн. р., Чэрв. р., Мін. р., Смарг., Светлагор., Лельч., Браг., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *крукі́* мн. – Верхнядзв., Валож., Воран. (ЛАБНГ), *ска́нач* м. – віц.-маг. г. (ЛАБНГ, Мат. Маг., Каспяровіч, Шаталава), *ско́нач* м. – Паст., Бярэз., Слаўг., Карм. (ЛАБНГ), *ско́ніч* м. – Бабр., Раг., Буда-Каш., Добр. (ЛАБНГ), *ска́навіч* м. – усх.-маг. р., Бярэз. (ЛАБНГ, ЖНШС, Бялькевіч), *капа́ч* м. – Віц. р., Бярэз., Маг., Рэч. (ЛАБНГ, Каспяровіч), *скапы́ш* м. – Кругл., Бых., Шкл. (ЛАБНГ, Мат. Маг.), *капыру́ля* ж. – Сен. (ЛАБНГ), *згрэ́бач* м. – Слуцк., Петр., Маз., Хойн., Браг. (ЛАБНГ, Н. сл.-сць, Шаталава), *згрэ́біч* м. – Капыл., Рэч. (ЛАБНГ), *са-згрэ́бач* м. – Маз. (ЛАБНГ), *зграба́ч* м. – Бераст. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *сцяга́ч* м. – Навагр., Нясв., Клецк. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *драпа́ч* м. – Карэл., Лельч. (ЛАБНГ), *драпа́к* м. – Маз. (ЛАБНГ), *дра́пкі* мн. – Бар. (ЛАБНГ), *драпу́зы* мн. – Маст. (Сл. Гродз.), *драч* м. – Жытк. (ТС, ЛМПП), *дзеруны́* мн. – Беластоц. р. (СПЗБ), *ві́лы* мн. – Паням. р., Краснап., Гом., Бяроз. (ЛАБНГ), *ві́лкі* мн. – паўдн. р., Дзярж. (ЛАБНГ), *сахаві́лы* мн. – Бяроз., Івац. (ЛАБНГ), *сахо́р* м. – Саліг., Старадарож. (ЛАБНГ), *мач* м. – Лельч., Ельск. (ЛАБНГ), *маты́ка* ж. – Лях. (ЛАБНГ), *кльо́ка* ж. – Іван., Нараўл. (ЛАБНГ), *кльо́чка* ж. – Іван., Кам., Драг. (ЛАБНГ, 3 нар. сл.), *рага́ч* м. – Рэч., Нараўл. (ЛАБНГ), *ро́жкі* мн. – Старадарож. (ЛАБНГ), *чацвярнікі́* мн. – Шчуч. (ЛАБНГ), *цапы́* мн. – Кам. (ЛАБНГ), *зак* м. – Малар. (ЛП), *смык* м., *смычо́к* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *баго́р* м. – Мсцісл. (ЛАБНГ), *саба́ка* ж. – Лях. (ЛП);

крук для выскубання сена ‘спецыяльная прылада ў выглядзе крука для выскубання сена’: *крук* м. – Брасл., Круп., Віл., Дзярж., Ганц. (СПЗБ, НС), *кручо́к* м. – Брасл., Докш. (СПЗБ), *ключ* м. – Бяроз., Лун. (ДСБ, Шаталава), *кльо́чка* ж. – Чэрв., Кам., Беластоц. р. (СПЗБ, ДСБ), *сліз* ‘палка, якой сцягвалі копы сена’ м. – Бар. (ЛАБНГ), *брог* м. ‘прыстасаванне для ўкладкі сена’ – Жытк. (ЛМПП).

Культиватар, гл. Спружыноўка

Лапата

Ручная прылада для капання.

лапáта ж., *лапáтка* ж. — асн. мас. г., за выключэннем Мін. р., спарадычна паўн.-зах. з., зах.-пал. г. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., ЛМПП, Босак), (*жалезная*) *рыдлёўка* ж., *рыдлёвачка* ж. памянш. — цэнтр. з., паўн.-зах. з., паўн. частка зах.-пал. г., спарадычна ўсх.-пал. г., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., ЛМПП, Босак, Шатэрнік), *рыдляўка* ж. — Шчуч., Зэльв., Слон. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Сцяцко), *ры́дзя* ж. — Ваўк. (СРЛГ), *рыдлюка* ж. — Дзятл. (ЛАБНГ), *ры́дзель* м. — спарадычна зах. з., зах.-пал. г. (ЛАБНГ, ДСБ, Босак), *рэ́дзель* ж. — Шчуч. (Сл. Гродз., Мат. Гродз.), *ры́даль* м. — Гродз. р. (Цыхун), *гры́дзель* м. — Шчуч., Бераст. (Сл. Гродз., Мат. Гродз.) *рылёўка* ж. — Лід. (ЛАБНГ), *рыляўка* ж. — Маст. (ЛАБНГ), *жале́знік* м. — паўдн. р., Круп., Дубр., Бярэз., Маст., Нясв., Дзярж., Чэрв., (ЛАБНГ, ТС, Мат. Гродз., СНМ, ЛМПП, Шатэрнік, Босак), *жале́знік* м. — Кобр., Малар., Жаб., Клім. (ЛАБНГ), *жале́знік* м. — Кобр. (ЛАБНГ, СНМ), *жале́знік* м. — Лёзн., Мсцісл. (ЛАБНГ), *зале́знік* м., *зеле́знік* м. — пал. р., Слуцк. р., усх.-маг. р., (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. Маг., ЛМПП, Бялькевіч), *зеле́знік* м. — усх.-маг. р., Барыс., Круп., Кобр. (ЛАБНГ, Мат. Маг., Бялькевіч), *залі́ска* н. — Драг. (ЛАБНГ), *за́ступ* м., *за́ступец* м. памянш. — спарадычна ўсх. з., пал. р., Шчуч. (ЛАБНГ, ТС, Н. сл.-сць, СРЛГ, ЛМПП, Шаталава, Янкова), *до́ступ* м. — Бераст. (СРЛГ), *капа́чка* ж. — гродз.-бар. г. (СПЗБ, Босак, Сцяцко), *капа́тка* ж. — Маст. (ЛАБНГ, СПЗБ), *ко́пушка* ж., *ко́пашка* ж. — Пруж. (Босак), *капа́ніца* м. — Чэрв., Лаг. (Мат. мін.-мал., Варлыга), *шпа́даль* м. — Гродз. р., Дзятл., Ваўк. (СПЗБ, Мат. Гродз., Цыхун), *шпа́дэль* м. — Маст. (Сл. Гродз.), *шпа́нка* ж. — Пруж. (Босак), *лішпа́нка* ж. — Ивац. (ДСБ), *трацо́ўка* ж. — Мсцісл. (ЛАБНГ), *драцо́ўка* ж. — Сен. (Каспяровіч), *лютро́ўка* ж. — Маг. (ЛАБНГ), *граблёўка* ж. — Ивац. (ЛАБНГ, ЖС), *ме́шалка* ж. — Віц. р. (Каспяровіч), *мяшо́лка* ж. — Сен. (Каспяровіч), *шу́хля* ж. — Лоеў. (Янкова), *кі́рка* ж. — Мсцісл. (ЛАБНГ), *стапатня́к* м. — Слаўг. (Мат. Маг.);

маленькая лапата: *капáчык* м. — Навагр. (Мат. Гродз.), *капáчка* ж. — Лід. (Сл. Гродз.), *ца́пка* ж. ‘лапата для копкі бульбы’ — Лун. (ДСБ), *тру́шалка* ж. ‘ручная прылада працы для капання бульбы’ — Калінк. (ЛМПП), *мач* м. ‘доўгая вузкая драўляная лапата для капання гною’ — Жытк., Стол. (ТС); *штых* м. ‘жалезная частка рыдлёўкі’ — Жытк. (ТС, ЛМПП).

Часткі лапаты:

дзяржанне ў лапаце ‘ручка лапаты’: *дзяржáнне* н. — Мін. р., Чэрв. р., Слуцк. р., спарадычна Бярэз. р., усх.-пал. г., Лід. (ЛАБНГ), *дзяржáлна* н. — Карэл., Слуцк., Стол., Лельч. (ЛАБНГ), *дзяржáк* м. — Пруж., Бяроз., Драг., Стол., Ельск. (ЛАБНГ, Босак), *дзяржóк* м. — Петр. (ЛАБНГ), *дзэ́ржынь* ж. — Драг. (ЛАБНГ), *дзяржáнка* ж. — Хойн., Калінк. (ЛАБНГ, Шаталава), *ру́чка* ж. — агульн., за выключэннем гродз.-бар. г., зах.-пал. г., Мін. р. (ЛАБНГ), *ранкаві́ска* н. — Карэл. (Сл. Гродз.), *рункаві́ска* н. — Навагр. (СРЛГ), *чэ́ран* м. — Зэльв., Слон. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *чэ́рань* ж. — Маст. (ЛАБНГ), *ча-ранё* н. — Іўеў. (ЛАБНГ), *чаранó* н. — Гарад. (ЛАБНГ), *ча-ранók* м. — гродз.-бар. г., зах.-пал. г., Мін. р., Верхнядзв., Мсцісл., Асіп., Акц., Светлагор. (ЛАБНГ, Босак), *чараши́ók* м. — Пол., Сморг., Слон., Карэл., Стол., Маз. (ЛАБНГ, Шаталава), *чараши́ó* н. — Гарад. (ЛАБНГ), *цаўё* н. — паўн.-усх. д., Гом. р., Віл., Валож., Лоеў. (ЛАБНГ, Юрчанка, Янкова, Мат. апыт.), *цаўё* н. — Нараўл., Лоеў. (ЛАБНГ), *цугаўё* н. — Тал. (ЛАБНГ), *цеціўё* н. — Чэрв. (ЛАБНГ), *цвяло́* н. — Карэл. (Сл. Гродз.), *лапаці́шча* н. — Шум., Добр. (ЛАБНГ, СПЗБ), *лапáташнік* м. — Леп. (ЛАБНГ), *лапáтнік* м. — Тал. (ЛАБНГ), *тро́нак* м. — гродз.-бар. г., Кам., Ивац., Пруж., Лун., Стол. (ЛАБНГ, Босак), *ра́таўе* н. — Віц., Лёзн. (ЛАБНГ), *ратаўё* н. — Чашн., Мсцісл. (ЛАБНГ), *рытуўё* н., *рутаўё* н. — Гор., Мсцісл. (Мат. Маг., 3 нар. сл., Бялькевіч), *ра́тва* ж. — Лёзн. (ЛАБНГ), *пехаўё* н. — Стол., Хойн., Акц., Светлагор. (ЛАБНГ, ЛМПП, Шаталава), *пехаўё* н. — Іўеў. (ЛАБНГ), *заступі́лка* н. — Пін. (ЛАБНГ), *аса́дка* ж. — Астр., Віл.

(ЛАБНГ), *рыдлёўнік* м. — Паст. (СПЗБ), *кача́н* м. — Паст. (ЛАБНГ), *штэк* м. — Драг. (ЛАБНГ);

папярочная калодачка на дзяржанні: *ку́лька* ж. — Драг., Бяроз. (ЖНСл., Шаталава), *кавёлка* ж. — Мёр. (ЖНС), *гамярэшка* ж. — Гродз. (НС), *какоўка* ж. — Віц. р., Ушацк. (ЖС, Каспяровіч), *крыкеўка* ж. — Карэл. (Шаталава).

Матыка

Ручная прылада для рыхлення глебы (праполкі пасеваў) у форме трохвугольнай лапаткі, уздзетай на палку пад прамым вуглом.

матыка без зубцоў: *маты́ка* ж. — паўн.-зах. з., Слуцк. р., Чэрв. р., усх.-маг. р., зах.-пал. г., Пух., Карэл., Гарад., Пол., Леп., Беш., Барыс., Круп., Тал., Маз., Жытк., Лельч., Ельск., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЛМПП, Босак, Шатэрнік, Юрчанка), *маты́га* ж. — Маг. р., Гродз. р., Слуцк. р. (НСГТ), *капані́ца* ж. — пераважна паўдн.-усх. з., за выключэннем усх.-маг. р., Чэрв. р., Навагр., Лун., Ганц., Іван., Драг. (ЛАБНГ, ДСБ, Мат. Гродз., Мат. Маг., ГЧ, ЖС, ЛП, НС, НСГТ, Кучук, Шаталава, Шатэрнік, Янкова, Мат. апыт.), *га́чка* ж. — гродз.-бар. г., зах.-пал. г., Навагр., Ашм., Валож. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., ЖС, НЛ, НСГТ, Босак, Шаталава), *га́ка* ж. — Зэльв. (ЛАБНГ, Сцяцко), *га́каўка* ж. — Зэльв., Бяроз., Пруж. (СПЗБ, ДСБ, Босак), *га́пачка* ж. — Карэл. (Сл. Гродз.), *гак* м. — Зэльв., Пруж. (Босак, Сцяцко), *гачо́к* м. — Пруж., Драг. (ДСБ, Босак), *гра́са* ж. — Гродз. р., Шчуч., Бераст., Пруж. (ЛАБНГ, Сл. Гродз., Босак, Цыхун), *гра́ска* ж. — Мін., Шчуч., Бераст. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *гра́сачка* ж. — Ваўк., Маст. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *грасо́ўка* ж. — Нясв., Маладз., Шчуч., Бераст., Пін. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., ДСБ), *грац* м., *гра́ца* ж. — Смал., Пруж., Жаб., Кам., Кобр., Хойн. (ДСБ, Мат. мін.-мал., ЛМПП, Босак), *гра́цка* ж. — Мёр., Брэсц. (ЛАБНГ, ДСБ, НС), *грацо́ўка* ж. — Маладз., Пруж. (ЛАБНГ, Босак), *капа́чка* ж. — Воран., Пруж., Драг., Латгал. р. (СПЗБ, ДСБ), *ко́пачка* ж. — Драг. (ЖС), *капу́шка*

ж. – Дзятл., Пруж., Драг, Браг. (Сл. Гродз., ДСБ, Шаталава), *капáч* м. – Брасл., Бар., Зэльв., Лях. (СПЗБ, ДСБ, Мат. Гродз.), *капачу́к* м. – Латгал. р. (СПЗБ), *капа́н* м. – Навагр. (Сл. Гродз.), *капарáлка* ж. – Верхнядзв., Рас. (СПЗБ, Шаталава), *ця́пка* ж. – спарадычна паўн. р., зах.-пал. г., Мін. р., Жытк., Хойн., Пух., Ашм., Лід., Шчуч., Валож. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ЖНС, ЖС, ЛМПП, НСГТ), *ца́пка* ж. – Верхнядзв., Брасл., Мядз., Тал., Добр., Жытк., Маз., Хойн., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЛМПП), *са́пка* ж., *са́пачка* ж. – Драг., Пін., Стол., Жытк., Добр., Беш. (ЛАБНГ, ТС, ЛП, СНМ, ЛМПП, НСГТ, Каспяровіч), *сяка́ч* м. – Віл., Шчуч., Капыл. (ЛАБНГ), *во́сыпка* ж. – Ивац. (ЛАБНГ), *асыпа́чка* ж. – Бяроз., Кобр., Жаб., Іўеў., Лід. (ЛАБНГ, Сл. Гродз., ДСБ, ЖНСл.), *асыпа́шка* ж. – Клецк. (ЛАБНГ), *асыпа́льнік* м. – Іўеў., Лід. (Сл. Гродз.), *паграба́шка* ж. – Стаўб., Карэл., Маст., Петр. (Сл. Гродз., ЖС, 3 нар. сл., ЛМПП, Шаталава), *дра́пка* ж. – Лоеў. (Янкова), *драпу́за* ж. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *драпа́ч* м. – Зэльв. (Мат. Гродз.), *драпачы́* мн. – Навагр. (3 нар. сл.), *дра́пцы* мн. – Навагр. (Н. сл.-сць), *дра́псы* мн. – Дзятл. (3 нар. сл.), *грабе́льцы* мн. – Паст., Смарг. (СПЗБ), *грабцы́* мн. – Іўеў. (Мат. Гродз.), *капы́л* м. – Рас., Пол., Шум., Гарад., Сен., Лёзн., Арш. (ЛАБНГ, Каспяровіч, Шаталава), *кльо́ка* ж. – зах.-пал. г. (ЛАБНГ, ДСБ), *кльо́чка* ж. – Иван., Малар. (ЛАБНГ), *кру́к* м. – Лаг. (СПЗБ), *я́ка* ж., *я́чка* ж. – Бяроз., Драг. (ДСБ, ЖС), *ла́пка* ж. – Глыб. (СПЗБ), *джа́бка* ж. – Чэрв. (Мат. мін.-мал.), *зубы́* мн. – Лун. (ЛАБНГ), *пазюры́* мн. – Иван. (СПЗБ), *кі́рка* ж. – Стол. (ТС), *су́шка* ж. – Жытк. (СНМ);

матыка з зубцамі: *маты́ка* ж. – агульн., але спарадычна Віц. р. і паўдн.-усх. з. (ЛАБНГ, ЛМПП), *капані́ца* ж., *капані́чка* ж. – пераважна паўдн.-усх. з., за выключэннем усх.-маг. р. (ЛАБНГ, ЛМПП), *капáч* м. – Брасл. (ЛАБНГ), *капа́чка* ж. – Астр., Ивац., Ганц., Стол., Маз., Хойн. (ЛАБНГ, ЛМПП), *драпа́ч* м. – Зэльв., Ваўк., Шчуч., Слон., Іўеў., Карэл., Клецк., Лун., Драг., Малар. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, Сцяцко), *драпка́ч* м. – Клецк. (ЛАБНГ), *драпа́к* м., *драпачо́к* м.

памянш. – Глыб., Смарг., Шчуч., Дзятл., Пін. (ЛАБНГ, СПЗБ), *драбачок* м. – Глыб. (СПЗБ), *драпачы* мн. – Ивац. (ЛАБНГ), *дра́пка* ж. – Мядз., Дзятл., Навагр., Чэрв., Асіп., Маг., Добр. (ЛАБНГ, ЖС), *драпа́шка* ж. – Навагр., Саліг. (ЛАБНГ), *дра́пал* м. – Саліг. (ЛАБНГ), *дра́палка* ж. – Ветк. (ЛАБНГ), *дра́пкі* мн. – Карэл., Старадарож., Раг. (ЛАБНГ, СПЗБ, СНМ), *дра́пцы* мн. – Ашм., Іўеў., Навагр., Бар., Стаўб. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *дра́пці* мн. – Навагр., Іўеў., Слон. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖС), *драпуны* мн. – Дзятл. (СРЛГ), *гра́бкі* мн. – Астр. (СПЗБ), *граба́рка* ж. – Карэл. (СРЛГ), *паграба́шка* ж. – Петр. (ЛМПП), *ця́пка* ж. – Верхнядзв., Шум., Віц., Докш., Чашн., Пух., Кобр. (ЛАБНГ, Мат. мін.-мал.), *дзя́пка* ж. – Навагр., Дзятл. (ЛАБНГ, ЖС), *дзя́бка* ж. – Навагр. (СРЛГ), *ця́пка* ж. – усх.-пал. р., Барыс., Бярэз., Кір., (ЛАБНГ), *са́пка* ж. – Стол., Жытк. (ЛАБНГ, ЛМПП), *гра́са* ж. – Бераст., Пін. (ЛАБНГ), *гра́ска* ж. – Мін., Гродз. (ЛАБНГ, СРЛГ), *грасо́ўка* ж. – Стаўб., Нясв., Пін. (ЛАБНГ), *гра́ца* ж. – Хойн. (ЛМПП), *гра́цка* ж. – Мёр. (ЛАБНГ), *грацо́ўка* ж. – Шарк. (ЛАБНГ), *драсо́ўка* ж. – Стаўб. (3 нар. сл., СНМ), *га́чка* ж. – Смарг., Ваўк., Іўеў., Зэльв., Слон., Навагр., Бяроз., Ивац. (ЛАБНГ, СПЗБ), *га́чак* м. – Маст. (СПЗБ), *во́сыпка* ж. – Ивац. (ЛАБНГ), *асыпа́чка* ж. – Бяроз. (ЛАБНГ), *асыпа́шка* ж. – Клецк. (ЛАБНГ), *абго́нка* ж. – Калінк. (ЛМПП), *разганя́чка* ж. – Жытк. (ЛМПП), *су́шка* ж. – Жытк. (ЛМПП), *за́ступ* м. – Маз. (ЛМПП), *крук* м. – Чэрв. (ЛАБНГ), *кручо́к* м. – Асіп. (ЛАБНГ), *ключка* ж. – Иван., Малар. (ЛАБНГ), *капы́л* м. – Рас., Пол., Лёзн., Арш. (ЛАБНГ), *капыру́ля* ж. – Сен. (ЛАБНГ), *зу́бы* мн. – Слон., Лун., Драг. (ДСБ, СРГЛ, Шаталава), *зубачы* мн. – Кобр. (СНМ), *трызу́бка* ж. – Бераст., Лельч. (ЛАБНГ), *ро́жскі* мн. – Старадарож., Стаўб. (ЛАБНГ, СНМ), *грабелы́цы* мн. – Паст. (ЛАБНГ), *ко́шка* ж. – Кругл. (ЛАБНГ), *ча́пка* ж. ‘прылада для апрацоўкі зямлі; складалася з драўлянай ручкі любой даўжыні і з загнутых жалезных дубцоў на канцы’ – Маз. (ЛМПП), *ігла́* ж. ‘матыка з пяццю зубамі’ – Карэл. (Сл. Гродз.), *дра́бці* мн., *гра́бзы* мн. ‘матыка з трыма зубамі’ – Зэльв., Ваўк. (Сл. Гродз.), *крук* м. ‘матыка з двума зубамі’ –

Чэрв. (НЛ), *лапка* ж. ‘матыка з загнутымі зубамі і кароткім дзяржаннем’ – Жытк. (ТС, ЛМПП); *дзёбакі* мн. ‘зубы матыкі’ – Малар. (ДСБ);

матыка, якой капаюць бульбу: *капачка* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *копачка* ж., *копашка* ж., *копушка* ж. – Бяроз. (ДСБ), *сякач* (*сэкач*) м. – Лун. (ДСБ), *гака* ж. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *трушалька* ж. – Калінк. (ЛМПП), *госыпка* ж. ‘матыка, якой асыпаюць бульбу’ – Драг. (ДСБ), *капачка* ж. ‘матыка, якой праполваюць пасевы’ – Хойн. (ЛМПП).

Мялка, гл. Церніца

Рыдзель

Драўляная лапата, акаваная жалезам.

рыдзель м. – спарадычна зах. з. і паўн. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНС, НЛ, Каспяровіч), *рыдаль* м. – Віл. (ЛАБНГ), *лапата* ж. – паўдн.-усх. з., Віц., Ушацк., Іўеў., Стаўб., Дзярж., Бераст., Пруж., Кобр., Малар. (ЛАБНГ), *жэлязняк* м. – Воран., Карэл., Нясв., Гл., Ганц. (ЛАБНГ, СПЗБ), *жалізняк* м. – Кобр. (ЛАБНГ), *зэлязняк* м. – Воран., Ганц. (СПЗБ), *зелязняк* м. – Пух., Чэрв., Бяроз., Драг., Бабр. (ЛАБНГ, Шатэрнік), *зелязнак* м. – Арш. (ЛАБНГ), *селязняк* м. – Рэч. (ЛАБНГ), *залізка* н. – Драг. (ЛАБНГ), *заступ* м. – Жытк., Стол. (ЛАБНГ, ТС), *капач* м. – Мядз., Чэрык., Касц. (ЛАБНГ), *капаніца* ж. – Стол. (ЛАБНГ), *згрэбач* м. – Хойн. (ЛАБНГ), *меч* м. – Лун. (ЛАБНГ), *шўфель* м. – Шчуч., Бар., Бярэз., Чав., Клім., Саліг., Калінк. (ЛАБНГ), *шўфля* ж. – Гарад., Лёзн., Пол. (ЛАБНГ).

Рыдлёўка, гл. Лапата

Падавальня

Спецыяльная прылада ў выглядзе шапта з круком для падавання снапоў.

падавальня ж. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *падавалька* ж. – Віц. р., Пол. (НЛ, Каспяровіч), *падавальца* ж. – Крыч. (Мат. Маг.).

Плуг

Прылада з шырокім металічным нарогам або дыскам для ворыва.

плуг м., *плужок* м. памянш., *плужжа* н. зб. — агульн., Вілен. р., Латгал. р. (СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ЛП, ЛМПП, Сцяцко, Юрчанка, Мат. апыт.);

адналямешны плуг: *аднаскібовец* м. — Смарг. (Сл. Гродз.), *двухскібовец* м. — Астр. (Сл. Гродз.), *паядынчы* прым. — Воран. (Мат. Гродз.), *паўплужак* м. 'невялікі плужок' — Стол., Жытк. (ТС, ЛМПП);

спецыяльная прылада для разорвання цаліны (дзірвану, лугу): *разак* м. — паўн. р., Віл. (ЖНС, НЛ, НСГТ).

Часткі плуга:

ворчык, барак 'прыстасаванне, якое злучае плуг з пастронкамі. Прыстасаванне для прыпрэжкі каня ў дапамогу каранніку': *ворчык* м. — Смарг. (Мат. Гродз.), *орчык* м. — Воран. (Сл. Гродз.), *барок* м. — Ганц., Лельч. (СПЗБ, Кучук), *абарак* м. — Лельч., Жытк. (ТС, Кучук), *барка* ж. — Слуцк. (СПЗБ), *барчык* м. — Лях. (СПЗБ), *каромысла* н. — Раг., Бар., Ганц. (СПЗБ), *каромысль* м. — Жытк. (ТС, ЛМПП), *кароміслік* м. — Мсцісл. (Юрчанка), *валёк* м. — Мсцісл., Чач. (Юрчанка, Мат. апыт.), *брункала* н. — Астр. (СРЛГ), *цурка* ж. — Петр. (ЛМПП, Шаталава), *стальвага* 'трайны ворчык' ж. — Зэльв. (Сцяцко), *прыбронак* м. 'ворчык з гужамі' — Астр. (Мат. Гродз.); *ключка* ж. 'крук, за які чапляюцца пастронкі да плуга' — Драг. (ЖС); *гальва* ж., *гальва* ж. 'кручок на ворчыку' — Зэльв. (Сцяцко), *шліфка* ж. 'жалезнае кальцо з кручком для прымацавання ворчыка да плуга' — Маст. (Шаталава), *банка* ж. 'жалезнае кальцо на ворчыку' — Рас. (Шаталава);

дышаль 'жалезная выгнутая пласціна ў плузе, да прырэдняга канца якой прымацоўваецца ворчык': *дышаль* м. — агульн., за выключэннем усх. з. (АЛА, Мат. Гродз., Каспяровіч), *дышла* н. — спарадычна ўсх. з., Пін. (АЛА, ЛМПП), *рагач* м. — Драг. (ЖС), *вуйе* н. — Кам., Брэсц. (АЛА), *грабюнка*

ж. — Браг. (АЛА); *кукры́ш* м. ‘дышаль для парнай запрэжкі валоў’ — Люб. (СПЗБ);

лямеш ‘частка плуга, якая падразае пласт зямлі знізу’: *лямеш* м. — паўн.-усх. д., гродз.-бар. г., Брэсц. р., Асіп., Ветк. (АЛА, ДАБМ), *лямэх* м., *лемех* м. — спарадычна усх. з., спарадычна цэнтр. з., спарадычна Брэсц. р., Латгал. р. (АЛА, ДАБМ, СПЗБ, ЛМПП, Цыхун), *лемеш* м. — Гродз. р., Верхнядзв., Брасл., Латгал. р. (СПЗБ, Цыхун), *лямэж* м. — Воран. (Мат. Гродз.), *со́шнік* м., *са́шнік* м. — паўдн. р. (АЛА, ДАБМ, СПЗБ, ТС, ЖС), *наро́г* м. — паўн.-зах. з., спарадычна на перыферыі зоны (АЛА, ДАБМ, Шатэрнік), *разак* м. — Брасл., Сен., Слуцк., Кобр., Саліг., Стол., Рэч., Латгал. р. (ДАБМ, СПЗБ, ТС, ЛП), *разачок* м. — Люб. (ДАБМ), *нож* м. — Гродз. р., Стол., Нараўл., Бых. (АЛА, ДАБМ, ЛП), *палі́ца* ж. — Ваўк., Жытк., Акц. (ДАБМ, Мат. Гродз.), *падэ́шва* ж. — Слон. (ЖНС), *ра́тка* ж. — Пол. (АЛА), *паўзу́н* м. — Кам. (АЛА), *падві́х* м. — Калінк. (ДАБМ), *палазо́к* м., *палазо́чак* м. памянш. — Мсцісл., Круп., Драг. (ДАБМ, ЖС, Бялькевіч, Юрчанка);

канец лемяша: *пята́* ж. — Стол., Нараўл. (ТС, ЛП), *пята́* ж. — Малар., Драг. (ЖС, ЛП);

палі́ца, адвал ‘частка плуга, якая аддзяляе і пераварочвае падрэзаны лемяшом пласт зямлі’: *палі́ца* ж. — паўдн.-зах. д., зах.-пал. г., акрамя Брэсц. р., сярэд.-бел. г., Вілен. р., (АЛА, ДАБМ, СПЗБ, ТС, СНМ, ЛМПП), *палі́ца* ж. — спарадычна паўдн.-зах. д. (ДАБМ) *адва́л* м. — паўн. р., усх.-маг. г., спарадычна сярэд.-бел. г., Браг., Маз., Драг. (АЛА, ДАБМ, ЛМПП), *адва́льніца* ж. — Сморг. (Сл. Гродз.), *адкладня́* ж. — Чэрв. р., паўн. р., спарадычна зах.-пал. г., Асіп., Кір., Старадарож. (ДАБМ), *адкладна́* ж. — Докш., Івян. (АЛА), *адкладні́ца* ж. — зах.-пал. г., Брасл. (ДАБМ), *накладня́* ж. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *накладна́* ж. — Смал., Бярэз. (АЛА), *акладня́* ж. — Мін. р., Чэрв. р., Слуцк. р., Верхнядзв., Мёр., Раг., Кам., Кобр., Браг. (ДАБМ, Шатэрнік), *акладна́* ж. — Пух. (АЛА), *адкла́днеца* ж. — Кам. (АЛА), *адлі́ў* м. — Беш. (Каспяровіч), *лямеш* м. — Бых. (АЛА), *со́шнік* м. — Акц. (АЛА), *крыло́* н. —

паўн. р., Нараўл. (АЛА, ДАБМ, Каспяровіч), *прыпóлак* м. – Жлоб. (АЛА), *шлю́піца* ж. – Маст. (Шаталава);

ручкі плуга ‘частка плуга, за якую трымаюцца пры аранні’: *ру́чкі плу́га* – агульн. (АЛА), *ру́чка* ж. – Кліч., Бабр. (АЛА), *ла́пы* мн. – Карэл., Лях. (АЛА), *ла́па* ж. – Слон., Свісл., Карэл., Ганц. (АЛА, ЖНС, Шаталава), *булакі́* мн. – Свісл. (АЛА), *ражóк* м. – Стол. (ЛП);

рэгулятар ‘прыстасаванне па рэгуляванні глыбіні і шырыні ворыва’:

за́зубень м. – Зэльв., Ваўк. (Мат. Гродз., Сцяцко), *лігуля́тар* м. – Драг. (ЖС), *рашо́тка* ж. – Рас. (Шаталава), *ато́ска* ж. – Карэл. (Сл. Гродз.), *грабё́нка* ж. – Верхнядзв. (Шаталава), *страла́* ж. – Карэл. (Шаталава), *кля́мка* ж. – Сморг. (Шаталава), *гра́дуснік* м. – Барыс. (Шаталава); *кальцо́* н. ‘дэталі на рэгулятары ў плузе’ – Драг. (ЖС); *гальва́* ж. (у трактарнага плуга) – Зэльв. (Сл. Гродз.);

іншыя часткі плуга: *ві́нкель* ж. ‘дэталі, да якой прымацоўваецца лямеш і паліца’ – Маст. (Шаталава), *жа́ба* ж. ‘дэталі, пры дапамозе якой прымацоўваецца паліца і ручкі’ – Рас. (Шаталава), *тэ́гні* мн. ‘жалезныя шпянкі ў плузе, на якія насаджваюцца драўляныя ручкі’ – Ваўк. (СПЗБ).

Пранік

Гаспадарчая прылада, якая выкарыстоўвалася і пры абмалоце льну.

пра́нік м., *пра́ннік* м., *пра́льнік* м., *пра́йнік* м., *пра́нічак* м. памянш. – агульн., Вілен. р. (ДАБМ, СПЗБ, ТС, ЛП, 3 нар. сл., Сл. Гродз., НС, ЛМПП, Шатэрнік, Трухан, Шаталава, Янкова, Мат. апыт.), *апра́нік* м., *апра́ннік* м. – Мін., Маладз., Валож., Лід., Ельск. (ДАБМ, Мат. мін.-мал., Трухан), *про́н-нік* м. – Касц. (ДАБМ), *пра́днік* м. – Капыл., Клецк., Ганц., Слуцк., Саліг., Жытк., Калінк. (ДАБМ, 3 нар. сл., Трухан), *прач* м., *пра́чык* м. памянш. – зах.-пал. г., Гом., Добр., Лельч., Беластоц. р. (ДАБМ, СПЗБ, Сл. Гродз., ДСБ, ЛП, Трухан, Янкова), *пра́чка* ж. – Нараўл. (ДАБМ), *пра́чнік* м. – Драг.

(ДАБМ), *пляска́ч* м. — Стаўб. (Мат. мін.-мал., Трухан), *бо́йка* ж. — Жытк. (Мат. мін.-мал., Трухан), *абіва́лка* ж. — Паст. (ДАБМ), *аббіва́лка* ж. — Гом. (Мат. Гом., Трухан), *вало́к* м. — Ушацк., Барыс., Буда-Каш., Гом. (ДАБМ), *валкаўні́ца* ж. — Воран. (ДАБМ), *даўбе́шка* ж. — Стол. (ДАБМ, Трухан), *даўбе́нька* ж. — Хойн. (ЛМПП), *калату́шка* ж. — Слон., Вілен. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., Трухан), *калтэ́йка* ж. — Астр. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Трухан);

іншыя прылады для абмалоту льну:

прылада для абдзірання галовак ільну: *ла́па* ж. — Верхнядзв. (СПЗБ), *асмо́ргалка* ж. — Краснап. (СПЗБ);

прылада для абразання галовак ільну: *смарга́ч* м. — Лід., Іўеў. (СПЗБ), *нажы́* мн. — Паст. (СПЗБ), *ра́мка* ж. ‘ручка ў прыладзе, якой абразалі галоўкі лёну’ — Брасл. (СПЗБ);

**прылада для выцірання галовак ільну (з двума язы-
камі):** *уціра́ха* ж. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *лама́ха* ж. (з адным
языком) — Чэрв. р. (Шатэрнік).

Пярэплат, гл. Азярод

Разак

Прылада для рэзання травы, саломы.

раза́к м. — Маст., Іўеў. (СПЗБ), *разні́ца* ж. — Чашн. р. (Каспяровіч), *рэ́зніца* ж. — Чач. (Мат. апыт.), *самарэ́зка* ж. — Навагр. (СПЗБ), *ля́да* н. і ж. — Ашм., Ваўк., Пруж. (СПЗБ, ДСБ), *казлы́* мн. — Вілен. р. (СПЗБ), *сталюшкі* мн. памянш. — Віл. (СПЗБ).

Рубель

Тоўстая жэрдка, з дапамогай якой замацоўваюць на возе сена, салому, снапы.

ру́бель м., *рубéль* м., *руба́ль* м., *рублiк* м. памянш., *ру́блікі* мн. памянш. — паўдн. р., Мін. р., Чэрв. р., Слуцк. р., Маг. р.,

спарадычна гродз.-бар. г., Беластоц. р., Вілен. р. (ДАБМ, СПЗБ, ТС, ДСБ, ЛП, Мат. Гродз., ЛМПП, Нар. скарбы, Кучук, Сцяцко, Шатэрнік), *арубэль* м. – Круп. (ДАБМ), *врубель* м. – Свісл. (Сл. Гродз.), *урубень* м. – Беш. (ДАБМ), *рубень* м. – Бабр. (ДАБМ), *пáрубень* м., *парубэнь* м. – пол.-мін. г. (пераважна Мін. р.), Слуцк. р., Чэрв. р. (ДАБМ, Сл. Гродз., Варлыга, Шаталава), *парубэль* м. – Бял. (ДАБМ), *паўрубень* м. – Лаг., Смал. (ДАБМ), *рубліна* ж. – Светлаг., Акц. (ДАБМ), *поўзіна* ж., *апоўзіна* ж. – спарадычна Маг. р., Нараўл. (ДАБМ), *жэрдка* ж. – паўн.-зах. з. (ДАБМ, СЦБ), *жэрдзь* ж. – паўн.-усх. д., паўн.-зах. з., Рэч. (ДАБМ, СЦБ, Каспяровіч, Юрчанка, Насовіч), *жэрсць* ж., *жардзя* ж. – спарадычна паўн.-усх. д. (ДАБМ), *жардзіна* ж., *жэрдзіна* ж. – спарадычна паўн.-усх. д. (ДАБМ, СПЗБ), *укрутка* ж. – Лаг. (Варлыга), *закрутень* м., *закрутні* мн. – пал. р. (ЛП), *бастрык* м. – Чэрв., Шчуч. (СЦБ, Сл. Гродз., Мат. мін.-мал.), *зাপліска* ж. – Капыл. (СПЗБ), *запапрыска* ж. – Дзятл. (ЖС), *спрыта* ж. – Зэльв. (Н. сл.-сць), *ужышча* н. – Гродз. (Мат. Гродз.), *швóрак* м. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *дрóнгель* м. – Свісл. (СРЛГ); *закрутка* ж. ‘палка, якой закручваецца вяроўка, што выкарыстоўваецца для ўтрымання паклажы на возе’ – мясц. (Насовіч); *сўвертка* ж. ‘палка, якую, скручваючы вяроўку, сцягваюць для замацавання дроў на возе’ – мясц. (Насовіч).

Сродкі ўмацавання рубля:

вяроўка(кі), якой (якімі) увязваюць воз з сенам, салямай і інш.: *абадня* ж. – Навагр., Стол. (НЛ, НС), *абвадня* ж. – Навагр. (НС), *абвóдніца* ж. – Слуцк. (Н. сл.-сць), *увязнік* м. – Пол. (НЛ), *заверт* м. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *гужышча* н. – Сен., Кругл. (Каспяровіч, Н. сл.-сць), *(в)ужышча* н. – Гродз. (Мат. Гродз., НС), *вазаўня* ж. – Сморг. (Сл. Гродз.), *абэрва* (*обэрва*) ж. – Кам. (ЖНШС), *пóперадзень* (*пóпырыдэнь*) м. – Кам. (СПЗБ); *кру́цень* м. ‘звітая з сена вяроўка для замацавання сена ў стозе’ – Пін. (СНМ), *пабатня* (*поботня*) ж. ‘бакавая вяроўка ва ўвязаным возе сена’ – Жытк. (ТС);

**вяроўка(кі), якой (якімі) увязваюць воз з сенам, са-
ломай і інш. спераду:** *пярэдня ж.* — Гродз. р., Чэрв. р.,
Слон., Зэльв., Слуцк., Лоеў. (НЛ, Н. сл-сць, Сцяцко, Цыхун,
Шатэрнік, Янкова), *перадня ж.* — Лаг. (Варлыга), *перадоўка*
ж. — Чэрв. р., Слуцк., Бял., Сен., Мсцісл., Смален. р. (Мат.
дыял. сл., Каспяровіч, Дабравольскі, Шатэрнік, Юрчанка),
паперадня ж. — Маладз., Мядз. (СЦБ), *перадзень м.* — Астр.
(Мат. Гродз.), *пóперадзень (пóпэрэдэнь) м.* — Жытк., Кам.
(ТС, ЖНшС), *абэрва ж.* — Кам. (ЖНС), *галёўка ж.* — Малар.
(Н. сл-сць), *саро́ка ж.* 'спецыяльны спосаб укарочвання
перадоўкі пры накладванні яе на жэрдку падчас увязвання
воза' — Чэрв. р. (Шатэрнік), *папярэдня ж.* 'ланцуг для
ўціскання сена' — Кобр. (ДСБ).

**вяроўка(кі), якой (якімі) увязваюць воз з сенам, са-
ломай і інш. ззаду:** *задня ж.* — Чэрв. р., Лаг., Сен. (Варлы-
га, Каспяровіч, Шатэрнік), *задоўка ж.* — Мсцісл., Сен. (Кас-
пяровіч, Насовіч, Юрчанка), *задоўчына ж., задоўчынка ж.* —
Мсцісл. (Юрчанка), *сенав'яз м.* — Гарад. (Каспяровіч).

Рэзгіны

Прыстасаванне насіць сена, салому, зробленае з вяр-
вачай сеткі, нацягнутай на сагнутыя пруткі, дужкі.

*рэзгіны (рэскіны, рэськіны) мн., рэзгіні (рэдзьгіны, рэз-
віні) мн., рэзвіны мн., рэзгвіны мн., рэзбіны (рэзбіны) мн.* —
агульн., за выключэннем паўдн. р. (ДАБМ, Мат. Гродз., НЛ,
НСГТ, Варлыга, Каспяровіч, Шаталава, Юрчанка, Янкова),
рэгіны мн. — Рас. (ДАБМ), *рэзіні мн.* — Брасл., Брэсц. (ДАБМ),
рэзвілі мн. — Віл. (ДАБМ), *рэзвівы мн.* — Крыч. (ДАБМ),
рэскі мн., рэзкі мн. — Брэсц. р., Бяроз., Пін. (ДАБМ, Шатала-
ва), *рэзвы мн.* — Пух., Чэрв. (ДАБМ), *рэзьвы мн.* — Асіп.
(ДАБМ), *рэцькавіны мн.* — Кір. (ДАБМ), *рэцькіны мн.* —
Ганц. (ДАБМ), *рэцькліны мн.* — Слуцк. (ДАБМ), *рэцькі мн.* —
Люб. (ДАБМ), *рэгеты мн.* — Бяроз. (ДАБМ), *рэзвальні мн.* —
Арш., Чач. (ДАБМ), *рамы мн.* — Верхнядзв. (ДАБМ), *дра-
біны мн.* — Верхнядзв. (ДАБМ), *лясёнкі мн.* — Асіп. (ДАБМ),

каблукі мн. – зах.-пал. г. (ДАБМ), *крóшині* мн. – Віц. р. (ДАБМ, Каспяровіч), *тéгні* мн. – Ваўк. (СПЗБ), *чапéц* м. – Бяроз. (ДАБМ), *лапáта* ж. ‘звязаныя разам дзве дужкі насіць сена, салому’ – Слон. (СРЛГ);

іншыя сродкі для нашэння:

прыстасаванне ў выглядзе жэрдак: *насі́лкі* мн. – Ваўк. (СПЗБ), *насі́лы* мн. – Чэрв. р., Слуцк., Люб., Ганц. (СПЗБ, Н. сл.-сць, НСГТ, Шатэрнік, Мат. апыт.), *насе́лы* мн. – Навагр. (СРЛГ), *насі́льніцы* мн. – Воран., Кам. (СПЗБ, ЖНшС), *насі́льніца* (*носе́ільныця*) ж. – Воран., Малар., Стол. (ДСБ, ЛП, Мат. Гродз.), *нашў́лкі* мн. – Сморг. (СПЗБ), *но́шы* мн. – Дзятл., Лельч. (СПЗБ, Кучук), *нашáй* м. – Лельч. (Кучук); *мач* м. ‘прылада ў выглядзе доўгай палкі з зубцамі на канцы для пераносу сена, саломы, а таксама інш. відаў працы’ – Маз. (ЛМПП).

Сажань

Прылада для абмервання зямельных участкаў.

сажэ́нь м. – Чэрык. (Мат. Маг.), *ме́рка* ж. – Жытк. (ТС), *кавяла́* ж. – Кругл., Гор. (Мат. Маг.), *каві́лка* ж. – Навагр. (СРЛГ), *казá* ж. – Маз. (З нар. сл.), *рага́тка* ж. – Жытк. (ТС, ЛМПП), *канды́ба* ж. – Иван. (ДСБ), *кро́ква* ж. – Свісл. (Шаталава), *кíрна* ж. – Лід. (Сл. Гродз.), *шаблё́н* м. – Жытк. (ЖНшС), *цы́ркель* м. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *файта́к* м. – Іўеў. (СПЗБ).

Саха

Прымітыўная драўляная прылада для ворыва.

сахá ж. – агульн., Вілен. р., Латгал. р. (СПЗБ, Сл. Гродз., Мат. Гродз., ЛП, ЛМПП, Бялькевіч, Варлыга, Шатэрнік), *со́ха* ж. – Брэсц. (ДСБ), *сахóта* ж. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *цoшка* ж. – Шум. (СПЗБ), *касў́ля* ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *жа́гры* мн. – Вілен. р. (СПЗБ), *ра́ла* н. ‘саха-сукаватка’ – Бяроз. (Шаталава).

Часткі сахі:

рагач ‘драўляная жэрдка, да якой мацавалася сошная расоха’: *рагáч* м. – зах. з., паўдн. р., Уздз., Вілен. р. (СПЗБ, ЛП, НСГТ), *рагáчкі* мн. памянш. – Вілен. р. (СПЗБ), *рагаві́к* м. – Вілен. р. (СПЗБ), *палі́ца* ж. – зах.-пал. г. (ЛП), *пругло́* н. – Віл. (СПЗБ), *вуйé* н. – Малар. (ЛП);

частка сахі, на якую накладваюцца жалезныя сашнікі (сошная расоха): *ра́ла* н. – Пін., Стол., Петр. (ЛП, Шаталава), *дзераво́* н., *дзэ́рава* н. – Маг. р., Віц. р. (НСГТ, Каспяровіч, Шаталава), *карэ́ц* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *пла́ха* ж. – віц.-маг. г., Уздз., Лаг., Жытк., Стол. (СПЗБ, ЛП, НСГТ, Варлыга), *пла́хта* ж. – Жытк., Нараўл. (ЛП), *плахты́на* ж. – Драг., Иван. (ЛП), *прыпо́лак* м. – Ельск. (ЛП), *лемяшні́ца* ж. – Маг. р., Віц. р., Латгал. р. (СПЗБ, НСГТ), *расо́ха* ж. – Маг. р., Віц. р., Калінк. (ЛМПП, НСГТ);

жалезныя наканечнікі сахі (нарог, сашнік): *наро́г* м., *наро́гі* мн. – паўдн.-зах. д., Вілен. р. (СПЗБ, Маг. Гродз., НСГТ), *наро́жак* м., *наро́жнікі* мн. – паўдн. р. (СПЗБ, НСГТ), *сашні́к* м., *сашнікі́* мн. – паўдн. р. (ДСБ, ЛП, НСГТ), *закро́й* м. – Драг., Иван., Маз. (ЛП), *лемяхі́* мн. – паўн. р., Латгал. р. (СПЗБ, НСГТ), *ральнікі́* мн., *наральнікі́* мн. – паўдн. р., Гродз. р. (НСГТ); *знóркi* мн. ‘старыя зараныя нарогі’ – Лаг. (Варлыга), *зуб* м. ‘востры выступ у сасе’ – Калінк. (ЛМПП);

верхні (левы) нарог (сашнік) у перакладной сасе: *вярхня́к* м. – Гродз., Уздз., Иван., Жытк., Ельск., Вілен. р. (СПЗБ, Сл. Гродз., ЛП), *вярхні́к* м. – Уздз., Вілен. р. (СПЗБ), *ве́рхні наро́г* – Валож. (ЖС), *наро́г-вярхня́к* м. – Старадарож. (ЖС), *закро́йны наро́г* – Лаг. (ЖС), *цалéйны наро́г* – Лаг. (Варлыга);

верхні (левы) сашнік, пастаўлены пад пэўным вуглом: *цалéйны наро́г*, *цалі́йны наро́г*, *цалі́нны наро́г* – Віл. (ЖС), *цялявы́ наро́г* – Мядз. (ЖС);

ніжні (правы) нарог (сашнік) у перакладной сасе: *спадня́к* м. – Малар., Жытк., Ельск. (ЛП), *наро́г-раза́к* – Смал. (ЖС), *наро́г-падзяме́льнік* – Смал. (ЖС), *наро́г спóдні* – Валож. (ЖС), *наро́г-спадáк* – Старадарож. (ЖС), *лямéш*

м. — Брасл. (СПЗБ), *лёмех* м., *лёмеш* м. — Верхнядзв., Брасл. (СПЗБ), *ралейны наро́г* — Мядз., Віл., Лаг. (ЖС, Варлыга);

паліца, адвал ‘частка сахі (плуга), якая аддзяляе і пераварочвае падрэзаны лемяшом пласт зямлі’: *палі́ца* ж. — паўдн. р. (СПЗБ, ЛП, ЛМПП, НСГТ), *прыто́лак* м. — Касц., Краснап., Уздз., Віл. (СПЗБ, НСГТ, Бялькевіч), *адкладня́* ж. — Маладз. (ЖС), *пярэ́кладка* ж. — Рас. (Шаталава), *крыло́* н. — Драг. (ЖС);

зямлянка ‘прывязка (цяж), якая звязвала рабочую частку сахі з білам, аглоблямі’: *зямля́нка* ж. — Віц. р. (Каспяровіч), *зямля́нкі* мн. — віц.-маг. г. (НСГТ, Шаталава), *падо́шва* ж. — Ельск. (ЛП), *падво́й* м. — Маз., Ельск. (ЛП), *падпа́лак* м. — Іван., Драг., Лун., Жытк. (ЛП), *каро́ц* м. ‘металічная планка на драўлянай аснове ніжняй часткі сахі’ — Латгал. р. (СПЗБ).

ручкі сахі: *рагачы́* мн. — Рас. (Шаталава), *рага́ч* м. — Лельч. (Кучук), *ку́лька* ж. — Малар., Драг., Бяроз. (ЛП), *кулька́* ж. — Пін., Драг. (ЛП), *ку́ля* ж. — Драг. (ЛП), *мы́ліца* (*му́ліца*, *мы́лыця*) ж. — Жытк., Ельск., Іван. (ЛП), *ла́пка* ж., *ла́па* ж. перан. — Лях., Ганц. (СПЗБ), *аби́улак* м. ‘левая ручка сахі’ — Ельск. (ЛП), *сахаві́лы* мн. — Пін. (НЛ); *падрача́шнік* м. ‘чахол, падкладка пад ручкі ў сасе’ — Віц. р. (Каспяровіч);

аглоблі: *во́бжы* мн. — Брасл., Латгал. р. (СПЗБ), *во́бжа* ж. — Віц. р. (Каспяровіч), *падпа́лак* м. — Уздз. (СПЗБ).

дышаль, біла ‘доўгая жардзіна, да якой мацавалася рабочая частка сахі’: *сахá* ж. — Дзятл. (СРЛГ), *вуé* н. — Малар. (НЛ), *страла́* ж. — Нараўл. (ЛП), *грабе́нка* ж. — Лоеў. (Янкова); *пята́ка* ж. ‘закругленая частка біла’ — Малар., Стол., Нараўл. (ЛП);

іншыя часткі сахі: *распа́рыца* ж. ‘брус, палка для замацавання аглобляў паміж сабой’ — Віц. р. (Каспяровіч), *папярэ́чка* ж. ‘жалезны прут, які звязвае дзве ручкі ў сасе (плузе)’ — Драг. (ЖС), *лежая́* ж. ‘папярэчная палка-ворчык, да якой прымацоўваюцца аглоблі’ — Валож. (ЖС), *падво́і* мн. ‘вяроўка, якой прымацоўваюць нарогі сахі да ручкі’ — Вілен. р. (СПЗБ), *хлюба́* ж. ‘бязрозовая вярхоўка для прымацавання сахі да валоў’ — Малар. (ЛП), *пры́зма* ж. ‘вяроўка з ла-

зы для замацавання дэталей сахі' – Гродз. р. (Цыхун), *ба-
ра́нка* ж. 'вітка з лазы для ўмацавання частак сахі' – Пух.
(СПЗБ);

клінок для замацавання сахі: *заты́лак* м. – Малар.,
Драг., Пін., Стол. (ЛП), *зату́лак* м. – Бяроз. (ЛП), *запаты́лак*
м. – Малар., Лун. (ЛП);

**дадатковыя прыстасаванні для перасоўвання сахі
(плуга):** *цягачы́* мн. – Сморг. (СПЗБ), *савакі́* мн. – Гродз. р.
(СРЛГ), *валакі́* мн. устар. – Гродз. р. (Цыхун), *кацёлка* ж.
'колца ў прыстасаванні для перасоўвання сахі' – Уздз. (СПЗБ);
сво́лак м. 'жардзіна, якую клалі на сохі' – Жытк. (ЛП,
ЛМПП).

Серп

Прылада ў выглядзе вельмі выгнутага дробна назубле-
нага нажа для зразання злакавых раслін, травы.

серп м., *сёрпнік* м. памянш. – агульн., Вілен. р., Латгал. р.
(СПЗБ, ТС, ЛП, Мат. Гродз., ЛМПП, Бялькевіч, Сцяцко,
Юрчанка, Мат. апыт.), *жач* м. – Навагр. (СРЛГ);

серп з добрым захопам: *займісты* прым. – Зэльв. (Сцяц-
ко), *займі́сты* прым. – Шчуч. (Мат. Гродз.), *заёмісты* прым. –
Пол. (НЛ).

Часткі сярпа:

серп м. 'жалезная частка сярпа' – Пін. (ЛП), *зубі́к* м. 'зу-
бец сярпа' – Малар. (ЛП), *кало́дачка* ж. 'ручка сярпа' – Ма-
лар. (ЛП).

Вастрыць серп

Рабіць серп вострым.

зубі́ць незак., *назубі́ць* зак. – Чэрв. р., Брасл., Беластоц. р.
(СПЗБ, Шатэ́рнік), *назубі́ць* зак. – Мсцісл., Чач. (Юрчанка,
Мат. апыт.), *выпуска́ць зуб'е* незак. 'тачыць серп другі раз

да гартоўкі' – Драг. (ЖС), *тачыць* незак. 'тачыць серп з абодвух бакоў перад зубленнем' – Драг. (ЖС), *адцягнуць канец* 'распляскаць адзін канец сярпа ў вузенькі доўгі конус' – Драг. (ЖС).

Смык

Прымітыўная барана, якую рабілі з расколатых ці абчасаных яловых ствалоў, у якіх з аднаго боку пакідалі сукі.

смык м. устар. – Рас., Сен., Ашм., Віл., Лаг., Чач. (СПЗБ, Варлыга, Каспяровіч, Шаталава, Мат. апыт.), *смуччыніна* ж. – Віц. р. (Каспяровіч);

іншыя прылады для баранавання: *драпчык* м. – Слаўг. (Мат. Маг.), *пружынка* ж. – Кругл. (Мат. Маг.), *сякач* м. – Стол. (ТС).

Спружыноўка

Асобны від бараны са спружыннымі зубамі на металічнай аснове, якая выкарыстоўвалася для рыхлення і культивацыі глебы.

спружыноўка ж. – Зэльв., Драг., Ганц. (ЖС, СНМ, Сцяцко), *спрунжыноўка* ж. – Брасл., Навагр., Слон., Драг. (СПЗБ, Мат. Гродз., ЖНС), *спранжыноўка* ж. – Навагр., Зэльв. (Мат. Гродз.), *спрынжыноўка* ж. – Навагр., Кам. (ЖС, СНМ), *спранжына* ж. – Воран. (ЖНС), *пружыноўка* ж. – Кам., Беластоц. р. (СПЗБ, ДСБ), *пружына* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *драбак* м. – Вернядзв., Пол., Беш. (НЛ, Каспяровіч, Шаталава), *драпак* м. – Астр., Чашн. (Мат. Гродз., СНМ, Каспяровіч), *драпач* м. – усх.-пал. р., Гродз. р., Маст. (ЛМПП, Цыхун, Шаталава) *драпачы* мн. – усх.-пал. р., Чэрв. (Кучук, Шатэрнік), *тарпак* м. – Мёр. (ЖНС), *трапак* м., *трапач* м. – Рас. (Шаталава), *распашка* ж. – Віц. р. (Каспяровіч); *пілка* ж. перан. 'дэталі з зубцамі для рэгуліроўкі глыбіні рыхлення глебы' – Бераст. (Сл. Гродз.).

Стажар

Уваткнуты ў зямлю шост, вакол якога кідаюць сена ў стог.

сцэ́жар м. — Пух., Чэрв., Старадарож., Кір., Лун., Кам. (СПЗБ, ДСБ, НС, ЖНшС, Шаталава, Шатэрнік), *стажар’е* н. — Круп. (СПЗБ), *наклáк* м. — Лаг. (Варлыга), *тыклó* н. — Беластоц. р. (СПЗБ), *сцяблó* н. — Свісл. (Шаталава).

Стаўпец

Прыстасаванне, на якім трэплюць лён.

стаўпе́ц м. — Слон., Зэльв., Карэл., Лях., Верхнядзв. (СПЗБ, Сцяцко, Шаталава), *стайно́* н. — Рас., Мёр., Латгал. р. (ЖСН, СНМ, Шаталава), *стая́к* м. — Мёр. (СНМ), *трапáльня* ж. — Воран., Беластоц. р. (СПЗБ, Трухан), *трапáльніца* ж. — Пін. (ДСБ, Трухан, Шаталава), *трэ́пла* н. — Карэл. (СПЗБ, Трухан), *трапа́к* м. — Вілен. р. (СПЗБ, Трухан), *трэ́пач* м. — Бяроз. (ЛП, Трухан), *дзед* м., *дзядо́к* м. памянш. — Шчуч., Бераст., Вілен. р. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *ляшчо́тка* ж. — Чав., Краснап. (Трухан), *падста́ўка* ж. — Дзярж., Хоц. (СЦБ, Трухан), *кало́дка* ж. — Пух. (СЦБ), *стоўп* м. — Чэрык., Клім., Кобр., Лельч. (Трухан).

Сявенька

Пасудзіна, торба, з якой сеялі пры ручной сяўбе.

агульныя назвы плеценай сявенькі, не дыферэнцыраваныя па матэрыяле: *сявёнька* ж., *сявénка* ж. — гродз.-бар. г., Ганц., Вілен. р., Беластоц. р. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *сявёялка* ж. — Смарг. (СПЗБ), *сява́лка* ж., *сява́ўка* ж. — Бярэз. (ЖНшС), *сэвалка* ж. — Бярэз. (ЖНшС), *сяўня́* ж. — віц.-маг. г., Паст., Астр. (СПЗБ, Мат. Гродз., Бялькевіч, Каспяровіч), *сяўбі́тка* ж. — Слуцк. (СПЗБ), *сяво́к* м. — Люб., Старадарож., Петр. (СПЗБ, Шаталава), *сяўні́к* м. — Слуцк., Драг. (СПЗБ, Н. сл.-сць), *лу́бка* ж. — Верхнядзв., Мядз., Лун. (Нар. сл.-сць,

Шаталава), *каро́бка* ж. — Брэсц. р., Гом. р., Стол. (ЖНшС, 3 нар. сл.), *карабе́ц* м. — Брэсц. р. (3 нар. сл.), *тараба́н* м. ‘чатырохвугольны кошык ці сяўня’ — Стол. (ЖНшС), *па́сітак* м. ‘рэшата для падсявання збожжа’ — Стаўб. (3 нар. сл.);

пасудзіна з лубу: *лубя́нка* ж. — паўдн.-усх. з., Гарад. (ЛАБНГ), *лубе́нка* ж. — Рэч. (ЛАБНГ), *лу́бка* ж. — паўн.-усх. д., за выключэннем Віц. р., спарадычна паўн.-зах. з., Ганц., Акц., Добр., Бабр., Бых. (ЛАБНГ), *сявёнька* ж. — гродз.-бар. г., Слуцк. р., Ашм., Пруж., Асіп., Лельч. (ЛАБНГ), *сява́лка* ж. — Віц. р., усх.-маг. р., Раг., Добр. (ЛАБНГ, Бялькевіч), *сяўня́* ж. — усх.-маг. г. (ЛАБНГ, Бялькевіч), *се́янка* ж. — Чач. (ЛАБНГ), *сяўбі́тка* ж. — Бял. (НС), *сяўні́к* м. — Дзятл., Слуцк., Ивац., Пін., Капыл. (ЛАБНГ), *сяво́к* м. Люб., Старадарож., Петр. (ЛАБНГ), *сявёнь* м. — Стол. (ЛАБНГ), *каро́бка* ж. — паўдн. р. (ЛАБНГ), *кош* м. — Шчуч. (ЛАБНГ), *кашо́лка* ж. — Драг. (ЛАБНГ), *луко́шка* ж. — Бых. (ЛАБНГ), *дашча́нка* ж. — Чашн., Тал. (ЛАБНГ);

пасудзіна з саломы (радзей лазы): *сявёнька* ж. — гродз.-бар. г., Паст., Валож., Асіп., Кам., Кобр. (ЛАБНГ, 3 нар. сл.), *сялёнка* ж. — Навагр. (СРЛГ), *сява́лка* ж. — паўн.-усх. д. (пераважна паўн. р.), Бабр., Карм., Лун., Маладз. (ЛАБНГ), *сяўня́* ж. — Шчуч., Бераст., Нясв., Мін., Паст., Глыб., Дубр., Круп., Клім., Хоц. (ЛАБНГ), *севальня́* ж. — Віл. (ЛАБНГ), *сява́чка* ж. — Драг. (ЛАБНГ), *се́янка* ж. — Навагр. (СРЛГ), *се́ялка* ж. — Гродз., Чэрв. (ЛАБНГ), *сеўка* ж. — Слон. (Мат. Гродз.), *сявёнь* м. — Стол. (ЛАБНГ), *сяво́к* м. — Петр. (ЛАБНГ), *сяўні́к* м., *сялні́к* м., *сямні́к* м. — Капыл., Слуцк., Брэсц., Ивац., Пін. (ЛАБНГ, 3 нар. сл.), *пляце́нка* ж. — Шум., Чашн. (ЛАБНГ), *пляця́нка* ж. — Браг. (ЛАБНГ), *саламя́нка* ж. — Чэрв. (ЛАБНГ), *лу́бка* ж. — паўн.-зах. з., паўн.-усх. д., за выключэннем Віц. р., Акц., Лун. (ЛАБНГ, ЖНшС), *каро́бка* ж. — зах.-пал. г., Чэрв., Стаўб., Нясв., Клецк., Ганц., Чач., Петр., Лоеў., Беластоц. р. (ЛАБНГ, ЖНшС), *ко́раб* м. — паўдн. р. (3 нар. сл.), *ка́рбія* ж. — Гродз. р. (Цыхун), *ча́шка* ж. — Чэрык. (ЛАБНГ), *вары́нка* ж. — Гом. р. (3 нар. сл.), *бры́лік* м. — Гродз. (НС);

пасудзіна з лубу ці саломы: *сява́к* м. — Гом. р., Брэсц. р. (3 нар. сл.), *сяво́к* м., *сяўбо́к* м. — Гом. р. (3 нар. сл.), *сэванка* ж. — Гом. р. (3 нар. сл.);

палатняная сямёнька: *сяўня́* ж. — Ушацк., Шчуч., Нясв., Мін., Мсцісл., Клім., Лун. (ЛАБНГ), *сяве́ц* м. — Дзятл., Зэльв. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *сяво́к* м. — Шчуч. (3 нар. сл.), *сяўні́к* м. — Слуцк. (ЛАБНГ), *фарту́х* (*хварту́х*, *хварту́к*) м. — паўдн.-зах. д., зах.-пал. г., усх.-маг. р., Рас., Віц., Ушацк., Дубр., Астр. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *пяве́ц* м. — Зэльв. (Мат. Гродз.), *зату́лка* ж. — Драг. (ЛАБНГ), *по́лка* ж. — Старадарож. (ЛАБНГ), *то́рба* ж. — Бых. (ЛАБНГ), *сху́ня* ж. — Лун. (Шаталава); *ле́ска* ж., *ле́сенка* ж. 'сявалка, абцягнутая палатном' — усх.-маг. г. (НСГТ).

Трапашка

Прылада для трапання льну.

трапа́шка ж., *трапа́шачка* ж. памянш. — сярэд.-бел. г., усх.-пал. р., Верхнядзв. (ТС, ДСБ, ЛП, Мат. Гом., Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., ЖС, 3 нар. сл., Трухан, Шаталава), *трапы́шка* ж. — усх.-маг. р., Чач. (Бялькевіч, Трухан, Юрчанка, Мат. апыт.), *трапу́шка* ж. — Слон., Зэльв., Лях., Бар. (СПЗБ, Мат. Гродз., Сцяцко, Трухан), *трапо́шка* ж. — Сен. (Трухан), *трапе́шка* ж. — Тал. (Шаталава, Трухан), *трэ́пашка* ж. — Петр. (ЛП), *трапа́чка* ж. — паўн.-зах. з., спарадычна паўдн. р., Беластоц. р., Вілен. р., Латгал. р. (СПЗБ, ТС, НС, Сцяцко, Трухан), *трэ́пачка* ж. — зах.-пал. г. (ЛП, 3 нар. сл., СНМ, Шаталава), *трапа́лка* ж. — Віц. р., Жытк., Лельч., Вілен. р. (СПЗБ, ТЛ, Каспяровіч, Кучук), *трапе́лка* ж. — Сен. (Трухан), *трапа́ла* н. — Бяроз., Пруж., Пін. (СПЗБ, ЛП, Трухан, Шаталава), *трапа́йла* н. — Гарад. (СПЗБ, Трухан), *трапа́йла* н. — Ельск., Беластоц. р. (Трухан), *трапло́* н., *трапьяльцо́* н. памянш. — усх.-пал. р., Віц. р., Мёр., Віл., Гродз. (СПЗБ, Мат. Гом., Мат. Гродз., ЛП, ГЧ, СНМ, Каспяровіч, Трухан, Янкова), *атрапло́* н. — Чашн. (Трухан), *трапа́к* м. — Вілен. р. (СПЗБ), *тра́лка* ж. — Петр. (Мат. Гом., Трухан), *сця-*

ба́лка ж. — Петр. (Мат. Гом., Трухан), *шчо́чка* ж. ‘дошачка ў трапачцы для лёну’ — Слон. (СРЛГ).

Шуфель

Шырокая глыбокая лапата, прызначаная галоўным чынам для перасыпання сыпучых рэчываў.

шу́фель м. — Чэрв. р., Навагр. (Мат. Гродз., Шатэрнік), *шу́пель* м. — Чэрв. р., усх.-маг. р., Дзятл. (Мат. Гродз., Мат. Маг., Шатэрнік), *шу́хель* м. — Маз. (ЛМПП), *шу́фля* ж. — усх.-маг. р., Гродз. р. (Мат. Маг., Цыхун), *шу́хля* ж. — Беш., Чач., Лоеў., Хойн., Маст. (Мат. Гродз., ЛМПП, Каспяровіч, Янкава, Мат. апыт.), *шу́пля* ж. — Слон. (Мат. Гродз.), *шпа́даль* м. — Слон. (Сл. Гродз.); *ссо́валака* ж. ‘прылада ў выглядзе дзяржання з прымацаванай да яго дошкай для ссоўвання ў кучу зерня’ — Ушацк. (НС).

Церніца

Прылада, якой труць лён, каноплі.

це́рніца (тэ́рныця) ж. — паўдн.-зах. д, зах.-пал. г., спарадычна Віц. р., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ДСБ, ЛП, Мат. Гродз., ГЧ, ЖНшС, ЛМПП, Каспяровіч, Кучук, Трухан), *ця́рніца* ж., *чэ́рніца* ж. — Жытк. (ТС, Мат. Гом., ЛМПП, Трухан), *це́рліца* ж. — Чэрв. (Шатэрнік), *це́рка* ж. — Нясв. (Мат. мін.-мал., Трухан), *ця́рцельніца* ж. — Драг. (3 нар. сл., Трухан), *трэ́йка* ж. — Ельск. (Мат. Гом., Трухан), *мя́ліца* ж. — паўн.-усх. д., сярэд.-бел. г. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, Сл. Гродз., ЖНшС, СНМ, Бялькевіч, Варлыга, Каспяровіч, Сцяцко, Трухан), *мя́льніца* ж. — паўн. частка зах. з., Мін., Краснап., Лельч., Ельск., Нараўл., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП, ЖС, Мат. Гом., Бялькевіч, Трухан), *мя́лліца* ж. — Касц. (ЛАБНГ, Бялькевіч, Трухан), *мя́дліца* ж. — Вілен. р. (СПЗБ, Трухан), *мя́лка* ж. — спарадычна паўдн.-усх. з., Стаўб., Драг., Вілен. р., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП, Мат. Гом., ЛМПП, Бялькевіч, Трухан), *льнамя́лка (льном’я́лка)* ж. — Нараўл. (ЛП, ЛМПП,

Трухан), *льнамня́лка* ж. – Іван. (ЛП, Трухан), *мя́чка* ж. – Маг. р., Глыб., Докш., Бярэз., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНшС, Трухан), *лама́ка* ж. – Гарад., Віл. (ЛАБНГ, СПЗБ, Трухан), *ламáчка* ж. – Гродз. р. (Мат. Гродз., Цыхун), *ламáк* м. – Гродз. р. (Цыхун), *ламáх* м. – Валож. (ЛАБНГ), *тра́палка* ж. – Лельч. (Кучук), *трапа́лка* ж. – Петр. (ЛМПП), *трапа́чка* ж. – Шчуч. (ЛАБНГ), *трапа́шка* ж. – Жытк. (ЛП, ЛМПП), *трапа́льня* ж. – Драг. (ЛАБНГ), *траплó* н. – Маз. (ЛМПП), *трайніо́шка* ж. – Навагр. (ЛАБНГ), *бо́йка* ж. – Стол. (ЛАБНГ), *двохбі́лка* ж. – Карм. (ЛАБНГ, Трухан), *кляшчо́тка* ж. – Бых., Карм. (ЛАБНГ, Трухан), *ляшчо́тка* ж. – Чав. (ЛАБНГ, Трухан), *тыне́нка* ж. – Бярэз. (СПЗБ, Трухан), *та́рка* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *стаўбе́ц* м. – Маст. (Сл. Гродз., Трухан), *скраба́ту́ха* ж. – Гом. (Мат. Гом.), *сцяба́лка* ж. – Петр. (ЛМПП); *чысцё́ха* ж. ‘від ільнамялкі’, *чысці́льні́ца* ж. – Віл. (СПЗБ, Трухан); *рага́ч* м. ‘машына церці лён’ – Карэл. (Сл. Гродз., Трухан).

Часткі церніцы:

рухомая дэталё ў церніцы: *язы́к* м. – спарадычна паўдн. р., Навагр., Чэрв., Чач. (ЛП, Мат. Гом., СНМ, ЛМПП, Шаталава, Трухан, Мат. апыт.), *язычо́к* м. – Петр., Лельч., Маз. (ЛП), *язы́чак* м. – Драг., Іван., Бяроз., Лун., Нараўл. (ЛП, Трухан, Шаталава), *бі́ла* н., *бі́льца* н. памянш. – усх.-маг. г. (Бялькевіч, Юрчанка, Трухан), *ве́рхнік* м. – Гродз. р. (НЛ, НС, Цыхун, Трухан), *ве́рхні́ца* ж. – Пас. (СПЗБ, Трухан);

іншыя часткі церніцы:

бакавыя часткі церніцы, дошчачкі: *до́шчачкі* мн. – Бяроз., Чач. (ЛП, Мат. апыт.), *дашчэ́чкі* мн. – Чач. (Мат. апыт.), *да́шчачкі* мн. – Стол. (Трухан), *шчо́чкі* мн. – Іван., Драг. (ЛП, Трухан), *шчо́цікі* мн. – Нясв. (Трухан), *шчо́чка* ж. – Пін. (Шаталава), *па́шчака* ж. – Малар., Драг. (ЛП, Трухан), *шчака́* ж. – Малар., Драг., Бяроз. (ЛП); *ве́рхняя па́шчака*, *ні́жняя па́шчака* ‘назвы кожнай з дошчачак’ – Драг. (ЛП), *ра́сашкі* мн.

‘ножки черніцы ў выглядзе драўляных развілак’ – Маст. (Шаталава), *шпілька* ж. ‘кіёчак для замацавання верхніка ў черніцы’ – Гродз. (НС, Трухан), *ляда* ж. ‘верхняя частка черніцы’ – Маст. (СПЗБ).

Цурка

Спецыяльная палачка з заостраным канцом, якая выкарыстоўвалася пры вязанні саломы ў снапы ці кулі.

цурка ж. – усх.-пал. р., Слуцк. р., Ганц., Пін., Лях. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЛП, ДСБ, ЛМПП, НСГТ, Шаталава), *кнэбель* м. – зах.-пал. г., Шарк., Дубр., Бераст. (ЛАБНГ, Шаталава), *кнэбыль* м. – Иван. (ЖНС), *кныбэль* м. – Кобр. (НЛ), *кныбель* м. – Кам., Пруж. (ДСБ), *кныпель* м. – Слон., Зэльв., Пін. (ЛАБНГ, ЖС, Сцяцко), *гныпель* м. – Слон. (ЛАБНГ), *клымбель* м., *клынбель* м. – Пруж. (ЛАБНГ, СПЗБ), *крымбель* м. – Бяроз. (ЛАБНГ), *клинб* м. – Бяроз. (Шаталава), *клымб* м. – Драг. (ЛАБНГ, 3 нар. сл.), *крампадла* н. – Слон. (ЛАБНГ, СПЗБ), *крампалак* м. – Слон. (Сл. Гродз.), *запрута* ж. – Гродз. р., Бяроз. (Мат. Гродз., НС, Цыхун, Шатлава), *запрут* м. – Бяроз. (Шаталава), *закрутка* ж. – Паст., Асіп., Пін. (ЛАБНГ), *закруцень* м. – Ваўк., Кобр., Жаб. (ЛАБНГ, СПЗБ, НЛ), *крутка* ж. – Слуцк. (ЛАБНГ), *кручолка* ж. – Лях. (ЛАБНГ), *заверцень* м. – Свісл. (Шаталава), *заварацень* м. – Ваўк. (ЛАБНГ), *дзэрава* м. – Малар., Драг., Пін. (ЛАБНГ, ЛП), *кіёк* м. – Воран., Пін. (ЛАБНГ), *кало́чак* м. – Бар. (ЛАБНГ), *цырбулка* ж. – Уздз. (ЛАБНГ), *шпень* м. – Гродз. (ЛАБНГ), *шпіль* м. – Гродз. р. (ЛАБНГ, Цыхун), *шпуль* м. – Гродз. р., Беластоц. р. (СПЗБ), *шпіндаць* м. – Гродз. р. (Цыхун), *сабачка* ж. – Касц. (ЛАБНГ), *брысгуль* м. – Бярэз. (ЛАБНГ), *юрко́* н. – Малар. (ДСБ, ЛП).

Цэп

Драўляная прылада для малацьбы збожжа, якая складаецца з цапільна і прымацаванага да яго гужам біча.

цэп м. — агульн., Вілен. р., Беластоц. р., Латгал. р. (АЛА, СПЗБ, ЛП, Мат. Гродз., ЛМПП, НСГТ, Варлыга, Каспяровіч, Сцяцко), *цып* м. — Кам., Брэсц. (АЛА), *цін* м. — Драг. (АЛА), *мардач* м. ‘від цэпа, у якога біч звязаны з ручкай з дапамогай каблука, капіцы і прыўзукаў’ — Нараўл. (ЛП); *абівалка* ж. ‘прылада для абівання снапоў’ — мясц. (НСГТ), *самарэзка* ж. ‘прыстасаванне, пры дапамозе якога малацілі жыта’ — Хойн. (ЛМПП).

Часткі цэпа:

біч ‘частка цэпа, якой малоцяць’: *біч* м. — паўдн.-зах. д., усх.-маг. р., спарадычна паўн. р. і сярэд.-бел. г., Вілен. р. (АЛА, ДАБМ, СПЗБ, ЛП, НСГТ, Сцяцко, Шатэрнік, Янкова), *абіч* м. — Калінк. (ДАБМ), *бічук* м. — віц.-маг. г., спарадычна цэнтр. з., Ельск. (АЛА, ДАБМ, СПЗБ, НСГТ), *біцук* м. — Віц. р. (ДАБМ), *біцюг* м. — усх.-маг. г., Мін. р. (НСГТ), *біцюк* м. — усх.-маг. г. (НСГТ, Каспяровіч), *біюк* м. — Леп. (ДАБМ), *бічык* м. — Віц. р., Лёзн. (АЛА, ДАБМ), *бічок* м. — паўдн. р., гродз.-бар. г., Леп. (ДАБМ, НСГТ), *бычак* м. — Кам., Брэсц. (ДАБМ), *бічак* м. — паўдн. р., гродз.-бар. г. (ДАБМ, НСГТ), *буяч* м. — Брэсц. (ДАБМ), *біяк* м. — зах.-пал. г., Гродз., Беластоц. р. (АЛА, ДАБМ, ДСБ, СПЗБ, Сл. Гродз., НСГТ, Шаталава), *біец* м. — Драг. (ДАБМ), *бічэльна* н. — Малар. (ДАБМ), *біца* н. — Бых. (ДАБМ), *біла* н. — Брасл., Пін., Хойн., Акц., Чач. (АЛА, ДАБМ, ЛМПП, Шаталава), *біло* н. — паўдн. р., гродз.-бар. г. (НСГТ), *бічоўка* ж. — паўн.-зах. з., паўн. р., спарадычна Маг. р., Гом. р., Бярэз. р., Лельч. (АЛА, ДАБМ, СПЗБ, НС, НСГТ, Шаталава), *абічоўка* ж. — Мёр., Пол. (НЛ, НС), *бічэйка* ж., *бічайка* ж. — спарадычна паўн.-зах. з. (ДАБМ), *бічолка* ж. — Круп. (ДАБМ), *бічалка* ж. — Смал. (ДАБМ), *абічэйка* ж., *абячэйка* ж. — Рас. (АЛА, Шаталава), *цэп* м. — Верхнядзв., Брасл., Паст., Мёр., Беш., Докш., Лёзн., Смал., Мсцісл., Гор., Мін., Лун., Калінк. (АЛА, ДАБМ), *галоўка* ж. — Лаг. (ДАБМ), *булаўка* ж. — спарадычна зах. з., Вілен. р. (АЛА, ДАБМ, СПЗБ, НСГТ, Шаталава), *качалка*

ж. — Шарк. (ДАБМ), *шабалдоўка* ж. — Гарад. (ДАБМ), *кілтай* ж. — Воран. (ДАБМ), *калтуя* ж. — Смарг., Віл. (СПЗБ, ДАБМ), *спадак* м. — Ашм. (ДАБМ), *цыбук* м. — Арш. (ДАБМ), *бабка* ж. — Пін. (ДАБМ), *пычэк* м. — Кобр. (ДАБМ), *бужальна* н. — Вілен. р. (СПЗБ), *набалдашнік* м. ‘частка ручной драўлянай прылады для малацьбы збожжа’ — Калінк. (ЛМПП);

гужык ‘прывязка для прымацавання біча да цапільна’: *гу́жык* м., *ву́жык* м., *у́жык* м. — гродз.-бар. г., цэнтр. частка пал. р., Слуцк. р., спарадычна зах. з. (ДАБМ, СПЗБ, Мат. Гродз., ЛП, Н. сл.-сць, НСГТ, Сцяцко, Шаталава), *гууж* м., *вууж* м., *уж* м. — спарадычна паўн.-зах. з., гродз.-бар. г., Слуцк. р., цэнтр. частка пал. р. (ДАБМ, СПЗБ, НЛ, НСГТ, Шаталава), *ужоўка* ж., *вужоўка* ж., *гужоўка* ж. — Гродз. р., зах.-пал. г., за выключэннем наваколля Пінска (ДАБМ, ДСБ, ЛП, НСГТ, Шаталава), *гужо́к* м., *ужо́к* м. — Докш., Нясв., Івац., Гл., Ельск. (ДАБМ), *гу́жаўка* ж. — Стаўб. (СНМ), *гу́жалка* ж. — Валож. (ДАБМ), *прыгужо́к* м. — Капыл. (ДАБМ), *ву́жва* ж. — Кам. (ДАБМ), *гуужва́* ж. — Стол. (ЛП), *ву́жавá* ж. — Брэсц. (ДАБМ), *гу́жы* мн. — Маз. (ЛМПП), *угáрына* ж., *угары́на* ж., *угóрына* ж. — паўн. р. (ДАБМ, НЛ, НСГТ, Шаталава), *аўгуры́на* ж., *угры́на* ж. — Рас. (ДАБМ), *угары́нка* ж. — Пол., Глыб. (ДАБМ), *гу́рніна* ж. — Ушацк. (ДАБМ), *капі́ца* ж., *ка́піца* ж. — паўдн.-усх. з., Драг., Иван. (ДАБМ, ЛП, НС, Шаталава, Янкова), *ка́па* ж. — Хойн. (ДАБМ), *ко́мпіца* ж. — Гродз. (ДАБМ), *пу́та* н., *пу́тца* н., *путцо́* н. — Віц. р., Бярэз. р., спарадычна усх.-маг. р., Леп., Барыс., Лаг., Ашм., Смарг., Віл., Карм. (ДАБМ, СПЗБ, Сл. Гродз.), *прывя́зка* ж., *увя́зка* ж., *завя́зка* ж., *прывезень* м., *прывя́зь* ж. — усх. з., але спарадычна Віц. р., цэнтр. з., паўн. р., Вілен. р. (ДАБМ, СПЗБ, Шаталава), *прывязкі* мн. — Стол. (ЛП), *вы́вязка* ж. — Смарг. (ДАБМ), *звя́зка* ж. — Жлоб., Светлагор. (ДАБМ), *у́вязь* ж. — Петр. (ДАБМ), *падвя́зкі* мн. — Нараўл. (ДАБМ), *прузу́к* м., *пруза́к* м., *пруза́чкі* м. — зах.-пал. г., Зэльв., Драг., Нараўл. (ДАБМ, ЛП, НСГТ, Сцяцко), *прыву́зук* м. — Малар., Бяроз. (ЛП), *вэзу́к* м. — Беластоц. р. (СПЗБ), *пачо́пка* ж. — спарадычна паўн. р. (ДАБМ, НСГТ), *по́чанка* ж. — Лаг., Навагр.

(ДАБМ), *начапéйка* ж. – Арш. (ДАБМ), *прыцэ́пка* ж. – Петр. (ДАБМ), *цэ́пка* ж. – Барыс. (ДАБМ), *прыцэ́п* м. – Круп. (ДАБМ), *ба́бка* ж. – Иван., Пін., Стол. (ДАБМ, Шаталава), *хаму́цік* м. – спарадычна цэнтр. з. (ДАБМ), *хамуто́к* м. – Капыл. (Шаталава), *хамуце́ц* м. – Нараўл. (ЛП), *рэ́мень* м., *раме́ньчык* м. – спарадычна ўсх. з., Віл. (ДАБМ, НСГТ, Шаталава), *рамушо́к* м. – Круп. (Шаталава), *рамя́нка* ж. – цэнтр. частка цэнтр. з. (НСГТ), *вяро́ўка* ж. – спарадычна паўн. р., пераважна яго ўсх. частка (ДАБМ), *сырма́ць* ж. – Чашн., Арш., Бял., Бярэз., Маг., Кір., Чэрв., Петр., Добр. (ДАБМ), *сыры́ца* ж. – цэнтр. частка цэнтр. з. (ДАБМ, НСГТ), *вуха́* н. – Лід. (ДАБМ), *вуха́* н. – Мін. (ДАБМ), *або́рка* ж. – Докш. (ДАБМ), *бічо́ўка* ж. – Астр. (Сл. Гродз.), *супо́нка* ж. – Дзярж. (ДАБМ), *пуні́ца* ж. – Бых. (ДАБМ), *сіло́* н. – Карм. (ДАБМ), *ушыва́льнік* м. – Гом. (ДАБМ), *рыхві́на* ж. – Пол. (ДАБМ), *ю́нда* ж. – Бял. (ДАБМ);

маленькая дужка, якая звязвае цапільна з бічом: *каблук* м. – Малар., Петр., Иван., Нараўл. (ДСБ, ЛП), *каблуч* м. – Стол. (ЛП), *каблучо́к* м. – Малар., Драг. (ЛП);

цапільна ‘дзяржанне цэпа ў выглядзе доўгай палкі, да верхняга канца якой прывязваецца біч’: *цапі́льна* н., *цапі́льня* н., *цапі́лна* н., *цапі́ля* н., *цапельнічо́к* м. памянш. – агульн., за выключэннем паўн. р., усх.-маг. р., Вілен. р., Беластоц. р. (АЛА, ДАБМ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ЛП, ЛМПП, НСГТ, Шаталава, Юрчанка, Янкова), *цапо́льна* н., *цапе́льна* н., *цапельня́* н. – спарадычна паўдн.-зах. д., зах.-пал. г. (АЛА, ДАБМ), *цапі́льно* н., *цапі́лно* н. – усх.-маг. р., Лаг., Маладз., Жлоб. (АЛА, ЖС, НСГТ, Варлыга, Шаталава, Юрчанка), *цапі́льнэ* н., *цапі́ўня* н. – Воран., Ваўк., Зэльв., Гродз. (АЛА, СПЗБ, Мат. Гродз.), *цапéлье* н. – Зэльв. (Сцяцко), *чапі́льна* н. – Шум. (ДАБМ), *чапі́ль* м. – паўдн. р. (НСГТ), *чапі́ла* н. – Брасл., Глыб., Воран., Чач., Лельч., Пін., Кам. (ДАБМ, АЛА), *чапі́ліна* н., *чапі́ліна* н. – Лёзн., Гарад. (АЛА, ДАБМ), *чапéліна* н. – Віц. (ДАБМ), *цапі́льніца* ж. – Валож. (ДАБМ), *чапі́лішча* н. – Шум., Слаўг. (ДАБМ), *чапі́дла* н., *чапі́дло* н. – спарадычна зах. з. (ДАБМ, СПЗБ, Мат. Гродз., ЖНС, ЖС,

Сцяцко, Шаталава), *цапаві́ла* н., *цапаві́ліна* н., *цапаві́дла* н. – паўн. частка паўн.-зах. з., Лаг., Івян., Ганц. (АЛА, ДАБМ, СПЗБ, НСГТ, Шаталава), *цапаві́льна* н. – паўн. р., Іўеў., Валож. (ДАБМ, НЛ, НСГТ), *цапаві́лна* н. – Пол., Віц. (АЛА), *цапаве́ліна* н. – Віц. (ДАБМ), *цапавально́* н. – паўн. р. (НСГТ), *цапі́льнішча* н. – спарадычна віц.-маг. г. (ДАБМ), *цапальні́шча* н. – Касц. (АЛА), *цапяльні́шча* н. – Мсцісл. (Юрчанка), *цапі́шча* н. – Дубр., Лях. (АЛА, Шаталава), *цапаві́шча* н. – Паст., Вілен. р. (СПЗБ), *цапяльні́к* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *цапі́лка* ж. – Пух., Бых., Бял. (ДАБМ), *цапо́лка* ж., *цапо́ка* ж. – Слуцк. р., Астр. (ДАБМ), *цапо́ўка* ж. – Жытк. (ЛП), *цапаўё* н. – Паст., Мядз., Віл., Саліг. (АЛА, СПЗБ, НСГТ), *цапі́ска* н. – Гродз. (СПЗБ), *цапаві́ска* н. – Дзярж., Вілен. р. (СПЗБ), *цапі́льніска* н. – Ганц. (СПЗБ), *цапе́нне* н. – Пруж., Іван. (ДАБМ), *цапаві́на* ж. – Рас. (ДАБМ), *цапі́льнік* м. – усах. з. (НСГТ), *калтуя́* ж. – Іўеў., Смарг., Валож., Шчуч. (ДАБМ, Сл. Гродз.), *калтаўя́* ж., *калтаўё* н. – Паст., Мядз. (ДАБМ), *келтая́* ж., *калтая́* ж. – Астр., Смарг., Валож. (АЛА, ДАБМ, Шаталава), *цаўё* н. – Мёр., Беш., Верхнядзв., Лаг., Смал., Крыч., Краснап., Светлагор., Рэч., Браг., Буда-Каш. (ДАБМ), *стаўё* н. – усах. з. (НСГТ), *абі́чышча* н. – Гарад. (ДАБМ), *бі́чэльна* н. – Малар. (ДАБМ), *бычо́ўка* ж. – Стол. (ДАБМ), *бі́чална* н., *бі́чэльна* ж. – Брэсц., Бяроз. (ДСБ), *бі́чаві́ска* н. і ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *дзяржэ́ак* м. – Жытк., Рэч. (ДАБМ), *дзяржэ́анне* н. – Бабр. (ДАБМ), *дзяржэ́ална* н. – Лельч. (ДАБМ), *ру́чка* ж. – Віц., Смарг., Віл., Барыс., Круп., Смал., Пух., Лун., Нараўл., Ельск., Ветк., Гор., Маг. (АЛА, ДАБМ), *па́лка* ж. – Паст., Віл., Петр. (ДАБМ), *ты́чка* ж. – Малар. (ЛП), *тро́нка* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *аберта́я* ж. – Мядз. (ДАБМ), *чэ́ран* м. – Ваўк. (ДАБМ), *баранаві́к* м. – Бых. (ДАБМ), *перхаўё* н. – Светлагор. (ДАБМ).

2.2. НАЗВЫ СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧЫХ МАШЫН І ІХ ЧАСТАК

Арфа

Сельскагаспадарчая машына для ачысткі зерня ад мякіны і смецця пасля малацьбы.

арфа ж. – Віц. р., Навагр. (Мат. Гродз., Каспяровіч), *гарфа* ж. – Астр. (Мат. Гродз.), *арха* ж. – Віц. р., Ашм., Зэльв., Стаўб. (Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., 3 нар. сл., Каспяровіч, Сцяцко), *варха* ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *арпа* ж. – Віц. р., Чэрв., Докш., Віл., Смал. (Мат. мін.-мал., Шатэрнік), *варпа* ж. – Барыс. (Мат. мін.-мал.), *ярха* ж., *ярха́* ж. – Жытк. (ТС, ЛМПП), *пушня́* ж. – Паст., Мядз. (СПЗБ, Н. сл-сць), *змейка* ж. перан. – Гродз. (Сл. Гродз.), *вэйка* ж. і н. – Стол. (ТС), *вэялка* ж. – Калінк. (ЛМПП), *трыёр* м. – Гродз. (Мат. Гродз.), *трыёр* м. – Мсцісл. (Мат. апыт.), *грóхаты* мн. – Вілен. р. (НСГТ), *млінóк* м. – мясц. (НСГТ), *ветраду́йка* ж. – мясц. (НСГТ), *вятра́нка* ж. – мясц. (НСГТ), *ветраго́нка* ж. – мясц. (НСГТ);

часткі арфы: *бараба́н* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *вятра́к* м. – Зэльв. (Сцяцко); *кош* м. ‘карыта ў арфе, куды ссыпаюць зерне’ – Зэльв. (Сцяцко), *драты́* мн. ‘вёялачныя сіты’ – Чэрв. (Шатэрнік), *ко́льба* ж. ‘ручка, якой прыводзіцца ў рух арфа’ – Зэльв. (Сцяцко), *кішэ́нь* м. ‘аддзел, куды паступае пазаддзе’ – Мёр. (ЖНС).

Бульбакапалка

Машына для капання бульбы.

бульбакапа́лка ж. – Дзятл. (Мат. Гродз.), *капа́лка* ж. – Зэльв., Чач., Маз. (Мат. Гродз., ЛМПП, Мат. апыт.), *капа́чка* ж. – Беластоц. р. (СПЗБ), *самако́п* м. – Астр. (Сл. Гродз.), *трасу́ха* ж. – Сморг. (Сл. Гродз.), *трасу́шка* ж. – Лаг., Мсцісл. (Мат. мін.-мал., Юрчанка), *трасі́лка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *тру́шалка* ж. – Хойн. (ЛМПП).

Грабілка

Сельскагаспадарчая машына для зграбання сена, рабочей часткай у якой з'яўляюцца металічныя зубы.

(жалёзна) *грабёльня* ж. — Гродз. р., Ваўк. (Мат. Гродз., Цыхун), *грабя́лка* ж. — Вілен. р. (СПЗБ), *грабі́лка* ж., *граба́лка* ж. — Чач. (Мат. апыт.); *варашы́лка* ж. 'спецыяльнае прыстасаванне для паварочвання сена, якое прымацоўвалася да трактара' — Калінк. (ЛМПП); *канні́цель* м. 'прыстасаванне для складвання сена ў копы, прымацаванае да трактара' — Калінк. (ЛМПП).

Жнярка

Жатная машына.

жа́тка ж. — Ваўк. (Мат. Гродз.), *жня́рка* ж. — Мсцісл., Чач., Навагр. (Мат. Гродз., Бялькевіч, Мат. апыт.), *жніва́рка* ж. — Зэльв. (Мат. Гродз.), *жнявя́рка* ж. — Слон. (Мат. Гродз.).

Камбайн

Спецыяльная машына для ўборкі ўраджаю.

канба́йн м. — Калінк. (ЛМПП), *камба́йн* м. — Чач. (Мат. апыт.)

Касілка

Сельскагаспадарчая машына для скошвання траў.

касі́лка ж. — Слон., Зэльв., Чач. (Мат. Гродз., Мат. апыт.), *кася́рка* ж. — Гродз. р., Нясв. (СПЗБ, Цыхун), *касáрка* ж. — Калінк. (ЛМПП), *падрэ́зка* ж. — Калінк. (ЛМПП).

Малатарня

Машына для абмалоту сельскагаспадарчых культур, якая прыводзілася ў рух коньмі.

малатáрня ж. — Чэрв. р., Віц. р., Воран., Зэльв., Хойн. (Мат. Гродз., ЛМПП, Каспяровіч, Сцяцко, Шатэрнік), *малатáрка* ж. — Віц. р., Чач., Лоеў. (Каспяровіч, Янкова, Мат. апыт.), *малаці́лка* ж. — Астр., Чач., Стол., Калінк. (ТС, Мат. Гродз., ЛМПП, Мат. апыт.), *ко́нная малатáрня* — Гродз. (Мат. Гродз.), *кулёўка* ж. — Гродз. р. (Мат. Гродз., Цыхун), *палусло́жка* ж. — Мсцісл. (Юрчанка), *тапта́к* м., *тапча́к* м. — мясц. (НСГТ);

часткі малатарні: *бараба́н* м. — Гарад. (Каспяровіч), *цапы́* мн. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *сліма́к* м. перан. ‘зубы на барабане ў малатарні’ — Ашм. (СПЗБ), *ставе́нька* ж. ‘станок для матавіла’ — Лун. (Шаталава), *краставі́нкі* мн. ‘матавіла’ — Верхнядзв. (СПЗБ).

Рвалка

Машына, якой рвуць лён.

рва́лка ж. — Маст. (СПЗБ), *ільноцерабі́лка* ж. — Чач. (Мат. апыт.).

Саджалка

Машына для пасадкі бульбы і расады.

сadjáлка ж. — Калінк., Чач. (ЛМПП, Мат. апыт.).

Сеялка

Машына для пасеву і ўнясення ў глебу мінеральных угнаенняў.

сея́лка ж. — Навагр., Слон., Чач. (Мат. Гродз., Мат. апыт.), *сэвалка* ж. — Лоеў. (Янкова), *сыва́лка* ж. — Зэльв. (Сцяцко ДС), *сывя́рка* ж. — Воран. (Мат. Гродз.), *сеўні́к* м. — Лях. (СПЗБ).

Снопавязалка

Уборачная машына для для вязання збажыны ў снапы.

снопавязáлка ж. — Гарад. (СПЗБ).

Сячка́рня

Сельскагаспадарчая машына для рэзкі саломы на корм, а таксама для здраблення зялёнай масы раслін на сілас.

сячкáрня ж. — зах. з., усх.-пал. р., Чэрв. р., Слуцк. р., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ЛМПП, Варлыга), *сячкáрка* ж. — Гл. (ЛАБНГ), *рэ́зка* ж. — Мёр., Ушацк., Воран., Маг., Хоц., Ветк. (ЛАБНГ, СПЗБ), *разні́ца* ж. — спарадычна паўн.-усх. д. (ЛАБНГ, СПЗБ), *рэ́зніца* ж. — Добр. (ЛАБНГ), *ра́зак* м. — паўн. усх. частка зах.-пал. г., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *саломарэ́зка* ж. — усх. з. (ЛАБНГ, СПЗБ), *самарэ́зка* ж. — Рас., Віц., Леп., Тал., Клім., Светлагор. (ЛАБНГ);

часткі сячка́рні: *разáк* м. ‘нож у сячка́рні’ — Карэл. (Мат. Гродз.), *ко́льба* ж. ‘ручка ў сячка́рні’ — Кам. (ДСБ), *ля́да* н., *лядаўні́ца* ж. ‘ложа ў сячка́рні’ — Ваўк. (СПЗБ).

Трактар

Самаходная машына для перамяшчэння, прывядзення ў дзеянне сельскагаспадарчых і іншых прылад.

тра́ктар м. — агульн. (Мат. апыт), *тра́хтар* м. — Маз. (ЛМПП).

3. АПРАЦОЎКА ЗЯМЛІ, СЯЎБА, ДОГЛЯД ПАСЕВАЎ

Абганяць бульбу

Апрацоўваць пасевы бульбы сошкай (акучнікам).

абганяць незак., *абагнаць* зак. — паўдн.-зах. д., спарадычна сярэд.-бел. г. і зах.-пал. г., Мсцісл., Пол., Ушацк., Сен., Дубр., Гор., Беластоц. р. (ЛАБНГ, ДСБ, СПЗБ, ТС, Юрчанка, Мат. Гродз., СНМ, Кучук, Янкоўскі, Шатэрнік), *ганяць* незак. — паўн.-зах. з., паўн. р., усх.-маг. р., Чэрв., Гом. р., Саліг., Драг., Пін., Стол. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЗНС, Мат. мін.-мал., НЛ, Каспяровіч), *разганяць* незак. — Пол., Карм., Лун., Жытк., Стол., Бабр., Добр., Мсцісл. (ЛАБНГ, ТС, Юрчанка), *праганяць* незак. — Драг. (ЛАБНГ), *абворваць* незак., *абгорваць* незак. — зах.-пал. г., Паст., Астр., Гродз., Дзятл., Барыс., Віл., Арш., Рэч., Пух., Леп., Гарад., Бярэз., Калінк., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Цыхун), *аборываць* незак. — Лаг., Жытк. (ТС, Мат. мін.-мал.), *падворваць* незак. — Пух., Дзярж. (ЛАБНГ, СПЗБ), *выгорваць* незак. — Дзятл. (ЛАБНГ), *нагорываць* незак. — Вілен. р. (СПЗБ), *акучваць* незак. — віц.-маг. г. (акрамя ўсх.-маг. р.), Зэльв., Уздз., Барыс., Бяроз., Рэч. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *абкучваць* незак. — Ельск. (ЛАБНГ), *падакучваць* незак., *падкучваць* незак. — Бых., Мсцісл. (ЛАБНГ, Юрчанка), *асытаць* незак. — Гродз., Зэльв., Ваўк., Слон., Івац., Іван. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., ЖНС, Сцяцко, Цыхун), *плугавяць* незак., *аплугваць* незак., *аплугавяць* зак. — Іўеў, Гродз., Воран., Дзятл. (ЛАБНГ, Сл. Гродз., СРЛГ), *плужкаваць* незак., *аплужкоўваць* незак. — Воран., Гродз.

(Мат. Гродз., Цыхун), *плўжыць* незак. – Шчуч. (Мат. Гродз.), *распáхваць* незак. – Гом. р., Чач., Клім. (ЛАБНГ, Мат. Маг., Мат. апыт.), *апáхваць* незак. – Мсцісл. (ЛАБНГ), *абпáхваць* незак. – Краснап. (ЛАБНГ), *адпáхваць* незак. – Вілен. р. (СПЗБ), *падпáхваць* незак. – Клім., Мсцісл. (ЛАБНГ, Юрчанка), *радлава́ць* незак. – Маст., Навагр., Слон. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *радлі́ць* незак. – Навагр. (Мат. Гродз.), *вага́ць* незак. – Паст., Бераст. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *абайці́* зак. – Пін. (ЖНС), *абто́скваць* незак. – Навагр. (Мат. Гродз.), *ата́рываць* незак. – Вілен. р. (СПЗБ), *баразні́ць* незак. – Воран., Шчуч. (Мат. Гродз.), *баразнава́ць* незак. – Беластоц. р. (СПЗБ), *грана́ць* незак. – Круп. (ЛАБНГ), *грана́чыць* незак. – Рэч. (ЛАБНГ), *паграна́ць сахо́й* – Круп. (ЛАБНГ), *заспры́нжыва́ць* зак. – Маст. (Сл. Гродз.), *падме́шаць* незак. і зак. – Круп. (ЛАБНГ), *падме́шваць* незак. – Маг., Бых. (ЛАБНГ), *пакалу́паць* зак. – Брасл. (СПЗБ), *плане́ціць* незак. – Бераст. (Сл. Гродз.), *пра́эхаць со́шкай* – Гарад. (ЛАБНГ), *праганя́ць* незак. – Драг. (ЛАБНГ), *раз'э́хаць* зак. – Мсцісл. (Юрчанка), *рабі́ць ду́чкі* – Лельч. (ЛАБНГ), *сашкава́ць* незак. – Бераст. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *стралкава́ць* незак. – Навагр. (СРЛГ), *угурта́ць* зак. – Малар. (ДСБ).

Апрацоўваць

Рыхтаваць глебу для пасеву ці пасадкі сельскагаспадарчых культур.

рабі́ць незак. – Пух., Шчуч., Паст., Маст., Астр., Лід., Нараўл., Малар., Бяроз., Вілен. р. (СПЗБ, ЛП), *абрабля́ць* незак., *абрабі́ць* зак. – Пруж., Кам., Стол. (СПЗБ, ТС), *абро́біць* зак. – Віц. р. (Каспяровіч), *вы́рабіць* зак. – Навагр., Вілен. р. (СПЗБ), *урабля́ць* незак., *урабі́ць* зак. – Чэрв. (Шатэрнік), *выраба́тываць* незак. – Мсцісл. (Юрчанка), *разрабо́таць* зак. – Круп. (СПЗБ), *абдэ́лаваць* незак. – Беластоц. р. (СПЗБ), *ака́рпéшваць* незак. – Браг. (Шаталава), *упраўля́ць* незак. – Гродз. (Мат. Гродз.), *веснава́цца* незак. ‘выконваць веснавыя работы ў полі’ – Гродз. (Сл. Гродз.), *пагно́сіць* зак. эмац.-

ацэн. ‘дрэнна апрацоўваць зямлю’ – Калінк. (СПЗБ), *закідаць* зак. ‘ускапаць і засадзіць грады’ – Калінк. (ЛМПП), *запусціць* зак. ‘доўга не апрацоўваць зямлю’ – Мсцісл. (Юрчанка), *супражыць* незак. ‘апрацоўваць зямлю суполкай’ – Гродз. (Цыхун).

Араць

Апрацоўваць зямлю плугам (першы раз).

араць незак. – агульн., Вілен. р. (ДАБМ, СПЗБ, ТС, ЛП, ГЧ, Каспяровіч, Сцяцко, Янкова, Шатэрнік), *гараць* незак. – гродз.-бар. г., зах.-пал. г., Беластоц. р. (ДАБМ, СПЗБ, Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., Цыхун, Сцяцко), *вараць* незак. – усх.-пал. р. (ДАБМ), *раць* незак. – Калінк. (СПЗБ), *адгóрваць* незак. – Гродз. (СПЗБ), *гара́нца* незак. – Вілен. р. (СПЗБ), *уза́раць* зак. – Віл., Докш., Чэрв. (СПЗБ, Шатэрнік), *узо́раць* зак. – Лоеў. (Янкова), *узгара́ць* зак., *згара́ць* зак. – Гродз. (Сл. Гродз, Мат. Гродз.), *загóрваць* незак., *пазагóрваць* зак. – Дзятл., Лід. (СПЗБ), *в́ыгараць* зак. – Астр., Воран., Шчуч., (СПЗБ, Цыхун), *в́ыараць* зак. – Стол., Жытк. (ТС), *заара́ць* зак., *загара́ць* зак. – Верхнядзв., Іўеў., Маст., Сморг., Жытк. (СПЗБ, ТС, Мат. мін.-мал.), *наóрваць* незак. – Астр. (СПЗБ), *паара́ць* зак. – Чэрв., Беластоц. р. (СПЗБ, Шатэрнік), *пага́раць* зак. – Сморг., Іўеў., Вілен. р. (СПЗБ), *падара́ць* зак. – Круп. (СПЗБ), *перагара́ць* зак. – Гродз. (Цыхун), *праара́ць* зак. – Паст. (СПЗБ), *прыгóрваць* незак. – Бяроз. (СПЗБ, ЛП), *прыгара́ць* зак. – Гродз., Шчуч., Валож. (СПЗБ, Мат. Гродз., Цыхун), *паўво́рваць* зак. – Лях. (СПЗБ), *разво́рваць* незак. – Навагр. (Мат. Гродз.), *ува́раць* зак. – Докш., Сморг., Віл. (СПЗБ), *уво́рувацца* незак. – Раг. (СПЗБ), *аднаво́р* прысл., *аднаво́р’ю* прысл. – Пол. (НЛ), *паха́ць* незак. – усх. з. (пераважна Гом. р. і ўсх.-маг. р.), Ивац., Пін., Дзятл., Слон., Лід., Навагр., Верхнядзв., Віл., Брасл., Беластоц. р., Вілен. р. (ДАБМ, ЛАБНГ, СПЗБ, НС, ЛП, Мат. апыт.), *паха́цца* незак. – Мсцісл., Ганц., Віл. (СПЗБ, Юрчанка), *запа́хваць* незак., *запаха́ць* зак. – Докш., Маладз., Вілен. р. (СПЗБ), *успаха́ць*

зак. – Мсцісл. (Юрчанка), *упахáць* зак. – Пол. (НЛ), *абмéш-ваць* незак. – Іўеў, Лаг. (Сл. Гродз., Варлыга), *узмяшáць* зак. – Чэрв. (Шатэрнік), *вярну́ць* незак. – Брасл. (СПЗБ), *дзёрць* незак. – Паст. (СПЗБ), *падніма́ць* незак. – Гродз., Шчуч. (Сл. Гродз., Мат. Гродз.), *плужы́ць* незак. – Чэрв. (Шатэрнік), *заплужваць* незак. – Навагр. (Сл. Гродз.), *кrhóць* незак. – Дзярж. (СПЗБ), *пасóраваць* зак. – Віл. (СПЗБ), *ралі́ць* незак. – Гродз. (Сл. Гродз.), *хадзі́ць* незак. – Лід. (СПЗБ), *цягну́ць* незак. – Гродз. (СПЗБ), *дзіскава́ць* незак. ‘араць пад яравыя’ – Лід. (Сл. Гродз.);

араць цаліну ‘апрацоўваць плугам зямлю, якая ніколі не аралася’: *дзэ́рці* незак., *падзэ́рці* зак. – Стол. (ТС), *садра́ць* зак. – Петр., Ганц. (СПЗБ, Шаталава), *вы́драць* зак. – Іўеў. (СПЗБ), *падра́ць* зак. – Жытк. (ТС), *разадра́ць* зак. – Асіп. (СПЗБ), *узадра́ць* зак. – Мсцісл. (Юрчанка), *лама́ць* незак. – Беластоц. р. (СПЗБ), *лу́шчыць* незак. – Уздз. (СПЗБ), *падабра́ць* зак. – Паст. (СПЗБ), *перавярнáць* незак. – Калінк. (СПЗБ), *усшарушáць* незак. – Мсцісл. (Юрчанка);

узараць абы-як: *накрэмсаць* зак., *накрэмзаць* зак. – Брасл. (СПЗБ), *узбарыля́ць* зак., *разбарыля́ць* зак., *пакавя́ркаць* зак., *памазда́чыць* зак. – Мсцісл. (Юрчанка);

аранне (як працэс): *арáнне* н. – паўдн.-усх. з., цэнтр. з., спарадычна паўн. р., Жаб., Кам., Малар., Кругл. (ЛАБНГ, СПЗБ), *аранне́* н. – зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *аранне́* н. – Гродз. (Сцяцко), *гарáнне* н. – гродз.-бар. г., Пруж., Брэсц., Ашм. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *гарацё́* н. – пал. р., пераважна цэнтральная частка (ЛАБНГ, ЛП), *во́рыва* н. – Ельск. (ЛП), *го́рыва* н. – Навагр. (Мат. Гродз.), *заво́рка* ж. – Карэл. (ЖС), *арба́* ж. – паўн.-зах. з. (пераважна паўночная частка), Беш., Пол., Віц. р. (ЛАБНГ, НЛ, НС, Мат. мін.-мал., Н. сл.-сць, Каспяровіч), *аральба́* ж. – Лёзн. (ЛАБНГ), *арацьба́* ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *пах* м. – Калінк. (ЛМПП), *пахата* ж. – Хоц., Мсцісл., Хойн. (Бялькевіч, ЛМПП), *пахань* ж. – Чав. (НС), *паши́ня* ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *пахáнне* н. – Мсцісл. (Юрчанка), *запа́шка* ж. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *ралля́* ж., *раллё́* н. – Іван., Малар., Лёзн., Сен. (ЛП, Каспяровіч), *ральба́* ж. – Ма-

лар. (ЛП), *весніна* ж. ‘вясновае ворыва’ – Стол. (ЛП), *зблённе* н. ‘зблівае ворыва’ – Зэльв. (Сцяцко), *маздачанне* н. ‘няўмелае ворыва’ – Мсцісл. (Юрчанка), *мешань* ж. ‘апошняе ворыва’ – Лаг. (Варлыга), *падтраіванне* н. ‘ворыва другі раз’ – Мсцісл. (Юрчанка), *плычыць* незак. ‘рэгуляваць глыбіню ворыва’ – Карэл. (Шаталава), *навярнуць дуба* ‘дрэннае ворыва, пры якім пласт зямлі перавернуты не цалкам, а часткова’ – Драг. (Н. сл.-сць), *папярэчка* ж. ‘папярэчнае ворыва’ – Лун. (ЛП), *падламаць* зак. ‘араць упоперак поля’ – Пін. (ЛП), *падгон* м. ‘прадольнае ворыва’ – Стол. (ЛП);

узараць зямлю вакол чаго-н.: *абараць* зак., *абворваць* незак. *абораваць* незак. – Віл., Пруж. (СПЗБ), *аныхваць* незак. – Вілен. р. (СПЗБ), *ганяць* незак. – Докш., Глыб. (СПЗБ), *ганіць* незак. – Ганц., Драг. (СПЗБ), *граніць* незак. – Шум. (СПЗБ).

Араць уроскідку

Спосаб ворыва ад краёў да сярэдзіны загона, пры якім зямля адвальваецца ў супрацьлеглыя бакі.

уроскід прысл. – гродз.-бар. г., Шарк., Астр., Лаг., Ушацк., Лёзн., Мін., Дзярж., Мсцісл., Слуцк., Лун., Стол., Лельч., Ельск. (ЛАБНГ, Леванцэвіч), *уроскідзь* прысл. – усх.-маг. р., спарадычна зах.-пал. г., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Маг.), *уроскідку* прысл. – сярэд.-бел. г., слуцк.-маз. г., Лях., Слон., Бяроз., Навагр., Стаўб., Тал., Паст., Ушацк., Лаг., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. апыт.), *роскід* м. – Зэльв., Мёр. (Сцяцко, Шаталава), *роскідзь* ж. – Кам., Бых. (ЛАБНГ), *роскідка* ж. – Лаг., Уздз., Карэл., Чэрв., Акц., Петр., Лельч., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖС, Варлыга, Кучук, Шаталава, Шатэрнік), *ураскід* прысл. – Гродз., Рас., Шум. (ЛАБНГ, СПЗБ), *ураскідку* прысл. – паўн. р., Воран., Лід., Бераст., Мсцісл., Клім., Івац., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Маг., Леванцэвіч, Юрчанка), *ураскідную* прысл. – Бяроз. (Леванцэвіч), *раскід* м. – Пол., Сен. (ЛАБНГ, НЛ), *раскідка* ж. – Мсцісл., Маст. (Сл. Гродз., Юрчанка), *раскідайць*

зак. – Малар., Маз. (ЛП), *наро́скід* прысл. – Карэл., Брэсц., Стол., Лельч. (ЛАБНГ, ДСБ), *наро́скідзь* прысл. – Кобр. (ЛАБНГ, СНМ), *нараскі́д* прысл. – Чашн. (ЛАБНГ), *наро́скідку* прысл. – Верхнядзв., Валож., Жытк., Лельч. (ЛАБНГ, Шаталава), *уразо́р* прысл. – Рас., Гарад., Беш., Леп., Круп., Барыс., Гор., Касц., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *наразо́ру* прысл. – Нараўл. (ЛАБНГ), *уразо́ру* прысл. – спарадычна ўсх.-маг. р., Докш., Паст., Мядз., Пол., Верхнядзв., Ушацк. (СПЗБ), *уразва́л* прысл. – Хоц., Пол., Бяроз. (ЛАБНГ, Леванцэвіч), *наразва́л* прысл. – Жаб. (ЛАБНГ), *уразво́р* прысл. – Верхнядзв. (ЛАБНГ), *наро́змiт* прысл. – Малар. (ЛАБНГ), *уразго́н* прысл. – Бяроз. (Леванцэвіч), *уразго́нь* прысл. – Слаўг. (ЛАБНГ), *узаго́н* прысл. – Гарад., Ганц., Воран., Вілен. р., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *уразнаме́т* прысл. – Касц. (ЛАБНГ), *уразуво́р* прысл. – Клім. (Мат. Маг.), *капі́ж* м. ‘правільнае ворыва ўроскід, калі дно баразны выбіраецца плугам не ў форме вострага вугла, а такім чынам, што адна палавіна баразны становіцца вышэй за другую’ – Драг. (Н. сл.-сць).

Араць усклад

Спосаб ворыва ад сярэдзіны да краёў загона, пры якім барозны адвальваюцца адна насустрач другой.

ускла́д прысл. – асн. мас. г., спарадычна зах.-пал. г., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Леванцэвіч, Мат. апыт.), *наскла́д* прысл. – Кам., Кобр., Драг., Жытк., Лельч., Ельск., Нараўл. (ЛАБНГ, СНМ, ГЧ), *наўскла́д* прысл. – Жытк., Маз., Лельч., Касц. (ЛАБНГ), *склад* м. – Жаб., Уздз., Жытк., Карэл., Сморг., Калінк., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖС, ТС), *ускі́д* прысл. – Рас., Шум., Сен. (ЛАБНГ), *наўскі́д* прысл. – Беш., Лёзн., Сен., Чашн. (ЛАБНГ, СПЗБ), *ускі́дку* прысл. – Верхнядзв., Леп., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *скі́д* м. – Пол. (НЛ), *наскі́д* прысл. – Леп. (ЛАБНГ), *наўскі́д* прысл. – Беш., Лёзн. (ЛАБНГ), *празагрэх* прысл. – Віл. (СПЗБ), *узрэ́х* прысл. – Бяроз. (Леванцэвіч), *узаго́н* прысл. – Гродз., Бераст., Слон.,

Ваўк., Пруж., Бяроз., Ганц., Кам., Малар., Пух., Саліг. (ЛАБНГ, Леванцэвіч), *узв́ал* прысл. — Гарад., Пол., Бяроз. (ЛАБНГ, Леванцэвіч), *улі́шку* прысл. — Пін. (ЛАБНГ), *умёста* прысл. — Віц., Рас. (ЛАБНГ), *ула́ву* прысл. — Воран., Бяроз. (ЛАБНГ, Леванцэвіч), *уку́чу* прысл. — Клім. (ЛАБНГ), *уралю́х* прысл. — Малар., Пін. (ЛАБНГ, НЛ);

начатак ворыва ўсклад: *злажы́ць загон* — Навагр. (Мат. Гродз.), *злажы́ць склад* — Зэльв. (Мат. Гродз.).

Баразніць

Рабіць барозны па засеяным полі плугам ці іншымі сельскагаспадарчымі прыладамі.

ганя́ць незак. — спарадычна агульн. (ЛАБНГ, СПЗБ), *абagnáць* зак. — Бабр., Карэл. (ЛАБНГ), *абганя́ць* незак. — Лід., Шчуч., Слон., Лун., Жлоб., Калінк., Хойн., Нараўл. (ЛАБНГ), *атагна́ць* зак. — Паст. (СПЗБ), *выганя́ць* незак. — Малар. (ЛАБНГ), *наганя́ць* незак. — Смарг. (СПЗБ), *паганя́ць* зак. — Віл., Смарг., Чэрв. (СПЗБ), *прагна́ць* зак. — Пін., Ельск. (ЛАБНГ), *праганя́ць* незак. — Чэрв., Пін., Драг. (ЛАБНГ), *разганя́ць* незак. — Шарк., Рэч., Маз. (ЛАБНГ), *разагна́ць* зак. — Саліг., Добр., Лельч. (ЛАБНГ), *ляшы́ць* незак. — пол.-мін. г., Зэльв., Маладз. (ЛАБНГ), *ляшы́ць* незак. — Лаг. (Варлыга), *грані́ць* незак. — Верхнядзв., Паст., Рас., Пол., Леп., Гарад., Пух., Асіп., Бых., Кір., Бял., Чэрв. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шаталава), *граня́ць* незак., *паграня́ць* зак. — Паст., Брасл. (СПЗБ), *баразні́ць* незак. — зах.-пал. г., Слон., Іўеў., Валож., Клецк., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *набаразні́ць* зак. — Іўеў., Воран., Лід. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *вага́ць* незак. — Бе-раст., Навагр., Ашм., Лях., Паст., Бял. (ЛАБНГ, СПЗБ, Н. сл.-сць), *ва́гаць* незак. — Кругл. (Мат. Маг.), *вагавáць* незак. — Вілен. р. (СПЗБ), *вага́ціць* незак. — Дзятл. (Мат. Гродз.), *навага́ць* зак., *навагавáць* зак. — Лях., Ганц., Вілен. р. (СПЗБ), *ара́ць* незак., *гара́ць* незак. — Кам., Кобр., Ганц., Стол. (ЛАБНГ), *выго́рваць* незак. — Бяроз., Вілен. р. (СПЗБ), *адкры-ва́ць* незак., *адкры́ць* зак. — Мсцісл. (Юрчанка), *бараздэжэ́нне* н.

‘паглыбленне баразён пасля сяўбы для сцёку вады’ – Маст. (Мат. Гродз.), *адара́ць* зак. ‘аддзяліць баразной частку загона для папярочных баразён’ – Віл. (СПЗБ), *абайсці́* зак. ‘абысці вакол загона з плугам, бараной’ – Вілен. р. (СПЗБ).

Баранаваць

Разрыхляць глебу бараной.

баранавáць незак., *пабаранавáць* зак. – асн. мас. г., спарадычна зах.-пал. г. (ДАБМ, ТС, ЛП, СНМ, Мат. Гродз., ГЧ, Каспяровіч, Шатэрнік), *барані́ць* незак. – Гом. р., Маг. р., Беш., Пух., Лід., Слон., Пін., Калінк., Вілен. р. (ДАБМ, СПЗБ), *баразні́ць* незак. – Маст. (СПЗБ), *забаро́ньваць* незак. – Лід. (СПЗБ), *баранавáнне* н. – Воран., Зэльв., Навагр. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *барано́ўка* ж. – Карэл. (Сл. Гродз.), *скарадзі́ць* незак. – цэнтр. з., віц.-маг. г., спарадычна пал. р. (ДАБМ, СПЗБ, Мат. Маг., Каспяровіч, Юрчанка), *скарадзьбі́ць* незак. – Мсцісл. (Юрчанка), *скарóдзіць* незак. – Мсцісл., Лаг. (Варлыга, Мат. апыт.), *скварадзі́ць* незак. – Ашм. (СРЛГ), *скаварóдзіць* незак. – Навагр. (Сл. Гродз.), *заскарóдзіць* зак. – Клім. (Бялькевіч, Каспяровіч), *паскарóдзіць* зак. – Бярэз., Чач. (СПЗБ, Мат. апыт.), *праскарадзі́ць* зак. ‘пабаранаваць пэўны час’ – Мсцісл. (Юрчанка), *скарадзьба́* ж., *скарадзьбе́нне* н., *скаральба́* ж., *скарадэ́жнне* н. – Віц. р., Мсцісл., Чав., Чач. (Мат. Маг., Каспяровіч, Юрчанка, Мат. апыт.), *скарóдэжанне* н. – Хойн. (ЛМПП), *валачы́ць* незак. – пал. р., усх.-маг. р., Кліч., Круп., Лід. (ДАБМ, ЛП, СНМ, ЖС), *навалачы́ць* зак. – Лоеў. (Янкова), *валóчыць* незак. – Хойн., Петр. (ЛМПП), *зволóчка* ж. – Кам. (ДСБ), *пахáць* незак. – паўн.-усх. д., спарадычна сярэд.-бел. г. (ДАБМ, Мат. Маг.), *запа́хваць* незак. – Арш. (ДАБМ), *прыбі́ваць* незак. – Астр., Ашм., Мядз., Мёр., Ушацк., Уздз., Асіп., Старадарож. (ДАБМ), *пабі́ваць* незак. – Карэл., Бар. (ДАБМ), *прыбі́ванне* н. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *драпу́зіць* незак. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *падме́шваць* незак. – Тал. (ДАБМ), *раўня́ць* незак. – Чэрв.,

Светлагор. (ДАБМ), *ламáць* незак. – Крыч. (ДАБМ), *пера-ламáць* зак. – Мсцісл. (Юрчанка), *заламáць* зак. – Ашм. (ДАБМ), *разавáць* незак. – Кам. (ДАБМ), *надаўжавáць* зак. – Кобр., Драг. (ДАБМ), *надóўжваць* незак. – Ганц., Іван., Петр. (ДАБМ), *парúхаць* зак. – Вілен. р. (СПЗБ), *пахрысціць* зак. – Жытк. (ТС);

баранаваць поле: *баранавáць* незак. – паўдн.-зах. д., сярэд.-бел. г., паўн.-зах. з., спарадычна зах.-пал. г., Пол., Віц., Клім., Паст., Брасл., Мёр. (ЛАБНГ, СПЗБ), *барнавáць* незак. – Ганц., Астр., Віл. (СПЗБ), *скарадзіць* незак. – спарадычна віц.-маг. г. і слукк.-маз. г. (ЛАБНГ), *скарóдзіць* незак., *паскарóдзіць* зак., *заскарóдзіць* зак. – Чэрв., Пух. (Шатэрнік), *скарадзьба́* ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *валачыць* незак. – паўдн. р., Мсцісл. (ЛАБНГ, Шаталава, Юрчанка), *валачэ́нне* н. – Мсцісл. (Юрчанка), *навалóчаваць* незак. – Драг. (ЛП), *пахіць* незак. – паўн.-усх. д., Уздз., Чэрв., Лаг., Буда-Каш., Карм. (ЛАБНГ, НЛ, Шаталава), *прыбі́ваць* незак. – Смарг., Іўеў. (ЛАБНГ), *пахадзіць* незак. – Іван. (ЛАБНГ), *набрайсáць* зак. – Іўеў. (Мат. мін.-мал.), *пахрысціць* зак. ‘пабаранаваць уздоўж і ўпоперак’ – Жытк. (ТС), *удлі́н* прысл. ‘уздоўж’ – Мёр. (НС), *ко́ўзацца* незак. ‘баранаваць мокрую раллю’ – Пух. (СПЗБ), *ты́ллем* прысл. ‘баранаваць перавернутай уверх бараной’ – Пол. (СНМ);

баранаваць смыкам: *смыкава́ць* незак. – Рас. (Шаталава), *засмы́каць* зак. – Віл. (ЖС);

баранаваць спружыноўкай: *спружынава́ць* незак. – Навагр. (Мат. Гродз.), *наспранжынава́ць* зак. – Бар., Бераст. (Сл. Гродз.), *тарпа́чыць* незак. – Мёр., Рас. (ЖНС, Шаталава), *дзярба́чыць* незак. – Сен. (Каспяровіч);

баранаваць перад сяўбой: *прыбі́ць* зак., *прыбі́ваць* незак. – Астр., Воран., Пол. (Мат. Гродз., НЛ), *перабі́ваць* незак. – Ельск. (ЛП), *параўно́ўваць* незак. – Кругл. (Мат. Маг.), *параўні́ць* зак. – Чэрв. (Шатэрнік), *надóўжыць* зак., *надóўжыць* зак. – Стол. (ТС), *развалóчываць* незак. – Малар., Нараўл. (ЛП), *падтрóйка* ж. ‘баранаванне папару перад ворывам’ – Докш. (Мат. мін.-мал.);

баранаваць пасля першага ворыва: *баранава́ць* незак. – агульн. (акрамя Віц. р.), спарадычна ўсх.-маг. р. (ЛАБНГ), *барнава́ць* незак. – спарадычна паўн. р., Чэрв. (ЛАБНГ), *скарадзі́ць* незак. – віц.-маг. г., сярэд.-бел. г., Слуцк., Лях. (ЛАБНГ), *валачы́ць* незак. – зах.-пал. г., усх.-пал. р. (ЛАБНГ), *паха́ць* незак. – Бых., Касц. (ЛАБНГ), *падлама́ць* зак. – Арш., Гарад., Тал., Дубр., Раг. (ЛАБНГ), *падло́мваць* незак. – Дзятл. (СПЗБ), *ламáнне* н. – Мсцісл. (Юрчанка), *прыбіва́ць* незак. – Гродз., Сморг. (ЛАБНГ), *раўні́ць* незак. – Чэрв. (ЛАБНГ), *разавáць* незак. – Кам. (ЛАБНГ), *наддо́ўжыць* зак. – Стол. (ЛАБНГ), *задлужава́ць* незак. – Гродз. (Сл. Гродз.);

баранаваць пасля другога ворыва: *баранава́ць* незак. – паўдн.-зах. д., спарадычна паўн.-усх. д., зах.-пал. г. і сярэд.-бел. г. (ЛАБНГ), *барнава́ць* незак. – спарадычна паўн. р. (ЛАБНГ), *скарадзі́ць* незак. – сярэд.-бел. г., віц.-маг. г., Гом., Добр., Лельч., Слуцк., Уздз. (ЛАБНГ), *валачы́ць* незак. – паўдн. р., Мсцісл. (ЛАБНГ), *паха́ць* незак. – Лёзн., Круп., Кругл., Бых., Касц. (ЛАБНГ), *залама́ць* зак. – Віл. (ЛАБНГ), *падлама́ць* зак. – Тал., Арш. (ЛАБНГ), *пералама́ць* зак. – Слаўг. (ЛАБНГ), *прыбіва́ць* незак. – Ашм., Лаг., Валож. (ЛАБНГ); *раўнава́ць* незак. – Віл., Асіп. (ЛАБНГ);

пабаранаваць абы-як: *пабэ́хаць* зак. – Пух. (СПЗБ), *паё́дзгаць* зак. – Сморг. (СПЗБ), *скарадну́ць* зак. (пра бульбу) – Мсцісл. (Юрчанка), *паскра́баць* зак. ‘злёгка пабаранаваць’ – Мсцісл. (Юрчанка), *скраба́нне* н. ‘неглыбокае баранаванне’ – Мсцісл. (Юрчанка), *паразадра́ць* зак. – Мсцісл. (Юрчанка);

Догляд пасеваў

дымі́ць незак. ‘апрацоўваць спецыяльным спосабам цыбулю, каб не пагнала ў стрэлкі’ – Слон. (НЛ), *падыма́ць* незак. ‘выпрямляць каліва расліны пасля апрацоўкі зямлі плугам’ – Маст. (СПЗБ), *адкру́жваць* незак., *акружа́ць* незак. ‘абразаць бацвінне’ – Жытк. (ТС, Н. сл.-сць), *пастаўбунава́ць* зак. ‘зрэзаць цыбуры ў цыбулі’ – Лід. (Сл. Гродз.), *сынкова́ць* незак. ‘абразаць галінкі з табакі, памідораў’ –

Карэл. (Мат. Гродз.), *смóргаць* незак. ‘абрываць бацвінне, авёс, траву’ – Верхнядзв. (Шаталава), *спяліць* незак. ‘даваць магчымасць паспець, не зрываць (не зжынаць) зялёнымі сельскагаспадарчыя культуры’ – Пол. (НЛ), *абкрапіць* зак. ‘паліць гародніну’ – Жытк. (ТС), *паддабрыць* зак. ‘падкарміць (расліны)’ – Мсцісл., Верхнядзв. (Юрчанка, СПЗБ), *праходзіць* незак. ‘абыходзіць поле пры доглядзе, уборцы’ – Мсцісл. (Юрчанка), *узвэсцісь* зак. у спалучэнні: *узвэсцісь на такі сорт* ‘перайсці на вырошчванне іншых агародных культур’ – Мсцісл. (Юрчанка), *маркаваць* незак. ‘намячаць радкі для пасеву’ – Зэльв. (Сл. Гродз.).

Зябліць

Араць поле ўвосень пад веснавую сяўбу.

араць незак. – спарадычна паўн.-усх. д. і сярэд.-бел. г., Карэл., Кам., Кобр. (ЛАБНГ), *гараць* незак. – Шчуч., Лід., Дзятл., Брэсц., Івац., Іван., Драг., Пін. (ЛАБНГ), *загараць* зак. – Навагр. (ЛАБНГ), *разгóрваць* незак. – Драг. (ЛАБНГ), *араць на зяб, араць пад зяб* – спарадычна паўн.-усх. д. і слуцк.-маз. г., Добр., Бярэз., Лаг., Гродз., Ваўк., Жлоб. (ЛАБНГ), *араць зябліва* – Верхнядзв., Смarg., Глыб., Лаг., Чашн. (ЛАБНГ), *араць на зіму* – спарадычна паўн.-усх. д. і сярэд.-бел. г., Бяроз., Рэч. (ЛАБНГ), *гараць на зіму* – Бяроз., Іўеў., Валож., Ашм. (ЛАБНГ), *араць азімак* – Віл., Мядз. (ЛАБНГ), *араць на пар* – Рэч. (ЛАБНГ), *араць узмёт* – Тал. (ЛАБНГ), *зябліць* незак., *зіміць* незак. – паўдн.-зах. д. (пераважна заходняя частка), зах.-пал. г., Чэрв., Пух., Маг., Шкл., Кір., Бярэз., Чашн., Рас., Пол., Клім., Касц. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., ЛП), *зяб м., зябленне н.* – Гродз., Лельч., Хойн. (ЛАБНГ, Цыхун, Сцяцко, ЛМПП), *зябліць* незак. – Беластоц. р. (СПЗБ), *пазябліць* зак. – Ганц., Драг. (СПЗБ, ЛП), *пазябіць* зак. – Гродз. (Цыхун), *адзябліць* зак. – Іўеў. (СПЗБ), *зямліць* незак., *пазямліць* зак. – Бар., Нясв. (ЛАБНГ, СПЗБ), *зябрыць* незак. – Смarg. (СПЗБ), *падымаць* незак. – Бяроз. (ЛАБНГ), *падымаць зяб, падымаць на зяб, падымаць пад зяб* – Круп.,

Кругл., Бял., Слаўг., Краснап., Бераст., Рэч., Верхнядзв. (ЛАБНГ), *пахáць* незак. – Ветк., Мсцісл. (ЛАБНГ), *пахáць зябліва* – Мсцісл. (ЛАБНГ), *па́рыць* незак. – Лельч., Люб., Асіп. (ЛАБНГ), *падпа́рваць* незак., *папа́рыць* зак. – Драг., Малар., Нараўл. (ЛП), *запа́рваць* незак. – Бярэз., Стол. (ЛП), *мяша́ць* незак. – Мсцісл., Чэрв. (ЛАБНГ), *пакіда́ць* незак., *раскіда́ць* незак. – Пруж., Беластоц. р. (ЛАБНГ, ЖНС, СПЗБ), *падкіда́ць* незак. – Нараўл. (СПЗБ), *пералама́ць* зак. – Кобр. (СНМ), *распуска́ць* незак. – Малар. (ЛП), *траі́ць* незак. – Валож., Иван., Стол. (ЛАБНГ), *гара́ць узаго́н* прысл. – Гродз. (Цыхун).

Культываваць

Апрацоўваць пасевы культыватарам (драпаком).

драпачава́ць незак. – Гродз., Маст. (Мат. Гродз., Сл. Гродз., Шаталава), *драпкава́ць* незак. – Навагр. (Мат. Гродз.), *спружынава́ць* незак., *спрунжына́ваць* незак. – Ашм., Маст., Навагр., Кобр., Беластоц. р. (СПЗБ, ЖС, Сл. Гродз., СНМ), *пружынава́ць* незак. – Беластоц. р. (СПЗБ), *перадра́ць* зак. – Зэльв. (Сцяцко);

апрацоўваць зямлю рыдлёўкай: *капа́ць* незак., *рыдлава́ць* незак. – Навагр. (СРЛГ), *лапаткава́ць* незак. – Кам. (ЖНС);

падраўноўваць рыдлёўкай грады: *аплескава́ць* незак., *аплэска́ць* зак. – Бар., Лях. (СПЗБ), *пары́ць* незак. – Мсцісл. (Бялькевіч), *паўска́пуць* зак. – Раг. (СПЗБ), *перавашава́ць* зак. – Вілен. р. (СПЗБ);

падкопваць бульбу, не вырываючы каліва: *падка́паваць* незак. – Пол. (НЛ), *па́ркаць* незак. – Верхнядзв. (СПЗБ);

апрацоўваць граблямі зямлю: *падра́паць* зак. – Чэрв. (Шатэрнік), *чо́хрыць* незак. – Стол. (ТС).

Ляшыць

Разбіваць (дзяліць) участак зямлі на палосы.

ляшы́ць незак., *ляшы́ць* незак., *паляшы́ць* зак., *ляшо́нне* н. – Сен., Пол., Шкл., Мсцісл., Дзятл., Зэльв., Беластоц. р.,

Вілен. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., Н. сл-сьць, Мат. Маг., НЛ, Каспяровіч, Юрчанка), *парцэлява́ць* зак. – Вілен. р. (СПЗБ), *парцэлінава́ць* зак. – Астр. (СПЗБ), *парцыля́цыя* ж. ‘выдзяленне зямельных участкаў у час хутарскай сістэмы’ – Сморг. (СПЗБ), *адысці́* зак. – Пол. (НЛ), *адхадзі́ць* зак. – Іўеў. (СПЗБ), *адбі́ць* зак., *атвадзі́ць* зак. – Мсцісл. (Юрчанка), *парэ́заць* зак. – Вілен. р. (СПЗБ), *пазагу́ншчына* ж. ‘падзел зямлі на загоны’ – Стол. (НЛ, ДСБ).

Матычыць

Апрацоўваць пасевы сельскагаспадарчых раслін матыкай.

маты́чыць незак. – спарадычна сярэд.-бел. г. і ўсх.-маг. р., Пол., Ушацк., Лях., Пруж., Кобр., Беластоц. р. (ЛАБНГ, ЖНС, Юрчанка), *маты́жыць* незак. – Гродз. (Цыхун), *падматы́жыць* зак. – Тал. (ЛАБНГ), *узматы́чыць* зак. – Круп. (ЖС), *маты́каваць* незак. – Віл., Чэрв., Гродз., Паст., Сморг., Дзятл., Люб., Саліг., Кам., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., СНМ), *паматы́кава́ць* зак. – Нясв., Гарад. (СПЗБ), *га́каць* незак. – Ашм., Астр., Навагр., Сморг. (СПЗБ, 3 нар. сл., Н. сл-сьць, Сл. Гродз.), *гакава́ць* незак. – Ашм., Астр., Сморг. (Сл. Гродз.), *гачкава́ць* незак. – Навагр., Ашм., Валож., Сморг., Іўеў. (ЛАБНГ, СПЗБ, Н. сл-сьць, Сл. Гродз.), *га́чыць* незак. – Маст. (СПЗБ), *ага́паць* зак. – Дзятл. (СПЗБ), *грасава́ць* незак. – Гродз., Бераст., Пін., Жаб., Браг., Стаўб. (ДСБ, 3 нар. сл., ЖС, Сл. Гродз., Цыхун, Шаталава), *граса́ць* незак., *паграса́ць* зак. – Маст. (СПЗБ), *аграсава́ць* зак. – Маладз. (ЛАБНГ, СПЗБ), *капані́чыць* незак. – Бабр., Карм., Жлоб., Рэч., Ветк., Гор., Лоеў., Жытк., Чач., Бярэз., Шчуч., Стаўб., Бых., Уздз., Гродз. (ЛАБНГ, Мат. Маг., НС, ЖНС, Мат. мін.-мал., Сл. Гродз., ЛМПП, Янкова, Мат. апыт.), *акапані́чваць* незак., *абкапані́чыць* зак. – Дзятл., Свісл., Гл., Рэч., Слаўг., Круп., Маг., Бых. (ЛАБНГ, СРЛГ, Сл. Гродз., Янкоўскі), *ускапані́чыць* зак. – Бял. (Мат. Маг.), *абабі́ваць* незак., *абабі́ць* зак. – Астр. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *абі́ваць*

незак., *аббіваць* незак., *падбіваць* незак. — усьх.-маг. р. (ЛАБНГ), *агрэбваць* незак., *агрэбаць* зак. — Петр., Лельч., Стол., Ганц., Лун., Малар., Люб. (ЛАБНГ, Кучук, Шаталава), *абгортваць* незак., *падгортваць* незак., *абгортаць* зак. — Уздз., Асіп., Кам., Брэсц., Пін., Малар. (ЛАБНГ), *аконваць* незак., *абконваць* незак. — спарадычна паўдн.-усх. з., Глыб., Астр., Шчуч., Дзятл. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз.), *аканаваць* незак. — спарадычна паўдн.-усх. з. і паўн. р., Гор., Бял., Гродз., Малар. (ЛАБНГ), *акучваць* незак. — спарадычна ўсх. з. і гродз.-бар. г., Жаб., Малар. (ЛАБНГ, ЛП), *кучкаваць* незак. — Маст. (Шаталава), *кучыць* незак. — Карэл. (СПЗБ), *асыпаць* незак., *абсыпаць* незак. — зах. з. (пераважна гродз.-бар. г. і зах.-пал. г.), Арш., Бых., Раг., Слуцк. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНС), *даганяць* незак. ‘заканчваць абсыпаць бульбу’ — Чэрв. (Шатэрнік), *вярнуць* незак. — Шчуч. (СПЗБ), *драбачыць* незак. — Пол. (НЛ), *выдрапаचाваць* зак. — Бяроз. (ЖНС), *драпакаваць* незак. — Гл., Астр. (Янкоўскі, СНМ), *драпачыць* незак. — Стол. (ДСБ), *капыліць* незак. — Рас., Пол., Сен., Лёзн. (ЛАБНГ, Шаталава), *крукаваць* незак. — Чэрв. (СПЗБ, НЛ), *падаўбаць* зак., *падзябаць* зак. — Дзятл. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *накляваць* зак. — Воран. (СПЗБ), *падмешваць* незак. — Бярэз. (ЖНС), *падпушыць* зак. — Мсцісл. (Юрчанка), *перасякаць* незак. — Стол., Свісл., Люб. (СПЗБ, ТС, ЛМПП, Шаталава), *перацапаць* зак. — Лоеў. (Янкова), *ператраяніць* зак. — Бярэз. (СПЗБ), *пляскаць* незак. — Маст. (Сл. Гродз.), *радлаваць* незак., *рысліць* незак., *соўкаць* незак. — Навагр. (ЛАБНГ, 3 нар. сл., Сл. Гродз.), *рушыць* незак. — Дзятл. (Мат. Гродз.), *углаваць* незак. — Карэл. (Сл. Гродз.), *пасаваць* незак. — Слон. (Сл. Гродз.), *сапаць* незак., *сапавачць* незак., *сапкаваць* незак., *цапкаваць* незак., *сапнуць* зак. — Жытк., Стол. (ТС), *тасаваць* незак. — Лід., Карэл. (Сл. Гродз.), *цапкаць* незак. — Вілен. р. (СПЗБ), *спульхніць* зак. — Беластоц. р. (СПЗБ), *цёпкаць* незак. — Лях. (СПЗБ), *цяпаць* незак. — Калінк. (ЛМПП); *шараваць* незак. — Лід. (СПЗБ), *шарушыць* незак. — Мсцісл. (Юрчанка).

Мяшаць

Пераворваць паўторна.

мяша́ць незак. — паўн.-усх. д., сярэд.-бел. г., слупц.-маз. г., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, НЛ, Шатэрнік), *перамяша́ць* зак., *пераме́шваць* незак. — спарадычна паўн.-усх. д., Чэрв., Драг., Стол. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП), *абме́шваць* незак., *абмяша́ць* зак., *узме́шваць* незак., *узмяша́ць* зак. — спарадычна паўн.-усх. д. (ЛАБНГ, НЛ, НС), *ара́ць* незак., *пераара́ць* зак. — спарадычна паўд.-зах. д., Мядз., Смарг. (ЛАБНГ), *пераво́рваць* незак. — Чэрв., Бяроз., Стол., Жытк., Малар. (ТС, ЛП, СПЗБ, Шатэрнік), *гара́ць* незак., *перагара́ць* зак. — гродз.-бар. г., зах.-пал. г. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *адбо́рваць* незак., *адара́ць* зак. — Астр., Смарг. (СПЗБ), *паха́ць* незак. — Віл., Шчуч., Саліг., Петр., Буда-Каш., Ветк., Гом., Клім. (ЛАБНГ), *перапаха́ць* зак. — Мін., Стаўб., Саліг., Петр., Нараўл., Пол., Мсцісл. (ЛАБНГ, СПЗБ, Юрчанка), *падыма́ць* незак., *падня́ць* зак. — Іўеў., Воран., Віл., Бяроз., Браг. (ЛАБНГ), *ламі́ць* незак. — Кобр. (ЛАБНГ, СНМ), *пераламі́ць* зак. — Стол. (НЛ), *ралі́ць* незак. — Малар. (ЛАБНГ), *перадзэ́льваць* незак. — Крыч. (Мат. Маг.), *перапа́лювацца* незак. — Раг. (СПЗБ), *карта́ць* незак. — Вілен. р. (СПЗБ), *дваі́ць* незак. — Чэрв. (Шатэрнік), *падтра́іваць* незак., *падтраі́ць* зак. — Лоеў., Мсцісл. (Янкова, Юрчанка).

Палоць

Ачышчаць пасевы ад пустазелля.

пало́ць незак., *апало́ць* зак. — агульн. (СПЗБ, Мат. Гродз., ТС, Бялькевіч, Варлыга, Каспяровіч, Юрчанка, Мат. апыт.), *апо́лаць* незак. — Навагр. (Шаталава), *пе́ляць* незак. — Астр., Вілен. р. (СПЗБ), *плець* незак. — Вілен. р. (СПЗБ), *спала́ць* зак. — Круп. (НС), *в́ывашаваць* зак. — Бярэз. (СПЗБ), *га́каць* незак. — Навагр., Зэльв. (Н. сл.-сць, Мат. апыт.), *драць* незак. — Уздз. (Мат. мін.-мал.), *падко́рпліваць* незак. — Пух. (СПЗБ); *шарава́ць* незак. — Хойн. (ЛІМПП);

поліва: *пóліва* н. – Чэрв., Астр., Іўеў, Мёр., Пол. (ЖНС, НЛ, Мат. Гродз., Шатэрнік), *палаццё* н., *палацё* н. – Гродз., Шчуч., Зэльв. (СПЗБ, Мат. Гродз., Сцяцко), *паланнё* н. – Зэльв. (Сцяцко), *пало́цце* н. – Кобр., Мсцісл. (ЛП, Юрчанка), *пало́сце* н. – Вілен. р. (СПЗБ), *пóлацце* н. – Верхнядзв. (СПЗБ), *прапóлка* ж. – Дзятл. (Мат. Гродз.), *пóлка* ж. – Лоеў. (Янкова).

Прарошчваць (пра насенне)

Чакаць паяўлення растка.

праро́шчваць незак. – агульн., спарадычна гродз.-бар. г., зах.-пал. г. (ЛАБНГ, СПЗБ), *расці́ць* незак. – спарадычна агульн. (ЛАБНГ), *храсці́ць* незак. – гродз.-бар. г., Касц., Гл., Воран., Іўеў. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., Сцяцко).

Прарэджваць

Рабіць радзейшым.

прарыва́ць незак., *прарва́ць* зак. – Паст., Навагр., Свісл., Верхнядзв., Ваўк. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *прара́джываць* незак., *празра́джываць* незак. – Мсцісл. (Юрчанка), *прасвірэ́джваць* незак. – Навагр. (Сл. Гродз.).

Садзіць

Закопваць каліва расліны ў зямлю для вырошчвання.

садзі́ць незак., *пасады́ць* зак. – агульн. (СПЗБ, Мат. Гродз., Бялькевіч, Сцяцко, Янкова), *сэджа́ць* незак. – Мін., Лях., Калінк. (СПЗБ), *рассады́ць* зак. – Лаг. (Варлыга), *садаві́ць* незак. – Ваўк., Свісл. (Мат. Гродз., СПЗБ), *пікава́ць* незак. – Бераст. (Сл. Гродз.), *ты́ркаць* незак., *утóрнуць* зак. – Мсцісл. (Юрчанка), *пато́ркаць* зак., *пату́ркаць* зак. – Верхнядзв., Брасл., Вілен. р. (СПЗБ), *патуры́ць* зак. ‘пасады́ць’ – Мсцісл. (Юрчанка), *паўстрыга́ць* зак. – Зэльв. (Сцяцко),

наса́джваць незак. ‘садзіць у тым месцы, дзе не ўзышло’ – Навагр. (Мат. Гродз.), *натáскванне* н. ‘заграбанне радкоў і лунак зямлёй пасля пасадкі гародніны’ – Навагр. (Сл. Гродз.);

садзіць бульбу: *садзі́ць* незак. – агульн., спарадычна зах.-пал. г. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *се́яць* незак. – усх. з., Драг., Иван. (ЛАБНГ, СПЗБ, ГЧ, Юрчанка), *кі́даць* незак., *кіда́ць* незак. – спарадычна пал. р., Стаўб., Чэрв. (ЛАБНГ, Шатэрнік), *клáсці* незак. – Браг. (ЛАБНГ), *упáшкі* мн. – Астр. (Сл. Гродз.), *узнáкі* прысл. – Пін. (СНМ); *садзі́ць наўзрэх* ‘садзіць бульбу ў нізкім месцы’ – Навагр. (Мат. Гродз.),

заканчэнне пасадкі бульбы: *дасáдзіны* мн., *усéдкі* мн. – Свісл. (Сл. Гродз.).

Сеяць

Раскідваць насенне на апрацаваную глебу.

се́яць незак., *засе́яць* зак., *пасе́яць* зак. – агульн. (СПЗБ, ГЧ, ЛП, ТС, НЛ, Мат. Гродз., Сцяцко, Юрчанка, Варлыга, Бялькевіч, Янкова, Шатэрнік), *асява́ць* незак., *асе́яць* зак. ‘займаць пад пасевы’ – Мсцісл. (Юрчанка), *насява́ць* незак. ‘сеяць у вялікай колькасці’ – Навагр. (СПЗБ), *укі́даць* зак. – Пух. (Мат. мін.-мал.), *падчыня́ць* ‘падсяваць’ незак. – Драг., Малар., Стол. (ЛП), *азярня́ць* незак., *азярня́ціць* зак. ‘засеяць зернем’ – Свісл. (Сл. Гродз.), *бры́гаць* незак. ‘рэдка сеяць’ – Пол. (НЛ), *залажы́ць* зак. ‘прыгатаваць для пасеву зямлю і пачаць сеяць’ – Беластоц. р. (СПЗБ);

перасейванне ўчастка зямлі: *адсе́ў* м. – Гродз. (Мат. Гродз.), *вóдсеў* м. – Слуцк., Мсцісл. (ЖНС, Юрчанка).

Сяўба

Час, калі сеюць.

сяўба́ ж. – агульн., Беластоц. р. (СПЗБ, ДСБ, ЛП, Шатэрнік), *сее́ва* н. – Карэл. (Сл. Гродз.), *се́ўна* ж. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *сяйво́* н. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *се́яне* н. – Ваўк.

(СПЗБ), *пасяўна́я* прым. – Люб. (СПЗБ), *па́шняя* ж. – Паст. (ЛАБНГ);

пачатак сяўбы: *засе́ўкі* мн. – Шчуч., Віл., Лаг., Зэльв., Ганц. (СПЗБ, Мат. Гродз., Варлыга), *засе́ялкі* мн. – Навагр. (ЖС);

заканчэнне сяўбы: *дасе́ўкі* мн. – Ганц., Іўеў., Чэрв. (СПЗБ, Мат. Гродз., Шатэрнік), *до́сеўкі* мн. – Ваўк. (Сл. Гродз.), *усе́ўкі* мн. – Лаг., Віл. (СПЗБ, Варлыга), *упа́шкі* мн. – Пол. (НЛ), *упазні́ць* зак. ‘пасеяць са спазненнем’ – Чэрв. (Шатэрнік), *мешанка* ж. ‘змешаны пасеў кармавых раслін’ – Бар. (СПЗБ), *радабо́ць* ж. ‘рэдка пасеў’ – Мядз. (Н. сл-сць), *аднаво́р* м. ‘сяўба ў одну руку’ – Шчуч. (Мат. Гродз.).

Траіць

Араць зямлю трэці раз пасля баранавання.

траі́ць незак. – спарадычна асн. мас. г., паслядоўна віц-маг. г., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., ЛП, Шатэрнік), *падтраі́ць* зак. – Докш., Смарг. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *трайлі́ць* незак. – Шчуч. (СПЗБ), *ара́ць* незак. – Гродз., Смарг., Карэл., Мін., Кам., Лун., Маз., Ветк. (ЛАБНГ), *гара́ць* незак. – Маст., Ваўк., Лід., Брэсц., Бяроз., Ивац., Ганц., Лун., Пін. (ЛАБНГ), *ара́ць у загóны* – Бяроз., Кобр., Иван. (ЛАБНГ), *мяша́ць* незак. – Брасл., Іўеў., Арш., Хоц., Уздз., Ветк., Браг. (ЛАБНГ), *абмешва́ць* незак. – Мёр., Ушацк., Рас., Пол., Леп., Дзярж., Гл., Бых. (ЛАБНГ), *падмешва́ць* незак. – Барыс., Круп., Карэл. (ЛАБНГ).

Угнойваць

Уносіць угнаенне для павышэння ўрадлівасці глебы.

угно́йваць незак., *угнаі́ць* зак. – Навагр., Дзятл., Ваўк., Воран., Чэрв., Стол. (ТС, ЛП, Мат. Гродз., Шатэрнік), *гнаі́ць* незак. – Воран., Ельск., Стол., Пін., Кобр., Сен., Мсцісл. (ЛП, Мат. Гродз., Каспяровіч, Юрчанка), *падгно́йваць* незак. –

Карэл. (Мат. Гродз.), *прыгнаіць* зак. — Чэрв. (Шатэрнік), *спагнаіваць* незак., *спагноіць* зак. — Мсцісл. (Юрчанка), *падкарміць* зак. — Валож. (СПЗБ), *падначкаваць* зак. — Слон. (Сл. Гродз.), *пасяваць* незак. — Лоеў. (Янкова), *удабраць* незак. — Верхнядзв., Чач., Слон. (Сл. Гродз., Шаталава, Мат. апыт.), *паддабрыць* зак. — Іўеў. (Сл. Гродз.), *ужыраць* незак. — Ваўк. (Мат. Гродз.), *укачываць* незак., *укаціць* зак., *укра́тываць* незак., *укратаць* зак. — Мсцісл. (Юрчанка), *улагóдзіць* зак. — Карэл. (Мат. Гродз.).

Растрасаць (гной)

Раскідваць гной па полі.

растрасаць незак. — паўн.-зах. з., спарадычна віц.-маг. г., заходняя частка зах.-пал. г., Лельч., Асіп., Бярэз. (ЛАБНГ, ЛП, Мат. Гродз.), *трэ́сці* незак. — Верхнядзв. (Шаталава), *растру́шываць* незак. — Ветк. (ЛАБНГ), *разбі́ваць* незак. — паўдн.-зах. д. (акрамя ўсходняй часткі), зах.-пал. г., цэнтральная частка сярэд.-бел. г., спарадычна віц.-маг. г. (ЛАБНГ, ЛП, Мат. Гродз.), *біць* незак. — Гродз. (Мат. Гродз.), *разбі́ўка* ж. — Навагр., Ельск. (Мат. Гродз., ЛП), *раскідáць* зак., *раскідваць* незак. — паўдн.-усх. з. (акрамя заходняй часткі), Гродз. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Мат. Маг., Мат. апыт.), *калаці́ць* незак. — Віл., Леп., Бярэз. (ЛАБНГ), *раскала́чываць* незак. — Віц., Лёзн., Чэрв., Бых. (ЛАБНГ).

4. ЗБОР І АПРАЦОЎКА ЎРАДЖАЮ

Абіваць (лён)

Выбіваць семя з галовак ільну.

абіваць незак. — Гродз., Навагр., Стол., Маз. (ГЧ, ЖНС, Мат. Гродз.), *б́ыты* незак. — Кобр. (СНМ).

Адыходы пры ачыстцы бабовых і сланечніка

шалупа́йкі мн. — паўдн.-усх. з., Мядз., Лаг., Барыс., Бял., Чэрв. (ЛАБНГ), *лупі́ны* мн. — гродз.-бар. г., зах.-пал. г., Сморг., Віл. (ЛАБНГ), *лупа́йкі* мн. — зах.-пал. г., Драг., Калінк., Маз. (ЛАБНГ, ЛП), *лупаві́ны* мн. — Зэльв., Бар., Лях., Ивац. (ЛАБНГ, Сцяцко ДС), *лупо́ўка* ж. зб. — Пін. (Шаталава), *лупі́нне* н. зб. — Драг., Кобр. (ЛАБНГ), *лупякі́* мн. — Драг. (ЛАБНГ), *улупа́хі* мн. — Краснап. (ЛАБНГ), *лушпа́йкі* мн. — пал. р., усх.-маг. р., Слуцк. (ЛАБНГ), *лушпі́ны* мн. — Валож., Карэл., Мін., Бярэз. (ЛАБНГ), *лушчаві́ны* мн. — Дубр., Зэльв., Слон., Чэрык., Бяроз. (ЛАБНГ), *лушпаві́ны* мн. — Стаўб., Нясв., Ивац. (ЛАБНГ), *лушчы́ны* мн. — Бераст., Шчуч. (ЛАБНГ), *шалуп́кі* мн. — Віц., Віл., Докш., Леп., Бярэз., Бых., Касц., Гом. (ЛАБНГ), *шалупі́ны* мн. — Глыб., Астр., Лаг., Дубр., Дзярж. (ЛАБНГ), *шалупа́* ж. зб. — Капыл. (ЛАБНГ), *скарлупа́* ж. зб. — Саліг. (ЛАБНГ), *шкарлупа́* ж. зб. — Кобр. (ЛАБНГ), *шулу́нашкі́* мн. — Мсцісл. (ЛАБНГ), *шкарлуп́кі* мн. — Чав. (ЛАБНГ), *шалуп’е́* н. зб. — Паст., Шарк., Барыс., Чашн., Тал. (ЛАБНГ), *шалуха́* ж. зб. — віц.-маг. г., Паст., Слуцк., Кам. (ЛАБНГ), *шкалушы́на* ж. зб. — Рас. (ЛАБНГ), *стру́ча* н. зб. — Ушацк.,

Тал., Чэрв., Асіп., Слаўг., Кам. (ЛАБНГ), *струкі́* мн. – Верхнядзв., Беш., Пух., Слаўг. (ЛАБНГ), *стручкі́* мн. – Паст., Арш., Кам. (ЛАБНГ), *стручо́к* м. зб. – Ельск. (ЛАБНГ), *шалу́шкі* мн. – Верхнядзв., Рас., Слаўг. (ЛАБНГ), *шарлу́пкі* мн. – Мёр., Гарад., Беш. (ЛАБНГ), *шалупа́і* мн. – Лаг., Чэрв. (ЛАБНГ), *лу́ска* ж. зб. – Паст., Воран., Бярэз., Чач., Лельч. (ЛАБНГ), *бабаві́нне* н. зб. – Кам. (ЛАБНГ), *бабо́ўнік* м. зб. – Петр. (ЛАБНГ), *буцве́нне* н. зб. – Драг. (ЛАБНГ), *гало́вы* мн. – Пол. (ЛАБНГ), *гарашо́ўнік* м. зб. – Петр. (ЛАБНГ), *лу́скі* мн. – Брасл. (ЛАБНГ), *пéнкі* мн. – Хоц. (ЛАБНГ);

адходы пры ачыстцы зерня і перапрацоўцы яго на крупы: *буза́* ж. зб. – Рэч. (НС), *лузга́* ж. зб. – Верхнядзв. (Шаталава), *падкруп’е* н. зб. – Лун. (Шаталава);

адходы пры веянні: *зэ́лле* н. зб. – паўн.-зах. з., паўн.-усх. д. (ЛАБНГ), *шушні́ца* ж. зб. – Паст., Ашм., Мядз., Віл., Краснап., Клецк., Буда-Каш., Лоеў. (ЛАБНГ, СПЗБ), *адвёйкі* мн. – Івац., Малар. (ДСБ, ЛП), *паза́дак (поза́док)* м. зб. – Жытк., Стол. (ТС), *пóзаддзе* н. зб. – Стол., Ельск. (ТС), *фрус* м. зб. – Паст., Шчуч. (СПЗБ), *шалуха́* ж. зб. – Лід., Вілен. р. (СПЗБ), *аза́дзі* мн. – Вілен. р. (СПЗБ), *ашакé* мн. – Гродз. (Цыхун), *ко́сці* мн. – Чач. (ЛАБНГ), *па́расткі* мн. – Карэл. (Шаталава), *пло́ўшачкі* мн. памянш. – Воран. (СПЗБ), *смяту́ха* ж. зб. – Гродз. (СПЗБ), *субарні́ца* ж. зб. – Глыб. (СПЗБ), *хабо́ўце* н. зб. – Гарад. (НЛ), *шума́* ж. зб. – Круп. (ЛАБНГ), *чума́* ж. зб. – Паст. (СПЗБ), *шумна́* ж. зб. – Віл. (СПЗБ), *шу́шамець* ж. зб. – Пух. (ЛАБНГ), *шу́шамце* н. зб. – Драг. (ЛАБНГ), *шчы́нкі* мн. – Бярэз. (СПЗБ);

адходы пры веянні з дапамогай апалушак (маленькіх начовак): *пало́ва* ж. зб. – паўдн.-усх. з., зах.-пал. г. (пераважна іх заходняя частка), Маг. р., Бераст., Лях., Старадарож. (ЛАБНГ), *пала́нкі* мн. – усх.-маг. р., Маг. р., Барыс., Навагр., Валож., Нясв., Слуцк., Асіп., Слон., Старадарож. (ЛАБНГ), *апáліны* мн. – Астр., Навагр., Валож., Нясв., Слон., Асіп., Івац., Слуцк., Пін., Стол., Люб., Старадарож. (ЛАБНГ, Н. сл.-сць, Шаталава), *апóліны* мн. – Шум., Круп., Гор., Дзятл., Малар. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, Мат. Гродз.), *апóлкі* мн. – Пол.,

Ушацк., Тал. (ЛАБНГ), *палаві́нне* н. зб. – Дубр., Гор., Бераст. (ЛАБНГ), *аша́кі* мн. – паўн. р. (ЛАБНГ), *шакóлы* мн. – паўн. р. (ЛАБНГ), *пух* м. зб. – усх.-пал. г., Слуцк. (ЛАБНГ), *пасе́і* мн. – Іўеў., Гор., Шкл., Навагр., Бярэз., Віл., Лаг., Докш., Тал., Бял. (ЛАБНГ), *пасе́йкі* мн. – Ушацк., Сморг., Барыс., Круп., Кругл., Дубр., Асіп., Бял., Бых. (ЛАБНГ), *асе́ўкі* мн. – Лёзн., Слуцк. (ЛАБНГ), *шалуха́* ж. зб. – Віл., Лід., Пух., Бярэз., Слон., Лельч. (ЛАБНГ, Шаталава), *луска́* ж. зб. – Ашм., Драг., Ивац. (ЛАБНГ), *адхо́ды* мн. – Пруж. (ЛАБНГ), *лупа́* ж. зб. – Стол. (ЛАБНГ), *тоўч* м. зб. – Стол. (ЛАБНГ), *кастру́кі* мн. – Паст. (ЛАБНГ), *плéвы* мн. – Сморг. (ЛАБНГ), *пыл* м. зб. – Бых., Раг., Астр. (Мат. Гродз.), *сме́цце* н. зб. – Добр. (ЛАБНГ), *шалупа́* ж. зб. – Лельч. (ЛАБНГ), *шара́ткі* мн. – Мсцісл. (ЛАБНГ), *шума́* ж. зб. – Верхнядзв. (ЛАБНГ), *шў́ства* ж. зб. – Лун. (ЛАБНГ, Шаталава).

адходы пры прасейванні рэшатам: *в́ысеўкі* мн. – Іўеў., Мін., Слуцк., Шум. (ЛАБНГ), *асе́ўкі* мн. – Мсцісл. (Бялькевіч), *асе́і* (*осе́і*) мн. – Стол. (ТС), *пасе́йкі* мн. – Ушацк. (НС), *скру́жыны* мн. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *спру́жыны* мн. – Маст., Навагр. (СПЗБ), *надкру́жніца* ж. зб. – Пух. (СПЗБ), *аўсю́кі* мн. – Петр. (Шаталава), *во́тлубы* мн. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *луска́* ж. зб. – Маз. (Кучук), *лу́шта* ж. зб. – Навагр. (ЖС), *плéўкі* мн. – Сморг. (СПЗБ), *плóўшы* мн. – Воран. (СПЗБ), *хвост* м. зб. – Жытк. (ТС);

нявее́нае збо́жжа: *ба́рла* н. зб. – Паст., Сморг., Воран. (СПЗБ).

Азяро́дзіць

Сушыць снапы на азяродзе (прыстасаванне, якое складаецца з доўгіх жэрдак, замацаваных на слупах).

азяро́дзіць незак. – цэнтр. з., Петр., Лельч. (ЛАБНГ, ЖС), *в́ешаць* незак. – Брасл., Іўеў., Сен., Валож., Маг., Саліг., Лельч. (ЛАБНГ), *клас́ці* незак. – Верхнядзв., Рас., Пол., Астр., Хоц., Нараўл. (ЛАБНГ), *надзява́ць* незак. – Шарк., Глыб., Пол. (ЛАБНГ), *наса́дзіць* зак. – Ушацк., Чэрык.

(ЛАБНГ), *ста́віць* незак. — Смарг., Ельск. (ЛАБНГ), *астра-ві́ць* незак. — Бял. (ЛАБНГ), *затыка́ць* незак. — Светлагор. (ЛАБНГ), *ніза́ць* незак. — Шчуч. (ЛАБНГ), *астро́мніць* незак. — Тал. (ЛАБНГ), *ура́ць* незак. — Круп. (ЛАБНГ), *чапля́ць* незак. — Кругл. (ЛАБНГ).

Ачышчаць (зерне)

Знімаць лупіну.

лушчы́ць незак. — гродз.-бар. г., пал. р., паўн. р., Дзярж., Кір., Чэрык. (ЛАБНГ), *вылу́шчваць* незак. — Верхнядзв., Паст., Віл., Лаг., Кам., Бяроз., Кобр., Краснап., Драг. (ЛАБНГ), *лу́скаць* незак. — усх.-маг. р. (ЛАБНГ), *вылу́зваць* незак. — Барыс., Круп., Асіп., Краснап., Клецк., Слуцк., Калінк., Добр. (ЛАБНГ), *лу́заць* незак. — Чэрв., Бых., Слаўг., Карм. (ЛАБНГ), *лу́згаць* незак. — Люб. (ЛАБНГ), *лу́жыць* незак. — Гор., Капыл. (ЛАБНГ), *лу́піць* незак. — пал. р., Кругл., Маг. (ЛАБНГ), *шчалука́ць* незак. — Мядз., Віл., Лаг., Гор. (ЛАБНГ), *абганя́ць* незак. — Віл., Шчуч., Воран. (СПЗБ), *церабі́ць* незак. — Малар., Стол. (ЛАБНГ), *абдзяра́ць* незак. — Мсцісл. (Юрчанка), *рызава́ць* незак. — Свісл. (СРЛГ);

ачышчаць зерне ад смецця і саломы: *по́йсаваць* незак. — заходняя частка паўн.-зах. з. (СПЗБ), *вытраса́ць* незак. — Навагр., Вілен. р. (СПЗБ), *абме́сці* зак. — Віл. (СПЗБ), *апіха́ць* незак. — Бял. (НС), *выганя́ць* незак. — Верхнядзв. (СПЗБ), *вычы́няты* незак. — Брэст. (ДСБ), *каласава́ць (колосова́ты)* незак. — Кобр. (СНМ);

ачышчаць зерне ўручную: *вархавя́ць* незак. — Бял., Бых., Кругл., Слаўг. (Мат. Маг., Н. сл.-сць), *абцяра́ць* незак. — Паст. (СПЗБ), *кружы́ць* незак. — Шчуч. (Сл. Гродз.);

ачышчаць зерне спецыяльным прыстасаваннем — драчам: *націра́ць* незак. — Чач. (Мат. апыт.).

Валакно (ільну)

валакно́ н. зб. — спарадычна паўн.-зах. з. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *ку́жаль* м. зб. — Глыб., Рас., Гарад., Віл., Лаг., Гродз.,

Шчуч., Дзятл., Уздз., Чэрв., Раг., Нараўл., Вілен. р. (СПЗБ), *каса́* ж. зб. — Брасл., Іўеў., Чэрв., Вілен. р. (СПЗБ), *ко́скі* мн. — Вілен. р. (СПЗБ), *каўту́н* м. зб. перан. — Пух. (СПЗБ), *лён* м. зб. — Віл. (СПЗБ), *спло́шніна* ж. зб. — Паст. (СПЗБ), *чалó* н. зб. — Петр. (Шаталава);

валакно з ніжняй часткі трасты льну: *камлі́* мн. — Брасл., Астр., Гродз., Шчуч., Лід., Вілен. р. (СПЗБ), *каницы́* мн. — Астр. (СПЗБ);

валакно з верхняй часткі трасты льну: *вярхо́ўе* н. зб. — Шум. (СПЗБ), *галаўкі́* мн. — Навагр. (3 нар. сл.);

валакно пасля часання: *кары́нкі* (*коры́нкі*) мн. — Бяроз. (ДСБ), *паду́зрапкі* мн. — Гродз. (3 нар. сл.);

лепшы сорт ільну: *сяро́дкі* мн. — Чач. (Мат. апыт), *пя-рэдзеркі* мн. — Чэрв. (Шатэрнік);

канаплянае валакно: *пянька́* ж. — Віл., Раг. (СПЗБ);

грубае валакно, якое атрымліваецца пры апрацоўцы льну, канпель і пад: *паку́ла* ж. зб. — спарадычна паўн.-зах. з. (СПЗБ, НС, СНМ, Шаталава), *паку́лле* н. зб. — Смарг., Бар., Гродз., Шчуч., Раг. (СПЗБ), *пакулі́* мн. — Брасл., Іўеў., Воран. (СПЗБ), *пакуль* м. зб. — Лоеў. (Янкова), *паку́ліна* н. зб. — Мсцісл. (Юрчанка), *па́трап'е* н. зб. — Чач. (Мат. апыт).

Веяць

Ачышчаць збожжа ад мякіны (адходы, якія застаюцца пасля абмалоту зерневых культур).

ве́яць незак. — Віл., Навагр., Чэрв., Мсцісл., Драг., Жытк., Стол., Лоеў., Вілен. р. (СПЗБ, ТС, ГЧ, Шатэрнік, Юрчанка), *пушы́ць* незак. — Паст., Глыб. (СПЗБ), *вў́палаць* зак. — Стол. (ТС), *апро́наваць* (*опро́нуваты*) незак. — Малар. (ЛП), *ярха-ва́ць* незак. — Жытк. (ЛІМПП);

веяць пры дапамозе арфы (машыны для веяння збожжа): *арфава́ць* незак. — спарадычна зах. з. (СПЗБ, ДС, 3 нар. сл., Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., Каспяровіч, Сцяцко), *ярхова́ць* незак. — Жытк. (ТС);

веяць уручную: *кíдаць* зак. — Мсцісл. (Юрчанка);

веяць пры дапамозе апалушак у хатніх умовах: *пала́ць* незак. — цэнтральная частка сярэд.-бел. г., гродз.-бар. г. (СПЗБ, ТС, НС, Шаталава, Шатэрнік), *пало́ць* незак. — паўн. р. (ЛАБНГ, НЛ), *скру́жваць* незак. — Маст., Навагр., Зэльв., Ваўк., Вілен. р. (СПЗБ, ДС, Сцяцко);

веяць пры дапамозе рэшата: *падсява́ць* незак. — Навагр. (СПЗБ);

веяць на ветры: *вётрыць* незак. — Пол., Чэрв., Мсцісл., Чач. (НЛ, Юрчанка, Мат. апыт.), *вы́вахаць* зак. — Астр. (Мат. Гродз.), *пала́ць* незак. — Старадарож. (СНМ); *вы́нетрахлы* (пра збожжа) дзеепрым. — Гродз. (Сл. Гродз.).

Выкопваць (бульбу)

капа́ць незак. — агульн. (ЛАБНГ, СПЗБ, ГЧ, Юрчанка, Мат. апыт.), *выбіра́ць* незак. — Глыб., Смarg., Віл., Докш., Маст., Ваўк., Мсцісл., Пруж. (СПЗБ, Юрчанка), *рыць* незак. — Клім., Краснап., Мсцісл. (ЛАБНГ, Юрчанка);

выворваць бульбу пры дапамозе плуга: *падбіра́ць* незак. — Верхнядзв., Валож., Вілен. р. (СПЗБ), *выво́рваць* незак. — Зэльв., Чэрв. (Мат. Гродз., Шатэрнік), *разо́рваць* незак. — Дзятл., Бераст. (Сл. Гродз., Мат. Гродз.), *ато́рваць* незак. — Навагр. (Сл. Гродз.), *падо́рваць* незак. — Маз. (ЛМПП), *пабра́ць* зак. — Іўеў. (СПЗБ), *разганя́ць* зак. — Мсцісл. (Юрчанка);

выбіраць бульбу рукамі: *выбіра́ць* незак. — Чэрв. (Шатэрнік), *ташчы́ты* незак. — Драг. (ДСБ);

выбіраць рукамі бульбіны з-пад карча: *шчу́паць* незак. — Клім., Чэрык. (Мат. Маг.), *ма́цаць* незак. — Чач. (Мат. апыт.), *падгледзе́ць* зак. — Лоеў. (Янкова), *падшчы́пыва́ць* незак. — Мсцісл. (Юрчанка);

працэс выкопвання бульбы: *капа́нне* н. — усх. з., Брасл., Глыб., Віл., Навагр., Дзятл., Стаўб., Клецк., Шчуч., Іўеў., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *ко́пка* ж. — Хойн. (ЛМПП), *пакапа́нне* н. — Астр. (Сл. Гродз.);

пачатак уборкі бульбы: *закопкі* мн. — Гродз. (Сл. Гродз.);

завяршэнне ўборкі бульбы: *дако́пкі* мн. — Верхнядзв., Гарад., Лід., Навагр., Іўеў., Чэрв., Бярэз., Лоеў. (СПЗБ, НЛ, Мат. Гродз., Янкова), *акóпины* мн. — Паст., Астр. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *абко́пкі* мн. — Хойн. (ЛМПП).

Вымочваць (лён)

Трымаць лён у вадзе, каб адстала траста.

мачы́ць незак. — агульн. (СПЗБ, Мат. апыт.);

вымачаны лён: *бе́лы лён* м. — Брасл., Астр. (СПЗБ), *по́мак* м. — Гродз. (СПЗБ).

Жаць

Зразаць хлебныя злакі сярпамі ці жатнымі машынамі.

жаць незак. — агульн., Вілен. р. (СПЗБ, ТС, ГЧ, ДС, ЛП, Мат. Гродз., Сцяцко, Юрчанка, Мат. апыт.), *нажына́ць* незак. — Астр., Пух., Касц. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *сажа́ць* зак. — Брасл., Глыб., Сморг. (СПЗБ), *пазжа́ць* зак. — Мсцісл. (Юрчанка), *ужына́ць* незак. — Петр. (ЛП), *навалі́ць* зак. — Петр. (ЛП), *пычавáць* незак. — Навагр. (СРЛГ), *урэ́заць* зак. — Шчуч., Іўеў. (СПЗБ);

пачаць жаць: *зажына́ць* незак. — спарадычна агульн. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз.),

закончыць жаць: *дажына́ць* незак. — Чэрв., Жытк. (ТС, Шатэрнік), *абжа́ца* зак. — Слон. (НЛ);

зжаць пэўную колькасць: *ужа́ць* зак. — Свісл., Навагр., Іўеў. (СПЗБ), *абжа́ца* зак. — Зэльв. (СРЛГ), *аджына́ць* незак. — Чэрв. (Шатэрнік), *нажына́ць* незак. — Астр. (СПЗБ);

зжаць збожжа і не звязваць яго ў снапы: *(кіну́ць) на жме́нькі* — Навагр., Карэл. (ЖС, Мат. Гродз.);

зажынкi (пачатак жніва і яго святкаванне): *зажы́нкi* толькі мн. — Паст., Сморг., Астр., Сен., Гродз., Бераст., Саліг. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Каспяровіч), *зажы́нак* м. — Бых., Акц., Калінк., Лельч. (ЛАБНГ), *зажы́н* м. — Верхнядзв., Рас. (ЛАБНГ), *зажэ́ла* толькі мн. — Малар. (НЛ);

першы нажаты ў час зажынак сноп: *зажы́н* м. — Верхнядзв., Рас., Барыс. (СПЗБ), *зажы́нак* н. — Брасл., Асіп., Вілен. р. (СПЗБ, Шаталава), *заж́атак* м. — Маст. (Сл. Гродз.), *дзед* м. — Паст., Глыб., Смарг., Іўеў. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *гаспада́р* м. — Клім., Люб. (Шаталава), *хазя́ін* м. — Вілен. р. (СПЗБ);

першая жменька зжатага жыта: *дзед* м. — паўн.-зах. з., Хоц., Брэсц., Бабр., Лельч., Нараўл. (ЛАБНГ), *сто́раж* м. — Жытк. (ТС);

дажынкi (заканчэнне ўборкі ўраджаю і яго святкаванне): *абжы́нкi* мн. — Паст., Віл., Докш., Вілен. р. (СПЗБ), *дажы́нкi* мн. — Астр., Чэрв. (Мат. Гродз., Шатэрнік), *канча́ткi* мн. — Смарг. (Сл. Гродз.);

нязжатыя каласы, пакінутыя на полі: *барада́* ж. — Рас., Ашм., Круп., Воран., Бар., Іўеў., Стаўб., Пух., Чэрв., Раг., Клім., Жытк., Лельч. (СПЗБ, ТС, ЖС, 3 нар. сл., Кучук, Шаталава), *каза́* ж. — Гродз., Зэльв., Кобр., Драг. (ДС, ЛП, НЛ, Сцяцко, Цыхун), *дзед* м. — Глыб. (СПЗБ), *дзяды́* мн. — Бяроз. (Шаталава), *кавалі́* мн. — Драг. (Н. сл.-сць), *прыганя́тыя* мн. — Рас. (Шаталава), *валакі́ (волокі́)* мн. — Драг. (3 нар. сл.), *драмакі́* мн. — Браг. (Шаталава), *за́круцень* м. — Бяроз. (Шаталава), *стая́н* м. — Пін. (Шаталава), *касло́* н. — Бераст. (Сл. Гродз.), *ку́дзерка* ж. — Стаўб. (3 нар. сл.);

пучок нязжатых каласоў, пакінутых пасля жніва (абрадавае): *каладу́н* м. — Верхнядзв., Глыб. (СПЗБ), *за́кру́тка* ж. — Вілен. р. (СПЗБ), *кве́тка* ж. — Бяроз. (Шаталава), *ку́зла* н. — Паст. (СПЗБ), *ку́кла* ж. — Іўеў. (СПЗБ), *ку́клачка* ж. — Ашм. (СПЗБ), *раёк* м. — Вілен. р. (СПЗБ);

каласы, якія падбіраюцца пасля жніва: *пагрэ́бкі* мн. — Гродз. (Мат. Гродз.).

Буртаваць

Закладваць бульбу, агародніну, сілас і да т. п. на захоўванне ў бурты (капцы).

буртава́ць незак. — Паст., Лід., Вілен. р. (СПЗБ), *загарну́ць* незак. — Шчуч. (Мат. Гродз.), *згарну́ць* зак. — Чэрв.

(Шатэрнік), *кага́ніць* незак. — Свісл. (Сл. Гродз.), *капі́ць* незак. — Хойн. (ЛМПП), *задалава́ці* (*задолова́ці*) зак. — Бела-стоц. р. (СПЗБ);

яма для захоўвання бульбы: *скапе́ц* (*скопе́ц*) м. — Брэсц., Пруж., Пін. (ДСБ), *акóпец* м. — Маз., Хойн. (ЛМПП), *капе́ц* м. — Маз., Хойн. (ЛМПП), *кап'я́к* (*коп'я́к*) м. — Жытк. (ТС), *ярус* м. — Бяроз., Ганц. (ДСБ), *бурт* м. — Маз. (ЛМПП), *мі́та* ж. — Маз. (ЛМПП).

Збіраць (ураджай)

збіра́ць незак. — Гродз., Мсцісл. (Мат. Гродз., Юрчанка), *ватра́ць* зак. — Лоеў. (Янкова), *зняць* зак. — Вілен. р. (СПЗБ), *напахáць* зак. — Лоеў. (Янкова);

сабраць вялікі ўраджай: *накропі́ці* зак. экспр. — Бела-стоц. р. (СПЗБ);

збор ураджаю: *убо́рка* ж. — агульн. (Мат. апыт., Юрчанка);

звесці збожжа з поля ў гумно: *увабра́ць* зак. — Верхнядзв., Мёр., Чач., Лоеў. (Шаталава, Янкова, Мат. апыт.);

убіраць гародніну: *кашчы́ць* незак. — Дзятл. (Сл. Гродз.).

Звязваць (сноп)

вяза́ць незак. — Кам., Вілен. р. (СПЗБ), *пабіра́ць* незак. — Вілен. р. (СПЗБ);

звязваць сноп пры дапамозе спецыяльнай прылады: *уцуркава́ць* зак. — Лях. (СПЗБ), *скныпля́ць* зак. — Зэльв. (ДС, Сцяцко);

звязваць невялікія снапы для сушкі (канюшыну, бульбоўнік і інш.): *чупкава́ць* незак. — Астр. (СРЛГ);

звязваць салому ў кулі: *крэмпавáць* незак. — Слон. (Сл. Гродз.).

Жніво

Уборка збожжавых культур сярпамі або ўборачнай тэхнікай.

жні́ва н. — паўночная частка паўн.-зах. з., спарадычна сярэд.-бел. г., пал. р. (АЛА, ДАБМ, ЛАБНГ, ГЧ, Янкова), *жні́вó* н. — Маг. р., Сморг., Валож., Барыс., Круп., Зэльв., Воран., Навагр., Іўеў., Чэрв., Ивац., Иван., Ганц., Петр., Малар., Лоеў. (АЛА, ДАБМ, ЛП, Мат. Гродз., Сцяцко, Шатэрнік, Юрчанка), *пі́льніца* ж. — Верхнядзв., Ушацк., Докш., Іўеў. (ЛАБНГ), *пі́льная рабо́та* — Пол., Астр. (ЛАБНГ), *жа́тва* ж. — Лоеў. (ЛАБНГ), *жніўня́ны* мн. — Лельч. (Кучук), *убо́рашная* ж. — Краснап. (ЛАБНГ), *убо́рка* ж. — Краснап. (ЛАБНГ), *пія́тніца* ж. — Паст. (ЛАБНГ);

час жні́ва: *жні́ва* н. — спарадычна паўн.-зах. з., Чэрв., Кам., Пруж., Бяроз., Ивац., Нараўл. (ЛАБНГ, СПЗБ), *жні́вó* н. — спарадычна сярэд.-бел. г., Лёзн., Арш., Хоц., Брэсц., Жытк., Маз. (ЛАБНГ, ТС, Бялькевіч), *жні́ва́* ж. — Кобр., Драг., Хойн., Нараўл. (ЛАБНГ), *жні́ва́ гарáча* — Слуцк., Пін. (ЛАБНГ), *па́ра* ж. — спарадычна паўн. р., Іўеў. (ЛАБНГ), *ця́жка па́ра* — Кам. (ЛАБНГ), *пры́пар* м. — паўн. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пі́льніца* ж. — Верхнядзв., Ушацк., Сморг., Докш., Іўеў. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз.), *гарáчка* ж. — Мёр. (ЛАБНГ), *гарáчка вялі́ка* — Нясв. (ЛАБНГ), *гарáчы* прым. — Свісл., Навагр., Іўеў., Чэрв. (СПЗБ), *убо́рачная* ж. — Краснап. (ЛАБНГ), *убо́рка* ж. — Краснап. (ЛАБНГ), *шалё́нка* ж. — Мёр. (ЛАБНГ), *сязо́н* м. — Мядз. (СПЗБ).

Малаціць

Выбіваць зерне з каласоў.

малаці́ць незак. — пераважна агульн., за выключэннем крайніх зах.-пал. г. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ГЧ, ЖНС, Мат. Гродз., Шатэрнік, Юрчанка), *бі́ць* незак. — Астр., Ашм., Віл., Воран., Драг. (ЛАБНГ, СПЗБ), *абі́ваць* незак. — паўн.-зах. з., спарадычна цэнтральная частка усх. з., гродз.-бар. г. (ЛАБНГ), *абабі́ваць* незак. — Брасл., Мін., Пруж. (ЛАБНГ, СПЗБ), *адбі́ваць* незак. — Клім. (ЛАБНГ), *калаці́ць* незак. — зах.-пал. г., спарадычна гродз.-бар. г., Гом. р., Мін. р., Пол., Астр., Стол., Старадарож., Браг. (ЛАБНГ, СПЗБ), *акало́чваць*

незак. – Бяроз., Стол., Браг. (ЛАБНГ), *абкало́чваць* незак. – Бераст., Іўеў. (ЛАБНГ, СПЗБ), *каласава́ць* незак. – Чэрв., Драг., Пін., Лельч. (ЛАБНГ, ЛП, Шатэрнік), *бі́чава́ць* незак. – Брасл., Раг. (СПЗБ), *по́йсаваць* незак. – Верхнядзв., Паст. (СПЗБ), *абі́гоўваць* незак. – Ваўк. (СРЛГ), *абсцё́бваць* незак. – Шум. (ЛАБНГ), *блё́шкаць* незак. – Паст. (ЛАБНГ), *вۇ́згаць* незак. – Паст. (СПЗБ), *выхва́стываць* незак. – Чэрв. (Шатэрнік), *дуць* незак. – Смарг. (СПЗБ), *пу́каць* незак. – Мсцісл. (Юрчанка), *пытле́ць* незак. – Лід. (Сл. Гродз.), *хварастава́ць* незак. – Рас. (Шаталава);

абмалочваць ячмень: *каласава́ць* незак. – паўдн.-зах. д., сярэд.-бел. г., зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *по́йсаваць* незак. – паўн.-зах. з. (ЛАБНГ), *пу́каць* незак. – віц.-маг. г. (ЛАБНГ), *ані́хаць* незак. – Маг. р., Круп., Капыл. (ЛАБНГ), *ні́хаць* незак. – Мсцісл. (ЛАБНГ), *адбі́ваць* незак. – Віц. (ЛАБНГ), *пу́хава́ць* незак. – Бярэз. (ЛАБНГ);

малаціць цапамі: *га́паць* незак. – Навагр. (СРЛГ), *пу́каць* незак. – Шум. (СПЗБ), *пульсава́ць* незак. – Гродз. (СПЗБ), *рандэ́ліць* незак. – Карэл. (Сл. Гродз.);

працэс абмалоту цапамі: *прастамало́т* м. – Мсцісл. (Юрчанка);

малаціць уручную для атрымання кулявой саломы: *аббі́ваць* незак. – Бял., Слаўг., Мсцісл., Чач., Хойн., Вілен. р. (СПЗБ, Мат. Маг., ЛМПП, Юрчанка), *абі́ваць* незак. – Навагр. (ЖНС), *калаці́ць* незак. – Воран., Навагр., Слон. (Мат. Гродз.), *блё́шкаць* незак. – Вілен. р. (СПЗБ), *каласі́ць* (*колосэ́тэ*) незак. – Драг. (ЖНС);

малаціць другі раз: *каласава́ць* незак. – Гродз., Зэльв., Ваўк., Бар., Іўеў., Карэл., Мін. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *по́йсаваць* незак. – Верхнядзв., Лід., Навагр. (Мат. Гродз., Шаталава), *по́йсаць* незак. – Воран. (Мат. Гродз.), *перабі́ць* зак. – Жытк., Воран. (ТС, Мат. Гродз.);

малацьба: *малацьба́* ж. – Верхнядзв., Мсцісл., Чач. (СПЗБ, Юрчанка, Мат. апыт.), *малаце́нне* н. – Зэльв. (ДС, Мат. Гродз., Сцяцко), *малачэ́нне* н. – Мсцісл. (Юрчанка);

адыходы пры малацьбе: *мякіна* ж. зб. — агульн. (ЛАБНГ), *зэлле* н. зб. — паўн.-усх. д., спарадычна паўн.-зах. з., зах.-пал. г., усх.-пал. р. (ЛАБНГ), *зяло́* н. зб. — Гом. р., Мін. р., Чэрв., Бярэз. (ЛАБНГ), *пустазэлле* н. зб. — усх.-маг. р., Гом. р., Маг. р., Сморг., Лаг., Барыс., Круп., Ивац., Капыл., Гл., Лельч. (ЛАБНГ), *вотрыны* мн. — паўн.-усх. д., акрамя ўсх.-маг. р. (ЛАБНГ, НС, Шаталава), *пало́ва* ж. зб. — паўдн.-усх. з., зах.-пал. г., Зэльв., Беластоц. р. (ЛАБНГ, ЖНшС, НС, Мат. Гродз.), *зго́ніны* мн. — зах.-пал. г., цэнтральная частка пал. р., Слон., Чэрв. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖС, Шаталава, Шатэрнік), *зго́нін* м. зб. — Лун., Стол., Малар. (ЛП), *аме́ці* мн. — Мін. р., Гродз., Шчуч., Зэльв., Свісл., Навагр., Стаўб., Чэрв., Слуцк., Драг., Капыл., Гл. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖС, 3 нар. сл., Мат. Гродз., Янкоўскі), *аме́ціны* мн. — Пол. (НЛ), *аме́цё* н. зб. — Лях. (СПЗБ), *абме́ці* мн. — Астр., Гродз., Шчуч., Карэл., Пін. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *аме́цья* н. зб. — Ганц. (Кучук), *скру́жыны* мн. — Рас., Карэл. (Шаталава), *скру́жкі* мн. — Тал. (Шаталава), *абу́рыны* мн. — усх.-пал. г. (ЛАБНГ, НС, Янкова), *аці́ра* ж. зб. — Гом. р., Раг., Чач., Слаўг., Бяроз. (ЛАБНГ, СПЗБ, Н. сл.-сць, Мат. апыт.), *ато́ра* ж. зб. — усх.-маг. р. (ЛАБНГ), *ако́т* м. зб. — Мёр., Чэрв. (ЖНС, Шатэрнік), *ако́цце* н. зб. — Стаўб. (Мат. мін.-мал.), *ацяро́шкі* мн. — Воран. (ЛАБНГ), *церуха́* ж. зб. — Бераст. (Сл. Гродз.), *паза́дкі* мн. — усх.-пал. г., Валож., Навагр., Іўеў., Ганц., Лун., Жытк., Старадарож. (ЛАБНГ, ТС, Мат. Гродз.), *аза́дкі* мн. — усх.-пал. г., Паст., Брасл., Іўеў. (ЛАБНГ, ТС, ЛП), *паза́ддзе* н. зб. — спарадычна паўн. р., Бял., Чэрв. (ЛАБНГ, НЛ, НС, Каспяровіч, Шатэрнік), *аза́ддзе* н. зб. — Верхнядзв., Пол., Чэрык., Драг. (ЛАБНГ, Мат. Маг.), *азадо́к* м. зб. — Стол. (ТС), *паза́дзее* н. зб. — Калінк. (ЛМПП), *наслéд* м. зб. — гродз.-бар. г., Дзятл., Стаўб., Петр. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., ЛМПП, Цыхун), *насля́ды* мн. — гродз.-бар. г., Паст., Вілен. р. (СПЗБ), *наслéдкі* мн. — Петр. (Шаталава), *апаслéд* м. зб. — Кам. (ЛАБНГ), *буза́* ж. зб. — слуцк.-маз. г., Клецк. (ЛАБНГ), *су́бар* ж. зб. — усх.-маг. р., Гом. р., Маг. р., Чач., Лоеў. (ЛАБНГ, Мат. Маг., Юрчанка, Янкова, Мат. апыт.), *сме́цце* н. зб. — Пруж. (ЛАБНГ), *шме́ц-*

це н. зб. — Леп. (ЛАБНГ), *шмяццё* н. зб. — Круп. (НС), *сёрнасць* ж. зб. — Ивац. (ЛАБНГ), *сусніца* ж. зб. — Слуцк., Калінк. (ЛАБНГ), *шума* ж. зб. — Глыб., Віл. (ЛАБНГ), *колас* м. зб. — усх.-пал. г., Віл., Воран. (ЛАБНГ), *каласіны* мн. — Паст., Ашм., Іўеў. (ЛАБНГ, СПЗБ), *каласавіны* мн. — Пол. (НЛ), *каласнік* м. зб. — Паст. (ЛАБНГ), *асцюк* м. зб. — Чэрв. (Шатэрнік), *асцень* м. зб. — Мсцісл. (Бялькевіч), *асціна* ж. зб. — Пол. (НЛ), *касцюлька* ж. зб. — Круп. (НС), *кашчары* мн. — Дзярж. (НС), *хлуст* м. зб. — Брэсц., Малар. (ДСБ, ЛП), *ахвóсці* мн. — Іўеў. (СПЗБ), *адхóды* мн. — Старадарож., Лоеў. (ЛАБНГ), *адскóкі* мн. — Ваўк. (Мат. Гродз.), *перабі́ванне* (*перэбі́ванье*) н. зб. — Жытк. (ТС), *скідзіны* мн. — Пін. (Шаталава), *амéліны* мн. — Лід. (Сл. Гродз.), *замóрак* м. зб. — Браг. (Шаталава), *палаві́нне* н. зб. — Стаўб. (Цыхун), *палоўка* ж. зб. — Пол. (НЛ), *шумаць* ж. зб. — Старадарож. (НС), *бэ́рла* н. зб. — Воран. (ЛАБНГ), *во́лаць* ж. зб. — Верхнядзв. (НС), *кало́сетка* ж. зб. — Стол. (ЛАБНГ);

вымалачанае зерне: *па́шнія* ж. — Бял., Уздз., Старадарож. (НС, Мат. мін.-мал.), *акало́т* м. — Астр., Жытк. (ТС, Мат. Гродз.), *акало́ціна* ж. — Лоеў. (Янкова), *умало́т* м. — Ваўк., Чэрв. (Мат. Гродз., Шатэрнік), *вы́малат* м. — Слаўг. (Мат. Маг.), *абмало́т* м. — Лід. (Мат. Гродз.), *абі́ўка* ж. — Драг. (ЛП), *го́нка* ж. — Лаг. (Варлыга), *драбні́ца* ж. — Віл. (Шаталава), *сі́ла* ж. — Мядз. (СПЗБ), *азáдлівае зерня́* — Ваўк. (ЛАБНГ);

нявымалачаныя каласы: *каласо́к* (*кулісо́к*) м. — Драг. (ДСБ), *пысы* мн. — Чэрв. (НЛ), *скружаві́ны* мн. — Барыс. (Мат. мін.-мал.);

раскладка снапоў для малацьбы: *пасáд* м. — спарадычна агульн. (ДАБМ, ТС, Каспяровіч, Шатэрнік), *сад* м. — Жытк. (ДАБМ), *пасцель* ж. — спарадычна паўдн.-усх. з., гродз.-бар. г., зах.-пал. г., Мін. р., паўн. р., Бярэз. (ДАБМ, Мат. мін.-мал., Варлыга, Шаталава), *пасцелька* ж. — Асіп. (Шаталава), *сцель* ж. — Браг. (ДАБМ), *наклáд* м. — Гродз., Маст., Ваўк. (ДАБМ), *бі́тка* ж. — Шчуч., Маст., Зэльв., Свісл. (ДАБМ, ДС, Сцяцко), *клад* м. — Пол., Гарад. (ДАБМ), *кладня́*

ж. – Глыб. (ДАБМ), *раскладка* ж. – Стол., Браг. (ДАБМ), *расклад* м. – Жытк. (ДАБМ), *постаць* ж. – Верхнядзв. (ДАБМ), *стаўка* ж. – Петр. (ДАБМ), *акало́ткі* мн. – Крыч. (Н. сл-сць), *падцэ́пак* м. – зах.-пал. г. (ДАБМ, Шаталава), *под* м. – спарадычна зах.-пал. г. (ДАБМ), *старана́* ж. – Леп., Барыс., Іўеў., Карэл., Пруж., Драг., Иван. (ДАБМ), *застаро́нак* м. – Кам. (ДАБМ), *памо́ст* м. – Пін. (ДАБМ), *во́сець* ж. – Светлагор. (ДАБМ), *пра́віца* ж. – Стол. (ДАБМ), *рад* м. – Барыс., Сен., Драг., Пін., Саліг., Петр., Светлагор. (ДАБМ), *радо́к* м. – Ганц., Пін. (ДАБМ, Шаталава), *круг* м. – Сен. (ДАБМ), *крэ́сцікі* мн. – Клім. (ДАБМ), *сцяг* м. – Пол. (НЛ), *шар* м. – Пол. (НЛ), *прут* м. – Пол. (ДАБМ), *плі́та* ж. – Раг. (ДАБМ), *ку́чкі* мн. – Гродз. (Цыхун), *паса́ць* ж. – Капыл. (ДАБМ), *прост* м. – Нараўл. (ДАБМ), *стру́пці* мн. – Пін. (ДАБМ);

складваць снапы ў ёўню для сушкі перад малацьбой:
насадзі́ць зак. – паўдн.-усх. з., сярэд.-бел. г. (ЛАБНГ), *наста́віць* зак. – цэнтр. з. (ЛАБНГ), *злажы́ць* зак. – Кобр. (ЛАБНГ), *наклáсці* зак. – Кобр. (ЛАБНГ), *навэ́сіць* зак. – Лун. (ЛАБНГ), *сцялі́ць* незак. – Лях. (ЛАБНГ);

вымятаць мятлой дробную салому і калоссе з абмалочанага жыта: *змята́ць* незак. – паўн.-зах. з., Гом. р., спарадычна паўн. р., Круп., Слуцк., Асіп., Бых., Лях., Ивац., Капыл., Ганц. (ЛАБНГ), *абмята́ць* незак. – Воран., Бар., Іўеў., Бярэз., Саліг., Люб. (ЛАБНГ), *вымята́ць* незак. – Шарк., Астр., Лаг., Слон. (ЛАБНГ), *падмята́ць* незак. – Пух. (ЛАБНГ), *сціра́ць* незак. – усх. з. (ЛАБНГ, СПЗБ, НЛ), *вычы́няць* незак. – зах.-пал. г., Гродз. р., Ушацк., Гарад., Карэл., Чэрв., Клім., Гл., Петр. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Шаталава), *счы́няць* незак. – спарадычна гродз.-бар. г., пал. р., Гарад. (ЛАБНГ), *зганя́ць* незак. – спарадычна паўн. р., Шчуч., Бярэз., Бых., Чав., Пруж., Кобр., Жлоб., Акц., Лельч., Лоеў. (АЛА, Шаталава), *згоні́ваць* незак. – Свісл., Карэл. (Шаталава), *абганя́ць* незак. – Хойн. (ЛАБНГ), *збі́ваць* незак. – Маз., Нараўл. (ЛАБНГ), *націра́ць* незак. – Барыс., Тал. (СПЗБ, Шаталава), *спуска́ць* незак. – Глыб., Пол. (ЛАБНГ, СПЗБ), *счы́шча́ць* незак. – Мсцісл., Лун. (Шаталава, Юрчанка), *аддзя-*

ляць незак. – Хоц. (ЛАБНГ), *выбіраць* незак. – Гор. (ЛАБНГ), *ша́стаць* незак. – Шчуч. (Сл. Гродз.);

**каласы, дробная салома, што змятаюцца з абмалоча-
нага збожжа:** *згрэ́біны* мн. – паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *згрэ́бкі* мн. – паўн.-зах. з. (ЛАБНГ), *сугрэ́бкі* мн. – Паст., Вілен. р. (СПЗБ), *абмёткі* мн. – Мсцісл. (Юрчанка), *зашкробачкі* мн. – Мсцісл. (Юрчанка), *падгрэ́бкі* мн. – Мсцісл. (Юрчанка), *перабі́ванне* (*перэбі́ванне*) н. зб. – Жытк. (ТС);

заканчэнне малацьбы: *дамало́ткі* мн. – Гарад., Шчуч., Іўеў, Чэрв., Нараўл., Вілен. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., Каспяровіч, Шатэрнік), *абмало́ткі* мн. – Лаг., Сен., Навагр. (Мат. Гродз., Варлыга, Каспяровіч).

Мяць (лён)

Пераломваць у многіх месцах сцяблы льну з мэтай ад-
дзялення ад іх трасты, з якой атрымліваюць валакно для
пражы.

мяць незак. – агульн. (Мат. Гродз., Мат. апыт.), *мядліць*
незак. – Вілен. р. (СПЗБ);

мяты лён: *валакні́на* ж. зб. – Лаг. (Варлыга), *суздро́мны*
прым. – Лоеў. (Янкова);

адыходы пры мянні льну: *мя́ленне* н. зб. – спарадычна
паўн. р. (СПЗБ), *амя́лле* н. зб. – Стаўб. (Мат. мін.-мал.), *аб-
мя́лкі* мн. – Мёр. (НС), *абмя́ліны* мн. – Верхнядзв. (СПЗБ),
падмя́лкі толькі мн. – Паст. (СПЗБ), *аця́жскі* мн. – Мядз.,
Смал. (СПЗБ, НС), *адця́жскі* мн. – Верхнядзв. (СПЗБ), *асмо́р-
жыны* мн. – Дзятл. (Мат. Гродз.), *трэ́нне* н. зб. – Чэрв.
(СПЗБ), *сува́лка* ж. зб. – Мсцісл. (Мат. апыт.).

Неўраджай

Дрэ́нны, нізкі ўраджай.

не́радзь ж. – Зэльв., Жытк., Стол. (ТС, ДС, Сцяцко), *няў-
ро́да* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *няўро́дзіца* ж. – Мсцісл. (Юрчан-
ка), *няго́д* (*него́д*) м. – Жытк. (ТС);

не ўрадзіць, даць дрэнны ўраджай або не даць увогуле: *зхібіць* зак. — Чэрв. (Шатэрнік), *з'ярэць* зак. — Чэрв. (Шатэрнік);

неўрадлівы: *неўрадліву* (*неўродліву*) прым. — Стол. (ТС), *няўда́лы* (пра лён) прым. — Чэрв. (Шатэрнік).

Палеглая збажына

палёгліца ж. — Ушацк. (НС), *по́лежань* ж. — Касц. (Мат. Маг.).

Прасейваць пры дапамозе рэшата (зерне)

скру́жваць незак. — Верхнядзв., Пол., Гродз., Ганц. (НЛ, Мат. Гродз., Цыхун, Шаталава), *выкру́жваць* незак. — Дзятл. (СПЗБ), *скру́жывацца* незак. — Мсцісл. (Юрчанка), *падсява́ць* незак. — Навагр. (ЖНС).

Рассцілаць для прасушвання (лён)

слаць незак. — Віл., Лаг., Вілен. р. (СПЗБ, Варлыга), *расціла́ць* незак. — Гродз., Бяроз. (СПЗБ), *распушча́ць* незак. — Гродз. (СПЗБ);

рассціланне льну: *насці́лкі* мн. — Ашм. (Сл. Гродз.), *сла́нне* н. — Зэльв. (Мат. Гродз.);

разасланы лён: *пасце́ль* ж. — Тал., Карэл. (Шаталава), *цяплі́ца* ж. — Вілен. р. (СПЗБ);

вылежацца (пра разасланы лён): *адле́жыцца* зак. — Воран., Лід. (СПЗБ), *вўлежацца* зак. — Браг. (НС), *падле́жаць* зак. — Гродз. (СПЗБ);

вылежаны лён: *сла́нец* м. — спарадычна паўн. р. (СПЗБ, СНМ), *ле́жаны* прым. — Навагр. (3 нар. сл.);

месца, дзе рассцілаюць лён: *слі́шча* н. — Дзятл., Мсцісл. (Мат. Гродз., Юрчанка), *сцёлі́шча* н. — Гродз. (Мат. Гродз.), *сцёлі́ска* н. — Бераст. (Сл. Гродз.), *пасланне́* н. — Навагр. (Мат. Гродз.), *льні́ск* н. — Ваўк. (СПЗБ);

падымаць разасланы лён: *падбіраць* незак. – паўднёвая частка паўн.-зах. з., Малар., Драг., Вілен. р. (СПЗБ, ДСБ, Мат. Гродз., Шаталава), *падымаць* незак. – Астр., Валож., Чач., Лоеў. (СПЗБ, Янкова, Мат. апыт.).

Рваць (лён)

рваць незак. – агульн. (ДАБМ, СПЗБ, Мат. Гродз.), *браць* незак. – Мсцісл., Жытк., Калінк. (СПЗБ, ТС, Юрчанка), *выбіраць* незак. – Барыс., Воран. (СПЗБ, Мат. мін.-маг.), *пабіраць* незак. – Чач., Лоеў. (Янкова, Мат. апыт.), *сабіраць* незак. – Астр., Лоеў. (Мат. Гродз., Янкова), *збіраць* незак. – Зэльв. (Мат. Гродз.), *скубаць* незак. – Пол., Гарад. (ДАБМ), *смóргаць* незак. – Лід. (Мат. Гродз.), *ту́рзаць* незак. – Дзятл. (Сл. Гродз.);

зрзаць лён: *здэ́ргіваць* незак. – Вілен. р. (СПЗБ);

пачатак уборкі льну: *зарва́лкі* мн., *зары́ўкі* мн. – Воран., Іўеў. (Сл. Гродз.);

заканчэнне ўборкі льну: *дары́ўкі* мн. – Навагр., Дзятл. (ЖС, Мат. Гродз.), *дакало́ткі* мн. – Свісл. (Сл. Гродз.), *до́біркі* мн. – Стол. (ТС), *ляны в́ыхад* м. – Карэл. (СПЗБ).

Сартаваць (гародніну)

Размяркоўваць, раскладваць (гародніну) па групах у залежнасці ад якасці.

перабіраць незак. – Навагр., Дзятл., Слон., Кобр., Драг., Чач., Лоеў., Вілен. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., Янкова, Мат. апыт.), *ну́рыць* незак. – Маст. (СРЛГ).

Салома

Сухія сцёблы злакавых раслін, што застаюцца пасля абмалоту.

жытняя салома: *жы́тняя сало́ма* – спарадычна паўн.-зах. з., паўдн.-зах. д. за выключэннем крайніх усходніх

раёнаў, Віц., Лёзн. (АЛА), (*а*)*ржаная салóма* – пераважна паўн.-усх. д., цэнтральная частка сярэд.-бел. г. (АЛА), *жы́тні́ца* ж. зб. – Чэрв., Люб. (Н. сл-сць, Шатэрнік);

пшанічная салóма: *пшані́чная салóма* – агульн. (АЛА), *пшо́нка* ж. зб. – Валож., Свісл., Лід. (АЛА, Сл. Гродз.), *пшо́нная салóма* – Маладз., Навагр. (АЛА), *пшані́чны по́шар* – Воран. (АЛА);

ячменная салóма: *ячме́нная салóма* – паўдн.-зах. д., усходняя частка сярэд.-бел. г., паўн. р. (АЛА), *ячме́нка* ж. зб. – спарадычна паўн.-зах. з., Жлоб., Рэч., Ветк. (АЛА, НС, Сл. Гродз.), *ячме́нская салóма* – Карэл. (АЛА), *ячме́нны по́шар* – Воран. (АЛА), *я́чная салóма* – усх.-пал. г., Гарад., Віл., Маладз., Лёзн., Шкл., Крыч., Пух., Маг., Слаўг., Ветк. (АЛА), *я́чніца* ж. зб. – Пух., Чэрв., Иван. (АЛА, Шатэрнік), *я́чная салóма* – Смал. (АЛА), *ячо́вая салóма* – Капыл. (АЛА);

аўсяная салóма: *аўся́на(я) салóма* – спарадычна агульн. (АЛА, Мат. апыт.), *аўся́нка* ж. зб. – спарадычна паўн.-зах. з., спарадычна паўдн.-усх. з., Лёзн., Чэрв. (АЛА, Н. сл-сць, Шатэрнік), *аўся́ніца* ж. зб. – Віл., Маладз., Пух., Івац., Маз. (АЛА), *по́шар* м. зб. – Воран. (АЛА);

грэчкавая салóма: *грацко́ўе* н. зб. – Карэл. (3 нар. сл.), *грача́нішча* н. зб. – Мёр. (ЖНС);

гароховая салóма: *гараха́ўнінне* н. зб. – Стаўб. (ЖС, НС), *гара́хаві́на* ж. зб. – Мёр. (Н. сл-сць), *гара́хаві́ны* мн. – Мядз. (НС);

цёртая салóма на корм жывёле: *це́рніца* ж. зб. – Пол. (НЛ);

салóма, якую падсцілаюць жывёле: *падсці́л* м. зб. – Стаўб. (СНМ), *падсці́лка* ж. зб. – Стаўб. (СНМ);

кулявая салóма: *праві́ца* ж. зб. – Навагр., Івац., Жытк. (ТС, НС), *кулява́я* прым. – Воран., Чэрв. (Мат. Гродз., Шатэрнік), *про́стая* прым. – Свісл. (Шаталава);

дробная салóма: *трахня́* ж. зб. – Астр. (Мат. Гродз.), *атру́скі* мн. – Мсцісл. (Бялькевіч);

дробная салома, якая застаецца пасля малацьбы: *атора* ж. зб. — усх.-маг. р. (Н. сл-сць, Бялькевіч), *вымалат* м. зб. — Гродз., Ваўк. (Мат. Гродз.), *абкалот* м. зб. — Стаўб. (СНМ), *згоніны* мн. — Дзятл. (Мат. Гродз.), *сугрóbкі* мн. — Мядз. (НС);

сухія сцёблы травяністых раслін: *гiч* м. зб. — Лельч. (Кучук), *дуддзё* н. зб. — Пол. (НЛ), *ду́тка* ж. зб. — Пол. (НЛ);

салома з проса: *плюсянніца* ж. зб. — Стол. (НЛ), *прасяніца* (*просяні́ца*) ж. зб. — Драг. (НЛ).

Трапаць (лён)

Ачышчаць валакно, выбіваючы кастрыцу (адходы, якія атрымліваюцца ў выніку перацірання адзеравянелых частак сцябла) спецыяльнай прыладай — трапачкай.

трапа́ць незак. — пераважна паўн.-зах. з., Чэрв., Мсцісл., Пін., Чач., Малар., Лоеў. (СПЗБ, ДСБ, Мат. Гродз., Юрчанка, Янкова, Мат. апыт.), *вылу́кшчываць* незак. — Вілен. р. (СПЗБ), *тапа́шыць* незак. — Дзятл. (Мат. Гродз.), *трасці́* незак. — Вілен. р. (СПЗБ);

трапанне льну: *трапа́нне* ж. — Брасл., Глыб., Шчуч., Воран. (СПЗБ), *трэ́пля* ж. — Слаўг. (Н. сл-сць);

вытрапаны лён: *трапа́ны* дзеепрым. — Лід., Бар. (СПЗБ);

адходы пры трапанні льну: *кастры́ца* ж. зб. — паўднёвая частка паўн.-зах. з., усх.-пал. г., Чач., Вілен. р. (СПЗБ, ТС, ГЧ, ЖНшС, Мат. Гродз., Шаталава, Янкова, Мат. апыт.), *кайстра́* ж. зб. — усх.-пал. г., спарадычна паўн. р., Шкл., Гродз., Чэрв., Чэрык., Чач., Вілен. р. (СПЗБ, ГЧ, НЛ, Шаталава, Мат. апыт.), *кайсцёр* м. зб. — Лоеў. (Янкова), *кастры́на* ж. зб. — Мёр. (Н. сл-сць), *ко́стра* ж. зб. — Жытк. (ТС), *каро́ста* ж. зб. — Зэльв., Ваўк., Свісл., Слон., Кам. (Мат. Гродз., Шаталава), *па́трап'е* н. зб. — спарадычна паўн. р., Навагр., Бярэз. (НС, 3 нар. сл., Шаталава), *патро́пкі* мн. — Верхнядзв., Лоеў., Браг. (Шаталава, Янкова), *атрэ́ны* мн. — Гродз., Воран., Лід., Уздз., Чэрв. (СПЗБ), *абця́жкі* мн. — паўночная частка паўн.-зах. з. (СПЗБ, Сл. Гродз., Шаталава), *абдзі́ркі* мн. — Пін.,

Лоеў. (Шаталава, Янкова), *цёрмяць* ж. зб. – Гродз., Маст., Калінк., Лоеў., Беластоц. р. (СПЗБ, Цыхун, Янкова), *мялле* н. зб. – Чач. (ЖНШС), *падмялле* н. зб. – Сморг. (СПЗБ), *амялле* н. зб. – Лоеў. (Янкова), *амычы* мн. – Навагр. (ЖС, 3 нар. сл.), *асмычаны* мн. – Карэл. (Шаталава), *вархі* мн. – Паст., Шчуч., Вілен. р. (СПЗБ), *вархоўе* н. зб. – Бярэз., Пін., Чач. (ЖНШС, Шаталава, Мат. апыт.), *галоўкі* мн. – Гродз., Пін. (3 нар. сл., Шаталава), *дулька* ж. зб. – Воран., Навагр. (Мат. Гродз.), *зрэб’е* н. зб. – гродз.-бар. г., Паст., Лід. (СПЗБ), *зрэбніна* ж. зб. – Сен. (Каспяровіч), *кудзэльчына* ж. зб. – Тал. (Шаталава), *вал* м. зб. – Гарад., Ваўк., Свісл., Слон., Бяроз. (СПЗБ, Мат. Гродз., Шаталава), *сўвалка* ж. зб. – Ушацк. (Шаталава), *лайно* н. зб. – Стол. (ТС), *хлоп’е* н. зб. – Лоеў. (Янкова), *пакуль* ж. зб. – Стол. (ТС), *ато́рышкі* мн. – Тал. (Шаталава), *ацягіны* мн. – Шчуч. (СПЗБ), *ацягнены* мн. – Лід. (СПЗБ), *каро́нкі* мн. – Калінк. (ЛМПП), *кро́мля* ж. зб. – Астр. (Мат. Гродз.), *радно* н. зб. – Чэрв. (СПЗБ), *трасу́ха* ж. зб. – Мёр. (СНМ);

дробныя часткі валакна і пыл, якія ўздымаюцца ў паветра пры трапанні льну:

ку́рава н. і ж. – Шчуч., Люб., Старадарож., Петр., Лельч. (СПЗБ, НЛ, Шаталава), *дулька* ж. – Навагр., Лун. (3 нар. сл., Шаталава), *дулькі* мн. – Ганц. (Цыхун), *пыл* м. – Раг., Вілен. р. (СПЗБ).

Ураджай

Колькасць збожжа, што ўраджэлася, вырасла.

ураджай (*уража́й*) м. – агульн. (АЛА, Каспяровіч, Юрчанка), *уро́д* м. – Зэльв. (Сцяцко), *уро́да* ж. – Беш. (НС);

ураджайны: *урадлівы* прым. – Лаг. (Варлыга), *вуходны* прым. – Жытк., Стол. (ТС), *сіяны* прым. – Жытк., Стол. (ТС), *расны* прым. – Лоеў. (Янкова), *умало́тны* прым. – Месцісл. (Юрчанка), *шчыпу́чы* прым. – Стол. (ТС), *ядро́ны(й)* прым. – Зэльв., Слаўг. (ДС, Мат. Маг., Сцяцко);

урадзіць: *урадзіць* зак. — Зэльв., Жытк., Стол., Лоеў. (ТС, ДС, Сцяцко, Янкова), *зарадзіць* зак. — Лаг., Чэрв. (Варлыга, Шатэрнік), *уна́дзіць* зак. — Браг. (Шаталава);

урадлівасць: *сі́льнасць* ж. — Мсцісл. (Юрчанка).

Церушыць (салома)

Пераціраць, здрабняць салому.

трусіць зак. — Карэл. (НС), *церушыць* незак. — Чэрв. (Шатэрнік);

мелка пацёртае сена, салома (пацяруха): *пацяруха* ж. зб. — паўдн.-усх. з., зах.-пал. г., Мёр., Чэрв. (ЛАБНГ), *цяру́ха* ж. зб. — Шум., Чав. (ЛАБНГ), *патру́ха* ж. зб. — паўн.-зах. з., спарадычна паўн. р., Светлагор. (ЛАБНГ, НЛ, Сцяцко, Цыхун), *патру́х* м. зб. — Віц. (ЛАБНГ), *пóтруха* ж. зб. — Леп. (ЛАБНГ), *пóтра* ж. зб. — Гродз., Бераст. (ЛАБНГ), *труха́* ж. зб. — Бял. (ЛАБНГ), *(а)ці́ра* ж. зб. — Чэрык., Касцюк., Краснап. (ЛАБНГ), *касцярэ́ва* ж. зб. — Малар. (ЛАБНГ), *маце́ж* м. зб. — Пруж. (ЛАБНГ), *міцюрня́* ж. зб. — Слаўг. (ЛАБНГ), *мякі́на* ж. зб. — Бераст. (ЛАБНГ), *пóшу́р* м. зб. — Шчуч. (3 нар. сл.), *шума́* ж. зб. — Светлагор. (ЛАБНГ).

Церці лён з дапамогай церніцы

цёрці незак. — пераважна паўднёвая частка паўн.-зах. з., Паст., Брасл., Астр., Дзятл., Чэрв., Мсцісл., Калінк., Маз. (СПЗБ, ГЧ, Мат. Гродз., Юрчанка), *выціра́ць* незак. — Вілен. р. (СПЗБ), *мяць* незак. — пераважна паўночная частка паўн.-зах. з. (СПЗБ), *лама́ць* незак. — Віл. (СПЗБ), *лўжджыць* незак. — Воран. (СПЗБ), *смóргаць* незак. — Зэльв. (ДС, Сцяцко), *чаўкаць* незак. — Мёр. (СПЗБ).

Часаць (лён)

Ачышчаць валакно льну ад рэштак кастрыцы пры дапамозе металічных шчотак, грэбня ці часальных машын.

часáць незак. — спарадычна паўн.-зах. з., Мін., Кам., Нараўл. (СПЗБ, ГЧ), *вычэсуваць* незак. — Астр. (СПЗБ), *пáча-саваяць* незак. — Вілен. р. (СПЗБ), *драць* незак. — Рас., Чэрв. (Шаталава, Шатэрнік), *абдзіраць* незак. — Стол. (ТС), *смóргаць* незак. — Барыс., Круп. (НС, Шаталава), *абіраць* незак. — Драг. (СПЗБ), *азрэбліваць* незак. — Віл. (СПЗБ), *мукаць* незак. — Жытк. (ТС), *мычыць* незак. — Чэрык. (Мат. Маг.), *пáчасіць* незак. — Слон. (Мат. Гродз.), *скідываць* незак. — Рас. (Шаталава), *скрэбці* незак. — Бых. (Мат. Маг.), *чо́хрыць* незак. — Стол. (ТС, ЖНШС);

часанне льну: *часáнне* н. — Вілен. р. (СПЗБ);

першы ачос ільну: *патрэ́н'е* ж. — Чашн. (Каспяровіч);

адыходы пры часанні льну: *абдзі́ркі* мн. — усх.-пал. г. (ТС, ГЧ, 3 нар. сл.), *кλόчча* н. — Гродз. р. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *галаўкі́* мн. — Гродз., Бар., Пух. (СПЗБ), *камлі́* мн. — Паст., Воран., Вілен. р. (СПЗБ), *пáчассе* н. зб. — Мёр., Астр., Зэльв. (СНМ, ДС, Мат. Гродз., Сцяцко), *асмóргіны* мн. — Іўеў., Карэл. (Сл. Гродз.), *асмы́чаны* мн. — Бар., Ганц. (СПЗБ), *ачо́скі* мн. — Мёр., Лід. (СПЗБ, СНМ), *пачасы́* мн. — Гродз., Зэльв. (Мат. Гродз., Цыхун), *пачо́скі* толькі мн. — Лоеў., Браг. (Шаталава, Янкова), *абчо́скі* мн. — Тал. (Шаталава), *апра́ўкі* мн. — Паст. (СПЗБ), *ду́лькі* мн. — Карэл. (3 нар. сл.), *ізра́б'е* н. зб. — Беш. (Каспяровіч), *кара́нне* ж. зб. — Гродз. (СПЗБ), *кудзэ́льнік* м. зб. — Петр. (Шаталава), *ле́нкі* мн. — Бар. (СПЗБ), *падузра́нкі* мн. — Гродз. (СПЗБ), *пáклы* мн. — Вілен. р. (СПЗБ), *патрэ́н'е* н. зб. — Воран. (Сл. Гродз.), *пача́с* м. зб. — Карэл. (Мат. Гродз.), *пáчасі* мн. — Слон. (НЛ), *пачо́сы* мн. — Лун. (Шаталава), *перачо́скі* мн. — Пін. (Шаталава), *пласто́к* м. зб. — Мёр. (Шаталава), *пры́вызнына* ж. зб. — Кам. (ЖНС), *радаво́е* н. зб. — Бар. (СПЗБ), *стра́пкі* мн. — Карэл. (Сл. Гродз.), *хлапі́на* ж. зб. — Мсцісл. (Юрчанка);

вычасаны лён: *абдзё́р* м. зб. — Шкл. (Мат. апыт.), *ку́шаль* м. зб. — Зэльв. (ДС, Сцяцко), *ляні́ца* ж. зб. — Пін. (Шаталава), *чэ́саны* дзсепрым. — Вілен. р. (СПЗБ).

5. СЕНАКОС

Абграбаць

Абцягваць рукой ці граблямі сена вакол воза ці стога.

абграбаць незак., *аграбіць* зак., *абцягваць* незак., *абску-баць* незак. — Чэрв., Лаг. (Шатэрнік, Варлыга).

Абчахнуць

Абсохнуць, абветраць (пра сена).

абча́хнуць зак. — Кобр. (НЛ), *абчарсцвэ́ць* зак. — Пол. (НЛ).

Атавіць

Прапускаць траву пры скошванні.

ата́віць незак. — Стол., Лоеў. (ТС, Янкова).

Адсырэць

Адсырэць, стаць вільготным (пра сена).

адпусці́цца зак. — Навагр. (ЖНС), *абпі́цца* зак. — Пол. (НЛ), *звільжыць* зак. — Гродз. (СПЗБ), *адвільжэ́ць* зак. — Лаг. (Варлыга), *намя́кнуць* зак., *прамя́кнуць* зак. — Мсцісл. (Юрчанка);

азначэнні сырога сена: *сыраваты* прым., *сараваты* прым. – Брасл., Верхнядзв., Глыб., Гродз., Лях. (СПЗБ), *валкаваты* прым. – Слон., Зэльв. (Н. сл-сць, Сцяцко).

Валкаваць

Зграбаць сена ў валкі.

валкава́ць незак. – Глыб., Слон., Віл., Люб., Лях. (СПЗБ, Мат. Гродз., Мат. апыт.), *схудлава́ць* незак. – Ваўк. (Сл. Гродз.).

Валок

Доўгая града згрэбенага сена.

вал м. – Паст., Сморг., Лаг., Стол., Жытк., Чач., Вілен. р. (СПЗБ, ТС, НС, Шаталава, Мат. апыт.), *вало́к* м. – Паст., Гродз., Воран., Барыс., Чэрв., Слуцк., Люб., Стол., Жытк., Беластоц. р., Чэрв. р. (СПЗБ, ТС, НС, Мат. Гродз., Шатэрнік, Мат. апыт.), *ва́лак* м. – Навагр., Гродз. (ЖС, Мат. Гродз.), *завáл* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *павáлак* м. – Зэльв. (Сцяцко), *скос* м. – Стол., Жытк. (ТС), *радо́к* м. – Стол. (ТС), *акóпак* м. ‘валок высушанага сена’ – Навагр. (Мат. Гродз.).

Варочаць

Паварочваць другім бокам, варушыць (сена).

павярну́ць зак. – Брасл., Слуцк., Люб., Ганц., Вілен. р. (СПЗБ, Мат. апыт.), *вярну́ць* незак. – Ёўеў. (СПЗБ), *паварáчаць* зак., *паварóчаць* зак. – Паст., Сморг., Валож. (СПЗБ), *паварóчаць* зак. – Паст., Мсцісл. (СПЗБ, Юрчанка), *варóчаць* незак., *варача́ць* незак. – Маст., Шчуч., Сморг., Драг., Беластоц. р., Вілен. р. (СПЗБ), *паварóчацца* зак. ‘падвярнуцца’ – Мсцісл. (Юрчанка), *варушы́ць* незак. – Бар., Слуцк., Люб., Лях. (СПЗБ, Мат. апыт.), *ру́хаць* незак. – Сморг. (СПЗБ), *пагарну́ць* зак. – Лід. (СПЗБ), *устава́ліваць* незак., *уставо́-*

ліваць незак., *установкаць* незак. ‘падварушваць’ – Мсцісл. (Юрчанка), *перасушыць* зак. – Вілен. р. (СПЗБ), *падтра́сываць* незак. ‘падтрасаць’ – Мсцісл. (Юрчанка), *падтра́сыванне* н. ‘падтрасанне сена, саломы’ – Мсцісл. (Юрчанка).

Гнаіць

Прыводзіць у стан гніення (пра сена).

гнаіць незак., *гнаі́цца* незак. – Чэрв. (Шатэрнік).

Грэбці

Зграбаць сена граблямі.

грэбці незак. – слущк.-маз. г., Мін. р., спарадычна гродз.-бар. г., Пруж., Іван., Лун., Хоц. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шатэрнік), *грэбсці* незак. – Валож., Іўеў., Бярэз., Маг., Бяроз. (ЛАБНГ), *грэбсць* незак., *грэ́сці* незак., *грэсць* незак., *грэсь* незак. – віц.-маг. г. (ЛАБНГ, Юрчанка), *пагрэбці* зак. – Навагр., Іўеў., Свісл. (СПЗБ), *падгрэбліць* зак. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *грабі́ці* незак. – гродз.-бар. г., спарадычна слущк.-маз. г. і зах.-пал. г., Паст., Мядз., Віл., Беш., Докш. (ЛАБНГ, СПЗБ), *грабсці́* незак. – зах.-пал. г., Рас., Шарк., Мёр., Гродз., Докш., Пол., Барыс., Бял. (ЛАБНГ, СПЗБ, НЛ, Цыхун), *зграбі́ці* зак. – Лях. (СПЗБ), *зграба́ць* незак., *згрэ́баць* незак. – Шчуч., Іўеў., Воран., Бар., Вілен. р. (СПЗБ), *даграба́ць* незак. – Чэрв. (Шатэрнік), *гра́біць* незак. – паўн.-зах. з., паўн. р., Вілен. р., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, НЛ, СНМ, 3 нар. сл., Варлыга, Цыхун), *граба́ць* незак. – Вілен. р. (СПЗБ), *гра́баць* незак. – Воран., Вілен. р. (СПЗБ), *згра́біць* зак. – Астр., Смарг. (СПЗБ), *падгра́біць* зак. – Астр., Лаг. (СНМ, Варлыга), *зго́ртваць* незак., *зго́ртаваць* незак. – Паст. (СПЗБ), *кашчы́ць* незак. ‘убіраць сена’ – Дзятл. (Сл. Гродз.), *устро́іць* зак. ‘прыбраць сена’ – Стол. (ТС), *падкі́даваць* незак. – Воран. (Сл. Гродз.);

грабенне: *грабе́нне* н. – Зэльв. (Мат. Гродз.), *грабле́нне* н. – Карэл. (СПЗБ), *граба́ня* н. – Вілен. р. (СПЗБ).

Грыва

Касмык травы на скошанай сенажаці.

гры́ва ж. — агульн. (ЛАБНГ, СПЗБ, СНМ, Н. сл-сць, Мат. Гродз., Шаталава, Кучук), *гры́віна* ж. — Мёр. (Н. сл-сць), *грэ́бень* м. — Дзятл., Гродз., Навагр., Віл., Слуцк., Дубр., Петр. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шаталава), *грабянёк* м., *грабёньчык* м. памянш. — Раг., Маз. (ЛАБНГ), *грабу́шкі* мн. — Воран. (ЛАБНГ), *чуб* м., *чубо́к* м. памянш. — спарадычна цэнтр. з., Брасл., Рас., Маладз., Воран., Пін., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Шаталава), *барада́* ж. — спарадычна пал. р. і гродз.-бар. г., Чэрык., Клім., Бял. (ЛАБНГ, НС, Мат. Маг., Шаталава), *клок* м. — Гарад., Бых., Карм., Мсцісл., Касц. (ЛАБНГ), *клячо́к* м. — Бярэз. (ЛАБНГ), *кло́чча* н. — Карм. (ЛАБНГ), *абко́с* м. — Раг., Нараўл., Ельск., Браг. (ЛАБНГ), *абко́сак* м. — Лід., Слон., Бераст., Круп., Слаўг., Ганц., Лоеў. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *недако́с* м. — Мін. (ЛАБНГ), *недако́сак* м. — Дзятл., Слаўг., Карм., Клім. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *прыко́с* м. — Чав. (ЛАБНГ), *некась* м. — Гл. (ЛАБНГ), *абмі́нак* м. — Пруж. (ЛАБНГ), *міну́ха* ж. — Рэч. (ЛАБНГ), *касмы́к* м. — Валож., Нясв. (ЛАБНГ), *касмо́к* м. — Лаг. (ЛАБНГ), *касму́к* м. — Смарг. (ЛАБНГ), *касмылі́* мн. — Віц. (ЛАБНГ), *каза́* ж. — Свісл., Ивац., Иван. (ЛАБНГ, Шаталава), *жме́ня* ж. — Гом., Ветк. (ЛАБНГ), *узрэ́х* м. — Ашм. (ЛАБНГ), *агрэ́хі* мн. — Верхнядзв. (ЛАБНГ), *загрэ́хі* мн. — Чэрв. (ЛАБНГ), *хіб* м. — Карэл. (Шаталава), *подо́валак* м. — Лельч. (НЛ), *постаць* ж. — Бар. (ЛАБНГ), *хімкі́* мн. — Валож. (ЛАБНГ), *дзяды́* мн. — Іўеў. (ЛАБНГ), *ку́піна* ж. — Дзярж. (ЛАБНГ), *халма́к* м. — Рас. (ЛАБНГ), *на́сма* ж. — Валож. (ЛАБНГ), *хрыбе́т* м. — Віл. (ЛАБНГ), *падса́да* ж. — Гор. (ЛАБНГ), *плішчык* м. — Кобр. (ЛАБНГ), *гусакі́* мн. — Бых. (ЖНС), *граблі́* мн., *рубяжы́* мн. 'трава, якая застаецца паміж пракосамі' — Драг. (Н. сл-сць).

Завішаваць

Застацца няскошаным (пра сена).

завішавáць зак. — Гродз., Слуцк., Салігор., Гл. (3 нар. сл., Н. сл-сьць, Сл. Гродз., Янкоўскі), *завішэ́ць* зак. — Салігор. (3 нар. сл.).

Злегчыся

Ушчыльніцца (пра сена).

злэ́гчыся зак. — Бяроз. (ЖНС).

Зярэдзіць

Прасушвацца на азяродзе.

зярэдзі́ць незак. — Гродз. (Сл. Гродз.).

Капніць

Складаць сена ў копы.

капі́ць незак. — паўдн. р., Карэл., Свісл., Навагр., Бял., Клім. (ЛАБНГ, НС, СПЗБ, Мат. Гродз., Шаталава, Кучук), *скапі́ць* зак. — Навагр., Жытк. (ТС, Сл. Гродз.), *капні́ць* незак. — Бярэз. р., Кам., Бяроз. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, Шаталава), *капнава́ць* незак. — Гарад. (ЛАБНГ), *капі́чыць* незак. — Пін. (ЛАБНГ), *клáсці* незак. — паўдн. р., цэнтр. з., паўн. р., Маг. р. — спарадычна Касц. (ЛАБНГ), *складáць* незак. — агульн., паўдн. р. — спарадычна (ЛАБНГ), *склáдываць* незак. — Дубр., Гор., Бярэз., Мсцісл., Хоц. (ЛАБНГ), *склáдваць* незак. — Шум. (ЛАБНГ), *лажы́ць* незак. — Паст., Пол., Арш., Дубр., Сен., Чашн., Дзятл., Маст., Дзярж., Кобр., Бар., Іван., Драг., Хоц. (ЛАБНГ), *кіда́ць* незак. — Івац. (ЛАБНГ), *грэ́сьць* незак. — Чэрык., Добр. (ЛАБНГ), *заграба́ць* незак. — Раг. (ЛАБНГ).

Касіць

Зразаць траву касой.

касіць незак. — агульн. (АЛА, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Шатэрнік, Сцяцко, Юрчанка, Мат. апыт.), *укасіць* зак. — паўн.-зах. з., Вілен. р. (СПЗБ), *укасіцца* зак. ‘усё пакасіць’ — Воран. (СПЗБ), *скасіць* зак. — Мсцісл., Жытк. (ТС, Юрчанка), *накасіць* зак. — Глыб., Віл., Слуцк., Люб., Жытк. (СПЗБ, ТС, Мат. апыт), *адкасіць* зак. — Сен. (Каспяровіч), *дакасіць* зак. — Стол. (ТС), *перакасіць* зак. ‘скасіць лішняе’ — Гродз. (СПЗБ), *дакошваць* незак. — Чэрв. (Шатэрнік), *абкасіць* зак. ‘адкасіць частку чужога сенакосу’ — Чэрв. (Шатэрнік), *на-накасіць* зак. ‘накасіць шмат’ — Мсцісл. (Юрчанка), *пакáшваць* незак. ‘касіць нейкі час’ — Віл. (СПЗБ), *закасіць* зак. ‘касіць за сваю мяжу’ — Астр. (Мат. Гродз.), *акасіцца* зак. — Астр. (Сл. Гродз.), *апкасіціся* зак. ‘выкасіць’ — Кобр. (ЖС), *пакáшываць* зак., *папавыкáшываць* зак., *папавы́касіць* зак. ‘скасіць шмат’ — Мсцісл. (Юрчанка), *укáшуваць* незак. ‘выкошваць’ — Лоеў. (Янкова), *сенава́ць* незак. — Ёўеў., Навагр. (З нар. сл., Мат. мін.-мал.), *закóшваць* незак. ‘пачынаць новы пракос’ — Стол. (ТС), *гнаць пракос* ‘касіць траву ў пракос’ — Воран. (Мат. Гродз.), *джоўнуць* зак. экспр. ‘касануць’ — Ганц. (СПЗБ), *пабры́нкаць* зак. неадабр. — Мсцісл. (Юрчанка);

касіць бугрыстую сенажаць: *дзябаць* незак., *дзябацца* незак. экспр. — Ганц. (СПЗБ), *джо́гаць* незак. экспр. — Лід., Ганц. (СПЗБ);

скасіць да самай зямлі: *вы́галиць* зак. — Мядз. (СПЗБ), *выбіць* зак. — Мсцісл. (Юрчанка), *вы́плінтаваць* зак. ‘гладка выкасіць’ — Ушацк. (НС);

дрэнна касіць: *гры́віць* незак. — Верхнядзв., Навагр. (Сл. Гродз., Шаталава), *чуба́ціць* незак. — Карэл. (Сл. Гродз.), *збіць* зак. — Жытк. (ТС), *пазбіва́ць* зак. экспр. — Старадарож. (ЖНС), *здра́паць* зак. — Стол. (ТС), *падры́нкаць* зак. — Мсцісл. (Юрчанка), *лапата́ць* незак. — Слон. (СПЗБ);

касіць доўгі час: *папкасіць* зак. — Лях. (СПЗБ), *папакóшваць* зак. — Навагр. (СПЗБ), *пападжо́гваць* зак. экспр. — Ганц. (СПЗБ);

абкасіць: *абайці́* зак. — Пін. (ЖНС), *абманта́чыць* зак. — Слон. (Сл. Гродз.).

Касьба

Час кашэння травы на сена.

касьба́ ж. — асн. мас. г., Драг., Иван. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Варлыга, Каспяровіч, Шатэрнік), *касаві́ца* ж. — паўдн. р., Мсцісл. (ЛАБНГ, СПЗБ), *касіва́* мн. — Стол. (ТС), *касе́нне* н. неадабр. — Зэльв., Слон. (ЛАБНГ, Сл. Гродз., Сцяцко), *касля́* ж. — Шчуч. (СПЗБ), *ко́шля* н. — Свісл., Слуцк., Гл. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНСл., Янкоўскі), *сенако́с* м. — асн. мас. г., Беластоц. р. (ЛАБНГ, АЛА, СПЗБ, Мат. Гродз., Варлыга), *сенава́нне* н. — спарадычна гродз.-бар. г. (ЛАБНГ, НЛ, Мат. Гродз., Цыхун), *сенажа́цця* н. — Касцюк. (Бялькевіч), *нако́с* м. — Верхнядзв., Валож., Малар., Вілен. р. (СПЗБ, ДСБ), *ло́нка* ж. — Драг. (ДСБ), *луго́віца* ж. — Стаўб. (3 нар. сл.), *закóшваць* незак. ‘пачынаць касьбу’ — Воран. (Сл. Гродз.);

пачатак касьбы: *закóскі* мн. — Шчуч., Лаг. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *касаёўка* ж. — Воран. (Сл. Гродз.);

заканчэнне касьбы: *дако́скі* мн. — Лід., Карэл., Лаг., Мсцісл., Стол., Беластоц. р. (СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Юрчанка), *ско́скі* мн. — Лаг. (Варлыга), *уко́с* м. — Чэрв., Раг. (СПЗБ), *га́ла* н. ‘балотны сенакос’, *пацяро́б* м. ‘сенакос, ачышчаны ад кустоў’ — Чэрв. (Шатэрнік), *пастаўня́* ж. — Лельч. (ЛП).

Кульша

Абвіслае сена на возе ці стозе.

ку́льша, кульша́ ж. — гродз.-бар. г., Мін. р., Слуцк. р., пал. р., Іўеў. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *кльо́шня* ж. — спарадычна паўдн.-усх. з. (ЛАБНГ).

Мурог

Сена з сухадольнай сенажаці.

муро́г м. — цэнтр. з., пол.-мін. г., спарадычна пал. р., спарадычна Маг. р. і ўсх.-маг. р., Дубр. (ЛАБНГ, СНМ, Мат.

Гродз., Варлыга, Кучук), *муравá* ж. – Лаг. (Варлыга), *груд* м. – спарадычна зах.-пал. г., Лід. (ЛАБНГ, ДСБ), *грудóвіна* ж. – Брэсц. (ДСБ), *луг* м. – Драг. (ЛП), *наплавíна* ж. – Івац. (ЛАБНГ), *асéліца* ж. – Мядз. (ЛАБНГ), *сухастóй* м. – Шчуч. (ЛАБНГ), *сivéц* м. – Бярэз. (ЛАБНГ), *свінўх* м. – Клім. (ЛАБНГ), *пажáр* м. – Маз. (ЛАБНГ);

прыветнікі: *мурóжны* прым. – усьх. з., паўн.-зах. з. (ЛАБНГ), *муражнý* прым. – Глыб., Сморг., Віл., Лаг., Мядз., Дзярж., Пух. (ЛАБНГ), *мурагавý* прым. – Бабр. (ЛАБНГ), *мурóжнае сэна* – Ашм., Астр., Навагр., Чэрв., Вілен. р. (СПЗБ, Шатэрнік), *грудавы* прым. – гродз.-бар. г., пераважна зах.-пал. г., Слуцк. р. (ЛАБНГ), *грудаво́е сэна* – Зэльв., Навагр. (Мат. Гродз., Сцяцко), *лугавý* прым. – спарадычна паўн. р. і ўсьх.-пал. р., Бярэз., Лун. (ЛАБНГ, СПЗБ), *наплавý* прым. – Лун. (ЛАБНГ, Шаталава), *наплаўнý* прым. – Чач., Рэч., Лун., Ельск. (ЛАБНГ), *палявý* прым. – Ваўк. (ЛАБНГ), *сухадóльны* прым. – Добр. (ЛАБНГ), *рачнý* прым. – Чэрв. (ЛАБНГ), *дрóбны* прым. – Клім. (ЛАБНГ), *бугравý* прым. – Буда-Каш., Гом. (ЛАБНГ), *берагавý* прым. – Гарад., Маг. (ЛАБНГ), *балóтны* прым. – Гродз., Чэрв., Лун. (ЛАБНГ), *сухі* прым. – Мёр., Бых., Хоц. (ЛАБНГ), *пажнявý* прым. – Верхнядзв. (ЛАБНГ), *пóжынны* прым. – Пол. (ЛАБНГ).

Накідаць

Накідаць сена на воз.

накіда́ць незак. – агульн. (ЖНС, Мат. апыт.).

Падгрэбіны

Рэшткі, якія застаюцца пасля падграбання сена.

пагрэ́біны мн. – Пол., Навагр., Чэрв. (СПЗБ, Шатэрнік), *падгрэ́біны* мн. – Карэл. (СПЗБ), *пагрэ́бкі* мн. – Ашм., Шчуч. (СПЗБ), *падгрэ́бкі* мн. – Ваўк. (СПЗБ), *падгрóбкі* мн. – Пол. (НЛ), *ацяро́бкі* мн. – Астр. (СРЛГ), *атру́скі* мн. ‘тое, што

патрусілася пры возцы сена' – Лаг. (Варлыга), *пакóпіска* н. 'сена ад пластаванага абярэмка, капы' – Івац. (НС).

Падсцёл

Памост пад стажок намалочанага збожжа.

падсцёл м., *засцёл* м., *падóк* м., *лісці́на* ж. – Стол. (ЛП), *пасцё́ля* ж. – Малар. (ЛП).

Пакоша

Скошаны луг.

пакóша ж. – паўдн.-зах. д., сярэд.-бел. г., спарадычна паўн.-усх. д. і зах.-пал. г. (ДАБМ, СПЗБ, Мат. Гродз.), *пакóс* м. – паўдн. р., спарадычна цэнтр. з. і паўн.-усх. д. (ДАБМ, ТС), *пакóсі́на* м. – Клім., Іван. (ДАБМ), *пакóсі́шча* н. – спарадычна агульн. (ДАБМ), *пакóсся* н. – Мін., Старадарож. (ДАБМ), *скос* м. – Крыч. (ДАБМ), *скóша* ж. – Лельч. (ДАБМ), *кóша* ж. – Пруж. (ДАБМ), *кóшанка* ж. – Кам., Пруж., Кобр., Драг. (ДАБМ, НЛ), *кóшля* ж. – Бар., Івац. (ДАБМ), *пакóшля* ж. – Ганц. (ДАБМ), *кашані́ца* ж. – Івац., Іван. (ДАБМ), *касаві́ска* н. – Бяроз. (ДАБМ), *сенажáць* ж. – спарадычна паўн.-зах. з. і паўдн. р., Тал. (ДАБМ), *сенакóс* м. – спарадычна цэнтр. з. і ўсх.-пал. р., Віц. (ДАБМ), *пóжня* ж. – паўдн. р., Слуцк. р., Гродз. р., Чэрв. р., пал. р. – спарадычна (ДАБМ);

недакошаны луг: *недакóс* м. – Віц. (Каспяровіч), *не́кась* ж. – Стол. (ТС), *не́каш* ж. – Лаг. (Варлыга).

Пацяруха

Дробныя часткі сена.

пацярúха ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *пáтруха* ж. – паўн.-зах. з., Вілен. р. (СПЗБ), *патрúха* ж. – Верхнядзв., Стаўб., Брэсц., Драг. (ДСБ, 3 нар. сл., Шаталава), *патрухá* ж. – Воран., Ваўк. (Мат. Гродз.), *трухá* ж. – Маст. (СПЗБ), *пóтра* ж., *цярухá*

ж. – Гродз. (Цыхун), *тэруў* ж. – паўднёвая частка Пін. (НЛ), *амёцеўка* ж. – Навагр. (СРЛГ), *адбонне* н. – Краснап. (Бялькевіч), *аб'яддзё* н. 'рэшткі недаедзенага сена, саломы' – Жлоб. (ЖС).

Пластаваць

Накладваць пласты сена адзін на адзін.

пластаваць незак. – гродз.-бар. г., Мін. р., Маг. р., спарадычна пал. р., Верхнядзв., Пол., Дубр., Бярэз., Хоц. (ЛАБНГ, СПЗБ, НЛ, Мат. Гродз.), *спластаваць* зак. – Ашм. (СПЗБ), *пласціць* незак., *плосціць* незак. – паўн.-усх. д., Навагр., Калінк., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, НС, Сл. Гродз., Шаталава), *спласціць* зак. – Лаг. (СПЗБ), *шчыняць* незак. – заходняя частка зах.-пал. г., спарадычна гродз.-бар. г. (ЛАБНГ, СНМ, НЛ, Сл. Гродз., Шаталава, Сцяцко), *шчыньваць* незак. – Стаўб. (ЛАБНГ), *пащчыняць* зак. – Зэльв. (Сцяцко), *перачыняць* незак. – Слон., Бяроз., Драг. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Шаталава), *чыніць* незак. – Іўеў, Карэл. (СПЗБ), *перачыніць* зак. – Бяроз. (Шаталава), *шчыніць* зак. – Іўеў. (СПЗБ), *перачынкóўваць* незак. – Ивац. (ЛАБНГ), *збіваць* незак. – Верхнядзв., Рас., Шум., Віл., Вілен. р., Латгал. р. (СПЗБ, Шаталава), *перабіраць* незак. – Бярэз. р., паўднёва-ўсходняя частка гродз.-бар. г., Слуцк. р., Чэрв. р., Мсцісл., Карм., Буда-Каш., Стол. (ЛАБНГ, СПЗБ), *біць* незак., *збіваць* незак., *надбіваць* незак. – спарадычна паўн. р. і паўн.-зах. з. (ЛАБНГ), *рабіць* незак. – Брэсц., Бяроз. (ЛАБНГ), *награбаць* незак. – Иван. (ЛАБНГ), *ранкаваць* незак., *наранкаваць* зак. – Малар. (ЛАБНГ, НЛ), *адбіраць* незак. – Слаўг., Клім. (ЛАБНГ); *шчытаванне* н. 'падрыхтоўка пластоў сена' – Навагр. (Мат. Гродз.).

Разбіваць

Растрасаць (пра сена).

разбіваць незак. – агульн. (СНМ, Мат. апыт.), *пасцягнуць* зак. 'разбіць пракосы' – Бяроз. (Шаталава), *растрасаць* не-

зак., *растрэсаць* незак. і зак. — Верхнядзв., Віл., Пух., Слуцк., Люб., Лях., Вілен. р. (СПЗБ, Мат. апыт.), *раскідáць* незак. — Чэрв., Мсцісл. (Шатэрнік, Юрчанка), *распускáць* незак. — Гродз., Воран., Лях. (СПЗБ, Цыхун), *распусціць* зак. — Навагр. (СПЗБ), *разбівáць* незак. — Чэрв., Люб., Слуцк. (Мат. апыт., Шатэрнік), *развярнуць* зак. — Воран. (СПЗБ), *расця-ру́шваць* незак. — Чэрв. (Шатэрнік).

Сапрэць

Сатлець, сапрэць, збуцвець (пра сена).

бўтняць незак., *збўтняць* зак. — Карэл. (НС), *стыне́ць* незак. — Мсцісл. (Юрчанка), *ізгарэ́ць* зак. — Ганц. (СПЗБ), *ізгарэ́цца* зак. — Чэрв. (СПЗБ).

Сена

Скошаная і высушаная трава, якая ідзе на корм жывёле.

сэна н., *сянцо́* н. памянш., *сэнка* н. памянш. — агульн. (СПЗБ, Мат. Гродз., Бялькевіч, Юрчанка, Мат. апыт.), *сэны* мн. — Вілен. р. (СПЗБ), *сенá* мн. — Ашм. (СПЗБ), *рум* м. — Чав., Краснап., Добр. (ЛАБНГ);

сена, скошанае на балоце: *балóта* н. — Кобр., Бяроз., Драг., Лельч. (ДСБ, НЛ, ЛП, Кучук), *балóціна* ж. — Смarg. (Сл. Гродз.), *балóтніца* ж. — Ушацк., Лаг. (НС, Варлыга), *лабазá* ж., *сянчýна* ж. — Пол., Лаг. (НЛ, Варлыга), *асянчýна* ж. — Мядз. (НС);

розныя віды сена: *вішучá* ж. — Стол. (ТС), *лабазá* ж. — Лід., Вілен. р. (СПЗБ), *лабазавáты* прым. — Віл. (СПЗБ), *асянчýна* ж. — Ушацк. (НС), *казі́нка* ж. 'лясное' — Астр. (Сл. Гродз.), *асянчýк* м. 'скошанае ўвосень' — Лаг. (Варлыга), *ля́нка* ж. 'скошанае ў розных месцах' — Іўеў. (Сл. Гродз.), *віша́р* м. 'гнілое' — Бяроз. (Шаталава), *мурый* м. 'дробнае і мяккае' — Драг. (НЛ), *льні́ска* н. 'з рэшткамі лёну' — Карэл. (СПЗБ), *корж* м. 'зляжалае' — Раг. (СПЗБ), *прэ́даланне* н.

‘з некалькіх траў’ – Драг. (ЖС), *сінцэж* м. ‘скошанае паверху льда’ – Чэрв. (Шатэрнік), *патрўсіны* мн. ‘дробнае’ – Іўеў. (Сл. Гродз.), *пагónя* ж. ‘скошаная трава на заліўных месцах’ – Драг. (ЛП), *пóплаў* м. ‘з поплава’ – Лельч. (Кучук), *урэ́чны* прым. ‘скошанае каля ракі’ – Пін. (СНМ), *асукава́ты* прым. ‘з асакой’ – Круп. (НС), *асо́чны* прым. ‘асаковы’ – Лоеў. (Янкова), *асакóвае сéна* ‘з асакі’ – Ваўк. (Мат. Гродз.), *мурóгавы* прым. ‘мурожны’ – Лельч. (Кучук), *лугавы́* прым. – Жытк. (ТС), *грудавы́* прым. ‘з груды’ – Лельч. (Кучук), *так-ро́шні* прым. ‘леташні’ – Карэл. (ЖС), *лучны́* прым. ‘скошанае каля ракі’ – Віл. (СПЗБ), *ядкі́* прым. ‘які ядуць з апетытам’ – Чэрв. (Шатэрнік), *нагóдны* прым. ‘убраны пры добрым надвор’і’ – Мсцісл. (Юрчанка), *курáвы* прым. ‘збуццелы на пыл’ – Слон. (ЖС), *арáчы* прым. ‘сапрэлы’ – Гродз. (СПЗБ), *старнава́ны* дзеепрым. ‘складзены ў торп, стог’ – Дзятл. (Сл. Гродз.);

адно калі́ва сена: *сяні́на* ж. – Люб., Гл., Мсцісл., Бых. (СНМ, Мат. Маг., Юрчанка), *сеніна́* ж. – Пол. (НЛ), *цурбалі́на* ж. – ‘жорсткая і тоўстая сцябліна ў сене’ – Гл. (Янкоўскі).

Сенаваць

Нарыхтоўваць сена.

сенава́ць незак. – паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, СПЗБ, НС, Сл. Гродз., Шаталава, Цыхун), *насенава́ць* зак. – Паст., Ашм., Іўеў., Лід., Шчуч., Навагр. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *усенава́ць* зак. – Іўеў., Вілен. р. (Сл. Гродз., СПЗБ), *падсяно́ўваць* незак. – Навагр. (СПЗБ), *рабі́ць* незак. – зах.-пал. г., цэнтральная частка пал. р., цэнтр. з., Барыс., Калінк., Чач. (ЛАБНГ, СПЗБ), *зрабі́ць* зак., *зрабля́ць* незак. – Маз. (ГЧ), *касі́ць* незак. – агульн., акрамя паўн.-зах. з., Слуцк. г. і ўсх.-маг. р. (ЛАБНГ), *гатóвіць* незак., *загатаўля́ць* незак. – усх. з., Паст., Віл., Мін., Гродз., Слуцк., Кам., Брэсц. (ЛАБНГ), *гатава́ць* незак. – Ушацк. (ЛАБНГ), *запа́сіць* незак., *назапа́шваць* незак. – усх. з., Мін. р., Астр., Дзятл., Слуцк., Ганц., Лун., Лельч. (ЛАБНГ), *шчыня́ць* незак. – Зэльв. (Мат. Гродз.),

приспасабліваць незак. – Клім. (ЛАБНГ), *пра́таць* незак. – Карм. (ЛАБНГ), *дзэ́лаць* незак. – Бабр., Буда-Каш. (ЛАБНГ), *убіра́ць* незак. – Стол. (ЛАБНГ), *убры́ндаць* зак. іран. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *спіжávaць* незак. – Свісл., Слаўг., Карм., Ветк. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *сенава́нне* н. ‘сушка сена’ – Маст., Шчуч., Свісл., Карэл., Навагр. (СПЗБ, Шаталава).

Сенажаць

Месца, дзе расце трава на сена.

сухадольная сенажаць: *сенажа́ць* ж., *суха́я сенажа́ць* – цэнтр. з., Мсцісл., Краснап. (ЛАБНГ), *до́брая сенажа́ць* – Ашм. (ЛАБНГ), *по́жня* ж. – Брасл., Паст., Верхнядзв., Пол., Гарад., Сен., Чашн., Тал., Арш., Гор., Карм., Рэч. (ЛАБНГ, НЛ), *суха́я по́жня* – Глыб., Леп., Круп. (ЛАБНГ), *сухадольная по́жня* – Бял. (ЛАБНГ), *по́жня лясна́я* – Шарк. (ЛАБНГ), *груд* м, *грудо́к* м. памянш. – гродз.-бар. г., зах.-пал. г., Слуцк. р., спарадычна ўсх.-пал. р., Бярэз. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, НЛ), *грудавáя сенажа́ць* – Навагр., Уздз., Клецк. (ЛАБНГ), *луг* м., *лужо́к* м. памянш. – агульн. (ЛАБНГ, ЛП), *сухі́ луг* – Докш., Маладз. (ЛАБНГ), *сухадольны́ луг* – Верхнядзв., Раг., Клім., Касц., Ветк. (ЛАБНГ), *муро́г* м. – Паст., Чашн., Лід., Нясв., Мядз., Лаг., Дзярж., Барыс., Круп., Асіп., Слуцк., Кругл. (ЛАБНГ), *муро́жная сенажа́ць* – Астр., Смарг., Іўеў. (ЛАБНГ), *сухадóл* м. – Беш., Лаг., Мсцісл., Бабр., Добр. (ЛАБНГ), *сухадóлле* н. – Чэрв., Гом. (ЛАБНГ), *сухі́ сенако́с* – Мёр., Віл., Бярэз. (ЛАБНГ), *лучны́ сенако́с* – Віл. (ЛАБНГ), *лог* м. – Бярэз., Мсцісл., Бял., Бых., Клім. (ЛАБНГ), *но́плаў* м. – Слон., Стаўб., Люб., Лун., Драг., Акц., Чач. (ЛАБНГ, ЛП, ЖС, Шаталава, Мат. Гродз.), *балóта* н. – Свісл., Гродз., Саліг., Лун., Петр., Беластоц. р. (ЛАБНГ, ЖНСл., Шаталава), *лагаві́на* ж., *ло́гаві́на* ж., *лагаві́нка* ж. памянш., *ло́гаві́нка* ж. памянш. – Мсцісл. (Юрчанка), *курга́н* м. – Бабр., Светлаг. (ЛАБНГ), *гурга́н* м. – Чэрв. (ЛАБНГ), *буго́р* м. – Буда-Каш., Лоеў. (ЛАБНГ), *пагу́рак* м. – Ушацк. (ЛАБНГ), *паго́рак* м. – Пол. (ЛАБНГ), *буй* м., *буёк* м. памянш. – Докш., Ушацк.

(ЛАБНГ), *гарбѣль* м. – Віц. (ЛАБНГ), *бор* м. – Мядз. (ЛАБНГ), *аблѡга* ж. – Бых. (ЛАБНГ), *нізі́на* ж. – Мсцісл. (ЛАБНГ), *дубро́вы* мн. – Маз. (ЛАБНГ), *пажар* м. ‘(на гарэлым месцы)’ – Маз. (ЛАБНГ), *во́страў* м. – Ганц., Петр., Ельск. (ЛАБНГ), *астраво́к* м. – Люб., Калінк. (ЛАБНГ), *грыва* ж. – Чав., Рэч. (ЛАБНГ), *сухадольная грыва* – Барыс. (ЛАБНГ), *паме́жак* м. – Мядз. (Н. сл.-сць), *пацяро́бы* мн. – Івац. (ЛАБНГ), *го́рка* ж. – Бабр. (ЛАБНГ), *сухме́нне* н. – Ветк. (ЛАБНГ), *пагу́р* м. – Віл. (СПЗБ), *грыва* ж. – Барыс. (СПЗБ), *муро́к* м. – Гродз. (Цыхун);

забалочаная сенажаць: *луг* м., *лу́жок* м. памянш. – усх. з., паўн.-зах. з., Слуцк. р., Гродз., Слон., Лях., Кам., Пін., Стол., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНС, СНМ, ТС, Сцяцко, Юрчанка), *заліўны́ луг* – спарадычна віц.-маг. г., спарадычна Гом. р., Брасл. (ЛАБНГ), *балотны луг* – Верхнядзв., Маз. (ЛАБНГ), *лог* м. – Барыс., Кір., Бял., Мсцісл., Чав. (ЛАБНГ), *лагчы́на* ж. – Валож. (ЛАБНГ), *лашчы́на* ж. – Буда-Каш. (ЛАБНГ), *лашчы́на* ж. – Докш. (ЛАБНГ), *лахці́на* ж. – Зэльв., Слон. (ЛАБНГ), *сенажа́ць у лагу́* – Старадарож. (ЛАБНГ), *балота* н. – агульн., за выключэннем Віц. р., спарадычна ўсх.-маг. р., Лях. (ЛАБНГ, АЛА, СПЗБ, ДСБ, Сцяцко), *балаці́на* ж. – Мядз. (ЛАБНГ), *балоті́стая сенажа́ць* – Навагр., Касц. (ЛАБНГ), *балаці́ная сенажа́ць* – Валож. (ЛАБНГ), *балотная сенажа́ць* – Клецк. (ЛАБНГ), *балотлі́вая сенажа́ць* – Смарг. (ЛАБНГ), *абалонне* н. – Брэсц., Лельч. (ДСБ, Кучук), *мо́края сенажа́ць* – Ашм., Бабр. (ЛАБНГ), *асакóвая сенажа́ць* – Мсцісл. (ЛАБНГ), *по́жня* ж. – Гарад., Барыс., Арш., Бярэз., Карм. (ЛАБНГ), *мо́края по́жня* – Глыб., Леп., Тал. (ЛАБНГ), *по́йма* ж. – Раг. (ЛАБНГ), *паго́ня* ж. – Иван., Стол. (ЛАБНГ, ДСБ), *куп’е́* н. – Нараўл. (ЛАБНГ), *га́ла* ж. – Браг. (ЛАБНГ), *але́с* м. – Верхнядзв., Шчуч., Буда-Каш. (ЛАБНГ, НЛ), *плёс* м. – Верхнядзв. (СПЗБ), *альса́* ж. – Рэч. (ЛАБНГ), *далі́на* ж. – Бабр., Ельск. (ЛАБНГ), *ройст* м. – Астр., Воран. (ЛАБНГ), *ро́йста* ж. – Смарг. (ЛАБНГ), *ло́нка* ж. – Брэсц., Кам. (ДСБ), *лато́ка* ж. – Докш. (ЛАБНГ), *сахá* ж. – Круп. (ЛАБНГ), *по́плаў* м., *по́плаўчык* м. памянш. –

Лід., Стаўб., Бар., Чэрв., Пух., Ганц., Лях., Брэсц., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, Шатэрнік), *багно́* н. 'з мноствам купін' – Шчуч. (НЛ), *баго́нне* н. – Чашн. (Каспяровіч), *ні́зкае ме́сца* – Гродз. (ЛАБНГ);

сенакосныя ўгоддзі: *сенако́с* м. – Слуцк. р., Чэрв. р., спарадычна Бярэз. р. і Маг. р., спарадычна гродз.-бар. г., пал. р., Кам., Пол., Докш., Мядз., Віл., Валож., Мін., Лях., Пруж. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЖНС), *сенажа́ць* ж. – паўн.-зах. з., зах.-пал. г., спарадычна слуцк.-маз. г., Пол., Гарад., Чэрык., Касц., Лельч., Чашн., Мін., Чэрв., Ганц., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, АЛА, СНМ, Мат. Гродз., Бялькевіч, Варлыга, Каспяровіч, Кучук, Шатэрнік), *сено́жаць* ж. – Старадарож., Люб., Жытк., Маз. (СПЗБ, ТС, Мат. апыт), *санажа́тка* ж. – Лаг., Паст., Сморг. (СПЗБ, Варлыга), *по́жня* ж., *по́жання* ж. памянш. – паўн.-усх. д., Гом. р., спарадычна ўсх.-пал. р., Дзярж., Лун., Латгал. р. (ЛАБНГ, АЛА, СПЗБ, НЛ), *ло́нка* ж. – паўн.-зах. з., Кам., Пруж., Брэсц., Жаб., Вілен. р., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНШС, Мат. Гродз.), *бало́та* н. – зах.-пал. г., спарадычна гродз.-бар. г., Пол., Дзярж., Саліг., Петр. (ЛАБНГ, ТС, Сцяцко, Цыхун), *по́плаў* м. – Пруж., Драг., Бяроз., Петр., Лях., Лун., Буда-Каш., Рэч. (ЛАБНГ, СПЗБ, НЛ, ДСБ), *луг* м. – агульн. (ЛАБНГ, АЛА, Мат. Гродз.), *лугаві́на* ж. 'вузкая паласа лугу сярод ніў' – Пол. (НЛ), *не́кат* м. 'луг, поплаў' – Пін. (НЛ), *пако́с* м. – Рас., Сморг., Маз., Латгал. р., Беластоц. р. (СПЗБ), *па́сека* ж. – Жлоб. (ЛАБНГ), *рыдкі́* мн. – Малар. (ЛАБНГ), *га́ла* н. – Браг. (ЛАБНГ), *галычо́к* м. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *асе́ліца* ж. – Мядз., Іўеў., Пруж. (ЛАБНГ), *се́нішча* н. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *лог* м. – Лаг., Крыч., Касц., Круп., Жытк. (ЛАБНГ, АЛА, ТС, Варлыга), *груд* м. – Кобр. (ЛАБНГ), *далі́на* ж. – Кобр. (ЛАБНГ), *пале́так* м. – Кобр. (ЛАБНГ), *сухапу́ць* ж. – Верхнядзв., Брасл., Паст., Шчуч., Віл., Вілен. р. (СПЗБ), *сухапу́цце* н. – Брасл., Чэрв., Пух. (СПЗБ), *павала́к* м., *павала́чак* м. памянш. 'каля нівы' – Паст. (СПЗБ), *паста́ва* ж. 'месца касьбы' – Шчуч. (Сл. Гродз.), *пастальні́к* м. 'за хатай' – Іван. (ДСБ), *кі́рган* м. 'сярод палёў' – Брэсц. (НЛ), *күрга́н* м. 'шма-

ток сенажаці' – Малар., Брэсц. (НЛ), *асэліца* ж. 'каля вёскі і гарадаў' – Паст., Смарг., Лід., Шчуч., Віл., Лаг., Пруж. (СПЗБ), *ухлябіна* ж. 'якая акружаецца ракой' – Люб. (СПЗБ), *асёлачак* м. 'частка сенажаці за гарадамі' – Смарг. (Шаталава), *лука́* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *лўчка* ж. 'паміж рэчкай і канавай' – Паст. (ЛАБНГ), *калюга* ж. 'каля рэчкі' – Слуцк. (СПЗБ), *сяны́* мн. – Смарг. (СПЗБ), *свёкліна* ж. 'з высокай густой травой' – Шчуч. (Сл. Гродз.), *зімняк* м. 'пасля зімы' – Воран. (Сл. Гродз.), *жы́ла* ж. 'паласа сенажаці' – Гродз. (Сл. Гродз.), *дзірвонка* ж. 'сенажаць пасля выпасу' – Воран. (Сл. Гродз.), *стакрётка* ж. 'паточаная кратом сенажаць' – Гродз. (Мат. Гродз.), *бучвіны* мн. 'сухія месцы прыбалотнай сенажаці' – Лаг. (Варлыга), *вы́касак* м. 'невялікая сенажаць сярод кустоў' – Гродз. (ЖНС), *не́кась* ж. 'сенажаць дрэннай якасці' – Жытк., Лоеў. (ТС, Янкова), *абло́жжа* н. 'край луга' – Віц. р. (Каспяровіч), *пералог* м. 'луг сярод поля ці лесу' – Чэрв. (Шатэрнік), *бурва́лак* м. 'сухі астравок сярод балота ці на вільготнай сенажаці' – Мядз. (Н. сл.-сць), *убко́сак* м. 'месца, дзе выкасілі траву' – Брэсц. (ДСБ), *узлўжжа* м. 'месца каля луга' – Навагр., Кругл. (ЖС, ЖНС).

Стагаваць

Складаць сена ў стог.

стагавáць незак. – агульн. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖС), *настагавáць* зак. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *састагавáць* зак. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *састаго́вываць* незак. – Мсцісл. (Юрчанка), *устагавáць* зак. – Ваўк. (Сл. Гродз.), *класці* незак. – зах.-пал. г., спарадычна гродз.-бар. г. і паўн. р. (ЛАБНГ), *склада́ць* незак. – спарадычна паўн.-зах. з., паўн.-усх. д. і зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *скла́дваць* незак. – Шарк. (ЛАБНГ), *скла́даваць* незак. – Браг. (ЛАБНГ), *кі́даць* незак., *скі́даць* зак. – паўдн.-зах. д., сярэд.-бел г. (ЛАБНГ), *кі́даць* незак., *скі́даць* незак. – Бар., Бераст., Навагр., Мін., Чэрык., Бяроз., Ельск., Нараўл., Браг. (ЛАБНГ), *мяша́ць* незак. – Гар. (ЛАБНГ), *звóзіць* незак. – Смарг. (ЛАБНГ), *зла́жваць* незак. – Бераст. (ЛАБНГ),

злажы́ць зак. – Верхнядзв. (СПЗБ), *пластава́ць* незак. – Гродз. (ЛАБНГ), *ладава́ць* незак. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *страшкава́ць* незак. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *усэ́нтарыць* зак. ‘упарадкаваць сена’ – Іўеў., Лід. (Сл. Гродз.);

завяршыць укладку стога: *вяры́ць* незак. – Люб., Мсцісл., Чач. (Юрчанка, Мат. апыт.), *завяры́ць* зак. – Чэрв. (Шатэрнік), *прыве́ршваць* незак. – Стол. (ТС), *вільчы́ць* незак. – Гор. (Мат. Маг.), *замулі́ць* зак. – Лельч. (НЛ), *падылава́ць* зак. – Віл. (СПЗБ), *залама́ць* зак. – Жытк. (ТС), *залом* м. ‘пераход стога з цыліндрычнай асновы ў конусную’ – Лоеў. (Янкова), *дакля́ты* прым., *заве́ршаны* прым. ‘завершаны’ – Мсцісл. (Юрчанка);

спосаб укладкі стога: *кля́сці на страху́*, *забіва́ць сярэ́дзіну* – Чач. (Мат. апыт.).

Стагавішча

Месца, дзе стаяў стог.

стажар’е н. – паўн.-усх. д., Мін. р., Карэл., Нясв., Капыл., Лоеў. (ЛАБНГ, СПЗБ, НЛ), *стажарня* ж. – Брасл., Пол., Астр., Шчуч., Мін., Бярэз., Добр., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, НЛ), *стажарына*, *стажары́на* ж. – Слуцк. (ЛАБНГ), *стажар* м. – Лід. (ЛАБНГ), *стажары* мн., *сяжары* мн., *сяжара́* ж. – Навагр. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *стажара́к* м., *сяжара́к* м. – Стол. (ЛАБНГ), *стажарнік* м., *сяжарнік* м. – Раг. (ЛАБНГ), *стажары́шча* н. – Чашн., Карэл., Навагр., Краснап. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *стажары́шча* н. – Стаўб., Бяроз., Слаўг. (ЛАБНГ), *стажарні́шча* н. – Верхнядзв., Ушацк. (ЛАБНГ), *стажэры́шча* н. – Лаг. (ЛАБНГ), *стажары́ска* н. – Добр., Кобр. (ЛАБНГ), *стажары́ска* н. – Іўеў., Кам. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *стажары́нне* н. – Пін. (Шаталава), *стажы́шча* н. – Глыб., Ашм., Рэч., Браг. (ЛАБНГ), *стажы́ска* н. – Ваўк. (ЛАБНГ), *стагаві́шча* н. – Гарад., Віц., Дзятл., Карэл., Стаўб., Нясв., Гор., Мсцісл., Краснап., Кругл., Шкл., Чав., Касц., Мсцісл., Краснап., Добр., Светлагор., Чач., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *стаго́вішча* н. – Шум., Чашн.,

Дзятл. (ЛАБНГ, СПЗБ), *сто́гавішча* н. – Дзятл., Зэльв., Слон. (ЛАБНГ), *стагаві́ска* н. – Бераст., Кам., Драг. (ЛАБНГ), *стагары́шча* н. – Клім. (ЛАБНГ), *стажор’е* н. – Арш. (ЛАБНГ), *сто́жар’е* н. – Іван. (ЛАБНГ), *асто́жжа* н. – Мсцісл. (Бялькевіч), *сцэ́жар* м. – Карэл., Воран., Маст., Асіп., Пруж., Лях., Іван., Драг., Ганц., Лун., Пін. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНС, ДСБ, НЛ, Мат. Гродз.), *сцэ́жарна* н. – Воран. (ЛАБНГ), *сця́жар’я* н. – Лід. (Мат. Гродз.), *сто́жарна* н. – Брэст. (ЛАБНГ), *сто́жар* м. – Драг. (ЛАБНГ), *загары́шча* н. – Іўеў. (ЛАБНГ), *то́клішча* н. – Бар. (ЛАБНГ, СПЗБ), *асця́нжа́рак* м. – Стол. (ДСБ), *пашы́на* ж. – Верхнядзв. (СПЗБ);

месца, дзе стаяла капа: *ако́пак* м. – Лаг. (Варлыга), *пако́пішча* н. – Старадарож. (СПЗБ, НС), *капні́ска* н. – Бяроз., Пін. (ДСБ, Шаталава), *во́сцэжарак* м. – Лельч. (Кучук), *ко́пчышча* н. ‘месца згружвання сена пад стог’ – Навагр. (Сл. Гродз.).

Стажар’е

Аснова стога; падсцілка, на якую ставяць стог сена, каб зберагчы яго ад сырасці.

стажар’е – агульн., акрамя ўсх.-пал. р., спарадычна віц.-маг. г., Рэч. (ДАБМ, 3 нар. сл., Варлыга), *стажарня* ж. – Віцебшчына, паўночная Міншчына, Гродз., Бар., Асіп. (ДАБМ), *стажарка* ж. – Верхнядзв., Брасл., Ашм., Іўеў. (ДАБМ, Н. сл.-сць, Сл. Гродз.), *стажарнік* м. – Лёзн., Бяроз., Кір., Бабр., Пін., Стол., Чач. (ДАБМ), *ста́жар* м. – Пін., Стол. (ДАБМ), *стажара* ж. – Капыл. (ДАБМ), *стажары* мн. – Лаг. (ДАБМ), *астажара́к* м., *астажаркі* мн. – Стол. (ДАБМ), *стажары́шча* н. – Кам., Пруж., Светлагор. (ДАБМ), *стажарні́шча* н. – Бярэз., Чав., Слаўг. (ДАБМ), *стажары́ска* н. – Кам., Пруж. (ДАБМ), *стажары́нне* н. – Пін. (Шаталава), *сця́нтар* м. – Пруж., Пін. (ДАБМ), *стага́р’е* н. – Крыч. (ДАБМ), *сцэ́жар* м. – паўдн.-зах. д., Паст., Смал., Чэрв. (ДАБМ, СПЗБ, ЖС, ЛП, Сцяцко, Шаталава), *сця́жар* м. – Паст., Шум., Лід., Шчуч., Зэльв., Віл., Навагр., Клецк., Ма-

лар., Кобр., Лун., Пін. (ДАБМ, 3 нар. сл., Сцяцко), *сцяжара́к* м. – Стол., Хоц. (ДАБМ, ТС), *асцяжара́к* м., *асце́жа* ж. – Стол. (ДАБМ, ЛП), *сце́жары* мн. – Пруж. (ДАБМ), *сцяжа́ры* мн. – Ганц., Старадарож. (ДАБМ), *сцержа́рыска* н. – Бела-стоц. р. (СПЗБ), *адона́к* м. – паўдн.-усх. з., Мін. р., спарадычна гродз.-бар. і віц.-маг. г. (ДАБМ, ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНШС, ЛП, Мат. мін.-мал., Шатэ́рнік, Варлыга, Янкоўскі, Янкова, Кучук, Мат. апыт.), *адзе́нак* м. – Старадарож. (ЖНШС), *адони́шча* н. – Гарад., Краснап. (ЛАБНГ, Бялькевіч), *адонне* н. – Віл., Барыс., Докш. (ЛАБНГ), *адэ́нне* н. – Іўеў., Калінк. (ЛАБНГ), *под* м., *падо́к* м., *паде́нак* м. – зах.-пал. г., Слон. (ДАБМ, ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЛП, НЛ, Мат. Гродз.), *пады́ска* н. – Кобр. (ЛАБНГ), *по́дыска* н. – Драг. (ЖНШС), *падо́нне* н. – Пін. (НЛ), *падо́ня* ж. – Крыч. (ДАБМ), *по́дзішча* н. – Зэльв. (Сцяцко), *мост* м. – Глыб., Зэльв., Уздз., Жытк. (ДАБМ, ТС), *масто́к* м. – Шчуч. (ДАБМ), *масце́ц* м. – Лельч. (Кучук), *памо́ст* м. – Брасл., Глыб., Шчуч., Лід., Навагр., Слон., Мядз., Віл., Маладз., Докш., Мін., Пух., Лях. (ДАБМ), *по́маст* м. – Мёр., Паст., Навагр. (ДАБМ), *по́масткі* мн. – Мёр. (ДАБМ), *памо́сткі* мн. – Раг. (ДАБМ), *падмо́ст* м. – Капыл. (ДАБМ), *падмо́сткі* мн. – спарадычна асн. мас. г., *падмо́ст* м. – Мядз., Лоеў. (ДАБМ), *памо́сце* н. – Слон., Лоеў. (ДАБМ), *падмо́сце* н. – Калінк. (ДАБМ), *падло́га* ж. – Лаг. (Мат. мін.-мал.), *падсці́л* м. – спарадычна паўн.-усх. д. і гродз.-бар. г., Мін., Асіп., Брэсц., Ельск. (ДАБМ, Мат. Гродз., Сцяцко), *падсці́лка* ж. – Паст., Глыб., Гарад., Беш., Лёзн., Сен., Арш., Гор., Ваўк., Зэльв., Мсцісл., Чав., Чэр., Краснап., Касцюк. (ДАБМ, Мат. Гродз.), *пасці́лка* ж. – Брасл., Мядз., Дубр. (ДАБМ), *пасце́ль* ж. – Бар., Мін. (ДАБМ), *пасце́ля* ж. – Глыб., Шкл. (ДАБМ), *паўсці́льнік* м. – Краснап. (ДАБМ), *пасце́лішча* н. – Гродз., Маст. (ДАБМ), *пасці́л* м. – Віц., Бераст., Шкл. (ДАБМ), *пасці́лка* ж. – Ушацк. (ДАБМ), *усце́л* м. – Ельск. (ДАБМ), *по́дсціл* м. – Сен., Гродз., Шчуч., Маст., Арш., Гор., Пруж. (ДАБМ, СПЗБ), *пол* м. – Івац. (ДАБМ), *пало́к* м. – Касц. (ДАБМ), *падкла́дка* ж. – Брасл., Гарад. (ДАБМ), *прыкла́дак* м. – Гарад. (ДАБМ),

стрыё н. – Рас. (ДАБМ), *палáткі* мн. – Валож. (ДАБМ), *рышт* м. – Кам. (ДАБМ), *рыштава́нне* н. – Арш., Касц., Кам. (ДАБМ), *сталы́гі* мн. – Тал., Арш. (ДАБМ), *памéтнік* м. – Навагр. (НС), *пашы́на* ж. – паўн. р., Навагр. (ДАБМ), *хвашы́на* ж. – Свісл. (СПЗБ, Шаталава), *лоўж* м. – Светлагор. (ЛАБНГ), *пок* м. – Ивац. (ДАБМ), *казу́лькі* мн. – Касц. (ДАБМ).

Сціртаваць

Складваць у сцірты салому, сена.

сціртава́ць незак., *сцірдава́ць* незак. – Брасл., Глыб., Старадарож., Стол. (СПЗБ, ЛП), *скіртава́ць* незак., *скірдава́ць* незак. – Сен., Гродз., Ваўк., Докш., Иван. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП, ДСБ), *даскірдава́ць* зак. – Мсцісл. (Юрчанка).

Трава

Расліна з аднагадовымі зялёнымі неадзервянелымі парасткамі і сцяблом.

трава першага ўкосу: *пéрвіца* ж. – Гродз., Зэльв., Пух. (СПЗБ, Мат. Гродз., Цыхун), *пéрвіна* ж. – Шчуч., Маст., Зэльв. (Сл. Гродз., Сцяцко), *пéрвіна* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *першына́* ж. – Слон. (СРЛГ), *закóсак* м. – Лельч. (НЛ), *старуха́* ж. – Кам. (ЖНШС), *старава́на* ж. – Дзятл. (СПЗБ), *галава́* ж. перан. – Лід. (Сл. Гродз.);

трава другога ўкосу: *ата́ва* ж. – усх.-маг. р., Віц. р., Слуцк. р., Зэльв. (СНМ, Бялькевіч, Каспяровіч, Сцяцко), *малажсáй* м. – Драг. (ЖНС, Мат. апыт.), *віш* м. – Лельч. (Кучук);

зазімавалая трава другога ўкосу: *віш* м., *вішэ́ц* м. – Лун. (Шаталава), *вішэ́й* м. – Ивац. (НС), *віша́р* м. – Бяроз., Драг. (СНМ, Шаталава);

трава, скошаная на льяным полі: *ляні́ска* н. – Карэл. (СПЗБ), *льно́выска* н. – Стол. (НЛ);

балотная трава: *зімóдра* ж. — Шчуч. (НЛ), *кúпавіца* ж. 'на купінах у балоце' — Чэрв. (НЛ), *рэ́знік* м., *сянчу́к* м. — Чэрв. (СПЗБ, НЛ);

надрэчная трава: *паплаву́ха* ж., *успла́віна* ж. — Чэрв., Кам. (НЛ, Шатэрнік), *плешына́* ж. — Слон. (ЖНС), *беражні́ца* ж. — Пол. (НЛ);

мінулагодняя някошаная трава: *па́суш* ж. — Лаг., Слаўг., Бых., Гом. (Варлыга, Шаталава), *па́сушнік* м. — Слаўг., Бых. (Шаталава), *сухапастой* м. — Драг. (Н. сл-сць), *сухаллѐ* н. — Лаг. (Варлыга);

нядаўна скошаная трава: *ко́шань* ж. — Мядз. (Мат. мін.-мал.), *ко́шаніца* ж. — Гродз. (ЖНС);

дрэнная трава, бадылле: *свіне́ц* м. — Івац. (НС), *свіну́ха* ж. — Пол., Ушацк. (НЛ), *свіна́рка* ж., *сіве́ц* м. — Мядз. (НС, Н. сл-сць), *ціпе́ц* м. — Лун., Петр., Маз. (Шаталава), *валаша́й* м. — Гродз. (ЖНС), *шаду́ха* ж. — Рас. (Шаталава), *шчо́тка* ж. — Кобр., Пін. (НЛ, СНМ, Шаталава), *шчо́тнік* м. — Бяроз. (Шаталава), *шчы́тнік* м. — Карэл., Ганц. (СНМ, Шаталава), *ка́зэлец* м. — Лельч. (НЛ), *лабазá* ж., *лабаззѐ* н. зб. — Мёр., Бых. (НС, ЖНС), *лабудá* ж., *лабуза́* ж. — Ушацк. (СНМ), *аржы́шча* н. 'з іржышча' — Сморг. (СПЗБ), *ві́ша* ж. 'няскошаная да марозаў' — Слуцк. (Н. сл-сць), *ві́ша* ж. 'высахлая на карані' — Слуцк. (3 нар. сл.), *не́кась* ж. 'позняя, асенняя' — Мядз. (НС), *па́рыніна* ж. 'на папары' — Мсцісл. (Юрчанка), *па́сушнік* м. — Гл. (Янкоўскі), *пасахлѐ* ж. — Драг. (ЖНшС), *разакá* ж. 'асака' — Гродз. (ЖНС), *мяку́ха* ж. 'мяккая' — Ушацк. (НЛ), *байда́к* м. 'застарэлая' — Мёр. (ЖС), *паплаву́шка* ж. 'лісты плаваюць паверху' — Драг. (ЖНшС), *раба́я трава́* 'шаўковая' — Навагр. (ЖНС), *ко́ская* прым. 'добра косіцца' — Жлоб. (Н. сл-сць), *жа́рыый* прым. 'з чырванаватым адценнем' — Кам. (ЖНшС), *асукава́ты* прым. 'падобны на асаку' — Круп. (НС), *папа́рні* прым. 'папарны' — Валож. (ЖС);

адно каліва травы: *траві́на* ж. — спарадычна агульн., акрамя паўн.-зах. з. (АЛА), *траві́на* ж. — спарадычна агульн., акрамя зах.-пал. г. (АЛА), *траві́нка* ж. — спарадычна агульн.,

акрамя ўсходу Віцебшчыны (АЛА), *каліва травы* – Смал. (АЛА);

тоўстыя сцябліны травы: *лабазá* ж. – Карэл. (З нар. сл.), *балéўнік* м. зб., *балéўе* н. зб. – Мёр. (ЖС).

Уціскаць

Увязваць воз з сенам, саломай і інш.

уціска́ць незак. – Чэрв. (Шатэрнік), *абéрваць* зак., *абéр-ваваць* незак., *скніблёва́ць* зак. – Кам. (ЖНШС).

Цюкаваць

Увязваць сена, салому ў цюкі.

цюкава́ць зак. – Паст., Ваўк., Пруж. (СПЗБ), *кулёваць* незак. – Жытк. (ТС).

Чубарына

Лапіна няскошанай травы.

чуба́рына ж., *чуба́рынка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка).

6. НАРЫХТОЎКА КАРМОЎ

Амеці

Дробныя кавалачкі саломы, каласкоў, мякіны і да т. п., што абмятаюцца з зерня ў час малацьбы.

амеці мн. – зах. з., акрамя Віцебшчыны і заходняй Брэстчыны (ЛАБНГ), *умэцце* н. – Віц., Гор., Маладз., Чэрв. (ЛАБНГ), *абмеці* мн. – Шчуч., Пін. (ЛАБНГ), *вотрына* ж., *вотрыны* мн. – паўн.-зах. д., акрамя ўсх.-маг. р., *аціра* ж., *аціры* мн. – Бяроз., Асіп., Светлаг., Кір., Бых., Слаўг., Бабр., Раг., Карм., Жлоб., Краснап., Добр., Ветк. (ЛАБНГ), *ацярóшкі* мн. – Воран. (ЛАБНГ), *ато́ра* ж. – Мсцісл., Клім., Касц., Хоц., Чэрык., Чав. (ЛАБНГ), *зго́ніны* мн. – зах.-пал. г., Лельч. (ЛАБНГ, ТС), *згрэ́біны* мн. – Паст., Астр., Сморг. (ЛАБНГ), *вы́грэбкі* мн. – Іўеў. (ЛАБНГ), *паза́дкі* мн. – Валож., Гл., Акц., Калінк., Лельч. (ЛАБНГ), *паза́ддзе* н. – Валож., Светлагор., Лун., Добр. (ЛАБНГ), *абу́рыны* мн. – Буда-Каш., Рэч., Браг. (ЛАБНГ), *атхо́ды* мн. – Старадарож., Лоеў. (ЛАБНГ), *пало́ва* ж. – Рэч., Нараўл. (ЛАБНГ), *су́бар* м. – Асіп. (Шаталава), *ко́лас* м., *каласы́* мн. – Віл., Воран., Маз., Петр., Лельч., Хойн. (ЛАБНГ), *каласі́ны* мн. – Ашм., Іўеў. (ЛАБНГ), *каласе́тка* ж. – Стол. (ЛАБНГ), *каласава́нне* н. – Жытк. (ТС), *акало́т* м. – Ельск. (ЛАБНГ), *ко́сці* мн. – Чач. (ЛАБНГ).

Высеўкі

Адходы зерня ў працэсе прасейвання.

высеўкі мн. — Шум., Іўеў., Шчуч., Гродз., Дзятл., Дзярж., Уздз., Слуцк., Бар. (ЛАБНГ), *асеўкі* мн. — Лёзн. (ЛАБНГ), *пасеі* мн. — Тал., Мядз., Віл., Лаг., Докш., Бярэз., Бял. (ЛАБНГ), *пасеўкі* мн. — Ушацк., Сморг., Барыс., Круп., Асіп., Кругл., Бял., Дубр., Бых. (ЛАБНГ), *мякіна* ж., *мякінка* ж. памянш. — спарадычна зах. з., Чашн., Сен., Чэрв., Кір. (ЛАБНГ), *палова* ж. — усх.-пал. р., Лях., Кам., Брэсц., Кобр., Драг., Гл., Акц., Жлоб. (ЛАБНГ), *палавінне* н. — Бераст., Гор., Барыс., Крыч. (ЛАБНГ), *паланкі* мн. — Бял., Мсцісл., Гор., Маг., Краснап., Шкл., Карм., Буда-Каш. (ЛАБНГ), *апаланкі* мн. — Бабр. (ЛАБНГ), *аполіны* мн. — Гарад., Шум., Круп. (ЛАБНГ), *апаліны* мн. — Слон., Валож., Навагр., Нясв., Слуцк., Старадарож. (ЛАБНГ), *аполкі* мн. — Пол., Ушацк. (ЛАБНГ), *палынкi* мн. — Мсцісл., Бых., Чав., Касц., Карм., Чэрык., Ветк. (ЛАБНГ), *палымкі* мн. — Клім., Шкл., Хоц. (ЛАБНГ), *пух* м. — Саліг., Люб., Лун., Петр., Маз., Рэч., Буда-Каш., Чач., Калінк., Добр., Лельч. (ЛАБНГ), *шалуха* ж. — Лід., Слон., Бяроз., Пух., Лельч. (ЛАБНГ), *ашака* ж., *ашакі* мн. — Верхнядзв., Паст. (ЛАБНГ), *ашакі* мн. — Глыб., Рас. (ЛАБНГ), *шакóлы* мн. — Гарад., Віц. (ЛАБНГ), *ашакóлы* мн. — Ушацк. (ЛАБНГ), *шакáліны* мн. — Гарад. (ЛАБНГ), *луска* ж. — Ашм., Драг., Івац. (ЛАБНГ), *шарóйкі* мн. — Мсцісл. (ЛАБНГ), *шума* ж. — Верхнядзв. (ЛАБНГ), *шалупá* ж. — Лельч. (ЛАБНГ), *шустvá* ж. — Лун. (ЛАБНГ), *адхóды* мн. — Пруж. (ЛАБНГ), *смéцце* н. — Добр. (ЛАБНГ), *лупá* ж. — Стол. (ЛАБНГ), *плéвы* мн. — Сморг. (ЛАБНГ), *каструкі* мн. — Паст. (ЛАБНГ), *тоўч* м. — Стол. (ЛАБНГ), *пыл* м. — Бых., Раг. (ЛАБНГ).

Жамерыны

Шалупінне ад тоўчанага льянога і канаплянага семя, якія ідуць на корм жывёле.

жамéрыны мн. — Віц. р., Мін. р., Чэрв. р., Слуцк. р., спарадычна гродз.-бар. г., Маг. р., Бярэз. р., Гом. р., Пруж., Бяроз. (ЛАБНГ), *жамéры* мн. — Беш., Віл., Лаг., Докш., Бар.,

Тал., Круп., Бял., Карм., Чач. (ЛАБНГ), *жа́меры* мн. – Круп. (ЛАБНГ), *жамяра́* ж. – Пол. (ЛАБНГ), *жаме́ркі* мн. – Клім., Касц. (ЛАБНГ), *жаме́рынне* н. зб. – Сен. (ЛАБНГ), *ажаме́рыны* мн. – Ушацк. (ЛАБНГ), *жме́рыны* мн. – Бяроз. (ЛАБНГ), *ажаме́р'е* н. зб. – Ушацк. (ЛАБНГ), *жаме́рга* ж. – Валож. (ЛАБНГ), *зяме́ркі* мн. – Арш. (ЛАБНГ), *ажы́мкі* мн. – Паст., Глыб., Докш. (ЛАБНГ), *ажэ́мкі* мн. *ажэ́віны* мн. – Смарг. (ЛАБНГ), *жма́ка* ж. – Зэльв. (ЛАБНГ), *жмакі́* мн. – Дзятл., Барыс. (ЛАБНГ), *вы́жымкі* мн. – Валож., Бых., Буда-Каш. (ЛАБНГ), *ажаві́нне* н. зб. – Барыс., Маг. (ЛАБНГ), *жыві́ца* ж. – Иван. (ЛАБНГ), *жмыха́* ж. – Слуцк. р., Мін. р., спарадычна паўн.-усх. д. (ЛАБНГ, Мат. Маг.), *жмы́хі* мн. – Лёзн., Слаўг. (ЛАБНГ), *жму́ка* ж. – Стаўб. (ЛАБНГ), *жымы́ха* ж. – Слон. (ЛАБНГ), *маку́ха* ж. – паўдн.-усх. з., спарадычна паўн.-зах. з., Малар. (ЛАБНГ), *маку́х* м. – зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *макукі́* мн. – Астр. (ЛАБНГ), *каму́ха* ж. – Бярэз. (ЛАБНГ), *камуха́* ж. – Лун. (ЛАБНГ), *мяну́ха* ж. – Малар. (ЛАБНГ), *мякі́на* ж. – спарадычна ўсх.-пал. р., Бяроз. р. (ЛАБНГ), *мякі́ны* мн., *мянякі́ны* мн. – Малар. (ЛАБНГ), *мянякі́на* ж. – Бяроз. (ЛАБНГ), *лупі́ны* мн. – Маст., Пін. (ЛАБНГ), *лупа́йкі* мн. – Ивац. (ЛАБНГ), *шалу́ха* ж. – Віц., Іўеў., Добр., Люб. (ЛАБНГ), *шалупі́ны* мн. – Чэрык., Ельск. (ЛАБНГ), *шалупі́нне* н. – Хоц. (ЛАБНГ), *шалупа́йкі* мн. – Лоеў. (ЛАБНГ), *шалупа́шкі* мн. – Мсцісл. (ЛАБНГ), *шалу́шкі* мн., *шка́рлупкі* мн. – Рас. (ЛАБНГ), *шаро́йкі* мн., *бараба́н* м. – Бых. (ЛАБНГ), *кліне́ц* м. – Глыб. (ЛАБНГ), *кліну́цы* мн. – Глыб., Бял. (ЛАБНГ), *клінкі́* мн. – Шарк. (ЛАБНГ), *клі́нне* н. – Бял. (ЛАБНГ), *кішчы́ны* мн. – Маст. (ЛАБНГ), *кішча́рыны* мн. – Стаўб. (ЛАБНГ), *ко́луп* м. – Гродз. (ЛАБНГ), *вы́сяўкі* мн. – Іўеў. (ЛАБНГ), *камякі́* мн. – Воран. (ЛАБНГ), *пало́ва* ж. – Краснап., Жаб., Кобр., Драг., Добр. (ЛАБНГ), *лу́ска* ж. – Люб. (ЛАБНГ), *паза́дкі* мн. – Калінк. (ЛАБНГ), *жаўма́* ж. – Лельч. (ЛАБНГ), *вы́байнік* м. – Ивац. (ЛАБНГ), *жыві́ца* ж., *вы́таўчкі* мн. – Иван. (ЛАБНГ), *дру́з* м. – Ганц. (ЛАБНГ), *адыхо́ды* мн. – Ельск. (ЛАБНГ), *жом* м., *жа́мкі* мн. – Лоеў. (Янкова).

Корм

Ежа жывёлы.

корм м., *кармы* мн. – агульн. (СПЗБ, Мат. апыт.), *пóшар* м. – паўн.-зах. з. (СПЗБ, Цыхун, Шаталава), *пáшары* мн., *пажывéне* н. – Вілен. р. (СПЗБ), *пажы́ва* ж. – Шчуч. (СПЗБ), *харч* м. – Ваўк., Навагр., Валож., Пух., Лях., Пруж. (СПЗБ), *хуражы́р* м. – Чэрв. (СПЗБ), *сяна́ж* м. – Ашм. (СПЗБ); *абро́к* м., *абры́к* м. ‘корм для каня’ – Пруж., Кам. (СПЗБ), *падно́с* м. ‘корм для каровы ў час даення’ – Жытк. (ТС), *аўціо́шка* ж. ‘трава на корм’, *зёлліна* н. памянш. ‘зелле, любая трава на корм’ – Мсцісл. (Юрчанка), *мяцьва* ж. ‘пасечаная трава на корм’ – Сен. (Каспяровіч), *ахра́п’е* н. ‘трава для свіней’ – Леп. (ЖНШС), *сяло́с* м. ‘сілас’ – Вілен. р. (СПЗБ), *о́сыпка* ж. ‘вобмешка’ – Шчуч. (СПЗБ);

сумесь аўса, вікі і іншых траў: *ко́шанка* ж. – Шчуч., Зэльв. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *каша́нка* ж. – Шчуч., Воран. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *шушні́ца* ж. – Лях. (СПЗБ), *бэ́рла* н. ‘сумесь збожжа з рознымі адходамі’ – Воран. (СПЗБ), *сушані́ца* ж. ‘сумесь канюшыны, вікі і інш.’ – Бар. (СПЗБ), *лы́га* ж. ‘сумесь вікі, аўса і гароху’ – Навагр. (Сл. Гродз.), *шушні́ца* ж. ‘сумесь аўса, ячменю і жыта’ – Ашм. (СПЗБ), *пялю́шка* ж. ‘сумесь гароху, аўса, вікі і інш.’ – Паст., Гродз., Нясв., Вілен. р. (СПЗБ).

Мякіна

Адходы, якія застаюцца пасля абмалоту і ачысткі зерневых, бабовых культур і лёну.

мякі́на ж. – агульн. (ЛАБНГ, Юрчанка, Мат. апыт.), *пало́ва* ж. – усх.-пал. р., Верхнядзв., Глыб., Кам., Пруж., Брэсц., Жаб., Драг., Кобр., Беластоц. р., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *рон* м. – Шум. (СПЗБ), *плéвы* мн. – Смарг. (СПЗБ).

Пазаддзе

Адходы пры малацьбе або веянні.

зёлле н. – паўн.-усх. д., зах.-пал. г., усх.-пал. р. (ЛАБНГ), *пустазёлле* н. – Гарад., Смарг., Капыл., Барыс., Круп., Гор., Гл., Бял., Чав., Клім., Бых., Чэрык., Ивац., Гом., Добр., Хоц., Лельч. (ЛАБНГ), *зяло́* н. – сярэд.-бел. г. (ЛАБНГ), *азáддзе* н. – Верхнядзв., Пол., Паст., Брасл., Іўеў. (ЛАБНГ), *паза́ддзе* н. – Верхнядзв., Мядз., Бял. (ЛАБНГ), *паза́дкі* мн. – Іўеў., Ганц. (ЛАБНГ), *азáдлівае зярня́* – Ваўк. (ЛАБНГ), *паслéd* м. – Гродзеншчына (ЛАБНГ), *анаслéd* м. – Кам. (ЛАБНГ), *буза́* ж. – Клецк., Слуцк., Старадарож., Акц., Рэч., Лоеў., Нараўл. (ЛАБНГ), *шума́* ж. – Глыб., Гор. (ЛАБНГ), *су́шніца* ж. – Саліг., Слуцк. (ЛАБНГ), *пало́ва* ж. – Малар. (ЛАБНГ), *гірса́* ж. – Шарк., Леп. (ЛАБНГ), *шмéцце* н. – Леп., Пруж. (ЛАБНГ), *со́рнасьць* ж. – Ивац. (ЛАБНГ), *бóрма* ж. – Воран. (ЛАБНГ), *мякі́на* ж. – Арш., Хойн. (ЛАБНГ), *шарóйкі* мн. ‘абдзіркі з проса’ – Лоеў. (Янкова); *шарóйкі* ‘абдзіркі са збожжа’ – Чач. (Мат. апыт.).

Сечка

Дробна парэзаная салома, якая ідзе на корм жывёле.

сэчка ж., *сэчачка* ж. памянш. – агульн., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Сцяцко, Юрчанка, Мат. апыт.), *сі́чка* ж. – зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *сэчань* ж. – Краснап. (ЛАБНГ), *рэзь* ж. – паўн.-усх. д. (ЛАБНГ, НС, Каспяровіч), *рэзка* ж. – слуцк.-маз. г., Брасл., Пол., Ушацк., Гарад., Докш., Круп., Старадарож., Кір. (ЛАБНГ, СПЗБ, НС), *мя́тніца* ж. – Ельск. (ЛП), *мéшанка* ж. ‘сечка, перамешаная з вотруб’ем, гароднінай’ – Ваўк. (Мат. Гродз.), *падмéшка* ж. ‘сечка, перамешаная з вотруб’ем і бульбай’ – Навагр. (Мат. Гродз.), *па́ранка* ж. ‘завараная кіпятком мякіна, сечка’ – Старадарож. (СПЗБ).

Салома

Сухія сцяблы злакавых раслін, якія застаюцца пасля абмалоту.

салóма ж., *саломка* ж. памянш. – агульн. (АЛА, Сцяцко, Юрчанка), *саламі́на* ж., *саламі́нка* ж. памянш., *салóмінка* ж. памянш. – Астр., Сморг., Докш., Стол., Асіп., Брэсц., Крыч., Лельч., Хойн., Вілен. р. (АЛА, СПЗБ, Юрчанка, Сцяцко), *саламіні́а* ж. – Брасл., Шарк., Мёр., Паст., Свісл., Валож. (АЛА);

саломі́на: *сцяблó* н. – Ганц. (СПЗБ); *сцяблі́на* ж. – Маст. (СПЗБ);

саломá на подсці́л: *гу́лта* ж. – Іўеў. (СПЗБ);

аўсяная саломá: *аўся́нка* ж. – Ваўк., Вілен. р. (СПЗБ), *аўся́ніца* ж. – Віл., Гл. (СПЗБ, Янкоўскі);

гаро́хавая саломá: *гаро́хаўнік* м. – Гл. (Янкоўскі), *гара́хвянік* м. – Гл., Лоеў. (Янкова, Янкоўскі), *гара́хавэ́не* н., *гара́хаві́ска* н. – Гродз. (Цыхун);

грэ́цкая саломá: *грача́нка* ж. – Малар., Краснап. (ЛП, Бялькевіч), *грацко́ўе* н. – Гродз., Зэльв., Уздз. (Мат. мін.-мал., Сцяцко, Цыхун), *рачыко́віска* ж. – Шчуч. (СПЗБ);

жы́тняя саломá: *жы́тня* прым. – Гродз. р., зах.-пал. г., Салігор., Старадарож., Жлоб., Лельч. (АЛА), *жы́тняя* прым. – агульн., акрамя зах.-пал. г. і ўсх.-маг. р. (АЛА), *ржа́ная* прым. – Віц., Лёзн., Асіп., Бабр., Шкл., Маг., Слаўг., Бых., Хойн. (АЛА), *аржа́ная* прым. – паўн.-усх. д., Ветк. (АЛА), *іржа́ны* прым. – Бярэз. (АЛА), *жы́тні́ца* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *ржа́ні́ца* ж. – Рас. (Шаталава), *пра́ві́ца* ж., *прамі́ца* ж. – Чашн. (Каспяровіч), *по́жня* ж. – Стол. (ТС);

пша́ні́чная саломá: *пша́ні́чанка* ж. – Беластоц. р. (СПЗБ);

прася́ная саломá: *прася́нка* ж. – зах.-пал. г., Мсцісл., Чач., Беластоц. р. (СПЗБ, ТС, ЛП, Юрчанка, Мат. апыт.), *прася́ні́ца* ж. – Драг., Маз., Гл. (ЛП, Янкоўскі), *прася́нэ́чні́ска* н. – Кам. (СПЗБ), *праса́вэ́нье* н., *праса́вэ́лье* н., *прася́вэ́нне* н. – Ганц. (СПЗБ);

я́чная саломá: *я́чні́ца* ж. – Лаг., Гл., Лоеў. (Варлыга, Янкоўскі, Янкова), *ячме́нка* ж., *ячме́нная салóма*, *я́чная салóма* – Чач. (Мат. апыт.), *ячме́нка* ж. – Сморг. (Шаталава), *ячме́нка* ж., *ячмя́нка* ж. – Ваўк., Вілен. р. (СПЗБ), *ячмі́ні́ца* ж. – Малар., Лун. (ЛП);

дробная салома: *ато́ра* ж. — Мсцісл., Лоеў. (Янкова, Юрчанка), *ато́р'е* н. — Чав. (Мат. Маг.), *атру́скі* мн. — Паст. (СПЗБ), *аці́ра* ж. — Асіп., Чав. (Шаталава, Мат. апыт.), *патру́х* м. — Зэльв. (Сцяцко), *трахня́* ж. — Паст., Глыб., Смarg. (СПЗБ), *трахні́ца* ж., *прусо́ха* ж. — Паст. (СПЗБ), *церуха́* ж. — Верхнядзв., Шум. (СПЗБ), *пацяру́ха* ж. — Іўеў., Слон., Чэрв., Бяроз., Беластоц. р. (СПЗБ, ЛП, Мат. Гродз.), *пагрэ́бкі* мн. — Гродз. (Цыхун), *згрэ́біны* мн. — Верхнядзв., Смarg., Астр., Навагр., Лун., Вілен. р. (СПЗБ, Шаталава), *абгрэ́бкі* мн. — Мсцісл. (Юрчанка), *драбяза́* зб. ж. — Віл., Бярэз. (СПЗБ), *драбні́ца* ж. — Лаг. (СПЗБ), *акало́т* м. — Кам. (СПЗБ), *абу́раны* мн. — Браг. (Шаталава), *зго́ніны* мн. — Лун. (Шаталава), *амя́лле* н., *шу́ма* ж. — Лоеў. (Янкова), *каласаві́нне* н. зб. — Тал., Бял. (Шаталава), *во́трыны* мн. — Кругл. (Мат. Маг.);
роўная салома: *праві́ца* ж. — Пін. (СПЗБ).

Трасянка

Перамешанае сена з саломай, якое ідзе на корм жывёле.

трася́нка ж., *трася́нька* ж., *труся́нка* ж. — паўн.-зах. з., Пруж., Ганц., Саліг., Вілен. р., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Варлыга), *трасе́нка* ж. — Беластоц. р. (СПЗБ), *трасе́нка* ж. — Вілен. р. (СПЗБ), *трэ́сянка* ж., *трасяні́ца* ж. — Бяроз. р., Пін. (СНМ, ЛАБНГ), *трасу́ха* ж. — Мёр. (ЛАБНГ), *страся́нка* ж. — Беш., Гарад. Мядз., Леп., Чашн., Тал. (ЛАБНГ), *страса́нка* ж., *струся́нка* ж., *струша́нка* ж. — Чашн. (Каспяровіч), *труха́* ж. — Чач. (Мат. апыт.), *патру́ха* ж. — Верхнядзв., Круп., Бял. (НС, Мат. Маг., Шаталава), *труша́ніца* ж. — Калінк., Нараўл. (ЛАБНГ), *труша́нка* ж. — паўдн.-усх. з., Гродз., Бярэз., Чэрв. (ЛАБНГ, СПЗБ), *атрушы́ны* мн. — Дзятл. (Мат. Гродз.), *струша́нка* ж. — Маг. р., усх.-маг. р., спарадычна Віц. р., Астр., Ашм., Лаг., Віл. (ЛАБНГ, Варлыга), *струшіванка* ж. — Лельч. (ЛАБНГ), *труша́нка* ж. — Саліг. (ЛАБНГ), *трушо́нка* ж. — Петр. (ЛАБНГ), *струшо́нка* ж., *струшо́начка* ж. памянш. — Мсцісл. (Юрчанка), *струшівені́ца* ж. — Лельч. (ЛАБНГ), *стру́шка* ж. — Клім. (ЛАБНГ), *стра́ска* ж. — Віц.

(ЛАБНГ), *стру́сінка* ж. — Арш. (ЛАБНГ), *струся́нка* ж. — Га-
рад. (ЛАБНГ), *мяша́нка* ж. — зах.-пал. г., Люб. (ЛАБНГ),
ме́шаніца ж. — Пін., Стол. (ЛАБНГ), *ме́шань* ж. — Кір., Ста-
радарож. (ЛАБНГ), *ме́шава* н. ‘корм живёле’ — Сен. (Кас-
пярловіч), *клы́чанка* ж. — Гом. (ЛАБНГ), *перабі́ўка* ж. — Добр.
(ЛАБНГ), *по́дмятка* ж. — Астр. (СПЗБ), *кало́чанка* ж. — Бабр.,
Жлоб., Раг. (ЛАБНГ), *скало́чанка* ж. — Слаўг. (ЛАБНГ).

7. НАЗВЫ МЕРЫ І ВАГІ, АБ'ЁМУ І ПЛОШЧЫ

7.1. ВОРНАЯ ЗЯМЛЯ, СЕНАЖАЦЬ

Баранавішча

Паласа ворыва па шырыні бараны.

баранавішча н. — Навагр. (СРЛГ).

Берацень

Частка ворнага поля, якая вызначалася па даўжыні (каля 10 метраў) ці па шырыні (каля 5–10 метраў).

бэрацень м. — зах.-пал. г. (ДСБ, ЛП), *вэрацень* м. — зах.-пал. г. (ЛП).

Гоні

Мера ўчастка ворнай зямлі ў даўжыню, паводле розных крыніц — ад 50 да 150 метраў.

го́ні мн. — зах.-пал. г., Сен. р., Астр., Віл., Докш., Круп., Маст., Воран., Лід., Дзятл., Пух., Чэрв., Лях., Ганц., Калінк., Лоеў., Вілен. р. (СПЗБ, ЛП, Варлыга, Каспяровіч, Шатэрнік, Янкова), *го́ны* мн. — Астр., Віл., Докш., Круп., Гродз., Маст., Лід., Дзятл., Пух., Чэрв., Лях., Капыл., Ганц., Калінк., Вілен. р. (СПЗБ, 3 нар. сл., Мат. Гродз.), *го́нькі* мн., *го́нкі* мн. — Віл. (СПЗБ), *ганкі́* мн. — Капыл. (3 нар. сл.), *го́нька* ж. — Бярэз. (СПЗБ), *га́йнік* м., *га́йнікі́* мн., *ганікі́* мн. — Шчуч., Лід.,

Навагр. (СПЗБ), *оны* мн. – Астр. (СПЗБ), *валóвыя гóны* мн. ‘мера ўчастка ворнай зямлі ў даўжыню – каля 50 метраў’ – Ваўк. (СПЗБ), *вэрацень* м. ‘мера ўчастка ворнай зямлі ў даўжыню – каля 50 метраў’ – Стаўб. (ЖС), *ста́я* ж. ‘мера ўчастка ворнай зямлі ў даўжыню – каля 100 метраў’ – Воран. (Варлыга), *паўганы́* мн. ‘палова гоней’ – Гродз. (Мат. Гродз.), *паўго́ні* мн., *паўганьке́* мн. памянш. ‘палова гоней’ – Чэрв. (Шатэрнік),

Дзесяціна

Мера плошчы зямлі – каля аднаго гектара (1 га).

дзесяці́на ж. – Карэл., Чэрв., Мсцісл. (Шаталава, Шатэрнік, Юрчанка).

Загон

Выцягнуты ўчастак ворнай зямлі шырынёй у 6–8 баразён (каля трох метраў).

заго́н м. – паўдн.-зах. д., сярэд.-бел. г., спарадычна пол.-мін. г., зах.-пал. г., Вілен. р. (ЛАБНГ, ЛП, Мат. Гродз., Бялькевіч, Каспяровіч, Шатэрнік), *загу́н* м., *загі́н* м. ‘нешырокі ўчастак зямлі паміж разора́мі’ – Брэсц., Бяроз., Івац. (ДСБ), *паўзаго́н* м. ‘палова загона; частка ўзаранага ўроскідку поля ад мяжы да баразны’ – Воран., Зэльв., Малар. (ДСБ, Мат. Гродз.), *лёшка* ж., *лёха* ж., *лёшачка* ж. ‘невялікі кавалак ворнай зямлі, загон’ – зах.-пал. г., Гродз., Слон., Бар. (СПЗБ, ЛП, Мат. Гродз., Цыхун), *рэз* м., *разо́к* м. – Чэрв., Лун. (Шаталава), *рэзка* ж. – Іўеў., Раг., Люб. (СПЗБ), *рэзас* м. – Воран. (СПЗБ), *рэзы* мн. ‘загоны’ – Калінк. (СПЗБ), *ралю́х* м. – Брэсц., Драг., Малар., Беластоц. р. (СПЗБ, ДСБ, НЛ, СНМ), *о́дкідка* ж. – зах.-пал. г. (ЛП), *пу́сткі* мн. – Беластоц. р. (СПЗБ), *ста́я* ж., *ста́і* мн. – Воран., Іўеў., Вілен. р. (СПЗБ), *су́гані* мн. ‘загон ад разоры да разоры’ – Калінк. (СПЗБ), *угрэ́х* м. – Ваўк. (СПЗБ);

кароткі загон: *надд́аткі* мн., *над́аткі* мн., *нанд́аткі* мн. – спарадычна цэнтр. з., Докш., Бял., Бярэз., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, НС), *прыд́аткі* мн. – паўн.-зах. з., Хоц., Брэсц., Бяроз., Буда-Каш. (ЛАБНГ), *прыд́атак* м. – Маладз., Бар., Пух. (СПЗБ);

папярочны загон: *папярачня́к* м. – Гарад., Кам., Кобр., Беластоц. р. (СПЗБ, ДСБ, НЛ), *папярэ́чка* ж. – Ганц., Шчуч., Дзятл., Асіп., Барыс., Брэсц., Вілен. р. (СПЗБ, ДСБ), *пярэ́чка* ж. ‘папярочны загон’ – Віл., Брасл. (СПЗБ), *папярэ́чнікі* мн. ‘папярочны загон’ – Брасл., Нараўл. (СПЗБ), *папярэ́чні* прым. ‘папярочны загон’ – Беластоц. р. (СПЗБ);

шырокі загон: *ла́ва* ж. ‘шырокі загон ці 2–4 загоны, узараныя ўроскідку’ – Рас., Пол., Сморг., Барыс., Шчуч., Маст., Зэльв., Свісл., Воран., Іўеў., Карэл., Пух., Бых., Вілен. р. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., СПЗБ, Шаталава), *бля́ха* ж. – Ашм., Воран. (СПЗБ), *ва́ганка* ж. ‘загон у 12 баразён’ – Бар. (СПЗБ), *лагáшка* ж. – Навагр. (СРЛГ);

іншыя назвы: *паўга́ны* мн. ‘палова загона’ – Іўеў. (Сл. Гродз.), *прыкі́дак* м. ‘частка ўзаранага ўроскідку поля ад мяжы да баразны’ – Ваўк. (Мат. Гродз.), *склад* м. ‘частка загона’ – Жлоб. (НС), *ато́р* м. ‘вузенькі загончык, што застаецца пры ворыве ад звычайнага загона’ – Зэльв. (Сцяцко), *ато́ра* ж. ‘частка загона’ – Жытк. (ТС), *ату́р* м. ‘частка ўзаранага поля, меншая за загон’ – зах.-пал. г. (ЛП).

Лешка

Града, градка – участак ворнай зямлі пад гародніну.

ле́шка ж. – Ваўк., Астр., Ашм., Дзярж. (Мат. Гродз., Мат. мін.-мал.), *ле́ха* ж. – Докш. (Мат. мін.-мал.), *пале́тка* ж. – Докш. (Мат. мін.-мал.), *лу́начка* ж. ‘маленькі загончык зямлі, градка’ – Гродз. (Цыхун).

Морг

Мера плошчы зямельных надзелаў у 2/3 дзесяціны ці 0,71 гектара.

морг м. — зах.-пал. г., Ваўк., Навагр., Чэрв. (ЛП, Мат. Гродз., Кучук, Шатэрнік), *паўморга* ‘палова морга — 0,35 гектара’ — Чэрв. (Шатэрнік).

Надзел

Участак зямлі, што належыць аднаму гаспадару і з’яўляецца дастатковым, каб самастойна весці гаспадарку; паводле розных крыніц, плошча надзелу вагаецца ад 12 да 24 гектараў (дзесяцін). На Зэльвеншчыне, напрыклад, плошча надзелу складае каля 21 гектара.

надзёл м. — агульн. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС), *валóка* ж. — Паст., Ашм., Віл., Лаг., Докш., Круп., Чэрв. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шатэрнік), *увалóка* ж. — Круп. (ЛАБНГ), *ла́ва* ж. ‘участак зямлі аднаго гаспадары’ — Мін. р., Слуцк. р., спарадычна гродз.-баран. г. і пал. р., Асіп., Бых. (ЛАБНГ, ЛП), *пляц* м. — Валож., Баран., Слуцк., Асіп., Бых., Слаўг., Карм., Ивац., Клец., Браг. (ЛАБНГ), *уча́стак* м. — Віл., Зэльв., Іўеў., Лях., Вілен. р. (СПЗБ, Сцяцко), *часць* ж., *чась* ж. — Брасл., Гродз. (СПЗБ), *чо́тка* ж. — Клім. (Н. сл.-сць), *бо́нда* ж. — Верхнядзв., Паст., Лаг., Вілен. р. (СПЗБ), *буго́нька* ж. ‘невялікі надзел зямлі’ — Чач. (ЖНС), *грунт* м. ‘цяглавы надзел дарэвалюцыйнага селяніна’ — зах.-пал. г., Карэл. (ЛП, Шаталава), *да́ча* ж. ‘надзел, частка чаго-небудзь’ — Слуцк. (ЖНС), *дзя́жка* ж. — Лід. (СПЗБ), *пáйка* ж., *пэ́йка* ж. — Калінк. (СПЗБ), *парцэ́ль* м., *парцэ́лька* ж. — Вілен. р., Іўеў. (СПЗБ), *палéткі* мн. ‘надзелы’ — Кам. (ЖНС), *ра́мка* ж. — Чач. (Мат. апыт.), *рэз* м. — Пруж. (ЖС), *рэ́нта* ж. — Гарад. (СПЗБ), *со́ха* ж. — Драг. (ДСБ, ЛП), *цягло́* н. — спарадычна Гом. р., Браг. (ЛАБНГ);

палова надзелу: *паўвалóка* ж. — Докш., Воран., Чэрв., Вілен. р. (Мат. Гродз., СПЗБ), *паўвалóчча* н. — Брасл., Круп. (СПЗБ), *палóвалак* м. — Маст. (СПЗБ), *палу́валкі* мн. — Маст. (СПЗБ), *палаві́на* ж. — Карэл. (СПЗБ), *паўуча́стак* м., *паўча́стак* м. ‘каля 6 гектараў на Гродзеншчыне і каля

10,5 гектара на Зэльвеншчыне’ – Гродз., Зэльв. (Сцяцко, Цыхун), *паўгрўнт* м. ‘6 дзесяцін зямлі’ – Карэл. (Шаталава), *паўрўзка* ж. – Воран. (СПЗБ);

трэцяя частка надзелу: *траціна* ж. – Верхнядзв., Глыб., Ашм., Смарг., Віл., Лаг., Докш., Бар., Іўеў., Пух., Чэрв., Раг., Жытк., Вілен. р. (СПЗБ, ТС, ЛП, Шатэрнік), *траціна* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *трацяк* ж. – Віл., Шчуч., Воран., Карэл., Лях., Ганц., (СПЗБ), *трацяк* м. ‘старая мера зямлі – каля 4 гектараў’ – Гродз. (Цыхун); *трайціна* ж., *трацяк* м. ‘трэцяя частка ўчастка – каля 7–8 гектараў’ – Зэльв. (Мат. Гродз., Сцяцко);

чацвёртая частка надзелу: *чацвярціна* ж. – Глыб., Зэльв. (СПЗБ, ЛП, Сцяцко), *чацвярына* ж. – Стол., Жытк. (ТС), *чацвяртуха* ж. – Верхнядзв., Пух., Беластоц. р. (СПЗБ), *чацвяртушка* ж. – Жытк. (ТС), *чацвяртая* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *чварціна* ж. – Смарг., Вілен. р. (СПЗБ), *чвэртка* ж. – Беластоц. р., Вілен. р. (СПЗБ), *чацвяртак* м. – Бар., Гродз., Шчуч., Лід. (СПЗБ, Цыхун), *чвартак* м. – Астр., Воран. (СПЗБ), *чвара́к* м. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *азёмак* м. – Гродз. (Сл. Гродз.);

пятая частка надзелу: *пята́к* м. – Зэльв. (Мат. Гродз.), *пату́ха* ж., *пату́шачка* ж. памянш. – Пух. (СПЗБ);

шостая частка надзелу: *шасціна* ж. – зах.-пал. г., Глыб., Докш., Смарг., Зэльв., Карэл. (СПЗБ, ЛП, Сцяцко), *шастая* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *шасту́ха* ж., *шасту́шачка* ж. памянш. – Бяроз., Лоеў. (Шаталава, Янкова), *шасцярына* ж. – Жытк. (ТС), *шаста́к* м. – Паст., Смарг., Шчуч., Воран., Пух. (СПЗБ);

сёмая частка надзелу: *сядзьму́ха* ж. – Паст. (СПЗБ), *сядмі́на* ж. – Глыб. (СПЗБ), *сядму́шка* ж. памянш. – Віл. (СПЗБ);

восьмая частка надзелу: *асьму́ха* ж. – Віл. (СПЗБ), *асьмі́нка* ж. – Маст. (СПЗБ), *асьма́к* м. – Воран. (СПЗБ), *паўасьмі́нак* м. ‘палова восьмай часткі надзелу’ – Бар. (СПЗБ);

дзевятая частка надзелу: *дзевяту́ха* ж. – Бяроз. (Шаталава).

Пакос

Выкашаная паласа шырынёй у адзін размах касы, а таксама града скошанай травы.

пакос м., *пакосік* м. памянш. – паўдн.-усх. з., зах.-пал. г., Мін. р., Паст., Смарг., Валож., Докш., Барыс., Зэльв., Беластоц. р., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ДСБ, Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., НС, Кучук, Сцяцко, Шаталава, Шатэрнік, Юрчанка, Мат. апыт.), *пракос* м. – паўдн. р., паўн.-зах. з., Слуцк. р., Маг. р., Дзягл., Бар., Бярэз., Чэрв., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП, Мат. Гродз., Шатэрнік), *пракóша* ж. – Чэрв. (СПЗБ), *закос* м. – зах.-пал. г. (ЛАБНГ, ЖНШС), *скос* м. – Жытк., Стол. (ТС), *скосак* м. – Лельч. (Кучук), *рад* м., *радók* м. – пал. р., Ганц. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шаталава, Мат. апыт.), *вал* м., *валók* м. – Гарад., Ганц., Лун., Лельч. (ЛАБНГ), *градók* м. – Івац. (ЛАБНГ), *кружók* м. – Івац. (ЛАБНГ), *ручка* ж. – Нараўл. (ЛАБНГ), *складу́жына* ж. ‘пакосы, якія кладуцца адзін на другі’ – Стол. (ДСБ), *шнур* м. – Мядз., Пух. (СПЗБ).

Постаць

Паласа, якую займае жняя ў час жніва.

пóстаць ж. – асн. мас. г., акрамя Віц. р. і ўсх.-маг. р., зах.-пал. г., Беластоц. р., Вілен. р., (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, ЛП, СНМ, Кучук), *пóстаць* ж. ‘месца, занятае жняёй або касцом у час работы’ – Ваўк., Воран., (Мат. Гродз.), *пастáць* ж. – Віц. р., усх.-маг. р., Мёр. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Маг, ЖНС), *пасту́ха* ж. – Гл. (ЛАБНГ), *пóстацелак* м. ‘кавалак нязжатага поля, постаці’ – Валож. (ЖС), *паласа́* ж., *палóса* ж., *палóска* ж. – зах.-пал. г., Гродз. р., Маг. р., усх.-маг. р., Бярэз. р., Слуцк. р., Гом. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП), *загón* м. – зах.-пал. г., Мін. р., Чэрв. р., Слуцк. р., Бярэз. р., Віл., Маст. (ЛАБНГ), *гóнкi* мн., *гóні* мн., *гóны* мн. – Докш., Ганц. (ЛАБНГ), *каза́* ж. – Зэльв., Пін. (ЛАБНГ, СПЗБ), *цітка* ж. – Стаўб., Пін. (ЛАБНГ, СНМ), *бугóна* ж. – Чэрык. (ЛАБНГ), *зажáтак* м. –

Лельч. (ЛАБНГ), *кусóк* м. — Кам. (ЛАБНГ), *ла́нка* ж. — Ивац. (ЖС), *ралиóх* м. — Кобр. (ЛАБНГ), *ста́і* мн. — Воран. (ЛАБНГ), *хвост* м. — Слаўг. (ЛАБНГ), *чацвярúха* ж. — Гл. (ЛАБНГ).

Прасла

Паласа шырынёй у адзін праход камбайна.

пра́сла н. — Брасл. (СПЗБ).

Рыза

Зямельны ўчастак у 5–10 сотак.

ры́за ж. — зах.-пал. г. (ЛП).

Рэзка

Мера ворнай зямлі — каля 10 дзесяцін.

рэ́зка ж. — Шчуч. (Сл. Гродз.);

іншыя назвы: *чацвяртúха* ж. 'чацвёртая частка рэзкі' — Шчуч. (Сл. Гродз.).

Сотка

Адна сотая частка гектара.

со́тка ж. — агульн. (СПЗБ, Мат. Гродз., Юрчанка, Мат апыт.).

Файтак

Паласа зямлі шырынёй у два метры, а таксама землямерны цыркуль з захопам у два метры.

файта́к м. — Іўеў. (Мат. Гродз.).

7.2. НАЗВЫ ЎЧАСТКАЎ ЗЯМЛІ НЯПЭЎНАЙ ПЛОШЧЫ

Дзялка

Участак агульнага поля, сенажаці, выдзелены каму-небудзь для апрацоўкі.

дзялка ж. — спарадычна агульн., Беластоц. р., Вілен. р. (СПЗБ, ТС, ДСБ, Мат. Гродз., ЖС, НС, СНМ, Сцяцко, Шата-лава), *дзялка* ж. ‘участак зямлі, адведзены для апрацоўкі і пабудовы, дзялянка’ — Гродз. р. (Цыхун), *дзялчка* ж. памянш. — Воран. (СПЗБ), *дзялянка* ж. — Верхнядзв., Чэрв. (СПЗБ, Шатэрнік), *пайка* ж. — Хоц., Бых., Чач., Лоеў. (Мат. Маг., ЖНС, Янкова, Мат. апыт.), *участак* м. — Віл., Чэрв., Верхнядзв. (СПЗБ), *атарыца* ж. — Карэл. (Сл. Гродз.), *дачка* ж. — Лоеў. (Янкова), *норма* ж. — Слуцк. (НС).

Засценак

Частка поля, ворнай зямлі асобна ад асноўнага масіву; звычайна аддзяляецца «сценкай» — дарожкай, граніцай.

засце́нак м. — зах.-пал. г., Касцюк. (ЛП, Бялькевіч), *нада́так* м. — зах.-пал. г. (ЛП), *прыда́так* м. ‘дабавачны ўчастак зямлі да асноўнага надзелу’ — Брэсц. (ДСБ), *прыдзі́р* м. ‘кусок зямлі, прыараны да старога пляца, асноўнай плошчы’ — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *прыдзі́рак* м. ‘кусок поля, узнятай цаліны, што прылягае да вялікага масіву поля’ — Драг. (ДСБ), *прырэ́з* м. ‘дабаўлены, «прырэзаны» да асноўнага надзелу ўчастак зямлі’ — Вілен. р. (СПЗБ), *прырэ́зак* м. ‘дабаўленая палоска зямлі’ — Чэрв. (Шатэрнік).

Кусок

Участак зямлі, пэўная частка поля, сенажаці.

кусо́к м. — Мсцісл., Буда-Каш., Чач., Вілен. р. (СПЗБ, Юрчанка, Мат. апыт.), *ла́ва* ж. ‘паласа, участак сенакосу’ — Лід.,

Ганц. (СПЗБ), *майдан* м. ‘кавалак поля’ – Іван., Маз. (ДСБ), *абугоня* ж. ‘участак поля, які намячаецца ўзараць’ – Мсцісл. (Юрчанка), *кут* м., *куток* м. ‘вуглавы ўчастак агарода, поля’ – Навагр., Беластоц. р. (СПЗБ), *паўрочышча* н. ‘частка надзелу, што ўкліняецца ў чужыя надзелы’ – зах.-пал. г. (ЛП), *шахаўніца* ж. – Ашм., Вілен. р. (СПЗБ), *палётак* м. – Жытк. (ТС), *плáха* ж., *плáшка* ж. ‘шырокі кавалак поля’ – Жытк. (ТС),

клінападобны ўчастак зямлі: *клін* м. – пераважна агульн. (Мат. апыт.), *клінок* м. – зах.-пал. г. (ЛП), *рог* м., *ражок* м. – Стол., Жытк. (ТС), *ус* м. – зах.-пал. г. (ЛП), *цвýchал* м. – зах.-пал. г. (ЛП), *шпыль* м. – Жлоб. (НС).

Лава

Вялікі ўчастак поля, сенакосу.

лава ж. – Мін. р., Слуцк. р., Віл., Навагр., Бар., Лях., Ганц., Пін., Стол., Барыс., Чэрв., Уздз. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. мін.-мал.), *лава* ж. ‘шырокі загон зямлі, ці два-чатыры загоны, узараныя ўроскідку’ – Рас., Пол., Смarg., Барыс., Шчуч., Маст., Зэльв., Свісл., Воран., Ёўеў., Пух., Карэл., Бых., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Шаталава), *лава* ж. ‘участак, загон зямлі’ – паўн.-зах. з., Чэрв. р., спарадычна паўдн. р., Рас., Пол., Барыс., Бых. (ЛАБНГ), *палóвак* м. ‘участак ворнай зямлі ў 32 баразны – у 4 загоны’ – Гродз. (Сл. Гродз.), *пляц* м. ‘вялікі кавалак зямлі’ – Астр. (СНМ), *пляц* м., *плац* м. ‘участак зямлі’ – Чэрв., Брасл. (СПЗБ, Шатэрнік), *абру́б* м. ‘вялікі кавалак ворнай зямлі’ – Гродз. (Цыхун), *обруб* м. ‘зямля адной вёскі’ – Стол. (ТС), *крастэ́нцыя* ж. ‘вялікая плошча ворнай зямлі’ – Сен. р. (Каспяровіч), *ліма́н* м. ‘участак зямлі вялікіх памераў’ – Стол. (ТС).

Невялікая паласа, участак зямлі

дзюжок м. – Чэрв. (СПЗБ), *ата́рыца* ж., *та́рыца* ж. – Маладз. (СПЗБ), *ата́рыца* ж. ‘участак зямлі, якую даваў пан

пад пасеў ільну ці ўчастак зямлі, які звычайна давалі ў пасаг’ – Валож., Маладз., Іўеў., Клец. (ЛАБНГ), *лапіна* ж. ‘частка ворнай зямлі ці сенакосу памерам да дзесяці квадратных метраў’ – Чэрв. (Шатэрнік), *лапéка* ж. ‘невялікі ўчастак зямлі, заняты чым-небудзь ці пад што-небудзь’ – Пух., Раг. (СПЗБ), *лапéчка* ж. – Лоеў. (Янкова), *абру́бак* м. ‘невялікі ўчастак сенажаці’ – Чэрв. (СПЗБ), *кліно́к* м. ‘невялікі ўчастак поля’ – Кам., Бяроз., Стол. (СПЗБ).

Ніва

Невялікае поле.

ні́ва ж. – зах.-пал. г. (ТС, ЛП), *грудóк* м. ‘участак ворнай зямлі, адведзены пад якую-небудзь культуру’ – Глыб., Іўеў. (СПЗБ), *пал’я́нка* ж. – зах.-пал. г. (ЛП).

Паласа

Вузкі і доўгі ўчастак ворнай зямлі, сенажаці і інш.

паласа́ ж. – віц.-маг. г., спарадычна Гом. р., Зэльв., Лях., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз.), *пало́ска* ж. – Мядз., Гродз., Стаўб., Мсцісл., Беластоц. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., Юрчанка), *пало́са* ж. – Старадарож., Вілен. р. (СПЗБ), *пало́сіца* ж. – Бераст. (СПЗБ), *шнур* м, *шню́р* м. – паўн.-зах. з., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *шну́ро́к* м. – зах.-пал. г., Шум., Гродз. (СПЗБ, ДСБ, ЛП, СНМ), *шну́ро́чак* м. памянш. – Лях., Вілен. р., (СПЗБ), *шню́ро́к* м. – Гродз. (СПЗБ), *рэ́з* м. – Віц. р., Беш. р., Маг. р. (ЛАБНГ, Каспяровіч), *рэ́зка* ж. – Віл., Круп., Ваўк. (СПЗБ), *нарэ́зка* ж. – Годз. (СПЗБ), *шмат* м. – Пол., Гар., Віц. р. (ЛАБНГ, Каспяровіч), *ла́ва* ж. – Барыс., Чэрв. (СПЗБ), *даўжэ́й* м. – Чэрв. (Шатэрнік), *лы́нда* ж. – Шчуч. (3 нар. сл.), *прара́мак* м. ‘вузкая палоска лесу, зямлі’ – Лоеў. (Янкова), *пра́сла* н. – Вілен. р. (СПЗБ), *сцё́шка* ж. – Смал. (СПЗБ), *шы́я* м. ‘вузкая палоска лесу, зямлі’ – Лоеў. (Янкова).

Соткі

Прысядзібны ўчастак зямлі.

соткі мн. — агульн. (ЛАБНГ, СНМ, СПЗБ, Сцяцко), *пляц* м. — Віл., Нясв., Лід., Лях., Капыл., Беластоц. р., Віл. р. (ЖС, СПЗБ), *пляц* м. 'зямельны ўчастак, заняты пад гаспадарчыя пабудовы' — Глыб., Лід. (СПЗБ), *план* м. — Слон. (СРЛГ).

7.3. УРАДЖАЙ, ЗЕРНАВЫЯ Ў КОЛАСЕ, САЛОМА, СЕНА

Атарыца

Частка ўраджаю, якую аддавалі дзеці састарэлым бацькам для пражыцця.

ата́рыца ж., *тары́ца* ж. — Пух. (СПЗБ).

Бабка

Малая ўкладка у 10–15 снапоў.

ба́бка ж. — паўн.-усх. д., сярэд.-бел. г., паўдн.-усх. з., спарадычна гродз.-бар. г., Кам., Малар. (ДАБМ, Шатэрнік, Юрчанка), *абáбка* ж. — Тал., Бых., Буда-Каш. (ДАБМ), *бабу́рка* ж. — Вілен. р. (СПЗБ), *ба́бак* м., *абáбак* м., *абáбкі* мн. — Маг. р., усх.-маг. р., Гом. р., Калінк. (ДАБМ), *ля́шка* ж. — Мёр., Гарад., Ваўк., Свісл., Кам., Брэсц., Пруж., Бяроз., Кобр., Драг., Стол., Малар., Беластоц. р., (ДАБМ, СПЗБ, Мат. Гродз., Сл. Гродз., Шаталава), *ле́шка* ж. — Драг. (ЖНшС), *бля́шка* ж. — Малар. (ДАБМ), *ляшо́к* м. — Кам., Брэсц., Пруж., Драг., Иван., Малар. (ДАБМ), *ля́шкі* мн. — Ваўк., Свісл., Кам., Брэсц., Пруж., Кобр., Драг., Стол. (ДАБМ), *ку́чка* ж. — спарадычна паўдн. р., Гарад., Валож., Смал., Маст., Шчуч., Карэл., Пух., Бых., Раг., Бяроз., Лун., Лельч, Беластоц. р., Вілен. р. (ДАБМ, СПЗБ, Кучук, Шаталава), *мэ́ндаль* м. — Мядз., Віл., Зэльв., Воран., Навагр., Іўеў., Карэл., Кам., Вілен. р., (СПЗБ, Мат. Гродз., Сцяцко, Шаталава), *мэ́ндзель* м., *ме́ндзель* м. — На-

вагр. (Сл. Гродз., Н. сл-сь), *мэндаць* м. ‘укладка снапоў і мера колькасці: 15 штук’ – Зэльв. (Сцяцко), *мэндлік* м. – Мядз., Віл., Чэрв. (СПЗБ, Шатэрнік), *мэндля* ж., *мэндлі* мн. – Глыб., Ашм., Смарг., Докш., Навагр., Іўеў., Карэл., Пруж., Лях., Клец., Дзятл., Ганц. (ДАБМ), *мэндля* ж., *мэндля* ж. – Ашм., Смарг., Вілен. р. (СПЗБ), *мэндрык* м. – Уздз., Асіп., Жытк., Старадарож. (ДАБМ), *мыдля* ж. – Глыб., Лях., Бар., Зэльв., Пруж., (СПЗБ, Сцяцко), *мыдлячка* ж. памянш. – Лях. (СПЗБ), *мэдлік* м. – Пух. (СПЗБ), *мэтлік* м. – Лаг. (Шаталава), *мэльнік* м., *мэлья* ж. – Валож. (СПЗБ), *ставок* м. – Віл., Малар., Петр., Ельск., Нараўл. (ДАБМ, ЖС, ЛП), *ставец* м. – Брэсц., Малар. (ДАБМ), *ставачкі* мн. – Віл. (СПЗБ), *стаўка* ж. – Віл., Маладз., Малар. (ДАБМ, СПЗБ), *стоўка* ж. – Лельч. (Кучук), *стаўкі* мн. – Жытк., Ельск. (ДАБМ), *стаяк* м. – Воран. (ДАБМ, СПЗБ), *стаякі* мн. – Воран. (ДАБМ), *стаячкі* мн. – Воран., Вілен. р. (ДАБМ, СПЗБ), *стаян* м. – Светлагор. (ДАБМ), *стаянка* ж. – Ваўк., Вілен. р. (Мат. Гродз., СПЗБ), *стаянкі* мн. – Верхнядзв., Рас., Пол., Лёзн., Воран. (ДАБМ), *капá* ж. – Ваўк. (СПЗБ), *капенка* ж. – Верхнядзв., Карэл. (СПЗБ), *кópка* ж. – Астр., Вілен. р. (ДАБМ, СПЗБ), *кóпачка* ж. памянш. – Вілен. р. (СПЗБ), *крыжы* мн., *крыжыкі* мн. – Сен., Валож., Віл. (СПЗБ, Каспяровіч), *крыжык* м. ‘аўсяны мэндлік з пятнаццаці снапоў каласамі да цэнтру’ – Лаг., Маладз. (ЖС, Шаталава), *крыжак* м. – Тал. (Шаталава), *красці* мн. – Лях. (СПЗБ), *храсткі* мн. – Нараўл. (ЛП), *храсто́чкі* мн. – Бяроз. (ЛП), *храсты* мн., *хрэччык* м. – Бял. (Мат. Маг.), *кладня* ж. – Мёр., Шарк., Глыб. (ДАБМ), *кладня* ж. – Леп., Кругл. (ДАБМ), *складка* ж. – Барыс. (ДАБМ), *дзядок* м. – Светлагор., Калінк., Хойн. (ДАБМ), *дзядкі* мн. – Саліг. (ДАБМ), *магли* мн. – Саліг. (ДАБМ), *мыгли* мн. – Маст. (ДАБМ);

укладка з дзесяці снапоў: *дзесятка* ж. – Стаўб., Лід., Воран., Шчуч., Гродз., Дзятл., Маст., Бераст., Ваўк., Свісл., Зэльв., Івац., Стол., Жытк., Слон. (ДАБМ, ТС, Мат. Гродз.), *дзесятак* м. – Лід., Шчуч., Гродз., Свісл., Івац., Иван., Пін., Бяроз., Лун., Стол. (ДАБМ, ТС, Шаталава), *дзесяток* м. –

Гродз., Маст. (ДАБМ), *дзесяткі* мн. – Воран., Лід., Шчуч., Гродз., Бераст., Ваўк., Маст., Дзягл., Свісл., Зэльв., Стол., Івац., Бяроз., Драг., Іван., Лун., Лях. (ДАБМ, СПЗБ), *дзесятун* м., *дзесятуны* мн. – Лун. (ДАБМ), *страпéц* м. – Іван., Пін., Стол., (ДАБМ, ДСБ, НЛ, ЛП), *мар’янка* ж. – Жытк., Петр., Нараўл. (ДАБМ, ТС), *страпцý* мн. – Стол., Пін. (ДАБМ), *стрыпчык* м. – Драг., Кобр. (ДАБМ), *шайпáк* м. – Драг. (ДСБ, ЛП);

адзінкавыя назвы: *дзевяцярні́к* м. – Беластоц. р. (СПЗБ), *казёл* м. ‘бабка ячменних снапоў без шапкі’ – Пол. (ДАБМ, НЛ), *круглі́ца* ж. ‘часовая ўкладка ячменю на полі’ – Рас. (Шаталава), *пятáк* м., *пяцёрачка* ж. памянш. ‘укладка з пяці снапоў’ – Гродз. (Мат. Гродз.), *суслóн* м. – Пін. (ДАБМ), *хахлы́* мн. – Віл. (ДАБМ), *шары́* мн. – Барыс. (ДАБМ), *шаркі́* мн. – Барыс., Круп. (ДАБМ), *шóрстка* ж. ‘укладка з шасці снапоў’ – Бераст. (Сл. Гродз.), *шúрка* ж. – Клец., Саліг. (ДАБМ);

іншыя назвы: *двана́стка* ж. ‘укладка жыта ў бабку па дванаццаць снапоў’ – Ваўк., Гродз. Беластоц. р. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *мóндля* ж. ‘укладка з трыццаці снапоў’ – Кам. (Шаталава), *саратня́* ж., *сара́кня* ж. ‘укладка ў сорок снапоў’ – Стол. (ТС), *свénка* ж. ‘малая ўкладка снапоў жыта (пшаніцы) на полі, як правіла, з дваццаці снапоў’ – Кам. (СПЗБ, Шаталава), *сві́нкі* (*свы́нкы*) мн. ‘укладка снапоў на полі, якая пакрывалася трыма снапамі’ – Кам. (ЖНС), *семярэ́нька* ж. памянш. ‘семдзесят снапоў’ – Пух. (СПЗБ).

Бярэмца

Колькасць чаго-небудзь, што можна несці на руках.

бярэ́мца н. – Вілен. р., Мсцісл. (СПЗБ, Юрчанка), *бярэ́бенне* н. ‘звычайна пра салому’ – Карэл. (НЛ), *хапáк* м. ‘звычайна пра салому’ – Мсцісл. (Юрчанка), *нару́чча* н. – Драг., Малар. (НЛ), *жмак* м. – Пін. (СНМ).

Бярэмя

Ахапак сена, што можна несці ў руках.

бярэ́мя н. – гродз.-бар. г., Слуцк. р., усх.-маг. р., Валож., Чав., Карм., Брэсц., Жаб. (ЛАБНГ), *бярэ́ма* н. – паўн.-усх. д., спарадычна сярэд.-бел. г., спарадычна гродз.-бар. г. (ЛАБНГ), *бярэ́мяне* н. – Стаўб., Кам., Пруж., Навагр., Слон. (ЛАБНГ), *бярэ́мне* н. – зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *бярэ́мнечка* н. памянш. – Иван. (ЛАБНГ), *бярмо́* н. – Карэл., Лях. (ЛАБНГ), *бярэ́мак* м. – Стол., Карм., Маз. (ЛАБНГ), *абярэ́мак* м. – Буда-Каш., Рэч. (ЛАБНГ), *аха́пак* м. – паўн.-усх. д., паўн.-зах. з., Бярэз. р., Слуцк. р., Гом. р., Краснап., Гл., Бабр., Пруж., Бяроз. (ЛАБНГ, Янкоўскі, Шатэрнік), *ха́пак* м. – Чэрык., Калінк. (ЛАБНГ), *аха́пка* ж. – Слон. (ЛАБНГ), *ахло́пак* м. – Пол. (ЛАБНГ), *нару́чча* н. – Малар., Кобр., Драг. (ЛАБНГ), *падру́чча* н. – Брэсц., Бяроз., Малар. (ЛАБНГ), *патна́шак* м. – Беластоц. р. (СПЗБ), *лано́* н., *ло́на* н. – Светлагор., Калінк. (ЛАБНГ), *ла́тка* ж. – Слуцк. р. (ЛАБНГ), *жма́чка* ж. – Пол. (ЛАБНГ);

колькасць чаго-небудзь, што можна несці ў руках:
бярэ́мца н. – Мсцісл., Вілен. р. (СПЗБ, Юрчанка), *бярэ́бяне* н. ‘звычайна пра салому’ – Карэл. (НЛ), *жмак* ж. – Пін. (СНМ), *нару́чча* н. – Драг., Малар. (НЛ), *уло́нне* н. ‘у тым ліку і пра дровы’ – Докш., Чэrv., Асіп. (СПЗБ), *хапа́к* м. ‘звычайна пра салому’ – Мсцісл. (Юрчанка).

Вапсяйка

Мера вагі, прыкладна 4 цэнтнеры.

вапся́йка ж. – Кобр. (НЛ).

Васьмярык

Даўнейшая мера вагі і аб’ёму, роўная восьмай частцы пўры – каля 6 кілаграмаў.

васьмяры́к м. – Пол. (НЛ).

Воз

Колькасць сена, саломы, што змяшчаецца на калёсах.

воз м. — агульн. (Мат. апыт.), *вазі́ска* м. і ж. ‘вялікі воз сена, саломы, дроў’ — Зэльв. (СРЛГ), *паўво́за* мн. ‘палова воза’ — Мсцісл., Чач., Буда-Каш. (Юрчанка, Мат. апыт.), *паўважэйка* ж. ‘мера сена: больш за палову воза’ — Астр. (Сл. Гродз.), *санні́к* м. ‘колькасць сена, саломы, што змяшчаецца на санках’ — Драг. (ДСБ), *ху́ра* м. ‘вялікі, вагою каля адной тоны, воз сена, саломы’ — Драг. (СНЛ);

невялікі воз сена: *калясні́к* м., *каляснічо́к* м. памянш. — Гл., Чэрв., Старадарож. (Мат. мін-мал., СНЛ, Шатэрнік, Янкоўскі), *настрáмак* м., *настрáмачак* м. — Гродз., Уздз., Чэрв., Лоеў. (Мат. мін-мал., Цыхун, Шатэрнік, Янкова), *астра́мак* м. — Слон. (ЖС).

Вязка

Пэўная колькасць сена, саломы, травы, якую звязваюць у посцілку (дзяружку) і нясуць за плячыма.

вя́зка ж. — агульн. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шатэрнік), *вязáнка* ж. — Мёр., Ушац., Гарад., Шум., Віл., Навагр., Драг., Стол., Лях., Рэч., Чэрв., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНшС, Шатэрнік), *но́шка* ж. — агульн. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шатэрнік, Юрчанка), *но́ша* ж. — Верхнядзв., Шчуч., Гродз., Жаб., Кобр., Иван. (ЛАБНГ), *нашóўка* ж., *нашóўкі* мн., *нашóлкі* мн. — Навагр., Іўеў. (СПЗБ), *нашóўка* ж. — Валож., Маладз., Лід., Навагр., Іўеў. (ЛАБНГ), *насі́лка* ж. — Пруж. (Босак), *но́шта* ж. — Вілен. р., Брасл., Шчуч. (ЛАБНГ, СПЗБ), *но́сцілка* ж. — Стол., Нараўл., Шарк., Ашм., Браг., Мядз., Лаг., Гродз., Маст., Воран., Ваўк., Дзярж., Карм., Саліг., Буда-Каш. (ЛАБНГ), *пасці́лка* ж. — Віл. (ЛАБНГ), *прóсцілка* ж. — Лельч., Маз. (ЛАБНГ), *радзю́га* ж. — Дзятл., Бяроз. (ЛАБНГ), *радзю́жка* ж. — Дзятл., Слон., Ганц., Драг., Стол., Зэльв. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *кі́тка* ж. — Гродз., Нясв., Карэл., Стаўб., Слон., Пруж.,

Вілен. р., (СПЗБ, ДСБ, Мат. Гродз., ЖНшС, ЖС), *кі́та* ж. — Вілен. р., Ашм., Навагр., Шчуч. (ЛАБНГ, СПЗБ), *кіта́* ж. — Астр. (Мат. Гродз.), *жу́рма* ж. і н., *шу́рма* ж. і н., *шумо́* н. — спарадычна зах.-пал. г., цэнтр. з., Віл., Арш., Хоц. (ЛАБНГ), *бярэ́ма* н. — Верхнядзв. (ЛАБНГ), *лясе́нка* ж. — Чэрв., Асіп. (ЛАБНГ), *папо́нка* ж. — Стол. (ЛАБНГ), *су́-кратка* ж. — Пух. (СПЗБ), *чыкі́рда* ж. — Іўеў. (Сл. Гродз.).

Дашчанка

Мера зерня роўная палове асьміны — каля 24 кг.

дашча́нка ж. — Чэрв. (Шатэрнік).

Жменя

Сена, салома, зжатыя сцяблы, што захопліваюцца да-лонню.

жме́ня ж., *жме́нька* ж. — агульн. (Мат. Гродз., Мат. апыт.), *жма́чка* ж. — Мёр., Пол. (НЛ), *жмут* м. — Лоеў. (Янкова), *жмух* м. — Драг. (Н. сл-сць), *ка́слаўка* ж. — Мёр., Пол. (НЛ), *ка́слава* ж. — Пол. (НЛ), *кузла́к* м. 'пасма, шматок (сена, кудзелі, травы) — Пол., Ушац. (НЛ, СНМ), *ахамо́лак* м. — Мёр. (НС), *халма́к* м. — Пол. (ЖНС, НЛ), *гаршч* ж. — Воран. (Шаталава), *го́рбачка* ж. — Бяроз. (Шаталава), *клок* м. — Чав. (НС), *куўсця́к* м. — Вілен. р. (СПЗБ), *пра́ста* ж. 'дзесяць-пятнаццаць жменяў зжатых сцёблаў' — Стаўб. (СНМ).

Залаз

Няпэўная колькасць снапоў, якія замацоўваліся на азя-родзе для сушкі; шырыня зала́зу — 4–5 снапоў.

зала́з м. — Чэрв. (Шатэрнік).

Іспол

Палавіна ўраджаю, якая аддавалася за арандаваную зямлю.

іспо́л м. — Верхнядзв. (СПЗБ).

Капа

Малая ўкладка сена, невялікі стажок.

капа́ ж. — цэнтр. з., слувцк.-маз. г., Вілен. р., Маг. р., усх.-маг. р. (ДАБМ, ЛАБНГ, Мат. Гродз., ГЧ, Варлыга, Шатэрнік, Юрчанка, Янкова), *капе́шка* ж., *капе́шка* ж. — Верхнядзв., Ушац., Гарад., Пол., Віц., Лёзн., Дубр., Беш., Рас., Паст., Шум., Барыс., Круп., Бял., Мсцісл., Бых., Слаўг. (ЛАБНГ, СПЗБ, НЛ, СНМ, Каспяровіч, Шаталава, Юрчанка, Яўсееў), *капя́шка* ж. — Глыб., Мёр., Астр., Сморг. (ЛАБНГ, СПЗБ, НС, СРЛГ), *капі́ца* ж. — Свісл., Маст., Нараўл., Пруж., Пін., Слон., Зэльв., Бераст., Гродз., Брэсц., Івац., Бяроз., Стол., Лоеў., Беластоц. р. (ЛАБНГ, ДСБ, ТС, Мат. Гродз., Сцяцко, Цыхун, Янкова.), *ко́пка* ж. — Воран., Ваўк., Ганц., Сморг., Брасл., Гродз., Вілен. р., (ЛАБНГ, СПЗБ., Мат. Гродз.), *ко́пачка* ж. — Нясв., Стол. (ЛАБНГ), *капі́чка* ж. — Маст. (ЛАБНГ), *капя́нка* ж. — Верхнядзв., Дзятл., Навагр., Карэл. (ЛАБНГ, ЖС, СПЗБ), *капе́нка* ж. — Беластоц. р. (СПЗБ), *капе́ля* ж. экспр. — Жытк. (ТС), *капна́* ж. — паўн. р., Мсцісл., Вілен. р. (ДАБМ, ЛАБНГ, СПЗБ), *капяшчы́на* ж., *капяшы́на* ж. — Мёр. (НС), *капя́к* м. — Сморг. (СПЗБ), *капня́к* м. — Драг. (НС), *кап'я́к* ж. — Клім., Жытк. (ЛАБНГ, ТС), *капіскэ́* мн. 'копы сена' — Беластоц. р. (СПЗБ), *паўко́пка* ж. 'невялікая капа' — Пруж. (СПЗБ), *паўко́пак* м. 'невялікая капа' — Мсцісл. (Юрчанка), *палуко́пак* м. 'невялікая капа' — Мсцісл. (Юрчанка), *прыко́пак* м. 'невялікая капа, складзеная асобна ці каля вялікай капы' — Нясв., Касц. (ЛАБНГ, Мат. Маг.), *пако́пішча* н. 'вал высушанага сена' — Дзятл. (Мат. Гродз.), *адзё́нак* м. — Лоеў. (Янкова), *жэ́дзень* м. — Вілен. р. (СПЗБ), *кру́гліца* ж. — Паст. (СПЗБ), *ля́па* ж. — Уздз. (Мат. мін.-мал.), *кабэ́лка* ж. — Драг. (ЖНШС); *капа́* ж. 'мера зжатага збожжа — 60 снапоў' — Гродз., Лоеў. (Мат. Гродз., Янкова).

Капец

Куча бульбы, буракоў, пакрытая саломай і прысыпаная зверху зямлёй.

капе́ц м. — асн. мас. г. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шатэрнік, Юрчанка, Янкоўскі), *скапе́ц* м. — Дубр., Арш., Гор., Асіп., Круп., Бых., Шкл., Слуцк., Петр., Старадарож., Жлоб., Лельч., Бярэз., Зэльв., Ваўк., Стол., Пруж., Ивац., Бяроз., Люб. (ЛАБНГ, ТС, Мат. Маг., ЖНС, ЖС, НС, СНМ, Босак, Цыхун, Шаталава), *шкане́ц* м. — Шкл. (Мат. Маг.), *акон* м. — Віц. р. (ЛАБНГ), *каня́к* м. — Слаўг., Мсцісл. (ЛАБНГ, Юрчанка), *каня́к* м. — Карм. (ЛАБНГ), *ко́пчык* м. — Раг. (СПЗБ), *коп* м. — Гар. (ЛАБНГ), *ко́пка* ж. — Мёр. (ЛАБНГ), *бурт* м. — усх. з., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Бялькевіч), *бу́рцік* м. — Пруж. (Босак), *кага́т* м., *кага́тчык* м. — Касц., Краснап., Маст. (ЛАБНГ, СПЗБ), *кага́та* ж. — Карэл., Чач. (Сл. Гродз., Мат. апыт.), *сто́г* м. — спарадычна паўн. р. (ЛАБНГ), *ко́нус* м. — Чач., Маг., Бых. (ЛАБНГ, Мат. Маг.), *ярус* м. — Иван., Лоеў. (ЛАБНГ, Янкова), *вы́раўня* ж. — Лаг. (Мат. мін.-мал.), *ку́ча* ж. — Рас. (ЛАБНГ), *лаба́з* м. — Зэльв. (Сцяцко), *мі́та* ж. — Маз. (3 нар. сл.), *мыля́р* м., *мыля́рык* м. — Жаб. (ЛАБНГ), *по́граб* м. — Пруж. (Босак), *рэ́я* ж. 'вельмі вялікі капец бульбы' — Драг. (ЛАБНГ), *рэ́жа* ж. 'капец большы ў даўжыню, чым у шырыню' — Ивац. (ЛАБНГ), *я́ма* ж., *я́мка* ж. — Пруж., Люб. (Босак, Мат. апыт.).

Куль

Сноп адборнай прамой саломы з абмалочанага ўручную жыта, пшаніцы.

куль м., *кулёк* м. — агульн. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, 3 нар. сл., Кучук, Варлыга, Каспяровіч, Сцяцко, Шатэрнік, Юрчанка), *куль* м. 'звязка пластападобных снопікаў' — Драг. (3 нар. сл.), *ку́лік* м. — Драг. (СНМ, 3 нар. сл.), *кулё́ўе* н. — Шкл. (Мат. Маг.), *ба́бка* ж. — Воран. (СПЗБ), *гарлы́на* ж. — Кобр. (НЛ), *рагаві́к* м. 'сноп саломы, прызначаны для пакрыцця вільчыка' — Гарад. (СПЗБ), *хваста́ч* м. 'снапок для пакрыцця страхі, перавязаны перавяслам бліжэй да каласоў' — Драг. (3 нар. сл.), *трайча́к* м. 'сноп саломы, звязаны з трох кулёў' — Маст. (СПЗБ).

Куча

Вялікая колькасць.

кúча ж. — агульн. (ЛАБНГ, Юрчанка), *гóрба* ж. — гродз.-бар. г., Пруж., Свісл., Брэсц., Івац., Іван. (ЛАБНГ, СПЗБ, НЛ, Сцяцко, Шаталава), *гúрба* ж. — Шчуч., Пух., Пін., Стол. (ЛАБНГ, ЖНШС), *гúра* ж. — Раг., Івац., Ганц., Лун. (ЛАБНГ), *вóрах* м. — паўдн.-усх. з., Маст. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *груд* м. — спарадычна Маг. р., Барыс., Круп., Докш., Дубр. (ЛАБНГ, НС), *бурт* м. — Шарк., Леп., Тал., Хоц., Гом., Лельч. (ЛАБНГ), *буртók* м. — Калінк. (ЛАБНГ), *грама́да* ж. — Бяроз., Драг., Кобр. (ЛАБНГ, Шаталава), *кúпа* ж., *кúпка* ж. — Кам., Брэсц., Малар. (ЛАБНГ), *капчык* м. — Віл. (ЛАБНГ), *бóчка* ж. — Хойн. (ЛАБНГ), *гурт* м. — Барыс. (ЛАБНГ), *стог* м. — Паст. (ЛАБНГ);

куча збожжа: *гóрба* ж. — Карэл. (Шаталава), *гóрбачка* ж. памянш. ‘жменька жыта’ — Бяроз. (Шаталава), *гúра* ж. — Пін. (Шаталава), *грамада́* ж. — Бяроз. (Шаталава);

іншыя назвы: *ба́бка* ж., *ба́бачка* ж. памянш. ‘кучка скошанай грэчкі, вікі’ — Мсцісл. (Юрчанка), *вóрахам* прысл. ‘пра салому: рыхлай кучкай’ — Пол. (НЛ), *ла́ва* ж. ‘вялікая колькасць чаго-небудзь’ — Зэльв. (Сцяцко), *лоўж* ж. ‘куча саломы’ — Светлагор. (ЛАБНГ).

Мяшок

Мера вагі роўная 40–60 кг.

мяшо́к м. — агульн. (Юрчанка, Мат. апыт.).

Паўсявенька

Мера збожжа — каля 8 кг.

паўсяве́нька ж. — Ашм. (Сл. Гродз.).

Пласт

Вага пласта можа дасягаць аднаго пуда.

пласт м. — агульн. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз.), *пласто́к* м. — Вілен. р., Віл. (СПЗБ, ЖС), *пярэбірак* м. — Карэл., Стаўб., Уздз., Нясв., Слуцк., Бар., Лях., Гл., Бабр., Пух., Ганц., Жлоб., Асіп., Акц., Светлагор. (СПЗБ, Мат. мін.-мал., Мат. Гродз.), *пярэбірач* м. — Слуцк., Люб. (ЛАБНГ), *пярэбер* м. — Старадарож., Раг., Петр. (ЛАБНГ, НС, Шаталава), *перабо́р* м. — Клім., Асіп., Бых. (ЛАБНГ, ЖНС), *пярэберт* м. — Стаўб. (СНМ), *пярэбірка* ж. — Бярэз., Кір., Клецк., Капыл., Бар., Ганц. (ЛАБНГ, ДСБ), *перабіра́нка* ж. — Чэрв., Мсцісл., Карм. (ЛАБНГ, Юрчанка), *пярэбіранка* ж. — Чэрв., Карм. (ЛАБНГ, СПЗБ), *перабо́рка* ж. — Мсцісл. (ЛАБНГ), *адбо́рнік* м. — Клім. (ЛАБНГ), *адбо́рыш* м. — Клім. (Бялькевіч), *аббо́рыш* м. — Бялын. (Бялькевіч), *або́рыш* м. — Клім. (Бялькевіч), *адбіра́нка* ж., *адбіра́начка* ж. памянш. — Мсцісл. (Юрчанка), *пярэчы́нак* м. — Пруж., Бяроз., Слон., Івац. (ЛАБНГ, ЖНС, ЖС, СНМ), *перачы́нак* м. — Бяроз., Драг. (ЛАБНГ, Шаталава), *перачыно́к* м. — Бяроз. (СПЗБ), *парэчы́нка* ж. — Слон. (Мат. Гродз.), *шчы́нак* м. — Зэльв., Стаўб., Кам., Драг., Слон., Жаб., Маст., Воран. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, Сл. Гродз., НЛ, Сцяцко, Шаталава), *шчыно́к* м. — Брэсц., Кам. (ДСБ), *шчыня́к* м. — Кобр. (ЛАБНГ, СНМ), *шчы́нка* ж. — Кам., Зэльв., Драг. (ЛАБНГ, ДСБ, Мат. Гродз.), *шчы́ннікі* мн. — Малар. (ДСБ), *шчын* м. — Навагр., Слон. (ЛАБНГ, ЖС, Мат. Гродз.), *шчэ́нак* м. — Кам. (Шаталава), *перагрэ́біна* ж. — Свісл., Нараўл. (СПЗБ), *перагрэ́біны* мн. — Свісл. (Шаталава), *граба́ч* м. — Стол. (ТС), *нагрэ́біна* ж., *нагрэ́бінка* ж. — Иван. (ЛАБНГ), *перагроб* м. — Свісл. (Сл. Гродз.), *вало́к* м. — Петр. (ЛАБНГ), *эмак* м. — Пін. (ЛАБНГ), *ла́тка* ж. — Клец., Слуцк. (Мат. мін.-мал., ЖНшС), *лёнейка* ж. — Лун. (ЛАБНГ), *ля́мец* м. 'пласт гною, сена і інш.' — Жытк. (ТС), *наві́льнік* м, *навэ́льнік* м., *набі́льнік* м. 'пласт сена, які можна ўзяць (падчапіць) віламі' — Драг. (ДСБ, ЖНС, НЛ), *нава́льнік* м. — Кобр. (ЛАБНГ), *нару́чча* н. — Малар., Драг. (ЛАБНГ), *пліта́* ж. 'зляжалы

пласт сена' – Гродз. (СПЗБ), *патос* м. – Ветк. (ЛАБНГ), *пакос* м. – Нараўл. (ЛАБНГ), *рад* м. – Браг. (ЛАБНГ).

Пуд

Мера вагі, роўная 16 кг.

пуд м. – агульн. (Юрчанка, Мат апыт.).

Пура

Даўнейшая мера вагі – каля трох пудоў.

пура ж. – Пол., Маст. (НЛ, Сл. Гродз.).

Пуціў

Мера вагі – каля 7 кг.

пуціў м. – Драг. (НЛ).

Сноп

Звязаны пук зжатых сцёблаў збажыны і некаторых іншых культур.

сноп м. – агульн. (АЛА, СПЗБ, ТС, ЛП, Мат. Гродз., Сцяцко, Юрчанка, Мат. апыт.), *снапок* м. – Паст., Мсцісл., Бяроз., Жытк., Петр., Маз., Лельч., Ельск., Нараўл., Вілен. р., (СПЗБ, ЛП, Юрчанка.), *снапочак* м. памянш. 'невялікі сноп' – Віл. (СПЗБ), *сноп'е* н. зб. – Сен. (Каспяровіч), *куль* м. 'вялікі тоўсты сноп' – Воран., Гродз., Чач., Лоеў. (Мат. Гродз., Янкова, Мат. апыт.), *пук* м. 'вялікі сноп' – Лаг. (Варлыга);

сноп бобу і іншых раслін: *сноп* м. – пераважна агульн. за выключэннем усх.-маг. р. (ЛАБНГ), *снапок* м. – Шарк., Валож., Віл., Круп., Дзятл., Уздз., Бярэз., Калінк. (ЛАБНГ), *снапок бобу* – Іўеў., Ваўк. (ЛАБНГ), *кіта* ж. – Паст., Глыб., Рас., Беш., Мядз., Леп., Сен., Чаш., Тал., Ушацк., Докш., Іўеў., Верхнядзв., Мёр., Шчуч., Пол. (ЛАБНГ, НЛ, НС, Ша-

талава), *кі́та* ж. ‘сноп бобу, лёну’ – Докш., Глыб., Вілен. р. (СПЗБ), *кі́тка* ж., *кі́тка бóбу* – Верхнядзв., Лаг., Тал., Паст., Гродз., Бых. (ЛАБНГ, Шаталава), *кі́тка* ж. ‘сноп бобу, гароху’ – Навагр., Кругл. (З нар. сл., НС), *кі́тка* ж. ‘сноп бобу, лёну’ – Бяроз., Лаг. (СПЗБ), *пук* м. – спарадычна паўдн.-усх. з. і гродз.-бар. г., Шарк., Маладз., Бяроз. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пучо́к* м. – Пал. р., усх.-маг. р., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *кі́на* ж., *кі́на бóбу* – Верхнядзв. (ЛАБНГ, СПЗБ), *абярэ́мак* м. – Жлоб. (ЛАБНГ), *жме́ня* ж. – Петр. (ЛАБНГ), *куль* м. – Мсцісл. (ЛАБНГ), *кúчка* ж. – Касц. (ЛАБНГ);

сноп з расхінутымі на бакі каласамі, якім накрываюць малую ўкладку снапоў на ніве: *ша́пка* ж. – Верхнядзв., Пол., Лаг., Гродз., Зэльв., Пух., Калінк., Кам., Малар., Бяроз., Драг., Лун., Лях., Петр., Мазыр., Ельск., Стол., Жытк., Вілен. р. (СПЗБ, ТС, ДСБ, ЛП, НЛ, Кучук, Сцяцко, Шаталава), *ча́пка* ж. – Воран., Вілен. р. (СПЗБ), *ба́бачнік* м. – Гарад. (НЛ), *дзядо́к* м. – Рэч. (ЛАБНГ), *дзед* м. ‘першы сноп у бабцы’ – Маг. (ЛАБНГ), *зайцы́* мн. ‘верхні сноп аўса ў мэндліку’ – Гродз. (Сл. Гродз.), *кры́шка* ж. – Рас., Вілен. р. (СПЗБ), *нако́ніч* м. – Навагр. (Н. сл.-сць), *чапе́ль* м. – Віл. (СПЗБ);

іншыя назвы: *абдзёўбыш* м. ‘абдзяўбаны птушкамі сноп збожжа’ – Мсцісл. (Юрчанка), *кулі́сак* м. ‘сноп, абмалочаны не да канца’ – Драг. (НЛ), *ла́дка* ж. ‘пяць-шэсць жмень нажатага жыта’ – Петр. (Шаталава), *падо́нкі* мн. ‘ніжнія ад зямлі снапы ў стозе’ – Гродз. (Цыхун), *адо́нкі* ‘ніжнія ад зямлі снапы ў стозе’ мн. – Гарад. (ДАБМ), *палусно́пik* м. ‘жменька ў складзе снапа’ – Лельч. (Кучук.), *ужо́н* м. ‘агульная колькасць нажатых снапоў’ – Лаг. (Варлыга), *хо́дка* ж. ‘снапы, прыгатаваныя на адзін абмалот у малатарню’ – Гродз. (Цыхун), *перавя́зісты* прым. ‘пра сноп: пераціснуты’ – Зэльв. (ДС, Сцяцко);

часткі снапа:

галава ‘верхняя частка снапа’: *галава́* ж. – Лаг., Жаб. (ЛАБНГ, Шаталава), *макаві́на* ж. – Пол., Тал. (Шаталава), *макаву́шка* ж. – Тал. (Шаталава), *макаўка* ж. – Рас. (Шата-

лава), *маку́шка* ж. — Мсцісл. (Юрчанка), *вярхо́ўка* ж. — Рас. (СПЗБ), *ко́лас* м. — Віл. (СПЗБ);

камель ‘частка снапа ніжэй перавясла’: *камéль* м., *ко́мель* м. — паўн.-усх. д., цэнтр. з., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Шаталава, Юрчанка), *камбéль* м. — Гродз. (СПЗБ), *гуз* м. — Шкл., Слаўг., Клім., Чач., Лельч. (ЛАБНГ, Кучук, Мат. апыт.), *гузя́к* м. — Карэл. (Шаталава), *агу́зак* м. — Бял., Маг., Карм. (ЛАБНГ), *агу́сак* м. — Бял. (НС), *аду́зак* м. — Брэсц. (ЛАБНГ), *адгу́стак* м., *удгу́зак* м., *адгу́скі* мн. — Кам. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шаталава), *гузы́р* м. — паўдн. р., пераважна паўн.-усх. з., Барыс., Старадарож., Слон., Стаўб. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, Мат. Гродз., 3 нар. сл., Кучук, Шаталава), *гуза́р* м. — Люб. (СПЗБ), *гузды́р* м. — Лун. (ЛАБНГ, ДСБ, Шаталава), *гуздэ́р* м. — Ивац. (НС), *вузы́р* м. — Зэльв., Лях., Карэл. (СПЗБ, Сцяцко, Шаталава), *ву́здзер* м. — Пін., Ивац. (ЖС, Шаталава), *вуздэ́р* м. — Ивац. (ЛАБНГ), *вуздзі́р* м. — Пін. (ЛАБНГ), *вузды́р* м. — Ганц., Лун. (ЛАБНГ), *у́здзер* м. — Бяроз. (ДСБ, Шаталава), *уздзі́р* м. — Иван., Пін. (ЛАБНГ), *узды́р* м. — Лун. (ЛАБНГ), *ву́здра* н. — Драг. (ЛАБНГ, НЛ), *вздо́р* н., *здо́р* н. — Драг. (ЛАБНГ, ЛП), *уздо́р* н. — Кобр. (ЛАБНГ), *сра́ка* ж. — Віл., Баран., Кам. (ЛАБНГ), *пень* м. — Мін., Лаг. (Шаталава), *акарэ́нак* м. — Малар. (ЛАБНГ, ДСБ);

перавясла ‘саламяны жгут для звязвання снапоў, кулёў’: *перавя́сла* н., *пераве́сла* н., *пераве́сла* н. — пераважна агульн., Вілен. р. (ЛАБНГ, СНЛ, СПЗБ, Мат. апыт.), *пераве́селка* н. — Ашм. (СПЗБ), *пераве́слачка* н. памянш. — Ашм. (СПЗБ), *перавясло́* н. — слущк.-маз. г., спарадычна гродз.-бар. г., зах.-пал. г., Віц., Лоеў., Кам., Пух., Бяроз., Асіп., Бабр., Акц., Жлоб., Калінк., Рэч., Ветк., Браг., Чач. (ЛАБНГ, Янкова, Мат. апыт.), *пярэ́весла* н. — гродз.-бар. г., цэнтр. частка Пол. р., Слуцк. р., Гродз., Воран., Пін., Саліг., Жытк., Стол., Лельч., Маз., Хойн., Нараўл., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ГЧ), *пярэ́сла* н. — Навагр. (СПЗБ), *вязьмо́* н. — пераважна агульн., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *вя́зка* ж. — Вілен. р., Брасл., Гар. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пе́равязень* ж., *перавя́зь* ж., *перавя́зка* ж. — усх.-маг. р., Крыч., Касц. (ЛАБНГ), *закруце́нь* м. — Ваўк. (Сл.

Гродз.), *круцэль* м. – Беластоц. р., Маст. (СПЗБ), *кру́тка* ж. – Старадарож. (СПЗБ), *брызгúль* м. – Бераст. (Сл. Гродз.), *гуз* м. ‘вузел у перавясле’ – Мсцісл. (Юрчанка).

Стог

Вялікая ўкладка сена, саломы звычайна круглай формы.

стог м. – агульн. (ДАБМ, ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Сцяцко, Юрчанка), *стажók* м. памянш. – зах.-пал. г., Мсцісл., Вілен. р., (ДАБМ, СПЗБ, ЛП, Юрчанка), *стог* м., *стажók* м. ‘вялікая ўкладка снапоў з пяці-дзесяці коп на драўляным подсціле’ – Малар., Драг., Іван., Мазыр. (ЛП), *стажы́шча* н. экспр. ‘вялікі стог’ – Жытк. (ТС), *стахі́р* м. ‘невялікі стог’ – Іўеў. (СПЗБ), *стажáрня* ж. – Верхнядзв. (СПЗБ), *стажáрня* ж. ‘стог сена пад стрéшкай’ – Мёр. (НС), *стажáрка* ж. – Іўеў. (ДАБМ), *скірd* м. – Лоеў. (ЛАБНГ), *сцёрта* ж., *сцёрта́* ж., *сцёрда́* ж. – Вілен. р., Глыб., Гродз., Шчуч., Брасл., Нясв., Дзятл., Бар., Старадарож., Докш., Ганц., Асіп., Слуц., Капыл., Пол., Дзярж. (ДАБМ, ЛАБНГ, СПЗБ), *сцёрта* ж. – Лях. (ДСБ), *сцёрт* м. – Ваўк., Клец. (ДАБМ), *тарпíна* ж. – Стол., Тал., Арш. (ДАБМ, ЛАБНГ), *торп* м. – Пруж. (ДАБМ, ДСБ), *клад* м. – Гарад. (НЛ), *складні́ца* ж. – Пол. (ЛАБНГ), *складня́* ж. – Круп. (СПЗБ), *клады́* мн. – Гар. (ДАБМ), *валáцня* ж. – Беш. (Каспяровіч), *дзёрва* н. – Кам. (ДАБМ), *сенаві́шча* н. – Гродз. (Сл. Гродз.), *стоўб* м. ‘незавершаны стажок’ – Стол. (ЛАБНГ), *ярус* м. – Іван. (ДАБМ);

вялікая прадаўгаватая ўкладка сена саломы; выцягнуты стог: *скірда* ж., *скірда́* ж., *скёрта* ж., *скёрта́* ж. – агульн. (ДАБМ, ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, ЛП, Мат. Гродз., Мат. Маг., СНМ, НС, Янкова, Мат. апыт), *тарпа́* ж. – Астр., Лаг., Барыс., Валож., Іўеў., Бых., Кір., Бярэз., Чэрв. (ДАБМ, ЛАБНГ, Мат. Гродз., ЖНШС, Варлыга, Шатэрнік), *плíта* ж., *пліта́* ж. – Рэч., Раг., Кір., Бабр., Гл., Светлагор., Акц. (ЛАБНГ, ДАБМ, СПЗБ, НС), *батарэ́я* ж. – Віл., Тал., Акц., Лаг. (ЛАБНГ, Мат. мін.-мал.), *кага́та* ж. – Карм., Ветк. (ЛАБНГ), *літо́ўка* ж. – Гродз. р. (Сл. Гродз.);

іншыя назвы: *вярхоўе* н., *верхаўе* н., *верхаўё* н. зб. ‘сена з самага верху стога, верхняя частка стажка’ – Бяроз., Чэрв., Стол. (ТС, ДСБ, ЖНС, Шатэрнік), *спадарэ* н., *спадорэ* н. ‘ніжні слой сена, саломы ў стозе, капне’ – зах.-пал. г. (ДСБ, ЛП), *унуха* ж. ‘пласт сена, які абвісае са стога’ – Драг. (ДСБ), *шапка* ж. ‘абярэмак сена паверх апоўзін на стозе’ – Жытк. (ТС).

Трацяк

Трэцяя частка ўраджаю, якую плацілі (аддавалі) за арэнду зямлі.

трацяк м. – Глыб. (СПЗБ), *трэцяк* м., *трэйцяк* м. – Стол. (ТС).

Чацвярык

Мера збожжа роўная аднаму пуду.

чацвярык м. – Верхнядзв. (СПЗБ).

Шаснастка

Старая мера вагі збожжа – каля двух пудоў.

шаснастка ж. – Гродз. (Цыхун).

7.4. ЛЁН, КАНОПЛІ

Бахор

Стог ільну.

бахор м. – Брэсц. (СНМ).

Бітачка

Звязка выбраных канпель.

бітачка ж. – Шчуч. (Сл. Гродз.).

Бойка

Вязка льну.

бо́йка ж. — Рас. (Шаталава), *бо́йка* ж. ‘мера льну — каля чатырох кілаграмаў’ — Мёр. (СНМ).

Дзясятак

Мера вычасанага льну.

дзяся́так м. — Пін., Бяроз. (Шаталава), *дзяся́так* м. ‘дваццаць жмень вытрапанага лёну’ — Стол. (ТС).

Вязка

Трыццаць жмень абтрапанага льну, звязаныя разам.

вя́зка ж. — Верхнядзв. (Шаталава).

Звязак

Вязка, скрутак ільну.

звя́зак м. — Маст., Верхнядзв. (СПЗБ), *зувя́зак* м. — Лун. (Шаталава).

Капа

Вялікая куча канпель.

ко́па ж. — Зэльв. (Сцяцко).

Каслаўка

Пасма, жменя льну.

ка́слаўка ж. — Гродз., Зэльв. (НС, Сцяцко, Цыхун), *стрэ́-пач* м. — Калінк., Пін. (СПЗБ, СНМ), *руча́йка* ж. — Гл.

(Янкоўскі), *руцэ́ска* ж., *руцня́* ж. — Гарад. (НЛ), *гаршч* ж. — Воран. (Шаталава), *пáйма* ж. — Беш. (НС), *пра́чак* м. ‘пучок лёну’ — Клім. (Мат. Маг.), *скрыль* м., *скрылёк* м. — Мядз. (СПЗБ);

жменя вытрапанага льну: *руча́йка* ж. — Лаг., Дзятл. (Варлыга, Мат. Гродз.), *ру́чка* ж. — Шчуч. (Сл. Гродз.), *руце́нька* ж. — Круп. (Мат. мін.-мал.), *ка́слаўка* ж. — Гродз., Іўеў, Валож. (Сл. Гродз., Мат. мін.-мал.), *ко́слаўка* ж. — Слон. (Сл. Гродз.), *навэ́сма* н. — Браг., Кам., Драг. (ДСБ, Шаталава), *навэсьма* н., *навэсьмене* н. — Зэльв. (Сцяцко), *па́сма* ж. — Навагр. (Мат. Гродз.), *жы́лка* ж. — Пін., Бяроз. (Шаталава), *кулёўка* ж. — Шум. (СПЗБ), *палу́шка* ж. — Докш. (Мат. мін.-мал.), *трапа́ч* м. — Лун. (Шаталава);

мера сцёртага (вытрапанага) ільновалакна: дзве-тры жмені, ручайкі: *стрэ́пач* м. — Карэл., Пін., Лях., Івац. (СПЗБ, НС), *стрыпа́ч* м. — Иван. (ДСБ), *навэ́сма* н. — Ваўк., Слон. (Мат. Гродз.), *навя́сма* ж. — Воран. (Мат. Гродз.);

жменя кужалю: *мы́чка* ж. — Клім. (Мат. апыт.), *жы́лка* ж. ‘добра вычасаная жменька льну’ — Жытк. (ТС), *пáйма* ж. — Верхнядзв. (Шаталава), *пало́йка* ж. ‘жменя вытрапанага або вычасанага льну’ — Стаўб. (3 нар. сл.), *ру́чка* ж. — Верхнядзв. (Шаталава), *ру́цня* ж. — Шум. (СПЗБ), *шчо́сак* м. — Карэл. (Шаталава).

Кукла

Звязка вычасанага льну, канпель.

ку́кла ж. — Вілен. р., Глыб., Мёр., Рас., Валож., Слон., Маст., Сморг., Лаг., Круп., Жытк., Лоеў., Браг. (СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., НС, Шаталава), *ку́кла* ж. ‘мера льну ў шэсць ручаек’ — Чэрв. (Шатэрнік), *ку́клачка* ж. памянш. — Валож. (СПЗБ), *скру́так* м. ‘некалькі жменяў ільновалакна пасля часання, звязаных куклай’ — Шчуч., Воран., Навагр., Карэл., Вілен. р., Беластоц. р., (СПЗБ, Шаталава, Мат. Гродз.), *сукра́так* м. — Ваўк., Драг. (СПЗБ, Н. сл.-сць), *скру́тка* ж. —

Воран., Астр. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *круцэ́ль* м., *круце́лка* ж. – Вілен. р., Паст. (СПЗБ), *верч* м. – Чэрв. (СПЗБ), *вярту́шка* ж. – Лях. (СПЗБ), *сувэ́ртак* м. – Кобр. (СНМ), *сув’язак* м. – Слон. (Мат. Гродз.), *куль* м. – Брасл., Вілен. р. (СПЗБ), *кулёк* м. – Воран. (СПЗБ), *ку́лік* м. – Калінк. (СПЗБ), *кулі́тка* ж. ‘10–12 жменяк вычасанага льну ў звязцы’ – Жытк. (ТС), *кулі́тачка* ж. памянш. ‘скрутак валакна лёну, канапель’ – Карэл. (СПЗБ), *бунт* м. – Навагр. (ЖС), *бу́нцік* м. – Карэл., Верхнядзв. (Шаталава), *бунтэ́лік* м. – Віл. (СПЗБ), *пунтэ́ль* м., *пунтэ́лік* м. – Віл. (Шаталава), *пало́йка* ж. ‘скрутак з некалькіх жмень вытрапанага або вычасанага лёну’ – Лях., Капыл. (СПЗБ), *пало́йка* ж., *палу́йка* ж. ‘жменя або некалькі жмень ільновакна’ – Іўеў., Карэл., Бар., Мёр. (СПЗБ, Шаталава), *пасменё* н. ‘вычасаная жменя льну’ – Слон. (НЛ), *бу́лачкі* мн. – Вілен. р. (СПЗБ), *галу́шка* ж. – Слон. (Мат. Гродз.), *гарсця́* ж. ‘звязка ачышчанага льну з дваццаці жмень’ – Беш. (НС), *жбунт* м. ‘звязка льну з закручанымі канцамі пасля часання’ – Дзятл. (Мат. Гродз.), *каса́* ж. ‘від звязкі валакна пасля часання, адзінка вымярэння валакна’ – Іван. (ДСБ), *кле́цка* ж. ‘скрутак вычасанага льну’ – Гродз. (НС, Цыхун), *ла́тка* ж. ‘жменя скручанага льну’ – Стол. (ЖНШС), *му́чка* ж. ‘вычасаная на грэбені і згорнутая ў скрутак жменя льну’ – Стол. (ТС), *навэ́сма* н. ‘пасма кудзелі льну для прадзіва’ – Верхнядзв., Мёр., Маз. (ГЧ, СНМ, Шаталава), *навэ́сма* ж. ‘звязка льну з пэўнай колькасці жмень – ад 22 да 26’ – Браг. (НС), *навэ́смене* н. ‘дзве жмені кужалю’ – Слон. (НЛ), *прач* м. ‘скрутак ільновалакна’ – Кам. (СПЗБ), *піро́г* м. ‘скручаная ці сплеченая пасма вычасанага льну’ – Вілен. р., Гродз. (СПЗБ), *рэ́пка* ж. ‘звязка вычасанага льну’ – Зэльв. (Мат. Гродз.), *фі́га* ж. ‘невялікі скрутак апрацаванага льну’ – Гродз. (НС, Цыхун).

Куль

Вялікі сноп трасты льну, звязаны пасля вылежвання.

куль м. – Вілен. р., Рас., Навагр., Воран., Іўеў., Паст., Калінк., Шум., Смарг., Шчуч. (СПЗБ, Кучук, Сцяцко, Шата-

лава, Мат. апыт.), *куль* м. ‘ахапак сухога льну, вынесены за адзін раз з ёўні для апрацоўкі на мяліцы’ – Навагр. (Шаталава), *кулёк* м. – Вілен. р., Барыс., Астр., Лоеў. (СПЗБ, Янкова), *кулік* м. ‘сноп, вязка льну, канпель, саломы’ – Пруж., Кам., Кобр. (ДСБ), *кулік* м. ‘вялікі сноп трасты льну’ – Нараўл. (СПЗБ), *кулік* м. – Гродз. (Мат. Гродз.), *пук* м. – Навагр., Дзятл., Карэл., Лях., Воран., Брасл., Віл., Ганц., Бар. (Мат. Гродз., СПЗБ), *пучок* м. ‘сноп льну, канпель’ – Вілен. р., Бар., Віл., Лях., Верхнядзв., Брасл. (СПЗБ), *пўчка* ж. – Слон. (Мат. Гродз.), *в́язанка* ж. – Капыл., Лях., Стол., Жытк. (СПЗБ, ТС), *в́язеніца* ж., *в́язенічка* ж. памянш. – Лід. (СПЗБ), *в́ынашай* м. – Уздз., Іўеў., Стол. (Мат. мін.-мал., ТС), *вынашай* м. ‘вялікі сноп трасты льну ці ахапак сухога льну, вынесены за адзін раз з ёўні для апрацоўкі’ – Іўеў., Навагр. (СПЗБ, Шаталава), *вынашайка* ж. – Лід. (СПЗБ), *в́ынасак* м. – Навагр. (НС), *б́ітка* ж. – Воран. (Мат. Гродз.), *б́ітаўка* ж. – Навагр. (ЖС), *ба́бка* ж. – Віл. (СПЗБ), *бо́йка* ж. – Рас. (Шаталава), *кі́пка* ж. – Слон. (Сл. Гродз.), *ку́чка* ж. – Шчуч. (Сл. Гродз.);

іншыя назвы: *ла́дка* ж. ‘ахапак сухога льну ці канопляў’ – Стол. (ДСБ), *мачу́льнік* м. ‘сноп канпель, прыгатаваны для малачэння’ – Паст. (СПЗБ), *русьня* ж. – Беш. (НС), *руцэ́шкі* мн. ‘невялікія снапы льну’ – Шум. (СПЗБ), *снапо́чак* м. памянш. ‘сноп, вязка лёну ці канопляў у 2–6 жменяў’ – Лельч., Петр., Мазыр. (ЛП).

Павесма

Мера вытрапанага лёну ў 6–12 ручаек.

павэ́сма ж. ‘6 ручаек’ – Чэрв. (Шатэрнік), *павэ́сма* н. ‘12 ручаек’ – Лаг. (Варлыга), *павэ́сма* ж., *павэ́сьма* м. – ‘10 жменек ільновалакна’ – Лоеў., Рэч. (НС, Янкова), *пало́йка* ж. ‘дзесяць жмень лёну пасля трапання’ – Навагр. (3 нар. сл.), *жулёмак* м. ‘некалькі жмень вытрапанага льну’ – Беш. (НС), *траця́к* м. ‘пучок ільновалакна з трох жменек’ – Драг. (3 нар. сл.).

Пасма

Некалькі нітак або валокнаў, складзеных удоўж.

пáсма ж. — Зэльв., Чач., Лоеў. (Сцяцко, Мат. апыт., Янкова), *пáсмeнe* н. — Зэльв. (Сцяцко), *пáсым'е* н. — зах.-пал. г. (НС).

Пук

Нямятая траста, каноплі, што бяруцца за адзін раз для трапання (апрацоўкі).

пук м. — Шум., Гор., Чэрв., Асіп., Бярэз., Чэрык., Касц., Клецк., Лун., Гл., Акц., Маз. (ЛАБНГ), *пучóк* м. — Шкл., Бярэз., Драг., Пін., Маз., Рэч. (ЛАБНГ), *в'язка* ж. — Глыб., Бых., Люб., Рэч., Нараўл. (ЛАБНГ), *в'язáнка* ж. — Брасл., Шум., Раг. (ЛАБНГ), *ручáйка* ж. — Чэрв., Маладз., Лаг., Мядз. (СПЗБ), *ручка* ж. — Маст., Лід., Вілен. р. (СПЗБ), *аднаручка* ж. — Валож. (Мат. мін.-мал.), *павéсма* н. — Рас., Гар., Ивац., Пін., Добр. (ЛАБНГ), *жмéня* ж. — Лід., Воран. (Мат. Гродз.), *трóпанка* ж. 'адна або дзве жмені льну, якія браліся для трапання' — Старадарож., Капыл. (СПЗБ), *стрéпач* м. 'пасма нетрапанага льну' — Пін., Лун. (Шаталава), *пabóй* м. 'пук сухога льну' — Гродз. (Мат. Гродз.).

Пундэлак

Даўняя мера лёну: паводле розных крыніц — ад васьмі да дванаццаці кілаграмаў.

пундóлак м. — Мёр. (СНМ), *пундóлік* м., *пундóляк* м. 'дванаццаць кілаграмаў' — Глыб., Мёр., Віл., Уздз., Вілен. р. (СПЗБ), *пундóлячак* м. 'дванаццаць кілаграмаў' — Віл. (СПЗБ), *пундóль* м. 'дванаццаць кілаграмаў' — Ашм. (СПЗБ), *пуцня* ж. 'дванаццаць кілаграмаў' — Іўеў. (СПЗБ).

Радок

Укладка льну на полі.

радóк м. — Тал. (Шаталава).

Сарачня

Сорак ручаек вытрапанага льну.

сарачня́ ж. — Зэльв. (Сцяцко).

Скрутак

Дзве ручайкі вытрапанага льну.

скру́так м. — Зэльв. (Сцяцко), *палу́йка* ж. — Карэл. (Шаталава), *трóпанка* ж. — Слуцк. (3 нар. сл.).

Сошкі

Часовая ўкладка льну на полі.

со́шкі мн. — Рас. (Шаталава), *мандо́лячкі* мн. ‘некалькі снапоў ільну, пастаўленых у кучку для прасушвання’ — Вілен. р. (СПЗБ).

Чуб

Конусападобны, замацаваны зверху снапок ільну, пастаўлены на полі для прасушкі.

чуб м. — Брасл., Гродз., Астр. (СПЗБ), *ку́чка* ж. — Пін., Кобр. (НЛ), *со́шкі* мн. — Рас. (Шаталава).

7.5. ІНШЫЯ НАЗВЫ

Верч

Скрутак лыка, ільну, дроту.

верч м. – Петр., Лун., Браг., Бяроз. (Шаталава), *кружнік* м. – Рас., Тал. (Шаталава).

Нюшына

Вельмі малая колькасць чаго-небудзь.

нюшына ж. – Мсцісл. (Юрчанка).

Палувенец

Пучок лубіну, звязаны на канцах у вузел.

палувенец м. – Дзятл. (Сл. Гродз.).

Пампуха

Невялікая звязка тытунёвых лістоў.

пампу́ха ж. – Драг. (СНМ), *пампу́шка* ж. – Зэльв. (Сцяцко, ДС), *пану́ша* м. – Старадарож. (Мат. апыт.).

Пасад

Рад снапоў, разасланых на таку для абмалоту.

пасáд м. – Вілен. р., Раг., Мёр., Верхнядзв., Уздз., Навагр., Гродз., Карэл., Астр., Бар., Ганц., Мсцісл. (СПЗБ, Мат. Гродз., Шаталава, Юрчанка), *пасце́ль* м. – Верхнядзв., Паст., Брасл., Раг. (СПЗБ), *пасце́ля* ж. ‘пэўная колькасць снапоў, разасланых у два рады на таку для абмалочвання цапамі ў адзін заход’ – Пол. (НЛ), *ходка* ж. – Зэльв. (Сцяцко).

Пляцёнка

Што-небудзь сплеченае ўдоўж.

пляцёнка ж. — віц.-маг. г., Гом. р., спарадычна пал. р. і гродз.-бар. г., Пух. (ЛАБНГ, Янкова), *плясцёнка* ж. — Арш., Дубр., Г'ор. (ЛАБНГ), *плётка* ж. — Пол., Шум. (ЛАБНГ), *вяно́к* м. — паўн.-зах. д., зах.-пал. г., сярэд.-бел. г., паўн.-зах. з., Верхнядзв. (ЛАБНГ, Шаталава), *бунт* м. — Пін., Стол., Лун. (ЛАБНГ), *матóк* м. — паўн. р. (ЛАБНГ, ЖНС), *матúшка* ж. — Верхнядзв., Гар. (ЛАБНГ), *вя́зка* ж. — Зэльв. (ЛАБНГ), *вяза́нка* ж. — Краснап. (ЛАБНГ), *пук* м. — Маз. (ЛАБНГ).

8. НАЗВЫ СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧЫХ І ВЫТВОРЧЫХ ПАБУДОЎ

8.1. АГУЛЬНЫЯ НАЗВЫ ГАСПАДАРЧЫХ БУДЫНКАЎ

будоўля ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *кляшнё* ж., *кляшнёнка* ж. ‘частка халоднага будынка’ – Чэрв. р. (Шатэрнік), *кру́гліца* ж. ‘гаспадарчая пабудова квадратнай формы’ – Мядз. (Н. сл-сць), *мурава́нка* ж. ‘невялікая цагляная пабудова’ – Чэрв. р. (Шатэрнік), *паднавёс* м. – Шкл. (Мат. Маг.), *плецёнка* ж. ‘будынак з плеценымі сценамі’ – Стол. (ТС), *халамэндзік* м., пагардж. ‘старая невялікая гаспадарчая пабудова’ – Бял. (Яўсееў), *хіжа* ж. ‘невялікае памяшканне’ – Маз. (ГЧ), *шараба́н* м., *шараба́нка* ж. ‘буданчык у форме страхі’ – Кам. (НС);

некалькі гаспадарчых будынкаў пад адным дахам: *абша́р* м. – Слуцк. (ЖС), *стаг* м. – Беластоц. р. (СПЗБ);

сукупнасць жыллёвых і гаспадарчых будынкаў аднаго гаспадара: *будо́ва* ж. – Воран., Навагр., Гродз. (СПЗБ), *будоўля* ж. – Паст. (СПЗБ), *гумно́* н. – Пух. (СЦБ), *пасёля* ж., *пасёлія* ж. – Жытк., Стол. (ТС).

8.2. НАЗВЫ СПЕЦЫЯЛЬНЫХ ГАСПАДАРЧЫХ БУДЫНКАЎ

будынак для захавання мякіны: *буда́чка* ж., *палоўня* ж. – пал. р., Навагр. (ЛП, ЖС);

будынак, куды зносяць на зіму вуллі: *зімоўнік* (*зымо́внык*) м. – Малар. (ДСБ), *амша́нік* м. – Навагр. (Мат. Гродз.);

будынак для захавання торфу: *тарпаўня* ж. – Маст. (Сл. Гродз.), *шу́ла* – Чэрв. (Мат. мін.-мал.);

будынак для захавання гаспадарчага начыння: *дзв'ягалка* ж. 'будынак, дзе знаходзіцца дзвіжок' – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *клець* ж. 'невялікі хлеўчык, дзе складаюць гаспадарчыя прылады' – Лун. (ДСБ), *тука́рня* ж. 'частка будынка, куды складваюць сталярскія прылады' – Брэсц. (ДСБ);

будынак для вупражы калгасных коней: *старо́жка* ж. – Круп. (ЖС), *пасядзе́льня* ж. – Сморг. (Сл. Гродз.);

іншыя пабудовы: *амшэ́нь* м. 'спецыяльная гаспадарчая пабудова, паглыбленая ў зямлю' – Чач. (ЖНШС), *вапе́нніца* ж. 'хлеў для ссыпкі вапны' – мясц. (Насовіч).

8.3. НАЗВЫ ПАБУДОЎ ГУМЕННАГА КОМПЛЕКСУ

Адрына

Вялікі халодны будынак для захоўвання сена, саломы.

адры́на ж. – цэнтр. з., Беластоц. р. (ДАБМ, СПЗБ, Мат. дыял. сл., Мат. Гродз., Насовіч, Шатэ́рнік, Янкоўскі), *адры́ня* ж. – Мядз., Паст., Вілен. р. (ДАБМ, СПЗБ, ЖС), *адры́нка* ж. – Воран., Валож., Беластоц. р. (СПЗБ, ЖНШС), *адры́наўка* ж., *адры́нька* ж. – Астр. (СРЛГ), *андры́на* ж. – Чэрв. р., Уздз., Пух., Старадарож., Гл. (ДАБМ, СПЗБ, СЦБ, Нар. скары, Шатэ́рнік, Янкоўскі), *вадры́на* ж. – Лях. (ДСБ), *вадры́нка* ж. – Ашм. (Мат. мін.-мал.), *відрі́на* ж. – Ельск. (Мат. Гом.), *одры́ня* ж. – Астр. (СПЗБ), *адры́нец* ж. – мясц. (Насовіч), *ядры́на* ж. – Ваўк. (СРЛГ), *дры́нька* ж. – Мядз. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *стадо́ла* ж. – Ашм., Гродз., Малар., Брэсц., Вілен. р. (СПЗБ, ДСБ, Цыхун), *стадо́л* м. – Малар., Брэсц. (ДСБ), *палоўня* ж. – Пін. (ДСБ, НС), *пу́ня* ж. – паўн.-усх. д., спарадычна пал. р., Воран., Мядз., Шчуч., Вілен. р., Латгал. р., Смален. р., зах.-бран. р. (ДАБМ, СПЗБ, Мат. Гом., Бялькевіч, Дабравольскі, Каспяровіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэ́рнік), *пу́нька* ж. – Лоеў., Бераст., Вілен. р., зах.-бран. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., Насовіч, Растаргуеў, Янкова), *пу́нечка* ж. – мясц. (Насовіч), *пу́нішча* ж. павеліч. – Шум. (СПЗБ), *сянні́к* м. –

Чач. (ЖНшС), *сянніца* ж. – усх.-маг. р., Старадарож., Асіп., Бярэз., Чэрв. (ДАБМ, Бялькевіч, Насовіч), *сяні́ца* ж. – усх.-маг. р., Маст. (СРЛГ, Бялькевіч, Юрчанка), *сяні́чка* ж. – памянш. – усх.-маг. р. (СРЛГ, Бялькевіч, Юрчанка), *сённіца* ж., *сені́ца* ж. – Гродз. (СПЗБ, Цыхун), *сённік* м. – Лун. (Шаталава), *сяня́нка* ж. – Лоеў. (Янкова), *сяльні́к* (*селны́к*, *сэ́льнік*, *селні́к*, *сылны́к*) м. – пал. р. (ДАБМ, ЛП, ДСБ, ЖНшС, Шаталава, Янкова), *зася́ннік* м. – мясц. (Станкевіч), *абора* ж. – Валож., Лаг. (СЦБ), *вало́ўнік* м. – Карэл. (Сл. Гродз.), *чапéльня* ж., *чапі́льня* ж. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *кало́шанка* ж. ‘прыбудоўка да адрыны, дзе рэжуць сечку, ссыпаюць мякіну і інш.’ – Гродз. (НС, Цыхун);

адрына (пуня), сплеченая з лазы: *таня́нка* ж. – Мёр. (НС), *лаба́с* м. – Навагр. (ЖС), *пляця́нка* ж. – Віл. (СПЗБ).

Часткі адрыны (пуні): *прысцень* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *прысцён* м. – мясц. (Станкевіч), *падстрэ́шак* м. ‘месца пад дахам пуні для часовага складвання снапоў’ – мясц. (Станкевіч), *сапраці́вак* м. ‘месца супраць варот у сяніцы’ – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *старана́* ж. ‘адна з дзвюх частак адрыны, палавіна яе’ – Гродз. р. (Цыхун).

Прыбудова да адрыны (пуні): *прыпу́ннік* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *балага́нчык* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *шо́пка* ж. – Гродз. р. (Цыхун).

Асець, гл. Ёўня

Ёўня

Памяшканне для сушкі збожжа, ільну, канопляў.

ёўня ж. – усх. з. (ДАБМ, СПЗБ, Мат. дыял. сл., ЖНшС, Бялькевіч, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік, Янкоўскі), *еўня* ж. – пераважна усх.-маг. г., спарадычна цэнтр. з. (ДАБМ, СПЗБ, Дабравольскі, Станкевіч, Юрчанка), *е́вінка* ж. – памянш. – Мсцісл. (Юрчанка), *асе́ць* ж. – пераважна паўн. р., усх.-маг. р., Смален. р. (ДАБМ, СПЗБ, Бялькевіч, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Стан-

кевіч), *асётка* ж., *асяць* ж. – Докш. (ДАБМ, Насовіч), *во́сець* ж. – паўн.-зах. з., цэнтр. з., усх.-маг. г., Віц. р. (ДАБМ, СЦБ, Мат. Гродз., Варлыга, Каспяровіч, Станкевіч, Сцяцко), *о́сець* ж. – Брасл., Верхнядзв., Іўеў., Латгал р. (СПЗБ), *ла́зня* ж. – Слуцк. (З нар. сл.), *аві́н* ж. – Бераст., Рас. (ДАБМ), *ві́ня* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *байра́к* м. ‘будынак для сушкі снапоў (без печкі)’ – Клім. (Мат. Маг., Н. сл.-сць), *сырабо́йня* ж. ‘вялікая ёўня’ – Сен. (Каспяровіч, Станкевіч);

памяшканне, дзе сушаць і труць лён: *су́шня* ж., *сушні́я* ж. – пераважна цэнтр. з., спарадычна усх.-маг. р., пал. р., Віц. р. (ДАБМ, СПЗБ, Мат. дыял. сл., Мат. Гродз., Нар. скарбы, Бялькевіч), *сушні́як* м. – Навагр. (СРЛГ), *суша́рня* ж. – Пруж. (СПЗБ), *суша́рка* ж. – Брасл. (ДАБМ), *сушы́лка* ж. – слуцк.-маз. г., Мін., Пін., Баран. (СПЗБ), *суша́льня* ж. – Малар. (ДСБ), *сушы́льня* ж. – Пол. (ДАБМ), *сушы́льня* ж. – Шчуч., Навагр. (ДАБМ), *сухме́льня* ж. – Чав. (Мат. мін.-мал.), *во́сець* ж. – Докш., Гл. (Мат. дыял. сл., Янкоўскі), *га́тар* м. – Лаг. (СЦБ), *ёўня* ж. – Шкл. (Мат. Маг.), *я́ўя* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *ры́га* ж. – Добр. (ДАБМ), *ры́жка* ж. – Гарад. (ДАБМ, Сцяцко), *рэ́я* ж. – Віц. р., Гарад., Смален. р. (ДАБМ, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч), *ток* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *цяры́лка* ж. – Стол. (ТС), *сёнькі* мн. ‘частка сушні, дзе мнуць лён’ – Астр. (Мат. Гродз.), *залóжжа* н. ‘частка ёўні, абмежаваная сцяной і сушыльняй’ – Сен. (Каспяровіч, Станкевіч);

будынак для прасушвання абмалочанага зерня: *сушы́лка* ж. – Віл. (СПЗБ), *сушы́льны заво́д* – Брасл. (СПЗБ).

Часткі ёўні (асеці):

ніз ёўні (асеці), дзе знаходзіцца печка: *падасе́ць* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *падасе́це* н. – мясц. (Насовіч), *падаві́н* м. – Смален. р. (Дабравольскі);

яма перад печчу ў ёўні (асеці): *по́хад* м. – усх.-маг. р., зах.-бран. р. (Бялькевіч, Растаргуеў);

крыты ход у падасець: *ваво́з* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *падла́ззе* н. – усх.-маг. р. (Бялькевіч);

пярэдняя частка ёўні (асеці): *перадасёт* м. – Іўеў, Стаўб. (Мат. мін.-мал.), *перадасётак* м. – Валож. (Мат. мін.-мал., Станкевіч);

жэрдкі ў ёўні для сушкі снапоў і інш.: *цапкі* мн. – Пол., Лаг., Кругл., Буда-Каш., Бых., Жлоб., Гом., Лоеў., Рэч., Добр. (Мат. Гом., Мат. Маг., Варлыга, Сцяцко, Янкова), *цапке* мн. – Кір. (НС), *цапнік* м. – Добр. (Мат. Гом), *цапнікі* мн. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *цапо́к* м. – Верхнядзв., Асіп., Круп. (Шаталава, НС), *гра́дкі* мн. – Верхнядзв. (СПЗБ, Станкевіч), *гра́ты* мн. – Воран. (Мат. Гродз.), *града́* ж. – мясц. (Станкевіч), *казлы́* мн. – Бял. (Мат. Маг.), *каласні́к* м. – Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *ла́йка* – Воран. (Шаталава), *пало́к* м. – Арш. (Шаталава), *по́лка* ж. – мясц. (Насовіч), *пры́старанкі* мн. – Навагр. (Сл. Гродз.), *пятра* ж. – мясц. (Станкевіч);

іншыя часткі ёўні (асеці): *гэ́вер* м. ‘частка ёўні паміж слупамі, якія падтрымліваюць бэлькі, дах’ – Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *засётак* м. ‘загародка (па абодва бакі ёўні)’ – Светлагор., Раг. (Мат. Гом.), *пражмо́* н. ‘прамежак паміж слупамі ў ёўні, дзе кладуць хлеб’ – Сен. (Каспяровіч), *такаві́шча* н. ‘падлога ў ёўні’ – Віц. р. (Каспяровіч).

Прыбудова да ёўні (асеці): *заё́вінне* н. – Сен. (Каспяровіч), *такаўня́* ж. – Віц. р. (Каспяровіч).

Месца за ёўняй (асецю): *засётак* м., *засе́цце* н., *засе́ціна* ж., *засе́тнік* м. – мясц. (Станкевіч), *заасётак* м. – Рэч. (Мат. Гом.).

Гумно

Вялікая халодная будыніна для складвання і абмалоту зжатага збожжа, а таксама пляцоўка перад гэтай будынінай.

гумно́ н. – агульн. (ДАБМ, СПЗБ, ТС, Дабравольскі), *гунно́* н. – Бярэз., Чэрв., Пух., Мін., Старадарож., Бабр., Акц. (ДАБМ, СПЗБ, СЦБ, Мат. мін.-мал.), *гуўно́* н. – Лоеў. (Янкова), *умно́* н. – Гродз., Астр., Воран. (СПЗБ, Шаталава), *гумні́шча* н. павеліч. – Смарг., Глыб., Паст., Асіп., Мсцісл.,

Вілен. р. (СПЗБ, Юрчанка), *гумні́ска* н. — Маст. (СПЗБ), *гумѣнца* н. памянш. — Калінк., Смален. р. (СПЗБ, Дабравольскі), *гумяницó* н. памянш. — Навагр., Смарг. (СПЗБ), *клúня* ж. — пал. р., Віц. р., Калінк., Беластоц. р. (ДАБМ, СПЗБ, ДСБ, ЛП, Нар. скарбы, СНМ, ЖНшС, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Янкоўскі), *клю́ня* ж. — захад зах.-пал. г., Пін. (ДАБМ), *ток* м. — паўн. р., паўночная частка сярэд.-бел. г., усх.-пал. р. (ДАБМ, ЛАБНГ, Варлыга), *стадо́ла* ж. — Гродз., Гарад. (СПЗБ), *стадо́ла* ж. — Ваўк., Навагр., Вілен. р. (СПЗБ), *стадо́л* м. — пал. р. (ЛП), *сырабо́йня* ж. — Чэрв. р., Пух. (Мат. мін.-мал., Шатэрнік), *або́ра* ж. — Лаг. (Мат. мін.-мал.), *аміша́нік* м., *іміша́нік* м. — зах.-бран. р. (Растаргуеў), *пу́ня* ж. 'вялікае гумно ў маёнтку' — Гл. (Янкоўскі).

Часткі гумна:

глінабітная пляцоўка для малацьбы: *ток* (*тэк, тык, тік, тук*) м. — агульн. (ЛАБНГ, ЛП, Нар. скарбы), *тачо́к* м. — Чав., Карм. (ЛАБНГ), *такаўня́* ж. — Пол., Віц., Маладз., Віл., Ушац., Кругл., Бярэз. (ЛАБНГ), *тако́ўня* ж. — Віц. р. (Каспяровіч), *такаві́шча* н. — спарадычна паўн. р., Круп., Гор. (ЛАБНГ), *паса́д* м. — Паст. (ЛАБНГ, СПЗБ);

частка гумна для малацьбы і захоўвання снапоў: *ток* м., *тако́ўня* ж. — Чэрв. р., Зэльв. (Мат. мін.-мал., Насовіч, Станкевіч, Сцяцко, Шатэрнік), *такаўня́* ж. — мясц. (Станкевіч), *перадто́ч'е* н. — Дзярж. (НС), *праціве́нь* м. — Віл., Паст. (СПЗБ), *уме́тнік* м. — Чэрв. (Мат. мін.-мал.), *мане́ж* м. — Чэрв. р. (Шатэрнік);

адгараджаная ад тока частка гумна, дзе захоўваецца збожжа, складваюцца снапы, салома, сена: *тарпа́* ж., *торп* м. — паўн.-зах. з., Чэрв. (СПЗБ, Мат. Гродз., СНМ, Шаталава), *тарпі́на* ж. — Ваўк., Гродз. (СПЗБ), *старана́* ж. — паўн.-зах. з., пал. р., спарадычна слуцк.-маз. г., Дзярж., Шум. (СПЗБ, ЛП, ДСБ, НС, Н. сл.-сць, Насовіч, Станкевіч, Сцяцко, Шаталава, Янкова), *старані́ца* ж. — Астр., Вілен. р. (СПЗБ), *старо́нка* ж. — Паст. (СПЗБ), *застаро́нак* м., *за́старанак* м. — усх.-маг. р., пал. р., Уздз., Астр., Віл., Дзярж., Маладз., Паст., Верхнядзв., Бярэз., Барыс., Вілен. р. (СПЗБ, ЛП, НС, Мат.

мін.-мал., Мат. дыял. сл., Мат. Гом., Нар. скарбы, Бялькевіч, Станкевіч, Шаталава), *застарон* м. – Лоеў. (Янкова), *застарона* ж. – пал. р. (ЛП), *за́старанка* ж. – Ашм., Валож., Вілен. р. (СПЗБ, Сл. Гродз., СЦБ), *застаронка* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *астаронак* м. – Воран., Навагр., Лун., Вілен. р. (СПЗБ, Шаталава, Мат. Гродз., 3 нар. сл.), *астарончына* ж. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *прыстарана* ж. – Іўеў. (Мат. Гродз.), *прыстаронак* м. – Ганц., Івац., Пін. (СПЗБ, ДСБ, Шаталава), *прыстаранак* м. – Зэльв., Верхнядзв., Карэл., Лях., Ганц. (СПЗБ, Сцяцко, Шаталава), *настаронак* м. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *пуня* ж. – Бых. (Мат. дыял. сл.), *дзённік* м. – Клім. (Бялькевіч, Станкевіч), *закрылле* н. – Круп., Гом. (СЦБ, Мат. Гом.), *запярýлак* м. – Уздз. (СЦБ), *засék* м. – Жытк. (ТС), *закрам* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *замёт* м. – Маз. (НС), *замётнік* м. – Чэрв. р. (Станкевіч, Шатэрнік), *кляшнiя* ж. – Чэрв. (СПЗБ), *кульша* ж. – Воран. (СПЗБ), *палóўня* ж. – Карэл. (Сл. Гродз.), *под* м. – Петр., Гл. (Шаталава, Янкоўскі), *пiятра* ж. – Лун., Жытк. (НС), *спiж* м. – Гродз. (Сл. Гродз.), *стоўп* м. – Воран. (СПЗБ), *каласóўня* ж. – Петр. (НС), *калашнiя* ж. ‘вузкі закутак у гумне, адгароджаны ўздоўж падоўжанай сцяны’ – Дзярж. (НС), *кладнiя* ж. ‘застаронак, запоўнены снапамі’ – Глыб. (СПЗБ), *лар* м. ‘несвялікае аддзяленне для збожжа’ – Малар. (ЛІАБНГ);

адгароджанае ў гумне месца для мякіны: *мякiннiк* м. – Лаг., Стол., Жытк. (ТС, Варлыга), *мякiннiца* ж. – Іўеў. (СЦБ), *запiрак* м. – Стол. (ТС), *прысéдак* м. – Калінк. (НС), *палóўня* ж., *палавёнька* ж. памянш. – Карэл. (ЖНС), *вóтра-нiца* ж., *застаронак* м. – Пол. (Сцяцко), *умётнік* м. – Чэрв. р. (Станкевіч, Шатэрнік), *прысётак* м. – Светл. (Мат. дыял. сл.);

перагародка з бярвення ў гумне: *запéрак* м. – Карэл. (Шаталава), *прагвёнь* м. – Віл. (СПЗБ), *прыстаранак* м. – Ваўк., Зэльв., Слон., Баран. (СПЗБ, Сцяцко), *прыстаронок* м. – Лун. (СПЗБ), *замёт* м. ‘прыстаронак, які аддзяляе ток ад стараны’ – Бяроз., Жытк. (НС), *запярýлак* м. ‘дашчаная перагародка ў гумне паміж токам і стараною’ – Карэл. (ЖНС);

бярвенца ці дошка ў застаронку: *за́перына* ж., *запе́рына* ж. – Стол., Жытк. (ТС), *запе́рка* ж. – Стол. (ТС);

дошкі, на якіх ляжаць снапы: *застаро́нак* м. – Гл. (Янкоўскі), *насці́л* м. – Карм. (Мат. Гом.), *наса́д* м. – Смален. р. (Дабравольскі);

іншыя часткі гумна: *ашо́рстак* м. ‘жэрдка ў гумне, прымацаваная паміж сохамі на ўзроўні сцен’ – Лях. (Мат. дыял. сл.), *засе́сце* н. ‘задняя частка гумна’ – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *кла́дка* ж., *кла́душка* ж. – ‘месца ў гумне паміж сохамі’ – Мсцісл. (Юрчанка), *перато́ча* ж. ‘месца ў гумне, дзе стаяла малатарня’ – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *паро́жнік* м. ‘кут у гумне каля варотаў’ – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *стара́на* ж. ‘бок гумна’ – Мсцісл. (Юрчанка).

Прыбудова да гумна: *прысце́нак* м. – Чэрв. р. (Станкевіч, Шатэрнік), *прыгу́мкі* мн. – Паст. (СПЗБ), *прыгумёнка* ж. – Сморг. (СПЗБ), *прыгумённік* м. – Ашм. (СПЗБ), *прыгумёнік* м. – Вілен. р., пал. р. (СПЗБ, ЛП), *прыгумельнік* м. – Астр. (СПЗБ), *прыгумённе* н., *прымённе* н., *прыгу́нык* м., *прыгумэ́нак* м., *прыклу́нак* м. – пал. р. (ЛП), *палуве́нка* ж., *палу́нка* ж., *палу́ня* ж. – Карэл. (Сл. Гродз.), *палу́нік* м. – Навагр. (Сл. Гродз.);

прыбудова да гумна, куды ссыпаюць амеці і мякіну: *аме́тнік* м. – Пух., Уздз. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Шатэрнік), *крыло́* н. – Пух. (Станкевіч, Шатэрнік), *каласні́к* м. – Хойн. (НС), *тыня́нка* ж. ‘прыбудоўка з тыну ўздоўж сцяны ў гумне; застаронак’ – Пол. (Сцяцко).

Месца каля гумна: *гу́мні́шча* н. – спарадычна сярэд.-бел. г., Віц. р. (СЦБ, Мат. Гродз., Каспяровіч, Шатэрнік, Янкова), *гу́мні́шша* н. – Кір. (НС), *гу́мні́ца* ж. – Кліч. (ЖС), *гу́мэ́нье* н., *гу́мніо́* н. – Віц. р. (Каспяровіч), *гу́мні́ска* н. – Воран., Мядз., Кам. (СЦБ, ЖС, Мат. Гродз.), *прыгумённе* н. – пал. р., Сморг. (ЛП, Мат. Гродз.), *прыгумёнік* м., *прымённе* н., *прыгу́нык* м., *прыгумэ́нак* (*пругумэ́нак*) м. – пал. р. (ТС, ЛП), *прыгумэ́нье* н. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *прогумэ́нак* м., *прагме́нак* м., *пругме́нак* м. – Стол. (ТС), *пругме́нё* н. – Карэл., Зэльв. (Мат. Гродз., Сцяцко), *пругме́нь* м. – Слуцк., Ка-

пыл., Ваўк. (Мат. Гродз., Н. сл-сць, 3 нар. сл.), *прыўмэльнік* м. – Астр. (Мат. Гродз.), *прыдóржня* ж. – Лун. (НС), *гумно́* н. ‘месца з гумном і загуменнем’ – Гарад. (Сцяцко), *загумэ́нне* н. ‘месца за гумном’ – Чэрв. р. (Шатэрнік).

Клець

Халодны будынак, прызначаны для захоўвання мукі, збожжа і іншых рэчаў.

клець ж. – агульн., акрамя гродз.-бар. г., Смален. р. (ДАБМ, СПЗБ, ЛП, Мат. Гродз., Дабравольскі, Каспяровіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік), *клéцішча* н. – Чэрв. (СЦБ), *кледзь* ж., *клету́шка* ж., *прыклéць* ж., *пераклéць* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *клéтка* ж. – Асіп., Пух., Смален. р. (ДАБМ, Дабравольскі), *свѣ́ран* (*свѣ́рэнъ*, *свѣ́рэнъ*) м., *свѣ́ро́нак* м. памянш. – зах. з., пал. р., слуцк.-маз. г., гродз.-бар. г., Сен., Мін., Пух., Чэрв., Бярэз. (ДАБМ, ЛП, СМН, ДСБ, Мат. Гродз., Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік), *свѣ́ран* м., *свѣ́ро́нак* м. памянш. – гродз.-бар. г., Лях. (ДАБМ, Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., Сцяцко, Цыхун), *свѣ́рань* м. – Беластоц. р. (ЖНШС, Станкевіч), *свѣ́рыне́ц* м. – Бяроз. (ДСБ), *свѣ́рня* ж. – Пух. (ЖС), *свѣ́рн* м., *свѣ́рна* ж. – пал. р. (ЛП), *амба́р* м. – усх.-маг. р., пал. р., Ваўк., Паст., Смален. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., Мат. Гом., ЛП, Бялькевіч, Дабравольскі), *анба́р* м., *анба́рчык* м. памянш., *анба́рык* м. памянш., *анба́рышча* м. павеліч. – Верхнядзв., Мсцісл., зах.-бран. р. (Растаргуеў, Шаталава, Юрчанка), *інба́р* м. – усх.-маг. р., зах.-бран. р. (Бялькевіч, Растаргуеў), *гамазі́н* м., *гамазе́я* ж. – Ветк., Добр. (Мат. Гом.), *клу́ня* ж. – Ганц., Малар., Стол. (ТС, ДСБ, Нар. скарбы, Станкевіч), *кладава́я* ж. – Паст. (СПЗБ), *пало́ўня* ж. – Зэльв. (Мат. Гродз.), *прыменё́* н. – Лях. (СПЗБ), *хі́жа* ж. – Калінк. (СПЗБ), *шпѣ́хір* м. – зах.-пал. г. (ДАБМ), *шпѣ́херык* м. – Брэсц. (НС), *вѣ́шкі* мн. ‘свіран насупраць хаты’ – Смален. р. (Дабравольскі), *лаба́з* м. ‘памяшканне для захавання льнянога сям’я’ – Валож. (СЦБ), *паса́д* м. ‘будынак для абмалочанага збожжа’ – Добр. (Мат. Гом.);

грамадскі свіран (клець): *амб́ар* м., *анб́ар* м., *інб́ар* м. — пераважна усх. з. (ДАБМ), *імб́ар* м. — Маг. р., Гом. р. (ДАБМ, Юрчанка), *імб́арышча* н. павяліч., *імб́арык* м. памянш., *імб́арчык* м. памянш., *імб́арчычак* м. памянш., *інб́арык* м. памянш., *інб́арчык* м. памянш., *інб́арчычак* м. памянш., *інб́арышча* н. павеліч. — Мсцісл. (Юрчанка), *св́іран* м. — Слуцк.-маз. г., Леп., Мін., Барыс., Кліч., Асіп., Іван. (ДАБМ), *магазі́н* м., *маказі́н* м. — Калінк., Лельч. (НС), *магазы́н* м. — Слуцк. (Н. сл.-сць), *маказы́н* м. — Чэрв. р., Бяроз., Слуцк. (Н. сл.-сць, Шаталава, Шатэрнік), *магазе́я* ж. — зах.-бран. р. (Растаргуеў), *гамазе́я* ж. — зах.-бран. р. (Растаргуеў).

Часткі свірана (клеці):

аддзяленне ў свіране (клеці) для збожжа: *засе́к* м., *засе́чак* м. памянш. — агульн., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., ЛП, Бялькевіч, Варлыга, Дабравольскі, Насовіч, Растаргуеў, Юрчанка), *за́сек* м. — усх.-маг. р., Віц. р., зах.-бран. р. (Бялькевіч, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Шаталава), *засе́ка* ж. — пал. р., Калінк. (ЛАБНГ, ЛП), *ару́д* м. — паўн.-зах. з., Віц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, Мат. мін.-мал., Каспяровіч, Станкевіч, Шаталава), *ару́да* ж. — Паст. (СПЗБ), *арудэ́й* м. — Воран. (ЛАБНГ), *ару́ччык* м., памянш. — Валож. (СПЗБ), *гару́д* м. — Ашм., Іўеў, Паст., Брасл., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *гару́да* ж. — Іўеў. (СПЗБ), *варуня́* ж. — Уздз. (Мат. мін.-мал.), *закра́м* м. — Драг. (ЛАБНГ), *за́крам* м. — Барыс., Гарад. (ЛАБНГ), *кватэ́рка* ж. — Чэрык. (ЛАБНГ), *ласт* м. — Круп. (СПЗБ), *пераро́жчык* м. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *пасвіро́нак* м. — Воран. (СПЗБ), *сусе́к* м. — Карэл., зах.-бран. р. (Мат. Гродз., Растаргуеў);

іншыя часткі свірана (клеці): *закле́цце* н. ‘задняя частка клеці’ — мясц. (Насовіч), *пяро́клець* ‘падлога’ — мясц. (Насовіч), *падкле́цце* н. ‘пустое месца пад клецю’ — мясц. (Насовіч), *прыклéтнік* м. ‘памост для клеці’ — Бых. (Мат. Маг.), *пяро́клецце* н. ‘шырокія падмосткі па ўсёй даўжыні сцяны клеці, у якой маюцца дзверы’ — Чэрв. р. (Шатэрнік).

Прыбудова да свірана (клеці): *закле́так* м. — Віц. р. (Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч), *прыклéт* м. — мясц. (Стан-

кевіч), *прыклётнік* м. — Віл., Паст., Верхнядзв., Раг. (СПЗБ), *пераклётак* м. — мясц. (Станкевіч), *прысвіро́нак* м. — Астр., Лаг. (Мат. мін.-мал., Мат. Гродз.), *пярэ́кляць* ж. — Сморг. (СПЗБ), *пераклéць* ‘памяшканне перад клеццю’ — Віц. (Каспяровіч, Станкевіч), *прыклéць* ж., *прыклéтак* м. ‘кладовая пры клеці’ — Віц. р. (Каспяровіч);

павець перад уваходам у свіран (клець): *прыклётнік* м. — Лун., Верхнядзв., Мядз. (Шаталава);

ганак перад свіранам (клецю): *пярэ́клець* ж. — усх.-маг. р., Лаг. (Бялькевіч, Варлыга, Насовіч), *пярэ́клеце* (*пярэ́кліцыця*) н. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *прыклётнік* м. — Сен. (Каспяровіч).

Пуня, гл. Адрына

Свіран, гл. Клець

8.4. НАЗВЫ СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧЫХ ВЫТВОРЧЫХ ПАБУДОЎ

Млын

Будынак з устаноўленым у ім прыстасаваннем для размолу збожжа.

млын м. — паўн.-зах. з., Вілен. р. (СПЗБ, Станкевіч, Янкоўскі), *млынóчак* м. памяшн. — мясц. (Станкевіч), *млín* м., *млiнóк* м. памяшн. — гродз.-бар. г., Пух., Гл., Беласт. р. (СПЗБ, Янкоўскі), *блiн* м. — Зэльв. (Сцяцко), *пруд* м. — усх.-маг. р., Барыс., Смален. р. (Мат. мін.-мал., Бялькевіч, Станкевіч), *мéльніца* ж. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *мукамóльня* ж. — Чэрв. (Мат. мін.-мал.), *парóўка* ж. — Стол. (ДСБ);

ветраны млын: *вятрáк* м. — Сен. (Каспяровіч, Станкевіч), *вётрэ́нік* м. — Стол., Жытк. (ТС), *вятрáнка* ж. — Талач. (Шаталава), *вётрані́ца* ж. — Беш. (Каспяровіч), *вёска* ж. ‘вадзяны млын’ — Шкл. (Мат. Маг.);

Месца ў млыне, дзе вырабляюць крупы: *крупэ́рня* ж. — Паст. (СПЗБ), *крупэ́рня* ж. — Пух. (Мат. мін.-мал.), *крупадзёрня* ж. — Ветк. (Мат. Гом.), *крупадра́лка* ж. — Хойн. (Мат. Гом.).

Аранжарэя

Цёплае зашклёнае памяшканне для вырошчвання раслін, цяпліца.

шпэ́кты мн. — Гродз. р. (Цыхун), *рыжэ́рня* ж. — Лаг. (Варлыга).

Бровар

Вінакурны завод.

бро́вар м. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *гу́жэ́льня* ж. — Астр. (СРЛГ), *вінаку́рня* ж. — усх.-маг. р. (Бялькевіч).

Ваўначоска

Будынак, у якім часалі воўну.

часа́льня ж. — Стаўб., Мін., Пух. (СПЗБ), *часа́рня* ж. — Маст., Беластоц. р. (СПЗБ).

Малачарня

Будынак для перапрацоўкі малака.

малача́рня ж. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *мляча́рка* ж. — Ваўк. (Мат. Гродз.), *накт* м. — Паст. (СПЗБ).

Назвы надворнага будынка для прыгатавання ежы

шо́па ж. ‘невялікая прыбудова да хаты, дзе гатуюць свінням ежу’ — Ганц. (СНМ), *пяка́рня* ж. — мясц. (Насовіч), *лятні́ца* ‘летняя кухня’ — Свісл. (СРЛГ), *варыўня́* ж. — Зэльв. (СРЛГ).

Парнік

Род цяпліцы, пакрытай зашклёнымі рамамі або празрыстай плёнкай для вырошчвання расады, ранняй агародніны і да т. п.

парні́к — агульн. (Мат. апыт.), *цяплі́ца* — спарадычна агульн. (Мат. апыт.), *шпéкты* мн. — Свісл., Карэл. (СПЗБ), *інспéкты* мн. — Брасл. (СПЗБ), *шпéкт* м. — Уздз. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *шклярні́ца* ж. — мясц. (Станкевіч).

Смалакурня

Смалакурнае прадпрыемства.

смаля́рня ж., *смольня* ж. — паўн.-зах. з., Мсцісл., Гарад., Вілен. р. (СПЗБ, Станкевіч, Юрчанка).

Сукнавальня

Майстэрня, дзе валяць сукно.

валю́шныя ж. — Гл. (Янкоўскі), *кача́лка* ж. — Пух. (СПЗБ).

Іншыя вытворчыя пабудовы

алéйныя ж. — усх.-маг. р., Чэрв., Раг. (СПЗБ, Бялькевіч, Станкевіч), *венгля́рныя* ж. ‘вяндлярны’ — Ганц. (СПЗБ), *ганча́рныя* ж. ‘ганчарная майстэрня’ — Вілен. р. (СПЗБ), *г(т)арба́рныя* ж. — мясц. (Станкевіч), *тантарныя* ж. — мясц. (Станкевіч), *дзігця́рныя* ж. — Глыб. (СПЗБ), *крахма́льныя* ж. — Гарад., Віл. (СПЗБ), *па́рныя* ж. ‘памяшканне з печчу, дзе гнуць абады, дугі’ — Стол. (ТС), *па́рныя* ж. ‘памяшканне для запарвання корму жывёле’ — Мсцісл. (Юрчанка), *манéж* м. ‘малатарня’ — Віл. (Мат. мін.-мал.), *мяса́рныя* ж. ‘кілбасная’ — Стаўб. (Мат. мін.-мал.), *пі́льныя* ж. ‘лесапільны’ — Пух. (СПЗБ), *пі́вава́рныя* ж. — Гродз. (СПЗБ), *пы́таль* м. ‘будынак, дзе пытлявалі зерне’ — Чэрв. (Сцяцко), *разні́ца* ж. ‘будынак, у якім рэжуць

живёлу’ – Лаг. (Варлыга), *рыба́рня* ж. ‘будынак, у якім перапрацоўваюць рыбу’ – Мядз. (Мат. мін.-мал.), *сапо́ж-ніцкая* ж. ‘шавецкая майстэрня’ – Ганц. (СПЗБ), *стальма́ш-ня* ж. ‘майстэрня, дзе рамантуюць ці робяць колы, вазы, сани’ – Гл. (Янкоўскі), *шо́па* ж. ‘памяшканне для сушкі дроў’ – Стол. (Нар. скарбы).

8.5. НАЗВЫ БЫТАВЫХ СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧЫХ ПАБУДОЎ

Вазоўня

Памяшкання для захавання транспартных сродкаў і вупражы.

вазо́ўня ж. – Чэрв. р., усх.-маг. р., пал. р., Паст., Іўеў., Уздз., Беш., зах.-бран. р. (СПЗБ, ЛП, Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., Бялькевіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік), *вазаўня́* ж. – Астр. (СПЗБ), *вазы́рня* ж. – Астр. (СРЛГ), *абора́* ж. – Іван. (НС), *або́зня* ж. – Гл., Пух. (Шатэрнік Янкоўскі), *вабо́зьня* ж. – Пух. (Шатэрнік), *адры́на* ж. – Лях. (Мат. дыял. сл.), *кале́шня* ж., *кале́сня* ж. – зах.-пал. г. (НС), *паво́зніца* ж. – Стол. (НС).

Месца для вупражы: *хамута́рня* ж. – Добр. (Мат. Гом.), *хамута́ўня* ж. – Карм. (Мат. Гом.), *хамута́рка* ж. – Добр. (Мат. Гом.), *амуні́чнік* м. – Калінк. (Мат. Гом.), *машта́рка* ж. – Малар. (ДСБ).

Варыўня, гл. Стопка

Стопка

Нсвятлікі будынак для захоўвання бульбы, гародніны.

сто́пка ж. – асн. мас. г. (ДАБМ, СПЗБ, Мат. Гродз., СНМ, Каспяровіч, Янкова), *сцё́пка* ж. – пал. р., Віц. р., Лаг., Зэльв., Ваўк., Капыл., Слуцк. (ДАБМ, ТС, ЛП, ДСБ, Мат.

Гродз., Мат. мін.-мал., 3 нар. сл., Каспяровіч, Сцяцко, Янкова), *істо́пка* ж. – усх.-маг. р., Віц. р., Чэрв. р., Паст., Брасл., Верхнядзв., Барыс., Докш., Лаг., Раг. (СПЗБ, Мат. дыял. сл., Мат. Гом., Бялькевіч, Варлыга, Каспяровіч, Шаталава, Шатэрнік), *высто́пка* ж. – Валож. (СЦБ), *прысто́пнік* м. – Старадарож. (СНМ), *усцё́бка* ж. – Жлоб. (Мат. Гом.), *усто́бка* ж. – Гом. (Мат. Гом.), *варыу́ня* ж. – пераважна цэнтр. з., Віц. р., Стол. (ТС, СЦБ, Мат. мін.-мал., Варлыга, Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік), *ва́рыўня* ж. – пал. р., Глыб., Круп., Уздз. (СПЗБ, ЛП, Мат. мін.-мал.), *ва́раўня* ж., *вараўня* ж. – Брасл., Паст., Віл., Мядз., Вілен. р. (СПЗБ, СЦБ), *вароўня* ж. – Пух. (СЦБ), *варыве́нька* ж. памянш. – Чэрв. р., Карэл., Лаг., Маладз., Мядз. (СЦБ, Мат. Гродз., Станкевіч, Шатэрнік), *варымня* ж. – Пін. (ДСБ), *варуня* ж. – Ганц. (СНМ), *кату́х* м. – Зэльв. (Мат. Гродз.), *ко́тух* м. – Слон., Ганц. (ЖНШС, СНМ), *хі́жа* ж. – Стол., Жытк. (ТС), *хіжо́к* м., *хізо́к* м. – Стол., Жытк. (ТС, Станкевіч), *амішо́нь* м. – Ветк., Браг. (Мат. Гом.), *балага́н* м. – Бяроз. (ЛП), *бравары́на* ж. – Астр. (СРЛГ), *камора́* ж. – Навагр., Воран. (СПЗБ), *каморка́* ж. – Бярэз., Гродз., Верхнядзв., Вілен. р. (СПЗБ), *каю́та* ж. – Драг. (НС), *клець* ж. – Стол., Жытк. (ТС), *клу́ня* ж. – Карэл., Астр. (Мат. Гродз.), *сві́рань* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *скапе́ц* м. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *хі́зык* м. ‘месца, дзе спяць летам’ – мясц. (Станкевіч);

часткі варыўні: *адко́сак* м. ‘пры варыўні невялікі складзік з падлогай для куфра’ – Мядз. (ЖС), *кату́х* ‘адгароджаны куток для бульбы, агародніны’ – Докш. (Мат. дыял. сл.), *прысто́башнік* м. ‘частка стопкі перад уваходам’ – Раг. (СПЗБ), *прысто́башнік* м. ‘прыбудова да стопкі’ – Лоеў. (Янкова), *прыклётнік* м. ‘трысцень пры стопцы’ – Кір. (НС).

Дрывотня

Пабудова для захавання дроў.

дрыво́тня ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *дрыво́тнік* м. – паўн.-зах. з., Люб., Вілен. р. (СПЗБ, СНМ, Мат. Гродз.), *дрыво́ціска*

н. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *дрыво́цень* м. – Карэл. (Сл. Гродз.), *дрыўні́к* м. – Астр. (СПЗБ), *дрыва́лька* ж. – Лід. (Сл. Гродз.), *дрыва́льнік* м. – Брасл. (СПЗБ), *дро́вальнік* м. – Драг. (Нар. скарбы), *дрывасе́тнік* м. – Верхнядзв. (СПЗБ), *дрывасе́к* м. – Гарад., Стаўб. (ЖС, Сцяцко), *дравасне́к* м. – Беш. (НС), *дрывато́нне* н., *дрывато́ннік* м., *дрывато́нь* ж., *дрывато́ня* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *драўні́к* м. – зах.-бран. р. (Растаргуеў), *драве́тня* (*дрові́тня*, *древу́тня*, *дрово́тня*) ж. – пал. р. (ЛП), *дрова́тнік* м., *дрова́рнік* м. – пал. р. (ЛП), *драва́рня* ж., *драве́зня* ж., *дрыва́рка* ж. – Навагр. (СРЛГ), *дваро́тнік* м. – Круп. (СЦБ), *до́ржнік* м. – Лід. (СРЛГ), *калашні́я* ж. – Смал. (СЦБ), *кало́шанка* ж. – Маст. (Сл. Гродз.), *кале́шня* (*кулэ́шня*) ж. – пал. р. (ЛП, ДСБ, НС), *кулéшанька* ж. – пал. р. (ЛП), *наве́ць* ж., *наве́тка* ж., *наве́тня* ж. – пал. р. (ЛП), *траско́ўня* ж. – Ветк. (Мат. Гом.), *траско́ўнік* м. – Ветк., Чач. (Мат. Гом.), *прыклу́нак* м. – Драг., Пін. (ДСБ, Шаталава), *прыклу́нне* н. – Пін. (Шаталава), *пале́нніца* ж. – Карэл. (Мат. Гродз.), *хабу́ня* ж. – Жлоб. (Мат. Гом.), *паішчо́пка* ж. – Слуцк. р. (3 нар. сл.), *чарэ́н* м. – Слон. (СРЛГ), *шалаба́н* м. – Дзятл. (СРЛГ), *шала́ш* м. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *шы́пка* ж. – Иван., Кобр., Драг. (ДСБ), *малафе́йчык* м. – Брэсц. (НС, ДСБ), *надрыва* ж. ‘навес для захавання дроў’ – Маст. (Сл. Гродз.).

Прыбудова да хлява ці хаты для дроў: *прыстро́йка* ж. – пал. р. (ЛП), *шо́па* ж. – Пруж., Иван. (ДСБ), *падишо́па* ж. – Карэл. (Сл. Гродз.), *пушу́пка* ж. – Бяроз. (ДСБ), *прыбудо́ўка* ж., *прыбудо́ва* ж. – пал. р. (ЛП), *шалабу́да* ж. – Кам. (НС).

Месца, дзе сякуць дровы: *траско́ўнік* м. – Бял. (НС), *тру́сак* м. – Кобр. (СНМ), *трэ́снік* м. – Астр. (Мат. Гродз.).

Камора, гл. Кладоўка

Кладоўка

Халоднае памяшканне пры хаце для захоўвання запасаў ежы, адзення і іншых хатніх рэчаў.

камóрка ж. — гродз.-бар. г., спарадычна паўн.-зах. з., Віц. р., пал. р., усх.-маг. р., Жлоб., Чэрв. (ДАБМ, СНМ, ЛП, ДСБ, Мат. дыял. сл., Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., Мат. Гом., Бялькевіч, Каспяровіч, Насовіч, Сцяцко, Янкова), камóр'е н. — Шарк. (НС), кладóвая ж. — пал. р. (ЛП), кладóўка ж. — пал. р., усх.-маг. р. (ЛП, Бялькевіч), кладавóшына ж., кладавóшынка ж. памянш. — Мсцісл. (Юрчанка), кладóвенька ж., памянш. — мясц. (Насовіч), клець ж., клéтка ж. памянш., клéтачка ж. памянш. — усх.-маг. р., пал. р. (ЛП, Бялькевіч, Насовіч, Станкевіч), клéтчына ж., зневаж., клéтчынка ж. памянш. — Мсцісл. (Юрчанка), камóра ж. — пал. р., Навагр., Брасл. (ДАБМ, ЛП, Мат. Гродз., Станкевіч), сцёпка ж. — пал. р., Гродз. (СПЗБ, ЛП, ДСБ, Нар. скарбы), стéпка ж., стóбка ж. — Бяроз., Пруж., Ганц., Драг. (ДСБ), істóпка ж. — мясц. (Станкевіч), высцёбка ж., выстóбка ж. — Пін. (СНМ), усцёпка ж. — Шчуч. (Сл. Гродз.), чулán м. — Лоеў. (Янкова), чулánчык м. — Мсцісл. (Юрчанка), бакóўка ж. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), інбáрчык м. — Чэрв. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), вaрóўня ж. — Смарг. (Сл. Гродз.), захóдак м. — Жытк. (Н. сл.-сць), закабóўка ж. — Жлоб. (ЖС), закану́рак м. — Беш. (Каспяровіч), лецён м. — цэнтральная частка пал. р. (НС), магазы́нак м. — Гродз. (Сл. Гродз.), свёрон м., свёрóнак м. памянш. — мясц. (Насовіч), спіжáрня ж. — Дзятл., Нясв. (СПЗБ, Насовіч), спрат м. — Паст., Навагр., Ганц. (СПЗБ), склáдзік м. — Астр., Уздз. (Мат. Гродз., Мат. дыял. сл.), хі́жка ж. — Жлоб., Гом. (Мат. Гом.), шпíхэрык м. — Брэсц. (НС), сцéнка ж. 'кладоўка ў сенцах' — Зэльв. (Мат. Гродз.), абóра 'кладоўка для лёну, кудзелі, канापель' — Лельч. (НС), засéнак м. 'адгароджанае месца ў сенах для гаспадарчых запасаў' — мясц. (Насовіч, Станкевіч), закóсак м. 'летняя кладоўка' — Смарг. (Сл. Гродз.).

Лазня

Памяшканне, дзе мыюцца і парацца.

ла́зня ж. — паўн.-зах. з., Віц. р. (СПЗБ, Каспяровіч, Насовіч), ла́зенка ж. памянш. — мясц. (Насовіч), ба́ня ж. — Віц. р.,

Мін. р., Зэльв. (Сцяцко, Каспяровіч, Мат. апыт.), *ба́йня* ж. — Віц. р., Круп. (Мат. мін.-мал., Каспяровіч), *ёўня* ж. — Шкл. (Мат. Маг.), *мы́тнік* м. — Віц. р. (Каспяровіч), *цяплі́ца* ж. ‘панская лазня’ — мясц. (Насовіч), *по́лка* ж. ‘палок у лазні’ — Лоеў. (Янкова).

Часткі лазні:

прылазнік: *прыла́знік* м. — Віц. р. (Каспяровіч), *прымы́льнік* м. — Астр. (СРЛГ), *се́ні* мн. — Вілен. р. (СПЗБ), *се́нкі* мн. — Астр. (СРЛГ), *раздзява́лка* ж. — Рэч., Добр., Браг. (Мат. Гом.), *прыхо́д* м. — Браг. (Мат. Гом.).

Лядоўня

Пограб з лёдам або снегам для захавання прадуктаў.

лядо́ўня ж. — Віц. р., усх.-маг. р., Гл. (Мат. Маг., Бялькевіч, Каспяровіч, Янкоўскі), *лядні́к* м. — Бых. (Мат. Маг.), *лядо́ўнік* м. — Бых. (Мат. Маг.).

Павець

Будынак для захавання гаспадарчых прылад.

паве́ць ж., *паве́тачка* ж. памянш. — усх. з., спарадычна паўн.-зах. з., зах.-пал. г., пал. р., Смален. р., зах.-бран. р. (ДАБМ, ЛП, ДСБ, Мат. Гродз., ЖНшС, Бялькевіч, Варлыга, Дабравольскі, Насовіч, Растаргуеў, Шатэрнік), *паве́тка* ж. — асн. мас. г., Смален. р. (ДАБМ, СПЗБ, ЛП, Мат. Гродз., Варлыга, Дабравольскі, Насовіч, Шатэрнік), *павя́тка* ж. — Гродз. р. (Цыхун), *павятня́* ж. — Малар. (ДАБМ), *паве́так* м. — Гродз., Шчуч. (ДАБМ), *по́ваць* ж. — Лун., Пін. (ДСБ), *паве́т* м. — Маладз. (СЦБ), *падпаве́тка* ж. — пераважна гродз.-бар. г., спарадычна асн. мас. г. (ДАБМ, Мат. Гродз.), *падпаве́тка* ж. — пал. р., Гродз., Навагр., Гл., Астр. (СПЗБ, ЖНшС, СНМ, ЛП, Янкоўскі), *падпаве́так* м. — Стаўб. (СЦБ), *паве́цце* н. — Талач., Мін., Мсцісл., Маз., Пін. (ДАБМ, Юрчанка), *падпаве́цце* н. — пераважна усх. з. (ДАБМ, Мат. Маг., Мат. Гом., Бялькевіч), *падпаве́ць* ж. — спарадычна пал. р.,

віщ.-маг. г., Гл. (ДАБМ, ЛП, Нар. скарбы, Янкоўскі), *абора* ж. — Лельч. (НС), *абаро́х* м. — Бераст. (ДАБМ), *дроўня* ж. — Навагр. (ДАБМ), *дрыво́тня* ж. — Петр. (ДАБМ), *кале́шня* ж. — Иван., Драг., Кобр., Малар. (ДАБМ, ДСБ), *кало́шнік* м. — Уздз. (СПЗБ), *дах* м. — пал. р. (НС, ЛП), *дашо́к* м. — Малар., Кам. (ДАБМ, ЖС), *падда́шак* м. — Драг. (НС), *падда́х* (*пудда́х*) м. — Стол. (ДАБМ), *падда́шша* н. — Кам., Жытк., Петр. (ДАБМ), *падта́ша* ж. — Добр. (Мат. Гом.), *падта́шкі* мн. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *навэс* м. — пал. р., усх.-маг. р., Дзятл. (Мат. Гродз., ЛП, Бялькевіч), *паднавэс* м. — пал. р., Валож., Іўеў., Уздз., Стаўб., Пух. (ЛП, СЦБ, Мат. Гом., Мат. Гродз.), *пóднавес* м. — Стол. (ТС), *паднавэ́ска* ж. — Зэльв. (Сл. Гродз.), *прыклéтак* м. — Рэч. (Мат. Гом., Насовіч), *прыклéтнік* м. — Леп, Чач., Раг., Буда-Каш. (ДАБМ, Мат. Гом.), *склад* м. — Сморг., Мін. (ДАБМ), *скла́дзік* м. — Докш. (ДАБМ), *складо́ўня* ж. — Шарк. (ДАБМ), *скла́дзішча* н. — Беш. (ДАБМ), *трысцéн* м. — Брасл. (ДАБМ), *трохсцéннік* м. — Ивац., Пін. (ДАБМ), *прысцéнак* м. — Стол. (ДАБМ), *двусцéнка* ж. — Лоеў. (Мат. Гом.), *во́сяць* ж. — Браг. (ДАБМ), *о́сяць* ж. — Нараўл., Браг. (ДАБМ), *шала́ш* м. — Гарад. (ДАБМ), *шала́шык* м. — Иван. (ДАБМ), *шала́с* м. — Дзятл. (Мат. Гродз.), *шо́па* ж., *шо́пачка* ж. памянш., *шо́пка* ж. памянш. — паўн.-зах. з., пал. р., Пух., Чач. (СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Мат. Гом., ЖНШС, Сцяцко, Цыхун, Янкова), *шапа́рка* ж. — Браг. (Мат. Гом.), *шоф* м. — Зэльв. (Мат. Гродз.), *стрыха́* ж. — Драг. (ДАБМ), *падзастрэ́шак* м. — Мін. (ДАБМ), *абóжня* ж. — Слуцк. (ДАБМ), *адры́нка* ж. — Карэл. (ДАБМ), *дзяні́к* м. — Брасл. (ДАБМ), *еўня* ж. — Ельск. (ДАБМ), *клéтнішча* н. — мясц. (Насовіч), *падкры́лак* м. — Асіп. (ДАБМ), *падво́д* м. — Кам. (НС), *прыбудо́вак* м. — Клецк. (ДАБМ), *прыгрэ́бнік* м. — Браг. (ДАБМ), *прыклу́ннік* — Драг. (ДАБМ), *прыстані́вка* ж. — Иван. (ДАБМ), *прысторéнок* м. — Пін. (ДАБМ), *прыхі́сце* н. — Стол. (НС), *хабу́нька* ж. — Беш. (ДАБМ), *хéйдар* м. — Светлагор. (Мат. Гом.), *хізо́к* м. — Лельч. (Мат. Гом.), *цянёк* м. — Стол. (НС), *чапі́ня* ж. — Зэльв. (Мат. Гродз.), *капына́з* м. — Бяроз. (НС), *о́чэпы* мн. — пал. р. (ЛП), *поднакры́цье* н. — Стол.

(ТС), *правары́на* ж. – Маст. (Мат. Гродз.), *пры́мен* м., *пры́мень* м. – Пруж. (ДСБ), *тыня́нка* ж. – Пол. (ДАБМ), *калі́до́рчык* м. – Брасл. (ДАБМ), *маке́й* м. – Кобр. (ДАБМ), *мане́ш* м. – Уздз., Ганц. (ДАБМ), *су́шня* ж. – Нараўл. (ДАБМ), *шабу́ня* ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *шу́рка* ж., *шу́рык* м. – Драг., Малар. (ДСБ), *шаха́* ж. ‘павець для захавання грамадскага інвентару’ – Пол., Верхнядзв. (НС, Сцяцко);

паветка са сценамі: *паве́ць* ж. – асн. мас. г. (ДАБМ), *вазо́ўня* ж. – пераважна паўн. р., Гродз., Бераст., Воран., Лаг., Круп., Бабр., Саліг., Иван., Пін. (ДАБМ), *шур* м., *шу́рык* м. – зах.-пал. г. (ДАБМ), *шо́па* ж., *шо́пка* ж. – пал. р., Гродз., Клецк., Уздз., Слуцк. (ДАБМ), *трысо́тнік* м. – Брасл. (ДАБМ), *плаці́нка* ж. ‘накрытая паветка, сцены якой з паркану’ – Лаг. (Варлыга), *прыкля́юп* м. ‘паветка са сценамі для дроў, мякіны’ – Пін., Лун. (НС), *трысце́н* м. ‘паветка, з трох бакоў абложаная сценамі’ – усх.-маг. р. (Бялькевіч);

часткі паветкі: *крук* м., *кручо́к* м. – пал. р. (ЛП), *падсо́шак* м., *падсо́шына* ж. ‘невялікі слуп, на які абапіраецца дах хлява, навеса’ – Мсцісл. (Юрчанка), *сахá* ж., *со́хі* мн. ‘слупы, на якія абапіраецца страху павеці’ – Гл. (Мат. дыял. сл.).

Страху на слупах для захавання сена: *шо́па* ж. – Стол., Малар., Зэльв. (ДСБ, Сцяцко), *ша́ха* ж. – Верхнядзв., Шум. (СПЗБ), *чапі́льня* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *тарпа́* ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *казы́рка* ж. – Гродз. р., Навагр. (Мат. Гродз., Цыхун), *абаро́г* м., *абару́х* м. – зах.-пал. г. (ЛП, ЖС, НС), *абора́г* (оборо́г) м. – Бяроз. (Шаталава), *брог* м. – Уздз. (СЦБ), *брок* м. – Дзярж. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *брэх* м. – Уздз. (СЦБ), *брык* м. – Малар. (НС), *стажэ́рка* ж. – Брасл. (Н. сл-сць), *лаба́с* м. – Навагр. (НС), *адзё́нак* м. – Ельск. (НС), *су́шня* ж. – Нараўл., Лельч. (НС), *шалаба́нчык* м. – Кам. (НС), *шур* м., *шу́рык* м., *шчу́рык* м. – Кам., Драг. (НС), *ма́цэрка* ж., *мацяры́ца* ж. ‘бэлька пад насцілам з дошак для стога, якая кладзецца на слупкі’ – Стол. (ЖС).

Пограб, гл. Склеп

Склеп

Яма з крытым верхам для захоўвання бульбы.

склеп м. — зах. з. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. дыял. сл., Мат. Гродз., Станкевіч, Шатэрнік), *скляпéц* м. — Навагр. (СРЛГ), *пóграб* м. — агульн., акрамя паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, ЛП, Мат. дыял. сл.), *пагрóб* м. — Навагр. (Мат. Гродз.), *пóргаб* м. — цэнтр. з. (СПЗБ, Мат. дыял. сл., Мат. Гом., 3 нар. сл., Янкова), *пóгбар* м. — Добр. (Мат. Гом.), *паграбéц* м. — Чэрв. р., Лоеў., Петр., Смален. р. (Мат. Гом., Дабравольскі, Шатэрнік, Янкова), *пагрэ́бка* ж. — Карэл. (Сл. Гродз.), *паграбня́* ж. — Гор., Чав. (ЛАБНГ, Мат. Маг.), *прыгрэ́бка* — Нясв. (Мат. мін.-мал.), *прыгрэ́бнік* м. — Лоеў. (Янкова), *прыгрэ́біца* ж. — Саліг. (3 нар. сл.), *я́ма* ж. — паўн.-усх. д., Бяроз., Лоеў. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Сцяцко, Янкова), *я́мка* ж. — пал. р., Мсцісл., Чач. (ЛАБНГ, ЛП), *лэх* м. — пал. р., Гродз., Смарг. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, ЛП, Мат. Гродз., Мат. Гом.), *лёшак* м. — Браг., Рэч. (ЛАБНГ, Шаталава), *глэх* м. — Маз. (3 нар. сл.), *лях* м. — Стаўб. (СЦБ), *амішэнь* м., *імішэнь* м., *мишэнь* м. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *байра́к* м. — Нясв. (Мат. мін.-мал.), *барáк* м. — Слуцк., Капыл. (СПЗБ, ЖНшС), *ва́раўня* ж. — Мядз. (Мат. мін.-мал.), *вараўня́* ж. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *вары́ўня* ж. — Маз. (Мат. Гом.), *батарэ́я* ж. — Мядз. (ЛАБНГ), *батарэ́йка* ж. — Мядз. (СЦБ), *ко́пчык* м. — Буда-Каш. (Мат. Гом.), *скапéц* м. — Драг. (ЛП), *зямля́нка* ж. — Светлагор., Пух., Віл. (ЛАБНГ, СЦБ), *клéтка* ж. — Раг. (СПЗБ), *лаба́з* м. — Зэльв., Маст. (Мат. Гродз.), *лёднік* м. — Чач., Ветк. (Мат. Гом.), *пахаду́нка* ж. — Кам., Брэсц., Лельч. (ЛАБНГ, ДСБ, НС), *падва́л* м. — Добр., Навагр. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Сл. Гродз.), *падмо́ст* м. — Лоеў. (Янкова), *піўні́ца* ж. — Уздз., Клецк., Брэсц. (ДСБ, Мат. мін.-мал.), *сцё́бка* ж. — Браг. (ЛАБНГ), *абру́б* м. 'зруб склепа' — Петр., Калінк., Нараўл. (НС).

Часткі склепа (пограба):

лаз у склеп (пограб): *лаз* м. — Іўеў. (Мат. Гродз.), *во́ка* н. — Браг., Навагр. (Сл. Гродз., Шаталава), *о́ка* н. — Кам. (Шаталава), *акно́* н. — Свісл. (Шаталава), *жарало́* н. — Тал., Пух.,

Навагр., Карэл. (Мат. Гродз., СЦБ, Мат. дыял. сл., Шаталава), *жарло́* н. – Стаўб. (СЦБ), *ды́рка* ж. – пал. р. (ЛП), *дзі́рка* ж. – пал. р., Ваўк. (ЛП, Мат. Гродз.), *дзі́ра* ж. – Ваўк., Навагр. (Мат. Гродз.), *дзі́ра* ж. – Воран. (Мат. Гродз.), *варо́нка* ж. – Слуцк. (3 нар. сл.), *ля́да* ж. – Ельск. (Мат. Гом.), *люк* м. – Клім. (Мат. Маг.);

прыстасаванне для закрывання ўваходу ў склеп (пограб): *кры́шка* ж. – пал. р. (ЛП), *твары́ла* н. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *ла́зы* мн. – Паст. (СПЗБ);

адгараджанае месца ў склепе (пограбе) на бульбу: *за́сек* м. – Чэрв. (СЦБ), *закóсак* м. – Віл. (СЦБ);

вентыляцыйная адтуліна ў склепе (пограбе): *варо́нка* ж. – Нясв., Гродз. (Мат. мін.-мал., Цыхун), *дуля́я* ж. – Ваўк. (СРЛГ), *жарало́* н. – Пух., Мсцісл. (Мат. мін.-мал., Насовіч, Юрчанка), *за́ткала* н. – Стаўб. (СЦБ);

яма пад падлогай, куды ссыпаюць бульбу: *падмо́сце* н., *падпо́лле* н. – Нараўл., зах.-бран. р. (НС, Растаргуеў), *пад-памо́ст* – Старадарож. (Мат. апыт.), *падпéчча* (*пудні́чэ*) н. – Бяроз. (Нар. скарбы);

іншыя часткі склепа (пограба): *пагрэ́біца* ж. ‘лесвіца ў склеп або ў яму’ – Ваўк. (Мат. Гродз.), *тын* м. ‘дошкі або бярвенні, якімі абкладваюць сцены пограба, каб не абвальвалася зямля’ – усх.-маг. р. (Бялькевіч).

Пабудовы да склепа (пограба):

навес над уваходам у склеп (пограб): *бу́дачка* ж. – пал. р. (ЛП);

дах, надбудова над склепам (пограбам): *паграбі́шча* н. – Рэч., Гом., Ветк. (Мат. Гом.), *паграбні́шча* н. – Ветк. (Мат. Гом.), *пагрэ́бка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *паграбні́я* ж. – усх.-маг. р., Зах.-бран. р., Уздз. (СЦБ, Бялькевіч, Насовіч, Растаргуеў), *паргабні́я* ж. – Гом. р. (Н. сл-сць), *пагрэ́біца* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *паграбні́к* м. – Жлоб. (Мат. Гом.), *прыгрэ́біца* ж. – Слуцк., Люб., Слон. (Сл. Гродз., Н. сл-сць, СНМ.), *прыгрэ́бнік* м. – Карэл., Стаўбц. (Мат. Гродз., Мат. мін.-мал.), *прыгрэ́бня* ж. – Лоеў. (Янкова), *шур* м., *шўрык* м., *шчу́рык* м. – Брэсц. (НС).

8.6. НАЗВЫ ПАБУДОЎ ДЛЯ ЎТРЫМАННЯ СВОЙСКАЙ ЖЫВЁЛЫ І ПТУШКІ

Аўчарня

Хлеў для авечак.

аўчарнік м. – агульн. (ДАБМ, ЛП, СЦБ, 3 нар. сл., Варлыга, Станкевіч, Шатэрнік, Юрчанка, Янкоўскі), *аўчарніца* ж. – Крыч. (ДАБМ), *аўчарнічак* м. – Верхнядзв., Леп., Шум. (ДАБМ), *аўчарык* м. – Слаўг. (ДАБМ), *аўчарак* м. – Буда-Каш. (ДАБМ), *аўчарка* ж. – віц.-маг. г. (ДАБМ), *аўчарачка* ж. – Маг. (ДАБМ), *аўчарня* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *авечарня* ж. – Сморг. (СПЗБ), *гаўчарнік* м. – Ваўк., Гродз. р. (Мат. Гродз., Цыхун), *гаўчарня* ж. – Воран. (Мат. Гродз.), *авечнік* м. – спарадычна цэнтр. з., пал. р., Леп., Чашн., Маг. (ДАБМ), *авячнік* м. – Брасл., Паст., Лаг. (ДАБМ, Варлыга), *авярнік* м. – Сморг., Мядз., Паст. (ДАБМ), *авешнік* м. – Леп. (ДАБМ), *аўчух* м. – Верхнядзв. (ДАБМ), *вечарнік* м. – Стол. (ДАБМ), *учарня* ж. – Краснап., Касцюк. (ДАБМ), *увечнык* м. – Кам. (ДАБМ), *хлеў* м. – агульн., акрамя усх.-маг. р. (ДАБМ), *хляўчук* м. – спарадычна сл.-маз. г., Мядз., Круп., Дзярж., Добр. (ДАБМ), *хлёўчык* м., *хляўчык* м. – спарадычна паўн.-зах. з., Чашн., Круп., Жытк., Лоеў., Нараўл. (ДАБМ), *хлявёц* м. – Паст., Глыб., Бераст., Кліч. (ДАБМ), *хляўшо́к* м. – Петр. (ДАБМ), *хлявушо́к* м. – Баран., Лях., Ганц., Маз. (ДАБМ), *хляву́шнічак* м. – Калінк. (ДАБМ), *хляво́чак* м. – Мёр. (ДАБМ), *хляво́к* м. – спарадычна паўн. р., Арш., Асіп. (ДАБМ), *кату́х* м. – агульн. (ДАБМ), *катушо́к* м. – Брасл., Глыб., Арш., Пух., Бярэз., Люб. (ДАБМ), *прыгаро́тка* ж. – Гарад. (ДАБМ), *пярэ́гарадка* м. – Слуцк., Пух., Старадарож. (ДАБМ), *загаро́да* ж. – Маст. (ДАБМ), *за́город* м. – Пруж. (ДАБМ), *за́гарадак* м. – Уздз., Петр. (ДАБМ), *кру́гліца* ж. – Кам. (ДАБМ), *кругля́к для авеча́к* – Докш. (ДАБМ), *ку́чка* ж. – Кам., Добр., Пін., Лельч. (ДАБМ), *або́ра* ж. – Пол., Астр., Ганц., Саліг. (ДАБМ), *пу́ня* ж. – усх.-маг. р. (ДАБМ), *яслі* мн. – Крыч., Хоц. (ДАБМ), *кле́тачкі* мн. – Кам. (ДАБМ),

каша́ра ж. — Чэрв. р., Лоеў., Лельч., Ельск. (3 нар. сл., Насовіч, Шатэрнік, Янкова), *адры́на* ж. — Гл., Стол., Лельч., Жытк., Хойн. (ДАБМ), *аміша́рка* ж. ‘аўчарня, замшоная мохам’ — Смален. р. (Дабравольскі), *казёнка* ж. ‘памяшканне ў хаце для авечак і казлоў’ — Смален. р. (Дабравольскі).

Загарада

Адгараджанае месца для жывёлы на двары.

за́гарадка ж. — паўн.-зах. з., Чэрв. р., Стаўб. (СПЗБ, СЦБ, Шатэрнік), *за́гарадзь* ж. — Чэрв. р., Карэл., Лях., Бял. (СПЗБ, Шатэрнік, Яўсееў), *зы́гарадзь* ж. — Барыс., Віл. (СПЗБ, СЦБ), *за́гарадак* м. — Гродз. р. (Цыхун), *за́гарада* ж. — Віц. р., Шчуч., Воран., Уздз. (СПЗБ, СЦБ, Каспяровіч), *зы́гарадка* ж., *зыга́ро́дка* ж. — Маладз., Віл. (СЦБ), *за́гарад* м. — Навагр., Драг., Пруж. (СПЗБ, ЛП), *зы́гартка* ж. — Верхнядзв. (СПЗБ), *за́гарадня* ж. — Ашм., Воран. (СПЗБ), *вы́гарадзь* ж. — Беш., Лаг. (Каспяровіч, СЦБ), *пры́згарадак* м. — Лельч., Петр. (3 нар. сл.), *двор* м. — Лельч. (3 нар. сл.), *дварэ́жнік* м. — Валож. (СЦБ), *до́ражнік* м. — Чэрв. р. (Шатэрнік, СЦБ), *до́рэжнік* м. — Карэл., Чэрв., Капыл. (СРЛГ, СЦБ, Н. сл.-сць), *дарэ́жнік* м. — Лаг., Стаўб., Карэл. (Варлыга, СЦБ, Сл. Гродз.), *дарэ́жэнь* м. — Віц. р. (Каспяровіч), *дзё́ннік* м. — Вілен. р. (СПЗБ), *дзя́ннік* м., *дзяні́к* м. — Вілен. р., Брасл. (СПЗБ), *парады́не* н. — Лун. (ДСБ), *шо́па* ж. — пал. р. (ЛП), *каша́ра* ж. — зах.-бран. р., Драг. (ЛП, Растаргуеў), *стоя́нка* ж. — Пін. (НС), *пастаўні́к* м. — Карэл., Ваўк. (Мат. Гродз.), *ако́льнік* (*оку́льнік*) м. — Кам., Пін. (НС), *та́бар* м. — Карэл. (Сл. Гродз.), *заго́н* м. — Смарг. (Мат. Гродз.), *майдáн* м. — зах.-пал. г., Віл., Слон. (СЦБ, Сл. Гродз., НС), *стадо́ла* ж. — мясц. (Насовіч).

Канюшня

Хлеў для коней.

ста́йня ж., *ста́енка* ж. памянш. — спарадычна паўн.-зах. з., Беш., Драг., Вілен. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., ЛП, Варлыга,

Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік, Янкоўскі), *стоінка* ж., *стаў* м. — Смален. р. (Дабравольскі), *стадо́ля* ж. — мясц. (Станкевіч), *абора* ж. — цэнтр. пал. (НС), *стадо́ла* ж. — Шчуч., Чашн. (СПЗБ, Каспяровіч, Станкевіч), *адры́нец* м. — мясц. (Насовіч), *жарабя́тня* ж. ‘хлеў для жарабят’ — Мсцісл. (Юрчанка).

Куратнік

Памяшканне для курэй.

кура́тнік м. — агульн. (ЛАБНГ, ЛП, Янкова), *ку́рнік* м. — паўн.-зах. з., пал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, ЛП, Мат. мін.-мал., СНМ, Мат. Гродз.), *кура́чнік* м. — гродз.-бар. г., Лельч. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сцяцко), *кура́шнік* м. — Паст. (ЛАБНГ), *кура́тня* ж. — Дубр. (ЛАБНГ), *куту́х* м. — Чэрв. р., Чашн. (Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік), *кута́х* м., *куту́х* м. — Драг. (ДСБ), *коту́х* м., *коцю́х* м. — пал. р. (ДСБ, ЛП, Нар. скарбы), *куруса́днік* м. — Рас. (ЛАБНГ), *курчы́на* ж. — Бераст. (Сл. Гродз.), *бўдочка* ж. — пал. р. (ЛП), *кандзю́шнік* м. — Слон. (Сл. Гродз.), *хлеў* м. — Асіп. (ЛАБНГ), *хляво́к для курэй* — Пол. (ЛАБНГ), *свіні́нчык кура́чы* — Драг., Бяроз., Іван. (ЛАБНГ), *пятро́ (н’етро́)* н. — Маз. (ЛАБНГ), *шо́пачка* ж. — Бераст. (Мат. Гродз.), *прысцэ́нак* м. ‘прыбудова для хатняй птушкі’ — Лях. (ЛП), *пляце́нь* м. ‘плецёная з лазы прыбудова да сяней для курэй’ — пал. р. (ЛП), *куруса́днік* ‘месца, дзе трымаюць квактух’ — мясц. (Насовіч);

жэрдкі, на якіх начуюць куры: *куруса́дня* ж. — Маладз. (СЦБ), *куруса́дне* н. — Чэрв. р., Маз., Лаг. (ЖС, Варлыга, Насовіч, Шатэрнік), *куруса́нне* н. — Зах.-бран. р., Лаг., Круп. (СЦБ, Растаргуеў), *куруса́нь* ж. — Віл. (СЦБ), *курусо́нне* н. — Круп. (СЦБ), *курусо́ны* мн. — Віл. (ЖС), *кро́сдне* н., *кро́санне* н., *круса́дне* н., *куруса́дне* н. — зах.-бран. р. (Растаргуеў), *куруса́дзь* ж. — мясц. (Насовіч), *куруса́дзень* м. — Мсцісл. (Юрчанка), *крашэ́сць* ж. — Гарад. (Сцяцко), *се́дала* н. — Чэрв. р., Драг., Іван., зах.-бран. р. (ЛП, ЖНС, Растаргуеў, Шатэрнік), *сяда́ла* н. — зах.-бран. р. (Растаргуеў), *се́дла* н. — Лід. (Сл.

Гродз.), *вы́шкі* мн. — Пух. (СЦБ), *гра́дкі* мн. — Гродз. (Сл. Гродз.), *жэ́рдкі* мн. — Смал., Пух. (СЦБ), *пала́ткі* мн. — Вало́ж. (СЦБ).

Сабакарня

Памяшканне для сабак (пераважна паляўнічых).

сабака́рня ж. — Чэрв. р., Бярэз., Брэсц. (СПЗБ, ДСБ, Шатэ́рнік).

Свінарнік

Хлеў для свіней.

свіна́рнік м. — Воран., Смален. р. (Мат. Гродз., Дабравольскі), *свіна́рка* ж. — мясц. (Станкевіч), *свіня́рнік* м. — Сен., Чашн. (Каспяровіч), *свіня́рня* ж. — мясц. (Станкевіч), *свіну́рнік* м. — Навагр. (СРЛГ), *свіну́шнік* м. — пал. р., Сен., Чашн. (ТС, ЛП, Каспяровіч), *свінну́шнік* м. — Гл. (Янкоўскі), *свіно́шнік* м. — Лоеў. (Янкова), *свіню́шнік* м. — Лоеў., Іўеў., Лельч. (Мат. Гродз., ЖС, Янкова), *свіні́нец* м. — пал. р., Гродз., Зэльв. (ЛП, Мат. Гродз., СНМ, ЖНС, Н. сл-сць, Сцяцко, Цыхун), *свіні́нчык* м. — пал. р., Гродз., Шчуч. (Сл. Гродз., 3 нар. сл., ЛП, ЖС, Цыхун), *свіне́чык* (*свынэ́чык*) м. — пал. р. (ЛП, ЖС), *сві́нік* м. — Смален. р. (Дабравольскі), *сві́нчык* м. — Воран. (Сл. Гродз.), *свіня́тнік* м. — Навагр., Зах.-бран. р., Смален. р. (Сл. Гродз., Растаргуеў, Дабравольскі), *свіну́х* м. — Ганц., Смален. р. (СНМ, Дабравольскі), *свінну́х* м. — Гл. (Янкоўскі), *свіннушо́к* м. — Гл. (Янкоўскі), *хлявушо́к* м. — Старадарож. (СНМ);

заку́так для парасят: *за́кла* ж. — Браг. (3 нар. сл.), *саж* м. — Лоеў. (Янкова), *су́тачкі* мн. — Браг. (3 нар. сл.);

месца для адкормных свіней: *вы́гарадзь* ж. — Лоеў. (Янкова), *барка́ны* мн. — пал. р. (ЛП), *заса́да* ж. — Стол. (ТС), *за́са́дка* ж. — мясц. (Станкевіч), *заса́д* м. — Люб. (СНМ), *засе́к* м., *засе́ка* ж., *засе́кі* мн. — пал. р. (ЛП), *за́куць* ж. — Лоеў. (Янко-

ва), *закату́шнік* м. — Навагр. (Сл. Гродз.), *хлявёц* м. — Глыб., Астр. (СПЗБ), *хлявóк* м. — Латгал. р. (СПЗБ), *хлявушо́к* м. — Лях. (СПЗБ), *ке́да* ж. — Карэл. (Сл. Гродз.), *ку́ча* ж., *ку́чка* ж. — пал. р. (СПЗБ, ДСБ, ЛП, ЖНС, ЖНшС, Сцяцко), *правары́на* ж. — Мёр. (Н. сл.-сць), *тачо́к* м. — Брэсц. (НС).

Хлеў

Памяшканне для жывёлы і хатніх птушак.

хлеў м. — агульн. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЛП, Мат. Гродз., ЖНшС, Дабравольскі, Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік, Янкова), *хлевушо́к* м. памянш. — пал. р. (ЛП, Янкоўскі), *хлеўчык* м. — пал. р. (ЛП), *хляўчучо́к* м. памянш. — Віл., Лоеў. (СПЗБ, Янкова), *хлявёц* м. — пал. р. (ЛП), *хляўча́к* м. памянш. — Жытк. (Мат. Гом.), *хляўчу́к* м. — пал. р. (ЛП, Янкова), *хлявóк* м. — Беш., Гл. (Каспяровіч, Янкоўскі), *заку́так* м., *заку́та* м. — Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *заку́тка* ж. — мясц. (Насовіч), *сарáй* м. — усх.-маг. р., Браг. (ЛАБНГ, Бялькевіч), *сарáйчык* м. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *стадо́л* м., *стадо́лушка* ж. — Смален. р. (Дабравольскі), *стадо́ла* ж. — Вілен. р., Верхнядзв. (СПЗБ), *вор* м. — мясц. (Насовіч), *во́рык* м. — Смален. р. (Дабравольскі), *во́рак* м. — Зах.-бран. р., Смален. р. (Дабравольскі, Растаргуеў), *пу́ня* ж. — усх.-маг. р. (ЛАБНГ, Бялькевіч, Насовіч), *пу́нечка* ж. памянш., *пу́нька* ж., памянш. — мясц. (Насовіч), *за́гарада* ж. — Петр. (Мат. Гом.), *заго́н* м. — мясц. (Насовіч), *пялю́ннік* м. — Баран. (ДСБ), *колёшня* ж. — Кам. (ДСБ), *клу́ня* ж. — Бяроз., Драг., Ивац. (ДСБ, ЖС), *адры́на* ж. — пал. р. (ЛП), *адры́нка* ж. — мясц. (Насовіч), *вадры́на* ж. — Драг. (ДСБ), *выры́ўня* ж. — Чэрв. (Мат. мін.-мал.), *або́ра* ж. — усх.-маг. р., Петр. (З нар. сл., Бялькевіч, Станкевіч), *харо́ма* ж. — пал. р. (ЛП), *паве́тка* ж. — Смален. р. (Дабравольскі), *хі́рня* ж. — Маст. (Сл. Гродз.), *кату́х* м. — Дзятл., Воран. (Мат. Гродз.), *свіну́х* м. — Люб. (ЖНС), *перады́нне* (*пэрэды́нне*) н. — Лун. (ДСБ), *дзянні́к* м. 'хлеў, у які заганыюць жывёлу на дзень' — Смален. р. (Дабравольскі), *ляпля́нка* ж. 'глінабітны хлеў' — Маладз.

(СЦБ), *стадо́ля* ж., *стадо́ла* ж. ‘вялікі заезджы хлёў’ – Чэрв. р., Іўеў. (СПЗБ, Насовіч, Шатэрнік), *шу́ра* ж. ‘лёгкі хлёў’ – Драг. (ЛП), *цяплу́ха* ж. ‘цёплы хлёў’ – Смален. р. (Дабравольскі);

плецены хлёў: *плятнёўка* ж. – мясц. (Насовіч), *плеце́нік* м. – Стол. (ТС), *пуло́внык* м. ‘хлёў, прыбудаваны да клуні’ – Кам. (СНМ), *тыня́нка* ж. – ‘хлёў з тына на чатырох слупах’ – мясц. (Станкевіч);

хлёў, акананачаны мохам: *амшэ́ннік* м. – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *мша́нік* м. – мясц. (Станкевіч);

невялікі хлёў: *хляўчу́к* м. – Чэрв. р., Ганц. (Шатэрнік, СНМ), *хлёвушні́к* м. – Добр. (Мат. Гом.), *хлёўшні́к* м. – Петр. (Мат. Гом.), *хлевушо́к* м. – Зэльв. (Мат. Гродз.), *хлёўчы́к* м. – Навагр. (Мат. Гродз.), *хляве́ц* м. – Лоеў. (Янкова), *пу́нька* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *калашні́к* м. – Мін., Уздз. (Мат. мін.-мал., СЦБ);

вялікі хлёў: *абора́* ж. – Чэрв. р., пал. р. (ЛП, НС, 3 нар. сл., Нар. скарбы, Станкевіч, Шатэрнік), *адры́на* ж. – Петр., Стол. (3 нар. сл.), *клу́ня* ж. – мясц. (Станкевіч), *права́рына* ж. – Дзятл. (Сл. Гродз.);

агульны хлёў для рагатага статку: *хлёў* м. – Старадарож. (СНМ), *ста́тачні́к* м. – Лаг. (Варлыга), *абора́* ж. ‘вялікі хлёў у двары для рагатага статку’ – Лаг., Гл., Гродз. (Мат. Гродз., Варлыга, Янкоўскі);

хлёў для кароў: *каро́ўнік* м. – пал. р., Шчуч. (ТС, ЛП, Мат. Гродз.), *каро́ўня* ж. – мясц. (Станкевіч), *караўня́к* м. – Воран. (Мат. Гродз.), *каравя́тнік* м. – Вілен. р. (СПЗБ), *каро́ўніца* ж. – мясц. (Насовіч), *абора́* ж. – зах.-пал. г., Люб. (СПЗБ, Нар. скарбы, НС, ЖНшС), *за́града* ж. – Петр. (НС), *пу́ня* ж. – Бых. (Мат. дыял. сл.), *сві́ран* м., *свіро́нак* м., *сві́рн* м., *сві́рна* ж. – пал. р. (ЛП);

хлёў для валоў: *вало́ўня* – Віц. р., Навагр. (Мат. Гродз. Каспяровіч), *вало́ўнік* м. – Чэрв. р., Уздз., Лельч., Петр., Маз. (СЦБ, Мат. мін.-мал., 3 нар. сл., Шатэрнік);

хлёў для цялят: *цяля́тнік* м. – пал. р., Воран. (Мат. Гродз, ЛП);

хлеў для дробнай скаціны: *заку́так* м., *прыку́так* м. — зах.-бран. р. (Растаргуеў), *кру́гліца* ж. — Сморг. (Сл. Гродз.);

хлеў для гусей: *гуся́тня* ж. — Мсцісл. (Юрчанка), *гуся́рня* ж. — мясц. (Станкевіч).

Часткі хлява:

месца для жывёлы, загароджанае ў хляве: *за́гарада* ж. — Зэльв. (Сцяцко), *за́гарадка* ж. — Ушацк. (НС), *за́городка* ж. — пал. р. (ЛП), *зы́гарада* ж. — Мядз. (НС), *заго́нка* ж. — мясц. (Насовіч), *заса́дка* ж. — Лаг. (Варлыга), *кату́х* м. — Астр., Лаг., Паст., Гл., Драг., Вілен. р., Смален. р. (СПЗБ, СНМ, ЛП, Варлыга, Дабравольскі, Янкоўскі), *каўту́х* м. — Стаўб. (СЦБ), *коўтух* м. — Нясв. (СЦБ), *катушы́на* ж., *катушы́нка* ж., *катушы́начка* ж. памянш. — Мсцісл. (Юрчанка), *катушо́к* м. — Старадарож., Астр. (СНМ), *стаўня* ж. — Браг. (ЖС), *сто́йла* н. — Лельч. (3 нар. сл.), *сты́ло* н. — Малар. (ДСБ), *вуглі́к* м. — Петр. (ЖС), *дзянні́к* м. ‘загарадка ў хляве, дзе стаіць карова’ — Астр. (СРЛГ), *закату́лак* м. ‘месца, адгароджанае для свіней’ — Чэрв. р. (Шатэрнік);

кармушка ў хляве: *гра́дка* ж. — Верхнядзв. (Шаталава), *драбі́на* ж. — Чэрв. р., Паст., Валож., Зэльв. (СПЗБ, Сцяцко, Шатэрнік), *засе́к* м. — пал. р. (ТС, ЛП, 3 нар. сл.), *жоло́б* м., *жолобо́к* м. — пал. р. (ЛП), *жолуб* м. — Маладз. (СЦБ), *засе́ка* ж. — Бяроз., Драг. (ЛП, Шаталава), *засе́кі* мн. — Драг. (ЛП), *кату́х* м. — Гарад. (СПЗБ, Станкевіч), *кашу́к* м. — Мсцісл. (Юрчанка), *коту́х* м. — Стол. (ДСБ), *кута́х* м., *куту́х* м. — Брэсц. (ДСБ), *кры́на* ж. — Беласт. р. (СПЗБ), *скры́ня* ж. — Верхнядзв. (Шаталава), *страмы́на* ж. — пал. р. (ЛП), *харва́тнік* м. — Хойн. (Мат. Гом.), *ясі́к* м. — Кір. (Мат. Маг.), *яслі́* мн. — усх.-маг. р., Лёзн., Ганц., Маст., Воран., Паст., Астр., Мядз. (СПЗБ, Бялькевіч, Каспяровіч, Станкевіч);

частка хлява, куды складаюць сена: *сэ́льнік* м. — Лельч. (3 нар. сл.), *сяльні́к* (*сельні́к*, *селні́к*, *сылні́к*, *сэльні́к*, *селні́к*) м. — пал. р., Жлоб. (ЛП, Н. сл.-сць, ЖС), *старо́нак* м. — Маз. (3 нар. сл.), *падкры́лак* м. — пал. р. (ЛП), *карні́к* м. — Круп. (СЦБ, ЖС), *кляшнё́* ж. — Чэрв. (СЦБ);

іншыя часткі хлява: *гранаты* мн. ‘вышкі’ — Бераст. (СРЛГ), *памóст* м. ‘падлога ў свінуху ці ў хляве’ — Ганц. (СНМ), *патсвярóнак* м. ‘частка хлява перад свірнам’ — Гродз. (СПЗБ), *перадкúчча* н. ‘праход між загародкамі ў хляве’ — Кам. (НС), *ператóча* н. ‘месца ля самых дзвярэй, не занятае загарадкаю’ — Уздз. (Мат. мін.-мал.), *тыл* м. ‘сцяна ў хляве насупраць варотаў’ — Стол. (ТС).

Прыбудовы да хлява: *трысцён* м., *трысцёнак* м., *трысцёначак* м. памянш. — мясц. (Насовіч), *шúпка* ж. — Пін. (ЖНС), *шур* м. — Кам. (ЖС), *калéшня* (*колéшня*, *кулéшня*, *кулéшэнька*, *колéшня*) ж. — пал. р. (ЛП), *пóдмур* м. — пал. р. (ЛП), *падмúрак* м. — пал. р. (ЛП), *майдáн* м. — Бяроз., Малар., Зэльв. (ДСБ, Сцяцко, Шаталава), *варуня́* ж. ‘прыбудова, дзе замешваюць корм свінням’ — Бераст. (СРЛГ), *калéшня* ж. ‘мякіннік’ — Кам. (НС), *пялювeнька* ж. ‘прыбудова да хлява, дзе ляжаць дровы, сена’ — Дзятл. (3 нар. сл.), *шóна* ж. ‘прыбудова для захавання гаспадарчых прылад’ — пал. р. (Н. сл-сьць, ЛП);

прыбудова для захоўвання сена: *адры́нка* — Навагр. (Мат. Гродз.), *сяльнiк* (*селны́к*, *сылны́к*, *сэльні́к*, *селні́к*) м. — пал. р. (ЛП);

прыбудова для цяляці, сабакі: *галабúда* ж. — Калінк. (НС), *халабúда* ж. — Кобр., Стол., Лельч. (НС), *шалаба́нчык* м. — Кам. (НС).

9. НАРОДНАЯ АСТРАНОМІЯ І МЕТЭАРАЛОГІЯ

9.1. НАЗВЫ АСТРАНАМІЧНЫХ І МЕТЭАРАЛАГІЧНЫХ АБ'ЕКТАЎ І З'ЯЎ І ІНШЫХ ЗВ'ЯЗАНЫХ З ІМІ ПРАДМЕТНЫХ ПАНЯЦЦЯЎ

Адліга

Пацяпленне пасля марозу зімой, калі тэмпература падымаецца вышэй за нуль.

адлі́га ж. — агульн. (пераважна — зах. з.), Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Каспяровіч), *атлі́га* ж. — усх.-маг. р., Чэрв., Ваўк. (СПЗБ, Бялькевіч, Насовіч), *адлі́гва* ж. — Калінк. (ЛАБНГ), *адлы́га* ж. — зах.-пал. г., Чэрык., Хоц., Краснап., Чач., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, ЛП, ЖНшС, Нар. скарбы, Растаргуеў), *атлы́га* ж. — усх.-маг. р. (Мат. Маг., Н. сл.-сць, Бялькевіч), *(в)о́дліга* ж. — Глыб., Гродз., Воран., Навагр., Шчуч., Зэльв., Бераст., Петр., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз.), *го́дліга* ж. — Гродз. (ЛАБНГ), *(в)о́тліга* ж. — Гл., Люб. (ЛАБНГ, СНМ), *во́тлыга* ж. — зах.-бран. р. (Растаргуеў), *адле́га* ж. — усх.-маг. р., Чэрв. р., Чашн., Сен., Віл., Лаг., Кругл., Мін., Баран., Гл., Нараўл. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНС, Бялькевіч, Варлыга, Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік, Янкоўскі), *дле́га* ж. — Драг. (ЛАБНГ), *атле́га* ж. — усх.-маг. р., Бярэз. р., усх.-пал. р., Верхнядзв., Мёр., Ушацк., Докш., Леп., Чашн., Тал., Кругл., Віл., Карэл., Пух., Гл., (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. дыял. сл., Бялькевіч, Янкоўскі), *адле́жка* ж. — памянш., *атле́жка* ж. — памянш. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *адлё́га* ж. — Смал., Старадарож., Рэч., Лоеў. (ЛАБНГ, СЦБ, Янкова), *атлё́га* ж. — Слуцк. р., Гом. р., Бабр., Жлоб., Раг., Маз. (ЛАБНГ, ЖНС), *адло́га* ж. — Чач. (ЖНС, ЖНшС), *атло́га* ж. — Чач., Ветк., Карм. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *атлі́г* м. — усх.-маг. р.

(Бялькевіч), *атлыг* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *вóдліг* м. – Мсцісл. (Мат. Маг.), *(в)óтліг* м. – усх.-маг. р., Глыб., Бял., Смален. р. (ЛАБНГ, Н. сл.-сць, Бялькевіч, Дабравольскі, Насовіч, Юрчанка), *вóтлыг* м. – зах.-бран. р. (Растаргуеў), *(в)óтгліў* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *адлóг* м. – Лоеў. (Янкова), *атлóг* м. – Лоеў., Браг. (З нар. сл., Янкова), *адляж* м. – мясц. (Станкевіч), *вóдліж* м. і ж. – Лаг., Мсцісл., Навагр. (СЦБ, Мат. Маг., Мат. мін.-мал., НС), *вóтліж* м. – Мсцісл. (Н. сл.-сць), *пагóда адлóгліва* – Смален. р. (Дабравольскі), *адту́ха* ж. – Гарад. (ЛАБНГ, НЛ), *адта́йка* ж. – Ветк. (ЛАБНГ), *адмя́ча* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *расто́ка* ж. – Бела-стоц. р. (СПЗБ), *вільгаць* ж., *вільгóта* ж. – мясц. (Насовіч), *(в)óдвільж* м. – Воран. (Сл. Гродз.), *(в)óдвільж* м. і ж. – Ваўк. (ЛАБНГ, СПЗБ), *абліва́ка* ж. – Ёўеў. (Сл. Гродз.), *ка́пельніца* ж. – Добр. (ЛАБНГ), *(в)óтцель* ж. – Віц., Арш., Круп., Чэрык., Касц., Клім., Гл., Люб. (ЛАБНГ), *(в)óцель* ж. – Віл., Карэл. (ЛАБНГ), *атця́пель* ж. – Гарад., Пол. (ЛАБНГ), *злом* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *мя́ча* ж. ‘адліга адразу пасля невялікага снегападу’ – Кір. (НС), *со́слівая пагóда* ‘надвор’е, калі адлігі змяняюцца марозамі і нарастаюць ледзяшы на стрэхах’ – Беш. (ЛАБНГ, НС), *гни́лая зіма́* ‘перыяд зімой, калі часта бываюць адлігі і ідуць дажджы’ – Лаг. (Варлыга).

Ападкі

Атмасферная вільгаць, якая выпадае на зямлю ў выглядзе дажджу, снегу і да т. п.

(в)о́кідзь ж. – Кобр. (НЛ).

Бездараж, бездарожжа, гразь

Час, калі ад працяглых ападкаў (пераважна дажджоў) ці ў выніку пацяплення на дварэ становіцца гразка, непраходна.

гразь ж. – Віц. р., Чэрв. р., Ваўк. (Мат. Гродз., Каспяровіч, Шатэрнік), *гразі́шча* ж. павеліч. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *гра-*

зішча н. павеліч. – Баран. (СПЗБ), *гразота* ж. – Лаг., зах.-бран. р. (Варлыга, Растаргуеў), *гразната* ж. – Раг. (СПЗБ), *гразюка* ж. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *гразіўка* ж. – Пух. (СЦБ), *брудната* ж. – Віл. (СЦБ), *муля* ж. – Пруж., Бяроз. (Нар. скарбы), *музя* ж. – Кам. (ЖНШС), *кал* м. – Гродз., Кам., Кобр., Беластоц. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., ЖНШС, Цыхун), *калюга* ж. – Гродз., Драг. (Н. сл-сць, Цыхун), *калюжа* ж. – Гродз. (Сл. Гродз.), *каланета* ж. – Жытк. (ТС), *калатуша* ж. – Чэрв. р., Лельч. (СПЗБ, 3 нар. сл., Шатэрнік), *калатуха* ж. – Паст., Чэрв., Дзятл., Вілен. р. (СПЗБ), *бездарожжа* н. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *распуце* н. – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *растароп* м. – Беш., Капыл., Смален. р. (3 нар. сл., Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч), *растроп* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *растарона* ж. – Беш. (Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч), *растароница* ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *роствань* ж. – Жытк. (ТС), *твань* ж. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *роскваль* ж. – Лун. (Шаталава), *росквась* ж. – Маст. (СПЗБ), *раствор* м. – Віц. р., Жытк. (ТС, Каспяровіч, Насовіч), *ро-цель* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *развóдзіца* ж. – Лід. (Сл. Гродз.), *пато́на* ж., *зато́на* ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *зато́нішча* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *балота* н. – Чэрв. р., Паст., Шчуч., Кобр., Вілен. р., Беластоц. р. (СПЗБ, ЖНШС, Насовіч, Шатэрнік), *балаці́на* ж. – Паст., Вілен. р. (СПЗБ), *хлю́на* ж. – Лаг. (Варлыга, Насовіч), *хля́ны* мн. – Драг. (ЛП), *халя́нска* ж. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *хлебаці́нне* н. – Барыс. (Мат. мін.-мал.), *плюхо́та* ж. – Стол., Жытк. (ТС), *ляпо́та* ж. – Жытк. (ТС), *шлані́на* ж. – Воран. (Сл. Гродз.), *цёпка-ла* н. – Лаг. (Варлыга), *бу́хтаві́ца* ж. – Кобр. (НЛ), *хра́на* ж. – Лоеў. (Янкова), *ра́на* ж. – Бераст. (Сл. Гродз.), *сту́бла* н. – Стаўб. (СПЗБ), *пе́цява* ж. – Стол. (Нар. скарбы), *апо́ўзіны* мн. – Слон. (Мат. Гродз.), *шля́м* м. – Лід., Шчуч. (СПЗБ).

Бурбалкі (на лужыне)

Паветраны шарык на вадзе ў час дажджу.

бурбалка ж., *бурбалкі* мн. – цэнтр. з., Маг. р., Верхнядзв., Брасл., Ушацк., Глыб., Жытк., Лельч., Вілен. р., зах.-бран. р.

(ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Варлыга, Растаргуеў, Шатэрнік), *бўрбалька* ж., *бўрбалькі* мн. – Вілен. р. (СПЗБ), *бўрбулка* ж., *бўрбулкі* мн. – Брасл., Латгал. р. (СПЗБ), *бўрбалтка* ж., *бўрбалткі* мн. – Баран. (ЛАБНГ, СПЗБ), *бўрбатка* ж., *бўрбаткі* мн. – Гл. (ЛАБНГ), *бурбўль* м., *бурбулі* мн. – Касц. (ЛАБНГ), *шчўрбалка* ж., *шчўрбалкі* мн. – Слуцк. (ЛАБНГ), *бўрдаўка* ж., *бўрдаўкі* мн. – Верхнядзв. (ЛАБНГ, СПЗБ), *бўрдылка* ж., *бўрдылкі* мн. – Жытк. (Мат. Гом.), *бурдыль* м., *бурдылле* н. зб. – Мсцісл. (Юрчанка), *бурдўль* м., *бурдулі* мн. – усх-маг. р. (ЛАБНГ), *будзюль* м., *будзюлі* мн. – Гор. (ЛАБНГ), *бўльбаўка* ж., *бўльбаўкі* мн. – Гродз., Кобр. (ЛАБНГ, Цыхун), *бўлбалка* ж., *бўлбалкі* мн. – Пух. (СПЗБ), *бўльбатка* ж., *бўльбаткі* мн., *бўлбатка* ж., *бўлбаткі* мн., *бўлбутка* ж., *бўлбуткі* мн. – гродз.-бар. г., Светлагор., Рэч., Лельч. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гом., Цыхун), *бўлбарка* ж., *бўлбаркі* мн. – Рэч. (ЛАБНГ), *бўльба* ж., *бўльбы* мн. – Ваўк., Бяроз., Кобр., Жаб. (ЛАБНГ), *бўлба* ж., *бўлбы* мн. – Клецк. (НЛ), *бўльбах* м., *бўльбаха* ж. – Стол., Жытк. (ТС), *бўльбўшка* ж., *бўльбўшкі* мн., *бўлбўшка* ж., *бўлбўшкі* мн., *бальбўшка* ж., *бальбўшкі* мн., *бальбўшка* ж., *бальбўшкі* мн. – усх.-пал. р., Лях., Стол. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС), *балабўшка* ж., *балабушкі* мн. – Стол., Жытк., Маз. (ТС, Мат. Гом.), *балабашка* ж., *балабашкі* мн., *булабушка* ж., *булабушкі* мн., *балабёшка* ж., *балабёшкі* мн. – Стол., Жытк. (ТС), *бўлькаўка* ж., *бўлькаўкі* мн. – Гродз., Бераст., Ивац. (ЛАБНГ, СПЗБ), *бўлька* ж. – Саліг., Ганц., Драг., Иван., Пін. (ЛАБНГ, СПЗБ), *бўлькі* мн. – Саліг., Ганц., Драг. (ЛАБНГ, СПЗБ), *булькі* мн. – Ганц., Драг., Иван., Пін., Стол., Жытк. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС), *бўлка* ж., *булкі* мн. – Стол. (ЛАБНГ), *бўлачка* ж., *бўлачкі* мн. – Капыл. (ЛАБНГ), *бёлбатка* ж., *бёлбаткі* мн. – Гродз., Навагр. (ЛАБНГ, СПЗБ, 3 нар. сл.), *бобалка* ж., *бобалкі* мн. – Пух. (ЛАБНГ), *балбан* м., *балбань* мн. – Карэл. (ЛАБНГ), *бёмбель* м., *бёмблікі* мн. – Бяроз. (ЛАБНГ, ЖС), *бэмбаль* м., *бамбалі* мн. – Шчуч. (СПЗБ), *бўнька* ж. – зах.-пал. г., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, НЛ), *бўнькі* мн. – Кам., Бяроз., Лун., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *бунькі* мн. – Пруж., Кам., Брэсц., Драг., Пін., Стол.

(ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, НЛ), *ба́нька* ж. – Люб., Слуцк., Лун., Стол. (ЛАБНГ), *ба́нькі* мн. – Люб., Слуцк., Лун. (ЛАБНГ), *банькі́* мн. – Стол. (ЛАБНГ), *ба́нка* ж., *ба́нкі* мн. – Гродз., Саліг. (ЛАБНГ, Цыхун), *пузы́р* м., *пузыры́* мн. – паўн.-усх. д., акрамя ўсх.-маг. р. (Маг. р. – спарадычна), Карм., Добр., Акц. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пузу́р* м. – Верхнядзв. (СПЗБ), *пухі́р* м., *пухіры́* мн. – Іўеў. (ЛАБНГ, СПЗБ), *вуды́р* м., *вудыры́* мн. – Круп. (ЛАБНГ), *капиучо́к* м., *капиучкі́* мн. – Гл. (ЛАБНГ), *жыдо́к* м., *жыдкі́* мн. – Старадарож. (ЛАБНГ), *жыд* м., *жыды́* мн. – Калінк. (ЛАБНГ).

Верхаводка

Верхавая вада, якая ўтвараецца на паверхні лёду ад дажджу ці талага снегу.

верхаво́дка ж. – Чэрв. р., Сен., Докш., Лаг., Слуцк., Вілен. р. (СПЗБ, Н. сл.-сць, Мат. нар.-дыял. сл., Варлыга, Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік), *верхаво́дзь* ж. – Чэрв. (НЛ), *на́вылка* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *пало́й* м. – Слон., Пін., Ельск. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шатэрнік).

Вецер

Паветраная плынь гарызантальнага напрамку.

ве́цер м. – агульн. (Мат. Гродз., Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік, Мат. апыт.), *вятры́* мн. – мясц. (Станкевіч), *ве́трык* м. памянш. – Чэрв. р., Сморг., Драг., Кобр. (СПЗБ, ЖНшС, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік), *ве́трычак* м. памянш. – мясц. (Станкевіч), *ве́рцень* м. – Петр. (Мат. Гом.), *мядзвё́дзь* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *верха́вік* м. ‘вецер у верхніх сляях паветра’ – Карэл. (Сл. Гродз.), *цыбу́льнік* м. ‘пераменны вецер’ – Карм. (Мат. Гом.), *паве́ўнік* м., *паве́ўнічак* м. памянш. ‘слабы, лёгкі вецер’ – Астр. (Сл. Гродз.), *цяпло́вік* м. ‘паўднёвы вецер’ – Астр. (Сл. Гродз.), *схадо́вы ве́цер* ‘усходні вецер’ – Вілен. р. (СПЗБ); *глі́ца* ж. ‘веснавы вецер’ – Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч);

восеньскі вецер: *лістабо́й* м. — Астр. (Сл. Гродз.), *ліс-таве́й* м. — Маст. (Сл. Гродз.);

прані́злівы вецер, скразняк: *сквазня́к* м. — Шчуч. (СПЗБ), *сквазні́к* м. — Лоеў., зах.-бран. р. (Растаргуеў, Янкова), *ві́зні́к* м. — зах.-бран. р. (Растаргуеў), *скузнь* м. — Свісл. (Сл. Гродз.), *падве́й* м. — Пух. (ЖС), *цёнг* м. — Іўеў. (Сл. Гродз.);

вельмі халодны прані́злівы вецер: *про́йма* ж. — Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч, Станкевіч), *зыр* м. — Маладз., Лід., Дзярж., Пух. (СПЗБ, СЦБ, Мат. мін.-мал.), *скавы́ш* м. — Стаўб. (З нар. сл.), *буй* м. — Слуцк. (ЖНШС), *азяро́д* м. — Карэл. (Мат. дыял. сл.);

халодны паўночны вецер: *сі́вер* м. — Чэрв. р., Паст., Беш., Дубр., Лаг., Навагр., Зэльв., Лоеў. (Мат. Гродз., Н. сл. сць, Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік, Янкова), *се́вер (сévir)* м. — Чашн., Лаг., Воран., Навагр. (СПЗБ, Мат. Гродз., Варлыга, Каспяровіч, Станкевіч), *се́верка* ж. — Шкл., Хоц. (Мат. Маг.), *сібі́рка* ж. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *сівярні́к* м. — Зэльв. (Сл. Гродз.), *сеўрук* м. — Віц. р. (Каспяровіч), *трымунта́н* м. — Дзятл. (Сл. Гродз.);

сухі, пераважна ўсходні вецер: *сухаве́й* м. — Лаг., Навагр., Пух., зах.-бран. р. (Мат. Гродз., Варлыга, Растаргуеў, Шатэрнік), *сухаве́я* ж. — Ваўк. (Мат. Гродз.), *сухаві́к* м. — Гродз. (Сл. Гродз.), *сухме́нь* м. — зах.-бран. р. (Растаргуеў), *сухаве́трыца* ж. — Люб., Старадарож. (НС, СНМ); *ве́нічнік* м. перан. 'калючы вецер' — Карэл. (Сл. Гродз.);

моцны вецер: *вятры́шча* м. — паўн.-усх. д., Слуцк. р., усх.-пал. р., спарадычна гродз.-бар. г., Пух., Гл., Лях., Кам., Брэсц. (ЛАБНГ, СПЗБ), *вятры́ска* м. і н. — паўн.-зах. з., зах.-пал. г. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз.), *ве́трыска* м. — Бяроз. (ЖНС), *вятрэ́ча* ж. — Воран., Гл. (Сл. Гродз., Янкоўскі), *вятру́га* ж. — Стаўб., Дзятл. (ЛАБНГ), *ветруга́* м. і ж. — Сморг., Валож., Карэл., Навагр. (ЛАБНГ, СПЗБ), *ветруга́н* м. — Добр. (ЛАБНГ), *вятру́жына* ж. — Дзятл. (ЖС), *ветра́ніца* ж. — Шчуч. (Сл. Гродз.), *ветраві́ца* ж. — Дзятл. (Сл. Гродз.), *ветрава́л* м. — Свісл. (Сл. Гродз.), *крутаве́й* м. — Маст. (Сл.

Гродз.), *буй* м. – Ваўк., Смален. р., зах.-бран. р. (Мат. Гродз., Дабравольскі, Растаргуеў), *буёчак* м. памянш. – Смален. р. (Дабравольскі), *разак* м. – Раг. (СПЗБ), *жагель* м., *жэгель* м. – Ваўк. (СПЗБ), *шарга* ж. – Свісл. (Сл. Гродз.), *шарга* ж. – Кобр. (НЛ), *шорга* ж. – Стол. (ТС), *шаргалом* м. – Лун. (Шаталава), *калатун* м. ‘моцны халодны вецер’ – Стаўб. (СЦБ), *грэга* ж. ‘моцны ўсходні вецер’ – Дзятл. (Сл. Гродз.), *сляпы вёцер* ‘моцны вецер з пяском ці снегам’ – Астр. (Сл. Гродз.);

**вецер вялікай разбуральнай сілы, звычайна з даж-
джом ці снегам:** *бура* ж. – Чэрв. р., Навагр., Лях., Ганц., Кобр., Вілен. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., ЖНШС, Станкевіч, Шатэрнік), *буран* м. – Карэл., Лід. (СПЗБ), *бур’ян* м. – Маз., Браг. (Мат. Гом., ГЧ), *буравей* м., *бурагон* м. – мясц. (Станкевіч), *шұры-бұры* мн. – Смален. р. (Дабравольскі), *хвіля* ж. – Чэрв. р., Бял., Бых., Карм., Жлоб., Буда-Каш., Светлагор., Петр., Хойн., Ельск., Смален. р. (ЛАБНГ, Мат. Гом., Дабравольскі, Насовіч, Шатэрнік), *філя* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *хвіля* ж. – мясц. (Станкевіч), *хвіруля* ж. – Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *хуртавіна* ж. – Чашн., Барыс. (СПЗБ, Каспяровіч), *пульга* ж. – Буда-Каш. (ЛАБНГ), *шарга* ж. – Пруж., Кобр. (СПЗБ, СНМ), *чады* мн. – Іўеў. (ЛАБНГ), *шугайла* н. метаф. – Жытк. (ТС), *патароча* ж., *навала* ж. – мясц. (Станкевіч), *пагóдушка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *сцixея* ж. – Рэч. (НС), *шалёны вёцер* – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *хвіля* ж. ‘летняя бура’ – Гл., Петр., Драг., Іван., Пін. (ЛАБНГ);

моцная бура: *валéж* м. – Навагр. (Мат. Гродз.), *штұрма* ж. – Драг. (3 нар. сл.), *вурган* м. – Пух. (СЦБ), *гураган* м. – мясц. (Станкевіч);

імклівая кругавая плынь ветру: *віхор* м. – Віц. р., Лаг., Смарг., Віл., Навагр., Стол., Жытк. (СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Варлыга, Каспяровіч), *віхар* м. – Чэрв. р., Зэльв., Кам., Кобр., Драг., Стол., Жытк. (СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ЖНС, ЖНШС, Шатэрнік), *віхер* м. – Вілен. р. (СПЗБ), *заверць* ж. – мясц. (Станкевіч), *падвей* м. – Гом. (Мат. Гом.), *віцёр* м. – Кобр.

(ЖНшС), *ку́рава* ж. — Кобр. (ЖС), *чорт* м. — Пух. (ЖС), *чортава вясёлле* — Лях. (СПЗБ).

Воблака

Вялікая маса згусцелай вадзяной пары ў атмасферы.

воблака н., *воблакі* мн. — асн. мас. г., (спарадычна усх.-пал. р.), Пін., Смален. р., зах.-бран. р. (ДАБМ, ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Дабравольскі, Растаргуеў), *воблака* ж., *воблачка* ж. памянш. — Паст. (ЛАБНГ), *аблачко́* н. — Слон. (Мат. Гродз.), *вобалака* н. — Шчуч., Лях. (ЛАБНГ, 3 нар. сл.), *вобалакі* мн. — зах.-пал. г., Шчуч., Слон., Лях. (ЛАБНГ), *вóммалакі* мн. — Лаг. (ЛАБНГ), *абалако́* н. — Дзятл. (СПЗБ), *абалакі́* мн. — Старадарож., Лях., Ганц., Бяроз., Драг., Пін., Стол. (ЛАБНГ), *абалака́* мн. — Иван. (ЛАБНГ), *вобалка* н. і ж., *вобалкі* мн. — Докш., Мёр., Тал. (ЛАБНГ, СПЗБ), *воблак* м. — усх.-маг. р., Віц. р., Верхнядзв., Іўеў., Чэрв., Пух., Ивац., Кобр. (ДАБМ, ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНшС, Бялькевіч, Каспяровіч), *воблака* мн. — Лаг., Бял., Гл. (ЛАБНГ), *абла́к* м. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *абло́к* м. — Брасл., Мядз., Сморг. (ЛАБНГ, СПЗБ), *абло́ка* ж. — Паст. (СПЗБ), *абло́чка* н., *абло́чак* м. памянш. — Шарк. (ЛАБНГ), *аблачо́к* м. памянш. — Чэрв. р., Іўеў., Ивац., Кобр. (ЛАБНГ, Шатэрнік), *абло́кі* мн. — Брасл., Сморг., Астр., Малар., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, Мат. Гродз.), *абло́чка* мн. — Шарк. (ЛАБНГ), *аблакі́* мн. — Брасл., Гарад., Сен., Мядз., Чэрв., Пух., Слаўг., Нясв., Клецк., Старадарож., Саліг., Баран., Кобр., Акц. (ЛАБНГ, СПЗБ, Каспяровіч), *аблака́* мн. — Сен., Арш., Іўеў., Бярэз., Асіп., Клім., Нясв., Капыл., Люб., Кобр., Стол., Петр. (ЛАБНГ), *вобалак* м., *вобалакі* мн. — зах.-пал. г., Чэрв., Асіп., Слон., Старадарож., Саліг., Ганц., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, НЛ, ЖС, СНМ), *вобалачак* м. памянш. — зах.-пал. г., Чэрв., Асіп., Саліг., Ганц. (ЛАБНГ, СПЗБ), *абало́к* м. — Бяроз., Иван., Драг. (ЛАБНГ, СНМ), *абалочак* м. — Бяроз., Иван. (ЛАБНГ), *абалачо́к* м. — Верхнядзв., Чэрв., Бяроз., Иван., Драг., Рэч. (ЛАБНГ, СПЗБ,

Мат. Гом.), *абалачкі* мн. — Верхнядзв. (ЛАБНГ), *во́блачча* н. зб. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *аблачы́на* ж., *аблачы́нка* ж. памянш., *аблачы́нкі* мн. памянш. — усх.-маг. р., Мёр., Чашн., Маг., Слон., Смален. р., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Сл. Гродз., Н. сл-сць, Бялькевіч, Дабравольскі, Каспяровіч, Растаргуеў, Юрчанка), *балачы́на* ж., *балачы́ны* мн. — усх.-маг. р., Бых., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Мат. Маг., Н. сл-сць, Бялькевіч, Насовіч, Растаргуеў), *балачы́нка* ж. памянш. — усх.-маг. р., Смален. р., зах.-бран. р. (НС, Бялькевіч, Дабравольскі, Насовіч, Растаргуеў), *балачы́ніна* ж. — Мсцісл. (Нар. скарбы), *бо́лака* н. — Іўеў., Чав., зах.-бран. р. (Сл. Гродз., Мат. Маг., Н. сл-сць, Растаргуеў), *бо́лакі* мн. — усх.-маг. р., зах.-бран. р. (Бялькевіч, Растаргуеў, Станкевіч), *бо́лка* ж. — мясц. (Станкевіч), *була́к* м. — Віц., Гарад. (ЛАБНГ, Каспяровіч, Станкевіч), *булакі́* мн. — Віц. (ЛАБНГ), *забо́лачча* н. — зах.-бран. р. (Растаргуеў), *хма́рка* ж., *хма́ркі* мн. — спарадычна асн.-мас. г. (ЛАБНГ, Насовіч), *разарві́стая хма́рка* — Воран. (ЛАБНГ), *я́сная хма́рка* — Дзятл. (ЛАБНГ), *све́тлая хма́рка* — Бял., Стаўб. (ЛАБНГ), *све́тлая хма́ра* — Ашм., Бых., Стаўб. (ЛАБНГ), *хма́ра* ж., *хма́ры* мн. — спарадычна асн. мас. г., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Растаргуеў), *хма́рынка* ж. памянш. — мясц. (Станкевіч), *хму́рка* ж. — Гродз., Стаўб. (ЛАБНГ), *све́тлая хму́рка* — Стаўб. (ЛАБНГ), *я́сная хму́ра* — Гродз. (ЛАБНГ), *пярэ́хмарак* м., *пярэ́хмаркі* мн. — Пруж., Івац., Пін., Карм. (ДАБМ, ЛАБНГ, ЖНС, НС, Нар. скарбы), *па́рэхмарак* м., *па́рэхмаркі* мн. — Пруж. (ЛАБНГ), *перахма́рак* м. — Брэсц. (ДСБ), *по́хмарак* м., *по́хмаркі* мн. — Кір., Стол., Маз., Лельч., Нараўл. (ЛАБНГ, Мат. Гом., НС), *па́хмарак* м. — Жлоб., Ветк. (ЛАБНГ), *па́хмурак* м., *па́хмуркі* мн. — Валож. (ЛАБНГ), *ба́хмарка* ж. — Кобр. (СНМ), *бу́хмарак* м., *бу́хмаркі* мн. — Драг. (ЛАБНГ, НЛ), *су́хмарак* м., *су́хмаркі* мн. — Свісл., Нараўл. (ДАБМ, Сл. Гродз.), *су́хмарычак* м. — Лоеў. (Янкова), *ту́чка* ж., *ту́чки* мн. — Шарк., Тал., Касц. (ЛАБНГ), *ту́чка све́тлая* — Брасл. (ЛАБНГ), *паме́г* м. — Саліг., Лун., Стол., Лельч. (ЛАБНГ, Н. сл-сць), *по́мег* м., *по́маг* м. — Стол. (ДСБ), *памягі́* мн. — Лун., Стол., Лельч. (ЛАБНГ), *буго́р* м., *бугры́*

мн., *бугра́к* м., *бугракі́* мн. – усьх.-пал. р. (ЛАБНГ), *свѣтлы буго́р* – Жлоб. (ЛАБНГ), *бурга́н* м., *бурганы́* мн. – Раг. (ЛАБНГ), *круга́нчык* м. – Іўеў. (СПЗБ), *гура́чка* ж., *гура́чкі* мн. – Калінк. (ЛАБНГ), *гра́дка* ж. – Нясв. (ЛАБНГ), *груда́н* м., *груданы́* мн. – Пух. (ЛАБНГ), *каўга́н* м., *каўганы́* мн. – Іўеў. (ЛАБНГ), *пузы́р* м., *пузыры́* мн. – Бял., Шчуч., Маз. (ЛАБНГ, НС, ГЧ), *пузыро́к* м., *пузыркі́* мн. – Бял., Шчуч., Карм. (ЛАБНГ, Сл. Гродз., Мат. Гом., НС), *клачо́к* м., *клачкі́* мн. – Тал. (ЛАБНГ), *галава́ч* м., *галавачы́* мн. – Бяроз. (ЛАБНГ), *булава́* ж., *булавы* мн. – Стол. (ЛАБНГ), *туля́г* м., *тулягі́* мн. – Віл. (ЛАБНГ), *навалка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *нава́раць* ж. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *лунь* м. і ж., *луні́* мн., *лунёк* м. – Віл. (ЛАБНГ, СПЗБ), *лунá* ж. – Гродз., Бяроз. (СПЗБ), *манá* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *за́рубачка* ж. памянш. – Вілен. р. (СПЗБ);

кучавыя аблокi: *бугры́* мн. – Брасл. (СПЗБ), *гра́ны* мн. – Шчуч. (СПЗБ), *гра́нкі* мн. – Смарг. (СПЗБ), *гру́ды* мн. – Ганц. (СПЗБ), *груданкі́* мн., *гра́дачкі* мн. – Пух. (СПЗБ), *гуракі́* мн., *гурачкі́* мн. памянш. – Калінк. (СПЗБ), *камягі́* мн., *каўга́н* м. – Віл. (СПЗБ);

вялікае, звычайна цёмнае воблака, якое часта прыносіць дождж, град, снег: *хма́ра* ж. – агульн., Вілен. р., Смален. р., зах.-бран. р. (ДАБМ, ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЖНшС, Бялькевіч, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік), *хмара́* ж. – Лід., Шчуч. (СПЗБ), *хма́ры* мн. – агульн. (паўн. р. – спарадычна) (ЛАБНГ), *хмары́* мн. – зах.-пал. г., Ганц. (ЛАБНГ, СПЗБ), *хма́рка* ж. памянш. – Лях. (СПЗБ), *хма́рына* ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *хмару́к* м. – Люб. (СНМ), *хму́ра* ж., *хму́ры* мн. – Верхнядзв., Мёр., Лаг., Гродз., Стаўб., Кам., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. мін.-мал., ЖНшС, Насовіч), *хму́ра ця́жка* – Гродз. (ЛАБНГ), *хмура́* ж. – Валож., Іўеў. (СПЗБ, ЖС), *хму́рка* ж. памянш. – мясц. (Насовіч), *ту́ча* ж., *ту́чы* мн. – паўн.-усх. д., сярэд.-бел. г., спарадычна паўдн.-зах. д. і зах.-пал. г., Вілен. р., Смален. р. (ДАБМ, ЛАБНГ, СПЗБ, Бялькевіч, Дабравольскі, Янкова), *ту́цы* мн. – Гарад. (ЛАБНГ), *ту́чка* ж. памянш. –

Мядз. (СПЗБ), *ту́чына* ж., *ту́чынка* ж. памянш. – мясц. (Насовіч), *ча́та* ж. *ча́ты* мн. – гродз.-бар. г. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз.), *ча́да* ж., *ча́ды* мн. – Іўеў. (ЛАБНГ), *памéг* м., *памéжак* м. памянш., *па́ма* ж. – Лун. (ЛАБНГ, Шаталава), *дзед* м. – Стаўб. (ЛАБНГ), *дзяды́* мн. – Навагр. (ЛАБНГ), *дзядо́к* м. – Глыб. (ЛАБНГ), *лунь* м., *лунёк* м. – Віл. (ЛАБНГ, ЖС), *пузы́р* м. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *каўга́н* м., *каўга́ны* мн. – Іўеў. (ЛАБНГ), *сіню́ха* ж. – Бярэз. (ЖНШС), *абло́ка* н., *во́блакі* мн. – Шарк., Тал. (ЛАБНГ), *дзві́на* ж. ‘вялікая хмара, якая насоўваецца’ – мясц. (Станкевіч), *градаві́на* ж. ‘градавая хмара’ – Мсцісл. (Юрчанка), *абло́жныя хма́ры* ‘хмары, якія поўнасю закрылі неба’ – Стаўб. (3 нар. сл.);

навальнічная хмара: *навальні́ца* ж. – Лаг. (Варлыга), *рука́ўчык* м., *рука́ўцы* мн. – Малар. (НЛ);

невялікая дажджавая хмара: *хмуро́к* м. – Ваўк. (ЛАБНГ), *пузыро́к* м. – Круп., Бял. (ЛАБНГ), *гура́к* м. – Светлагор. (ЛАБНГ).

Месца за аблокамі: *забо́лачча* н. – мясц. (Станкевіч).

Вясёлка

Шматкаляровая дугападобная паласа на небе, якая ўзнікае ад праламлення сонечных праменьняў у дажджавых кроплях.

вясёлка ж. – паўн.-усх. д. (за выключэннем усх.-маг. р.), спарадычна сярэд.-бел. г., Навагр., Слуцк., Капатк., Жытк., Петр., Маз., Ельск., Лельч. (ДАБМ, Мат. Гродз., Каспяровіч, Насовіч), *пэравясёлка* ж. – Чэрв., Бярэз., Кліч., Асіп., Бабр., Акц., Нараўл., Лосё. (ДАБМ, Янкова), *веса́лу́ха* ж. – слуцк.-маз. г., Рас., Валож., Гродз., Мін., Стаўб., Капыл., Дзятл., Ваўк., Свісл., Баран., Пруж., Лях., Івац., Іван., Пін., Стол. (ДАБМ, Мат. Гродз., ГЧ, Цыхун, Янкова), *меця́лу́ха* ж. – Івац. (ДАБМ), *пэравеса́лу́ха* ж. – Кліч. (ДАБМ), *веса́лі́ха* ж. – Лун. (ДАБМ), *кісялі́ха* ж. – Лун. (ДАБМ), *вясёлі́ца* ж. – Маз. (ДАБМ), *вясёлі́к* м. – Іван. (ДАБМ), *веса́лёк* м. – Брэсц. (ДАБМ), *асяло́к* м. – Брасл., Жытк. (ДАБМ), *асёлка* ж. –

Чашн. (Каспяровіч), *дуга* ж. – Паст., Гарад., Круп. (ДАБМ), *ра́дуга* ж. – агульн. (ДАБМ, СПЗБ, Мат. Гродз., ЖНШС), *ра́духа* ж. – Маз. (ГЧ), *гра́духа* ж. – Маг. (ДАБМ), *пара́духа* ж. – Ганц. (ДАБМ), *ра́даўніца* ж. – Брасл., Асіп., Слуцк., Стол., Нараўл. (ДАБМ), *гра́даўніца* ж. – Ганц., Стол. (ДАБМ), *ра́давіца* ж. – Стол. (ДАБМ), *гра́давіца* ж. – Лун. (ДАБМ), *радзю́ха* ж. – Пін. (ДАБМ), *ра́да* ж. – Мёр. (ДАБМ), *но́яс* м. – Иван., Стол. (ДАБМ), *пая́с* м. – Брасл., Шарк. (ДАБМ), *бо́жы (харо́шы) пая́с* – Брасл. (ДАБМ), *каро́мыслы* мн. – Лоеў. (Янкова), *ключ* м. – Саліг. (ДАБМ), *цмок* м. – Паст., Глыб., Астр., Ашм., Саліг., Лун., Пін. (ДАБМ, СПЗБ), *смок* м. – Паст., Астр., Сморг., Мядз., Свісл. (ДАБМ, СПЗБ), *красу́ля* ж. – Чэрв., Пух., Саліг. (ДАБМ, СЦБ, Шатэрнік), *краса́віца* ж. – Баран. (ДАБМ), *сяміцвётка* ж. – Навагр. (3 нар. сл.), *дажджа́нка* ж. – Лід., Бых. (ДАБМ, Сл. Гродз.), *тэ́нча* ж. – паўн.-зах. з., Ганц., Жытк., Петр. (ДАБМ, СПЗБ, Мат. Гродз., Мат. Гом., Цыхун), *тэ́нч* м. – Брасл., Паст., Сморг., Мядз. (ДАБМ), *тэ́нза* ж. – Лях. (ДАБМ), *це́ньжа* ж. – Саліг. (ДАБМ), *це́нта* ж. – Лун. (ДАБМ).

Галалёд, галалёдзіца

Ледзяная корка на паверхні зямлі, не пакрытай снегам; стан надвор'я, калі паверхня зямлі, дрэваў і інш. пакрыта ледзяной коркай.

галалёд м. – Мёр., Гарад., Ушацк., Дубр., Мядз., Сморг., Гор., Мсцісл., Чэрык., Касц., Валож., Карэл., Лід., Воран., Гродз., Маст., Дзятл., Слон., Зэльв., Ваўк., Капыл., Клецк., Люб., Саліг., Баран., Ганц., Пруж., Кам., Брэсц., Жаб., Кобр., Драг., Малар., Пін., Стол., Лун., Лельч., Маз., Раг., Ветк., Добр., Лоеў. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Станкевіч), *галялёд* м. – гродз.-бар. г., Іўеў., Слуцк. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., 3 нар. сл., НЛ, Н. сл.-сць), *алялёд* м. – Гродз. (ЛАБНГ, СПЗБ, 3 нар. сл.), *галалёдзіца* ж. – Верхнядзв., Ушацк., Леп., Дубр., Арш., Гор., Кругл., Маг., Чав., Бых., Чэрык., Краснап., Хоц., Асіп., Гл., Ашм., Лаг., Чэрв.,

Бярэз., Валож., Іўеў., Стаўб., Уздз., Карэл., Навагр., Лід., Шчуч., Дзятл., Слон., Капыл., Карм., Чач., Ветк., Добр., Рэч., Хойн., Браг., Маз., Лельч., Лях., Ивац., Кам., Бяроз., Жаб., Кобр., Малар., Пін., Стол., Лун. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНшС), *гальялёдзіца* ж. – Маладз., Дзярж., Навагр., Слуцк., Саліг. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз.), *галалёдзіца* ж. – Латгал. р. (СПЗБ), *гальялёдзіца* ж. – Баран. (ЛАБНГ), *агалёдзіца* ж. – Воран. (ЛАБНГ), *галалёдзіха* ж. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *гальялёдзь* ж. – Саліг. (ЛАБНГ), *галалёдзь* ж. – Ашм., Латгал. р. (СПЗБ), *галалёддзе* н. – Мсцісл. (Юрчанка), *галалёдка* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *верхалёд* м. – Драг., Иван. (ЛАБНГ), *верхалёдзіца* ж. – Ивац., Драг., Иван., Стол., Лельч. (ЛАБНГ, ЖНС), *аблядзёнь* м. – Шарк. (ЛАБНГ), *ляда́нка* ж. – Паст. (СПЗБ), *галашчо́к* м. – Ашм., Мін., Бярэз., Пух., Асіп., Стаўб., Карэл., Дзятл., Клецк., Слуцк., Люб., Старадарож., Драг., Иван., Пін., Стол., Лун., Чач., Светлагор., Рэч., Лоеў., Нараўл. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, Мат. Гом., НС, СНМ, Мат. дыял. сл.), *галашчо́ка* ж. – Стаўб., Навагр., Карэл., Шчуч., Маст., Дзятл., Лях. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., НЛ, 3 нар. сл.), *галашча́ка* ж. – Навагр. (ЛАБНГ), *галашчы́т* м. – Пін. (НЛ), *галéча* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *галу́за* ж. – Шарк. (ЛАБНГ), *галу́та* ж. – Гарад. (НЛ), *абліва́ха* ж. – Чашн., Леп., Тал., Бых., Пух., Асіп., Кір., Бабр., Старадарож., Жлоб., Акц., Светлагор., Добр., Рэч., Ивац., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Растаргуеў), *абліва́ка* ж. – Докш., Астр., Віл., Лаг., Барыс., Круп., Бярэз., Бял., Маг. (ЛАБНГ, Яўсееў), *абліва́га* ж. – Калінк. (ЛАБНГ), *абліва́х* м. – Сен. (ЛАБНГ), *аблівёнь* м. – паўн. р., Маладз., Мін. (ЛАБНГ, ЖНС), *во́блівень* м. – Гл., Чач., Ветк., Добр., Хойн., Нараўл., Браг. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *аблі́ў* м. – усх.-маг. р., Гарад. (ЛАБНГ, Бялькевіч), *во́бліў* м. – усх.-маг. р., Дубр., Карм., Чач., Ветк. (ЛАБНГ, Мат. Гом., Бялькевіч, Насовіч, Станкевіч, Юрчанка), *аблі́ва* ж. – Люб., Ивац. (ЛАБНГ), *во́бліўка* ж. – Шкл., Клім., Касц., Слаўг. (ЛАБНГ), *во́бліўкі* мн., *во́бліўе* н. – Мсцісл. (Юрчанка), *во́блівіца* ж. – Карм. (ЛАБНГ), *абло́й* м. – Рас., Верхнядзв., Пол., Шум., Гарад. (ЛАБНГ), *пале́ва* ж. – Бял.

(Яўсееў), *вылівак* м. – Паст. (СПЗБ), *слізгаві́ца* ж. – Віл., Гродз., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., Цыхун), *слізго́та* ж. – Стаўб., Слон., Люб., Баран., Бяроз., Смален р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Дабравольскі), *слізгата́* ж., *слізго́цце* н. – Гл. (Янкоўскі), *сліго́цце* н. – Віц. (ЛАБНГ), *слізката́* ж. – мясц. (Насовіч), *слізо́та* ж. – Лаг., Клім., Кобр., Вілен. р., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖС, Варлыга, Насовіч, Растаргуеў), *слізата́* ж. – Астр., Смарг., Іўеў. (СПЗБ), *склізо́та* ж. – зах.-бран. р. (Растаргуеў), *склізо́цце* н. – Бял. (Яўсееў), *склізні́я* ж. – Бял. (Яўсееў), *скальзо́та* ж. – Мсцісл., зах.-бран. р. (Растаргуеў, Юрчанка), *скальзата́* ж. – Мсцісл., Шчуч. (СПЗБ, Юрчанка), *каўзо́та* ж. – Хоц., Зэльв. (ЛАБНГ, ЖС), *каўзани́на* ж. – Баран. (СПЗБ), *каўзэ́ліца* ж. – Маз., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Растаргуеў), *каўзэль* ж. – Гродз. (ЖНС), *шарпо́та* ж. – Карм. (Мат. Гом.), *храпані́на* ж. – Кобр. (СНМ), *раска́лле* н. – Лоеў. (Янкова), *галадні́ца* ж. – Малар. (ДСБ), *брызко́ль* м. – Люб. (СПЗБ), *крупы́* мн. – мясц. (Станкевіч), *сракапа́д* м. – Івац., Драг., Пін. (ЛАБНГ), *сыра́я інь* – Валож. (ЛАБНГ), *голиць* ж. ‘галалёдзіца са снегам’ – мясц. (Станкевіч).

Галашчок

Марознае і ветранае надвор’е звычайна ў пачатку зімы да выпадзення снегу.

галашчо́к м. – паўдн.-усх. з., зах.-пал. г., Чэрв. р., спарадычна гродз.-бар. г. і Мін. р., Смарг., Лаг., Бял. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, СЦБ, ЖС, ЖНС, НЛ, НС, Н. сл-сць, Станкевіч, Шаталава), *алашчо́к* м. – Воран. (СПЗБ), *галашчо́к* м. – Лід. (СПЗБ), *галашчо́ка* ж. – Навагр., Карэл., Дзятл., Слон., Нясв., Капыл., Клецк., Лях., Баран., Брэсц. (ЛАБНГ, СПЗБ), *галу́та* ж. – Рас., Верхнядзв., Мёр., Гарад., Пол., Ушацк. (ЛАБНГ, ЖНС, НС, Шаталава), *галу́тва* ж. – Гарад., Пол., Шум., Віц., Беш. (ЛАБНГ), *галу́да* ж. – Верхнядзв. (СПЗБ), *галéц* м. – Докш., Леп., Тал., Круп., Віл. (ЛАБНГ, СПЗБ), *сухалёдзіца* ж. – Раг. (ЛАБНГ).

Гарачыня, спёка, спякота

Высокая тэмпература паветра, нагрэтага сонцам; гарачы летні час.

гарачыня ж. — Чэрв. р., Віл., Іўеў., Драг. (СПЗБ, Станкевіч, Шатэрнік), *гарачэча* ж. — Карэл. (Мат. Гродз.), *гóрач* м. і ж. — Шчуч., Зэльв. (СПЗБ, Мат. Гродз., Сцяцко), *гарáч* ж. — Пруж., Драг., Пін. (СПЗБ), *цеплацэнь* ж., *цеплатэ́ча* ж. — Беластоц. р. (СПЗБ), *спёка* ж. — Маст., Шчуч., Лях. (СПЗБ), *спéка* ж. — зах.-бран. р. (Растаргуеў), *спяко́та* ж. — Чэрв. р., Сен., Лаг., Воран., Маст., Дзятл. (СПЗБ, Мат. Гродз., Варлыга, Каспяровіч, Шатэрнік), *спеката́* ж. — Іўеў., Гродз. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *пяко́та* ж. — Віц. р., Верхнядзв., Докш., Віл., Лаг., Іўеў., Люб., Бяроз., Петр., Браг., Добр., Вілен. р., Смален. р., зах.-бран. р. (СПЗБ, Сл. Гродз., Мат. Гом., Мат. мін.-мал., Нар. скарбы, Варлыга, Дабравольскі, Каспяровіч, Растаргуеў), *пекані́на* ж. — Мёр. (Н. сл.-сць), *жара́* ж. — усх.-маг. р., Пух., Навагр., Шчуч., Ганц., Пруж., Латгал. р. (СПЗБ, СЦБ, Бялькевіч), *жары́шча* ж. — усх.-маг. р., Мядз., Пух., Стаўб., Лоеў. (СЦБ, Бялькевіч, Янкова), *жаро́та* ж. — усх.-маг. р., Смален. р. (Бялькевіч, Дабравольскі), *жаро́це* н. — Драг. (Н. сл.-сць), *жарката́* ж. — Віц. р., Бярэз. (СПЗБ, Каспяровіч, Насовіч), *жа́ркасць* ж. — Чашн. (Каспяровіч), *сква́ра* ж. — мясц. (Насовіч), *сквар* м., *смал* м. — Лаг. (Н. сл.-сць, Варлыга), *пал* м. — Віц. р. (Каспяровіч), *упа́л* м. — Стаўб., Пін., Беластоц. р. (СПЗБ, ДСБ, Мат. мін.-мал., Насовіч), *у́пал* м. — Гродз. (Цыхун), *вад* м. — усх.-маг. р., Сен. (Бялькевіч, Каспяровіч), *вар* м. — мясц. (Станкевіч), *кі́пень* ж. — Шум. (СПЗБ), *скі́пецень* м. — Брэсц. (СНМ), *зыр* м. — Лаг., Стол., Жытк. (ТС, Варлыга), *зы́расць* ж., *зы́ркасць* ж. — Стол. (ТС), *духата́* ж. — Віц. р., Чэрв. р., Віл., Воран., Навагр., Шчуч., Калінк. (СПЗБ, Мат. Гродз., Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік), *духута́* ж. — Глыб. (СПЗБ), *заду́ха* ж. — Беш., Вілен. р. (СПЗБ, Каспяровіч), *за́духа* ж. — Вілен. р. (СПЗБ), *мяжэ́ніна* ж. ‘самы спякотны час у сярэдзіне лета’ — мясц. (Насовіч);

вільготная гарачыня: *духата́* ж. – агульн. (ЛАБНГ), *духо́та* ж. – Чашн., Клім., Навагр., Кобр., Драг., Пін., Лун., Стол., Калінк. (ЛАБНГ), *духаці́шча* ж. – Навагр. (ЛАБНГ), *духо́цце* н. – Глыб., Стол. (ЛАБНГ), *духме́нь* ж. – Дубр., Тал., Бял., Чав., Клім., Хоц., Кір., Добр. (ЛАБНГ), *дух* м. – Бяроз. (ЛАБНГ), *заду́ха* ж. – зах.-пал. г., за выключэннем крайняй заходняй часткі, Валож., Карэл., Навагр., Дзятл., Слон., Зэльв., Клецк., Слуцк., Клім., Жлоб., Лельч. (ЛАБНГ), *уду́ха* ж. – Дзятл. (ЛАБНГ), *прыду́ха* ж. – Гом. (ЛАБНГ), *душнóта* ж. – Раг. (ЛАБНГ), *па́рнасць* ж. – Смарг., Воран., Іўеў., Чэрв., Ганц. (СПЗБ), *парната́* ж. – Чач. (Мат. Гом.), *па́рніца* ж. – Смарг. (Сл. Гродз.), *па́ркасць* ж. – Гродз. (Цыхун), *па́ра* ж. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *прыпа́р* м. – усх.-маг. р., Смален. р. (Бялькевіч, Дабравольскі), *прыпа́рка* ж. – Віл., Лаг., Навагр., зах.-бран. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., Растаргуеў), *васпарэ́нне* н. – Стаўб., Лід., Вілен. р. (СПЗБ, СЦБ), *ва́рнасць* ж. – Зэльв. (СРЛГ, ЖС), *вар* м. – Карэл. (Мат. Гродз.).

Град

Атмасферныя ападкі ў выглядзе крупінак ільду рознай велічыні.

град м. – агульн. (СПЗБ, ЖНшС, Станкевіч, Мат. апыт.), *градаві́на* ж. – Барыс. (СПЗБ), *гра́дзіна* ж. ‘адно зерне граду’ – агульн., Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч, Мат. апыт.).

Гразь, гл. Бездараж, бездарожжа.

Гром

Грукат і трэск, якія суправаджаюць маланку ў час навальніцы.

гром м. – пераважна агульн., Смален. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., ЖС, ЖНшС, Дабравольскі, Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік, Мат. апыт.), *грымо́ты* мн. – Воран. (Мат. Гродз.),

пярўн м. – Брасл., Сморг., Ашм., Бых., Кобр., Вілен. р., Беластоц. р. (СПЗБ, ЖНШС, Мат. дыял. сл., Станкевіч), *пéрун* м. – Чэрв., Бых., Браг., зах.-бран. р. (НЛ, Мат. дыял. сл., Растаргуеў, Шаталава), *пéран* м. – Светлагор., Рэч. (Мат. Гом.), *дунда́р* м. – Гродз. (СПЗБ), *нябёсны ўдар* – Смален. р. (Дабравольскі), *грымóта* ж. ‘працяглы і моцны гром, які суправаджаецца маланкамі’ – Віц. р., Чэрв. р., Лаг., Смален. р. (Варлыга, Дабравольскі, Каспяровіч, Шатэрнік), *ціхень* м. ‘слабы гром’ – мясц. (Станкевіч);

ускалыхванне паветра ад удару грому: *імпóт* м. – Чашн. (Каспяровіч), *імпат* (*імпэт*) м. – Шчуч. (СПЗБ).

Дождж

Атмасферныя ападка і ў выглядзе кропляў вады, якія падаюць з хмар.

дождж м. – паўдн.-усх. з., Шум., Сен., Паст., Валож., Навагр., Стаўб., Бераст., Ваўк., Бяроз., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., ГЧ, Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік), *дошч* м. – агульн. (спарадычна паўдн.-усх. з.), Смален. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНШС, Дабравольскі), *до́жджык* м. памянш. – Гродз. (СПЗБ), *дажджóк* м. памянш. – зах.-бран. р. (Растаргуеў), *дож* м. – сярэд.-бел. г., усх.-пал. р., паўночная частка паўн.-зах. з., Віл., Старадарож., Ганц., Смален. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, СНМ, Дабравольскі), *до́жжык* м. памянш., *до́ждзік* м. памянш., *до́ждзічак* м. памянш., *даждзі́шка* м. памянш., *даззі́шка* м. памянш. – Смален. р. (Дабравольскі), *дажджаві́к* м. – Лід. (Сл. Гродз.), *заліў* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *макв́а* ж. – Ельск. (Мат. Гом.), *калаштáн* м. – Стол. (ТС), *дан* м. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *пумáчкі* мн. – Гарад. (НЛ), *до́светнік* м. ‘дождж перад раніцай’ – Слон. (Сл. Гродз.), *каласаві́к* м. ‘дождж, які ідзе ў час, калі каласіцца жыта’ – Воран. (СРЛГ), *ту́ча* ж. ‘дождж з ветрам’ – пал. р. (ЛП), *во́рыўнік* м. ‘цёплы дождж пад ворыва’ – Карэл. (Сл. Гродз.);

цёплы і пераважна густы дождж, які ідзе пры сонцы: *грыбаві́к* м. – Слон., Смален. р. (Сл. Гродз., Дабравольскі),

грыбні́к м. – Маст. (Сл. Гродз.), *грыбасе́й* м. – Карэл. (Сл. Гродз.), *дабрасе́й* м. – Гродз. (Сл. Гродз.), *цыга́нскі дождж* – Буда-Каш., Петр. (Мат. Гом., ГЧ), *цыга́нскі дож* – Калінк. (СПЗБ), *сляпэ́й дождзь* – Смален. р. (Дабравольскі), *сві́н-не́чы дошч* – Драг. (СНМ);

зімовы дождж, які ідзе пры тэмпературы замярзання вады і выклікае абледзяненне дрэваў і зямлі: *абліва́ха* ж. – Беш., Бых. (Мат. дыял. сл., Каспяровіч, Станкевіч), *абліва́ка* ж. – Лаг., Бял. (Мат. дыял. сл., Варлыга), *аблі́ва* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *абліве́нь* м. – Паст., Астр. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *брызко́ль* м. – Люб. (СПЗБ);

кароткачасовы дождж: *брызку́ль* м. – Дзятл. (СРЛГ), *праходны дождж* – Астр., Вілен. р. (СПЗБ), *праходны́ дошч* – Брасл., Сморг. (СПЗБ), *прайсце́вы дошч* – Астр., Вілен. р. (СПЗБ), *налётны дошч* ‘непрацяглы і раптоўны дождж’ – Воран. (СПЗБ);

дождж, які ідзе з перапынкамі: *пераходны дождж (дошч)* – Верхнядзв., Глыб., Докш., Лаг. (СПЗБ, Варлыга), *перары́ўны дошч (дож)* – Віл., Чэрв. (СПЗБ), *прэ́рва* ж. – Шчуч. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *перашчúк* м. – Нараўл. (ЛАБНГ), *ча́ды* мн. – Іўеў. (ЛАБНГ), *ча́ты* мн. – Баран. (ЛАБНГ), *стучо́к* м. – Пін. (ЛАБНГ), *брызку́ль* м. ‘дождж халодны, рэдкі і з перапынкамі’ – Гл. (Янкоўскі);

дождж, які ідзе працяглы час без перапынку: *абло́ж-нік* м. – Лід., Раг., Ветк., Лоеў. (Сл. Гродз., Мат. Гом., Янкова), *аблажні́к* м. – Мсцісл. (ЛАБНГ), *абло́жны дождж (дошч)* – Стаўб., Драг. (СПЗБ), *нахра́тнік* м. перан. – Лоеў. (Янкова), *улі́ва* ж. – мясц. (Насовіч);

працяглы і моцны дождж: *паліве́нь* м. – Лаг. (Варлыга), *заліва́нне* н., *залёвы* мн. – мясц. (Станкевіч);

праліўны дождж: *лі́вень* м. – асн. мас. г. (спарадычна паўн.-зах. з.), Кам., Бяроз. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Каспяровіч), *лі́вань* м. – Пух., Дзятл. (ЛАБНГ, СПЗБ), *лі́ван* м. – Ганц. (ЛАБНГ), *залі́вень* м. – Віц. р., Мсцісл., Маг., Буда-Каш., Петр. (ЛАБНГ, Мат. Гом., Каспяровіч, Юрчанка), *заліве́нь* м. – Гарад., Шум., Дубр., Леп., Віл. (ЛАБНГ, СПЗБ),

за́лівень м. – Маладз., Пін. (ЛАБНГ, НЛ), злі́вень м. – Латгал. р. (СПЗБ), на́лівень м. – Стол. (ТС), паліве́нь м. – Лёзн., Віл., Смален. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Дабравольскі), пралі́вень м. – Мядз. (СПЗБ), праліве́нь м. – Шкл. (ЛАБНГ), прóлівень м. – зах.-бран. р. (Насовіч, Растаргуеў), пралі́ўнік м. – Слон. (Сл. Гродз.), пралі́ў м. – Драг. (ЛАБНГ), пралі́ўны до́шч – Брасл., Карэл., Шчуч., Лях. (СПЗБ), улі́ў м., улі́ва ж. – Гродз. (Сл. Гродз.), уле́ў м. – мясц. (Насовіч), уле́ва ж. – Смарг., Стаўб. (СПЗБ, Мат. мін.-мал.), улі́ўны дошч – Астр., Смарг., Лаг., Гродз., Шчуч., Вілен. р. (СПЗБ), уле́ўны дошч – Смарг., Ёўеў., Гродз., Вілен. р. (СПЗБ), залі́ва ж. – Карм., Лосеў., Стол. (ЛАБНГ, Янкова), залéвы мн. – мясц. (Насовіч), злі́ва ж. – Лун. (ЛАБНГ), заліва́нне н. – мясц. (Насовіч), ліву́н м. – мясц. (Станкевіч), ілля́к м. – Уздз. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), лё́я ж. – усх.-пал. р., Ёўеў., Слуцк. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., Мат. Гом., Янкова), уле́я ж. – Лаг., Смарг. (ЛАБНГ), лю́ха ж. – Гродз. (ЖНС), улю́ха ж. – Карэл. (Сл. Гродз.), прало́й м. – зах.-пал. г. (ЛАБНГ, ДСБ, 3 нар. сл.), праро́й м. – Бяроз., Кам., Кобр. (ЛАБНГ, ДСБ), пало́й м. – Пруж., Лях., Ганц., Лун. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шаталава), апла́ва ж. – Лун. (ЛАБНГ), маку́н м., ведра́нец м. – Шчуч. (Сл. Гродз.), нава́льні́ца ж. – Паст., Воран., Лід., Шчуч., Бераст. (ЛАБНГ), ту́ча ж. – Стол., Жытк. (ТС), ка́сахво́шч м. – Дзятл. (Сл. Гродз.), шпа́рынне н. – мясц. (Насовіч), вялі́кі дошч – Кобр. (ЖНшС);

дробны дождж: пацярúха ж. – Лаг., Драг. (Нар. скарбы, Варлыга), сéйва н., пасéўны дождж – Ёўеў. (Сл. Гродз.), ма́кавэй м. – Лаг. (Варлыга), бры́зак м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), ку́зеўка ж., кра́вэшка ж. – Малар. (ДСБ), ра́дзі́цель м. ‘дробны і працяглы дождж’ – Кобр. (ЖНшС), гры́басéй м. ‘дробны, працяглы і густы дождж’ – Слуцк. (ЖНшС), сьвя́ец м. ‘дробны веснавы дождж’ – Карэл. (Сл. Гродз.).

Кропля дажджу: кро́пля ж. – гродз.-бар. г., паўн. р., Мін. р., Чэрв. р., спарадычна пал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Каспяровіч, Насовіч, Шатэрнік), кро́плінка ж. памянш. – мясц. (Насовіч), кро́піна ж., кро́пінка ж. памянш. – мясц.

(Насовіч), *кράпля* ж. — зах.-пал. г., Лёзн., Гродз., Навагр., Жытк., Хойн. (ЛАБНГ, СПЗБ), *кράпка* ж. — Бял. (Яўсееў), *ка́пка* ж. — паўдн.-усх. з., Лёзн., Ушацк., Карэл., Навагр., Пух., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, Мат. Гродз., СНМ, Яўсееў), *ка́пачка* ж. памянш. — Бял. (Яўсееў), *ка́пля* ж. — агульн. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Яўсееў), *ка́пелька* ж. — Бял. (Яўсееў), *бры́зка* ж., *бры́зкі* мн., *бры́зачка* ж. памянш. — мясц. (Насовіч), *дажджына́* ж. — Мёр. (Н. сл.-сцъ).

Дажджава́я вада: *дашчаві́ца* ж. — Кобр. (ЖНШС), *дашча́віца* ж., *дашчу́ўка* ж. — Драг. (ЛП).

Завея, завіруха, гл. Мяцеліца

Зазімак

Першы мароз, першы снег; пачатак зімы.

зазі́мак м. — паўн.-усх. д., сярэд.-бел. г., паўдн.-усх. з., Лід., Шчуч., Маст., Бяроз., Кобр., Смален. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гом., ЖНС, Варлыга, Дабравольскі, Насовіч, Станкевіч), *зазі́мкі* мн. — Латгал. р. (СПЗБ), *за́зімак* м. — Гом. р., Шарк., Іўеў., Дзярж., Чэрв., Старадарож., Бабр., Калінк., Стол., Пін., Смален. р. (ЛАБНГ, Мат. Гом., Дабравольскі), *зазі́міны* мн. — Сморг. (Сл. Гродз.), *азі́мак* м. — Лельч. (ЛАБНГ), *прызі́мак* м. — Астр., Нясв., Ивац. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *пры́земкі* мн. — Капыл. (ЛАБНГ), *падзі́мак* м. — Лід. (Сл. Гродз.), *пóдмаразак* м. — Гродз. (Сл. Гродз.), *пéршы пры́маразак* — Воран., Ганц. (ЛАБНГ), *пéршы снег* — Іўеў., Гродз., Карэл., Мін., Саліг., Ваўк., Лях., Ганц., Пруж., Кам., Брэсц., Драг., Жаб., Кобр., Пін., Стол., Лун., Лельч. (ЛАБНГ), *пéрвы снег* — Добр. (ЛАБНГ), *связа́к* м. — Слон. (Сл. Гродз.), *панё́ва* ж. — Драг. (ДСБ), *каля́днік* м. ‘зазімак у снежні’ — Бе-раст. (Сл. Гродз.).

Зара

Яркая афарбоўка гарызонта перад усходам і пасля захо-ду сонца.

зара́ ж. — агульн. (СПЗБ, Мат. Гродз., Варлыга, Мат. апыт.), *зо́рка* ж. — зах.-бран. р. (Насовіч, Растаргуеў), *зо́рачка* ж. памянш., *зо́ранька* ж. памянш. — мясц. (Насовіч).

Засуха

Працяглая адсутнасць дажджоў летам, якая суправаджаецца моцным перасыханнем глебы і гібеллю раслін.

за́суха ж. — Ашм., Лях., зах.-бран. р. (СПЗБ, Насовіч, Растаргуеў), *засу́ха* ж. — Мядз., Шчуч., зах.-бран. р. (СПЗБ, СЦБ, Растаргуеў), *за́сха* ж. — мясц. (Насовіч), *за́суш* ж. — Мёр., Ветк. (Мат. Гом., ЖНС, Насовіч, Станкевіч), *па́суха* ж. — Беластоц. р. (СПЗБ), *перасу́ха* ж. — мясц. (Н. сл-сць), *сухата́* ж. — Смарг., Мядз., Віл., Лаг. (СПЗБ, Мат. мін.-мал., Варлыга), *сухме́нь* ж. — усх.-маг. р. (Бялькевіч, Насовіч, Станкевіч), *сухме́ль* м. — Круп. (СПЗБ), *сухме́ць* ж. — мясц. (Станкевіч), *суш* ж. — Чэрв. р., Астр., Воран., Навагр., Шчуч., Лях., Стол., Вілен. р. (СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Шатэрнік), *су́ша* ж. — Маст., Слон., Зэльв., Гл., Пін., Стол., Жытк., зах.-бран. р. (СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ЖС, Растаргуеў, Янкоўскі), *су́шка* ж. — Верхнядзв., Лоеў. (СПЗБ, Янкова), *сушына́* ж. — Стол. (ТС), *бяздо́жджыца* ж. — Навагр. (Мат. Гродз.).

Зацьменне

Астранамічная з’ява, калі адно нябеснае цела або яго цень закрывае другое нябеснае цела.

зацьме́нне н. — Чэрв. р., Чашн., Навагр. (Мат. Гродз., Каспяровіч, Насовіч, Шатэрнік), *за́цьма* ж. — мясц. (Насовіч).

Золь

Сырое і пранізліва халоднае надвор’е.

золь ж. — Верхнядзв., Брасл., Паст., Віл., Гродз. (СПЗБ, Мат. Гродз., Станкевіч), *зала́* ж. — Пух., Ганц., Лельч., Раг.

(СПЗБ, НЛ, Станкевіч), *заліна́ ж.* — Віл. (СПЗБ), *зо́ласць ж.* — Чэрв. р. (Шатэрнік), *зо́лкасць ж.* — Віл. (СПЗБ), *залката́ ж.* — Бял. (Мат. дыял. сл.), *залчыня́ ж.* — Ашм. (СПЗБ), *сідра́ва ж.* — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *ёдасць ж.* — Слаўг., Карм. (Мат. Гом., Н. сл.-сць), *ёдкасць ж.* — Мсцісл. (Юрчанка), *бры́дасць ж., брыдо́та ж.* — Лоеў. (Янкова), *бры́зкат м.* — Драг. (З нар. сл.), *зэс м.* — Паст., Мядз. (СПЗБ, СЦБ).

Зорка

Нябеснае цела, якое можна бачыць простым вокам у форме ззяючай кропкі на начным небе.

зо́рка ж., зо́рачка ж. памянш. — Чэрв. р., Брасл., Сен., Лаг., Дзятл. (СПЗБ, Мат. Гродз., Варлыга, Каспяровіч, Шатэрнік), *за́ра ж.* — Кобр. (СНМ, ЖНшС), *зо́ры мн.* — Пух. (ЖС), *за́ранка ж.* — Лёзн. (Каспяровіч), *звязда́ ж, звёзды мн.* — Мёр. (ЖНС), *гв́язда ж., гв́язды мн.* — Астр., Сморг., Ашм., Вілен. р. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *гвёзда́чкі мн.* памянш. — Паст. (СПЗБ), *ве́рхачка ж.* ‘самая яркая зорка’ — Шчуч. (Сл. Гродз.);

толькі ранняя або вячэрняя зорка: *зо́рка ж.* — Мёр. (ЖНС), *за́раначка ж.* — Паст., Віл., Латгал. р. (СПЗБ), *за́рані́чка ж.* — Ашм. (СПЗБ), *за́ранка ж.* — Сморг., Вілен. р. (СПЗБ);

ранішняя зорка: *за́ранка ж., за́раначка ж.* — Беш. (Каспяровіч, Насовіч), *за́рані́ца ж.* — Пух. (Шатэрнік), *за́рані́чка ж.* — Іўеў. (Мат. Гродз.), *за́рні́чка ж.* — Навагр. (Мат. Гродз.), *за́рні́ца ж.* — Ветк. (Мат. Гом.), *зо́рка ж.* — зах.-бран. р. (Растаргуеў), *за́ра ж.* — Верхнядзв., Шчуч. (СПЗБ), *ра́нішня за́ра* — Кобр. (ЖНшС), *у́трانی́ца ж.* — Гродз. (Цыхун), *ю́т-шэ́нка ж.* — Воран. (Мат. Гродз.), *свято́ўка ж., светава́я за́ра* — Кобр. (СНМ), *светава́я за́ранка* — Гарад. (Каспяровіч);

вячэрняя зорка: *вячо́рка ж.* — Кобр. (СНМ), *вячо́рні́ца ж.* — Воран. (Мат. Гродз.), *вячо́рні́ца ж.* — Сен., Круп., Добр. (СЦБ, Мат. Гом., Каспяровіч), *зо́рка-вячо́рні́ца ж.* — Гродз. (Цыхун), *вячо́рня(я) зо́рка* — Смал., Лід., Гродз., Уздз., Ганц.

(СПЗБ, СЦБ, Мат. Гродз.), *вячэ́рня (вечаро́вая) зарá* – Кобр. (СНМ, ЖНшС), *зарá* ж. – Паст., Шчуч. (СПЗБ), *маладзіко́вая зора́чка* – Паст. (СПЗБ);

зорка, якая падае: *зні́чка* ж. – Карэл. (Мат. Гродз., Насовіч), *ана́дка* ж. – Ашм. (СРЛГ).

Імгла, імжа

Ападкі ў выглядзе вельмі дробных кропелек вільгаці.

імжа́ ж. – усх.-маг. р., Віц. р., Чэрв. р., Мін. р., Гродз. р., Слуцк. р., Гом. р., Рас., Пол., Глыб., Леп., Тал., Круп., Кругл., Бял., Асіп., Навагр., Воран., Уздз., Лях., Жаб., Кобр., Сма-лен. р., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Бялькевіч, Дабравольскі, Каспяровіч, Растаргуеў, Станкевіч), *мжа* ж. – Гом. р., Ва-лож., Карэл., Шчуч., Краснап., Асіп., Саліг., Акц., Лельч., Пін., Драг., Малар., Ивац., Брэсц., Пруж., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Сл. Гродз., Растаргуеў, Янкова), *лжа* ж. – Нараўл. (ЛАБНГ), *імжа́ка* ж. – Чэрв. р., Рас., Ушацк., Леп., Тал., Лаг., Барыс., Круп., Бял., Шкл., Старадарож. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. дыял. сл., СНМ, Варлыга, Станкевіч, Шаталава, Шатэрнік), *мжа́ка* ж. – Беш., Сен., Тал., Барыс., Смал., Кругл. (ЛАБНГ, СЦБ, Мат. Маг., Каспяровіч, Станкевіч), *імжа́чка* ж. – Леп., Ба-рыс., Круп., Бярэз., Кругл., Касц. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Маг.), *мжа́чка* ж. – Тал., Круп., Бярэз., Маг., Кам., Жаб., Малар., Иван. (ЛАБНГ, ДСБ, ЖС), *мжа́ўка* ж. – Ваўк., Беластоц. р. (СПЗБ, СРЛГ), *імжэ́нь* м. і ж. – Бых., Добр. (ЛАБНГ, Мат. Маг.), *мжэ́нь* ж. – Ветк., Добр. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *імжэ́ль* ж. – Слаўг., Бабр., Ветк., Добр., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Рас-таргуеў, Станкевіч), *імшэ́ль* м. – Карм. (Мат. Гом.), *мжэ́ль* ж. – Бых., Слаўг., Бабр., Добр., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Рас-таргуеў, Станкевіч), *імжа́к* м. – Арш., Мін., Шкл., Кір., Бых., Кліч., Асіп., Бабр., Раг., Добр. (ЛАБНГ, Мат. Маг.), *імжачо́к* м. памянш. – Арш., Бых., Добр. (ЛАБНГ), *імкжа́к* м. – Асіп. (СПЗБ), *імшя́к* м. – Бабр. (ЛАБНГ), *мжак* м. – Бабр., Добр., Лоеў. (ЛАБНГ, Мат. Гом., Янкова), *імжу́н* м., *імжу́нчык* м. памянш. – Чэрык. (ЛАБНГ), *мжун* м. – Чач. (Мат. Гом.),

імгла́ ж. — паўн.-усх. д. (віц.-маг. г. — спарадычна), гродз.-бар. г., Мін. р., Слуцк. р., Бабр., Гл., Чач., Браг., Бяроз., Пруж. (ЛАБНГ, СПЗБ, Бялькевіч), *мгла* ж. — зах.-пал. г., Верхнядзв., Леп., Лаг., Астр., Воран., Іўеў., Валож., Навагр., Карэл., Стаўб., Клецк., Капыл., Слон., Свісл., Баран., Лях., Пруж., Івац., Жытк., Маз., Крыч. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, Мат. Гродз., Нар. скарбы), *імла́* ж. — Докш., Пух., Гродз., Шчуч., Маст., Дзятл., Зэльв. (ЛАБНГ, СПЗБ), *мла* ж. — Шчуч., Брэсц., Бяроз., Драг., Пін., Лун. (ЛАБНГ, ДСБ), *млі́сты дошч* — Гродз. (ЛАБНГ), *мігла́* ж. — Брасл., Паст., Глыб., Астр., Воран., Клецк., Старадарож., Саліг., Ганц., Стол., Лун., Лельч., Петр., Маз., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, НЛ, Шаталава), *мыгла́* ж. — паўн.-зах. з., Віц., Лёзн., Ганц., Лельч. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, Мат. Гродз., Станкевіч), *мугла́* ж. — Пруж., Лях., Ельск. (ЛАБНГ), *магла́* ж. — Іўеў. (ЛАБНГ, СПЗБ), *імглу́ха* ж., *імглу́шка* ж. — Мёр. (ЛАБНГ), *мглі́ца* ж. — Івац. (ЛАБНГ), *міглі́ца* ж. — Клецк. (НС), *мыглю́к* м. — Валож. (ЛАБНГ), *міг-ла́вы дошч* — Воран. (ЛАБНГ), *імга́* ж. — Дубр., Дзярж., Асіп., Чач., Акц., Смален. р. (ЛАБНГ, Дабравольскі), *мга* ж. — Уздз., Карм. (ЛАБНГ, СЦБ, Станкевіч), *мго́чка* ж. — Жаб. (ЛАБНГ), *мгоч* м. — Кобр. (ЛАБНГ), *міга́* ж., *міго́тка* ж. — Карм. (ЛАБНГ), *мігу́ч* м. — Жлоб. (ЛАБНГ), *мігу́чык* м. — Жлоб., Рэч. (ЛАБНГ), *мра́ка* ж. — Драг., Лельч., Хойн., Рэч., Лоеў. (ЛАБНГ, Янкова), *мара́ка* ж., *мрак* м. — Лоеў. (Янкова), *мрач* ж. — Рэч. (ЛАБНГ), *па́марач* ж. — Бяроз. (ЛАБНГ), *рось* ж. — усх.-маг. р., Шкл., Раг., Смален. р. (ЛАБНГ, Мат. Маг., Мат. Гом., Бялькевіч, Дабравольскі, Насовіч, Станкевіч, Юрчанка), *ёлкая рось* — Чав. (ЛАБНГ), *імрась* ж. — Кір. (Мат. Маг.), *мо́рась* ж. — усх.-маг. р., Пол., Арш., Дубр., Тал., Віл., Навагр., Ваўк., Светлагор., Лельч. (ЛАБНГ, СЦБ, Сл. Гродз., НС, Бялькевіч, Юрчанка), *мараса́* ж. — Жытк. (ТС), *мара-сэ́чка* ж. — Драг. (СНМ), *матраса́* ж. — Шум. (ЛАБНГ), *маро́ша* ж. — Дзятл. (Сл. Гродз.), *марася́шчы дошч* — Пол. (ЛАБНГ), *па́рась* ж. — мясц. (Насовіч, Станкевіч), *па́рошка* ж. — мясц. (Насовіч), *ку́рашка* ж. — Драг. (ЛАБНГ), *курэ́ц* м. — Лаг. (Варлыга), *мо́сійка* ж. — Кобр. (ЛАБНГ), *ку́зеўка* ж. —

Малар. (ЛАБНГ), *хля́па* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *пульга́* ж. – Лун. (ЛАБНГ), *зыза́р* м. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *зэс* м. – Навагр. (Сл. Гродз.), *смыза́* ж. – Ашм. (СПЗБ), *сло́та* ж. – Беластоц. р. (СПЗБ), *слата́* ж. – Смарг. (СПЗБ), *по́геладзь* ж. – Воран. (Сл. Гродз.), *дро́бны дожд* – Тал. (ЛАБНГ), *дро́бны до́ждж* – Буда-Каш., Добр., Лельч. (ЛАБНГ), *дро́бны до́шчык* – Браг. (ЛАБНГ), *дро́бненькі дождж* – Дубр., Шчуч. (ЛАБНГ), *ме́лкі дождж* – Арш. (ЛАБНГ), *спо́рны дождж* – Ивац., Лоеў. (ЛАБНГ), *малы́ до́жджык* – Бераст. (ЛАБНГ), *ле́ганькі до́жджык* – Стол. (ЛАБНГ).

Іней, шэрань

Від атмасферных ападкаў: ледзяныя крышталікі, якія ўтвараюцца ў выніку ахаладжэння ў марозныя ночы вадзяной пары і асядаюць тонкім слоём на глебе, дрэвах і інш.

і́ней м. – агульн. (за выключэннем паўн.-зах. з.), Навагр., Маст., Свісл., Латгал. р., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., НЛ, ЖНШС, Шатэрнік), *гі́ней* м. – Крыч., Чэрык., Брэсц., Драг., Иван., Пін., Стол. (ЛАБНГ, Мат. Маг., ДСБ, ЖНС, Н. сл.-сць), *ві́ней* м. – Іўеў., Навагр., Карэл., Нясв., Баран., Лях. (ЛАБНГ, СПЗБ, 3 нар. сл.), *лі́ней* м. – Петр. (ЛАБНГ), *інь* м. і ж. – Брасл., Сен., Чашн., Круп., Барыс., Лаг., Ашм., Маладз., Валож., Бярэз., Бял., Бых., Чач. (ЛАБНГ, СЦБ, Мат. мін.-мал.), *гінь* ж. – Астр., Ашм., Бял. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *вінь* м. і ж. – Шчуч. (ЛАБНГ, Сл. Гродз., СРЛГ), *і́ня* ж. – Бял., Асіп., Гродз., Шчуч., Ивац. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *гі́ня* ж. – Бярэз., Шчуч. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *ві́ня* ж. – Навагр., Лід. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *і́нея* (*і́нія*, *і́няя*) ж. – паўн.-зах. з., паўн. р., Барыс., Бярэз., Клецк., Лях., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНС, Варлыга), *гі́нея* ж. – Смарг. (ЛАБНГ), *і́нела* ж. – Валож. (ЛАБНГ), *і́вень* ж. – Маз. (ЛАБНГ), *івя́нь* м. і ж., *вія́нь* м. і ж., *ве́янь* м. і ж. – Дзятл. (ЛАБНГ, ЖС), *шэ́рань* м. і ж. – Віц. р., усх.-маг. р., Ушацк., Лаг., Круп., Бял. (ЛАБНГ, Мат. дыял. сл., Бялькевіч, Каспяровіч, Станкевіч), *шаро́нь* м. – Ганц. (СПЗБ), *шаро́н* м. – Іўеў. (ЛАБНГ), *шрон*

м. – Ваўк. (СПЗБ), *шару́н* м. – Чэрв. (ЛАБНГ, СПЗБ), *шарóшань* м. і ж. – Круп., Бярэз. (ЛАБНГ), *шарóшанне* н. – Бярэз. (СПЗБ), *шарéш* м. і ж. – Чэрв., Смал., Чач. (ЛАБНГ, Мат. Гом., НЛ), *шэраш* м. і ж. – Кругл., Маг. (ЛАБНГ), *шэрашч* м. і ж. – Докш. (ЛАБНГ, СПЗБ), *шэрась* ж. – Віц. р., Леп., Тал., Бял. (ЛАБНГ, Каспяровіч, Станкевіч), *шарóша* ж. – Ветк. (Мат. Гом.), *на́вісь* (*на́весь*) ж. – Клім., Лаг., Смал., Пух., Старадарож., Жлоб., Буда-Каш., Лельч., Жытк., Лун., Стол. (ЛАБНГ, ТС, СЦБ, СРЛГ, НС, Варлыга, Шаталава), *на́вісла* ж. – Жытк. (ЛАБНГ), *на́вісля* ж. – Стол. (ТС), *навісла́к* м. – Лельч. (ЛАБНГ), *на́ліп* м. – Жытк. (ТС), *на́маражня* ж. – Стол. (ТС), *на́маразь* ж., *і́змаразь* ж. – Добр. (ЛАБНГ), *шаць* ж. – Астр., Іўеў., Воран. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Шаталава), *віша́р* м. – Рэч. (ЛАБНГ), *абло́й* м. – Віц. р., Смален. р. (Дабравольскі, Каспяровіч, Станкевіч), *імжа́* ж. – Люб. (ЛАБНГ), *хля́па* ж. – мясц. (Станкевіч), *бяля́к* м. – Бераст. (ЛАБНГ), *сі́верка* ж. – Лоеў. (Янкова), *шална́* ж. – Воран. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *абжóра* ж. ‘шэрань на лёдзе’ – Брасл. (СПЗБ), *ла́сіцы* мн. ‘узорыстая намаразь на шыбах’ – Драг., Пін., Малар. (НЛ, ЖНШС, 3 нар. сл.), *імжа́* ж. ‘ападанне інею’ – Пол. (ЛАБНГ).

Камета

Нябеснае цела, якое ўдалечыні ад Сонца мае выгляд абкружанай туманнай абалонкай яркай светлай плямы з вузкай паласой святла ў форме хваста.

куме́та ж. – Віл. (СЦБ).

Капеж

Кроплі дажджу або талага снегу, якія падаюць са стрэх.

капе́ж м. – Шчуч., Старадарож., Ганц. (СПЗБ), *капа́ж* м. – Лельч. (ЛАБНГ), *капе́ль* ж. – Віл. (СПЗБ), *страха́* ж. – Гарад. (НЛ), *стрэх* м., *сцёк* м. – Лаг. (Варлыга).

Лёд

Вада (у рацэ, у лужынах і інш.), якая замерзла і перайшла ў цвёрды стан.

лёд м. – агульн. (СПЗБ, Мат. Гродз., ЖНшС, Каспяровіч, Насовіч, Мат. апыт.), *ляды* мн. – Сморг. (СПЗБ), *лядо́к* м. – памянш. – Латгал. р. (СПЗБ), *ледавіны* мн., *ледакі* мн. ‘участкі зямлі, пакрытыя лёдам’ – Паст. (СПЗБ), *галёц* м. ‘незаснежаны чысты лёд’ – Стол. (ТС), *гургаль* м., *гургалі* мн. ‘лёд, намерзлы на шыбах’ – Гродз. (СПЗБ, Цыхун), *прыберажні* мн. ‘намерзлы прыбярэжны лёд’ – Гродз. (Цыхун);

ільдзі́нка: *лядзі́нка* ж. – Беластоц. р. (СПЗБ), *ледзячо́к* м., *ледзячкі* мн. – Маладз. (СПЗБ);

кавалак ільду: *ляды́ш* м. – Чэрв. р. (Шатэ́рнік), *лядзя́шка* ж. – Рэч. (Мат. Гом.), *лядзя́нка* ж. – Добр. (Мат. Гом.), *лёдзень* м. – Чач., Раг. (Мат. Гом.), *кры́жка* ж. – Гом. р. (Мат. Гом.), *глы́жка* ж. – Карэл. (Сл. Гродз.);

тонкая ледзяная скарынка на вадзе: *суто́н* м. – Пух, Стол., Жытк. (ЛАБНГ, ТС), *сыто́н* м., *суто́нь* м. – Стол., Жытк. (ТС), *сці́н* м. – Драг. (НЛ), *сцю́н* м. – Бяроз. (ЛАБНГ), *шаро́ш* м. – Валож., Іўеў. (ЛАБНГ), *шарашо́к* м. – Касц. (ЛАБНГ), *шары́ш* м. – Брэсц. (НЛ), *шаро́сік* м. – Маст. (ЛАБНГ), *шэ́рах* м. – Кобр. (СНМ), *зы́ба* ж. ‘тонкі пласт ільду, які прагінаецца пад нагамі, але не правальваецца’ – Гродз. (Цыхун).

Заледзянелая ў час сцёку вада, лядзяш: *лядзя́ш* м., *ледзяшы́* мн. – Чэрв. (СПЗБ), *лядзя́шка* ж., *лядзя́шкі* мн. – Шум. (ЛАБНГ), *лядзя́к* м., *ледзякі́* мн. – Мёр. (ЛАБНГ), *ляда́к* м., *ледакі́* мн. – Паст., Астр. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз.), *лядні́к* м., *леднікі́* мн. – Сморг. (СПЗБ), *ляду́нка* ж. – Кругл. (ЖНС), *кры́гі* мн. – Мсцісл. (ЛАБНГ), *мярзля́к* м., *мерзлякі́* мн. – Сморг., Стаўб., Дзятл. (СПЗБ, СЦБ, Мат. Гродз.), *цяпля́к* м., *цеплякі́* мн. – Уздз. (ЛАБНГ), *сасу́лька* ж., *сасу́лькі* мн. – паўн.-усх. д., Слуцк. р., Гом. р., Мін., Кір., Бабр., Гродз., Навагр., Карэл., Слон., Бяроз., Кам., Стол., Латгал. р., Бела-

стоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *сасы́лька* ж., *сасы́льки* мн. — Гарад. (ЛАБНГ), *сасо́лька* ж., *сасо́льки* мн. — Арш. (ЛАБНГ), *пасысу́лька* ж., *пасысу́льки* мн. — Бераст. (ЛАБНГ), *сусу́лька* ж., *сусу́льки* мн. — Касц., Рэч. (ЛАБНГ), *сусо́лька* ж., *сусо́льки* мн. — Маг. р., усх.-маг. р., Гом. р. (ЛАБНГ, 3 нар. сл., Насовіч), *су́салка* ж., *су́салкі* мн. — Петр. (ЛАБНГ), *сусо́йка* ж., *сусо́йки* мн. — Гарад. (ЛАБНГ), *со́йка* ж., *со́йки* мн. — Беш. (НС), *со́ска* ж., *со́скі* мн. — Беш., Докш. (ЛАБНГ), *со́слі* мн. — Беш. (НС), *су́сла* ж., *суслы́* мн. — Бых., Клім., Жытк. (ЛАБНГ, ТС), *су́слик* м., *су́сликі* мн. — Круп., Дзятл., Люб., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз.), *суся́к* м., *сусякі́* мн. — Віл., Дзятл. (ЛАБНГ, СПЗБ), *сіслю́к* м., *сіслюкі́* мн. — Чашн. (ЛАБНГ), *со́пель* (*су́пель*) м. — Бяроз. (ЛАБНГ), *сапе́ль* (*супе́ль*) м. — Івац., Кобр., Драг., Стол. (ЛАБНГ, НС, ЛП, СНМ), *со́плі* мн. — зах. з., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., СНМ), *саплі́* мн. — зах.-пал. г. (за выключэннем заходняй часткі), Верхнядзв., Мёр., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНС), *сэ́пель* м. — Навагр. (ЖС), *сэ́паль* м. — Гродз. (ЖНС), *сэ́плі* мн. — Смarg., Карэл. (СПЗБ), *сапля́к* м., *саплякі́* мн. — зах. з., Асіп., Старадарож., Лельч., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖС, НЛ, СНМ), *шапля́к* м., *шаплякі́* мн. — Пух. (ЛАБНГ), *салапе́йка* ж., *салапе́йки* мн. — Лун. (ЛАБНГ), *смарка́ч* м., *смаркачы́* мн. — Дзятл., Бяроз. (ЛАБНГ), *сакра́к* м., *сакракі́* мн. — Люб. (ЛАБНГ, СПЗБ), *су́крак* м., *сукракі́* мн. — Люб., Рэч. (ЛАБНГ, СПЗБ), *сліза́к* м., *слізакі́* мн. — Мядз. (СПЗБ), *сікяры́* мн. — Лід. (Сл. Гродз.), *цу́рка* ж., *цу́ркі* мн. — Бярэз., Чэрв., Кір., Нараўл., Малар. (ЛАБНГ, СПЗБ, НЛ), *цура́к* м., *цуракі́* мн. — Раг. (СПЗБ), *цу́рыкі* мн. — Раг. (ЛАБНГ), *цырбу́ль* м., *цырбулі́* мн. — Лаг. (Варлыга), *цыру́балка* ж., *цыру́балкі* мн. — Віл., Чэрв., Асіп., Ельск. (ЛАБНГ, СПЗБ), *цуру́балка* ж., *цуру́балкі* мн. — Нараўл. (ЛАБНГ), *цару́балка* ж., *цару́балкі* мн. — Глыб. (ЛАБНГ), *брызгу́ль* м., *брызгулі́* мн. — Шчуч. (Сл. Гродз., 3 нар. сл.), *бу́рбалка* ж., *бу́рбалкі* мн. — Мёр. (ЛАБНГ), *капяжы́* мн. — Люб., Лун., Петр., Нараўл. (ЛАБНГ), *кра́плі* мн. — Мядз., Дубр. (ЛАБНГ), *зы́залка* ж., *зы́залкі* мн. — Карм. (Мат. Гом.), *стрэ́лка* ж., *стрэ́лкі* мн. — Чэрв. р., Іўеў., Нясв.,

Слон., Слуцк., Саліг., Лях., Бабр., Гл., Жлоб., Светлагор., Калінк. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., Шатэрнік), *дўдка* ж., *дўдкі* мн. — Глыб. (ЛАБНГ), *свэчка* ж., *свэчкі* мн. — Кобр. (ЛАБНГ, ЖНшС), *пікі* мн., *пігі* мн. — Карэл. (ЛАБНГ), *пўцік* м., *пўцікі* мн. — Верхнядзв., Ушацк. (ЛАБНГ, НЛ), *цыцка* ж., *цыцкі* мн. — Воран., Навагр. (ЛАБНГ, 3 нар. сл.), *цыплік* м., *цыплікі* мн. — Лід., Маст. (ЛАБНГ, СПЗБ), *цапляк* м., *цаплякі* мн. — Уздз. (СПЗБ), *стрэхі* мн. — Рэч., Малар. (ЛАБНГ, НЛ), *страпéннік* м., *страпéннікі* мн. — Акц. (ЛАБНГ).

Ільдзіна на рацэ, на возеры: *кры́га* ж. — паўдн.-зах. д., сярэд.-бел. г., зах.-пал. г., Маг. р., Беластоц. р., спарадычна паўн. р. і ўсх.-маг. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Маг. Гродз., Маг. Гом., ЖНшС, Каспяровіч, Насовіч, Шатэрнік), *скры́га* ж. — Мёр., Леп., Барыс., Лаг., Віл., Валож., Асіп. (ЛАБНГ, СПЗБ, Варлыга), *кра́га* ж. — Гарад. (ЛАБНГ), *крыжні́ца* ж. — Пол., Беш. (ЛАБНГ, Каспяровіч, Станкевіч), *ільдзі́на* ж. — Рас., Беш., Дубр., Круп., Барыс. (ЛАБНГ), *льдзі́на* ж. — Брасл., Пол., Лёзн., Дубр., Гор., Маг., Лаг., Бярэз., Кам., Пін. (ЛАБНГ), *лядзі́на* ж. — Паст., Карэл., Пух., Крыч., Старадарож., Акц., Капатк., Лельч., Бяроз., Івац. (ЛАБНГ), *лядзя́нка* ж. — Леп. (ЛАБНГ), *ляда́к* м. — Паст. (ЛАБНГ), *глы́за* ж. — Карэл. (Сл. Гродз.), *глы́ба* ж. — Барыс. (ЛАБНГ), *плясні́ца* ж. — Віц. (ЛАБНГ), *плясні́ца* ж. — Гом. (Мат. Гом.), *ікра́* ж. — Гродз. (ЛАБНГ), *бры́ла* ж. ‘ільдзіны на рацэ перад яе замярзаннем’ — Гродз. (Сл. Гродз.);

вялікая крыга: *пліта́* ж. — Лёзн. (ЛАБНГ), *бурла́шкі* мн. — Гродз. (Сл. Гродз.), *забо́і* мн. — Навагр. (СПЗБ).

Рух лёду па цячэнню ракі вясной (у час раставання) ці ўвосень (перад ледаставам): *ледахо́д* м. — усх.-маг. р. (Бялькевіч).

Дробны крохкі лёд ў выглядзе кашападобнай масы, які ідзе перад ледаставам або ў час вясновага крыгаходу: *шаро́ш* м. — Валож., Іўеў., Навагр., Стаўб., Уздз., Капыл., Буда-Каш., Пін. (ЛАБНГ, СПЗБ), *шо́раш* м. — Смален. р.

(Дабравольскі), *шарáш* м. — Чач. (ЛАБНГ), *шары́ш* м. — Гл. (ЛАБНГ), *шарэ́ш* м. — Іўеў., Чэрык., Касц., Асіп., Саліг., Жлоб., Ветк., Лельч., Лун., Стол. (ЛАБНГ, ТС, Сл. Гродз.), *шэ́раш* м. — Верхнядзв., Шарк., Валож, Клім., Слаўг., Ветк., Стол. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС), *шарашэй* м. — Бяроз., Іван., Стол. (ЛАБНГ, НЛ), *шарашо́р* м. — Нясв., Баран. (ЛАБНГ, СПЗБ), *шаро́с* м. — Гродз., Лід., Маст., Дзятл. (ЛАБНГ, СПЗБ), *шару́с* м. — Маст. (СПЗБ), *шэ́рах* м. — Карм., Пін., Кобр. (ЛАБНГ), *заішэ́рхлы лёд* — Драг. (ЛАБНГ), *шо́рах* м. — Беластоц. р. (СПЗБ), *шо́рань* ж. — Паст. (СПЗБ), *шарэ́нь* м. і ж. — Петр. (ЛАБНГ), *шэ́рань* м. і ж. — Рэч. (ЛАБНГ), *шэ́рхань* м. і ж. — Чав. (ЛАБНГ), *шро́ні* мн. — Гродз. (Сл. Гродз.), *шэ́расць* ж. — Глыб., Віл., Бял. (ЛАБНГ, СПЗБ), *шэ́рась* ж. — Віл., Тал., Бых. (ЛАБНГ), *шэ́га* ж. — Дубр., Арш., Мсцісл., Навагр., Кір., Лельч. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *шурэ́га* ж. — Астр. (ЛАБНГ), *ільдзі́нкі* мн. — Ушацк., Пух., Касц., Хоц., Светлагор. (ЛАБНГ), *ільдзі́начкі* мн. — Пол. (ЛАБНГ), *ільдзі́на* ж. — Сен. (ЛАБНГ), *льдзі́нкі* мн. — Гарад., Краснап. (ЛАБНГ), *лядзі́нкі* мн. — Ушацк., Чашн., Лаг., Барыс., Асіп., Лях., Івац., Нараўл. (ЛАБНГ), *лядзі́нка* ж. — Рас., Дзятл. (ЛАБНГ), *лядзя́нкі* мн., *лядзя́начкі* мн. — Слуцк. (ЛАБНГ), *лядзя́нка* ж. — Дзятл. (ЛАБНГ), *ляды́шкі* мн., *ледышы́* мн. — Асіп. (ЛАБНГ), *ледзяшы́* мн. — Мін., Чэрв. (ЛАБНГ), *лядзя́ш* м. — Чэрв. (ЛАБНГ), *ледзякі́* мн. — Лаг. (ЛАБНГ), *ледзячкі́* мн. — Маладз. (ЛАБНГ), *леднячкі́* мн. — Паст. (ЛАБНГ), *лядо́к* м. — Ушацк., Бабр. (ЛАБНГ), *лёд* м. — Гарад., Барыс., Круп., Бярэз., Кругл., Шкл., Ашм., Воран., Карэл., Дзярж., Гродз., Бераст., Зэльв., Слон., Ваўк., Люб., Старадарож., Пруж., Кам., Малар., Лельч., Светлагор., Хойн., Рэч. (ЛАБНГ), *наледзь* ж. — Івац. (ЛАБНГ), *верхалёдзі́ца* ж. — Кобр. (ЛАБНГ), *кры́гі* мн. — Бяроз., Добр., Лоеў. (ЛАБНГ), *кры́га* ж. — Раг., Рэч. (ЛАБНГ), *кры́жскі* мн. — Чэрык. (ЛАБНГ), *крыжні́цы* мн. — Беш. (ЛАБНГ), *скры́жніцы* мн., *скрыжсальні́цы* мн. — Верхнядзв. (ЛАБНГ, СПЗБ), *сняжні́ца* ж. — Віц., Паст., Докш., Бял. (ЛАБНГ, СПЗБ), *бры́ла* ж. — Гродз., Шчуч. (ЛАБНГ), *шатва́* ж. — Жытк. (ЖС), *сцён* м. — Бяроз., Кобр., Драг.

(ЛАБНГ), *сутон* м. — Маз. (ЛАБНГ), *сытон* м. — Люб. (ЛАБНГ), *сцяклёц* м. — Слуцк. (ЛАБНГ), *крыстальчыкі* мн. — Клім. (ЛАБНГ), *драбкі* мн. — Нараўл. (ЛАБНГ), *місурня* ж. — Маг. (ЛАБНГ), *шына* ж. — Акц. (ЛАБНГ), *іскра* ж. — Рэч. (ЛАБНГ), *кра* ж. — Гродз. (СПЗБ), *бугаркі* мн. — Шум. (ЛАБНГ), *бугры* мн. — Ганц. (ЛАБНГ), *бугрысты лёд* — Шум. (ЛАБНГ), *ласіцы* мн. — Лун. (ЛАБНГ, Шаталава), *палойчык* м. — Ельск. (ЛАБНГ).

Лужына

Запоўненае дажджавой ці талай вадой паглыбленне на паверхні зямлі.

лужына ж. — Віц. р., Брасл., Глыб., Віл., Сморг., Воран., Чэрв., Вілен. р., Латгал. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., Каспяровіч, Станкевіч), *лужынка* ж. памянш. — Воран. (СПЗБ), *лужана* ж. — Зэльв. (СПЗБ), *лужа* ж. — Паст., Глыб., Лід., Навагр., Драг., Калінк., Вілен. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., Станкевіч), *лужка* ж. памянш. — Калінк. (СПЗБ), *калужа* ж. — Іўеў., Гродз. (СПЗБ), *калюга* ж. — Віц. р., Мядз., Бял., Карэл., Свісл., Карм., Чач., Ветк., Лоеў., Маз., Петр., Жытк., Стол., зах.-бран. р. (СПЗБ, СЦБ, Мат. Гом., Н. сл.-сць, Нар. скарбы, Каспяровіч, Растаргуеў, Яўсееў), *калюжа* ж. — Браг., Петр., Хойн., Лоеў., зах.-бран. р. (Мат. Гом., Растаргуеў), *калюжка* ж. памянш. — зах.-бран. р. (Растаргуеў), *калюжына* ж. — Віц. р., Сморг., Баран., Рэч. (СПЗБ, Мат. Гом., Каспяровіч), *калужына* ж. — Браг. (Мат. Гом.), *луміна* ж. — Сен. (Каспяровіч, Станкевіч), *вымавіна* ж. — Шчуч. (Сл. Гродз.), *мачула* ж. — Стаўб. (СЦБ), *дула* ж. — Сен. (Каспяровіч), *зажор* м. — Жлоб., Лоеў. (Мат. Гом.), *байора* ж. — Свісл. (Мат. Гродз.), *растайка* ж. ‘лужына з расталага снегу’ — Кобр. (СНМ).

Макрата, макрэча

Сырасць; пераважна дажджлівае надвор’е.

макратá ж. – Астр., Смарг., Лаг. (СПЗБ, Мат. Гродз., Варлыга), *макрóта* ж. – Жытк. (Мат. Гом.), *макраці́на* ж. – Гродз. (ЖНС), *макрэ́ча* ж. – Ваўк., Лях., Ганц. (СПЗБ), *макратэ́ча* ж. – Кобр. (ЖС), *макрачэ́ча* ж. – Дзятл. (СПЗБ), *мо́краць* ж. – Паст., Ашм. (СПЗБ), *макра́дзь* ж. – Чач. (Мат. Гом.), *макра́йць* ж. – Паст. (СПЗБ), *макры́яць* ж. – Мядз. (Н. сл.-сць), *макрадзі́на* ж. – Беластоц. р. (СПЗБ), *макраддзё́* н. – Ветк. (Мат. Гом.), *макры́ня* ж. – Ашм. (СПЗБ), *макры́на* ж. – Віл. (СПЗБ), *макрэ́нь* ж. – зах.-бран. р. (Растаргуеў), *мо́крае надво́р'е* – мясц. (Станкевіч), *моч* ж. – Ганц., Жытк. (СПЗБ, ТС), *мо́ча* ж. – усх.-маг. р., Зэльв. (СРЛГ, ЖС, Н. сл.-сць, Бялькевіч), *мача́* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *мачу́ля* ж. – Дзятл. (СРЛГ), *ві́льгаць* ж. – Беш., Воран., Шчуч., Вілен. р. (СПЗБ, Каспяровіч, Насовіч), *вільго́ць* ж. – Пруж. (СПЗБ), *во́лкасць* ж., *валкава́тасць* ж. – мясц. (Насовіч), *сы́расць* ж. – Брасл., Паст., Пруж., Жытк. (СПЗБ, ТС), *сырня́г* м. – Слон. (Сл. Гродз.), *дажджэ́віца* ж. – Зэльв. (Сл. Гродз.), *дажджэ́віца* ж. – Слуцк. (ЖНШС), *хля́ба* ж. – мясц. (Насовіч), *пля́га* ж. – Карэл. (ЖС), *пры́ляга* ж. – Люб. (Нар. скарбы), *шлепа́ніна* ж. – Мёр. (Н. сл.-сць), *кі́слая паго́да* – пал. р. (ЛП), *гна́янка* ж. ‘працяглы перыяд дажджоў і макрэчы’ – Кобр. (ЖНШС), *вялі́кі до́ждж* ‘працяглы летні перыяд дажджоў і макрэчы’ – Астр. (Мат. Гродз.), *перамо́чка* ж. ‘дажджлівы, мокры перыяд, які надышоў услед за засухай’ – Смален. р. (Дабравольскі), *мо́крае ле́та* ‘лета даждлівае’ – Лаг. (Варлыга), *мо́кры год* ‘год, калі выпадае многа дажджоў’ – Мядз. (Мат. мін.-мал.).

Маланка

Разрад атмасфернай электрычнасці ў паветры, звычайна ў выглядзе яркай звлістай лініі.

мала́нка ж. – асн. мас. г., Кам., Драг., Пін., Лун. (ДАБМ, СПЗБ, Мат. Гродз., ЖС, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік), *ма́ланка* ж. – Бых., Рэч. (ДАБМ), *маланка́* ж. – Люб., Саліг., Жытк. (ДАБМ), *маля́нка* ж. – Ганц. (СПЗБ), *мало́нка* ж. –

Светлагор. (ДАБМ), *мо́лан* ж. — Гарад. (ДАБМ), *мо́лань* ж. — Верхнядзв. (СПЗБ), *мо́лна* ж. — Дзярж., Дзятл., Пін. (ДАБМ), *малáння* ж. — спарадычна паўн. р., Бярэз., Карм. (ДАБМ, Мат. Гом., ЖНшС, Станкевіч), *малы́ння* ж. — Хоц. (ДАБМ), *малання́* ж. — паўн.-усх. д. (пераважна ў межах паўн. р.), Віл., Бярэз., Стаўб., зах.-бран. р. (ДАБМ, СПЗБ, СЦБ, ЖНС, Растаргуеў), *ма́лання* ж. — Гарад., Пол., Леп. (ДАБМ), *мало́ння* ж. — Лоеў. (Янкова), *мо́лання* ж. — Віц. р., Пол., Глыб., Гом. (ДАБМ, СПЗБ, Насовіч), *маладня́* ж. — віц.-маг. г. (пераважна ў межах усх.-маг. р.), Барыс., Круп., Сма-лен. р., зах.-бран. р. (ДАБМ, СПЗБ, Дабравольскі, Насовіч, Растаргуеў, Юрчанка), *мала́йня* ж. — Чач. (Мат. Гом.), *мо́лнія* ж. — спарадычна ўсх. з., Брасл., Сморг., Стаўб., Брэсц., Кобр., Стол., Смален. р. (ДАБМ, ЖНшС, Дабравольскі, Янкова), *бліскаві́ца* ж. — паўн.-зах. з., паўдн. р., спарадычна гродз.-бар. г. і Бярэз. р., Віц., Сен., Чашн., Арш., Гор., Мсцісл., Клім., Бых., Чач., Беластоц. р. (ДАБМ, СПЗБ, Варлыга, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч), *вліскаві́ца* ж. — Брасл. (ДАБМ), *блыскаві́ца* ж. — Брасл., Глыб., Астр., Ашм., Лід., Гродз., Шчуч., Ваўк. (ДАБМ), *блі́скаві́ца* ж. — паўдн. р., Гродз. р., Сморг., Воран., Чэрв., Пух. (ДАБМ, Мат. Гродз., ЛП, Шатэрнік), *блы́скаві́ца* ж. — Воран., Лід. (ДАБМ, Мат. Гродз.), *бліска́віца* ж. — Стол., Лельч. (ДАБМ), *блі́скаўка* ж. — Пух., Пруж., Кобр., Ветк., Рэч., Смален. р. (ДАБМ, СПЗБ, Дабравольскі, Станкевіч), *бліска́ўка* ж. — мясц. (Насовіч), *блі́скала* ж. — Слуцк. (ДАБМ), *бліско́ты* мн. — Пін., Лун. (ДАБМ), *бліскáнне* н. — Кам., Кобр. (ДАБМ), *бліско́це* н. — Брэсц., Кобр. (ДАБМ), *блішчúк* м. — Воран. (СПЗБ), *блімя́нне* н. — Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *скала́* ж. — Капатк. (ДАБМ), *зі́хаві́ца* ж. — Нараўл., Браг., Хойн. (ДАБМ, Мат. Гом.), *сіхатня́* ж. — Кам. (ДСБ), *мі́гаві́ца* ж. — Стол. (ДАБМ), *мі́гаўка* ж. — Драг. (ДАБМ), *маргаві́ца* ж. — Лоеў. (ДАБМ, Янкова), *зарні́ца* ж. — Віц. р., Лаг., Пух., Рэч., Смален. р. (СПЗБ, СЦБ, Мат. Гом., Дабравольскі, Каспяровіч), *рдза* ж. — Брасл. (ДАБМ), *пяру́н* м. — Брасл., Паст., Беш., Сморг., Ашм., Астр., Чэрв., Пух., Астр., Воран.,

Навагр., Гродз., Вілен. р., Беластоц. р., Смален. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., Дабравольскі, Каспяровіч, Шатэрнік), *пéрун* м. – Воран., Чэрв., Пух., Старадарож. (СПЗБ), *грам* м. – Пух. (СПЗБ), *пўга* ж. – Браг. (Мат. Гом.), *сухавéя* ж. ‘летняя начная маланка без грому’ – Хоц. (Мат. Маг.), *сухáя малáння* ‘маланка без дажджу’ – Верхнядзв. (СПЗБ).

Мароз, сцюжа

Надзвычай халоднае надвор’е з тэмпературай паветра ніжэй за нуль.

марóз м. – усх.-маг. р., Чэрв. р., Глыб., Мсцісл., Ашм., Стаўб., Гродз., Навагр., Зэльв., Ваўк., Смален. р., зах.-бран. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., Бялькевіч, Дабравольскі, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік, Юрчанка), *марóзчык* м. памянш. – Рэч. (НС), *марóзы* мн. – Кобр. (ЖНШС), *марóзанькі* мн. памянш. – зах.-бран. р. (Растаргуеў), *сцjóжа* ж. – Пол., Паст., Чашн., Лоеў. (ДАБМ, СПЗБ, Каспяровіч, Станкевіч, Янкова), *стўжа* ж. – усх.-маг. р., Чэрв. р., Мядз., Віл., Стол. (СПЗБ, ТС, Бялькевіч, Насовіч, Шатэрнік), *сцї́жа* ж. – Паст. (СПЗБ), *сцjóдзіна* ж. – Смарг. (Сл. Гродз.), *сцюдзёнае надвор’е* – Пол. (ДАБМ), *стыдзь* ж., *стыль* ж. – Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *зі́мнік* м. – Карэл. (Сл. Гродз.), *халадэ́ча* ж. – Лаг., Бял. (Варлыга, Яўсееў), *халаднё́ча* ж. – зах.-бран. р. (Растаргуеў), *халадні́ца* ж. – Лоеў. (Янкова), *пьякельні́ца* ж. – Мядз. (ЖС), *кі́пень* м. – Пін. (ДСБ), *трыску́ць* ж. – Свісл. (Сл. Гродз.), *зjóзька* м. дзіц., *зюзjóк* м. дзіц. – усх.-маг. р. (Бялькевіч, Станкевіч), *адзі́мак* м. ‘мароз, які здараецца пасля цёплых дзён на пачатку вясны’ – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *вярбі́ч* м. ‘мароз, які здараецца напярэдадні вербнай нядзелі’ – мясц. (Насовіч), *ра́нішнік* м. ‘майскі мароз’ – Лід. (Сл. Гродз.), *злóсная зіма́* ‘надвор’е зімой з няспыннымі маразамі і мяцеліцамі’ – Лаг. (Варлыга);

мароз з туманам: *шэ́ран* м. – Люб. (ЖНШС), *шэ́раш* м. – Мёр. (ЖНС);

моцны мароз: *маразішча* м. — спарадычна асн. мас. г., Жаб., Ивац. (ЛАБНГ, СПЗБ), *марóзішча* м. — Ушацк., Паст., Докш., Арш., Тал., Барыс., Чэрв., Чач., Нараўл., Стол. (ЛАБНГ), *маразі́ска* м. і н. — паўн.-зах. з., зах.-пал. г. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *марóзіска* м. і н. — Зэльв., Бяроз., Иван. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *маразі́на* м. — Лаг. (ЛАБНГ), *маразі́на* м. — Навагр. (ЛАБНГ), *маразі́юга* м. — Глыб. (ЛАБНГ, СПЗБ), *маразі́юган* м. — Мсцісл. (ЛАБНГ, Юрчанка), *маразі́яка* м. — Мсцісл., Хоц., Пух. (СЦБ, Мат. Маг., Юрчанка), *маразі́янка* ж. — Карэл. (Сл. Гродз.), *пяркун* м. — Мсцісл., Клім., Лід., Жлоб., Смален. р. (ЛАБНГ, Сл. Гродз., ЖС, Дабравольскі, Юрчанка), *кяркун* м., *кпкун* м. — Мсцісл. (Юрчанка), *кпнець* м., *іскацень* м. — Стол. (ТС), *скалюк* м. — Мёр. (ЛАБНГ), *склюд* м. — Верхнядзв. (Шаталава), *траскун* м. — Мёр., Люб. (ЛАБНГ, ЖНС), *зыр* м. — Дзярж. (ЛАБНГ), *галашчок* м. — Бял., Пух. (Мат. дыял. сл., Шатэрнік), *халадзёчына* ж. — Лід. (ЛАБНГ);

лёгкія марозы, звычайна ранішнія, увосень і вясной: *замаразкі* мн. — Лаг. (Варлыга, Станкевіч), *замаразак* м. — Стол. (ТС), *замаразка* ж. — Брасл. (СПЗБ), *замарóзкі* мн. — Мёр. (ЖНС), *замараз* м. — Пух. (Мат. мін.-мал.), *прымаразкі* мн. — Брасл., Стаўб., Навагр., Ваўк., Жытк., зах.-бран. р. (СПЗБ, ТС, 3 нар. сл., Н. сл.-сць, Растаргуеў), *прымаразак* м. — Чэрв. р., зах.-бран. р. (Растаргуеў, Шатэрнік), *пшымаразі́ячак* м. — Астр. (Н. сл.-сць), *прызёмкі* мн. — Іўеў. (СПЗБ), *цяплік* м., *цяпляк* м. — мясц. (Насовіч), *бёлы марóз* ‘замаразкі, пры якіх паверхня зямлі, раслін, прадметаў пакрываецца інеем’ — Драг. (3 нар. сл.), *цяпляк* (*ціпляк*) м. ‘замаразкі на глебе’ — Бых. (Мат. дыял. сл.).

Месяц

Нябеснае цела, якое з’яўляецца спадарожнікам Зямлі і свеціць адбітым сонечным святлом.

мёсяц м. — агульн., Вілен. р., Смален. р., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, Мат. Гродз., Каспяровіч, Растаргуеў, Шатэрнік), *мёсячык* м. памянш. — Чэрв. р., Віл., Маг., Лід.,

Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шатэрнік), *мэсячак* м. памянш. — Бярэз. (ЛАБНГ), *месяц* м. — мясц. (Станкевіч), *мэсік* м., *мэсічак* м. памянш.— усх.-маг. р. (ЛАБНГ, Насовіч, Станкевіч), *мэсячка* м. і ж. — паўдн.-усх. з., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Мат. Гом., Нар. сл.-сць, Растаргуеў), *лунá* ж. — паўн. р., Віл., Барыс., Круп., Бярэз., Гор., Бых., Калінк., Браг. (ЛАБНГ, СПЗБ), *лунія* ж. — Мёр. (ЛАБНГ), *туляч* м. — Смарг. (Сл. Гродз.), *вятóх* м. — Рас. (Шаталава);

маладзік: *маладзі́к* м., *маладзічо́к* м. памянш. — агульн., Вілен. р., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ЖНшС, Нар. сл., Каспяровіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік), *маладзэ́нец* м. — Латгал. р. (СПЗБ), *малады́ мэ́сяц* — зах.-пал. г., Карэл., Слон., Ваўк., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНшС), *малады́ мэ́сячак* — Ваўк. (ЛАБНГ), *но́вы мэ́сячык* — Гродз., Бераст. (ЛАБНГ), *но́венькі мэ́сяц* — Маз. (ЛАБНГ), *ве́тах* м. — Бял. (Яўсееў), *вятóх* м. — Шкл. (Н. сл.-сць), *ве-ташо́к* м. памянш. — Мсцісл., Шкл., Бял. (НС, Н. сл.-сць, Юрчанка), *сярпо́к* м. — Вілен. р. (СПЗБ), *разжо́к* м. — Раг. (Мат. Гом.);

месяц у пачатку другой чвэрці: *падпо́ўня* ж. — Ашм., Валож., Гродз., Дзятл., Стаўб., Чэрв., Акц., Рэч., Нараўл., Лоеў. (ЛАБНГ, СПЗБ), *падпо́ўна* ж. — Мядз., Віл., Лаг., Чашн., Валож., Іўеў., Капыл., Карм., Калінк., Добр. (ЛАБНГ, СПЗБ), *падпо́ўная* ж. — Маладз., Барыс., Дзярж., Бых., Буда-Каш. (ЛАБНГ), *падпо́ўнае* н. — Барыс., Валож., Люб., Гл., Петр., Ельск. (ЛАБНГ, Насовіч), *падпо́ўняе* н. — Дзятл. (СПЗБ), *падпо́ўныя* мн. — Леп., Клім. (ЛАБНГ), *падпо́ўнік* м. — Пух., Асіп., Слуцк. (ЛАБНГ, СЦБ), *падпо́ўнічак* м. — Старадарож. (ЛАБНГ), *перадпо́ўнік* м. — Пух. (СЦБ), *по́ўнік* м., *по́ўня* ж. — Пух., Чэрв. (Шатэрнік), *пало́ва* ж. — Лаг., Воран., Маст., Клім., Бабр., Рэч., Гом. (ЛАБНГ), *палаві́на* ж. — Ушацк., Віц., Лаг., Тал., Бярэз., Маг., Мсцісл., Слаўг., Касц., Хоц., Жлоб., Стаўб., Нясв., Слуцк., Баран., Лях., Стол. (ЛАБНГ), *палаві́нка* ж. — Бярэз., Воран. (ЛАБНГ), *палаві́на мэ́сяца* — зах.-пал. г., Маз., Навагр., Зэльв., Слон. (ЛАБНГ, ЖНшС), *палаві́на маладзі́ка* — Верхнядзв., Бял., Краснап., Лід., Лун. (ЛАБНГ), *паў-*

мэсяца н. – Нясв., Пруж. (ЛАБНГ), *паўмэсячыка* н. – Гродз. (ЛАБНГ), *нягóдлівы мэсяц* – Драг. (СНМ);

поўня: *поўня* ж. і н. – цэнтр. з., зах.-пал. г., Шум., Касц., Лельч., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., ЛП, Нар. скарбы, ЖНШС, Станкевіч), *упоўня* ж. і н. – Стаўб. (ЛАБНГ), *пэ́льня* (*пэ́лня*) ж. – Ашм., Іўеў., Воран., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз.), *поўна* ж. і н. – Лаг., Круп., Тал., Мсцісл., Маг., Бярэз., Валож., Стаўб., Капыл., Лях., Стол., Калінк., Рэч., Чач. (ЛАБНГ, СПЗБ), *упоўна* ж. і н. – Стаўб. (ЛАБНГ), *поўне* н. – Баран. (ЛАБНГ, СПЗБ), *падпоўне* н. – Лоеў. (Янкова), *падпэўне* н. – Гродз. (Мат. Гродз.), *пэ́льне* н. – Бераст. (ЛАБНГ), *поўняе* н. – Лоеў. (Янкова), *поўнае* н. – Валож., Барыс., Бых., Раг. (ЛАБНГ, Насовіч, Станкевіч), *поўная* ж. – Сморг., Віл. (СПЗБ), *поўныя* мн. – Беш., Докш., Сен., Чашн., Дубр., Леп., Барыс., Бярэз., Бял., Бых., Слаўг., Чэрык., Бабр., Сморг., Люб. (ЛАБНГ), *поўната* ж. – паўн. р., Мсцісл., Латгал. р., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНС, Н. сл.-сць, Каспяровіч, Станкевіч), *паўната́ (мэсяца)* ж. – Лоеў., Смален. р. (Дабравольскі, Янкова), *поўнатка* ж. – Шум. (СПЗБ), *поўнік* м. – Пух., Асіп., Слуцк., Саліг., Добр., Буда-Каш., Раг. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гом., Станкевіч), *поўнічак* м. – Старадарож. (ЛАБНГ), *поўны мэсяц* – Докш., Віл., Воран., Іўеў., Карэл., Маст., Гродз., Стаўб., Мін., Саліг., Ганц., Пруж., Драг., Бярэз., Лун., Лельч., Маз., Лоеў., Клім., Чав., Мсцісл. (ЛАБНГ, СПЗБ), *цэ́лы мэсяц* – Слон., Брэсц. (ЛАБНГ), *кру́глы мэсяц* – Гродз., Зэльв. (ЛАБНГ), *стары́к* м. – Бярэз., Лун., Лоеў. (ДСБ, Шаталава, Янкова), *гні́лец* м. – Пін. (НЛ), *планэ́та* ж. – Вілен. р. (СПЗБ);

мэсяц у пачатку апошняй чвэрці: *вято́х* м. – Верхнедзв., Глыб., Беш., Сен., Віц., Шум., Леп., Дубр., Гор., Віл., Сморг., Ашм., Валож., Смален. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч), *вято́к* м. – Слаўг. (ЛАБНГ), *віта́х* м. – Віл. (СПЗБ), *вё́тах* м. – Віц. р., Лаг., Маладз., Іўеў. (СПЗБ, Варлыга, Каспяровіч, Станкевіч), *вё́тах* м. – Віц. р., Іўеў., Лід. (ЛАБНГ, СПЗБ, Каспяровіч), *веташо́к* м. – паўн.-усх. д., спарадычна сярэд.-бел. г., Сма-

лен. р. (ЛАБНГ, НС, Варлыга, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч), *стары́к* м. – паўдн.-усх. з., Чэрв., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, НЛ), *старычо́к* м. – Чэрв., Добр., Лоеў. (ЛАБНГ), *стары́* м. – Стол., Лельч., Нараўл. (ЛАБНГ), *стары́ ме́сяц* – Смarg., Гродз., Дзятл., Капыл., Ганц., Брэсц., Бяроз., Стол., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *стары́ ме́сячык* – Гродз. (ЛАБНГ), *стары́ маладзі́к* – Ивац. (ЛАБНГ), *чарне́ц* м. – Ивац. (ЛАБНГ, НС), *гніле́ц* м. – Асіп. (ЛАБНГ), *сярпо́к* м. – Ашм., Воран. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *схадо́к* м. – Шкл., Чав., Бых., Слаўг. (ЛАБНГ), *споўната* ж. – Латгал. р. (СПЗБ).

Чвэрць месячнага перыяду: *квáдра* ж. – Віц. р., Чэрв. р., Смarg., Іўеў., Кобр., Стол., Жытк. (СПЗБ, ТС, СНМ, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік), *квáтарга* ж. – Гарад. (НЛ), *зме́на* ж. – Віл. (СПЗБ, Насовіч, Станкевіч), *змя́ны* мн. – Іўеў., Гродз. (СПЗБ, Цыхун);

першая фаза Месяца: *малады́я дні* – Пруж. (СПЗБ), *настаццё* н. – Зэльв., Баран., зах.-бран. р. (СПЗБ, ЖС, Растаргуеў), *пачáтак* м. – Шчуч. (ЛАБНГ), *пéршая квáдра* – Мядз., Бераст., Пруж. (ЛАБНГ), *пéрвая квáдра* – Шкл., Добр., Хойн. (ЛАБНГ), *пéрвы́й квáдра* – Арш. (ЛАБНГ);

другая фаза Месяца: *перакрóй (малады́)* – Капыл. (ЛАБНГ), *перакрóй (маладзі́ка)* – Лоеў. (ЛАБНГ), *сярэ́дзіна* ж. – Шчуч. (ЛАБНГ), *друга́я зме́на* – Віл. (ЛАБНГ), *друга́я квáдра* – Паст., Ашм., Смarg., Мядз., Іўеў., Ваўк., Уздз., Мін., Пух., Чэрв., Бярэз., Мсцісл., Слаўг., Чач., Добр., Светлагор., Хойн., Лун. (ЛАБНГ), *друга́ квáдра* – Ивац. (ЛАБНГ), *утара́я (втарáя) квáдра* – Беш., Сен., Шкл. (ЛАБНГ), *друга́ чэ́цверць* – Ушацк. (ЛАБНГ);

трэцяя фаза Месяца: *трэ́цяя нядзе́ля* – Пух. (ЖС), *трэ́йцяя нядзе́ля* – Стаўб. (3 нар. сл.), *лу́ннае ця́чэ́нне* – Смален. р. (Дабравольскі), *сход* м. – Сен. (Каспяровіч);

пачатак трэцяй фазы Месяца: *ру́шанне* н. – Чэрв., Ганц., Лоеў. (СПЗБ, Янкова), *рушэ́нне* н. – Лун. (Шаталава);

апошняя фаза Месяца: *сход* м. – Маг. р., усх.-маг. р., Гом. р., зах.-бран. р., спарадычна паўн. р., Ашм., Смarg.,

Віл., Лаг., Барыс., Круп., Карэл., Ваўк., Івац., Жытк., Гл. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Сл. Гродз., Варлыга, Растаргуеў, Юрчанка), *ісход* м. – Шум., Акц. (ЛАБНГ), *схода* ж. – Сен., Карэл., Ганц., Драг., Лельч. (ЛАБНГ, ЖС), *сходы* мн. – Кругл., Арш., Дубр., Гор., Рэч. (ЛАБНГ), *сходнія дні* – слуцк.-маз. г., Бярэз., Пух., Стаўб., Уздз., Ганц., Драг. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, СНМ, Н. сл-сць), *сходныя дні* – Тал., Стаўб. (ЛАБНГ), *сходны дні* – Кобр. (ЛАБНГ), *старыя дні* – Іўеў., Шчуч., Бераст., Пруж., Бяроз., Іван., Драг., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП, СНМ), *наслэнны (наслэнні) дні* – Пін. (ЛАБНГ), *пустыя дні* – Брасл., Астр., Іўеў. (ЛАБНГ СПЗБ), *адбытачныя (адбытныя) дні* – Брасл. (ЛАБНГ, СПЗБ), *збытныя (збытнія) дні* – Паст. (ЛАБНГ, СПЗБ), *збыта* ж. – Мін. (ЛАБНГ), *споўні* мн. – Кобр. (ЖНшС), *змены* мн. – Пруж., Брэсц. (ЛАБНГ), *змяны* мн. – Свісл. (Н. сл-сць), *гнилая нядзеля* – Ветк. (ЛАБНГ), *астатня(я) квадра* – Паст., Бераст., Івац. (ЛАБНГ), *наследняя квадра* – Гарад. (ЛАБНГ), *чацвёртая квадра* – Кобр., Рэч. (ЛАБНГ).

Млечны Шлях

Скопішча зорак, якое светлавой паласой перакрывае небасхіл.

Дарога ж. – Кобр. (СНМ, ЖНшС), *Малочна Дарога* – Гродз. (Цыхун), *Пояс* м. – Раг., Буда-Каш., Жытк. (Мат. Гом.).

Мяцеліца

Моцны вецер са снегам, снежная бура.

мяцеліца ж. – агульн., Вілен. р., Смален. р., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік, Юрчанка), *мацеліца* ж. – Ганц., Лельч., Ельск. (ЛАБНГ), *мяцель* ж. – усх.-маг. р., Рас., Гарад., Паст., Лаг., Круп., Бых., Кір., Стаўб., На-

вагр., Карэл., Зэльв., Ваўк., Жытк., Стол., Маз., Смален. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Дабравольскі, Юрчанка), *мяцеля* ж. — Мсцісл. (Юрчанка), *мяцеля* ж. — Маз. (ЛАБНГ), *мецялу́ха* ж. — Брэсц., Малар. (ЛАБНГ, НЛ), *мятлю́га* ж. — Карэл. (Сл. Гродз.), *мяцельга́* ж. — Барыс. (ЛАБНГ), *мяцёж* ж. — Стол. (ТС), *за́мець* ж. — Бял., Крыч., Бых., Раг., Чач., Ветк., Добр., Гом., Лун., Кам., Слон., Навагр., Смален. р., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. дыял. сл., Дабравольскі, Растаргуеў, Станкевіч), *замёці́на* ж. — Стаўб., Лях. (СЦБ, Мат. дыял. сл.), *замёці́ца* ж. — Карэл. (ЖНС), *замяту́ха* ж. — мясц. (Станкевіч), *за́мець* ж. — Беш., Лёзн. (ЛАБНГ, НС), *суме́ць* ж., *сумя́ціца* ж. — мясц. (Насовіч), *суме́ціца* ж. — Беш. (Каспяровіч), *пера́мётка* ж. — Смален. р. (Дабравольскі), *завіру́ха* ж. — Рас., Га-рад., Мёр., Ушацк., Паст., Лёзн., Дубр., Шкл., Бярэз., Касц., Асіп., Карэл., Лід., Шчуч., Свісл., Бяроз., Кам., Жаб., Кобр., Раг., Смален. р., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., ЖНШС, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч), *завару́ха* ж. — Стаўб. (СЦБ), *завіру́х* (*завяру́х*) м. — Во-ран. (Мат. Гродз.), *завёя* ж. — усх.-маг. р., Чэрв. р., Пол., Ушацк., Сен., Мядз., Ашм., Лаг., Круп., Воран., Бераст., Слон., Люб., Бяроз., Драг., Иван., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Бялькевіч, Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік), *за́вея* ж. — Мёр., Паст., Беш., Віл. (ЛАБНГ, СЦБ), *завейка* ж. — Шчуч., Ваўк., Пруж. (ЛАБНГ, СПЗБ), *завяю́ха* (*завію́ха*) ж. — Валож., Иван. (ЛАБНГ), *вёя* ж. — Ушацк., Сен., Паст., Докш., Мядз. (ЛАБНГ, Н. сл.-сць, Каспяровіч, Мат. дыял. сл., Насовіч), *вёйка* ж. — Навагр. (Сл. Гродз., 3 нар. сл.), *вія́чка* ж. — Зэльв. (Сл. Гродз.), *сுவей* м. — Чэрв. (НЛ), *крутаве́я* ж. — Маст., Зэльв. (СРЛГ, Сцяцко), *круто́віна* ж. — Гродз. (Сл. Гродз.), *круту́ха* ж. — Валож. (ЛАБНГ, СПЗБ, Станкевіч), *кру́ча* ж. — Карэл., Бяроз., Драг., Иван., Малар., Маз. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, ЛП, НЛ), *кручані́на* ж. — Кам. (ДСБ, ЖНС), *круча́льніца* ж. — Воран. (Мат. Гродз.), *кругаве́рць* ж. — мясц. (Станкевіч), *ку́даса* ж. — гродз.-бар. г., Мядз., Маладз., Іўеў., Ганц., Івац., Пруж., Бяроз., Драг., Пін. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, ДСБ, Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., Н. сл.-сць, ЛП, ЖС, Сцяцко, Цыхун),

куда́са ж. — гродз.-бар. г., Беш., Вілен. р. (Каспяровіч, Насовіч), *кудасá* ж. — Стаўб. (ЛАБНГ, Станкевіч), *кудо́са* ж. — Ганц., Бяроз., Драг. (ЛАБНГ), *ку́таса* ж. — Пруж. (ЛАБНГ), *ху́даса* ж. — Воран. (ЛАБНГ), *ку́даха* ж. — Ганц. (СНМ), *хві́ля* ж. — Віц., Беш., Гл., Акц., Добр., Рэч., Калінк., Лельч., Лун., Стол., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. дыял. сл., НС, Каспяровіч, Растаргуеў), *фі́ля* ж. — Стол. (ТС), *няхві́ля* ж. — Капыл. (СПЗБ), *хві́лія* ж. — Віц., Беш. (Каспяровіч), *хвіле́ніца* ж. — Ветк., Рэч., Лоеў. (ЛАБНГ, Янкова), *хура́* ж. — Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *ху́рта* ж. — зах.-бран. р. (Растаргуеў, Станкевіч), *ху́ртавіна* ж. — Дубр., Кругл., Светлагор. (ЛАБНГ, Мат. дыял. сл., Н. сл.-сць), *хля́ба* ж. — Гор., Чав. (ЛАБНГ, НС), *ха́лепа* ж. — Люб. (СНМ), *ду́я* ж. — Беш. (Каспяровіч), *ду́йка* ж. — Беш., Дубр., Круп., Бял. (ЛАБНГ, СЦБ, Н. сл.-сць, Каспяровіч), *ду́йма* ж. — Смален. р. (Дабравольскі), *ду́ла* ж. — Сен. (Каспяровіч), *кура́ва* ж. — Маст. (СРЛГ), *пульга́* ж. — усх.-маг. р., Лід., Нясв., Иван., Буда-Каш., Смален. р. (ЛАБНГ, Сл. Гродз., Бялькевіч, Дабравольскі, Станкевіч), *пу́льга* ж. — Мсцісл. (Юрчанка), *пу́рга* ж. — усх.-маг. р., Смален. р. (Бялькевіч, Дабравольскі), *ша́рга* ж. — Кобр., Драг., Иван. (ДСБ), *за́перха* ж. — Чач. (ЛАБНГ, ЖС), *папаўзу́ха* ж. — зах.-бран. р. (Растаргуеў, Станкевіч), *бу́тары́сіца* ж. — Беш. (Каспяровіч, Станкевіч), *сіну́га* ж. — Ваўк., Івац. (СПЗБ, Мат. Гродз., НС), *сіне́ц* м. — Смален. р. (Дабравольскі), *ста́рун* м. — Лоеў. (Янкова), *сняжы́ца* ж. — Беластоц. р. (СПЗБ), *снягі́* мн. — Смален. р. (Дабравольскі), *уво́га* ж. — Верхнядзв., Тал., Маг., Клім., Карэл., Чэрв., Слуцк., Добр. (ЛАБНГ, СПЗБ), *во́юга* ж. — Вілен. р., Беластоц. р. (СПЗБ), *во́юга* ж. — Шум. (ЛАБНГ), *вурга́н* м. — Стаўб. (ЛАБНГ), *лі́ха* н. — Смален. р. (Дабравольскі), *ду́йка* ж. рэдк. ‘мяцеліца з пранізлівым ветрам’ — Мсцісл. (Юрчанка), *сіну́га* ж. ‘мяцеліца з жорсткім ветрам’ — Клім., Івац. (ЛАБНГ);

мяцеліца з мокрым снегам: *ха́ліна* ж. — Чав., Смален. р. (НС, Дабравольскі, Станкевіч), *шля́па* ж. — Беш. (НС);

невялікая мяцеліца, калі вецер гоніць снег па зямлі: *пазёмка* ж. — Докш. (Мат. дыял. сл.), *пазёмка* ж. — Бял. (Мат.

дыял. сл.), *падзёмельніца* ж., *папаўзўха* ж. — Смален. р. (Дабравольскі);

моцная мяцеліца: *пургá* ж. — усх.-маг. р., Слуцк. р., Гом. р., Верхнядзв., Брасл., Пол., Гарад., Сен., Леп., Тал., Чэрв., Бял., Шкл., Бых., Гл., Астр., Карэл., Лід., Дзятл., Ваўк. (ЛАБНГ, Юрчанка), *бургá* ж. — Ивац. (ЛАБНГ), *фургá* ж. — Іўеў. (ЛАБНГ), *пўльгá* ж. — Мсцісл. (Юрчанка), *хвіля* ж. — Бял., Кір., Слаўг., Акц., Калінк., Рэч., Добр., Стол. (ЛАБНГ, НС), *філя* ж. — Лун. (ЛАБНГ), *хвілёніца* ж. — Рэч., Ветк., Лоеў. (ЛАБНГ), *завіру́ха* ж. — Чэрв. р., Мсцісл. (Шатэрнік, Юрчанка), *завéя* ж., *вéя* ж. рэдк. — Мсцісл. (Юрчанка), *дўйка* ж. — Бял. (НС), *круцёліца* ж. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *кру́ча* ж. — Карэл. (Мат. дыял. сл.), *кўдаса* ж. рэдк., *уюга* ж. — Мсцісл. (Юрчанка).

Навальніца

Атмасферная з’ява — непагода з маланкай, грамам, дажджом або градам і моцным ветрам.

навальні́ца ж. — гродз.-бар. г., Віц. р., Мін. р., Слуцк. р., Кам., Бяроз., Чач., Браг., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Каспяровіч, Станкевіч), *гразá* ж. — паўн.-усх. д., паўдн.-усх. з., Лях., Смален. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Бялькевіч, Дабравольскі), *бу́ра* ж. — зах.-пал. г., спарадычна ўсх.-пал. р., Пол., Лаг., Віл., Гродз., Стаўб., Маг., Бабр. (ЛАБНГ), *ша́рга* ж. — Лун. (ЛАБНГ), *пяру́н* м. — Смал. (ЛАБНГ), *гром* м. — Брасл., Сморг., Пух., Пруж. (СПЗБ), *грымóты* мн. — Паст., Іўеў., Стаўб., Чэрв. (СПЗБ, СЦБ), *стра́шная грымóта* — Паст. (ЛАБНГ), *грымóта з бу́раю* — Драг. (ЛАБНГ).

Надвор’е

Стан атмасферы ў пэўны час у адпаведным месцы.

надвор’е н. — Віц. р., усх.-маг. р., Чэрв. р., Гродз., Воран., Смален. р. (СПЗБ, Бялькевіч, Дабравольскі, Каспяровіч,

Насовіч, Станкевіч, Шатэ́рнік, Юрчанка), *надво́р'я* ж. — Чэрв. р. (Шатэ́рнік), *надво́р'іка* н. памянш. — Мсцісл. (Юрчанка), *надво́рка* ж. — Воран. (СПЗБ), *паго́да* ж. — усх.-маг. р., Пух., Гродз., Бераст., Зэльв., Ваўк., Баран., Драг., Вілен. р., Латгал. р., Беластоц. р. (СПЗБ, СЦБ, Мат. Гродз., ЛП, ЖНШС, Бялькевіч), *паго́дка* ж. — Беш. (Каспяровіч), *паго́дзь* ж. — Стол. (ТС), *гадзі́на* ж. — зах.-пал. г. (ЛП, НЛ), *урэ́мя* н. — Стол., Жытк. (ТС), *клі́мат* м. — Паст., Смален. р. (СПЗБ, Дабравольскі), *раба́я паго́да* 'надвор'е, калі то свеціць сонца, то ідзе дождж' — Беш. (НС), *пераме́на* ж. 'змена надвор'я' — Брасл. (СПЗБ);

добрае надвор'е: *паго́да* ж. — агульн., Вілен. р., Бела-стоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЛП, Станкевіч, Шатэ́рнік), *до́бра(я) паго́да* — агульн. (спарадычна віц.-маг. г.) (ЛАБНГ), *харо́ша(я) паго́да* — паўдн.-усх. з., зах.-пал. г., паўн. р., Астр., Маладз., Пух, Уздз., Капыл., Шчуч., Зэльв., Ганц., Івац., Пруж. (ЛАБНГ), *фа́йна паго́да* — Гродз. (ЛАБНГ), *хва́йна паго́да* — Пін. (ЛАБНГ), *ла́дна(я) паго́да* — Воран., Гродз., Бераст. (ЛАБНГ), *я́драна(я) паго́да* — Бярэз., Карэл., Іўеў., Маз. (ЛАБНГ), *здаро́ва паго́да* — Лун. (ЛАБНГ), *вышыва́ная паго́да* — Ветк. (ЛАБНГ), *трыва́ла паго́да* — Свісл. (ЛАБНГ), *бы́стра паго́да* — Драг. (ЛП), *я́сная паго́да* — Валож., Воран., Іўеў. (ЛАБНГ), *со́нічная паго́да* — Люб. (ЛАБНГ), *со́начна паго́да* — Хойн. (ЛАБНГ), *зо́ркая паго́да* — Капат. (ЛАБНГ), *паго́длівы дзень* — Касц., Шчуч. (ЛАБНГ), *паго́джы дзень* — Бяроз. (ЛАБНГ), *до́бры дзень* — Браг. (ЛАБНГ), *до́брае надво́р'е* — Брасл., Мёр., Пол., Чашн., Касц. (ЛАБНГ), *харо́шае надво́р'е* — Маг., Касц. (ЛАБНГ), *ляпо́та (ліпо́та)* ж. — Навагр. (Сл. Гродз.), *гадзі́на* ж. — зах.-пал. г. (ЛП), *санцагрэ́й* м. — Навагр. (Сл. Гродз.);

добрае і цёплае надвор'е: *цеплы́ня* ж. — Віц. р., Драг. (СНМ, Каспяровіч, Насовіч), *цеплі́ня* ж. — Чэрв. р. (Шатэ́рнік), *цяплы́нь* ж. — Смален. р. (Дабравольскі), *цепла́та* ж. — Смарг., Вілен. р. (СПЗБ), *цеплаце́нь* ж., *цеплатэ́ча* ж. — Беластоц. р. (СПЗБ), *сугрэ́ў* м. — Карэл. (Сл. Гродз.), *ву́граі (у́грэі)* мн. 'цёплыя веснавыя дні, калі сонца пачынае добра грэць' — Сма-

лен. р. (Дабравольскі), *ра́нняя вясна́* ‘заўчасна цёплае надвор’е пасля зімы’ – Лаг. (Варлыга), *ру́шанне* н. ‘цёплае восеньскае надвор’е’ – Сморг. (Сл. Гродз.);

дрэннае надвор’е, непагадзь: *не́пагадзь* ж. – паўн.-усх. д. (Віц. р. – спарадычна), Гом. р., Сморг., Дзярж., Стаўб., Навагр., Бераст., Бых., Кір., Раг., Лоеў., Жаб., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Каспяровіч, Растаргуеў, Станкевіч), *непаго́дзь* ж. – Браг. (Мат. Гом.), *непаго́дзіца* ж. – Карэл. (ЛАБНГ), *непаго́да* ж. – Чэрв. р., Пол., Ушацк., Глыб., Дубр., Круп., Маладз., Лаг., Бял., Стаўб., Шчуч., Слон. (ЛАБНГ, Шатэрнік), *беспаго́ддзе* н. – Гродз. (Сл. Гродз.), *дрэнная паго́да* – Верхнядзв., Шарк., Докш., Віл., Лаг., Круп., Бярэз., Бял., Асіп., Воран. (ЛАБНГ), *благая паго́да* – Брасл., Глыб., Ашм., Валож. (ЛАБНГ), *ке́пска(я) паго́да* – Іўеў., Гродз., Шчуч., Пруж. (ЛАБНГ), *плаха́я паго́да* – Віц. р., Верхнядзв., Арш., Гор., Шкл., Бял., Чэрык. (ЛАБНГ), *нядо́бра паго́да* – Гродз., Лід. (ЛАБНГ), *неха́роша(я) паго́да* – Астр., Бярэз. (ЛАБНГ), *ліха́я паго́да* – Старадарож., Бяроз. (ЛАБНГ), *пага́на(я) паго́да* – Стол., Маз., Калінк., Лоеў. (ЛАБНГ), *гі́дкая паго́да* – Кобр. (ЛАБНГ), *ніна́сная паго́да* – Верхнядзв., Маг. (ЛАБНГ), *дрэннае надво́р’е* – Леп., Клім. (ЛАБНГ), *дрэннае надво́рка* – Воран. (ЛАБНГ), *благое надво́р’е* – Брасл. Віл. (ЛАБНГ), *ке́пскае надво́р’е* – Леп., Навагр., Добр. (ЛАБНГ), *плахо́е надво́р’е* – Арш., Шчуч. (ЛАБНГ), *няго́днае надво́р’е* – Тал. (ЛАБНГ), *няго́да* ж. – паўдн. р., Леп., Пух., Асіп., Бых., Слаўг., Раг., Нясв., Маст., Дзятл., Слон., Зэльв., Ваўк., Баран., Лях., Раг., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ДСБ, Мат. Гродз., ГЧ, Растаргуеў, Станкевіч, Шаталава), *не́гадзь* ж. – паўдн.-усх. з. (ЛАБНГ, Мат. Гом., НС, Янкоўскі, Яўсееў), *няго́дзька* ж. – Барыс., Круп., Чэрв., Акц. (ЛАБНГ, СЦБ, Станкевіч, Шатэрнік), *няго́ддзе* н. – Уздз. (ЛАБНГ), *няго́дзіна* ж. – Пін. (ДСБ), *негадзі́на* ж. – Пін. (ЛАБНГ), *нічо́га гадзі́на* – Бяроз. (ЛАБНГ), *гадзі́на* ж. – Драг. (ЛП), *бязго́да* ж., *бязго́дзіца* ж., *бязго́ддзе* н. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *бязго́душка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *няўзго́дзіца* ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *няна́сце (ніна́сце)* н. – Віц. р., усх.-маг. р., Пол.,

Маг., Лоеў. (ЛАБНГ, Бялькевіч, Янкова), *ліхалéцце* н. — Мёр., Сен. (ЛАБНГ, Каспяровіч), *ліхалéціна* ж. — Мёр. (ЛАБНГ), *мра́ка* ж. — Браг. (Шаталава), *мразь* ж. — Хойн. (Шаталава), *безгалоўе* н. — Лаг. (СЦБ), *бясну́ціца* ж. — мясц. (Насовіч), *ляда́як* м. — Шчуч. (СПЗБ), *перадра́га* ж. — Кам. (ЖНС), *гібель* ж., *правалёная* ж. — Смален. р. (Дабравольскі), *азы́ра* ж. — Лід. (Сл. Гродз.), *кі́жаль* ж. — Гарад. (Каспяровіч), *зало́та* ж. — Гом. (Мат. Гом.), *плю́та* ж. — Гродз. (Цыхун), *плéха* ж. — Драг. (Н. сл.-сць), *хуртаві́на* ж. — зах.-бран. р. (Растаргуеў), *па́мжа* ж. — Смален. р. (Дабравольскі), *хві́шча* ж. — Лоеў. (Янкова), *ве́дзьмінае вясéлле* — Гл. (Янкоўскі), *няхві́ля* ж. ‘дрэннае надвор’е з ветрам’ — Слуцк. (ЛАБНГ);

дрэннае надвор’е з ветрам і дажджом: *хві́ля* ж. — Гл. (Мат. дыял. сл.), *ку́даха* ж. — Ганц. (СНМ);

ветранае надвор’е: *ветра́ніца* ж. — Зэльв. (Сцяцко);

ветранае надвор’е без дажджу: *сухаве́й* м. — Астр., Сморг., Вілен. р. (СПЗБ), *сухаве́іца* ж. — Смален. р. (Дабравольскі);

бязветранае надвор’е: *за́ціш* ж., *ціхме́нь* м. і ж. — мясц. (Насовіч, Станкевіч).

Неба

Уся бачная над зямлёй прастора.

не́ба н. — агульн. (Мат. Гом., Нар. скарбы, Мат. апыт.), *нябёсы* мн. — Жытк., Светлагор., Добр. (Мат. Гом.), *не́ба* ж. — зах.-бран. р. (Растаргуеў), *бязме́сячнае не́ба* ‘неба, на якім не бачна Месяца’, *бяззо́рнае не́ба* ‘неба, на якім не бачна зорак’ — мясц. (Станкевіч);

неба, усеянае зоркамі: *зо́рнае не́ба* — асн. мас. г. (спарадычна паўн.-зах. з., усх.-маг. р. і ўсх.-пал. р.), Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *зо́ркае не́ба* — Пін., Стол., Лун., Петр., Калінк. (ЛАБНГ), *зо́рачнае не́ба* — Валож., Навагр., Дзятл., Бых. (ЛАБНГ), *зо́рашнае не́ба* — Мсцісл., Рэч. (ЛАБНГ), *зо́рыстае не́ба* — Стаўб., Лід. (ЛАБНГ), *зары́стае не́ба* — Асіп., Слуцк. (ЛАБНГ), *зо́раватае не́ба* — Навагр. (СПЗБ),

звёзнае не́ба – паўн.-усх. д. (пераважна – віц.-маг. г.), Кір., Бабр., Гл., Саліг., Чач., Гом., Лоеў. (ЛАБНГ), *звёздачнае не́ба*, *звяздзістае не́ба* – Іўеў. (ЛАБНГ, СПЗБ), *яранае не́ба* – Старадарож. (ЛАБНГ), *яснае не́ба* – Астр., Бял., Пух., Слаўг., Краснап., Карм., Раг., Гом., Добр., Браг., Нараўл. (ЛАБНГ), *ясна не́ба* – Воран. (ЛАБНГ), *чыстае не́ба* – Паст. (ЛАБНГ).

Паветра

Сумесь газаў, галоўным чынам азоту і кіслароду, якія акружаюць зямлю і складаюць яе атмасферу; свабодная прастора над зямлёй.

павéтра н. – Круп. (СПЗБ), *дух* м. – Паст., Докш., Астр., Ашм., Воран., Навагр., Шчуч., Пух., Люб. (СПЗБ, СЦБ, Мат. Гродз.), *во́здух* м. – Верхнядзв., Астр., Валож., Іўеў., Пух., Зэльв., Ваўк., Лях., Лоеў., Вілен. р. (СПЗБ, СЦБ, Мат. Гродз., Янкова), *дух* м. ‘цёплае паветра’ – Ельск. (Мат. Гом.).

Паводка

Часовае падняцце вады ў вадаёмах у выніку раставання снегу або пасля вялікіх дажджоў.

Вясновая паводка, разводдзе: *паво́дка* ж. – цэнтр. з. (за выключэннем Гом. р.), Пол., Лях., Баран., Нараўл. (ЛАБНГ, СПЗБ, Варлыга, Шатэрнік), *на́вадка* ж. – Клім. (ЛАБНГ, Станкевіч), *паво́дак* м. – Віл., Пух., Уздз. (ЛАБНГ, СЦБ), *на́вадак* м. – Дубр., Гор., Клім., Краснап., Ветк. (ЛАБНГ), *паво́дкі* мн. – усх.-маг. р., Бярэз., Бабр. (ЛАБНГ, Бялькевіч), *на́вадкі* мн. – усх.-маг. р., Лёзн., Чашн., Сен., Арш., Тал., Маг., Бых. (ЛАБНГ, НС, Бялькевіч, Каспяровіч, Станкевіч), *паво́дзіца* ж. – Ваўк. (ЛАБНГ), *паво́дзь* ж. – Ашм. (СПЗБ), *паво́дзя* ж. – Гродз. (СПЗБ), *паво́ддзе* н. – Шчуч., Кам., Бярэз., Кобр., Ельск. (ЛАБНГ, Сл. Гродз., НЛ, ЖНШС), *палу́во́ддзе* н. – Бабр. (ЛАБНГ), *паўнаво́ддзе* н. – Бых. (ЛАБНГ), *по́вань* ж. – Віл., Воран. (ЛАБНГ, СПЗБ), *разво́ддзе* н. –

паўн.-усх. д., паўн.-зах. з., Чэрв. р., Слуцк. р., Латгал. р., Смален. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Бялькевіч, Варлыга, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік), *раздзівóд-дзе* н. – Смален. р. (Дабравольскі), *развóдзі* мн. – Брасл. (СПЗБ), *развóдзіца* ж. – Гродз. (ЛАБНГ), *развóдніца* ж. – Маст., Зэльв. (ЛАБНГ, СПЗБ, Н. сл.-сць), *вадапóль* м., *падпóльная вада́* – Смален. р. (Дабравольскі), *вялі́кая вада́* – Гл. (Янкоўскі), *наваднё́нне* н. – Астр., Рэч. (ЛАБНГ, СПЗБ), *вадатóна* ж. – Лоеў. (Янкова), *затóна* ж. – Мсцісл., Буда-Каш., Светлагор. (ЛАБНГ, Станкевіч, Юрчанка), *падтóна* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *ператóнка* ж. – Віл. (СПЗБ), *патóна* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *патóн* м. – Жытк. (ЖНШС), *растóн* м. – Ганц. (ЛАБНГ), *расто́ка* ж. – Бераст. (Сл. Гродз.), *расце́ка* ж. – Драг. (ЛАБНГ), *расце́кі* мн. – Пруж. (ЛАБНГ), *разлі́ва* ж. – Буда-Каш., Маз. (ЛАБНГ), *разлі́ў* м. – Брасл., Пол., Барыс., Клім., Хоц., Касц., Кір., Раг., Старадарож., Чач., Жлоб., Гом., Добр., Рэч., Петр., Лельч., Стол., Иван., Кобр., Малар., Брэсц., Кам. (ЛАБНГ, СПЗБ), *зали́ў* м. – Лельч. (ЛАБНГ), *залéўка* ж. – Ашм. (СПЗБ), *палóй* м. – Бых., Слон. (ЛАБНГ, СПЗБ), *растарóн* м. і ж. – Пол., Шарк., Лёзн., Леп., Тал., Круп., Мсцісл., Клім., Чэрык., Карэл., Навагр., Люб., Хойн., Браг., Нараўл. (ЛАБНГ, Мат. Маг., Юрчанка), *растарóна* ж. – Верхнядзв., Мсцісл. (Шаталава, Юрчанка), *растарóніца* ж. – Беш., Нясв., Калінк. (ЛАБНГ), *растарóнска* ж. – Мёр. (ЛАБНГ), *ра́старанень* м. і ж. – Петр. (ЛАБНГ), *растану́цце* н. – Мсцісл. (Юрчанка), *распу́цце* н. – Добр. (ЛАБНГ), *распу́ціца* ж. – Мсцісл., Карм., Добр., Рэч. (ЛАБНГ, Юрчанка), *распу́сціца* ж. – Карм. (ЛАБНГ), *распу́ста* ж. – Мядз. (СПЗБ), *распу́сця* ж. – Раг. (СПЗБ), *не́пуць* ж. – Стол. (ЛАБНГ), *раска́лле* н. – Ивац., Кам., Кобр., Драг., Пін. (ЛАБНГ), *расквáлле* н. – Жаб. (ЛАБНГ), *раска́лы* мн. – Ивац. (ЛАБНГ), *растварéнне* н. – Буда-Каш. (ЛАБНГ), *ха́лепа* ж. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *илюпо́та* ж. – Лун. (ЛАБНГ), *иля́каць* ж. – Стол. (ЛАБНГ), *навалні́ца* ж. – Бяроз. (ЛАБНГ), *ліма́н* м. – Чач. (ЖС), *сплаў* м. ‘разліў у паводку верхаводкі з гно-ем’ – Лаг. (Варлыга);

паводка пасля вялікага дажджу: *паво́дка* ж. — гродз.-бар. г. (за выключэннем Гродз. р.), Мін. р., Чэрв. р., Слуцк. р., Ушацк., Віл., Круп. (ЛАБНГ, СПЗБ, Варлыга), *на́вадка* ж. — усх.-маг. р. (ЛАБНГ), *паво́дак* м. — Докш., Віл., Пух. (ЛАБНГ, СПЗБ), *на́вадак* м. — Мядз., Бабр., Ветк., Лоеў. (ЛАБНГ), *паво́дкі* мн. — Бял., Пух. (ЛАБНГ), *на́вадкі* мн. — Маг. р., Лёзн., Чашн., Арш., Тал. (ЛАБНГ), *но́вадзь* ж. — Астр., Валож. (ЛАБНГ), *паво́ддзе* н. — Валож., Ваўк., Кам. (ЛАБНГ), *разво́ддзе* н. — Верхнядзв., Брасл., Гарад., Шарк., Шум., Мсцісл. (ЛАБНГ), *ро́звадзь* ж. — Воран. (ЛАБНГ), *разво́дка* ж. — Беласт. (ЛАБНГ), *наво́ддзе* н. — Саліг. (ЛАБНГ), *на́вадка* ж. — Краснап. (ЛАБНГ), *наваднё́нне* н. — Шчуч., Рэч. (ЛАБНГ), *нава́льна вада́* — Бераст. (ЛАБНГ), *разлі́ў* м. — зах.-пал. г., Бярэз. р., Маг. р., Слуцк. р., Гом. р., Мёрі., Пол., Гарад., Ушацк., Сен., Леп., Сморг., Іўеў., Стаўб., Уздз., Навагр., Гродз., Шчуч., Гл., Ельск., Хойн., Нараўл. (ЛАБНГ), *разлі́ва* ж. — Бярэз., Буда-Каш., Рэч., Маз., Лельч. (ЛАБНГ), *разліве́нь* м. — Верхнядзв. (ЛАБНГ), *зalı́ў* м. — Віц., Леп., Хоц., Гродз., Навагр., Шчуч., Жаб., Драг., Малар., Стол., Лельч., Добр., Чач. (ЛАБНГ), *зalı́ва* ж. — Бабр., Карм., Светлагор., Рэч., Петр., Лун., Пін., Івац., Кобр. (ЛАБНГ), *зале́ў* м., *зале́ва* ж. — Ашм. (ЛАБНГ), *зalı́вы* мн. — Глыб. (ЛАБНГ), *за́лівень* м. і ж. — Рас. (ЛАБНГ), *прылі́ў* м. — Гом. (ЛАБНГ), *ле́я* ж. — Лельч., Хойн., Браг. (ЛАБНГ), *расце́ка* ж. — Драг. (ЛАБНГ), *палайні́ча* ж. — Воран. (ЛАБНГ), *пало́й* м. — Бых. (ЛАБНГ), *апла́ва* ж. — Ганц. (СПЗБ), *но́вань* ж. — Віл. (ЛАБНГ), *мула́* ж. — Паст. (ЛАБНГ), *бурча́кі* мн. — Ганц. (ЛАБНГ), *вална́* ж. — Мсцісл. (ЛАБНГ).

Палой

Вада, якая збіраецца пад снегам.

пало́й м. — пал. р. (ЛП), *на́стлыш* м. — Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *нажо́р* м. ‘месца, дзе вясной збіраецца пад снегам вада’ — Мсцісл. (Юрчанка).

Рабінавая ноч

Летняя ці восеньская ноч з громам, маланкай, праліўным дажджом або толькі з бесперапыннымі зарніцамі.

рабінавая ноч – усх.-маг. р., Чэрв. р., Лаг., Смален. р. (Бялькевіч, Варлыга, Дабравольскі, Шатэрнік), *рабінава ноч* – мясц. (Станкевіч), *рабінная ноч* – Лельч. (Мат. Гом.).

Раса

Вадзяныя кроплі, якія збіраюцца на паверхні раслін і розных наземных прадметаў вечарам, ноччу і раніцай пры паніжэнні тэмпературы ў цёплую пару года.

раса ж. – агульн., Латгал. р., Смален. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., ЖНШС, Дабравольскі, Юрчанка, Мат. апыт.);

кропля расы: *расіна* ж., *расінка* ж. памянш. – Віц. р. (Каспяровіч, Насовіч), *расіначка* ж. памянш., *расіца* ж. памянш., *парасінка* ж. – мясц. (Насовіч).

Слата, слота

Вільготнае надвор'е з дажджом і мокрым снегам.

сло́та ж., *слата́* ж. – зах. з., Чэрв. р., спарадычна паўдн.-усх. з., Тал., Круп., Вілен. р., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., ЖНС, Варлыга, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік), *слёта* ж. – Мядз., Віл., Маладз., Лаг., Стол. (ЛАБНГ, СПЗБ), *слюта́* ж. – Гом. р., Люб., Стол., Жлоб. (ЛАБНГ, НС, Н. сл-сьц), *слю́та* ж. – Паст., Стол., Жлоб., Раг., Карм. (ЛАБНГ, СПЗБ, Насовіч), *шлю́та* ж. – Карм. (Мат. Гом.), *слоць* ж. – Астр., Смарг., Валож., Стаўб., Нясв., Клецк., Дзятл., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз.), *шлоць* ж. – Лях. (ЛАБНГ), *слёць* ж. – Нясв. (ЛАБНГ), *слець* ж. – Клецк. (ЛАБНГ), *шляць* ж. – Верхнядзв., Пол., Мёр. (ЛАБНГ, СПЗБ), *слюго́та* ж. – Лаг. (Варлыга), *шліго́та* ж. – Брасл. (Мат. апыт.), *шлюхо́та* ж. – Стол., Жытк. (ТС), *сліхо́та* ж., *шліхо́та* ж. – Пух.

(Шатэрнік), *слякóта* ж. — Карэл., Бяроз. (ЛАБНГ, ЖНС), *слакі́та* ж. — Івац. (ЛАБНГ, ДСБ, НС), *сля́каць* ж. — пал. р., Ушацк., Барыс., Чэрв., Клім., Чэрык., Карэл., Стаўб. (ЛАБНГ), *сля́хаць* ж. — Лельч. (ЛАБНГ), *хля́каць* ж. — Брэсц., Стол., Гом., Добр. (ЛАБНГ, ТС), *кля́каць* ж. — Слон. (ЛАБНГ), *шля́каць* ж. — Верхнядзв., Рас., Гарад., Шум., Лёзн., Лаг., Івац., Брэсц., Стол., Лун., Жытк., Карм. (ЛАБНГ, ТС, Каспяровіч), *шля́хаць* ж., *шля́кіць* ж. — Стол., Жытк. (ТС), *сля́касць* ж. — зах.-бран. р. (Растаргуеў), *хля́касць* ж. — Акц., Маз. (ЛАБНГ), *хля́ка* ж. — Слуцк., Рэч. (ЛАБНГ), *шля́ка* ж. — Гарад. (ЛАБНГ), *хля́па* ж. — Паст., Глыб., Ушацк., Мёр., Чашн., Леп., Арш., Мядз., Лаг., Сморг., Іўеў., Валож., Стаўб., Дзярж., Навагр., Уздз., Клецк., Бял., Касц., Асіп., Бабр., Жлоб., Добр., Рэч., Лельч., Стол., Лун., Драг., Лях. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., Мат. Гом., НС, Варлыга, Станкевіч, Шаталава), *хля́ба* ж. — Маг. р., усх.-маг. р., Гом. р., спарадычна Бярэз. р., Верхнядзв., Арш., Кір., Старадарож. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гом., НС, Бялькевіч, Шаталава, Юрчанка), *хлё́ба* ж. — Свісл. (Сл. Гродз.), *хлё́панка* ж. — Іўеў. (Сл. Гродз.), *хлі́на* ж. — Ганц. (ЛАБНГ), *хлі́пані́на* (хлепані́на) ж. — Мёр., Глыб., Віл., Драг., Малар. (СПЗБ, ДСБ, НЛ, ЛП, Н. сл.-сць), *хля́пані́на* ж. — Глыб., Віл., Лаг., Чэрв., Драг., Кобр., Жаб., Стол. (ЛАБНГ, СПЗБ), *хля́ті́на* ж. — Навагр. (ЛАБНГ), *хля́пані́ца* ж. — Віл., Баран. (ЛАБНГ, СПЗБ), *хляпóта* ж. — Івац., Раг. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *хлепа́та* ж. — Мёр., Шчуч. (ЛАБНГ), *хлепа́тня* ж. — Іван. (ЛАБНГ), *хлі́паце́нь* ж. — Брасл. (ЛАБНГ, СПЗБ), *хляпó́цце* н. — Гор., Раг. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *хля́паць* ж. — Докш., Тал., Іван. (ЛАБНГ, СПЗБ), *хля́баць* ж. — Бых. (ЖНС), *хлебаці́нне* н. — Барыс. (Мат. мін.-мал.), *хля́пасць* ж. — Бярэз., Гл. (ЛАБНГ), *хля́паўка* ж. — Сморг. (СПЗБ), *хля́пска(я) паго́да* — Мёр., Маладз., Валож., Пін. (ЛАБНГ), *хлё́бска* ж. — Петр. (Мат. Гом.), *хля́стка* ж. — Верхнядзв. (СПЗБ), *хлі́опа* ж. — усх.-маг. р., Лаг., Стол. (ЛАБНГ, СПЗБ, Бялькевіч, Насовіч, Станкевіч), *хлюпóта* ж. — Карэл., Люб., Лельч., Акц. (ЛАБНГ, СНМ, Мат. Гом.), *хлі́опаўка* ж. — Пін., Малар. (ЛАБНГ, НЛ), *хлі́ошча* ж. — Ветк. (ЛАБНГ), *хлюо́ць*

ж. — Акц. (Мат. Гом.), *пляха* ж. — Драг. (ЛП), *пляга* ж. — Гродз., Пруж., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, 3 нар. сл.), *хляга* ж. — Гом., Лоеў., Нараўл. (ЛАБНГ, Янкова), *фляга* ж. — Стол., Вілен. р. (СПЗБ, ТС), *плагота* ж. — Пруж. (ЛАБНГ), *пяхота* ж., *пяханіна* ж. — Бяроз. (ЛАБНГ), *плюхота* ж. — Лаг., Стол. (ЛАБНГ, Варлыга), *плюхата* ж. — Навагр., Шчуч. (НЛ, Н. сл-сьц), *плюта* ж. — Маст., Дзятл., Слон., Зэльв., Драг., Кобр., Малар. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, НЛ, СНМ), *плюгоцька* ж. — Віл. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пліожыла* н. — мясц. (Станкевіч), *шляпа* ж. — Беш., Сен., Тал., Кам. (ЛАБНГ), *шляпота* ж. — Сморг., Мсцісл., Карм., Лун. (ЛАБНГ, 3 нар. сл., Шаталава), *шляпаць* ж. — Гарад. (ЛАБНГ), *шляпоцце* н. — Віц., Сен., Мёр. (ЛАБНГ), *шляпаніна* ж. — Брасл., Пол., Кам., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ), *шляпаўка* ж. — Сморг., Астр. (ЛАБНГ, СПЗБ), *шляпанка* ж. — Шарк. (ЛАБНГ), *шлёпанка* ж. — Мёр. (ЖНС), *шлюпа* ж. — Раг. (ЛАБНГ), *шаліна* ж. — Лёзн. (Каспяровіч), *шаліна* ж. — мясц. (Станкевіч), *халіна* ж. — Латгал. р. (СПЗБ), *халепа* ж. — Маз., Светлагор., Акц., Калінк., Ветк. (Мат. Гом.), *халіпа* (*халепа*) ж. — Слуцк. р., спарадычна ўсх. з. (пераважна Маг. р. і Гом. р.), Шарк., Мін., Навагр., Капыл., Ганц., Стол. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, НС, Н. сл-сьц, Бялькевіч, Варлыга, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Шаталава, Шатэрнік, Юрчанка), *халіна* ж. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *халеба* ж. — Асіп., Ветк. (ЛАБНГ), *халепаць* ж. — Добр. (ЛАБНГ), *лепа* ж., *лёпа* ж. — Лід. (ЛАБНГ, СРЛГ), *ляпа* ж., *ляпушка* ж. — Вілен. р. (СПЗБ), *ляпаўка* ж. — Сморг. (СПЗБ), *ляпота* ж. — Стол. (ТС), *ляплёнка* ж. — Верхнядзв. (ЛАБНГ), *лепаніна* ж. — Ганц. (СПЗБ), *слёпаць* ж., *слёпяць* ж. — Дзятл. (ЛАБНГ, ЖС), *хвілёпіца* ж. — Акц. (Мат. Гом.), *хвальба* ж. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *брызгота* ж. — Гродз., Дзятл. (ЛАБНГ, ЖС, Цыхун), *брызкота* ж. — Капыл. (СПЗБ), *пяскота* ж. — Івац. (ЛАБНГ), *растарона* ж. — Паст. (СПЗБ), *растаропіца* ж. — Калінк. (СПЗБ), *ро́скалле* н. — Кам., Драг. (ДСБ, ЛП), *абліва́ха* ж. — Чэрв. р., Гом. (ЛАБНГ, Шатэрнік), *(в)о́кідзь* ж. — Ваўк. (ЛАБНГ, СПЗБ), *кіжаль* м. — Шум. (ЛАБНГ, СПЗБ), *золь* ж. — Беш., Лаг., Круп. (ЛАБНГ, Варлыга, Каспяровіч),

зала́ ж. – Сен. (Каспяровіч), ша́рга ж., ша́ргавіца ж. – Драг. (ЛП), ча́ргá ж. – Малар. (ЛАБНГ), мя́зга ж., мя́зка ж. – Жытк (ТС), мя́ча ж. – Хоц. (ЛАБНГ), ма́кратэ́ча ж. – Бяроз., Драг. (ЛАБНГ, ЛП), мо́краць ж. – Гродз. (Цыхун), мо́кра паго́да – Бераст., Пін. (ЛАБНГ), сыра́я паго́да – Лоеў. (ЛАБНГ), гніла́я паго́да – Шчуч. (ЛАБНГ).

Снег

Атмасферныя ападкі ў выглядзе белых камячкоў, якія складаюцца з зорачкападобных крышталікаў; суцэльная маса такіх ападкаў, што пакрывае пэўную прастору.

снег м., *сняжок* м. памянш. – агульн., Смален. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., ЖНШС, Дабравольскі, Шатэрнік, Мат. апыт.), *снягі* мн. – Смален. р. (Дабравольскі), *сняжы́нка* ж. ‘адзін снежны крышталік’ – Ваўк. (Мат. Гродз.), *па́роша* ж. ‘снег, які толькі што выпаў’ – Калінк., Раг. (СПЗБ), *на́вісь* (*на́весь*) ж. ‘снег, які ляжыць на дрэвах’ – Дзятл. (ЖС), *па́дліп* ж. ‘снег, які прыліп да галінак дрэў і інш. у час адлігі’ – Смален. р. (Дабравольскі), *набо́й* ‘снег на дарозе, утрамбаваны конскімі капытамі’ – Гродз. (Цыхун), *трусы́ца* ж. ‘густы сняжок’ – Бераст. (Сл. Гродз.), *во́кідзь* ж. ‘густы снег, які падае камякамі’ – Гл. (Янкоўскі), *снегаві́ца* ‘густое снежнае покрыва’ – Стаўб. (Мат. мін.-мал.), *па́рошка* ж. ‘вельмі дробны сняжок’, *на́рап* м. ‘дробны, пухкі снег, які храбусціць пад палазамі саней’ – мясц. (Насовіч), *веснаві́к* м. ‘веснавы снег з марозам’ – Бераст. (Сл. Гродз.);

дробны цвёрды сухі снег: *кру́пы* мн. – Беш. (Каспяровіч, Станкевіч), *крупá* ж. – Кобр. (ЖНШС), *сыпу́н* м. – Чэрв. (СПЗБ, НЛ), *брызго́ль* м. – Гродз., Старадарож. (СПЗБ, НС), *брызгу́ль* м. – Гродз. (СПЗБ), *се́ран* м. – Беш. (Каспяровіч), *галадзі́ца* ж. – Кобр. (ЖНШС), *сене́чник* м. – Карэл. (Сл. Гродз.);

вязкі, падталы снег: *шалё́на* ж. – Лід. (Сл. Гродз.), *растаро́на* ж. – Лаг. (Варлыга);

снег (веснавы або восеньскі), які ляжыць нядоўга (некалькі дзён), а потым растае: *зازی́мак* м. – Пух., Бял. (ЖС, Мат. дыял. сл.), (*во́кід* м. – пал. р. (ЛП);

апошні снег: *падскрѣбак* м. – Лаг., Круп. (СЦБ), *падмѣце* н. – Бярэз., Навагр., Раг. (Мат. Гом., СЦБ, СРЛГ), *змѣтак* м. – Чач. (Мат. Гом.), *апошні снег* – Воран. (Мат. Гродз.);

гурба снегу: *гурба* ж. – паўн.-зах. з., Чэрв. р., спарадычна зах.-пал. г. (пераважна заходняя частка), Верхнядзв., Чашн., Бял., Бых., Асіп., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНШС, Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік), *гурбачка* ж. памянш. – мясц. (Станкевіч), *гурба́* ж. – Бял., Бых., Добр., Стол. (ЛАБНГ, Станкевіч), *гурма* ж. – Жаб. (ЛАБНГ), *гурбіна* ж. – Мёр. (ЛАБНГ), *гурба́н* м., *гурба́ны* мн. – Маст. (ЛАБНГ, СПЗБ), *го́рба* ж. – Гродз., Маст. (СПЗБ, Цыхун), *гарба́к* м. – Бял. (НС), *гу́ра* ж. – паўдн.-усх. з., Чэрв. р., зах.-пал. г., за выключэннем заходняй часткі, Уздз., Навагр., Капыл., Зэльв., Слон., Свісл., Баран., Лях., Ганц., Пруж. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Сцяцко, Шатэрнік, Янкоўскі), *гуро́віца* ж. – Стол. (ЛАБНГ), *сумѣт* м. – Віц. р., Рас., Тал., Гор., Шкл., Мсцісл., Чав., Клім., Чэрык., Краснап., Стаўб., Карм., Добр., Браг. (ЛАБНГ, СПЗБ, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч), *замѣт* м. – Драг., Беластоц. р. (СПЗБ, ЛП), *замѣце* н. – Драг. (ЛП), *намѣт* м., *намѣцік* м. памянш. – Мсцісл. (Юрчанка), *намець* ж. – Стол. (ТС), *сувѣй* м. – Лаг., Барыс., Чэрв. (ЛАБНГ, СПЗБ, Варлыга, Шаталава), *сумѣй* м. – Лаг. (Варлыга), *снегавѣй* м. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *сугро́б* м. – віц.-маг. г., Гом. р., Мёр., Навагр., Карэл., Івац. (ЛАБНГ, СПЗБ), *сагро́б* м. – Касц. (ЛАБНГ), *курга́н* м. – Брасл., Навагр., Карэл., Гродз., Дзятл., Ваўк., Бераст., Бял., Асіп., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *груд* м. – Слаўг. (ЛАБНГ), *угру́д* м. – Верхнядзв. (ЛАБНГ), *варахі́* мн. – Петр. (ЛАБНГ), *курпялі́* мн. – Навагр. (СРЛГ), *сяро́н* м. – зах.-бран. р. (Растаргуеў), *іверань* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *паддымка* ж. ‘снежны занос’ – Віц. р. (Каспяровіч), *кутры́жка* ж. ‘ком снегу’ – Чэрв. р. (Шатэрнік).

Снегапад: *сняго́віца* ж. – Стаўб. (Мат. мін.-мал.), *сняжні́ца* ж. – Лаг. (Варлыга), *плю́та* ж. – Драг. (3 нар. сл.), *сляпí* снег ‘снегапад пры яркім сонцы’ – Бераст. (Сл. Гродз.).

Праталіна: *праталіна* ж. — Лаг. (Варлыга, Насовіч), *прыталка* ж. — Лаг. (Варлыга), *таліна* ж. — Слон., Малар. (Сл. Гродз., НЛ), *расталле* н. — Стол. (НЛ), *смуга* ж. ‘асадак смецця на месцы талага снегу’ — Іўеў. (Сл. Гродз.).

Сонца

Нябеснае свяціла ў выглядзе вогненнага шара, вакол якога круціцца Зямля і іншыя планеты нашай Галактыкі; святло, цяпло, якое вылучаецца гэтым свяцілам.

сónца (соўнца) н. — агульн., Смален. р., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., СНМ, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Шатэрнік, Мат апыт.), *соне́йка* н. памянш. — паўдн.-зах. д. (за выключэннем Гродз. р.), спарадычна паўн. р., Бял., Кліч., Віл. (ЛАБНГ, СПЗБ, Каспяровіч, Насовіч), *сónнейка* н. памянш. — зах.-бран. р. (Растаргуеў), *соў́нейка (сólнейка)* н. памянш. — сярэд.-бел. г., Маг. р., Шарк., Беш., Докш., Дубр. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. мін.-мал., Шатэрнік), *соў́йка* н. памянш. — Барыс. (ЛАБНГ), *соў́ненька* н. памянш. — Пол., Ушацк., Чашн., Маладз., Крыч. (ЛАБНГ, ЖС, Каспяровіч), *соў́нека* н. памянш. — Слаўт., Маз., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Растаргуеў), *соне́ка* н. памянш. — Драг., Жытк. (ЛАБНГ), *сónенька* н. памянш. — Свісл., Бяроз. (ЛАБНГ, Насовіч), *сónечка* н. памянш. — зах.-пал. г., Акц. (ЛАБНГ), *сónчака* н. памянш. — Чэрык. (ЛАБНГ), *сónцайка* н. памянш. — Бых. (ЛАБНГ), *сónнушка* н. памянш. — зах.-бран. р. (Растаргуеў), *соў́нушка (сólнушка)* н. памянш., *соў́нышка (сólнышка)* н. памянш. — спарадычна ўсх. з., Мёр. (ЛАБНГ), *слóнца (слóньца)* н. — паўн.-зах. з., Лях., Латгал. р., Вілен. р., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, Мат. Гродз., ЖС, 3 нар. сл., Н. сл.-сць, Цыхун), *слóнейка* н. памянш. — Паст., Смarg., Ашм., Валож., Шчуч., Стаўб., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *слóў́нейка* н. памянш. — Валож. (ЛАБНГ, СПЗБ), *слóненька* н. памянш. — Брасл. (ЛАБНГ), *слóнечка* н. памянш. — Воран., Маст. (ЛАБНГ, СПЗБ), *слóначка* н. памянш. — Гродз. (ЛАБНГ, СПЗБ), *слóнка* н. памянш. — Гродз., Беластоц. р.

(ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Цыхун), *каро́на* ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *бы́стра со́нца* ‘вельмі яркае сонца’ – Драг. (ЛП), *прысо́нне* н. ‘кола вакол сонца’ – Драг. (ЛП), *прыслóнне* н. ‘чырвоны слуп над сонцам на заходзе’ – Кобр. (НЛ).

Сонечны прамень: *про́мень* м. – Воран., Слон. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *прэ́мень* м. – Саліг. (Н. сл.-сць), *каса́* ж. – Чэрв. р., Лаг. (СПЗБ, Варлыга, Шатэрнік), *мятла́* ж. – Брэсц. (НЛ), *луч* м. – Кобр., Беластоц. р. (СПЗБ, СНМ), *пага́ра* ж. ‘пукі сонечных праменняў над воблакамі’ – Валож. (СЦБ), *мётлы* толькі мн. ‘сонечныя палосы-праменні паміж хмарами’ – Брэсц. (НЛ).

Спёка, спякота, гл. Гарачыня

Сузор’е

Участак неба з групай зорак, аб’яднанай агульнай назвай.

Вялікая Мядзведзіца: *Мядзвѣдзіца* ж. – цэнтр. з., Пол., Ушацк., Ганц., Івац., Кобр., Маз., Лельч. (ЛАБНГ, ЖНШС, Мат. апыт.), *Вялі́кая Мядзвѣдзіца* – Верхнядзв., Ушацк., Віл., Карэл., Чэрв., Раг., Чэрык., Касц., Слуцк., Люб., Добр., Хойн., Нараўл., Кобр. (ЛАБНГ), *Больша́я Мядзвѣдзіца* – Маг. р., усх.-маг. р., Ушацк., Барыс., Баран., Карм., Лельч. (ЛАБНГ), *Вядзьмѣдзіца* ж. – Іўеў., Стол. (ЛАБНГ, СПЗБ), *(Вялі́кі) Воз* м. – зах. з., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., ЖНШС, Цыхун), *Іллѣў Воз* – Чашн. (Каспяровіч), *Папуля́рны Воз* – Іўеў. (ЛАБНГ), *Возі́к* м. – Пін., Стол. (ЛАБНГ), *Вазак* м. – Лід. (ЛАБНГ), *Аліяшо́ва Паво́зачка* – Смарг. (СПЗБ), *Калёсы* мн. – Брасл. (ЛАБНГ), *Большы́я Калёсы* – Карм. (ЛАБНГ), *Калясні́ца* ж. – Глыб., Хоц., Іван., Малар. (ЛАБНГ, СПЗБ), *Каля́ска* ж. – Беластоц. р. (СПЗБ), *Гражуля́ Ко́лы* – Астр. (ЛАБНГ, СПЗБ), *Конь* м. – Верхнядзв. (ЛАБНГ, СПЗБ), *Конь з Вазом* – Мёр. (ЖНС), *Воз з Канём* – Гродз. (ЛАБНГ), *Воз і Конь* – Бяроз. (ЛАБНГ), *Конь і Калёсы* – Леп. (ЛАБНГ), *Пасажы́ркі* мн. – Чач. (ЛАБНГ, ЖС), *Кош* м. – Драг. (ЛАБНГ,

НЛ), *Коўш* м. — Паст., Мёр., Гарад., Віц., Барыс., Бераст., Зэльв., Чэрв., Слуцк., Бых., Чач., Лельч. (ЛАБНГ), *Кóўшык* м. — Пух., Уздз., Капыл., Стол. (ЛАБНГ, СПЗБ), *Ча́ша* ж. — Бял. (ЛАБНГ, НС), *Палóйнік* м. — Гарад. (ЛАБНГ, НЛ), *Сі́та* н. — Баран. (СПЗБ), *Сі́тка* н. — Сморг., Гродз., Шчуч., Зэльв., Баран., Мін. (ЛАБНГ, СПЗБ), *Сі́тца* н. — Рас., Пол., Ушацк., Лаг., Докш., Віл., Паст., Астр., Сморг., Маст., Стаўб., Дзярж., Капыл. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз.), *Сі́тцo* н. — Астр. (Мат. Гродз.), *Сі́то́чка* н. — Воран., Ваўк. (ЛАБНГ, СПЗБ), *Рóшата* н. — Вілен. р. (СПЗБ), *Раши́отка* ж. — Кір. (ЛАБНГ), *Рандó-лечак* м. — Валож. (ЛАБНГ), *Папры́ца* ж. — Акц. (ЛАБНГ), *Стажáр* м. — Бых., Лун. (ЛАБНГ), *Стажáры* мн. — Карэл., Стаўб., Бярэз., Гл. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *Стажáр'е* н. — Гродз. (Сл. Гродз.), *Сажóр* м. — Бял. (ЛАБНГ), *Вісажóр* м. — Слаўг., Чэрык., Краснап., Карм. (ЛАБНГ), *Вісажáр* м. — Маг. р., усх.-маг. р., Гом. р., Арш., Дубр., Круп., Шчуч. (ЛАБНГ), *Валасажáр* м. — усх.-пал. р. (ЛАБНГ), *Валасазáр* м. — Стол. (ЛАБНГ), *Валасажóр* м. — Ветк. (ЛАБНГ), *Валó-сы* мн. — Шум. (ЛАБНГ), *Валóсны* мн. — Гарад. (ЛАБНГ), *Касцý* мн. — Валож., Нясв., Пруж., Кам. (ЛАБНГ), *Касарý* мн. — Ивац., Кобр., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, СНМ), *Шасцёр-ка* ж. — Круп. (ЛАБНГ), *Семяры́чкі* мн. — Асіп. (ЛАБНГ), *Семізвэ́дзіца* ж. — Барыс., Жлоб. (ЛАБНГ, СПЗБ), *Майса́ш* м., *Піясáш* м. — Тал. (ЛАБНГ).

Малая Мядзведзіца: *Карóмісла* н. — Мёр., Гродз. (СПЗБ, ЖНС), *Кóўшык* м. — Буда-Каш., Добр. (Мат. Гом.), *Вьшиазáр* м., *Сто́жар'е* н. — Смален. р. (Дабравольскі).

Плеяды: *Сі́цечка* н. — Гродз., Шчуч. (НЛ, Цыхун), *Сі́цяцка* н. — Гродз. (СПЗБ), *Сі́тца* н. — Мёр., Докш., Мядз. (СПЗБ, ЖНС), *Сі́тцo* н. — Чэрв. р., Паст., Уздз., Клецк., Лях., Вілен. р. (СПЗБ, Шатэрнік, Мат. апыт.), *Стажáр* м. — зах.-бран. р. (Растаргуеў), *Валасажáр* м. — Раг., зах.-бран. р. (СПЗБ, Растаргуеў), *Вісажáр* м. — Бял. (НС, Н. сл.-сць), *Ве-лісазáр* м. — Сен. (Каспяровіч), *Кў́пка* ж. — Драг. (ЛП),

Ку́рачка ж. — Кам. (ЖНШС), *Ку́рачки* толькі мн. — Беластоц. р. (СПЗБ).

Пояс Арыёна: *Гра́блі* мн. — Віц. р. (Каспяровіч), *Каро́місел* м., *Каро́місла* н. — Сен. (Каспяровіч), *Касці́* мн. — Віц. р., Астр., Іўеў., Воран., Лід., Шчуч., Клецк., Латгал. р., Беластоц. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., Каспяровіч, Мат. апыт.), *Касары́* мн. — Кобр., Лельч. (НЛ, ЖНШС).

Назвы асобных сузор'яў: *Казá* ж. — Гарад. (НЛ), *Крыж* м. — Жлоб. (Мат. Гом.).

Сцюжа, гл. Мароз

Туман

Згушчэнне вельмі дробных кропелек вады або ледзяных крышталікаў у прыземных пластах атмасферы, што робіць паветра непразрыстым.

тумáн м. — усх.-маг. р., Смарг., Чэрв., Кобр., Жытк., Вілен. р. (СПЗБ, ТС, ЖНШС, Бялькевіч), *тумáнь* ж. — Стол. (ДСБ, НЛ), *тма* ж. — мясц. (Насовіч), *сму́га* ж. — Лаг., Смарг., Воран. (СПЗБ, Варлыга), *смў́га* ж. — Драг. (СНМ), *імгlá* ж. — усх.-маг. р., Маст. (СПЗБ, Бялькевіч), *мыгlá* ж. — Мядз., Маладз. (ЛАБНГ, СЦБ), *мла* ж. — Брэсц., Бяроз. (ДСБ, Шаталава), *імгá* ж. — Смален. р. (Дабравольскі), *на́вісь* ж. — Хойн. (Шаталава), *рось* ж. — мясц. (Станкевіч), *шумо́чак* м. памянш. — Воран. (СПЗБ), *курэ́ц* м. — Лаг. (Варлыга), *зыза́р* м. — Іўеў. (Сл. Гродз.), *зэс* м. — Навагр. (Сл. Гродз.), *сма́га* ж. 'імгла на гарызонце ўлетку ў спякотны час' — мясц. (Станкевіч);

густы туман, туманнасць: *тумáнішча* ж. — Акц. (Мат. Гом.), *цямра́васць* ж. — Іўеў. (Сл. Гродз.);

туманнае акружэнне Месяца: *ко́ла* н. — Вілен. р. (СПЗБ), *круг* м. — Слон. (Мат. Гродз.).

Хмарнасць

Стан надвор'я, які характарызуецца згушчэннем хмар, воблачнасцю.

хмарнасць ж. – мясц. (Станкевіч), *хмарнатá* ж. – Паст. (ЛАБНГ, СПЗБ), *хмарá* ж. – Пол. (ЛАБНГ), *хмурны дзень* – Кобр. (ЖНШС), *пасмурная пагода* – Хойн. (ЛАБНГ), *цёмная пагода* – Іўеў. (ЛАБНГ), *цёмнач* ж. – Дзятл. (СПЗБ), *пáмжа* ж. – мясц. (Станкевіч), *мяшóк* м. – Кам. (ЖНШС), *кула́жанне* н. – Мсцісл. (Юрчанка), *цixíнь* ж. ‘пахмурнае, але цiхае надвор’е’ – мясц. (Насовіч), *цень* ж. ‘пахмурнае і дажджлівае надвор’е’ – Мёр. (СПЗБ).

Холад

Адносна нізкая тэмпература навакольнага асяроддзя (паветра, вады і пад.); халоднае надвор’е.

хóлад м. – усх.-маг. р., Брасл., Сморг., Мядз., Мін., Пух., Стол., Жытк., Вілен. р., Латгал. р. (СПЗБ, ТС, Бялькевіч, Станкевіч), *зімнатá* ж. – Брасл., Іўеў., Вілен. р. (СПЗБ, Мат. мін.-мал.), *зімнасць* ж. – мясц. (Насовіч), *зімнó* н. – Сморг., Ашм., Іўеў., Беластоц. р. (СПЗБ), *стынь* ж. – Мсцісл., Чав., Бых. (Мат. Маг., Юрчанка), *стыль* ж. – зах.-бран. р. (Растаргуеў), *стýліца* ж. – Чав., Бых. (Мат. Маг.), *астýда* ж. – Астр. (СРЛГ), *зяб* м. – Жытк. (ТС), *дýбар* м. экспр. – Зэльв., Ваўк., Люб. (СРЛГ, ЖС), *лíха* н. – Смален. р. (Дабравольскі), *зюзя* ж. дзіц. – Чэрв. р., Мсцісл., Астр., Гродз., Клецк., Стол., Гл., зах.-бран. р. (ТС, Мат. Гродз., НЛ, Нар. скарбы, Насовіч, Растаргуеў, Цыхун, Шатэрнік, Юрчанка, Янкоўскі), *зю́зка* ж., *зю́зечка* ж. памянш. – Чэрв. р. (Насовіч, Шатэрнік), *склём* м. – Круп. (Мат. мін.-мал.), *бры́зкая пагода* – Лоеў. (Янкова), *халады́* мн. ‘халодны час, перыяд’ – Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч); *сýдрава* ж. ‘халаднаватае надвор’е’ – мясц. (Насовіч), *халадо́к* м. ‘неспяткотны час’ – мясц. (Станкевіч), *адхлáн* м., *адхлáнь* ж. ‘прахалода ў спёку’ – мясц. (Насовіч);

моцны холад: *халадэча* ж. – Чэрв. р., Лаг., Драг. (СПЗБ, ЛП, Шатэрнік), *халадзэча* ж. – Стол. (ТС), *халаднёча* ж. – Драг., Жытк., Лоеў., Браг. (ТС, Мат. Гом., СНМ, Янкова), *халадзіна* ж. – Мёр., Брасл., Паст., Баран., Акц., Ветк., Ельск., Жытк. (СПЗБ, ТС, Мат. Гом., НС), *халадзіла* ж. – Пух. (Мат. мін.-мал.), *халадзішча* н. – Зэльв., Жытк. (ТС, Мат. Гродз.), *халаднішча* н. – Жытк. (ТС), *халода* ж. – Добр. (Мат. Гом.), *халодніца* ж. – Зэльв. (СРЛГ, Н. сл-сць), *бальшы холад* – Пол., Стаўб. (ДАБМ), *зімнасць* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *зімнатá* ж. – Іўеў. (СЦБ), *сцюдзіна* ж. – Паст. (ЛАБНГ), *стыліца* ж. – Бял. (Яўсееў), *стынішча* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *дубарэча* ж. – Гродз. (СРЛГ), *сівер* м. – Мёр., Беш., Докш., Леп., Лаг., Мядз., Мін., Пух., Бярэз., Стаўб., Уздз., Карэл., Бабр., Слуцк., Саліг., Жытк. (ДАБМ), *сіверная пагода* – Асіп. (ДАБМ), *залкота* ж. – Бял. (ЛАБНГ), *кальжэнне* н. неадабр. – Мсцісл. (Юрчанка), *брына* ж. – Лід. (СРЛГ), *зэмзя* ж. дзіц. – Стол. (ТС), *буй* м. ‘халадэча з ветрам’ – Мсцісл. (Юрчанка).

Шарон, шарпак

Абледзянелая скарынка на паверхні снегу.

шарон м. – Ашм., Воран., Іўеў., Валож., Ваўк., Асіп., Люб., Старадарож., Жытк., Петр. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гом., НС), *шрон* м. – Паст. (ЛАБНГ), *чарон* м. – Гом., Лоеў. (ЛАБНГ, Янкова), *шаранок* м. – Мядз., Віл., Ашм., Валож. (ЛАБНГ, СПЗБ), *шаронь* м. і ж. – Лаг. (СПЗБ), *шарын* м. – Слуцк. (ЛАБНГ), *шару́н* м. – Чэрв. р., Бярэз. р., Чашн., Бял., Бых., Раг. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. дыял. сл., Станкевіч, Шатэрнік), *шаруно́к* м. памянш. – Бял. (Мат. дыял. сл.), *шарэн* м. – усх.-пал. р., Слуцк. р., Чэрык. (ЛАБНГ, ТС), *шарэнь* м. і ж. – Клецк., Саліг., Хойн., Нараўл., Браг. (ЛАБНГ), *шэран* м. – Шарк., Ушацк., Мядз., Петр. (ЛАБНГ), *шэрана* ж. – Мядз. (ЛАБНГ), *шэрань* м. і ж. – Мядз., Віл., Маладз., Лаг., Барыс., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. дыял. сл., Варлыга), *шэрашань* м., *шарэшань* м. – Бял. (ЛАБНГ, НС),

шэраш м. – Добр., Стол. (ЛАБНГ, ТС), *шарэш* м. – Касц., Хоц., Пух., Асіп., Гл., Жлоб., Чач., Ветк., Стол. (ЛАБНГ, ТС, Мат. Гом., Мат. мін.-мал.), *шарош* м. – Стаўб., Уздз., Карэл., Смален. р. (ЛАБНГ, Дабравольскі), *шарáш* м. – Гом. (Мат. Гом.), *шарашо́р* м. – Воран., Нясв., Баран. (ЛАБНГ, СПЗБ), *шарашу́р* м. – Лях. (ЛАБНГ), *шаро́с* м. – Лід., Зэльв. (ЛАБНГ, Сцяцко), *шаро́сік* м. памянш. – Маст. (ЛАБНГ, СПЗБ), *шару́с* м. – Маст. (ЛАБНГ), *шарасе́нь* м. – Глыб. (ЛАБНГ, СПЗБ), *шо́расць* ж. – Дзярж. (ЛАБНГ), *шо́рах* м. – Глыб., Шкл. (ЛАБНГ, СПЗБ), *шэ́рах* м. – Валож., Кір. (ЛАБНГ), *сяро́н* м. – усх.-маг. р., Дубр., Шкл., Маладз., Валож., Ганц., Акц., Светлагор., Маз., Ельск., Рэч., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Мат. Маг., НС, Бялькевіч, Растаргуеў), *серано́к* м. – усх.-маг. р., Рас., Гарад., Пол., Ушацк., Шум., Чач. (ЛАБНГ, Бялькевіч, Юрчанка), *серанёк* м. – Гор. (ЛАБНГ), *сяру́н* м. – Тал., Кругл., Бял., Кір., Маг., Клім., Шкл., Карм., Рэч. (ЛАБНГ), *серуно́к* м. – усх.-маг. р., Шкл. (ЛАБНГ, Мат. Маг.), *сяру́нь* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *сару́н* м. – Кліч. (ЖС), *сярэ́н* м. – Калінк., Буда-Каш. (ЛАБНГ), *сярэ́нь* м. і ж. – Віц., Сен., Рэч. (ЛАБНГ), *сяры́н* м. – мясц. (Станкевіч), *сяра́н* м. – Мсцісл., Ветк., Добр. (ЛАБНГ, Юрчанка), *сарáн* м. – Малар. (ЛАБНГ), *се́ран* м. – Верхнядзв., Рас., Гарад., Ушацк., Беш., Шум., Лёзн., Леп., Арш., Калінк., Рэч. (ЛАБНГ, СПЗБ, Насовіч, Станкевіч), *серано́к* м. памянш. – Верхнядзв., Шум., Латгал. р. (СПЗБ), *се́рань* м. і ж. – Мёр., Пол., Паст., Круп., Слаўг. (ЛАБНГ, СПЗБ, НС), *сі́рань* м. і ж. – Гор., Чав., Слаўг. (ЛАБНГ), *се́рана* ж. – Верхнядзв. (ЛАБНГ, СПЗБ), *серына́* ж. – Гарад. (ЛАБНГ), *серані́ла* ж. – Докш. (ЛАБНГ, СПЗБ), *шаршáк* м. – Паст., Мёр. (ЛАБНГ, НС), *шо́рсткі снег* – Дзятл. (ЛАБНГ), *шурпа́ты снег* – Сморг. (ЛАБНГ), *шалу́пка* ж. – Брасл. (ЛАБНГ), *шкаралу́па* ж. – Кобр. (ЖНшС), *шкуру́па* ж. – Малар. (ЛАБНГ), *шкару́на* ж. – Іван. (ДСБ), *скару́ба* ж. – Астр., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *скурлю́шча* ж., *заскуру́злы снег* – Кам. (ЛАБНГ), *скары́нка* ж. – Валож., Шчуч., Зэльв., Слон. (ЛАБНГ), *ко́рка* ж. – Шчуч. (ЛАБНГ), *гру́да* ж. – Мсцісл. (ЛАБНГ), *верхалё́дзіца* ж. – Івац. (ЛАБНГ),

зледзянёлы снег — Капыл. (ЛАБНГ), *маразынка* ж. — Маладз. (СЦБ), *на́маразь* ж. — мясц. (Станкевіч), *набо́й* м., *набо́і* мн. — Бераст. (ЛАБНГ), *наст* м. — Пруж., Лоеў. (ЛАБНГ), *лоб* м. перан. — Карэл. (Мат. дыял. сл.), *абрэ́з* м. — Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *дра́ча* ж. ‘шарпак на дарозе’ — Мсцісл. (Юрчанка).

Шэрань, гл. Іней

9.2. СЛОВЫ СА ЗНАЧЭННЕМ ПРЫМЕТЫ, ЯКІЯ ХАРАКТАРЫЗУЮЦЬ АСТРАНАМІЧНЫЯ І МЕТЭАРАЛАГІЧНЫЯ АБ’ЕКТЫ, З’ЯВЫ І ПРАЦЭСЫ, А ТАКСАМА ІНШЫЯ ЗВ’ЯЗАНЫЯ З ІМІ ПАНЯЦЦІ

Абложны (пра дождж, хмару)

Абкладны, доўгачасовы.

абло́жны прым. — паўдн.-усх. з., зах.-пал. г., гродз.-бар. г. (за выключэннем Гродз. р.), усх.-маг. р., Чэрв. р., Ушацк., Чашн., Докш., Віл., Барыс., Смален. р. (ЛАБНГ, Бялькевіч, Дабравольскі), *аблажн́ы* прым. — паўдн.-усх. з., Шум., Мір., Дубр., Арш., Смарг., Слон., Капыл., Пруж., Бяроз. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Янкова), *блажн́ы* прым. — Тал. (ЛАБНГ), *аблажн́эй* прым. — Хоц. (ЛАБНГ), *блажн́эй* прым. — Драг. (ЛАБНГ, НЛ), *зало́жны* прым. — Ушацк., Карэл., Лях. (ЛАБНГ), *безадло́жны* прым. — Кобр. (ЛАБНГ), *абкладн́ы* прым. — паўн. р., Мсцісл., Клім., Бял., Бых., Чач., Добр., Смален. р. (ЛАБНГ, Дабравольскі, Юрчанка), *абкладн́эй* прым. — Гарад., Лёзн., Мсцісл., Касц. (ЛАБНГ, Юрчанка), *акладн́ы* прым. — Верхнядзв., Шарк., Глыб. (ЛАБНГ, СПЗБ), *зацяжн́ы* прым. — Ашм., Іўеў., Шчуч., Асіп., Кір., Брэсц., Жаб., Іван., Малар., Пін., Стол. (ЛАБНГ, СПЗБ), *заця́жны* прым. — Касц., Нясв. (ЛАБНГ), *праця́жны* прым. — Стаўб., Івац. (ЛАБНГ), *працягу́шчы* прым. — Навагр., Лід. (ЛАБНГ, СПЗБ), *захо́длівы* прым. — Гарад. (ЛАБНГ), *доўгі* прым. — Валож., Мін., Дзятл.

(ЛАБНГ), *беспераста́нны* прым. – Івац. (ЛАБНГ, Станкевіч), *бесперары́ўны* прым. – Чэрв., Воран., Петр. (ЛАБНГ), *безнадзе́жны* прым. – Уздз. (СЦБ), *нава́льны* прым. – Астр., Гродз., Дзятл., Ваўк., Старадарож. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., НС), *нава́льны* прым. – Маст., Бераст. (ЛАБНГ), *перава́льны* прым. – Гом. (Мат. Гом.), *спо́рны* прым. – Касц. (ЛАБНГ), *зalı́ўны* прым. – Маладз., Іўеў., Асіп., Маз., Пін. (ЛАБНГ), *пралі́ўны* прым. – Гродз. (ЛАБНГ), *палі́ўны* прым. – Воран. (ЛАБНГ).

Адліжны; адліжна

Які з’яўляецца ў выніку адлігі, звязаны з адлігай, для якога характэрны частыя адлігі; пра наяўнасць адпаведнага надвор’я.

адлі́жны прым., *адлі́жна* прысл. – Смарг. (СПЗБ, Мат. апыт.), *адлі́глівы* прым., *адлі́гліва* прысл. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *адло́глы* прым. – Смален. р. (Дабравольскі), *злі́жны* прым., *злі́жна* прысл. – Дзятл. (СПЗБ, Мат. апыт.);

толькі пра зіму – не сцюдзёную, з частымі адлігамі: *лёгкі* прым. – Драг., Вілен. р. (СПЗБ), *сіро́цкі* прым. – мясц. (Станкевіч).

Бязвоблачны, бяхсмарны (пра неба)

Ясны, без воблакаў, без хмар.

бяхсма́рны прым. – Віц. (Каспяровіч, Станкевіч).

Вясёлкавы

Які мае адносіны да вясёлкі.

тэ́нчавы прым. – Іўеў. (Сл. Гродз.).

Ветраны; ветрана

З ветрам, які суправаджаецца ветрам.

вётранны прым., *вётранна* прысл. — Мсцісл. (Юрчанка, Мат. апыт.), *вётравы* прым., *вётрава* прысл. — мясц. (Насовіч, Станкевіч).

Вільготны, мокры; вільготна, мокра

Насычаны вільгаццю, у якім залішне многа вільгаці (пра надвор'е, паветра і пад.); пра наяўнасць вільгаці (ад ападкаў ці ў час адлігі).

вільготны прым., *вільготна* прысл. — Чэрв. р., Верхнядзв., Чашн., Воран., Шчуч., Зэльв., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Каспяровіч, Насовіч, Шатэрнік, Мат. апыт.), *во́лки* прым., *во́лка* прысл. — Віц. р., Навагр., Свісл., Ганц. (СПЗБ, Каспяровіч, Насовіч, Мат. апыт.), *валкава́ты* прым., *валкава́та* прысл. — мясц. (Насовіч), *мо́кры* прым., *мо́кра* прысл. — Ашм., Пух., Баран. (СПЗБ, СЦБ, Мат. апыт.), *макрó* прысл. — Шчуч., Кам. (СПЗБ), *макрывы* прым. — Верхнядзв., Паст. (СПЗБ), *ва́дкі* прым., *ва́дка* прысл. — Чашн. (Каспяровіч, Мат. апыт.), *вадзя́ны* прым., *вадзя́на* прысл. — Лаг. (Варлыга, Мат. апыт.), *брызготны* прым., *брызготна* прысл., *брыскотны* прым., *брыскотна* прысл. — Гродз. (Цыхун, Мат. апыт.), *брыскотлівы* прым., *брыскотліва* прысл. — Капыл. (СПЗБ, Мат. апыт.), *азырава́ты* прым., *азырава́та* прысл. — Дзятл. (ЖС, Мат. апыт.), *тля́на* прысл. 'вільготна, мокра і туманна' — Бяроз. (Шаталава).

Воблачны; воблачна

Які мае адносіны да воблака, воблакаў або пакрыты воблакамі; пра наяўнасць воблачнасці.

во́блачны прым., *во́блачна* прысл. — Гор., Старадарож., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Растаргуеў, Мат. апыт.), *хма́рны* прым., *хма́рна* прысл. — мясц. (Станкевіч), *луністы* прым., *луніста* прысл. — Віл. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *грудаты* прым. — Уздз. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *грудава́ты* прым. — Карэл., Навагр.,

Лід., Дзятл., Ваўк., Свісл., Баран. (СПЗБ, Сл. Гродз., Мат. Гродз.), *грудавы* прым. – Іўеў., Лях. (СПЗБ), *буграваты* прым. – Рэч. (Мат. Гом.), *баранцо́вы* прым. ‘пакрыты перыстымі воблакамі (пра неба)’ – Гродз. (Цыхун), *пагра́нены* прым. ‘аб небе, калі воблакі на ім плывуць кучамі’ – Драг. (Н. сл-сць).

Галашчочны; галашчочна

Пра стан надвор’я ўвосень, калі яшчэ няма снегу, але ўжо марозна.

галу́тлівы прым., *галу́тліва* прысл. – Мёр., Паст. (СПЗБ, НС, Мат. апыт.), *хра́пкі* прым., *хра́пка* прысл. – Кобр. (СНМ, Мат. апыт.).

Гарачы, спякотны; гарача, спякотна

Які мае высокую тэмпературу паветра; вельмі гарачы, здольны паліць, спальваць (пра сонца); пра аднаведны стан надвор’я.

гара́чы прым. – Віц. р., Чэрв. р., Гродз. (Каспяровіч, Станкевіч, Цыхун, Шатэрнік), *го́рача* прысл. – Віц. р., Чэрв. р., Валож., Навагр., Маст., Баран. (СПЗБ, Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік), *гара́ча* прысл. – Вілен. р. (СПЗБ), *гарачо́* прысл. – Навагр., Воран., Шчуч., Зэльв., Свісл., Вілен. р. (СПЗБ), *гарачо́* прысл. – Гродз., Маст., Ваўк., Пруж., Бела-стоц. р. (СПЗБ, Цыхун), *няко́тны* прым., *няко́тна* прысл. – Вілен. р. (СПЗБ, Станкевіч, Мат. апыт.), *няку́чы* прым. – Віц. (Каспяровіч), *на́лкі* прым., *на́лка* прысл. – Чэрв. р. (Шатэрнік, Мат. апыт.), *спё́кла* прысл. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *смаля́чы* прым. – Бераст. (Сл. Гродз.), *сква́рны* прым., *сква́рна* прысл. – Калінк. (3 нар. сл., Станкевіч, Мат. апыт.), *жа́ркі* прым., *жа́рка* прысл. – усх.-маг. р., Паст., Лоеў. (СПЗБ, Бялькевіч, Юрчанка, Янкова, Мат. апыт.), *жа́ркотны* прым., *жа́ркотна* прысл. – Віц. р. (Каспяровіч, Мат. апыт.), *зы́ркі* прым., *зы́рка*

прысл. — Лаг., Навагр., Дзятл., Слуцк., Старадарож., Ганц., Стол., Жытк. (СПЗБ, ТС, Сл. Гродз., Варлыга, Мат. апыт.), *зыркава́ты* прым., *зыркава́та* прысл. — Жытк. (ТС, Мат. апыт.), *ва́дны* прым., *ва́дна* прысл. — мясц. (Станкевіч), *жэ́шкі* прым., *жэ́шка* прысл. — Маст., Кам. (СПЗБ, ЖНС, Мат. апыт.), *свяці́нны* прым. — Астр. (Сл. Гродз.);

гарачы, спякотны і насычаны вільгаццю: *па́рны* прым., *па́рна* прысл. — Чэрв. р. (Станкевіч, Шатэрнік, Мат. апыт.), *па́ркі* прым., *па́рка* прысл. — Астр. (Мат. Гродз., Мат. апыт.), *мляўкі* прым., *мляўка* прысл. — Слон. (Сл. Гродз., Мат. апыт.), *ду́шны* прым., *ду́шна* прысл. — Віц. р., Чэрв. р. (Каспяровіч, Шатэрнік, Мат. апыт.), *прыпа́ркам* прысл. ‘у час гарачага вільготнага надвор’я’ — Верхнядзв. (СПЗБ).

Гразкі; гразка (пра надвор’е)

Пра наяўнасць гразі ў выніку адпаведнага характару надвор’я (ападкаў: мокрага снегу, дажджу і пад.).

гра́зкі прым., *гра́зка* прысл. — Віц. р. (Каспяровіч, Мат. апыт.), *гра́зны* прым., *гра́зна* прысл. — Кам. (СПЗБ, Мат. апыт.), *ка́лны* прым., *ка́лна* прысл. — Маст., Беластоц. р. (СПЗБ, Мат. апыт.), *калны́* прым., *кално́* прысл. — Кам. (ЖНШС, Мат. апыт.), *балотны* прым., *балотна* прысл. — мясц. (Насовіч), *хлёпаністы* прым., *хлёпаніста* прысл. — Іўеў. (Сл. Гродз., Мат. апыт.), *хлюпаткі́* прым., *хлюпатко́* прысл. — Слон. (Сл. Гродз., Мат. апыт.), *лёсты* прым., *лёста* прысл. — Свісл. (СПЗБ, Мат. апыт.).

Дажджавы

Уласцівы дажджу, утвораны дажджом; які нясе дождж.

дажджлі́вы прым. — Шчуч. (СПЗБ).

Дажджлівы

Багаты на дождж, з частымі дажджамі.

дажджлівы прым. — Віл., Ашм., Шчуч. (СПЗБ, Мат. Гродз., Станкевіч), *дажджывы* прым. — мясц. (Станкевіч), *дажджавы* прым. — Віц. р. (Каспяровіч), *мачлівы* прым. — Кругл. (ЖНС), *машлівы* прым. — Гом. р. (Н. сл-сць), *макрывы* прым. — Верхнядзв., Паст. (СПЗБ), *мокры* прым. — Ашм., Пух. (СПЗБ, СЦБ), *мрачны* прым. — Лоеў. (Янкова), *нягудлівы* прым. — Малар. (НЛ).

Дробны (пра дождж)

Які складаецца з малых аднародных кропелек.

дробны прым. — Сморг. (СПЗБ), *вашывы* прым. — Бяроз. (Шаталава), *слямазэрны* прым. — Кобр. (ДСБ).

Заліўны, праліўны (пра дождж)

Надзвычай моцны, густы, вялікі.

заліўны прым. — паўн.-усх. д., паўдн.-усх. з., Віл., Маладз., Валож., Пух., Дзярж., Шчуч., Баран., Петр., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шаталава), *праліўны* прым. — Брасл., Карэл., Шчуч., Лях. (СПЗБ), *уліўны* прым. — Сморг., Астр., Лаг., Маладз., Валож., Гродз., Шчуч., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖС), *уліўны* прым. — Валож., Стаўб. (ЛАБНГ, Мат. мін.-мал.), *улёўны* прым. — Сморг., Ашм., Іўеў., Лаг., Валож. Стаўб., Гродз., Шчуч., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., Мат. мін.-мал.), *ліўны* прым. — Мёр., Пол., Астр. (ЛАБНГ, ЖНС), *ліўны* прым. — Шарк., Асіп., Дзятл., Івац. (ЛАБНГ), *зліўны* прым. — Шчуч. (СПЗБ), *ліўневы* прым. — Люб., Чач. (ЛАБНГ), *пралойны* прым. — Пін., Драг. (ЛАБНГ), *налгойны* прым. — Акц. (ЛАБНГ), *аплаўны* прым. — Ганц. (СПЗБ), *пралётны* прым. — Лід. (СПЗБ), *забойны* прым. — Мсцісл., Ганц., Лоеў., Вілен. р. (СПЗБ, Юрчанка, Янкова), *нахальны* прым. — Баран., Брэсц. (ЛАБНГ, СПЗБ), *нагальны* прым. — Іўеў. (СПЗБ), *нагайны* прым. — Брэсц. (ЛАБНГ), *гвалтоўны* прым. — Дзярж., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *навальнічны* прым. — Сморг.

(ЛАБНГ), *нава́льны* прым. – Астр., Валож., Іўеў., Воран., Гродз., Дзятл., Зэльв., Бераст., Старадарож., Вілен. р., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *нава́лны* прым. – спарадычна гродз.-бар. г., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *краплі́сты* прым. – Навагр., Драг., Пін., Стол. (СПЗБ, НЛ), *крапля́сты* прым. – Драг. (СПЗБ), *крамя́сты* прым. – Гродз. (СПЗБ), *спадзі́сты* прым. – Кам. (ЛАБНГ), *буйны* прым. – Стол. (ЛАБНГ), *крупны* прым., *спорны* прым. – Калінк. (ЛАБНГ), *жа́ркі* прым. – Лоеў. (Янкова), *лёсы* прым. – мясц. (Станкевіч).

Засушлівы; засушліва

Пра надвор’е, якое суправаджаецца засухай.

сухі́ прым., *су́ха* прысл. – Брасл., Сморг. (СПЗБ, Мат. апыт.), *суху́ткі* прым., *суху́тка* прысл. – Зэльв. (Мат. Гродз., Мат. апыт.), *су́шны* прым., *су́шина* прысл. – Лях. (СПЗБ, Мат. апыт.), *за́суха* прысл. ‘у сухое надвор’е’ – Люб. (Нар. скарбы).

Зацішны; зацішна

Пра ціхае, бязветранае надвор’е.

за́цішны прым., *за́цішна* прысл. – Хойн. (Мат. Гом., Насовіч, Мат. апыт.), *суці́шны* прым., *суці́шна* прысл. – мясц. (Станкевіч), *ці́хі* прым., *ці́ха* прысл. – мясц. (Насовіч).

Зіхатлівы, зіхоткі, зіхотны

Які блішчыць, ззяе яркім пералівістым святлом (пра сонца, зоркі і пад.); напоўнены яркім ззяннем, святлом, блескам.

зіхо́тны прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *зіхаткі́* прым. – Гродз. (Сл. Гродз.), *жа́ркі* прым. – Лід. (СПЗБ), *я́сны* прым. – Латгал. р. (СПЗБ), *маразя́ны* прым. – Валож. (СПЗБ).

Золкі; золка

Вільготны і пранізіліва халодны (пра надвор'е, дождж, вецер); пра адпаведны стан надвор'я.

золкі прым., *золка* прысл. — Віц. р., усх.-маг. р., Чэрв. р., Паст., Ашм., Лаг., Гл. (СПЗБ, Бялькевіч, Варлыга, Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік, Янкоўскі, Мат. апыт.), *зылаваты* прым., *зылавата* прысл. — Навагр. (Сл. Гродз., Мат. апыт.), *зыраваты* прым., *зыравата* прысл. — Дзятл. (СРЛГ, Мат. апыт.), *зыркі* прым., *зырка* прысл. — Чашн. (Каспяровіч, Мат. апыт.), *азырны* прым., *азырна* прысл. — Лід., Дзятл. (СПЗБ, Сл. Гродз., Мат. апыт.), *ёдкі* прым., *ёдка* прысл. — Мсцісл., Ветк. (Мат. Гом., Юрчанка, Мат. апыт.), *ядкі* прым., *ядка* прысл. — Смален. р. (Дабравольскі, Мат. апыт.), *сядравы* прым., *сядрава* прысл. — Слон. (Мат. Гродз., Мат. апыт.), *сіверны* прым., *сіверна* прысл. — Дубр. (Н. сл.-сць, Мат. апыт.), *брызготны* прым., *брызготлівы* прым. — Свісл. (Сл. Гродз., СРЛГ), *брыскотлівы* прым. — Карэл., Зэльв. (Сл. Гродз., Сцяцко), *брыдкі* прым., *брыдка* прысл. — Лоеў. (Янкова, Мат. апыт.).

Зорны; зорна

Які мае адносіны да зорак ці пакрыты, усеяны зоркамі; пра наяўнасць мноства зорак на небе.

зорны прым., *зорна* прысл. — асн. мас. г. (спарадычна паўн.-зах. з., усх.-маг. р. і усх.-пал. р.), зах.-пал. г., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., СНМ, Мат. апыт.), *зоркі* прым., *зорка* прысл. — пал. р. (ЛАБНГ, Мат. Гом., Мат. апыт.), *зобрачны* прым. — Валож., Навагр., Дзятл., Лях., Бых. (ЛАБНГ, СПЗБ), *зобрашны* прым. — Мсцісл., Рэч. (ЛАБНГ), *зорысты* прым. — Стаўб., Навагр., Лід. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *зарысты* прым. — Асіп., Слуцк. (ЛАБНГ), *зороваты* прым. — Навагр. (СПЗБ), *зіраты* прым. — Маладз. (СЦБ), *звёзны* прым. — паўн.-усх. д. (пераважна віц.-маг. г.), Пух., Кір., Бабр., Гл.,

Саліг., Чач., Гом., Лоеў. (ЛАБНГ, СЦБ), *звёздачны* прым., *звяздзісты* прым. – Іўеў. (ЛАБНГ, СПЗБ), *вэ́драны* прым., *вэ́драна* прысл. – Кам. (ДСБ, Мат. апыт.).

Імглісты, імжысты

Зацягнуты імглой, імжой; з імглой, з імжой.

імжа́вы прым. – Чашн. (Каспяровіч), *імжлі́вы* прым. – мясц. (Станкевіч), *міглавы́* прым. – Воран. (СПЗБ), *мараслі́вы* прым. – Слон. (Сл. Гродз.), *ку́рны* прым. – Лаг. (Варлыга).

Камякаваты (пра снег)

Які падае камякамі.

шлапа́сты прым. – Кобр. (ЖС), *лапа́сты* прым. – Брэсц. (НЛ), *хлапава́ты* прым. – Смален. р. (Дабравольскі).

Коўзкі, слізкі; коўзка, слізка

Пра стан паверхні ў час галалёду ці дажджу.

коўзкі прым., *коўзка* прысл. – Бярэз. (СПЗБ, Мат. апыт.), *скоўзкі* прым., *скоўзка* прысл. – Гродз. (Цыхун, Мат. апыт.), *слізкі* прым., *слізка* прысл. – Чэрв. р. (Шатэрнік, Мат. апыт.), *склізкі* прым., *склізка* прысл. – зах.-бран. р. (Растаргуеў, Мат. апыт.);

крыху коўзкі: *слізкава́ты* прым., *слізкава́та* прысл. – мясц. (Насовіч), *склізкава́ты* прым., *склізкава́та* прысл. – зах.-бран. р. (Растаргуеў);

коўзкі ў час галалёду: *галу́тлівы* прым., *галу́тліва* прысл. – Гарад., Пол. (ЖНС, НЛ, Мат. апыт.), *галашчэ́чны* прым., *галашчэ́чна* прысл. – Кобр. (СНМ, Мат. апыт.).

Кучавы (пра воблакі)

Які мае выгляд густых клубоў, куч.

кудра́вы прым. — Брасл. (СПЗБ), паго́дні прым. — Гродз. (СПЗБ).

Марозны; марозна

З марозам або звязаны з дзеяннем марозу; пра надвор'е з тэмпературай паветра ніжэй за нуль.

маро́зны прым., *маро́зна* прысл. — Карм. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *мо́разны* прым., *мо́разна* прысл. — Беш. (Каспяровіч, Мат. апыт.), *маро́злівы* прым. — Карэл., Нясв., Дзятл., Лях., Ганц. (СПЗБ), *маразлі́вы* прым. — Брасл. (СПЗБ), *маро́зяны* прым., *маро́зяна* прысл. — зах.-пал. г. (СПЗБ, Мат. апыт.), *маразя́ны* прым., *маразя́на* прысл. — Лаг., Мін., Пух., Вілен. р., Смален. р. (СПЗБ, Мат. мін.-мал., Варлыга, Дабравольскі, Станкевіч), *маразя́нны* прым. — Вілен. р. (СПЗБ), *сі́верны* прым., *сі́верна* прысл. — Чэрв. р., Бярэз. р., Слуцк. р., Докш., Круп., Мін., Стаўб., Уздз., Лід., Навагр., Карэл., Дзятл., Свісл., Крыч., Рэч., Лоеў., Нараўл. (ДАБМ, Мат. апыт.), *я́драны* прым., *я́драна* прысл. — Нясв., зах.-бран. р. (СПЗБ, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Мат. апыт.), *зо́лкі* прым., *зо́лка* прысл. — Мёр., Шкл., Уздз., Пух., Асіп., Клім., Бабр., Рэч., Жытк. (ДАБМ, Мат. апыт.), *ёмкі* прым., *ёмка* прысл. — Верхнядзв. (СПЗБ, Мат. апыт.), *ця́жкі* прым. 'марозны і зацяжны (пра зіму)' — Вілен. р. (СПЗБ);

пра вялікі мароз: *маразі́сты* прым. — Буда-Каш. (ЛАБНГ), *жасткі́* прым., *жасто́кі* прым. — Смален. р. (Дабравольскі).

Месячны; месячна

Які мае адносіны да Месяца або асветлены Месяцам; пра наяўнасць Месяца на небе.

ме́сячны прым., *ме́сячна* прысл. — Чэрв. р., Ваўк., Лях. (СПЗБ, Станкевіч, Шатэрнік, Мат. апыт.), *лу́нны* прым., *лу́нна* прысл. — Лоеў. (Янкова, Мат. апыт.), *младзянко́вы*

прым. 'які мае адносіны да маладзіка' — Ашм. (СПЗБ), *квядравы* прым. 'які мае адносіны да адной з фаз месяца' — мясц. (Насовіч, Станкевіч).

Мокры; мокра, гл. Вільготны; вільготна

Моцны (пра вецер, дождж, снег і пад.)

Значны па ступені свайго праяўлення.

вялікі прым. — зах.-пал. г., Слуцк. р., спарадычна паўн.-зах. з., Бярэз., Бял., Бых., Асіп., Карм., Добр., Рэч., Калінк., Ельск., Маз., Лях. (ЛАБНГ, СПЗБ), *велькі* прым. — гродз.-бар. г., Іўеў., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *бальшы* прым. — паўн.-усх. д., Сморг., Чач., Ветк., Добр. (ЛАБНГ), *бу́йны* прым. — Добр., Лоеў. (Мат. Гом.);

пра моцны вецер: *бура́сты* прым. — Браг. (Мат. Гом.), *разры́ўны* прым. — Сморг. (Сл. Гродз.), *сі́льны* прым. — Чэрв. (СПЗБ), *забо́йны* прым. 'пра моцны вецер з дажджом' — Браг. (Мат. Гом.), *праме́тны* прым. 'пра моцны вецер з мяцеліцай' — мясц. (Насовіч), *лю́ты* прым. 'пра моцны і халодны вецер' — мясц. (Насовіч), *стра́шны* прым. 'пра буру' — Астр. (СПЗБ);

пра моцны дождж: *акро́пны* прым. — мясц. (Насовіч);

пра моцны мароз: *мо́цны* прым. — гродз.-бар. г., зах.-пал. г., Арш., Валож., Мін., Шкл., Касц., Саліг., Светлагор., Гом., Лельч. (ЛАБНГ, СПЗБ), *сі́льны* прым. — спарадычна усх. з. (пераважна Маг. р. і Гом. р.), Астр., Гродз., Карэл., Уздз. (ЛАБНГ), *кро́пкі* прым. — паўн.-усх. д., сярэд.-бел. г., паўдн.-усх. з., Нясв., Дзятл. (ЛАБНГ, СПЗБ), *ду́жы* прым. — Малар. (ЛАБНГ), *здаро́вы* прым. — Карэл., Лід., Шчуч., Стол., Нараўл. (ЛАБНГ, СПЗБ), *до́бры* прым. — Кам., Нараўл. (ЛАБНГ), *хара́шы* прым. — Бабр. (ЛАБНГ), *лю́ты* прым. — Добр. (ЛАБНГ, Насовіч, Станкевіч), *стра́шны* прым. — Верхнядзв., Чав. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пяку́чы* прым. — Асіп. (ЛАБНГ), *пяку́шчы* прым. — Івац., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *закалёны* прым. — Жытк. (Мат. Гом.), *закалённы* прым. — Слаўг.

(Мат. Маг.), *скалёўкі* прым. — Ваўк. (Сл. Гродз.), *з’іры* прым. — Віл. (ЛАБНГ), *з’іркi* прым. — Валож., Лельч. (ЛАБНГ), *ні́цы* прым. — Хойн. (ЛАБНГ), *прыту́жны* прым. — Стол. (ЛАБНГ), *падхадзя́шчы* прым. — Маг. (ЛАБНГ).

Навальнічны

Які мае адносіны да навальніцы; з частымі навальніцамі

навальні́чны прым. — Ганц., Вілен. р. (СПЗБ, Станкевіч), *нава́льны* прым. — Стаўб., Зэльв., Бераст., Гл. (СЦБ, Сл. Гродз., Мат. мін.-мал., Сцяцко, Янкоўскі).

Непагодлівы, непагодны; непагодліва, непагодна

Які вызначаецца дрэнным надвор’ем або прыносіць непагоду; пра наяўнасць непагоды.

непаго́длівы прым., *непаго́дліва* прысл. — Смален. р. (Дабравольскі, Мат. апыт.), *няго́дны* (*ніго́дны*) прым., *няго́дна* (*ніго́дна*) прысл. — Верхнядзв., Рэч. (НС, Мат. апыт.), *бязго́дны* прым., *бязго́дна* прысл. — мясц. (Насовіч, Станкевіч), *невыра́зны* прым., *невыра́зна* прысл. — Астр. (СПЗБ, Мат. апыт.), *наскۇ́дны* прым., *наскۇ́дна* прысл. — Брэсц. (ДСБ, Мат. апыт.).

Няўстойлівы, пераменлівы (пра надвор’е)

Які часта мяняецца, непастаянны.

перападзі́сты прым. — Драг. (НЛ), *пункто́вы* прым. — Шчуч. (Сл. Гродз.), *нярэ́сты* прым., у выразе: *на нярэ́стых ко́нях* — Люб. (ЖНшС).

Пагодлівы, пагодны; пагодліва, пагодна

Які вызначаецца добрым, пераважна ясным, сонечным надвор’ем; пра наяўнасць добрага надвор’я.

паго́длівы прым., *паго́дліва* прысл. — Брасл., Віл., Чэрв., Шчуч., Лях., Бяроз., Кобр., Жытк., Калінк., Смален. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЖНшС, Дабравольскі, Насовіч, Станкевіч, Мат. апыт.), *паго́дны* прым., *паго́дна* прысл. — усх.-маг. р., Валож., Стол., Беластоц. р. (СПЗБ, ТС, СЦБ, Бялькевіч, Насовіч, Станкевіч, Мат. апыт.), *ве́драны* прым., *ве́драна* прысл. — Саліг. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *ведраны́* прым., *ведрано́* прысл. — Драг. (СНМ, Мат. апыт.), *я́сны* прым., *я́сна* прысл. — Віц. р., Калінк. (ЛАБНГ, Каспяровіч, Мат. апыт.), *свяці́нны* прым. — Астр. (Сл. Гродз.), *про́зарны* прым., *про́зарна* прысл. — мясц. (Станкевіч), *со́нначны* прым., *со́нначна* прысл. — Лях. (СПЗБ, Мат. апыт.), *сло́нечны* прым., *сло́нечна* прысл. — Лід. (Сл. Гродз., Мат. апыт.), *сло́нешны* прым., *сло́нешна* прысл. — Шчуч. (З нар. сл., Мат. апыт.), *харо́шы* прым. — Брасл., Вілен. р. (СПЗБ), *смарго́вы* прым. ‘які вызначаецца ясным, сонечным надвор’ем улетку’ — мясц. (Станкевіч).

Парывісты (пра вецер, дождж і пад.)

Нераўнамерны, з раптоўнымі парывамі.

узры́вісты прым., *б’юшчавы* прым. — Кам. (ЖНС).

Пахмурны (дзень, неба, надвор’е); пахмурна

Хмарны, змрочны; пра наяўнасць пахмурнага надвор’я.

пахму́рны прым., *пахму́рна* прысл. — Віц. р., Пол., Астр., Віл., Валож., Мін., Іўеў., Воран., Гродз., Карэл., Дзятл., Маг., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., НС, Каспяровіч, Мат. апыт.), *пахмурны* прым., *пахмурна* прысл. — Рас., Сен., Глыб., Леп., Мядз., Лаг., Шкл., Чав., Клім., Слаўг., Бых., Кір., Сморг., Навагр., Воран., Лід., Бераст., Слон., Клецк., Слуцк., Саліг., Стол., Лельч., Рэч., Добр. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. апыт.), *хму́рны* прым., *хму́рна* прысл. — агульн. (пераважна зах. з.), Вілен. р., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЛП, ЖНшС,

Каспяровіч, Насовіч, Шатэрнік, Мат. апыт.), *хмурна́ты* прым., *хмурна́та* прысл. – Беластоц. р. (СПЗБ, Мат. апыт.), *хму́рысты* прым., *хму́рыста* прысл. – Навагр. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *хма́рны* прым., *хма́рна* прысл. – паўдн.-усх. з., паўн. р., усх.-маг. р., Мядз., Лаг., Смарг., Стаўб., Дзятл., Ивац., Бяроз., Смален. р., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Бялькевіч, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Мат. апыт.), *нярэ́хмаркамі* прысл. – Карм. (ЛАБНГ), *на́с-мурны* прым., *на́смурна* прысл. – усх. з., Стаўб. (ЛАБНГ, Янкова, Мат. апыт.), *насмۇ́рны* прым., *насмۇ́рна* прысл. – Смален. р. (Дабравольскі, Мат. апыт.), *на́смарны* прым., *на́смарна* прысл. – Гарад., Шум., Лёзн. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *бо́лачны* прым., *бо́лачна* прысл., *бо́ласны* прым., *бо́ласна* прысл., *балачы́нны* прым., *балачы́нна* прысл. – мясц. (Станкевіч), *паме́жны* прым. – Лун. (ЛАБНГ), *луні́сты* прым., *луні́ста* прысл. – Віл. (СПЗБ, Мат. апыт.), *смۇ́тны* прым., *смۇ́тна* прысл. – Гродз., Маст., Брэсц. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, Насовіч, Мат. апыт.), *ту́мны* прым., *ту́мна* прысл. – Жытк. (ЖНШС, Мат. апыт.), *це́мны* прым., *це́мна* прысл. – Віл., Клім. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. апыт.), *ну́дны* прым., *ну́дна* прысл. – Чач. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *ні́цы* прым., *ні́ца* прысл. – Акц., Добр. (СПЗБ, Мат. Гом., Мат. апыт.), *няна́сны* (*ніна́сны*) прым., *няна́сна* (*ніна́сна*) прысл. – віц.-маг. г. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *няна́слівы* (*ніна́слівы*) прым., *няна́сліва* (*ніна́сліва*) прысл. – Арш., Тал. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *непаго́длівы* прым., *непаго́дліва* прысл. – Пін., Стол. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *непаго́жы* (*ніпаго́жы*) прым. – Кір. (ЛАБНГ), *нявё́драны* прым., *нявё́драна* прысл. – Смален. р. (Дабравольскі, Мат. апыт.), *залава́ты* прым., *залава́та* прысл. – Навагр. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *млэ́чавы* прым., *млэ́чава* прысл. ‘пра пахмурнае і туманнае надвор’е’ – Ивац. (НС, Мат. апыт.).

Пераменлівы (пра надвор’е), гл. Няўстойлівы

Перарывіста (пра тое, як ідзе дождж, снег)

Няроўна, з перапынкамі.

перары́вамі прысл. – Верхнядзв., Бял., Кобр. (ЛАБНГ), *перары́вам* прысл. – Лун., Ветк. (ЛАБНГ), *з перары́вамі* – Саліг., Кам., Пін., Стол., Лельч., Акц., Ельск., Буда-Каш. (ЛАБНГ), *з перары́вам* – Карм., Драг. (ЛАБНГ), *пярэ́ўнам* прысл. – Рэч. (ЛАБНГ, НС), *з пярэ́рвамі* – Дзятл. (ЛАБНГ), *з перапы́нкамі* – Саліг., Жлоб. (ЛАБНГ), *перахо́дам(і)* прысл., *з перахо́дам(і)* – спарадычна паўн. р., Кір., Бабр. (ЛАБНГ, СПЗБ), *прахо́дам(і)* прысл. – Паст. (ЛАБНГ, СПЗБ), *з прахо́дам* – Вілен. р. (СПЗБ), *пераго́намі* прысл. – Мядз., Шкл., Бых., Кір., Дзярж., Нясв., Слуцк., Лун. (ЛАБНГ, Шаталава), *пераго́нам* прысл. – Шум., Леп., Маладз., Валож., Нясв. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пярэ́ганам* прысл. – Пух., Маз. (ЛАБНГ), *з пераго́намі* – Арш., Навагр., Кобр., Стол. (ЛАБНГ), *з пераго́нам* – Люб. (ЛАБНГ), *з пералё́тамі* – Кобр., Драг. (ЛАБНГ), *перава́ламі* прысл. – Чэрв., Слаўг., Бых., Бабр., Карм., Раг., Добр. (ЛАБНГ, НЛ), *перава́лам* прысл. – Чэрв., Добр. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пярэ́валам* прысл. – Раг. (СПЗБ), *з перава́лам* – Добр. (ЛАБНГ), *з пярэ́валакам* – Рэч. (ЛАБНГ), *пярэ́скакам* прысл. – Браг. (ЛАБНГ), *пярэ́гадам* прысл. – Маст., Старадарож. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., НС), *з перасе́кам* – Петр. (ЛАБНГ), *з пераці́хам* – Рас. (ЛАБНГ), *з пералі́вамі* – Ивац. (ЛАБНГ), *з пераме́намі* – Бяроз. (ЛАБНГ), *пўнтамі* прысл. – Валож., Іўеў. (ЛАБНГ), *ча́тамі* прысл. – Навагр., Лід., Шчуч., Слон., Дзятл., Баран., Лях., Пруж. (ЛАБНГ, СПЗБ), *ча́таю* прысл. – Шчуч. (СПЗБ), *ча́дамі* прысл. – Іўеў., Лід. (ЛАБНГ, СПЗБ).

Перарывісты (пра дождж, снег)

Які перарываецца праз кароткія прамежкі часу, ідзе з перапынкамі.

перарыві́сты прым. – Кір., Лельч. (ЛАБНГ), *перары́ўны* прым. – Беш., Віл., Чэрв., Іўеў., Воран., Бабр., Жлоб., Чач., Ивац., Брэсц., Иван., Малар., Драг. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пярэ́рваны* прым. – Шчуч. (ЛАБНГ), *пераходны* прым. – паўн.-усх. д., спарадычна цэнтр. з., Лях., Кам., Брэсц. Малар. (ЛАБНГ,

СПЗБ), *пераходзяшчы* прым. – Пол. (ЛАБНГ), *перахóжы* – Смален. р. (Дабравольскі), *надхóдны* прым. – Ашм. (ЛАБНГ, СПЗБ), *прахóдны* прым. – Астр. (СПЗБ), *прахадны́* прым. – Смарг. (ЛАБНГ), *прайсцёвы* прым. – Астр. (ЛАБНГ), *перабёглы* прым. – Жаб. (ЛАБНГ), *бягúчы* прым. – Капыл. (ЛАБНГ), *пералётны* прым. – гродз.-бар. г., спарадычна зах.-пал. г., Чав., Калінк., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пра-лётны* прым. – Гродз., Бераст., Ваўк., Пруж., Бяроз. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *налётны* прым. – Воран., Бяроз. (ЛАБНГ), *нерагóнны* прым. – Лёзн., Віл., Гор., Шкл., Чав., Чэрык., Нясв. (ЛАБНГ, НС), *нагóнны* прым. – Сен. (ЛАБНГ), *пера-лúны* прым. – Иван. (ЛАБНГ), *нерава́льны* прым. – Гом. (ЛАБНГ), *каро́ткі* прым. – Петр. (ЛАБНГ), *лёганькі* прым. – Стол. (ЛАБНГ), *со́нцавы* прым. – Хойн. (ЛАБНГ), *сві́ннячы* прым. – Кобр., Пін. (ЛАБНГ), *фадрáтны* прым. – Пін. (ЛАБНГ).

Перысты (пра воблакі)

Падобны формай да пер'я.

пяры́сты прым. – Латгал. р. (СПЗБ).

Праліўны, гл. Заліўны (пра дождж)

Пульхны (пра снег)

Лёгкі, пушысты.

пу́хкі прым. – Лаг. (СПЗБ), *пу́хлы* прым. – Верхнядзв. (СПЗБ), *пархля́вы* прым., *паршля́вы* прым. – Мёр. (НС).

Росны

Які суправаджаецца выпадзеннем расы; пра наяўнасць вялікай расы.

ро́сны прым., *ро́сна* прысл. – агульн., Вілен. р. (СПЗБ, Станкевіч, Мат. апыт.), *расны́* прым., *расно́* прысл. – На-

вагр., Слон., Дзятл. (СПЗБ, Мат апыт.), *яркі* прым. ‘з вялікай расой, расісты’ – Лаг. (Варлыга).

Рыхлы (пра снег)

Рассыпісты, мяккі, порысты.

рыхлы прым. – Брасл. (СПЗБ), *соўкі* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *хлапаваты* прым. – мясц. (Насовіч), *ко́мки* прым. ‘рыхлы, мяккі (пра снег у час адлігі)’ – Мсцісл. (Юрчанка).

Свежы (пра паветра)

Чысты, не забруджаны, які часта абнаўляецца.

лёгкі прым. – Верхнядзв., Драг. (СПЗБ), *во́льны* прым. – Ваўк. (СПЗБ).

Слабы, ціхі (пра вецер, дождж і пад.)

Не моцны, слабай сілы.

ціхой прым. – Брасл. (СПЗБ);

ціхі, без ветру (толькі пра дождж): *плаўны* прым. – Латгал. р. (СПЗБ), *багавы* прым. – Віл. (СПЗБ).

Слізкі; слізка, гл. Коўзкі; коўзка

Слотны; слотна

Вільготны, з дажджом і мокрым снегам; пра адпаведны стан надвор’я.

слотны прым., *слотна* прысл. – Сморг. (СПЗБ, Мат. апыт.), *слю́тны* прым., *слю́тна* прысл. – мясц. (Насовіч), *ля́пскі* прым., *ля́пська* прысл. – Паст. (СПЗБ, Мат. апыт.).

Снежны

Які мае адносіны да снегу або з’яўляецца снегам; багаты на снег.

снежны прым. — Смален. р. (Дабравольскі), *грубы* прым.
'пра зіму' — Вілен. р. (СПЗБ).

Сонечны

Які мае адносіны да Сонца; напоўнены сонечным святлом.

сонначны прым., *сонначна* прысл. — Лях. (СПЗБ, Мат. апыт.), *слонечны* прым., *слонечна* прысл. — Лід. (Сл. Гродз., Мат. апыт.), *слонешны* прым., *слонешна* прысл. — Шчуч. (3 нар. сл., Мат. апыт.).

Спорны (пра дождж, снег)

Які хутка змочвае або пакрывае зямлю, часты.

спорны прым. — Чэрв. р., Навагр., Нясв. (СПЗБ, Станкевіч, Шатэрнік), *спрытны* прым. — Докш. (СПЗБ), *часты* прым. — Шчуч. (СПЗБ).

Спякотны; спякотна, гл. Гарачы; горача

Туманны; туманна

Які мае адносіны да туману або ўтвораны туманам, складаецца з яго і насычаны ім; пра наяўнасць туману ў атмасферы.

туманісты прым., *туманіста* прысл. — Смален. р. (Дабравольскі, Мат. апыт.), *мляны* прым., *мляна* прысл. — Брэсц. (ДСБ, Мат. апыт.), *млянй* прым., *млянó* прысл. — Бяроз. (Шаталава, Мат. апыт.), *курны* прым., *курна* прысл. — Лаг. (Варлыга, Мат. апыт.).

Уліўна

Паўнаводна (пра тое, як ідзе дождж).

уліўна прысл. — Іўеў. (Сл. Гродз.), *прóліўнем* прысл. — мясц. (Насовіч), *налі́вам* прысл. — Жытк. (ТС).

**Халодны (пра надвор'е, вецер, паветра і пад.);
холадна**

Які мае нізкую або адносна нізкую тэмпературу, не дае цяпла; пра адпаведны стан надвор'я.

халóдны прым. — агульн. (паўн. р. — спарадычна), Смален. р., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, ТС, Дабравольскі, Растаргуеў), *хóладна* прысл. — агульн. (віц.-маг. г. — спарадычна), Вілен. р. (ДАБМ, СПЗБ, Мат. Гродз., Шатэрнік), *халóдна* прысл. — паўн.-усх. д., Чэрв. р., Бярэз. р., Гом. р., Дзярж., Гродз., Шчуч., Лід., Дзятл., Слон., Ваўк., Слуцк., Івац., Малар., Стол., Лельч., Ельск., Капатк., зах.-бран. р. (ДАБМ, СПЗБ, Мат. Гом., Бялькевіч, Растаргуеў, Янкова), *халаднó* прысл. — зах.-пал. г., заходняя частка гродз.-бар. г., спарадычна усх.-пал. р., Лід., Ганц., Беластоц. р., зах.-бран. р. (ДАБМ, СПЗБ, ТС, Растаргуеў), *халаднé* прысл. — Іўеў. (Сл. Гродз.), *халóнны* прым. — усх.-маг. р., Шарк., Навагр. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *халóнна* прысл. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *хóланна* прысл. — Навагр. (СПЗБ), *халаннó* прысл. — Дзятл. (СПЗБ), *зі́мны* прым. — заходняя частка паўн.-зах. з., Дзятл., Свісл., Івац., Кам., Брэсц., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, ЖС, ЖНС), *зі́мні* прым. — заходняя частка паўн.-зах. з., Вілен. р. (СПЗБ), *зі́мні* прым. — Валож. (СЦБ), *зі́мна* прысл. — паўн.-зах. з. (пераважна заходняя частка), Шкл., Слон., Слуцк., Івац., Кам., Брэсц., Малар., Пін., Стол., Жытк., Вілен. р., Латгал. р., Беластоц. р., Смален. р. (ДАБМ, СПЗБ, СЦБ, ДСБ, ЖС, ЖНС, Мат. Гродз., Дабравольскі, Насовіч), *сцюдзё́ны* прым., *студзё́ны* прым. — паўн.-усх. д., сярэд.-бел. г., спарадычна паўдн.-усх. з., Смален. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Бялькевіч, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Шатэрнік), *сцюдзё́на* прысл. — паўн.-усх. д., спарадычна сярэд.-бел. г., Карэл. (ДАБМ, СПЗБ, Мат. Маг., Насовіч), *студзё́на* прысл. — спарадычна паўн.-усх. д. і сярэд.-бел. г., Навагр., Слуцк., Гл., Лоеў., Ельск.,

Пін. (ДАБМ, Мат. Маг., Каспярковіч), *сцюдзены* прым., *сцюдзена* прысл. – пол.-мін. г. (пераважна Мін. р.) (ДАБМ, ЛАБНГ, СПЗБ, НС), *сцюдзэна* прысл. – Глыб., Докш. (ДАБМ), *сцюджны* прым., *сцюджна* прысл. – Іўеў. (Сл. Гродз., Мат. апыт.), *стужны* прым., *стужна* прысл. – Стол. (ТС, Мат. апыт.), *стылы* прым., *стыла* прысл. – Смарг., Гродз. (Сл. Гродз.), *калявы* прым., *калява* прысл. – Воран. (Сл. Гродз., Мат. апыт.), *ядраны* прым., *ядрана* прысл. – усх.-маг. р., Круп., Раг. (СПЗБ, Бялькевіч), *ядрыны* прым. – Бярэз. (СПЗБ), *сядраны* прым., *сядрана* прысл. – Чэрв. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. апыт.), *ядравы* прым., *ядрава* прысл. – Барыс. (СПЗБ, Мат. апыт.), *сядравы* прым., *сядрава* прысл. – Чэрв., Асіп., Слон., Баран., Лях. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. апыт.), *сядрóвы* прым., *сядрóва* прысл. – Асіп., Лях. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. апыт.), *сіверны* прым., *сіверна* прысл. – Мін., Карэл. (СПЗБ, Сл. Гродз., Мат. апыт.), *ашчапéрысты* прым., *ашчапéрыста* прысл., *азы́рысты* прым., *азы́рыста* прысл. – Зэльв. (Сл. Гродз., Мат. апыт.), *азы́рны* прым., *азы́рна* прысл., *азы́рлівы* прым., *азы́рліва* прысл. – Лід. (Сл. Гродз., Мат. апыт.), *азы́ры* прым., *азы́ра* прысл. – Дзятл. (СПЗБ, Мат. апыт.), *зólкі* прым., *зólка* прысл. – Бял., Клім., Люб. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *вóстры* прым. – Стаўб. (СЦБ), *я́ркі* прым. – Асіп. (СПЗБ), *зя́бкі* прым., *зя́бка* прысл. – Стол. (ТС, Мат. апыт.), *знóбкі* прым., *знóбка* прысл. – Лід. (Сл. Гродз., Мат. апыт.), *здрóжны* прым., *здрóжна* прысл. – Ваўк. (Сл. Гродз., Мат. апыт.), *азы́зы* прым., *азы́за* прысл. – Шчуч. (СПЗБ, Мат. апыт.), *здарóвы* прым. ‘толькі пра надвор’е’ – Зэльв. (ЖС), *брыскóтны* прым. ‘халодны і ветраны’, *брыскóтна* прысл. ‘холадна і ветрана’ – Свісл. (Сл. Гродз., Мат. апыт.);

пра халоднае і свежае надвор’е: *ядраны* прым., *ядрана* прысл. – Чэрв. р., Бял. (Мат. дыял. сл., Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік, Мат. апыт.), *сядравы* прым., *сядрава* прысл. – Слон., Зэльв. (НЛ, Сцяцко, Мат. апыт.), *сідра́вы* прым., *сідра́ва* прысл. – Слон. (Сл. Гродз., Мат. апыт.);

пра вельмі халоднае надвор’е: *халаднénны* прым., *халаднénна* прысл. – Добр. (Мат. Гом., Мат. апыт.), *захóладна*

прысл. — Вілен. р. (СПЗБ), *захаладно* прысл. — Ваўк. (СПЗБ), *сібі́рны* прым., *сібі́рна* прысл. — Гродз., Слуцк., зах.-бран. р. (ЖНШС, Растаргуеў, Цыхун, Мат. апыт.), *сібе́рны* прым., *сібе́рна* прысл. — Чэрв. р., Слуцк. (ЖНШС, Шатэрнік, Мат. апыт.), *се́верна* прысл. — Верхнядзв., Брасл., Докш., Арш., Мядз., Лаг., Мін., Бярэз., Шкл., Люб., Ивац., Светлагор., Калінк. (ДАБМ), *сі́верка* прысл. — Тал., Слаўг. (ДАБМ), *зы́ркі* прым., *зы́рка* прысл. — мясц. (Станкевіч), *зо́лкі* прым., *зо́лка* прысл. — Бял. (Мат. дыял. сл., Мат. апыт.);

з умераным холадам, прахалодай: *халаднава́ты* прым., *халаднава́та* прысл. — Стол., Жытк. (ТС, Мат. апыт.), *халад-ка́вы* прым., *халаджáвы* прым., *халаджáва* прысл. — мясц. (Станкевіч), *халажáвы* прым., *халажáва* прысл. — Віц. (Каспяровіч, Мат. апыт.), *халаднё́ва* прысл. — Драг. (Н. сл-сць), *зімнава́ты* прым., *зімнава́та* прысл. — Вілен. р. (СПЗБ, Мат. апыт.), *сядра́вы* прым., *сядрава* прысл. — мясц. (Станкевіч), *зая́драны* прым., *зая́драна* прысл. — мясц. (Насовіч), *азы́раваты* прым., *азы́равата* прысл. — Маст. (СПЗБ, Мат. апыт.).

Цёплы; цёпла (пра надвор’е, вецер, дождж і пад.)

Які змяшчае ў сабе пэўную колькасць цяпла або вызначаецца адносна высокай тэмпературай паветра; пра адпаведны стан надвор’я.

цёплы прым., *цёпла* прысл. — усх.-маг. р., Чэрв. р., Мядз., Сморг., Навагр., Лід., Гродз., Маст., Шчуч., Дзятл., Ваўк., Люб., Лях., Кам., Беластоц. р. (СПЗБ, Бялькевіч, Шатэрнік), *цяплó* прысл. — Мядз., Сморг., Шчуч., Маст., Дзятл., Ваўк., Лях., Беластоц. р. (СПЗБ), *цёпленькі* прым. памянш., *цёпленька* прысл. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *цяпліосенькі* прым. памянш., *цяпліосенька* прысл., *цяпліотанькі* прым. памянш., *цяпліотанька* прысл., *цяпліоткі* прым. памянш., *цяпліотка* прысл. — мясц. (Насовіч), *цёплата* прысл. — Брасл. (СПЗБ), *цяпля́ва* прысл. — Кам. (СПЗБ), *за́цепла* прысл. — Люб. (Нар. скарбы), *лё́тны* прым. — Гродз. (Сл. Гродз.), *злі́глы* прым.,

злі́гла прысл. – Дзятл. (Мат. Гродз.), *пахадно́* прысл. – Лід. (Сл. Гродз.), *прэ́сны* прым. ‘пра адносна цёплае надвор’е зімой, калі не замярзае зямля’ – пал. р. (ЛП).

Ціхі (пра вецер, дождж і пад.), гл. Слабы

Шорсткі (пра снег)

Цвёрды – зляжалы або падмерзлы.

шэ́рсткі прым. – Бял., Смален. р. (Дабравольскі, Яўсееў).

9.3. АБАЗНАЧЭННІ ПРАЦЭСАЎ І СТАНАЎ, ЗВЯЗАНЫХ З АСТРАНАМІЧНЫМІ І АТМАСФЕРНЫМІ АБ’ЕКТАМІ І З’ЯВАМІ

Апусціцца (пра туман, імглу)

Разаслацца, расцягнуцца над зямлёй.

упа́сці зак. – Ганц. (СПЗБ).

Бліскаць (пра маланку)

Ярка свяціцца, удараць.

бліска́ць незак. – паўдн. р. (ДАБМ), *блі́скаць* незак., – Чэрв. р., Сен., Гродз., Маст., Ваўк., Люб., Пруж., Івац., Бярэз., Брэсц., Кобр., Малар., Іван., Драг., Пін., Лун., Жытк., зах.-бран. р. (ДАБМ, СПЗБ, ЖНС, ЖНшС, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік), *блі́снуць* зак. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *заблі́скаць* зак. – зах.-бран. р. (Насовіч, Растаргуеў), *блі́скаць* незак., *блясце́ць* (*блі́сцець*) незак. – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *блясну́ць* зак. – Смален. р. (Дабравольскі), *заблі́сцець* зак. – мясц. (Насовіч), *блі́шчэць* незак. – Віл. (СПЗБ), *зіхаце́ць* незак. – Маст. (СПЗБ), *зіха́ць* незак. – Нараўл. (ДАБМ), *зяха́ць* незак., *сіха́ць* незак., *ссяць*

незак. — Лельч. (ДАБМ, НЛ), *мігаць* незак. — Іван., Пін., Стол. (ДАБМ, НЛ), *мяльгаць* незак., *мяльгнуць* зак., *мялькаць* незак., *мелькануць* зак. — мясц. (Насовіч), *засвяціць* зак., *засвяціцца* зак. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *жыгаць* незак. — Раг. (СПЗБ), *жыгнуць* зак. — Бял., Шчуч., Раг. (СПЗБ, Мат. н.-дыял. сл.), *жагаць* незак. — Кліч. (ЖС), *жахаць* незак. — Смал. (СПЗБ), *жахнуць* зак. — Брасл. (СПЗБ), *біць* незак. — Гродз., Баран., Кобр. (СПЗБ, ЖНшС), *шпáрыць* незак. — Беластоц. р. (СПЗБ), *смальнуць* зак. — Шчуч. (Мат. Гродз.), *шмáльнуць* зак. — Драг. (ЛП), *паліць* незак. — Смарг., Стаўб., Шчуч., Дзятл., Баран. (СПЗБ, СЦБ, Мат. Гродз.), *палыхаць* незак. — Стаўб. (СЦБ), *ляскатаць* незак. — Ганц. (СПЗБ), *крыжавáць* незак. ‘бліскаць крыж-накрыж’ — Воран. (СПЗБ); **спаліць, забіць, зламаць:** *удáрыць* зак. — Віл. (СПЗБ), *удéрыць* зак. — Воран., Маст. (СПЗБ), *удырыць* зак. — Пруж., Калінк. (СПЗБ).

Бурболіць (пра бурбалкі на лужынах)

Утварацца, падымацца ў час дажджу.

скакаць незак. — Вілен. р. (СПЗБ).

Выпарыцца (пра расу, вад у лужынах і пад.)

Выйсці парай у паветра.

высьмігнуць зак. — Лаг. (Варлыга).

Выпетраць (пра лёд, снег)

Страціць свае якасці, колер, зрабіцца больш тонкім.

анятрыць зак. — Малар. (НЛ).

Вятрэць (пра надвор’е)

Станавіцца больш ветраным.

вятрэ́ць незак., *павятрэ́ць* зак., *наветранэ́ць* зак. — мясц. (Насовіч), *запóмчыца* зак. ‘стаць вельмі ветраным’ — Стол. (ТС).

Грымець (пра гром)

Утвараць у атмасферы моцныя раскацістыя гукі.

грымéць незак. — Віц. р., Чэрв. р., Мсцісл., Кобр. (ЖНшС, Каспяровіч, Шатэрнік, Юрчанка), *грумéць* незак., *загрумéць* зак. — Карэл., Ваўк. (СПЗБ, НЛ), *загрымаце́ць* зак. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *гру́каць* незак., *груката́ць* незак., *сту́каць* незак., *стуката́ць* незак. — Мсцісл. (Юрчанка), *гурчэ́ць* незак. — Сен. (Каспяровіч), *ляшчыць* незак. — Слон. (Мат. Гродз.), *жа́хаць* незак. — Чэрв. (Мат. мін.-мал.);

грымець урыўкамі: *пагры́мваць* незак. — Слон. (Мат. Гродз.), *пагры́мліваць* незак. — Мсцісл. (Юрчанка), *біць* незак., *тра́хаць* незак. ‘грымець рэдка і адрывіста’ — Мсцісл. (Юрчанка);

грымець, грымнуць моцна: *бу́хаць* незак. — Мсцісл. (Юрчанка), *ляската́ць* незак. — Ганц. (СПЗБ), *загру́каць* зак. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *даць* зак. — Ваўк. (Мат. Гродз.), *упэ́рыць* зак. — Навагр. (Сл. Гродз.), *смальну́ць* зак. — Шчуч. (Мат. Гродз.), *адгрыме́ць* зак. ‘скончыць грымець’ — Чэрв. р. (Шатэрнік).

Грэць (пра сонца)

Перадаваць сваю цеплыню.

угравáць незак., *угрэ́ць* зак. — Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *прыгрэ́ць* зак. ‘абагрэць крыху, злёгка’ — Воран. (Мат. Гродз.), *пратáліваць* незак., *пратáліць* зак. ‘зганяць сваёй цеплынёй снег, адкрываючы зямлю’ — мясц. (Насовіч);

моцна грэць, пячы: *пячы́* незак. — Стаўб., Навагр., Шчуч., Зэльв. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *пякці́* незак. — Пін. (ЖНС), *печ* незак., *запяка́ць* незак. — Смален. р. (Дабравольскі,

Станкевіч), *прыпякаць* незак. – мясц. (Станкевіч), *прыпéкаць* незак. – Лях. (СПЗБ), *паліць* незак. – Гродз., Пін., Вілен. р. (СПЗБ, ЖНС), *смаліць* незак. – Чэрв. р., Дзятл., Вілен. р., зах.-бран. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік), *шмаліць* незак. – Драг. (ЛП), *пра́жыць* незак. – Драг., Беластоц. р. (СПЗБ, ЛП), *сква́рыць* незак. – Слон. (ЖС, Станкевіч), *жа́рыць* незак. – Лях. (СПЗБ), *варыць* незак. – Ашм., Стаўб. (СЦБ, СРЛГ), *сушыць* незак. – Жытк. (ТС);

прыхо́пліваць, абдаваць спякотай: *пекану́ць* зак. – мясц. (Станкевіч), *абжыгну́ць* зак. – Чэрв. (СПЗБ), *захва́тываць* незак. – Мсцісл. (Юрчанка);

перастаць, пераставаць пячы: *аджа́рыць* зак., *спатыха́ць* незак., *спатыха́цца* незак. – Мсцісл. (Юрчанка).

Дзьмуць (пра вецер)

Несці, гнаць струмень паветра.

дзьмуць незак., *падзьму́ць* зак. – Чэрв. р., Валож., Навагр. (СПЗБ, Шатэрнік), *дзьму́хаць* незак. – Беластоц. р. (СПЗБ), *дуць* незак. – Лаг., Іўеў., Смален. р. (СПЗБ, СЦБ, Дабравольскі), *заду́ць* зак. – Лоеў. (Янкова), *ду́нуць* зак. – Брасл., Лях., Ганц. (СПЗБ); *падува́ць* незак. – Смален. р. (Дабравольскі), *пя́рці* незак. – Драг. (ЛП), *сяле́таць* незак. – Маст. (Сл. Гродз.), *ве́трыць* незак. – Жытк. (Мат. Гом.), *заве́траць* зак. ‘здзьмуць’ – Карэл. (ЖНС), *распа́рошыць* зак. ‘распарушыць, раздзьмуць’ – Лаг. (Варлыга), *се́кчы* незак. ‘дзьмуць (пра марозны вецер)’ – Карэл., Лях. (СПЗБ);

веяць (пра слабы вецер): *ве́яць* незак. – Беш., Сморг. (СПЗБ, Каспяровіч), *навява́ць* незак., *наве́яць* зак. – Сморг., Воран., Ганц., Смален. р. (СПЗБ, Дабравольскі), *спаве́іць* зак. – Смален. р. (Дабравольскі), *падыха́ць* незак. – Чэрв. р., Уздз., Маст. (СПЗБ, СЦБ, Мат. мін.-мал., Шатэрнік), *дыха́ць* незак. – Лях. (СПЗБ), *дхаць* незак. – мясц. (Насовіч), *пахва́ць* незак. – Саліг. (Н. сл.-сць), *жаглява́ць* – Зэльв. (Сцяцко), *абдума́ць* незак. – Мсцісл. (Юрчанка);

дзьмуць моцна: *бура́ніць* незак. – Круп. (ЛАБНГ, СПЗБ), *бушавáць* незак. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *шугáць* незак., *шугну́ць* зак. – мясц. (Станкевіч), *драць* незак. – Вілен. р. (СПЗБ), *ветраго́ніць* незак. – Смарг. (Сл. Гродз.), *жаглява́ць* незак. ‘дзьмуць моцна праз шчыліны’ – Навагр. (ЖНШС);

дзьмуць моцна і з шумам (у тым ліку – пра вецер са снегам): *сіне́ць* незак., *засіне́ць* зак., *сапе́ць* незак., *распапе́цца* зак., *шугу́каць* незак. – Смален. р. (Дабравольскі), *храпе́ць* незак., *храпі́ць* незак. – Стол., Жытк. (ТС);

дзьмучы, віхрыцца, круціцца (у тым ліку – пра вецер са снегам): *круці́ць* незак., *закруці́ць* зак. – Воран., Смален. р. (СПЗБ, Дабравольскі, Станкевіч), *су́нуць* незак. – Драг. (ЛП);

дзьмучы, прасквазіць, праняць: *пра́няць* зак. – Стол., Жытк. (ТС), *прасквазні́ць* зак. – Гродз. (Сл. Гродз.);

дзьмучы, хістаць, калыхаць што-н.: хіта́ць незак. – Лельч., Беластоц. р. (СПЗБ, НЛ), *шата́ць* незак., *шатну́ць* зак. – Люб. (СНМ); *ша́стаць* незак. ‘дзьмучы, раскідваць’ – Чэрв. (СПЗБ), *вы́шастаць* зак. ‘дзьмучы, высушыць, праветрыць’ – Лаг. (Варлыга), *пера́не́сці* зак. ‘дзьмучы, перагнаць, разагнаць хмары’ – Шчуч. (СПЗБ), *нагна́ць* зак. ‘дзьмучы, нанесці (пяску, пылу)’ – Вілен. р. (СПЗБ).

Жаўлець (пра неба)

У час заходу сонца мець пэўны характэрны колер.

жаўле́ць незак. – Слуцк. (ЖНШС).

Задажджыцца

Пра надвор’е з зацяжнымі дажджамі.

задажджы́цца зак. – усх.-маг. р., Паст., Віл., Лаг., Воран., Іўеў., Чэрв., Пух., Зэльв., Ваўк. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Бялькевіч, Варлыга, Станкевіч, Шатэрнік, Юрчанка), *задашчы́цца* зак. – Кобр. (ЖНШС), *задажджы́ць* зак. –

Мсцісл. (Юрчанка), *раздажджыцца* зак. – Гом. р., Мсцісл., Воран., Зэльв., Смален. р. (Мат. Гродз., Мат. Гом., Дабравольскі, Юрчанка), *дажджыцца* незак. – Мсцісл. (Юрчанка), *дажджаваць* незак. – Гродз. (СПЗБ), *разнягóдзіцца* зак. – Чач., Буда-Каш., Лельч. (Мат. Гом.), *занепагóдзіць* зак., *закулáжыцца* зак. – Мсцісл. (Юрчанка), *распусціцца* зак. – Смален. р. (Дабравольскі), *уквáсіць* зак. – Жытк. (ТС), *упліóнуцца* зак. – Браг. (ЛАБНГ).

Заінець, зашаранець

Пакрыцца інеем, намаразю.

заінець зак. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *аб'інець* зак., *аб'іньваць* незак. – Жытк. (ЖНШС), *абг'ініць* зак. – Паст. (СПЗБ), *заішэрхнуць* зак. – Ушацк. (ЛАБНГ), *заішэрашыць* зак. – Леп. (ЛАБНГ), *апацэць* зак. – Астр. (СПЗБ), *загнаць* зак. – Драг., Лельч. (НЛ), *пасóрхці* зак. – Шчуч. (СПЗБ), *зала́сіціся* зак. ‘пакрыцца ўзорнай намаразю (пра аконнае шкло)’ – Стол. (НЛ).

Зайсці (пра сонца)

Апусціцца за гарызонт.

зайсці́ зак. – пераважна агульн. (СПЗБ, Мат. апыт.), *закаці́цца* зак. – Добр. (Мат. Гом.), *закáчвацца* незак. – Вілен. р. (СПЗБ), *затмі́цца* зак. – мясц. (Насовіч), *засува́цца* незак. – Беш. (Каспяровіч).

Зашаранець, гл. Заінець

Зашэрхнуць

Зацвярдзець, пакрыўшыся шарпаком або падсохшы (пра снег, гразь, глебу і пад.).

заішэрхнуць зак. – Барыс., Пух., Дзярж., Шчуч., Слон., Брэсц., Жытк., Маз. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, СЦБ), *зачэ́рхнуць*

зак. – Жытк. (ТС), *ши́эрхнуць* зак. – Дзярж., Маст. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *пади́эрхнуць* зак. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *па-шёрхнуць* зак. – Шчуч. (СПЗБ), *падишаро́хнуць* зак. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *зашиару́хнуць* зак. – Кам. (ЛАБНГ), *за-шэ́ршаць* зак. – Мін. (ЛАБНГ), *зашиарашэ́ць* зак. – Стаўб. (СЦБ), *пашиарашэ́ць* зак. – Пух. (Мат. мін.-мал.), *шаране́ць* незак., *зашиаране́ць* зак. – Лаг., Стол. (ТС, Варлыга, Станкевіч), *засеране́ць* зак. – Чэрык., Маз. (ЛАБНГ), *зашикару́гнуць* зак. – Брэсц. (НЛ), *зашикару́ніць* зак. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *заскару́ніць* зак. – Драг. (ЛАБНГ), *сцукрава́цца* зак. – Лід. (СПЗБ), *ссэ́сцяся* зак. – Лях. (СПЗБ).

Згаснуць (пра зорку)

Перастаць свяціць.

здрымце́ць зак. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *пералята́ць* незак. 'пра падзенне зоркі' – Кобр. (СНМ).

Імгліць, імжыць

Падаць, асядаць у выглядзе вельмі дробных ападкаў, шэрані, туману; пра адпаведны стан надвор'я.

імглі́ць незак. – гродз.-бар. г., паўн. р., Мсцісл., Шкл., Капыл., Саліг. (ЛАБНГ), *мглі́ць* незак. – Верхнядзв., Віц., Маладз., Іўеў., Карэл., Свісл., Клецк., Люб., Баран., Лях., Ганц., Пін. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. дыял. сл.), *міглі́ць* незак. – Брасл., Астр., Віл., Нясв., Ганц., Стол., Лельч., Маз., Петр., Рэч., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *мыглі́ць* незак. – Лёзн., Брасл., Паст., Лаг., Мядз., Віл., Ашм., Смарг., Іўеў., Карэл., Навагр., Стаўб., Слон., Лельч., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *мыглё́ць* незак., *памыглё́ць* зак. – Валож. (ЛАБНГ, Станкевіч), *мыглянё́ць* незак. – мясц. (Станкевіч), *мыглі́наць* незак. – Ашм. (Сл. Гродз.), *імлі́ць* незак. – Гродз., Шчуч. (ЛАБНГ), *імлё́ць* незак. – Пух., Маст., Зэльв. (СПЗБ, Сцяцко), *паімлё́ць* зак. – Зэльв. (Сцяцко), *імжы́ць* незак. – усх.-

маг. р., Маг. р., Мін. р., Чэрв. р., Бярэз. р., Слуцк. р., Ушацк., Чашн., Сен., Леп., Круп., Смален. р., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Бялькевіч, Дабравольскі, Каспяровіч, Растаргуеў, Станкевіч), *імжы́цца* незак. – Сен. (Каспяровіч, Станкевіч), *мжы́ць* незак. – зах.-пал. г., Бярэз., Асіп., Бабр., Ветк., Добр., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Растаргуеў, Станкевіч), *мжы́цца* незак. – мясц. (Станкевіч), *миы́ць* незак. – Краснап. (ЛАБНГ), *мыжы́ць* незак. – Брэсц., Малар. (НЛ), *мыржы́ць* незак. – Лід. (ЛАБНГ), *імжэ́ць* незак. – усх.-маг. р., Маг. р., Мін. р., Чэрв. р., Бярэз. р., Слуцк. р., Ушацк., Чашн., Леп., Круп. (ЛАБНГ, СПЗБ, Варлыга, Станкевіч, Шатэрнік), *заімжэ́ць* зак., *паімжэ́ць* зак. – Чэрв. р. (Станкевіч, Шатэрнік), *мжэ́ць* незак. – зах.-пал. г., Бярэз., Асіп., Бабр., Ветк., Добр. (ЛАБНГ), *миэ́ць* незак. – Краснап. (ЛАБНГ), *мылжэ́ць* незак. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *мыржэ́ць* незак. – Лід. (ЛАБНГ), *марасі́ць* незак. – паўдн.-усх. з. (пераважна усх.-пал. р.), усх.-маг. р., Верхнядзв., Дубр., Арш., Валож., Пух., Навагр., Бяроз., Брэсц., Кобр., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, ЖНшС, Бялькевіч), *марусі́ць* незак. – Бярэз., Ваўк., Лях. (СПЗБ), *марашы́ць* незак. – Лаг., Шчуч., Дзятл., Калінк. (ЛАБНГ, СПЗБ), *марушы́ць* незак. – Ашм., Валож. (СПЗБ, ЖС), *маружы́ць* незак. – Ваўк., Пруж., Драг. (ЛАБНГ), *маро́жыць* незак. – Бяроз. (ЛАБНГ), *муро́жыць* незак. – Драг. (ЛАБНГ), *мра́жыць* незак. – Лях. (СПЗБ), *мра́зіць* незак. – Хойн. (Шаталава), *мра́чыць* незак. – Лоеў., Браг. (Шаталава, Янкова), *мрача́ць* незак. – Нараўл. (ЛАБНГ), *мырча́ць* незак., *мярча́ць* незак. – Драг. (ЛАБНГ, ЛП), *мярсéць* незак. – Мядз. (СЦБ), *масі́ць* незак. – Кобр. (ЛАБНГ, СНМ), *матрасі́ць* незак. – Чач., зах.-бран. р. (Мат. Гом., Растаргуеў), *матрашы́ць* незак. – усх.-маг. р., Чач. (Мат. Гом., ЖНшС, Бялькевіч), *заматрашы́ць* зак. – мясц. (Станкевіч), *марскаце́ць* незак. – Маст. (СПЗБ), *мархаце́ць* незак. – Дзятл. (СПЗБ), *маргаце́ць* незак. – Зэльв. (СРЛГ), *маргазі́ць* незак., *памаргазі́ць* зак. – Латгал. р. (СПЗБ), *мігаце́ць* незак. – Карм., Рэч., Хойн. (ЛАБНГ, НС), *імро́іць* незак. – Ашм. (Сл. Гродз.), *церушы́ць* незак. – Пух., Валож. (ЛАБНГ, СПЗБ), *зацерушы́ць* зак. –

мясц. (Станкевіч), *пацэрушы́ць* зак. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *цэрусі́ць* незак. – Шчуч., Пруж., Драг. (ЛАБНГ, СПЗБ), *трусі́ць* незак. – Іўеў., Зэльв., Смален. р. (ЛАБНГ, Н. сл.-сць, Дабравольскі), *тру́сіць* незак. – усх.-маг. р., Карэл., Навагр. (СПЗБ, Бялькевіч), *ру́сіць* незак. – Клім. (ЛАБНГ), *парашы́ць* незак. – мясц. (Насовіч), *сі́ціць* незак. – Мсцісл. (Юрчанка), *куры́ць* незак. – Иван., Драг., Стол. (ЛАБНГ, НЛ, Станкевіч), *ку́рыць* незак. – мясц. (Станкевіч), *куры́цца* незак. – Пол. (ЛАБНГ), *закуры́цца* зак. – Шчуч. (СПЗБ), *пылі́ць* незак. – Шчуч. (СПЗБ), *дылё́ць* незак. – Уздз. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *пы́рхаць* незак. – Ашм. (СПЗБ), *пы́ричыць* незак. – Чэрв. (СПЗБ), *пы́рскаць* незак. – Брасл. (СПЗБ), *пярсклі́ць* незак. – Смален. р. (Дабравольскі), *бры́скаць* незак. – Беластоц. р. (СПЗБ), *бры́саць* незак. – Вілен. р. (СПЗБ), *брыня́ць* незак. – Паст. (СПЗБ), *блюзні́ць* незак., *блюзне́ць* незак. – Брэсц. (ЛАБНГ), *ку́зявіць* незак. – Малар. (ЛАБНГ), *сіпе́ць* незак. – Гродз., Лун., Маз. (ЛАБНГ), *сы́паць* незак. – Валож., Гродз., Пруж. (ЛАБНГ), *ілі́ць* незак. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *ісці́* незак. – Гор., Віл., Іўеў., Воран., Стол., Браг., Раг. (ЛАБНГ).

Ісці, падаць (пра дождж, град, снег)

Ка́паць, цячы; ляцець.

Ісці (пра дождж): *ісці́* незак. – агульн., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Станкевіч), *хадзі́ць* незак. – Пух. (СПЗБ), *па́даць* незак. – Гродз. р., Брасл., Лаг., Дзятл., Старадарож., Ганц., Брэсц., Кам., Малар., Пін., Стол., Ельск. (ЛАБНГ, СПЗБ), *куры́цца* незак. – Беш. (Каспяровіч), *сы́паць* незак. – Віл., Гродз. (СПЗБ), *сло́ціць* незак. – Воран. (СПЗБ), *сабані́ць* незак. – Лід. (СРЛГ), *лапата́ць* незак. ‘ідучы, натыкацца на розныя прадметы’ – Лаг. (Варлыга);

пайсці, пачацца: *пайці́ць* зак. – Мсцісл. (Юрчанка), *упа́сці* незак. – Стол., Жытк. (ТС), *закуры́цца* зак. – Беш. (Каспяровіч), *зашавалі́ць* зак. – Мсцісл. (Юрчанка), *прысы́паць* зак., *прышпáрыць* зак. – зах.-бран. р. (Растаргуеў),

сытану́ць зак., *сынну́ць* зак. ‘пачацца нечакана і на кароткі час’ – Мсцісл. (Юрчанка);

пырскаць, крапаць (пра дробны дождж): *пы́рскаць* незак., *папы́рскаць* зак. – Чэрв. р., Брасл., Смален. р. (СПЗБ, Дабравольскі, Насовіч, Шатэрнік), *пры́скаць* незак., *папры́скаць* зак. – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *пы́рхаць* незак. – Ашм. (СПЗБ), *пыри́чаць* незак., *пы́ричыць* незак. – Чэрв. р. (СПЗБ, Шатэрнік), *пыри́чэць* незак. – мясц. (Станкевіч), *бры́скаць* незак., *набры́скаць* зак. – Беластоц. р. (СПЗБ, Насовіч), *прабры́знуць* зак. – Мсцісл. (Юрчанка), *бры́гаць* незак., *набры́гаць* зак. – Пол. (НЛ), *набры́гаць* зак. – Старадарож. (Нар. скарбы), *бы́рзаць* незак., *бы́рзгаць* незак. – Верхнядзв. (СПЗБ), *кра́паць* незак. – Ваўк., Пруж., Вілен. р. (СПЗБ), *крапа́ць* незак. – Драг., Стол. (СПЗБ), *крапі́ць* незак. – Гродз., Лельч. (СПЗБ, НЛ), *накрапі́ць* зак. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *накро́піць* зак. – Верхнядзв., Паст. (СПЗБ), *крапаце́ць* незак. – Зэльв. (ЖС), *крапяня́ць* незак. – Воран. (СПЗБ), *ка́паць* незак. – Гродз. (СПЗБ), *хля́паць* незак. – Астр. (СПЗБ), *сы́паць* незак. – Пол. (ЛАБНГ), *трусі́ць* незак., *пратрусі́ць* зак., *папа́рхіваць* незак. – Смален. р. (Дабравольскі), *дыле́ць* незак., *падыле́ць* зак. – Чэрв. (СПЗБ), *злі́гаць* незак. ‘падаць па кроплі’ – Кобр. (СНМ), *сіне́ць* незак. ‘ціха шамаець (пра дробны дождж)’ – Гродз. (СПЗБ, 3 нар. сл.);

пачаць крапаць: *пы́рснуць* зак., *пырскану́ць* зак., *прыскану́ць* зак. *брыскану́ць* зак. – мясц. (Насовіч), *запы́рскаць* зак. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *заматрашы́ць* зак., *зацу́рываць* незак., *зацу́рыць* зак., *патрусі́ць* зак., *хлёпнуць* зак. – Смален. р. (Дабравольскі);

ісці, падаць моцна ці на працягу доўгага часу: *ліць* незак. – агульн. (спарадычна паўдн.-усх. з.), Вілен. р., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, ЖНшС, Насовіч, Растаргуеў), *ілли́ць* незак., *лы́ліцца* зак. – зах.-бран. р. (Растаргуеў), *налі́цца* зак. – Мсцісл. (Юрчанка), *зали́ваць* незак. – Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *ле́яць* незак. – Бярэз. р., Чэрв. р., Бял., Кір., Стаўб., Слуцк., Раг. (ЛАБНГ, СПЗБ, НС), *ле́ецца* незак. – Пух. (3 нар. сл.), *ліме́ніць* незак. – Лоеў. (Янкова),

люшыць незак. – Сморг. (СПЗБ), *улюлюшыць* зак. – Кобр. (ЖНшС), *дзюжыць* незак. – Мядз., Ашм., Сморг., Іўеў., Навагр., Шчуч., Клім., Чэрык., Бых., Карм., Буда-Каш., Ельск., Рэч., Лоеў., Браг., Нараўл., Светлагор., Лельч., Лун., Стол., Пін., Драг., Жаб., Иван., Малар., Кобр., Брэсц., Кам., Бяроз. (ЛАБНГ, СПЗБ, НС, Шаталава), *южыць* незак. – Кобр. (ЛАБНГ), *дзяжыць* незак. – Тал., Чэрык., Шчуч., Зэльв., Слон., Ваўк. (ЛАБНГ, СПЗБ), *дзюрыць* незак. – Чэрв. р., Уздз., Раг. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шатэрнік), *шпáрыць* незак. – Буда-Каш., Петр., Жытк., Смален. р., зах.-бран. р. (Мат. Гом., Дабравольскі, Насовіч, Растаргуеў), *адшпáрыць* зак. – зах.-бран. р. (Растаргуеў), *прашпáрыць* зак., *нашпáрыць* зак. – мясц. (Насовіч), *нашпáрываць* незак., *нашпáрыцца* зак. – Смален. р. (Дабравольскі), *варыць* незак. – Вілен. р. (СПЗБ), *жáрыць* незак. – Брасл., Вілен. р. (СПЗБ), *знаіць* незак. – Драг. (СНМ), *біць* незак. – Лоеў. (Янкова), *луніць* незак. – Воран., Пін., зах.-бран. р. (СПЗБ, ЖНС, Растаргуеў), *адлуніць* зак. – зах.-бран. р. (Растаргуеў), *лупсáчыць* незак. – Івац. (ЖНС), *драць* незак., *ададраць* зак. – зах.-бран. р. (Растаргуеў), *пэрыць* незак. – Уздз., Нясв., Люб., Драг., Беластоц. р. (СПЗБ, Мат. мін.-мал., Н. сл-сць, Нар. скарбы), *пароць* незак. – Смален. р., зах.-бран. р. (Дабравольскі, Растаргуеў), *адпароць* зак. – зах.-бран. р. (Растаргуеў), *рубіць* незак., *зубіць* незак., *дазубіць* зак. – Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *хлястаць* незак. – Гом. (Мат. Гом.), *паадхлястаць* зак. – Смален. р. (Дабравольскі), *хвастáць* незак. – Пух., Жытк. (СПЗБ, ТС), *трапáць* незак. – Лоеў. (Янкова), *парышчыць* незак., *кнэціць* незак., *скнэціць* зак. – Драг. (ЛП), *плюжыць* незак. – Сморг. (СПЗБ), *пляжыць* незак. – Воран., Кобр. (СПЗБ, ЖНшС), *плявужыць* незак. – Драг. (ЛП), *псырыць* – Астр. (Сл. Гродз.), *бурыць* незак. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *турыць* незак. – Смален. р. (Дабравольскі), *цурыць* незак. – Паст., Віл. (СПЗБ, Станкевіч), *цурубáніць* незак. – пал. р. (ЛП, НЛ), *царабáніць* незак. – Слон. (Н. сл-сць), *цубáніць* незак. – Гродз. (Сл. Гродз., Цыхун), *цабáніць* незак. – Карэл. (Сл. Гродз., НС), *цубіць* незак. –

Дзярж. (НС), *цубрыць* незак. – Ваўк. (Сл. Гродз.), *цубэсіць* незак. – Мёр. (НС), *цумбэрыць* незак. – Смарг. (Сл. Гродз.), *цымбóліць* незак. – Лід. (Сл. Гродз.), *цóнаць* незак. – зах.-бран. р. (Растаргуеў), *плюхчэць* незак., *плюшчэць* незак., *хлюпчэць* незак. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *хлю́наць* незак. – зах.-бран. р. (Растаргуеў), *хля́рыць* незак. – Лоеў. (Янкова), *шалёстаць* незак. – Бераст. (Сл. Гродз.), *булбацэць* незак. – Клецк. (ЖС), *бамбэрыць* незак. – Свісл. (Сл. Гродз.), *саганэць* незак. – Маст. (СРЛГ), *параго́ніць* незак. – Драг. (Н. ск.), *ука́пнуць* зак. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *пазасяка́ць* зак. ‘пра моцны і касы дождж’, *рамо́ніць* незак., *січечкам сёяць* ‘ісці працяглы час (пра ціхі летні дождж)’ – зах.-бран. р. (Растаргуеў);

моцна пайсці, узмацніцца: *ліну́ць* зак. – Мсцісл. (Насовіч, Юрчанка), *лівану́ць* зак. – Лоеў. (Янкова), *палі́ць* зак. – Брасл., Мсцісл., Вілен. р. (СПЗБ, Станкевіч, Юрчанка), *палі́цца* зак. – Мсцісл. (Юрчанка), *улі́ць* зак. – Астр. (СПЗБ), *улёяць* зак. – Чэрв., Пух. (СПЗБ), *хлы́нуць* зак., *хля́нуць* зак. – Мсцісл. (Юрчанка), *хлы́снуць* зак. – Беластоц. р. (СПЗБ), *хлю́пнуць* зак. – зах.-бран. р. (Растаргуеў), *плі́хнуць* зак. – мясц. (Насовіч), *даць* зак. – Зэльв. (СРЛГ), *сытну́ць* зак. – Жытк. (ТС), *сыпяну́ць* зак. – Стол. (ТС), *секану́ць* зак. – Лях. (СПЗБ), *рубану́ць* зак. – усх.-маг. р., Смален. р. (Бялькевіч, Дабравольскі), *лупану́ць* зак. – Смален. р. (Дабравольскі), *улу́цува́ць* зак. – Віл. (СПЗБ), *лу́зану́ць* зак. – Лоеў. (Янкова), *запа́роць* зак., *затуры́ць* зак. – Смален. р. (Дабравольскі), *пры́ўда́рыць* зак., *пры́пусці́ць* зак. – Мсцісл. (Юрчанка), *пры́па́рыць* зак. – зах.-бран. р. (Растаргуеў), *пры́дзі́жыць* зак. – Рэч. (НС), *уцадзі́ць* зак. – Лаг. (Варлыга), *упра́віцца* зак. – Вілен. р. (СПЗБ), *распузы́рыцца* зак. – Смален. р. (Дабравольскі);

пачацца на доўгі час, зацягнуцца: *зарадзі́ць* зак. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *уле́ляні́цца* зак. – Жытк. (ТС), *уда́ро́жыцца* зак. – Віл. (СПЗБ), *дажджава́ць* незак. – Гродз. (СПЗБ);

ісці з перапынкамі: *перахо́дзіць* незак. – мясц. (Станкевіч), *пералі́ваць* незак. – Асіп. (ЛАБНГ), *мінтрэ́жыць* незак., *памінтрэ́жыць* зак. – Смален. р. (Дабравольскі);

лыючы, вымачыць, прамачыць, заліць: *зalıць* зак. – мясц. (Станкевіч), *зліць* зак. – Мсцісл., Стол. (ТС, Юрчанка), *паліць* зак. – Ганц. (СПЗБ), *пераліць* зак. – Вілен. р. (СПЗБ), *адтаніць* зак. – Круп. (ЖС), *абдóжджыць* зак. – Бераст. (Сл. Гродз.), *абдзюжыць* зак. – Лоеў. (Янкова), *абплюхаць* зак. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *адпаласкаць* зак. – Мсцісл. (Юрчанка), *ашпáрыць* зак., *абшпáрыць* зак. – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *прашпáрыць* зак. – мясц. (Насовіч), *абшарапóрыць* зак., *адшарапóрыць* зак. – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *збўрыць* зак. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *панабухтóрыць* зак. – Смален. р. (Дабравольскі), *уквáсіць* зак. ‘заліць зямлю’ – Пух. (СПЗБ).

Падаць, біць аб паверхню зямлі, прадметаў і інш. (пра град): *па́даць* незак. – Ганц., Кобр. (СПЗБ, ЖНшС), *пíрыць* незак. – Маст. (СПЗБ), *цубáсіць* незак. – Гродз. (Цыхун), *скляпáць* зак. ‘выпаўшы, пабіць (грады, пасевы і інш.)’ – Іўеў. (СПЗБ).

Падаць (пра снег): *па́даць* незак. – гродз.-бар. г. (пераважна Гродз. р.), пал. р., Гарад., Брасл., Лаг., Пух., Саліг., Бых., Кір., Чэрык., Раг. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНшС), *ісці́* незак. – агульн. (Гродз. р. – спарадычна) (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНшС), *ляцéць* незак. – Бых. (ЛАБНГ), *сы́паць* незак. – Верхнядзв. (СПЗБ), *кρά́паць* незак. – Нараўл. (ЛАБНГ), *вёяць* незак. – Мсцісл. (ЛАБНГ), *снéжыць* незак. – Воран., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *перахóдзіць* незак. ‘ісці з перапынкамі’ – мясц. (Станкевіч), *ляцéць* незак. ‘павольна падаць’ – Брасл. (СПЗБ), *залётаваць* незак. ‘пачынаць падаць, кружыць’ – Мёр. (НС), *крупі́цца* незак., *закрупі́цца* зак. ‘пра тое, калі ідуць снежныя крупы’ – мясц. (Насовіч);

парушыць (пра дробны снег): *парушы́ць* незак., *цeрушы́ць* незак. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *паршóць* незак. – Пух. (Шатэрнік), *папáрхіваць* незак. – Смален. р. (Дабравольскі), *пы́ркаць* незак. – Сморг. (СПЗБ), *тpу́сіць* незак., *затpу́сіць* зак. – Гродз. (Цыхун), *сы́паць* незак. – Пол. (ЛАБНГ), *дымéць* незак. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *пылі́ць* незак. – Чэрв. (СПЗБ), *пылі́няць* незак. – Астр. (СПЗБ), *дылі́ць* незак. –

Нараўл. (ЛАБНГ), *дыліць* незак., *падыліць* зак. — Чэрв. р., Лаг. (СПЗБ, Шатэрнік);

выпадаць, нападаць у вялікай колькасці: *выва́ліваць* незак., *вы́валіць* зак. — Мсцісл. (Юрчанка), *наваліць* зак. — Гродз. (СПЗБ), *навалі́цца* незак. — Лаг. (Варлыга);

нападаўшы ў вялікай колькасці, пакрыць зямлю, дрэвы, будынкi і прадметы: *замурава́ць* зак. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *абснíгаваць* зак. — Вілен. р. (СПЗБ);

падаць, нападаць густа, вялікімі камякамі: *ляпі́ць* незак., *паляпі́ць* незак. — Чэрв. р. (Станкевіч, Шатэрнік), *выляну́ць* зак. — Мсцісл. (Юрчанка);

пра мокры снег: *сло́ціць* незак. — Воран. (СПЗБ), *хля́паць* незак. — Брасл., Паст., Валож., Іўеў., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *хля́піць* незак. — Мядз. (СПЗБ), *ля́паць* незак. — Паст., Воран., Іўеў., Стаўб., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *ля́пацца* незак. — Ганц. (СПЗБ), *плявў́жыць* незак. ‘пра моцны мокры снег’ — Драг. (ЛП), *пля́жыць* незак. ‘ісці безупынна, доўга і ў вялікай колькасці (пра мокры снег)’ — Кобр. (ЖНШС), *спля́жыць* зак. ‘нападаць, абляпіць і змачыць (пра мокры снег)’ — Драг. (НЛ);

замятаць, замесці ў час завірухі: *замята́ць* незак. — Віл., Смален. р. (СПЗБ, Дабравольскі), *засціла́ць* незак. — Смален. р. (Дабравольскі), *задува́ць* незак. — Стаўб., Зэльв. (СЦБ, СРЛГ), *заду́ць* зак. — Стаўб., Лоеў. (СЦБ, Янкова), *пазадува́ць* зак. — Зэльв. (СРЛГ), *завё́яць* зак. — Верхнядзв. (СПЗБ), *закáтываць* незак., *закаці́ць* зак., *закáтывацца* незак., *закаці́цца* зак. — Мсцісл. (Юрчанка), *куры́ць* незак. — Віл. (СПЗБ), *буры́ць* незак. — Латгал р. (СПЗБ), *куда́сіць* незак. — Ваўк. (Сл. Гродз.), *пла́хаць* незак. — Кобр. (ЖНШС).

Ледзянець

Пакрывацца зверху лёдам; замярзаць.

лядзёць незак., **ляднёць** — Мсцісл. (Юрчанка), *зліва́цца* незак., *злі́цца* зак. — Астр. (Мат. Гродз.), *мурава́цца* незак. — Мсцісл. (Юрчанка), *замуро́вывацца* незак., *замурава́цца*

зак., *пазамуро́вывацца* незак., *пазамурава́цца* зак. – мясц. (Насовіч), *шэ́рхнуць* незак. – Барыс. (СПЗБ), *замярза́ць* незак. – Іўеў. (СПЗБ, Станкевіч), *замёрзнуць* зак. – Астр. (СПЗБ), *замаро́жвацца* незак., *замаро́зіцца* зак. – Стол. (ТС), *умёрзнуць* зак. ‘пакрыцца тоўстым слоём лёду’ – Свісл. (СПЗБ), *замаладзі́ць* зак. ‘заледзянець, падмерзнуць на маладзіку’ – Мсцісл. (Юрчанка), *абгалялёдзіць* зак. ‘заледзянець пасля адлігі ці зімовага дажджу (пра паверхню зямлі)’ – Дзягл. (Мат. Гродз.);

пра вадаёмы: *станаві́цца* незак. – Жытк. (ТС), *стаць* зак. – Брасл., Мядз., Сморг., Гродз. (СПЗБ);

пакрыва́цца шарошам, утвара́ць дробныя кавалачкі лёду (пра вадү ў вадаёме): *шэ́рхнуць* незак., *зашэ́рхнуць* зак. – Бых., Драг. (ЛАБНГ), *сціна́цца* незак. – Клецк. (ЛАБНГ);

замярза́ць тонкім лядком (пра вадү ў лужынах, вадаёмах і інш.): *сціна́цца* незак. – паўн.-зах. з., Барыс., Круп., Бярэз., Чэрв., Клецк., Пруж., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., Варлыга), *сціня́цца* незак. – Глыб., Віл., Кобр. (ЛАБНГ), *стыня́цца* незак., *сутыня́цца* незак. – Саліг. (ЛАБНГ), *сціня́ціцца* незак. – Нараўл. (ЛАБНГ), *сціняці́цца* незак. – Беш., Леп., Арш., Тал., Лаг., Бярэз., Лід., Бых. (ЛАБНГ), *сця́цца* зак. – паўн.-зах. з., Беш., Леп., Арш., Тал., Барыс., Круп., Бярэз., Чэрв., Бых., Клецк., Пруж., Кобр., Нараўл., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *сціняці́цца* зак. – Бярэз., Астр., Сморг., Лід. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *сціняці́цца* зак. – Беш. (НС), *пасціня́цца* зак. – Малар. (ЛАБНГ), *засціна́ць* зак. – Брэсц. (ЛАБНГ), *застціня́ціцца* зак. – Беш. (Каспяровіч), *застціняці́цца* зак. – Тал., Круп. (ЛАБНГ), *суто́ніцца* незак., *засуто́ніцца* зак. – Іўеў., Пух. (ЛАБНГ, СПЗБ), *засто́ніцца* зак. – Івац. (ЛАБНГ), *істані́ць* зак. – Лун. (ЛАБНГ), *сціска́ць* незак., *сці́снуцца* зак. – Сморг. (СПЗБ), *сцяпні́цца* незак. – Жаб. (ЛАБНГ), *шэ́рхнуць* незак. – Кобр., Драг. (ЛП, СНМ), *зашэ́рхнуць* зак. – паўн.-зах. з., паўдн. р., Чэрв. р., Мін. р., спарадычна гродз.-бар. г., Ушацк., Бял. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Мат. Гом., ЛП, НС, Н. сл.-сць), *зачэ́рхнуць* зак. – Бярэз., Гл., Лельч. (ЛАБНГ), *сшэ́рхнуць* зак. – Дзярж., Зэльв. (ЛАБНГ), *сшэ́рх-*

нуца зак. – Дзярж. (СПЗБ), *іші́рхнуць* зак. – Уздз. (ЛАБНГ, СПЗБ), *шо́рхнуць* незак. – Шчуч., Чач. (СПЗБ, ЖНШС), *зашо́рхнуць* зак. – Слаўг., Асіп., Лід., Дзятл., Капыл., Клецк., Люб., Баран. (ЛАБНГ, СПЗБ), *надшо́рхнуць* зак. – Маст. (ЛАБНГ), *заша́рхнуць* зак. – Буда-Каш., Добр., Лоеў. (ЛАБНГ, Янкова), *заша́рхнуць* зак. – Чэрв., Карм., Чач., Ветк., Добр. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *зача́рхнуць* зак. – Ветк., Добр. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *заша́ро́хнуць* зак. – Чав., Карм. (ЛАБНГ), *заша́ру́хнуць* зак. – Кам. (ЛАБНГ), *заша́рха́ць* незак., *заші́ркаць* незак., *зача́рха́ць* незак., *зачэ́рхаць* незак. – Стол., Жытк. (ТС), *чэ́рхнуць* незак. – Ганц. (СПЗБ), *зача́хнуць* зак. – Жлоб., Акц. (ЛАБНГ), *заші́ршыць* зак. – Бых. (ЛАБНГ), *ша́рышыць* незак. – Брэсц. (НЛ), *заша́рэшыць* зак. – Чэрв. (ЛАБНГ), *заша́рашы́ць* зак. – Чэрв., Ветк. (ЛАБНГ, НЛ), *заша́рашы́ць* зак. – Брасл. (ЛАБНГ), *заша́ране́ць* зак. – Віл., Лаг. (ЛАБНГ), *заші́рануць* зак. – Нараўл. (ЛАБНГ), *заша́рэць* зак. – Нясв. (ЛАБНГ), *засе́ране́ць* (*засі́ране́ць*) зак. – Мёр. (ЛАБНГ, НС), *зашка́ру́знуць* зак. – Стол. (ЛАБНГ), *зарабі́цца* зак. – Касц. (ЛАБНГ), *зацягну́ць* зак. – Верхнядзв., Гарад., Віц., Сен., Кругл., Смарг. (ЛАБНГ, СПЗБ), *зацягну́цца* зак. – Карм. (ЛАБНГ), *ся́гну́цца* зак. – Лельч. (ЛАБНГ), *скля́піцца* зак. – Гродз. (Цыхун), *сшы́цца* зак. – Чач. (ЛАБНГ), *саснава́цца* зак. – Карм., Ветк. (ЛАБНГ), *злё́ціцца* зак. – Клім. (ЛАБНГ), *ссяда́ць* незак. – Смарг. (ЛАБНГ, СПЗБ), *прыме́рзнуць* зак. – Пін. (ЛАБНГ), *заме́рзнуць* зак. – Верхнядзв., Гарад., Рас., Чэрык. (ЛАБНГ), *узя́цца* (*лядко́м*) – Лід., Добр. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пакры́цца* (*лядко́м*) – Добр. (ЛАБНГ).

Ледзяніць

Ператвараць у лёд; замарожваць.

замаро́жваць незак. – Воран. (СПЗБ), *мурава́ць* незак. – Мсцісл. (Юрчанка), *замуро́вываць* незак., *замурава́ць* зак., *пазамуро́вываць* незак., *пазамурава́ць* зак. – мясц. (Насовіч), *сці́наць* незак. – Карэл. (Сл. Гродз.).

Марозіць

Пра халоднае, з марозам, надвор'е; моцна ахалодджаць, нішчыць холадам (пра дзеянне марозу).

маразіць незак. – Брасл., Сморг. (СПЗБ), *студзіць* незак. – Баран. (СПЗБ), *прахва́тываць* незак., *прыхва́тываць* незак. – Смален. р. (Дабравольскі), *прыхваціць* зак. – Брасл. (СПЗБ), *прабіраць* незак., *прабраць* зак. – Мядз. (СПЗБ), *сцянуць* зак. – Жытк. (ТС), *павы́знабіць* зак. – Смален. р. (Дабравольскі);

трымацца, марозіць на працягу пэўнага часу: *трыма́ць* незак. – Беластоц. р. (СПЗБ), *крапіць* незак. – Мсцісл. (Юрчанка);

прыхапіць марозам крыху: *папрымаро́зіць* зак. – зах.-бран. р. (Растаргуеў), *прыхваціць* зак. – Чэрв. р. (Шатэрнік);

марозіць моцна: *пячы* незак. – Стаўб. (СПЗБ), *печ* незак., *запякаць* незак. – Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *папéкаць* незак. – Стол. (ЖНШС), *смаліць* незак. – Беластоц. р. (СПЗБ, Станкевіч), *насмáліваць* незак. – Смален. р. (Дабравольскі), *шмаліць* незак. – Драг. (ЛП), *паліць* незак. – Беластоц. р. (СПЗБ), *сква́рыць* незак., *сквірэць* незак., *сквірчэць* незак. – Чэрв. р. (Станкевіч, Шатэрнік), *зырыць* незак. – Віл. (СПЗБ), *ажыгаць* незак. – Смален. р. (Дабравольскі), *зябліць* незак. – Жытк. (ТС), *брэіць* незак. – Лоеў. (Янкова), *сядры́цца* незак. – Чач. (ЖНШС), *трашчаць* зак. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *ціснуць* незак. – Лаг. (Варлыга), *прыці́снуць* зак. – Карм., Смален. р. (Мат. Гом., Дабравольскі), *падгваздзіць* зак. – Смален. р. (Дабравольскі);

пачацца; ударыць; узмацніцца: *узя́цца* зак., *ламануць* зак., *жамануць* зак., *прыжа́ць* зак., *ціскануць* зак., *прыці́снуць* зак., *даўлянуць* зак., *пекануць* зак., *жарануць* зак., *крапануць* зак., *крахануць* зак., *закрапіць* зак. – Мсцісл. (Юрчанка), *вы́скрапіцца* зак. – зах.-бран. р. (Растаргуеў), *крапчэць* незак. – мясц. (Станкевіч), *узы́рыць* зак. – Навагр. (Сл. Гродз.), *трэ́снуць* зак. – Лоеў. (Янкова), *удэ́рыць* зак. – Брасл., Мсцісл., Навагр. (СПЗБ, Юрчанка), *прыўда́рыць* зак. – Мсцісл. (Юрчанка), *уда́рыць* зак. – Воран. (СПЗБ), *уды́рыць*

зак. — Капыл. (СПЗБ), *абабра́цца* зак. — зах.-бран. р. (Растаргуеў), *вы́зверыцца* зак. — Чэрв. р. (Станкевіч, Шатэрнік), *вы́скачыць* зак. ‘пачацца раптоўна (пра невялікі мароз)’ — Мсцісл. (Юрчанка).

Падаць (пра снег, град, дождж), гл. Ісці

Парыць

Пра вельмі гарачае вільготнае надвор’е.

па́рыць незак. — Гродз., Дзягл., Латгал р. (СПЗБ, Мат. Гродз., Станкевіч), *прыпа́рваць* незак. — Воран., Зэльв., Лях. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *прыпа́раваць* незак. — Лаг. (Варлыга), *прыпа́рыць* зак. — Чэрв. р. (Насовіч, Шатэрнік), *вары́ць* незак. — Драг., Беластоц. р. (СПЗБ, ЛП).

Пахаладаць, гл. Халадаць

Пацяплець, гл. Цяплець

Праясніцца (пра неба)

Стаць ясным, бясхмарным; праяснець.

вы́ясніцца зак. — Брасл., Лаг., Рэч. (ЛАБНГ, СПЗБ, Варлыга), *ясне́цца* незак. — Мсцісл. (Юрчанка), *пад’ясні́вацца* незак. — Мядз., Навагр. (СЦБ, Мат. Гродз.), *га́ліцца* незак. — мясц. (Станкевіч), *разабра́цца* зак. — Гл. (Янкоўскі), *расчы́сіцца* зак., *расчы́сіць* зак. — Мсцісл. (Юрчанка, Мат. апыт.), *разве́трыцца* зак. — Смален. р. (Дабравольскі), *разве́траць* зак. — Лаг. (Мат. мін.-мал.), *вы́звездзіцца* зак. — Дубр., Глыб., Віл., Гор., Мсцісл., Светлагор., Браг. (ЛАБНГ, СПЗБ, Юрчанка), *вы́звездзіць* зак. — Гарад., Арш., Мсцісл., Іўеў., Раг., Рэч., Лоеў. (ЛАБНГ, Мат. Гом., Юрчанка), *пра́лысіцца* зак. ‘праясніцца месцамі, участкамі’ — Мядз. (НС), *тэнчаве́ць* незак. ‘праясняцца, пераліваючыся вясёл-

кай' – Воран. (Сл. Гродз.), *гранічыць* незак. 'праясняючыся, раздзяляцца палоскамі хмар' – Пін. (НЛ).

Разліцца (пра паводку вясной ці ў час вялікага дажджу або адлігі)

Заліць якую-н. прастору, паверхню чаго-н.; расцячыся.

разлі́цца зак. – зах.-пал. г., Сморг., Лід. (ЛАБНГ, СПЗБ), *разліва́цца* незак. – мясц. (Станкевіч), *разлё́цца* зак. – Бярэз. (СПЗБ), *вылі́цца* зак. – Кам. (ЛАБНГ), *зalı́ць* зак. – Бярэз., Драг. (ЛАБНГ), *пазalıва́ць* зак. – Кобр. (ЛАБНГ), *заталі́ць* зак. – Івац., Іван., Лун. (ЛАБНГ), *адталі́ць* зак. – Мсцісл. (Юрчанка), *заплáвіць* зак. – Лаг., Сморг. (СПЗБ, Варлыга, Мат. апыт.), *паня́ць* зак. – Гродз., зах.-бран. р. (Растаргуеў, Цыхун); *граць* незак. 'пра рух веснавой вады' – мясц. (Станкевіч);

разлі́ваючыся, ператвараць у гразь, змешвацца з гразю: *разбалатне́ць* зак. – Валож. (ЛАБНГ), *развясці́* зак. – Беш. (Каспяровіч), *расквáсіць* зак. – Маз., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Растаргуеў), *расквáсіцца* зак. – Валож. (ЛАБНГ), *растване́ць* зак. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *раствáніць* зак. – Жытк. (ТС), *раствáніцца* зак. – Кір. (НС), *параздру́іць* зак. – Мсцісл. (Юрчанка).

Разнягодзіцца

Пра наступленне непагоды.

разнягóдзіцца зак. – Гл., Жытк. (ТС, Янкоўскі), *занягóдзіцца* зак. – Слон., Кам., Жытк. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Мат. Гом., ЖНШС), *занягóдзіць* зак. – Лях. (СПЗБ), *разняна́сціцца* зак., *разнепагóдзіцца* зак., *занепагóдзіць* зак., *раскула́жыцца* зак., *закула́жыцца* зак. – Мсцісл. (Юрчанка), *хуртава́ць* незак. – зах.-бран. р. (Растаргуеў).

Распагоджвацца, распагодзіцца

Пра наступленне яснага, пагоднага надвор'я.

распагáджвацца незак. — Смарг. (СПЗБ), *распагóдзіцца* зак. — Верхнядзв., Віл., Лаг., Навагр. (СПЗБ, Варлыга, Станкевіч), *выпагóджвацца* незак. — Пух. (СПЗБ), *в́ыпагадзіцца* зак. — Смарг. (СПЗБ), *апагóджвацца* незак. — Ваўк. (СПЗБ), *пагóдзіцца* незак. — мясц. (Станкевіч), *в́ыядрыцца* зак. — Карэл. (ЖНС), *в́ыясніцца* зак. — Зэльв. (Мат. Гродз.), *пад'яснівацца* зак. — Паст., Мядз., Віл., Ваўк. (СПЗБ, СЦБ), *пад'ясніцца* зак. — Валож. (СПЗБ), *навесялёць* зак. — Пух. (СЦБ), *маладзіцца* незак. — Драг. (3 нар. сл.);

усталявацца на доўгі час (пра добрае надвор'е): *усталявацца* зак. — Чэрв. (СПЗБ), *асто́івацца* незак., *асто́іцца* зак. — Лаг. (Варлыга, Станкевіч), *стаць на пагóдзе* — Чэрв. р., Стаўб. (ЖС, Станкевіч, Шатэрнік), *здэ́ржываць* незак., *здзяржа́ць* зак., *здэ́ржывацца* незак., *здзяржа́цца* зак., *здэ́ржыцца* зак. — усх.-маг. р. (Бялькевіч, Юрчанка), *аддэ́ржваць* зак., *аддзяржа́ць* зак., *аддэ́ржвацца* зак., *аддзяржа́цца* зак. — Мсцісл. (Юрчанка), *палéціць* зак. 'калі добрае надвор'е трымаецца на працягу ўсяго лета' — Лаг. (Варлыга).

Раставаць (пра снег, лёд, град, шэрань, паверхню зямлі і інш.)

Пераходзіць у вадкі стан пад дзеяннем сонечнага цяпла; размарозіцца.

растава́ць незак. — зах.-пал. г., паўн.-зах. з., сярэд.-бел. г., Маг. р., Беш., Ушацк., Леп., Жытк. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Шатэрнік), *раста́ць* зак. — Маст., Лях., Стол., Жытк. (СПЗБ, ТС), *раста́іваць* незак. — Пол., Мёр. (ЛАБНГ), *та́яць* незак. — паўн.-усх. д., сярэд.-бел. г. (ЛАБНГ, Насовіч), *та́няць* незак. — Пух., Карэл., Маст., Гродз., Лун., Хойн., Ветк. (ЛАБНГ), *таць* незак. — Пух. (3 нар. сл.), *пра́та́лівацца* незак., *пра́та́ліцца* зак. — мясц. (Насовіч), *тапі́цца* незак. — Свісл. (ЛАБНГ), *тапне́ць* незак., *растапля́цца* незак. — Воран. (ЛАБНГ, Шаталава), *растапле́ць* зак. — Вілен. р. (СПЗБ), *растаро́піць* зак. — Гарад. (НЛ), *развадзяне́ць* зак. — Лаг. (Варлыга), *распуска́цца* незак. — Брасл. (ЛАБНГ), *распусці́ць*

зак. – зах.-бран. р. (Растаргуеў), *пусціць* зак. – Вілен. р. (СПЗБ), *адлігаць* (*адлягаць*) незак. – Раг., Хойн. (ЛАБНГ, СПЗБ), *спаўзаць* незак. – Смарг. (ЛАБНГ), *гiнуць* незак., *згiнуць* зак. – Стаўб. (СЦБ, Мат. апыт.), *хляпнуць* зак., *хлюпнуць* зак. ‘адтаяць (пра дарогі)’ – Драг. (ЛП), *нажраць* зак. ‘пра ваду, якая збіраецца пад снегам падчас яго раставання’ – Мсцісл. (Юрчанка), *драць* незак. ‘раставаць (пра лёд у вадаёмах)’ – Гарад. (НЛ).

Свяціць (пра нябесныя свяцілы)

Выпраменьваць святло ў касмічную прастору.

сваціць незак. – Верхнядзв., Беш., Лях., Вілен. р. (СПЗБ, Каспяровіч), *высвэчваць* незак. – мясц. (Насовіч).

Ззяць (пра сонца): *ззяць* незак. – Чашн. (Каспяровіч), *сіяць* незак. – Лях. (СПЗБ), *успраменьвацца* незак. – Карэл. (Сл. Гродз.), *бляшыць* незак. – Лід. (Сл. Гродз.), *аглядацца* незак. ‘ясна свяціць на захадзе’ – Драг. (Н. сл-сць), *зубы выскаліць* ‘свяціць падчас дажджу’ – Смален. р. (Дабравольскі), *брадзіць* незак. ‘свяціць, то выходзячы з-за хмар, то хаваючыся ў іх’ – Іўеў., Стаўб., Навагр. (СПЗБ, СЦБ, 3 нар. сл.);

выбліснуць, выглянуць: *выблеснуць* зак. – Смален. р. (Дабравольскі), *выскаліцца* зак. – Пух., Слуцк. (СЦБ, Н. сл-сць), *зварнуцца* зак. – Смарг. (СПЗБ);

свяціць, пераліваючыся рознымі колерамі: *граць* незак. – Драг. (ЛП), *гуляць* незак. – Глыб., Лоеў. (СПЗБ, Янкова).

Зіхаець, ззяць, пераліваючыся няроўным блескам (пра зоркі): (*з*)*зяць* незак. – Гом. р., Бярэз. р., Ушацк., Арш., Віл., Дзятл., Зэльв., Івац., Брэсц., Лельч. (ЛАБНГ), *сяць* незак. – зах.-пал. г. (за выключэннем заходняй часткі), Капыл. (ЛАБНГ), *зіяць* незак. – Чэрв. (ЛАБНГ), *сіяць* незак. – Брасл., Мін., Кам. (ЛАБНГ), *зіхаець* незак. – Лаг., Навагр., Чач. (ЛАБНГ, Варлыга), *сіхаець* незак. – Кам. (ЛАБНГ), *зіхець* незак. – Пол., Віл., Стаўб., Маз., Лоеў. (ЛАБНГ, СЦБ,

Янкова), *бліхацець* незак. – Шчуч. (ЛАБНГ), *блішчэць* незак., *блішчаць* незак. – Брасл., Барыс., Касц., Слон., Бяроз., Пін., Светлагор. (ЛАБНГ), *свяціць* незак. – пал. р. (за выключэннем Гом. р.), Маг. р., Віц., Шум., Касц., Гродз., Стаўб., Нясв., Слуцк., Баран. (ЛАБНГ), *гарэць* незак. – Віл., Бял., Хоц., Лельч. (ЛАБНГ), *жыгаць* незак. – Кругл. (ЛАБНГ), *жыхаць* незак. – Жлоб. (ЛАБНГ), *пыхаць* незак. – Верхнядзв., Пол. (ЛАБНГ), *мігацець* незак. – Чэрв. р., Ашм., Лаг., Віл., Іўеў., Карэл., Капыл., Слуцк., Клім., Кір., Бабр. (ЛАБНГ, СПЗБ, Варлыга, Шатэрнік), *мігочыць* незак. – Ашм. (ЛАБНГ), *мігцець* незак. – Чэрв. р., Верхнядзв., Пол., Ушацк., Бял., Хоц., Касц., Асіп., Валож., Мін., Карэл., Навагр., Маст., Бераст., Дзятл., Клецк., Кам., Драг., Жлоб., Ельск., Браг. (ЛАБНГ, Шатэрнік), *мігціца* незак. – Мядз. (ЛАБНГ), *мільгаціць* незак. – Бых. (ЛАБНГ), *мільгаць* незак. – Леп. (ЛАБНГ), *міргацець* незак., *маргацець* незак. – Шчуч. (ЛАБНГ, НЛ), *міргаць* незак. – Пол., Дубр., Паст., Маладз., Мсцісл., Асіп., Лун. (ЛАБНГ, СПЗБ), *мыргаць* незак. – Гарад. (ЛАБНГ), *моргаць* незак. – Пол., Чав., Бяроз., Пін. (ЛАБНГ), *мігаць* незак. – Гарад., Чав., Слаўг., Светлагор., Добр. (ЛАБНГ), *мігацца* незак. – Старадарож. (ЛАБНГ), *трымціць* незак. – Ваўк. (ЛАБНГ), *трамцець* незак. – Гродз. (Цыхун), *трапаціць* незак. – Бяроз. (ЛАБНГ), *трапасціць* незак. – Пруж. (ЛАБНГ), *скакаць* незак. – Брасл., Воран. (ЛАБНГ), *плюскаць* незак. – Рас. (ЛАБНГ), *плясáць* незак. – Тал., Клім., Ветк., Добр. (ЛАБНГ), *блясáць* незак. – Івац., Драг., Стол. (ЛАБНГ), *бляшыць* незак. – Драг. (З нар. сл.), *перамяняцца* незак. – Баран. (СПЗБ), *вытрашчыцца* зак. – Тал. (ЛАБНГ).

Спыняцца, сціхаць (пра з’явы прыроды – ападкі, вецер, спёку і пад.)

Памяншацца ў сіле, слабець.

сціхаць незак., *сціхнуць* зак. – Паст., Валож., Уздз., Лях. (СПЗБ, Мат. мін.-мал.), *пераціхаць* незак., *пераціхнуць* зак. – Лях. (СПЗБ), *надціхаць* незак., *надціхнуць* зак. – Мсцісл.,

зах.-бран. р. (Растаргуеў, Юрчанка), *абціха́ць* незак., *абці́х-нуць* зак. — Воран. (СПЗБ), *аці́хаць* незак., *аці́хнуць* зак. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *уці́хамірыцца* зак., *сці́хамірыцца* зак. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *ці́шаць* незак., *аці́шаць* зак., *сці́шыцца* зак. — Чэрв. р. (СПЗБ, Шатэрнік), *заспако́йвацца* незак., *заспако́іцца* зак. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *суні́мацца* незак., *суня́цца* зак. — Чэрв., Пух. (СПЗБ), *шчука́ць* незак., *шчу́кнуць* зак. — мясц. (Насовіч), *перашчука́ць* незак., *перашчу́кнуць* зак. — Чач., Браг., зах.-бран. р. (ЖНС, 3 нар. сл., Растаргуеў), *перашшчука́ць* незак., *перашшчу́кнуць* зак. — Кір. (НС), *надшчука́ць* незак., *ушчу́каць* незак., *ушчу́кнуць* зак., *нача́ць ушчука́ць* — зах.-бран. р. (Растаргуеў), *ушчу́кці* зак. — мясц. (Насовіч), *дабушавáць* зак., *дабушавáцца* зак. — Мсцісл. (Юрчанка), *набушавáць* зак., *набушáвацца* зак. ‘супакоіцца, шмат пабушаваўшы’ — Мсцісл. (Юрчанка), *насі́не́цца* зак., *наса́не́цца* зак. ‘супакоіцца, шмат пабушаваўшы (пра мяцеліцу)’ — Смален. р. (Дабравольскі);

у адносінах да ападкаў (пераважна дажджу): *адыхо́дзіць* незак., *ады́ці* зак. — Ашм. (СПЗБ), *перахо́дзіць* незак. — мясц. (Станкевіч), *пераля́таць* незак., *пераля́цець* зак. — Драг. (ЛП, 3 нар. сл.), *пераганя́ць* незак., *перагна́ць* зак. — Верхнядзв., Паст. (СПЗБ).

Убываць (пра месяц)

Памяншацца ў аб’ёме.

ру́шыць незак. і зак. — Пух., Капыл., Люб., Баран., Пін., Раг., Лоеў. (СПЗБ, СНМ, Янкова), *ру́шаць* незак. — Хойн. (Мат. Гом.), *рушáць* незак. — Лоеў. (Янкова), *ру́шацца* незак. — Раг. (СПЗБ), *схо́джваць* незак. — Бярэз. (СПЗБ), *схо́дзіць* незак. — Астр., Смарг., Лаг., Валож., Стаўб., Нясв., Слон., Маз., Калінк. (ЛАБНГ, СПЗБ), *ісхо́дзіць* незак. — Стол. (ЛАБНГ), *зыхо́дзіць* незак. — Бяроз., Кобр. (ЛАБНГ), *адхадзі́ць* незак. — Вілен. р. (СПЗБ), *адбывáць* незак. — Воран., Лід., Шчуч., Баран., Лях., Ганц., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *адбыв́ць* зак. — Віл. (СПЗБ).

Узыходзіць (пра сонца, месяц, зоркі)

З'яўляцца, узнімацца над гарызонтам.

зыхóдзіць незак., *зысці́* зак. — Зэльв. (СПЗБ), *схóдзіць* незак. — Брасл., Навагр., Лід., Шчуч., Лях., Жытк., Раг., Беластоц. р. (СПЗБ, ТС), *усхóдзіць* незак. — Віц. р. (Каспяровіч), *нахóдзіцца* незак., *нахадзі́цца* незак. — Вілен. р. (СПЗБ), *зарáць* незак. — мясц. (Насовіч), *угравáць* незак., *угрэ́ць* зак. 'узыходзіць, узысці даволі высока (пра сонца)' — мясц. (Насовіч), *вечаркавáць* незак. 'узыходзіць пазней (пра мясяц)' — Іўеў., Навагр., Вілен. р. (СПЗБ, НС).

Халадаць, пахаладаць

Рабіцца, зрабіцца халадней.

халада́ць незак., *халóдаць* незак. — Жытк. (ТС), *захалада́ць* зак. — Чэрв. р., Мёр., Шчуч., Лях., Гл. (СПЗБ, НС, Станкевіч, Шатэрнік, Янкоўскі), *захалóдуцца* зак. — Лоеў. (Янкова), *пахаладзéць* зак. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *адхаладзéць* зак. — Вілен. р. (СПЗБ), *сцюдзянэ́ць* незак., *пасцюдзянэ́ць* зак., *засцюдзянэ́ць* зак., *застудзі́ць* зак. — мясц. (Насовіч), *зімнэ́ць* незак. — мясц. (Насовіч), *пазімнэ́ць* зак. — Астр., Смален. р. (Н. сл-сць, Дабравольскі), *зазімнэ́ць* зак. — Брасл. (СПЗБ), *ядранэ́ць* незак. — мясц. (Насовіч, Станкевіч), *паядра́нэць* зак. — Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *заядра́нэць* зак. — мясц. (Насовіч), *сівярэ́ць* незак. — Астр. (Сл. Гродз.), *удáрыў хо́лад* — Чэрв. р. (Шатэрнік), *заняў хо́лад* — Смален. р. (Дабравольскі);

пахаладаць летам, як восенню: *паасянэ́ць* зак. — Зэльв. (ЖС), *паасénнець* зак. — Лоеў. (Янкова), *заасянэ́ць* зак. — Слуцк. (ЖНШС).

Хмарыцца

Зацягвацца хмарамі, становіцца хмарным (пра неба); збірацца на непагадзь у выніку паступовага нарастання пэўных змен у атмасферы.

хма́рыца незак. — усх.-маг. р., Верхнядзв., Брасл., Астр., Сморг., Шчуч., Кобр., Стол., Жытк., Смален. р., зах.-бран. р. (СПЗБ, ТС, ЖНШС, Бялькевіч, Дабравольскі, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Юрчанка), *нахма́рыца* зак. — Чэрв. р., Мядз., Смален. р., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Дабравольскі, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік), *захма́рыца* зак. — Віц. р., Чэрв. р., Смален. р., зах.-бран. р. (Дабравольскі, Каспяровіч, Растаргуеў, Шатэрнік), *хма́рыць* незак. — Віц. р., усх.-маг. р., Верхнядзв., Бярэз., Ганц., Стол. (СПЗБ, ТС, Каспяровіч, Юрчанка), *нахма́рыць* зак. — Смален. р., зах.-бран. р. (Дабравольскі, Растаргуеў), *захма́рыць* зак. — мясц. (Насовіч), *прыхма́рыць* зак. — Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *пахма́рваць* незак. — Светлагор., Лоеў. (Мат. Гом., Янкова), *пахма́рваць* незак. — Маз. (ГЧ), *хму́рыца* незак. — Віц. р., Чэрв. р., Лях., Жытк. (СПЗБ, ТС, Каспяровіч, Насовіч, Шатэрнік), *нахму́рыца* зак. — Іўеў., Лях. (СПЗБ), *захму́рыца* зак. — мясц. (Насовіч), *хму́раца* незак. — Лаг. (Мат. мін.-мал.), *хму́рыць* незак. — Чэрв. (СПЗБ, Насовіч), *захму́рыць* зак. — мясц. (Насовіч), *хмурне́ць* незак. — Чэрв. р., Шчуч., Жытк. (СПЗБ, ТС, Шатэрнік), *захмурне́ць* зак. — Шчуч. (СПЗБ), *пахмурне́ць* зак. — Чэрв. р., Слон. (СПЗБ, Шатэрнік), *нахмуро́ць* зак. — Віл. (СПЗБ, Станкевіч), *рахма́ніца* незак., *зрахма́ніца* зак., *зарахма́ніца* зак., *рахмане́ць* незак., *парахмане́ць* зак. — мясц. (Насовіч), *ту́чыца* незак. — Мсцісл., Буда-Каш., Гом. (Мат. Гом., Насовіч, Юрчанка), *зату́чываца* незак., *ату́чываца* незак., *ату́чыца* зак., *зату́чываць* незак., *ату́чываць* незак., *ату́чыць* зак., *ту́чыць* незак. — Мсцісл. (Юрчанка), *навала́ківаць* незак. — Смален. р. (Дабравольскі), *навала́кываць* незак., *навала́кываца* незак., *навалоч́ца* зак. — Мсцісл. (Юрчанка), *завала́ківаць* незак. — Смален. р. (Дабравольскі), *завалака́ць* зак. — мясц. (Насовіч), *наця́гываца* незак., *нацягну́ца* зак., *абця́гываца* незак., *абцягну́ца* зак., *абця́гываць* незак. — Мсцісл. (Юрчанка), *абцягну́ць* зак. — Мсцісл., Навагр., Стол. (ЛАБНГ, СПЗБ, Юрчанка), *нацягну́ць* зак. — Лоеў. (Янкова), *заця́гаць* незак. — Маз. (ГЧ), *насо́вываца* незак., *насу́нуваца* незак., *насо́вываць* незак., *насу́-*

нуваць незак. – Мсцісл. (Юрчанка), *насу́нуца* зак. – Смален. р. (Дабравольскі), *насу́нуць* зак. – Чэрв. р., Мсцісл. (Шатэрнік, Юрчанка), *насурніць* зак. – Чав. (Мат. Маг.), *абсу́нуваца* незак., *абсу́нуца* зак., *абсу́нуваць* незак., *абсу́нуць* зак., *абдзвіга́ца* незак., *абдзві́нуца* зак., *абдзвіга́ць* незак., *абдзві́нуць* зак., *надзвіга́ць* незак., *надзві́нуць* зак. – Мсцісл. (Юрчанка), *наганя́ць* незак., *нагна́ць* зак. – Смален. р. (Дабравольскі), *надхо́дзіць* незак. – Віл. (СПЗБ), *заклада́ць* незак., *закла́дываць* незак. – Мсцісл. (Юрчанка), *абклада́ць* незак., *аблажы́ць* зак. – Чэрв. р., Паст., Лёзн., Дубр., Леп., Лаг., Уздз., Чав., Асіп., Гом., Стол. (ЛАБНГ, Шатэрнік), *паабклада́ць* зак. – зах.-бран. р. (Растаргуеў), *аблёгчы* зак. – Капыл. (ЛАБНГ), *кладаві́ца* незак. – Зэльв. (ЖС), *апуска́ца* незак., *апусці́ца* зак. – Маст. (СПЗБ), *кула́жыца* незак., *кула́жыць* незак. – Мсцісл. (Юрчанка), *раскула́жываца* незак., *раскула́жыца* зак. – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *раскулéшываца* незак., *раскулéшыца* зак. – мясц. (Насовіч), *чума́жыціся* незак. – Пін. (НЛ), *му́рзаца* незак. – Мсцісл., Уздз., Навагр., Ганц., Гл. (СПЗБ, СЦБ, ЖНшС, Юрчанка, Янкоўскі), *заму́рзаца* незак. – Лях. (СПЗБ), *заце́ньваца* незак., *заце́ньваць* незак. – Стаўб. (СЦБ), *засце́ньваца* незак. – Уздз. (СЦБ), *сце́ніца* незак. – Дзятл. (ЛАБНГ, ЖС), *засце́ніца* зак. – Лід. (СПЗБ), *засе́ніваца* незак. – Драг. (СНМ), *наве́шываць* незак. – Смален. р. (Дабравольскі), *замару́жваца* незак. – Стол., Жытк. (ТС), *касму́ціца* незак. – Сморг. (СПЗБ), *каве́зіца* незак. – Жытк. (ТС), *брыдзі́ць* незак. – Лаг. (Варлыга), *бу́рыца* незак. – Добр. (Мат. Гом.), *збіра́ца* незак. – Сморг., Стаўб. (СПЗБ, СЦБ), *збе́рыца* зак. – Віл. (СПЗБ), *перабіра́ца* незак. – мясц. (Насовіч), *нашлё́піць* зак. – Леп. (ЛАБНГ), *ка́нуць* зак. ‘пра стан атмасферы непасрэдна перад дажджом’ – зах.-бран. р. (Растаргуеў).

Цяплець, пацяплець

Станавіцца, стаць больш цёплым (пра паветра, вецер); пра наступленне цяпла, цяплейшага надвор’я.

рахмане́ць незак., *свабадне́ць* незак., *памя́кчыць* зак. — Смален. р. (Дабравольскі);

цяплець, пацяплець сярод зімы ў час адлігі, памяншэння марозу: *атліга́ць (атляга́ць)* незак. — мясц. (Насовіч), *атлігну́ць (атлягну́ць)* зак. — Мсцісл., Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч, Юрчанка), *атлігнуць (адлігнуць)* зак. — усах.-маг. р. (Бялькевіч), *атлэ́гчы* зак. — Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *адлігці́* зак. — Беластоц. р. (СПЗБ), *злігці́* зак. — Стол. (ТС), *сатлі́жаць* зак. — Зэльв. (СРЛГ, Н. сл-сць), *садлі́жаць* зак. — Лід. (ЛАБНГ), *садлі́жаць* зак. — Баран. (СПЗБ), *ліжэ́ць* незак., *паліжэ́ць* зак. — Дзярж. (НС), *адва́льваць* незак., *адва́ліць* зак., *адва́львацца* незак. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *адва́лівацца* незак. — мясц. (Станкевіч), *адва́ліцца* зак. — Чэрв. р., Лаг. (Варлыга, Станкевіч, Шатэрнік), *атва́ліцца* зак. — Мсцісл. (Юрчанка), *адпа́сць* зак. — Мсцісл. (Юрчанка), *адхадзі́ць* незак., *атайці́* зак. — мясц. (Насовіч, Станкевіч), *пуска́ць* незак. — Малар. (НЛ), *адпусці́ць* зак., *зламі́цца* зак. — Смален. р. (Дабравольскі), *ло́пнуць* зак. — Стаўб. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *усце́ціся* зак. — Драг. (СНМ), *вільго́тнець* незак., *вільго́ціць* незак., *вільжэ́ць* незак., *адвільжэ́ць* зак. — мясц. (Насовіч), *слізі́ць* незак. ‘пра стан надвор’я ў час адлігі, калі слота, мокра, стаіць вада’ — Драг. (ЛП), *запла́каў маро́з* ‘пра пачатак адлігі’ — Кам. (ЖНС), *павясне́ць* зак. ‘пацяплець у канцы зімы, стаць на вясну ці падобна да таго’ — Зэльв. (СРЛГ, ЖС).

10. НАЗВЫ ВОЗА, САНЕЙ, ІХ ЧАСТАК, ЗБРУІ

10.1. ВОЗ

воз м., *вазы* мн. — паўдн.-зах. д., спарадычна сярэд.-бел. г., зах.-пал. г., усх.-маг. р., Ушацк., Гарад., Смален. р., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, ТС, Мат. Гродз., ЛП, Каспяровіч, Шатэрнік, Бялькевіч, Станкевіч, Дабравольскі, Растаргуеў), *вазан* м. — Мёр. (НС), *вазі́ска* н. — Зэльв. (Мат. Гродз.), *калёсы* мн. — паўн.-усх. д., сярэд.-бел. г., гродз.-бар. г., пал. р., Вілен. р., Смален. р., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, Мат. мін.-мал., Мат. Гродз., ЛП, Каспяровіч, Бялькевіч, Варлыга, Насовіч, Станкевіч, Дабравольскі, Растаргуеў), *каляса́* мн. — пал. р. (ЛП), *калёскі* мн. памянш. — мясц. (Насовіч), *калёссе* н. зб. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *калясні́к* м. — Чэрв. р., Ашм., Віл., Мядз., Лаг., Пух., Старадарож., Светлагор., Пін., Жытк., Калінк., Хойн., Ветк. (ТС, СЦБ, Сл. Гродз., Мат. Гом., СНМ, НЛ, Нар. скарбы, Варлыга, Шаталава, Шатэрнік), *калеснічо́к* м. памянш. — Чэрв. р. (СЦБ, Шатэрнік), *калясе́нкі* мн., *калясе́начкі* мн. памянш. — Мсцісл. (Юрчанка), *накалёснік* м. — Жытк. (Мат. Гом.), *ко́лы* мн. — Валож., Воран., Віл., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *драбі́ны* мн. — Астр., Дзятл., Лях., Пух., Беш. (Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., Мат. дыял. сл., СНМ, Каспяровіч), *драбі́нкі* мн., *драбі́нка* ж. — Чэрв. р., Лаг., Лях., Беш. (Мат. дыял. сл., Варлыга, Каспяровіч, Шатэрнік), *дра́бы* мн., *драбы́* мн., *дра́ба* ж. — Гродз., Зэльв., Маст., Ваўк., Беш., Кір. (СПЗБ, Мат. Гродз., НС, Каспяровіч, Насовіч, Сцяцко, Цыхун), *дра́бчык* м., *драбча́к* м. — Гродз. р., Ваўк. (Сл. Гродз., Цыхун), *фурма́нка* ж. — Ваўк., Астр., Лід., Навагр., Сен., Беш., Вілен. р., Беластоц. р., Смален. р. (СПЗБ,

Мат. Гродз., Каспяровіч, Дабравольскі, Насовіч), *фурма́нэнька* ж. — мясц. (Насовіч), *хурма́нка* ж., *хву́рманка* ж. — Чэрв. р., усх.-маг. р., Навагр., Стол., Вілен. р. (СПЗБ, ДСБ, Мат. Гродз., Бялькевіч, Шатэрнік, Станкевіч), *курма́нка* ж. — Воран. (СПЗБ), *ху́ра* ж. — Бяроз., Кам. (Шаталава), *ма́жсы* мн. — Ашм., Круп., Барыс., Сен. (СРЛГ, СЦБ, НС, Шаталава, Каспяровіч, Станкевіч), *мажáры* мн. — Чач., Смал. (СЦБ, Мат. мін.-мал., ЖНшС), *мажáра* ж., *мажáрка* ж. — усх.-маг. р. (ЛАБНГ, Мат. Маг., Бялькевіч), *ка́ры* мн. — Беш., Круп., Смarg., Карэл., Бяроз., Лун., Вілен. р. (СПЗБ, ДСБ, Мат. Гродз., Шаталава, Каспяровіч), *ка́ркі* мн. — Лаг., Стаўб. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *паўка́ры* мн. — Беш. (Каспяровіч, Станкевіч), *калымáга* ж. — Карм., Смален. р. (Мат. Гом., Дабравольскі), *калымáжка* ж., *каламáжка* ж. памянш. — Чэрв. р., Пух., Карэл., Смален. р. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Дабравольскі, Шатэрнік), *каламáшачка* ж. памянш. — мясц. (Станкевіч), *карапа́шка* ж. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *цялэ́га* ж. — усх.-маг. р., Брасл., Гом., Добр., Латгал. р., Беластоц. р., Смален. р. (СПЗБ, ЛАБНГ, Бялькевіч, Дабравольскі), *наво́зка* ж. — усх.-маг. р., Саліг. (ЛАБНГ, Бялькевіч), *падво́з* м. — Верхнядзв. (СПЗБ), *падво́да* ж. — усх.-маг. р., Дзятл., Стол. (ТС, Мат. Гродз., Бялькевіч, Станкевіч), *лаго́жы* мн., *лаго́шы* мн. — Чашн., Сен. (Каспяровіч, Станкевіч), *рэда́лі* мн. — Смarg., Мёр., Гарад., Беш. (Сл. Гродз., ЖНС, НЛ, Каспяровіч, Станкевіч), *рэда́ль* м. — Мёр., Брасл. (СПЗБ), *лёда́ры* мн. — Віц. р. (Каспяровіч), *арэда́лы* мн. — Лёзн. (Каспяровіч, Станкевіч), *ра́гілі* мн. — Беш. (Каспяровіч, Станкевіч), *ла́геры* мн. — Свісл. (СРЛГ), *рэга́лы* мн. — Брасл. (СПЗБ), *рэзгі́ны* мн. — Брасл. (СПЗБ), *тарада́йка* ж. — Драг. (НЛ), *тарадэ́йка* ж. — Сен. (Каспяровіч), *тара́нтас* (*тара́ндас*) м. — Верхнядзв., Рас., Сен., Паст., Брасл., Глыб., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Каспяровіч, Шаталава), *або́зня* ж. — Гродз. (Мат. Гродз.), *бато́ры* мн. — Кругл., Бял. (Мат. Маг., Н. сл.-сць), *біндзю́г* м. — усх.-маг. р., зах.-бран. р. (Бялькевіч, Растаргусёў), *бры́ка* ж. — Глыб., Петр. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *дро́гі* мн. — Віц., Гарад. (ЛАБНГ, Каспяровіч), *дро́нгі* мн. — Мёр. (ЖНС), *кльо́шні* мн. —

Буда-Каш., Гом. (Мат. Гом.), *панара́д* м. — Чэрв. р., Глыб. (ЛАБНГ, Шатэрнік), *раска́ты* мн. — Беш., Арш. (ЛАБНГ, Каспяровіч), *ро́спускі* мн. — усх.-маг. р., Сен. (Бялькевіч, Каспяровіч), *хадóк* м., *худóк* м. — Краснап., Жытк. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *бу́да* ж. — Уздз. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *бу́хты* мн. — Бераст. (СРЛГ), *га́ра* ж. — Драг. (ДСБ), *га́рба* ж. — Лоеў. (Янкова), *гарбі́на* ж. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *галя́ра* ж. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *за́стаўкі* мн. — Маладз. (Мат. мін.-мал.), *казу́тка* ж. — Гарад. (Каспяровіч), *каравáн* м. — Глыб. (ЛАБНГ), *кату́лка* ж. — Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *кашалы́* мн. — Лях. (СПЗБ), *кібі́тка* ж. — Іўеў. (СПЗБ), *падóк* м. — Стол. (ТС), *палу́пышак* м. — Іван. (ДСБ), *по́кат* м. — мясц. (Станкевіч), *по́так* м. — Маст. (Сл. Гродз.), *разва́ліны* мн. — Гарад. (СПЗБ), *разво́д* м. — мясц. (Станкевіч), *хуруго́н* м. — Тал. (Шаталава), *хурго́н* н. — Арш. (ЛАБНГ), *шараба́н* м. — Стол. (ДСБ); *вязе́ня* ж. ‘паўвоз (выключна сена)’ — мясц. (Станкевіч), *вадаво́зка* ж. ‘калёсы для падвозкі вады’ — Мсцісл. (Юрчанка), *граба́рка* ж. ‘павозка вазіць пясок, гліну’ — Смал. (СЦБ), *калу́пышак* м. ‘гаспадарчая павозка, спецыяльна прыстасаваная для перавозкі торфу’ — Маладз. (СЦБ), *абшыва́нка* ж. ‘воз без драбін, абшыты тонкімі дошкамі’ — Бар., Бял. (ДСБ, Мат. дыял. сл.), *гума́к* м. ‘воз на гумавых колах’ — Беластоц. р. (СПЗБ), *дро́гкія калёсы* ‘воз, які моцна трасе’ — мясц. (Станкевіч), *дышлёвы воз* ‘воз з дышлем’ — пал. р. (ЛП), *зві́нчакі́* мн. ‘даўнія калёсы, дзе колы былі не гнутыя, а збітыя са звенняў’ — Лаг. (Варлыга), *ко́раб* м. ‘глыбокі воз’ — Лёзн. (Каспяровіч), *кура́чнік* м. ‘зімні вазок’ — Карэл. (Сл. Гродз.), *лагóша* ж. ‘воз з бакавымі дошкамі замест драбін’ — Чэрв. (СПЗБ), *ліне́йка* ж. ‘прадаўгаватая павозка ў выглядзе лінейкі на шырокіх колах’ — Пух. (Мат. мін.-мал.), *нара́да* ж. ‘павозка, у якой замест драбін пастаўлены дошкі’ — Стаўб. (СЦБ), *паўтаро́ўка* ж. ‘паўтарачны воз’ — Гродз. р. (Цыхун), *сараква́шкі* мн. ‘калёсы, неакаваныя жалезам’ — усх.-маг. р. (Бялькевіч);

вялікі воз: *вазі́шча* н. — Жытк. (ТС), *вазюга́н* м. — Мсцісл. (Юрчанка, Станкевіч), *вазі́ска* н. непахв. — Зэльв.

(СРЛГ), *га́рба* ж. — Гом., зах.-бран. р. (Мат. Гом., Растаргуеў), *разво́ды* мн. — Лаг. (Шаталава), *фу́ра* ж. — Астр., Гродз., Дзятл., Вілен. р., Беластоц. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., Цыхун, Насовіч), *фі́ра* ж. — Акц., Беластоц. р. (СПЗБ, Мат. Гом.), *ху́ра* ж. — Чэрв. р., Бярэз., Круп., Слаўг., Лях., Кам., Драг. (СПЗБ, Мат. мін.-мал., Мат. Маг., ЛП, ЖС, СНМ, Станкевіч, Шатэрнік), *гу́ра* ж. — Мсцісл. (Юрчанка), *ла́йба* ж. — Мядз. (СПЗБ), *ма́ры* мн. — Латгал. р. (СПЗБ), *рададу́лі* мн. — Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч);

невялікі воз: *вазо́к* м. памянш., *вазо́чак* м. памянш. — мясц. (Насовіч), *вазо́чак* м. — Лід. (Мат. Гродз.), *вазе́нька* ж. — Смален. р. (Дабравольскі), *астра́мак* м. — Лаг., Слон. (ЖС, Варлыга), *астро́мак* м., *стро́мак* м. — мясц. (Насовіч), *настра́мак* м., *настро́мак* м., *настра́мачак* м. памянш. — Гродз. р., Чэрв. р., Уздз., Светлагор., Петр., Браг., Лоеў. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Мат. Гом., Шатэрнік, Цыхун, Янкова), *драбі́нкі* мн. — Вілен. р. (СПЗБ, Станкевіч), *калёскі* мн. — мясц. (Станкевіч), *камла́йка* ж., *камла́ечка* ж. памянш. — Мсцісл. (Юрчанка), *пакця́рка* ж. — Вілен. р. (СПЗБ), *пры́цяжска* ж. — Драг. (ЛП), *пры́цяжсáнка* ж. — Жытк. (ТС), *та́чка* ж. — Віл. р. (СПЗБ), *шо́ткі* мн. — Кам. (ДСБ); *бядá* ж. 'лёгкі воз на чатыры колы' — Лаг. (Варлыга);

параконны воз (калёсы з дышлем, у якія запрагаюць пару коней): *парако́нка* ж. — Бял. (Мат. дыял. сл.), *парако́нны воз* — пал. р. (ЛП), *ка́ры* мн. — Лаг., Лід., Бар., Пух. (СПЗБ, СЦБ, Мат. мін.-мал., Варлыга, 3 нар. сл.), *біндзю́г* м. — Мсцісл. (3 нар. сл.), *фу́ра* ж., *ху́ра* ж. — Пух., Чэрв. (Мат. мін.-мал.), *фурго́н* м. — Беш., Маст. (СПЗБ, Каспяровіч);

воз на жалезных восях: *біндзю́к* м. — Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *жалэ́зны ход* — пал. р., Зэльв. (Мат. Гродз., ЛП); *гамля́чка* ж. 'воз на жалезным хаду ў выглядзе люлькі' — Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч);

воз на драўляных восях: *дзерава́нны воз* — пал. р. (ЛП), *пале́нны ход* — Круп. (СЦБ), *па́рцянны воз*, *по́рцяны воз*, *па́ртны воз*, *па́рцяны́я вазы́* — пал. р. (ЛП), *вуса́тыя калёсы* — Мядз. (ЖС);

воз на рысорах: *рэсёрка* ж. — Петр. (Мат. Гом.), *чартапхайла* ж. іран. — Мсцісл. (Юрчанка);

выязная павозка: *брычка* ж. — пал. р., Вілен. р. (СПЗБ, ЛП, Насовіч), *брыка* ж. — Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *драбіны* мн. — Сморг. (Мат. Гродз.), *драбняк* м. — Астр. (Мат. Гродз.), *драпчак* м. — Зэльв., Валож., Карэл., Гарад. (СПЗБ, СЦБ, Н. сл.-сць, Сцяцко), *драпчык* м. — Капыл. (ЖС), *драбкі* мн. — Сен. (Каспяровіч, Станкевіч), *каламáжка* ж. — пал. р., Віц. р., Віл., Лаг., Навагр. (СПЗБ, Мат. мін.-мал., 3 нар. сл., ЛП, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч), *карафа́шка* ж., *карахва́шка* ж. — Віц. р., Верхнядзв., Жлоб. (СПЗБ, Мат. Гом., Каспяровіч), *вазо́к* м. — Стол., Жытк. (ТС), *ліне́йка* ж. — Брасл., Верхнядзв., Вілен. р., Латгал. р. (СПЗБ), *карэ́та* ж. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *качэ́брык* м. — Пух. (Мат. мін.-мал.), *кучо́брык* м. — мясц. (Насовіч), *мажáрка* ж. — Чав. (Мат. Маг.), *пая́зд* м. — Дзярж. (НС), *пае́зд* м., *паяздо́к* м. памянш. — мясц. (Станкевіч), *рамі́знік* м. — Лаг. (Варлыга), *рыдва́н* м., *рыдва́нчык* м. памянш. — мясц. (Насовіч), *са́нкі* мн., *санкі́* (санкы́) мн., *сана́чкі* мн. памянш. — пал. р. (ЛП), *тарада́йка* ж. — мясц. (Насовіч); *пая́зд* м. 'вясельны поезд, вазы ўсіх гасцей' — Віц. р. (Каспяровіч), *файто́н* м. 'лёгкі экіпаж з адкідным верхам' — Жытк. (ТС);

воз для перавозкі лесу, бярвення: *біндзю́г* м., *біндзю́га* ж. *біндзю́гі* мн. — Круп., Кругл., Мсцісл., Светлагор. (Мат. Гом., ЖС, Мат. Маг., Юрчанка), *біндзю́жка* ж. — Мсцісл. (Юрчанка), *бідзю́гі* мн. — Бял. (Н. сл.-сць), *дро́гі* мн. — усх.-маг. р., Пол., зах.-бран. р. (НЛ, Бялькевіч, Растаргуеў), *дро́нджыкі* мн. — Беш. (Каспяровіч, Станкевіч), *дронг* м. — Докш. (Мат. дыял. сл.), *ка́ры* мн. — Сморг., Докш. (СПЗБ, Станкевіч), *кыву́лі* мн. — Мёр., Ваўк., Свісл., Зэльв., Навагр., Клецк., Бярэз. (Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., ЖНС, НЛ, Шаталава, Сцяцко), *крынджа́лы* мн. — Мсцісл. (Юрчанка), *лю́іні* мн. — Лоеў. (Мат. Гом.), *наварні́к* м. — Навагр. (СРЛГ), *разво́д* м., *разво́ды* мн. — Лаг., Віл., Навагр. (СПЗБ, Мат. Гродз., Варлыга), *раска́ты* мн. — Лёзн., Шкл., Мсцісл. (Мат. Маг., Каспяровіч, Юрчанка), *ро́спускі* мн. — Лоеў. (Янкова, Станкевіч),

распускі́ мн. — Беш. (НС), *распускні́* мн. — Мёр. (ЖНС), *расшво́рка* ж. — Зэльв. (Сцяцко), *цялё́га* ж., *цялё́га* ж., *цялё́жка* ж. памянш. — пал. р. (ЛП);

воз для вывазу гною: *гна́йўкі* мн. — Уздз., Маладз., Пух. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *гнаёўкі* мн. — Астр. (Сл. Гродз.), *гна́йнікі* мн. — Зэльв. (Мат. Гродз.), *гна́ялкі* мн. — Пух. (СЦБ), *гна́йўка* ж. — Бераст. (СРЛГ), *ставо́к* м. — Шчуч., Лях. (Сл. Гродз., Мат. дыял. сл.), *нара́дка* ж. — Стаўб. (СЦБ, СНМ, Мат. мін.-мал.), *наво́знікі* мн. — Беш. (Каспяровіч);

крытая павозка: *бры́ка* ж. — мясц. (Насовіч), *бу́да* ж. — Чэрв. р., Віц. р., Смален. р. (Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік), *балагу́ра* ж. — зах.-бран. р. (Рас-таргуеў); *кура́тнік* м. ‘павозка з будкай’ — Навагр. (Сл. Гродз.), *балаго́л* м. ‘яўрэйскі дыліжанс’ — мясц. (Станкевіч), *халабу́да* ж., *галабу́да* ж. ‘калёсы з брэзентавымі буданамі ў цыганоў, анучнікаў’ — пал. р. (ТС, НС);

воз са скрыняй: *га́ра* ж. — Малар. (Н. сл.-сць), *каро́та* ж. перан. — Смарг. (Сл. Гродз.), *каша́ра* ж. — Жлоб. (Мат. Гом.);

стары воз: *біту́шка* ж., *біту́шачка* ж. памянш. — Месцісл. (Юрчанка), *бры́чка* м. іран. — Беластоц. р. (СПЗБ), *дры́нда* ж. — Гродз. р., Слон., Беластоц. р. (СПЗБ, ЖНШС, Цыхун), *ла́йба* ж. — Маст., Слон. (СРЛГ), *тарада́ка* ж. — Драг., Беластоц. р. (СПЗБ, СНМ), *тара́тайка* ж. — Гродз. р. (Цыхун), *недало́мак* м. экспр. — Жытк. (ТС), *воз на карася́х* — Стол. (ТС); *скры́підайла* н. ‘воз, які рыпіць’ — Свісл. (СРЛГ);

двухколка, невялікі ручны вазок: *во́зік* м., *вазо́к* м. — пал. р. (ТС, ЛП), *бядá* ж. — Чэрв. р., пал. р. (ТС, ЛП, Шатэрнік), *бэ́да* ж., *бэ́дачка* ж. памянш. — Малар. (Н. сл.-сць), *двуко́лка* ж., *двухко́лка* ж. — Навагр., Зэльв. (Мат. Гродз.), *калама́шка* ж. — Ганц., Старадарож. (СПЗБ, ЖНС), *калма́шка* ж. — Паст. (СПЗБ), *каля́ска* ж. — Гарад. (СПЗБ), *каля́са* ж. — Дзятл. (Мат. Гродз.), *тарада́йка* ж., *тарада́ечка* ж. — Стол., Беластоц. р. (ТС, СПЗБ), *цялё́жка* ж. — пал. р., Уздз. (Мат. мін.-мал., ЛП), *чыхо́нка* ж. — Брасл. (СПЗБ).

Часткі воза

Аглоблі

Пара жардзін, прымацаваных канцамі да пярэдняй восі воза, у якія запрагаюць каня.

агло́бля ж., *агло́блі* (*вагло́блі*) мн., *аглаблі́* (*аглаблё́*) мн. — пал. р., Віц. р., Воран., Вілен. р., Смален. р. (СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ЛП, Дабравольскі, Каспяровіч), *ало́блі* мн. — Воран., Астр. (СПЗБ), *аглабі́на* ж. — Гл. (Янкоўскі), *аглаблі́на* ж., *аглаблі́нка* ж. памянш., *аглабі́шча* ж. павеліч., *агло́бліна* ж., *агло́блінка* ж. памянш. — Мсцісл. (Юрчанка), *аглаблі́на* ж. — Мёр., Віл. (СЦБ, Н. сл.-сць), *аглабля́* ж. — усх.-маг. р., Раг., Рэч., Латгал. р. (СПЗБ, Мат. Гом., Бялькевіч), *аглабня́* ж. — Чэрв. р., Віл., Ганц. (ДСБ, ЖС, Шатэрнік), *агло́бня* ж. — Пух. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *аглабё́лле* н. зборн. — Мсцісл. (Юрчанка), *гало́бля* ж. — Гродз. р., Воран., Вілен. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., Цыхун), *галабля́* ж. — Воран., Вілен. р. (СПЗБ), *гало́блі* мн. — Малар. (ДСБ), *бэ́мблі* мн. — Іўеў. (Сл. Гродз.); *вўшы* мн. 'дэталі да аглоблі' — Стаўб. (СЦБ), *каблук* м. 'крук на канцы аглоблі' — Малар. (Н. сл.-сць), *лі́йка* ж. 'круглае конусападобнае жалеза, якое насаджваецца на аглоблю' — Драг. (ЖС);

зазубень 'жалезная насечка на канцы аглоблі, дзе замацоўваецца атоса': *за́зуб* м., *за́зубі* мн., *за́зубні* мн., *за́зубцы* мн. — пал. р. (ЛП), *за́зубень* м. — Ваўк. (Мат. Гродз.), *капту́р* м., *каптуры́* (*каптурі́*) мн. — пал. р. (ЛП), *грабе́нка* (*граб'ёнка*, *грэб'ёнка*) ж. — пал. р., Уздз., Круп., Мсцісл. (СЦБ, ЛП, Н. сл.-сць, Юрчанка), *грабі́нка* (*грэбі́нка*) ж., *граблё́нка* ж., *грабіо́нка* ж. — пал. р. (ЛП, Н. сл.-сць, ЖС), *грабе́нкі* (*грэбе́нкі*, *грэб'ёнкі*) мн. — пал. р. (ЛП), *грабе́лькі* мн. — Гродз. р. (Цыхун).

Атосы

Драцяныя або з жалезных пругоў, рэменю і інш. цяжы ў возе.

атоса ж., *атоска* ж. памянш., *атосы* мн. — пал. р., усх.-маг. р., Брасл., Лаг., Смарг., Воран., Ваўк., Лях., Дзятл., Шчуч., Вілен. р., Латгал. р., зах.-бран. р. (СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ЛП, Бялькевіч, Варлыга, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч), *атос* м. — Чэрв. р. (Шатэрнік, Станкевіч), *атасá* ж. — Смарг. (СПЗБ), *атосіна* ж. — усх.-маг. р., Верхнядзв. (СПЗБ, Бялькевіч, Насовіч), *атасіна* ж. — Чэрв. (СПЗБ), *ацёса* ж., *ацёсы* мн. — пал. р. (СПЗБ, ТС, ЛП, СНМ, НЛ, ЖС), *аці́сак* м. — Кам. (ЖНС), *гатоса* ж. — Воран. (СПЗБ); *акруцэнь* м. ‘атоса, скручаная з вітак’ — Глыб. (СПЗБ);

атоснік ‘частка атосы, драўляная або жалезная пятля на канцы атосы, якая надзяваецца на канец пярэдняй восі’: *атоснік* м., *атоснікі* мн. — усх.-маг. р., пал. р. (ЛП, Бялькевіч, Насовіч), *заацёснік* м., *заацёснікі* мн., *зацёснікі* мн. — пал. р. (ЛП), *заці́снік* м. — Драг. (ЖС), *наацёснік* м., *прыатоснік* м., *прыацёснік* м. — пал. р. (ЛП), *прытосак* м. — Мёр. (ЖНС), *прытаснік* м. — Верхнядзв. (Шаталава).

Ворчык

Ба́рак, пры да папамозе якога запрагаюць каня ў плуг або прыпрагаюць другога каня ў парнай запрэжцы: брусок з жалезным крукам пасярэдзіне, за які зачэпліваюцца пастронкі.

во́рчык м. — Чэрв. р., зах.-бран. р. (Растаргуеў, Шатэрнік), *арча́к* м. — мясц. (Насовіч), *каро́мысла* н., *каро́мыслы* мн. — пал. р., Раг., Ганц. (ЛАБНГ, СНМ), *каро́мысел* м., *каро́мусель* м., *бальшо́е каро́мысла*, *дубэ́льто́вае* (дубэ́льто́вэ) *каро́мысла*, *мало́е каро́мысла* — пал. р. (ТС, ЛП), *(а)ба́рак* м., *(а)ба́ркі* мн., *баркі́* мн., *бо́ркі* мн., *ба́рчык* м., *ба́рчыкі* мн. — пал. р. (ЛП, ТС), *ста́льва́га* (*и́тальява́га*) ж., *ста́льва́гі* мн. — пал. р., Чэрв. р., Брасл., Ашм., Астр., Гродз., Мядз., Шчуч., Віл., Маладз., Пух., Беластоц. р., Вілен. р. (СПЗБ, ДСБ, Мат. дыял. сл., ЛП, ЖНшС, Шатэрнік), *бі́чавá* ж. — пал. р. (ТС, ЛП), *бі́чугá* ж. — Стол. (ТС), *вало́к* м. — пал. р. (ЛП), *валёк* м. — Ветк., Гом. (Мат. апыт.), *валё́чак* м. памянш. — Мсцісл. (Юр-

чанка), *стрык* м. — пал. р. (ЛП), *сўпраж* ж. — мясц. (Насовіч), *цяга* ж. — пал. р. (ЛП); *цэп* м. ‘дрот або цэп, з дапамогай якога барчык прывязваецца да ручкі ў запряжцы на орчык’ — пал. р. (ЛП).

Вузгалаўе (падушка) у возе

Брус у калёсах, які служыць асновай для драбін і ляжыць на восі.

вўзгалаўе н. — Чэрв. р., Мін., Дзярж., Уздз., Стаўб., Нясв., Капыл., Лях., Слуцк., Пух., Бярэз., Асіп. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. дыял. сл., Шатэрнік), *вўзгалаве* н. — Лях., Дзярж. (СПЗБ), *вўзгалава* н. — Старадарож. (ЛАБНГ), *вўзгалаўе* н. — Жлоб. (ЛАБНГ), *вўзгалавень* м. — пал. р., Чэрв. р., Люб., Слуцк. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП, Н. сл.-сць, Шаталава, Шатэрнік), *вўзгалаўні* мн. — пал. р. (ЛП), *вўзгалавак* м. — пал. р., Асіп. (ЛАБНГ, ЛП), *вўзгалаўка* ж. — Гл., Барыс. (СЦБ, Янкоўскі), *вўзавалак* м. — Лід., Шчуч., Дзятл., Гродз. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *вўзавала* н. — Навагр. (ЛАБНГ), *вўзавальё* н. — Навагр. (ЛАБНГ), *вўзалаўё* н. — Карэл. (ЛАБНГ), *вўзалавак* м. — Лід., Свісл. (ЛАБНГ, Шаталава), *вўзалавень* м. — Стаўб. (ЛАБНГ), *вўзвалак* м. — гродз.-бар. г., Рас., Бял., Гом. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шаталава), *галава́шка* ж. — Светлагор., Хойн., Круп. (ЛАБНГ, ЖС), *галава́шачка* ж., *галава́яка* ж. — пал. р. (ЛП), *згалóвак* м. — зах.-пал. г. (ЛАБНГ, Н. сл.-сць), *згóлавак* м. — Слон. (ЛАБНГ, СПЗБ), *згалава́ха* ж. — Лоеў. (ЛАБНГ), *згалава́шак* м. — Браг. (ЛАБНГ), *згалава́шка* ж. — Петр., Калінк., Рэч., Лельч., Браг. (ЛАБНГ), *згалава́яка* ж. — пал. р. (ЛП), *ізгалóвак* м. — Беластоц. р. (СПЗБ), *азалóвак* м. — Бяроз. (ЛАБНГ), *прыгалóўнік* м. — Вілен. р. (СПЗБ), *сугалóвак* м. — Иван., Бяроз. (ЛАБНГ, Шаталава), *сугалаво́к* м. — Кобр. (ЛАБНГ), *сугалóўе* н. — Кір., Бабр. (ЛАБНГ), *сўгалавак* м., *сўгалалак* м., *сўгалаўкі* мн. — пал. р. (ЛАБНГ, ЛП), *сўвалак* м. *сўвалавак* м. — пал. р. (ЛАБНГ, ЛП), *сугавáшка* ж. — Нараўл. (ЛАБНГ), *сугалава́шка* ж. — Нараўл. (ЛАБНГ), *сагалава́шнікі* мн. — пал. р. (ЛП), *узгалóўе* (*узгалóўя*) н. — Чашн., Леп., Барыс.,

Круп., Бярэз., Маг., Кругл., Бых. (ЛАБНГ), *ўзгалавень* м. – пал. р. (ЛП), *узгалава́ш* м. – Барыс. (Шаталава), *узгалава́шка* ж., *узгалава́шкі* мн. – пал. р., Раг., Гл. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП), *узгалава́шча* н. – Сен., Барыс. (Мат. мін.-мал., Каспяровіч, Станкевіч), *узгалава́шша* н. – Докш. (ЛАБНГ), *узгалава́к* м. – Гродз. (ЛАБНГ), *узгалава́нка* ж. – пал. р. (ЛП), *ўзавалак* м. – Маст., Ваўк. (ЛАБНГ, Шаталава), *паду́шка* ж. – віц.-маг. г. (паўн. і паўдн. часткі), паўн.-зах. з. (спарадычна), пал. р., Пух., Гл., Добр., Буда-Каш., Латгал. р., Вілен. р. (ЛАБНГ, ТС, СПЗБ, СЦБ, Мат. Гом., ЛП, Бялькевіч, Шаталава, Цыхун, Юрчанка, Станкевіч), *па́душка* ж. – пал. р., Зэльв., Воран., Дзятл., Івац., Малар. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП, Н. сл.-сць, Сцяцко), *паду́шачка* ж. – Верхнядзв. (ЛАБНГ), *перадо́к* м. – Маладз., Валож., Гарад., Тал., Дубр., Гор., Слаўг., Чав., Хоц., Карм., Буда-Каш., Бераст., Бяроз., Стол., Лун., Саліг., Рэч., Добр., Хойн., Лоеў. (ЛАБНГ), *парадо́к* м. – Ганц. (ЛАБНГ), *пэрадо́к* м. – Люб. (ЛАБНГ), *пярóд* м. – Бераст. (ЛАБНГ), *аплéнь* (*оплэ́нь*, *оплі́н*, *плень*, *воплéнь*) м. і ж., *аплéні* мн., *аплéна* мн., *аплéнка* ж. – пал. р. (ЛАБНГ, ТС, ЛП), *крэ́сла* н., *кишэ́сла* н. – паўн.-зах. з. (паўн. і цэнтр. часткі), Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз.), *падасё́нак* м. – Добр. (ЛАБНГ), *падо́снік* м., *падво́снік* м. – Малар. (Н. сл.-сць), *ба́ба* ж. – Лаг. (Шаталава), *панара́д* м. – Беш. (ЛАБНГ), *падкля́дка* ж. – Добр. (ЛАБНГ), *пра́нік* м. – Сморг. (Шаталава), *ша́пка* ж. – Свісл. (Шаталава); *паддзéлак* м. ‘пакладка паміж падушкай і шворнам у калёсах’ – усх.-маг. р. (Бялькевіч).

Драбіны ў возе

Кузаў; бакавыя часткі воза (барты, рашоткі, якія складаюць кузаў воза).

драбі́на ж., *драбі́ны* мн., *драбі́ні* мн. – пал. р., усх.-маг. р., Астр., Шчуч., Дзятл., Валож., Вілен. р., Беластоц. р. (СПЗБ, ТС, СНМ, ЛП, Бялькевіч, Сцяцко), *драбі́нка* ж., *драбі́нкі* мн. – пал. р., Вілен. р. (СПЗБ, ЛП), *дра́бкі* мн., *дра́бка*

ж. – пал. р. (ЛП, ЖНС), *драб* м., *дра́бы* (*дра́бі*) мн. – пал. р., Лаг. (ЛП, ТС, Шаталава, Варлыга), *дрэ́бы* мн. – Слон. (ЖНС), *дра́бцы* мн., *драбці́* мн. – пал. р. (ТС, ЛП), *драбіня́к* м. – Брасл. (СПЗБ), *аглабі́на* ж., *аглабі́нка* ж. памянш. – пал. р. (ЛП), *аглабе́ц* м. – Кір. (Мат. Маг.), *глабі́на* ж., *глабі́нка* ж. памянш., *глабі́ны* мн., *глабі́нкі* мн. памянш., *гла́бі* мн., *гла́бцы* мн. – пал. р. (ТС, ЛП, Нар. скарбы, НЛ), *заплі́шкі* мн., *за́плішкі* мн. – пал. р. (ЛП, ДСБ), *бі́ла* н. – Бяроз. (ДСБ), *вярхні́ца* ж. – Пух. (3 нар. сл.), *карахва́шка* ж. – Кір. (НС), *кашалá* ж. – Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *ка́ста* ж., *ка́сты* мн. – Вілен. р. (СПЗБ), *кураса́дкі* мн., *курсáдкі* мн. – Ашм. (Сл. Гродз., Мат. мін.-мал.), *панара́д* м. – Лаг., Беш. (Варлыга, Каспяровіч), *плі́ска* ж. – Лун. (ДСБ, Шаталава), *но́бачні* мн. – Раг. (СПЗБ), *пабачні́* мн. – Мёр. (ЖНС), *рабры́на* ж., *рабры́ны* мн. – пал. р. (ЛП, Н. сл.-сць), *ру́чки* мн. – Мёр. (НС), *спадáк* м. – Гродз. р. (Цыхун), *страмі́на* ж., *страмі́ны* мн., *страмі́нкі* мн. памянш., *страмі́нчына* ж. – Драг. (ЛП, НЛ, Станкевіч), *кашалы́* мн. – Лях. (СПЗБ), *ма́жы* мн. – Барыс. (Мат. мін.-мал.), *я́слі* мн. – Латгал. р. (СПЗБ); *хала́ш* м. ‘будан на возе’ – Лельч., Маз., Нараўл. (НС), *бу́да* ж. ‘буда, пакрыцце ад дажджу над возам’, ‘своеасаблівая паветка на возе (у цыганоў, старцаў)’ – усх.-маг. р., Гл. (Бялькевіч, Насовіч, Станкевіч, Янкоўскі), *вусы́* (*вусэ́*) мн. ‘прыстасаванне з трох жэрдак у выглядзе трохвугольніка, якое кладзецца на воз’ – Навагр. (НС), *за́дара́шка* ж. ‘спінка ў вазку’ – Латгал. р. (СПЗБ), *пасце́льнік* м. ‘рашотка ў павозцы’ – Добр. (Мат. Гом.), *ра́шты*, *ры́шты*, *рэ́шты* мн. ‘прыстасаванне ў возе для пашырэння яго пагрузачнай пляцоўкі’ – Малар. (Н. сл.-сць), *рыталы* мн. ‘спецыяльная рама на возе’ – Пух. (ЖС);

від кузава воза для перавозкі сыпучых рэчываў: *бля́ты* мн. – пал. р. (ЛП), *га́ра* (*га́ра*) ж. – Брэсц., Малар., Драг. (НЛ, Н. сл.-сць), *ка́ры* мн. – Астр. (СПЗБ), *скры́ня* ж. – пал. р. (ДСБ, ЛП), *яшчы́к* м. – Брасл. (СПЗБ);

вертыкальныя і гарызантальныя планкі ў драбінах воза: *ля́ска* ж., *ля́скі* мн. – пал. р., Гродз. р., Чэрв. р., Зэльв.,

Бял., Мсцісл. (ДСБ, Мат. дыял. сл., ЛП, Сцяцко, Цыхун, Шатэрнік, Юрчанка), *лястка* ж., *лясткі* мн., *лястачкі* мн. памянш., *лёстка* ж., *лёстачка* ж. памянш., *лёсткі* мн., *лёстачкі* мн. памянш., *лясткі́* (*лёсткі́*) мн., *люстачкі* мн. памянш., *лёст* м. – пал. р. (Мат. Гом., ЛП, ТС, Н. сл.-сць), *біла* н., *більца* н. памянш. – пал. р., Чэрв. р., Пух. (СПЗБ, ТС, ЛП, Шатэрнік), *біліца* ж., *біліцы* мн. – Чэрв., Бярэз. (СПЗБ, СЦБ), *білка* ж. – Дзярж., Чэрв. (СПЗБ, НС), *білы* мн., *більца* н., *білцы* мн., *набілак* м., *набілкі* мн. – пал. р. (ЛП), *більчына* ж. – Малар. (Н. сл.-сць), *аглабі́на* ж., *аглабі́нка* ж. памянш., *аглабі́ны* мн. – пал. р., Стаўб. (ЛАБНГ, ЛП), *аглабе́ц* м. – Капыл. (3 нар. сл.), *аглабіно́* н. – Слуцк., Капыл. (3 нар. сл.), *глабі́на* ж., *глабі́нка* ж. памянш., *глабі́ны* мн., *глабі́нкі* мн. памянш., *гла́бі* мн. – пал. р. (ЛАБНГ, ТС, ЛП), *гла́бка* ж. – Лун., Лоеў. (Шаталава, Янкова), *ляжэ́тка* ж., *ляжэ́ткі* мн. – Ашм., Воран., Лід., Шчуч. (СПЗБ, Сл. Гродз., Станкевіч), *ляжэ́йка* ж. – Астр., Віл., Лаг., Сен., Круп., Вілен. р. (СПЗБ, Сл. Гродз., ЖС, Каспяровіч, Станкевіч), *ляжэ́йкі* мн. – Воран., Валож., Кругл. (ЛАБНГ), *шчэ́быль* м., *шчаблы́* мн., *шчэ́блы* мн. – Іўеў., Смарг., Шчуч., Кам., Вілен. р. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *шчэ́бры* мн. – Круп. (ЖС), *акла́дзіна* ж., *акла́дзіны* мн. – Зэльв., Ваўк. (СПЗБ, Сцяцко), *акла́дніца* ж. – Свісл. (Сл. Гродз.), *бакаўні́чка* ж. – Ветк. (Мат. Гом.), *бако́ўка* ж., *бако́ўкі* мн. – Вілен. р. (СПЗБ), *побачня* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *поба́цна* ж. – Лоеў. (Янкова), *гра́дкі* мн., *гра́дачкі* мн. памянш. – Шарк., Віц., Чач., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *жо́рдкі* мн. – Лёзн., Бял., Мсцісл., Клім. (ЛАБНГ), *баля́са* ж. – Стол. (ТС), *баля́ска* ж. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *абарто́ўка* ж. – Круп. (ЖС), *абэ́рвіца* ж. – Ваўк. (СПЗБ), *бля́ты* мн. – пал. р. (ЛП), *во́гарадкі* мн. – Карэл. (Сл. Гродз.), *во́сланка* ж. – Карэл. (Сл. Гродз.), *вяжа́ціны* мн. – Шчуч. (СПЗБ), *драбі́нка* ж. – Акц. (ЛАБНГ), *дро́нгі* мн. – Гродз. (СПЗБ), *дру́кі* мн. – Беластоц. р. (СПЗБ), *дру́нка* ж. – Гродз. р. (Цыхун), *дэ́кілі* мн. – Смарг. (Сл. Гродз.), *застаўні́к* м. – Лаг. (Варлыга), *іглі́ца* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *кураса́дкі* мн. – Ашм. (Сл. Гродз.), *лі́трына* ж. – Малар. (Н. сл.-сць), *ма́чаха* ж. –

Малар. (Н. сл.-сць), *накладка* ж., *накладкі* мн. — Латгал. р. (СПЗБ, Станкевіч), *п'яла* (*п'яло*) н., *п'ялы* (*п'яла*) мн. — пал. р. (ЛП), *пацапо́к* м. — Карэл. (3 нар. сл.), *пóперадзень* м. — Стол. (ТС), *раздўжжа* н. — Лёзн. (Каспяровіч, Станкевіч), *р'эчка* ж. памянш. — Латгал. р. (СПЗБ), *скрэ́нт* м. — Гродз. р. (Цыхун), *сні́цы* мн. — пал. р. (ЛП), *цапо́к* м., *цапкі́* мн. — пал. р. (ЛП, Н. сл.-сць), *чу́чкі* мн. — Лун. (Шаталава); *вяза́ок* (*в'яза́ок*) м. 'дручок, які злучае верхнія жардзіны ў драбінах воза' — Драг. (ЖС);

дошкі, якія закладваюцца ў воз пры перавозцы сена, саломы, снапоў: *абёрніцы* мн. — Свісл. (Шаталава), *апла́вві* мн. — Беластоц. р. (ЖНШС), *драбі́ніна* ж., *драбі́нінка* ж. памянш. — Мсцісл. (Юрчанка), *ма́ры* мн. — Віц. р. (Каспяровіч), *за́стаўкі* мн. — Гродз. (Мат. Гродз.), *лаго́шы* мн. — Драг. (НЛ);

дошкі, якія закладваюцца па баках калёс пры перавозцы гною: *гна́яўка* ж., *гна́яўкі* мн. — Віл., Пух. (ЖС, Станкевіч), *гна́яўка* ж. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *гна́ёрка* ж. — Шчуч., Гродз., Стаўб. (СЦБ, 3 нар. сл., Цыхун), *гнаёўка* ж. — Віл. (ЖС), *гнаё́вачкі* мн. — Гродз. (Сл. Гродз.), *акла́дніца* ж., *акла́дніцы* мн. — Гродз. р., Свісл. (Цыхун, Шаталава), *во́градка* ж. — Навагр. (ЖС), *во́сланка* ж. — Стаўб. (ЖС);

прыстасаванне да калёс вазіць бяровенне: *кыву́лі* мн. — Ёўеў., Дзятл., Навагр., Слон., Ганц., Бярэз., Бял. (СПЗБ, СЦБ, НЛ, НС), *кыва́лы* мн. — Бял., Мсцісл. (ЛАБНГ, Мат. дыял. сл.), *крынды́жальы* мн. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *дрыга́лы* мн. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *кльо́шні* мн. — Ашм. (СРЛГ), *лю́шні* мн. — Гродз. р. (Цыхун), *лагóшы* мн. — Кір. (НС), *раска́ціна* ж. — Мсцісл. (Юрчанка), *ро́звальні* мн. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *су́ка* ж. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *цяле́жка* ж. памянш. — пал. р. (ЛП), *хваставі́к* м. — Барыс. (Шаталава), *ша-ра́гі* мн. — Карэл. (3 нар. сл.).

Дышаль

Жэрдка, прымацаваная да сярэдзіны пярэдняй восі воза пры парнай запрэжцы.

дышла н. – пал. р., усх.-маг. р., Воран., Лоеў. (Мат. Гродз., ЛП, Бялькевіч, Янкова), *дышло* н., *дышаль* м. – пал. р. (ЛП), *кукрыйш* м. – Люб. (СПЗБ), *рагач* м. – Лоеў. (Янкова), *раскёп* м., *раскёпа* ж. – пал. р. (ЛП); *крэставіна* ж. ‘перакладзіна ў перадку воза, куды ўстаўляецца канец дышля’ – пал. р. (ЛП).

Кола

Суцэльны або са спіцамі круг, які круціцца на восі і забяспечвае рух воза.

калясо н. – агульн., Вілен. р., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, ЛП, Мат. Гродз., ЖНшС, Бялькевіч, Шатэрнік, Янкова), *колёса* н. – пал. р., Свісл., Гродз., Ганц., Люб., Добр., Беластоц. р., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЛП, Растаргуеў, Шаталава), *калёса* н. – Зэльв. (ЛАБНГ), *калёсы* мн., *калесá* мн. – пал. р., Беластоц. р. (ЛП, ЖНшС), *калясцэ* н. памянш. – Жытк. (ТС), *ко́ла* н. – паўн.-зах. з. з перыферыяй, пал. р., усх.-маг. р., Віц. р., Саліг., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., ЛП, Бялькевіч, Каспяровіч, Шатэрнік), *каток* м., *каточак* м. памянш. – усх. з. (цэнтр. і ўсходн. часткі) (ЛАБНГ, СПЗБ, НС, Бялькевіч, Каспяровіч, Насовіч, Яўсееў), *пóкат* м. – Верхнядзв. (СПЗБ, НС), *пакатó* н. – Верхнядзв., Рас., Старадарож. (СПЗБ, Шаталава, Нар. скарбы); *качу́лка* ж. ‘драўлянае кола без спіц’ – Брасл. (СПЗБ), *світа́ш* м. ‘некаванае кола’ – Глыб. (СПЗБ), *чатыра́нка* ж. ‘адно з чатырох колаў павозкі’ – Зэльв. (Н. сл.-сць);

стан ‘поўны камплект колаў для воза (чатыры колы)’: *стан* м. – Верхнядзв., Лаг. (Шаталава, Варлыга, Насовіч), *стан калёс* – Чэрв. р. (Шатэрнік), *скат* м. – Віц. р., Ваўк. (Мат. Гродз., Каспяровіч, Насовіч), *скат кол* – пал. р. (ЛП), *круг* м. – Стол., Пін. (ТС, НЛ), *круг калёс* (*круг калюс*), *круг ко́лаў*, *круг кол*, *сад калёс* (*сад калюс*) – пал. р. (ЛП), *пакóт* м. – Навагр. (Мат. Гродз.), *пóкат калёс* – Карэл. (ЖС), *з’езд* м. – Стаўб., Уздз. (СЦБ), *нара́д* м. – Уздз. (СЦБ), *разво́д* м. – Воран., Дзятл. (Мат. Гродз.).

Часткі кола:

вобад ‘вонкавая частка кола, на якую нацягваецца шына’: *вóбад* м. – Віц. р., Чэрв. р., Лід., Лаг. (Мат. Гродз., Варлыга, Каспяровіч, Шатэрнік), *óбад* м. – пал. р., Астр., Воран., Лях., Ганц., Вілен. р., Латгал. р., Беластоц. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., ЛП), *гóбад* м. – пал. р. (ЛП), *абóд* м. – пал. р., Мёр. (ЖНС), *абады́* мн., *óбады* мн., *абóды* мн. – пал. р. (ЛП), *абóддзэ* н. зб. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *абúддзэ* н. зб. – пал. р. (ЛП), *вóбаддзэ* н. зб. – Мсцісл. (Юрчанка); *гнúты óбад* ‘вобад з цэлага кавалка дрэва’ – пал. р. (ЛП), *няку́ты óбад* ‘вобад, на які не нацягнута шына’ – пал. р. (ЛП), *урва́н* м., *урва́нчык* м. памянш. ‘жалезная скобка з вушкамі для замацавання вобада’ – мясц. (Насовіч);

вось ‘шпень або тонкі вал, на які насаджваюцца колы’: *вось* ж., *вóсі* мн. – пал. р., Віц. р., Лаг., Вілен. р. (СПЗБ, ЛП, Варлыга, Каспяровіч, Насовіч), *васі́* (*восé*) мн. – пал. р. (ЛП), *ось* ж., *óсі* мн. – пал. р., Воран., Ганц., Пруж., Вілен. р., Латгал. р. (СПЗБ, ЛП), *ася́* ж. – Латгал. р. (СПЗБ); *дзядкі́* мн. ‘выступ над задняй воссю ў возе’ – Гарад. (Каспяровіч);

загваздка ‘спецыяльны шпень, які ўстаўляецца ў дзірку калёснай восі, каб не спадалі колы’: *за́гваздка* ж., *за́гваздкі* мн. – асн. мас. г. (акрамя цэнтральнай часткі віц.-маг. г. і паўднёвай часткі пол.-мін. г., а таксама заходняй часткі гродз.-бар. г.) (ЛАБНГ, ЛП, Варлыга, Насовіч), *за́гвазда* ж. – Мсцісл. (ЛАБНГ), *за́гластка* ж. – Іўеў. (ЛАБНГ), *заўвостка* ж. – Стол. (ЛАБНГ), *за́гвазка* ж. – Дзятл., Валож., Светлагор., Чач., Браг. (ЛАБНГ), *загвóздка* ж. – Гарад., Клім., Хоц., Гл., Бабр., Гом. (ЛАБНГ), *за́тыка* ж. – Карэл., Клецк. (ЛАБНГ), *за́тычка* ж. – зах.-пал. г. (пераважна паўн.-зах. частка), Ваўк., Нясв., Добр. (ЛАБНГ), *кало́чак* м. – Нараўл. (ЛАБНГ), *лёка* ж. – Бераст. (Сл. Гродз.), *лёнка* ж. – Гродз. р., Бераст. (ЛАБНГ, Цыхун), *пня́ок* м. – Брэсц. (ЛАБНГ), *пярэ́тачка* ж. – Лід. (ЛАБНГ), *чака́* ж. – Бых., Чэрык. (ЛАБНГ, Мат. Маг.), *шво́ран* м. – Чав. (ЛАБНГ), *шваранёк* м. – Гродз. (ЛАБНГ), *шняп* м. – Бераст. (ЛАБНГ), *шплін* м. – Малар. (ЛАБНГ), *штыль* м. – Ганц. (ЛАБНГ);

жалезная гайка (кальцо) на канцы восі ў коле: *мўтра* ж., *мўтры* мн. – пал. р., Паст., Смарг., Гродз., Навагр., Слон., Лід., Шчуч., Драг., Вілен. р. (СПЗБ, Сл. Гродз., ЛП, ЖС, Шаталава), *мутэрка* ж. памянш. – пал. р. (ЛП), *ча́шка* ж. – Драг. (ЖС);

званчак ‘частка кола з некалькімі спіцамі’: *званча́к* м., *званча́кі* (*звенча́кі*, *звінчу́кі*) мн. – зах.-пал. г. (усходняя і цэнтральная часткі), гродз.-бар. г., Мін. р., Слуцк. р., Чэрв. р., Ашм., Віл., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., ЛП, Цыхун), *звонча́к* м. – Шчуч. (3 нар. сл.), *звянча́к* м. – пал. р., Карэл. (ЛП, 3 нар. сл.), *званя́к* (*зване́к*, *звуня́к*, *звуне́к*) м. – зах.-пал. г. (заходняя частка) (ЛАБНГ, НЛ, СНМ), *звеня́кі* (*звіня́кі*) мн. – Астр., Вілен. р. (СПЗБ), *звяно́* н. – паўн.-зах. з. (цэнтральная частка), паўдн.-усх. з. (спарадычна), гродз.-бар. г., паўн. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *звон* м. – спарадычна паўн. р., Дубр., Зэльв., Бар., Пруж., Лельч. (ЛАБНГ), *звоні́к* м. – Брасл. (ЛАБНГ), *звано́* н. – Навагр. (СПЗБ), *званке́* мн. – Шчуч. (СПЗБ), *званча́тка* ж. – Іўеў. (ЛАБНГ), *вянча́к* м. – Слуцк., Лях. (ЛАБНГ, СПЗБ), *кава́лак* м. – Ивац., Бабр., Рэч., Нараўл. (ЛАБНГ), *кусо́к* м. – Барыс., Тал., Пух., Асіп., Бых., Слаўг., Клім., Саліг., Ивац., Лун., Стол., Лельч. (ЛАБНГ), *се́ктар* м. – Мсцісл., Рэч. (ЛАБНГ), *ча́стка* ж. – Чав., Добр. (ЛАБНГ), *часць* ж. – Магіл., Касц., Лун. (ЛАБНГ), *кляк* м. – Кам. (ЛАБНГ), *сто́чка* ж. – Пін. (ЛАБНГ);

калодка ‘сярэдня частка кола, у якой умацоўваюцца спіцы’: *кало́дка* (*куло́дка*) ж. – паўдн.-зах. д., спарадычна сярэд.-бел. г., пал. р., Сен., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП, Шатэрнік, Станкевіч), *калі́тка* ж. – Кобр. (ЛАБНГ), *калу́дка* (*кулу́дка*) ж., *калу́дачка* ж. памянш., *калу́дкі* мн., *калы́дка* ж. – пал. р. (ЛАБНГ, ЛП), *кало́дзіца* (*куло́дзіца*) ж., *кало́дзіцы* мн. – пал. р., Ганц. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЛП, Н. сл.-сць, Шаталава), *каду́шка* ж. – Браг. (Шаталава), *сту́піца* ж. – паўн.-усх. д. (акрамя заходняй часткі пол.-мін. г.), сярэд.-бел. г. (паўднёва-ўсходняя частка), Іўеў., Брасл., Малар. (ЛАБНГ, СПЗБ, Бялькевіч), *сту́пніца* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *тру́бка* ж. – паўн.-усх. д. (акрамя ўсх.-маг. г.), паўдн.-усх. з., Латгал. р.

(ЛАБНГ, СПЗБ, Насовіч, Шаталава), *тру́біца* ж. – Беш., Віц., Пін. (ЛАБНГ), *тру́бка спрыхо́вая* – Вілен. р. (СПЗБ), *калясна́я калодка* – Лаг. (Варлыга), *каце́лка* ж. – Пух. (ЛАБНГ);

рэхва ‘жалезны абруч, які наганяецца на драўляную калодку кола’: *рэ́хва* ж., *рэ́хвачка* ж. памянш. – Чэрв. р., Гродз. р., Сен., Драг. (Нар. скарбы, Каспяровіч, Насовіч, Цыхун, Шатэрнік), *ры́хва* (*рі́хва*) ж., *ры́хвы* (*рі́хвы, рі́хві*) мн. – пал. р., Карэл. (ЛП, Н. сл-сць), *ра́хва* ж., *ра́хвы* (*ра́хві*) мн., *ра́фы* мн. – пал. р. (ДСБ, ЛП, ЖС), *рэ́хвіна* ж. – Мёр., Ушацк. (Н. сл-сць, НЛ), *ары́хва* (*орі́хва*) ж., *арэ́хвы* (*орéхві*) мн., *арэ́хаўкі* (*орéхоўкі*) мн. *гарэ́хва* (*горéхва*) ж., *гарэ́хвы* (*горéхві*) мн. – пал. р. (ЛП), *абру́ч* м., *абручы́* мн., *абру́чык* м. памянш., *абру́чыкі* мн. памянш., *обруч* м., *бруч* м. – пал. р. (ТС, ЛП), *ко́нтур* м., *капту́р* м., *каптуры́* мн. – пал. р. (ДСБ, ЛП), *тарады́нка* ж., *тарады́нкі* мн., *тырды́нка* ж., *трады́нкі* мн., *трады́лкі* мн., *тэры́ндэлькі* мн. – Лаг., Брэсц., Кам., Малар. (Н. сл-сць, Варлыга, Шаталава), *бу́кса* ж., *бу́ксы* мн. – пал. р., Лаг. (ЛП, Варлыга), *бруи́штэлі* мн. – Брэсц., Малар. (Н. сл-сць), *ка́псуль* (*ка́псылы*) м. – Малар. (Н. сл-сць), *заві́янка* ж. – Малар. (Н. сл-сць), *наспі́чнік* м., *наспі́чнікі* мн., *заспі́чнікі* мн. – пал. р. (ТС, ЛП);

спіца ‘адзін з драўляных або металічных стрыжняў, які злучае калодку кола з вобадам’: *спі́ца* ж., *спі́цы* мн. – гродз.-бар. г., пал. р., Чэрв. р., Вілен. р., Латгал. р., Беластоц. р. (СПЗБ, ТС, ЛП, Шатэрнік), *шпі́ца* ж., *шпі́цы* мн. – пал. р. (ЛП), *спры́ха* ж. – Гродз., Воран., Вілен. р. (СПЗБ, Сл. Гродз.);

утулка ‘ўтулка ўнутры калодкі кола (у вазах з жалезнымі восямі)’: *уту́лка* ж. – Стол., Латгал. р. (ТС, СПЗБ), *уту́лак* (*вту́лок*) м., *уты́лак* м., *уту́ла* н., *ту́лка* ж. – Латгал. р. (СПЗБ), *ма́ташина* ж. – пал. р. (ТС, ЛП), *пя́ста* ж. – Вілен. р. (СПЗБ);

шына ‘металічны абруч, нацягнуты на вобад’: *шы́на* ж., *шы́ны* мн. – пал. р., усх.-маг. р., Ваўк., Лід., Воран., Ганц., Вілен. р., Латгал. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., ЛП, Бялькевіч), *ашы́на* (*ошы́на*) ж. – пал. р. (ЛП), *шэ́ба* ж. – Брэсц. (Н. сл-сць).

Падгерац

Жалезны прут, які злучае шворан з трайнёй калёс.

падгэрац м. – Лаг., Гл. (Варлыга, Янкоўскі), *падгэрац* м. – пал. р., Чэрв. р. (ЛП, Шатэрнік), *падгэйсцер* м., *падгэйстра* ж. – пал. р. (ЛП), *падгэрчык* м. памянш. – Гл. (Янкоўскі), *падгэрыц* м. – Карэл., Бял. (Янкоўскі), *падгэрыц* ж. – пал. р. (ЛП), *підгерыц* (*підгірыц*) ж., *підгерыц* (*підгірт*) ж., *підгартынь* ж. – Малар. (Н. сл-сць), *падгярла* н. – Драг. (ЖС), *пудвязь* (*пуд'язь*) ж., *падвязка* ж., *кныпаль* м. – Малар. (Н. сл-сць), *цыбант* м., *цыбанты* мн. – Вілен. р. (СПЗБ); *расцяжкі* мн. 'жалезныя пруты, якія злучаюць канец трайні з задком воза' – Малар. (Н. сл-сць).

Падосак

Вузкая жалезная паласа, урэзаная пад ніз восі драўляных калёс.

падосак (*пудусак*, *падысак*) м. – пал. р., Беш., Лаг. (ТС, ЛП, ЖС, Варлыга, Каспяровіч, Станкевіч), *падоска* ж., *падоскі* мн., *пудускі* (*пудускі*) мн. – пал. р. (ЛП, Насовіч, Станкевіч), *падоснікі* мн. – пал. р. (ЛП), *завоса* ж., *завоска* ж. памянш. – мясц. (Насовіч), *ператыка* ж. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *карась* м., *карасі* мн., *карасі* мн. – пал. р., Дзятл., Чашн., Круп., Гл. (Мат. Гродз., ЛП, ЖС, Каспяровіч, Янкоўскі), *карась* м. – Мсцісл. (Юрчанка).

Ручкі ў падушцы воза

Драўляныя брускі, якія ўбіваюцца ў падушку воза і да якіх прымацоўваюцца драбіны, барты.

ручка ж., *ручкі* мн. – асн. мас. г. (акрамя віц.-маг. г.), Мсцісл. (ЛАБНГ, Мат. Гом., ЛП, Бялькевіч, Шаталава, Юрчанка), *ручкі* мн. – зах.-пал. г., Пруж., Зэльв., Слон. (ЛАБНГ, ЛП), *ручаньі* мн. – Навагр. (СРЛГ), *наручыцы* мн. – Добр.

(ЛАБНГ), *лю́шня* ж., *лю́шні* мн. — пал. р., Гродз. р., Зэльв., Бар. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП, Нар. скарбы, Сцяцко, Цыхун), *лучо́к* м., *лучкі́* мн., *лу́кі* мн., *каблۇчыкі* мн. — пал. р. (ЛП), *упо́ркі* мн., *падо́ра* ж., *падо́ры* мн. — пал. р. (ЛП, ЖС), *падру́чнік* (*падру́шнік*) м., *падру́чнікі* (*падру́шнікі*) мн. — пал. р. (ТС, ЛП), *бі́лы* мн. — Мін., Дзярж., Кір., Рэч., Нараўл., Браг. (ЛАБНГ), *бі́лкі* мн. — Валож. (ЛАБНГ), *дра́бці* мн., *дра́пчына* ж. — Лун. (ЛАБНГ), *дру́к* м. — Лельч. (ЛАБНГ), *дру́кі* мн. — Ганц. (ЛАБНГ), *друкі́* мн. — Арш., Дубр., Мсцісл. (ЛАБНГ), *лё́сткі* мн. — Слуцк., Клецк., Лельч. (ЛАБНГ), *ля́скі* мн. — Бярэз. (ЛАБНГ), *паплё́сткі* мн. — Гродз. (ЛАБНГ), *пабо́сні* мн. — Бабр. (ЛАБНГ), *пабо́цні* мн. — Докш., Раг. (ЛАБНГ, СПЗБ), *бла́нка* ж. — Рэч. (ЛАБНГ), *брускі́* мн. — Беш., Рэч. (ЛАБНГ), *гачкі́* мн. — Малар. (Н. сл.-сць), *дзядо́к* м. — Гарад., Пол. (ЛАБНГ), *ка́лкі* мн. — Рас. (ЛАБНГ), *клані́ца* ж. — Бела-стоц. р. (СПЗБ), *кляпчы́нкі* мн. — Лоеў. (ЛАБНГ), *пла́нкі* мн. — віц.-маг. г. (цэнтр. частка), Браг. (ЛАБНГ), *ца́пкі* ж. — Карэл. (Сл. Гродз.); *упо́ра* ж. ‘жалезны крук, які ўмацоўвае верхнюю частку воза спераду з падушкай і ззаду — з воссю’ — Мсцісл. (Юрчанка), *залюшэ́ннік* м. ‘жалезная частка люшні, якая надзяваецца на вось’ — Драг. (ЖС), *налюшэ́льнік* (*налюшэ́льнік*) м., *налюшэ́нік* м., *бара́шак* м. ‘жалезнае кальцо на канцы задняй ручкі для прымацавання люшні да драбіны воза’ — Малар. (Н. сл.-сць), *налюшні́янка* ж. ‘жалезны абадок, які прымацоўвае навоснік да перадка воза’ — Бераст. (Сл. Гродз.).

Рысора

Пругкая частка ў возе (звычайна ў выглядзе спружыны), якая знаходзіцца паміж восямі і кузавам і служыць для змякчэння штуршкоў падчас язды.

рысо́ры мн. — Верхнядзв. (СПЗБ), *рэйсо́ры* мн. — Шчуч. (СПЗБ), *райсо́ра* ж. — Гродз. р. (Цыхун), *лісо́ра* ж. — Смален. р. (Дабравольскі); *дзеравя́нны ход*, *дзераўля́ны ход*, *пале́нны ход*, *кыво́е калясо́* ‘ніжняя хадавая драўляная частка во-

за' – Круп., Мядз. (СЦБ), *зялёзны ход* 'ніжня хадавая металічная частка воза' – Круп. (СЦБ).

Трайня

Падоўжаны брус у калёсах, які злучае пярэдняю вось з задняй (у задку канец яго раздвоены).

трайня ж. – асн. мас. г. (акрамя заходняй часткі гродз.-бар. г.), Вілен. р., Латгал. р., Смален. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП, Каспяровіч, Бялькевіч, Шатэрнік, Янкоўскі, Станкевіч, Насовіч, Дабравольскі), *тройна* ж. – Ганц., Лун., Стол., Чач. (ЛАБНГ, ДСБ), *трайніла* н. – гродз.-бар. г., Бяроз., Чав., Клім., Ветк., Рэч. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., Мат. Гом., Шаталава, Сцяцко), *траніла* н. – Гродз. р., Шчуч., Бераст., Маст. (ЛАБНГ, СПЗБ, Цыхун), *транідла* н. – Свісл. (Шаталава), *трапіла* н. – Пруж. (ДСБ), *патройня* ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *патрайня* ж. – мясц. (Станкевіч), *развора* ж., *разво́ры* мн. – пал. р., Гродз., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., ДСБ, ЛП), *разво́рына* ж. – пал. р. (ЛП), *разво́рка* ж. – зах.-пал. г., гродз.-бар. г. (ЛАБНГ, Сл. Гродз., ЛП, Шаталава), *разво́р* м. – Гродз. (Сл. Гродз.), *расивора* ж., *рашиво́рка* ж. – Дзятл., Зэльв. (Сл. Гродз., Мат. Гродз., Сцяцко), *дышаль* м. – паўн.-зах. з. (цэнтр. і паўдн. часткі), усх.-пал. р., Бяроз., Стол., Барыс. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., ЛП), *дышла* (*дышлэ*) н. – пал. р., Гом., Шкл. (ЛАБНГ, ЛП, Мат. Маг.), *дышло* н. – пал. р. (ЛАБНГ, ЛП), *правіла* н. – пал. р. (ЛАБНГ, ЛП, ДСБ), *сунятла* (*сыня́тла*, *сынэ́тла*) н. – пал. р. (ЛАБНГ, ЛП), *свіня́тла* (*свыня́тла*) н. – Пін. (ЛАБНГ, ЛП), *дронк* м. – Мядз., Стаўб. (ЛАБНГ), *жэ́рдка* ж. – Іўеў., Шчуч. (ЛАБНГ), *кары́тка* н. – Іўеў. (ЛАБНГ), *кол* м. – Дзятл. (ЛАБНГ), *падгэйсцер* м. – Ветк., Лоеў. (ЛАБНГ), *падгэ́рац* м. – Бых. (ЛАБНГ), *но́дгур* м. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *разво́дка* ж. – Гродз. (СПЗБ), *разво́д* м. – Брасл. (ЛАБНГ), *рубе́ль* м. – Добр. (ЛАБНГ), *свядлі́шча* н. – Івац. (ЛАБНГ); *све́рдла* (*свэ́рдла*) н., *падто́ка* ж. 'раздвоены канец трайні' – Брэсц., Кобр., Малар. (ЛАБНГ, Н. сл-сць), (*а*)ле́нак м. 'затычка на

канцы бруса, які злучае заднюю і пярэдняю часткі воза' — Малар. (Н. сл-сць).

Шворан

Жалезны стрыжань, які з'яўляецца вертыкальнай воссю перадка павозкі, што забяспечвае паварот на хаду.

шво́ран м., *шво́рань* м. — агульн. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., ЛП, Цыхун, Шатэрнік), *шву́ран* м., *шву́рань* м. — Дзярж., Бяроз. (ЛАБНГ), *шваранок* м. — мясц. (Насовіч), *шво́рнік* м., *шварнёк* м. памянш. — пал. р. (ЛП), *шмо́ран* м., *шмаранок* м. памянш. — Мсцісл., Касц., Клім. (ЛАБНГ, Юрчанка), *шкво́ран* м., *шкво́рань* м. — Мсцісл., Чэрык., Краснап., Малар., Жаб. (ЛАБНГ).

Іншыя часткі воза:

аснова воза без кузава: *дра́бы* мн. — усх.-маг. р. (Бялькевіч, Станкевіч, Насовіч), *драбі́на* ж. — мясц. (Станкевіч), *дро́нчак* м. — Верхнядзв. (СПЗБ), *ка́ры* мн. — Астр., Ашм., Маладз. (СПЗБ, СЦБ), *панара́д* м. — Паст., Вілен. р. (СПЗБ), *го́лы воз* — пал. р. (ЛП); *адзе́р* м. 'корпус воза' — мясц. (Станкевіч);

аснова воза без кузава і колаў: *бры́ка* ж. — пал. р. (ЛП), *драбі́ны* мн. — усх.-маг. р., Беш. (Бялькевіч, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч), *драб* м. — Смален. р. (Дабравольскі), *наса́д* м. — Кобр. (ДСБ), *аса́да* ж., *аса́дка* ж., *аса́дак* м., *азáдак* м., *аса́дкі* мн., *ставо́к* м., *стано́к* м. — пал. р. (ЛП);

пярэдняя частка воза (вось і два пярэднія колы): *перадо́к* м., *перадо́чак* м. памянш. — пал. р., Чэрв. р., усх.-маг. р., Лаг., Пух., Ваўк., Дзятл., Воран., Лід., Вілен. р., Латгал. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., ЛП, Варлыга, Бялькевіч, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік.), *перад* м. — пал. р., Воран., Вілен. р., Латгал. р. (СПЗБ, ЛП), *перадкі́* мн., *пераднікі́* мн. — Латгал. р. (СПЗБ, Станкевіч), *цяле́жскі* мн. — Віц. р., Верхнядзв., Лаг. (Варлыга, Каспяровіч, Станкевіч, Шаталава), *ву́злаўя* н. —

Дзярж. (НС), *рассуво́рка* ж. — Ваўк. (Мат. Гродз.); *ход* м. ‘вось з парай колаў’ — Віл., Навагр. (СПЗБ);

жалезны хамуцік, які сцягвае перадок воза: *тарады́нка* ж. — Маст., Бяроз., Драг. (ДСБ, ЖС, Шаталава);

задняя частка воза: *задо́к* м. — пал. р., Чэрв. р., Віл., Навагр. (СПЗБ, Мат. Гродз., ЛП, Шатэрнік, Насовіч), *зад* м. — пал. р. Вілен. р., Латгал. р. (СПЗБ, ЛП), *тыл* м. — Шчуч., Ашм. (СПЗБ), *аса́да* ж., *аса́дка* ж., *аза́дак* м., *аса́дак* м., *аса́дкі* мн. — пал. р. (ЛП);

драўляная рашотка, якая ўстаўляецца ў задок воза: *драпча́к* м. — Гродз., Шчуч. (Мат. Гродз., НЛ), *драбі́нка* ж. — Пух. (СЦБ), *гра́дка* ж. — Маг. р., Мсцісл. (Н. сл-сць, Юрчанка);

абшыўка воза: жалезныя кольца рознай шырыні, якімі замацоўваюць розныя часткі воза: *арэ́хвы* (*орéхві*) мн., *арэ́хаўкі* (*орéхоўкі*) мн., *ары́хва* (*орі́хва*) ж., *гарэ́хва* (*горéхва*) ж., *гарэ́хвы* (*горéхві*) мн., *ра́хва* ж., *ра́хвы* (*ра́хві*) мн., *ры́хва* (*рі́хва*) ж., *рыхвы* (*рі́хвы*, *рі́хві*) мн., *ра́фы* мн. — пал. р. (ЛП).

10.2. САЊІ

са́ні мн., *сана́чкі* мн. памянш. — пал. р., Чэрв. р., усх.-маг. р., Астр., Ваўк., Лаг., Вілен. р., Латгал. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., ЛП, Бялькевіч, Варлыга, Шатэрнік), *са́ны* мн. — пал. р. (ЛП), *са́нкі* мн. — пал. р., Віц. р., Гродз., Вілен. р. (СПЗБ, ЛП, Каспяровіч, Станкевіч), *са́нькі* мн. — Калінк., Гл., Вілен. р., зах.-бран. р. (СПЗБ, Растаргуеў, Станкевіч, Янкоўскі), *санкі́* (*санкы́*) мн. — пал. р. (ЛП), *сана́чкі* мн. памянш. — пал. р. (ЛП), *сáneчкі* мн. — Лях., Гл. (СПЗБ, Янкоўскі), *лагóшы* мн. — Мёр., Стаўб. (СЦБ, Мат. мін.-мал., ЖНС), *лагажы́* мн. — Ашм., Вілен. р. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *дро́ўні* мн. — Латгал. р. (СПЗБ), *карукі́* мн. — Астр. (СРЛГ), *шы́ткі* мн. — Пруж. (ДСБ); *баўкары́* мн. ‘драўляныя сані’ — Свісл. (СРЛГ), *вадаво́зка* ж., *вадзя́нікі* мн. ‘сані для падвозкі вады’ — Мсцісл. (Юрчанка), *га́ры* мн. ‘сані трактарныя’ — Ельск. (Мат. Гом.), *ко́рбы* мн. ‘сані для вывазкі гною’ — Мядз. (СЦБ), *лагóжы*

мн. 'старыя паламаныя сані' – Ушацк. (НС), *латуны́* мн. 'шырокія сані' – Шчуч. (Сл. Гродз.), *рабо́чыя са́ні* (*рабо́чы са́ны*) – пал. р. (ЛП), *са́ньнік* м. 'гружаныя сані' – мясц. (Станкевіч), *рагажэ́нка* ж. 'сані, абабітыя рагожай' – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *няко́ваныя са́ні* (*няко́ваны са́ны*) 'сані без акоўкі на палазах', *падко́ваныя* (*падко́ваны са́ні* (*са́ны*), *ако́ваныя* (*ако́ваны са́ні* (*са́ны*), *шыпо́ваныя са́ні* (*са́ны*) 'сані з акаванымі жалезам палазамі' – пал. р. (ЛП);

сані, палазы якіх зроблены з сагнутых маладых дрэў: *гну́цікі* мн. – мясц. (Станкевіч), *гну́нікі* мн. – Уздз., Маладз. (СЦБ), *гну́нкі* мн. – Смал. (СЦБ), *гну́тыя* (*гну́тыя са́ні* (*са́ны*), *загі́неныя са́ні* (*са́ны*) – пал. р. (ЛП), *самаро́дкі* мн. – Воран. (Сл. Гродз.);

сані, палазы якіх высечаны з кораня, які мае загнутую форму: *ко́панкі* мн. – Ваўк., Мсцісл. (Мат. Гродз., Юрчанка), *ко́панікі* мн. – Стаўб. (СЦБ), *капа́нкі* мн. – Пух. (СЦБ), *капа́нікі* мн. – Дзярж., Чэрв., Бялын., Светлагор. (СЦБ, Мат. Гом., Яўсееў), *ко́пані* мн. – Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *капа́ні* мн. – Бял. (Мат. дыял. сл.), *ко́паныя са́ні* (*са́ны*) – пал. р. (ЛП);

выязныя сані (звычайна са спінкай, упрыгожаныя): *вазо́к* м. – пал. р., Віц. р., Чэрв. р., усх.-маг. р., Светлагор. (ТС, Мат. дыял. сл., ЛП, Бялькевіч, Насовіч, Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік.), *вазо́чак* м. памянш. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *ваза́шак* м. – Шчуч. (СПЗБ), *разва́лкі* мн. – Воран. (СПЗБ), *разва́ліны* мн. – Ганц. (СПЗБ), *адва́льчык* м. – Сен. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *калама́жка* ж. – пал. р. (ТС, ЛП), *карапа́шка* ж. – Шкл. (Мат. Маг.), *карахва́шкі* мн. – Барыс. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *лаго́жы* мн., *лаго́шы* мн. – Глыб., Лаг., Латгал. р. (СПЗБ, Мат. мін.-мал.), *лаго́ш* м. – Бярэз. (СПЗБ), *раго́жанкі* мн. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *аса́шкі* мн. – Гродз. р. (НС, Цыхун), *бры́чка* ж. – пал. р. (ЛП), *вяжа́ляс* м. – Гродз. р. (Цыхун), *гуса́рнік* м. – Стаўб. (СЦБ), *гуса́рнік* м. – Віл. (СЦБ), *залу́біцы* мн. – Кам. (ДСБ, ЖНС), *казыро́к* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *качэ́брык* м. – Пух. (СЦБ), *караго́н* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *лубня́* ж., *лу́б-*

нячка ж. – Астр., Вілен. р. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *рашóтка* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *сáнкі* мн. – Зэльв. (Сцяцко), *чухóнка* ж. – Круп., Віц. р. (ЖС, Каспяровіч), *шы́ткі* мн. – Беластоц. р. (ЖНШС), *празьні́я сáні (сáны), лёгкія сáні (сáны)* – пал. р. (ЛП);

развалкі ‘нізкія і шырокія сані з разваламі’: *ро́звальні* мн. – Віц. р., Верхнядзв., Брасл., Навагр., Круп. (СПЗБ, Мат. Гродз., ЖС, Шаталава, Каспяровіч), *разва́льні* мн. – Гродз. р., Віц. р., Верхнядзв., Іўеў. (СПЗБ, Сл. Гродз., Цыхун, Каспяровіч), *разва́лкі* мн. – пал. р., Астр., Навагр. (Сл. Гродз., Мат. Гродз., ЛП, Станкевіч), *разва́лы* мн. – пал. р., Астр., Глыб., Калінк. (СПЗБ, Мат. Гродз., Мат. Гом., ЛП, Станкевіч), *разва́ліна* ж., *разва́ліны* мн. – Гродз., Шчуч., Карэл., Стаўб. (СПЗБ, Сл. Гродз., ЛП, ЖС), *разва́лінкі* мн. – Іўеў., Воран., Нясв., Лях. (СПЗБ, Сл. Гродз., Станкевіч), *развалі́нкі* мн. – Саліг. (Н. сл.-сць), *ро́звільні (ро́звільны)* мн. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *развалéшкі* мн. – Віц. р., Смален. р. (Каспяровіч, Дабравольскі), *лагóжы* мн. – Маладз., Лаг., Чэрв., Бярэз., Верхнядзв., Вілен. р. (СПЗБ, СЦБ, Шаталава), *лагóшы* мн. – Жытк. (ТС), *ро́спускі* мн. – Рэч., Жлоб., Ветк., Добр. (Мат. Гом.), *дро́гі* мн. – Верхнядзв. (СПЗБ), *гра́нды* мн. – Гродз. р. (НС, Цыхун), *по́бацні* мн. – Добр. (Мат. Гом.);

сані для перавозкі бяргвенняў: *ка́ры* мн. – Свісл., Слон., Пруж., Ганц., Калінк., Светлагор., Маз., Гом., Ветк., Чач., Кір., Беластоц. р. (СПЗБ, ДСБ, Мат. Гом., НС, Н. сл.-сць, ЖНС, Шаталава), *кры́нджалы (гры́нджалы)* мн. – Светлагор., Жлоб., Лоеў., Хойн. (Мат. дыял. сл., Мат. Гом., Янкова), *крынджóлы (грынджóлы)* мн., *грынджа́лы* мн. – пал. р. (ТС, ЛП, Шаталава);

падсанкі ‘маленькія санкі, якія выкарыстоўваюцца пры перавозцы бяргвенняў (прыпрагаюцца да каня, прымацоўваюцца да вялікіх саней або прызначаны для перавозкі ўручную)’: *падса́нкі* мн., *падса́начкі* мн. памянш. – спарадычна паўн.-усх. д., сярэд.-бел. г. (спарадычна усходняя частка), пал. р., Гродз. р., Мядз., Зэльв., Капыл., Слуцк., Светлагор., Гл., Лун., Рэч., Маз., Хойн. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС,

СЦБ, Мат. Гродз., ЛП, НС, Бялькевіч, Цыхун, Шаталава), *падсáнькі* мн. – Ваўк., Слон., Барыс., Гл. (СЦБ, Мат. Гродз., Янкоўскі), *паўсáнкі* мн., *паўсáначкі* мн. – пал. р., Паст. (ЛАБНГ, ЛП), *сáнкі* мн. – Валож., Зэльв., Навагр., Карэл., Бераст., Бярэз., Бяроз., Маз., Лельч. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *сáнькі* мн. – Бял. (ЛАБНГ), *сáначкі* мн. – Рас., Дубр., Бяроз., Пін., Лоеў. (ЛАБНГ), *ка́ры* мн. – усх.-пал. р., усх.-маг. р., Докш., Лаг., Барыс., Круп., Бярэз., Мін., Кругл., Бял., Бых., Чач. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. дыял. сл., НС, ЖС, Бялькевіч, Варлыга), *ка́ркі* мн. – Мін., Дзярж., Пух. (ЛАБНГ, Шатэрнік), *паўка́ркі* мн. – Стаўб. (ЛАБНГ, 3 нар. сл.), *падка́ркі* мн. – Барыс., Круп. (СЦБ), *падка́рні* мн. – Барыс. (Мат. мін.-мал.), *сúчка* ж., *сúчкі* мн. – гродз.-бар. г., пал. р., Слуцк. р., Чэрв., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., ЛП, ЖС, НС, НЛ, Н. сл.-сць, Цыхун, Шаталава), *сúкі* мн. – Свісл. (СРЛГ), *падсúчкі* мн. – Люб. (ЛАБНГ), *казá* ж. – паўн.-зах. з. (цэнтральная частка), Карэл., Стаўб., Буда-Каш. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, Сл. Гродз., Мат. Гом., 3 нар. сл., Варлыга, Шаталава), *ко́зачка* ж., *ко́зачкі* мн. – Маладз., Стаўб., Карэл. (СЦБ, 3 нар. сл.), *казá-падсáнькі* ж. – Іўеў. (СПЗБ), *кыву́лі* мн. – Магіл. р., Іўеў., Воран., Шчуч. (ЛАБНГ, СПЗБ), *кыва́ліны* мн. – Чэрык. (ЛАБНГ), *падста́вы* мн. – Круп. (СПЗБ), *падстано́ўкі* мн. – Бял., Раг. (ЛАБНГ, НС), *падста́ўка* ж. – Бярэз., Бых. (ЛАБНГ), *саматúжкі* мн., *саматúжачкі* мн. памянш. – пал. р., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, ЛП, Н. сл.-сць, Шаталава, Янкова), *самаця́жкі* мн. – Стол. (ДСБ), *самака́ткі* мн. – Лоеў. (Янкова), *грынджо́ла* мн. – Хойн. (ЛАБНГ), *кара́ўкі* мн. – Смарг. (ЛАБНГ, СПЗБ), *кару́кі* мн. – Астр. (Сл. Гродз.), *каручкі́* мн. – Астр. (СПЗБ), *кура́ч* м., *курачы́* мн. – Лях. (СПЗБ), *саба́чкі* мн., *сабачу́кі* мн. – Астр. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *пагабо́іны* мн. – Гарад. (НЛ), *паяды́нкі* мн. – Ваўк. (Сл. Гродз.), *сала́гі* мн. – Чач. (ЛАБНГ), *ро́спускі* мн. – Добр. (ЛАБНГ); *га́ры* мн. ‘пара кароткіх саней на тры капылы для перавозкі доўгіх броўнаў’ – пал. р. (ЛП).

Часткі саней

Вяз

Перакладзіна ў санях, зробленая з вязу, дубу і інш., якая злучае загнутыя часткі палазоў.

вяз (в'яз, в'ез) м., *вязы́* (вязі́) мн. — агульн. (ЛАБНГ, ТС, СЦБ, ЛП, Н. сл.-сць, Варлыга, Каспяровіч, Станкевіч, Сцяцко, Шаталава, Шатэрнік), *вя́зы* (в'я́зы, в'я́зі) мн. — пал. р. (ЛП), *вязо́к* (в'язо́к) м. памянш., *вязкі́* (в'язкі́) мн. памянш. — віц.-маг. г. (спарадычна), пал. р., Бераст. (ЛАБНГ, ТС, ЛП, Юрчанка), *вя́ззе* (в'я́з'е) н. зб. — Чэрв. р., пал. р., Сен., Барыс., Клім., Ганц. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. Маг., ЛП, Н. сл.-сць, Шатэрнік), *вязь* ж. — Ушацк., Лаг., Маг., Слуцк. (ЛАБНГ), *вя́зень* м. — Уздз. (СЦБ), *вя́знікі* мн. — Іўеў. (СПЗБ), *вязелья* мн. — Смален. р. (Дабравольскі), *і́цвіна* ж., *і́цвіны* мн. — віц.-маг. г., Лаг., Пух., Рэч., Добр. (ЛАБНГ, Варлыга, Бялькевіч, Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік, Юрчанка, Яўсееў), *ві́цвіна* ж. — Астр. (ЛАБНГ), *ві́ціна* ж. — Лельч. (ЛАБНГ), *лі́цвіна* ж., *лі́цвіны* мн. — Пух., Буда-Каш., Браг. (ЛАБНГ, СЦБ), *лі́твіна* ж. — Бабр. (ЛАБНГ), *но́перадзень* м. — пал. р., Раг., Гродз. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП), *паперадн́я* ж., *но́перадн́я* ж., *ну́перадн́я* ж., *но́перадні́ца* ж. — пал. р. (ЛАБНГ, ЛП), *пярэ́дні́ца* ж. — пал. р., Іўеў., Карэл., Слон., Люб., Лях. (ЛАБНГ, ЛП, ЖНС, Шаталава), *перадо́ўка* ж. — Зэльв., Гл. (Сл. Гродз., Янкоўскі), *перадн́я* ж. — Валож. (ЛАБНГ), *перадо́к* м. — Лун. (ЛАБНГ, Шаталава), *ву́студзень* м. — Жытк. (ТС), *ву́сцюзні* мн. — Стаўб. (ЛАБНГ), *ву́сцельга* ж. — Гл., Стол., Жытк., Маз. (ТС, Шаталава, Янкоўскі), *ву́сцегля* ж., *в́ысцегля* ж. — Стол., Жытк., Лельч. (ЛАБНГ, ТС), *уся́гля* ж., *уся́глі* мн., *уся́глі* мн., *іся́глі* мн., *сця́гі* мн., *сту́зень* м., *сту́зні* мн., *сту́жні* мн., *сту́дні* мн. — пал. р. (ЛП), *сця́гліна* ж. — Акц. (ЛАБНГ), *усту́жына* ж., *усту́жжа* н. зб. — Гарад. (ЛАБНГ, НЛ), *в́ы́скарачэнь* (в́ы́скарашэнь, в́ы́скаражэнь) м., *в́ы́скарачэнь* м., *в́ы́скачэнь* м., *в́ы́скарачні* (в́ы́скарашні) мн. — пал. р. (ЛП), *на́далабні* мн. — Жаб. (ЛАБНГ), *на́дабкі* мн., *на́дубкі*

мн., *на́дулубкі* мн. — Воран., Малар. (ЛАБНГ, СПЗБ, Н. сл.-сць), *по́бацень* м., *по́буцень* м., *по́бацні* мн., *по́батні* мн., *по́буцце* н. зб. — пал. р. (ТС, ЛП), *галаве́йнік* м. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *на́галавень* м. — пал. р. (ЛП), *зга́ловак* м. — Брэсц. (Н. сл.-сць), *пярэ́чка* ж. — Пол., Рас. (ЛАБНГ, Шаталава), *напярэ́чына* ж. — Верхнядзв. (ЛАБНГ), *бараны́* мн. — Бераст. (ЛАБНГ), *вя́тліна* ж. — Чэрык. (ЛАБНГ), *клі́ба* ж. — мясц. (Станкевіч), *лісі́ца* ж. — Глыб. (ЛАБНГ), *наса́дка* ж. — Брасл. (СПЗБ), *на́клескі* мн. — Ваўк. (ЛАБНГ), *пла́нка* ж. — Дубр. (ЛАБНГ), *пла́шка* ж. — Гродз. (ЛАБНГ), *по́душка* ж. — Гродз. (ЛАБНГ), *распо́рка* ж. — Віц. (ЛАБНГ); *доў́баны вяз* ‘вяз з дошкі, надзетай на капылы’ — пал. р. (ЛП), *гну́ты вяз* ‘вяз з тоўстага гнуткага прута’ — пал. р. (ЛП), *гаве́ннік* м. ‘вязка, якая накладваецца ў саях на канец раз’яднанах галовак палазоў, у іх пазы’ — мясц. (Станкевіч); **апошні задні вяз у саях, зроблены з шырокай дошкі, якая значна даўжэйшая за астатнія вязы:** *ба́ба* ж., *ба́бы* мн., *ба́бка* ж., *ба́бкі* мн., *разва́ла* ж., *разва́ліна* ж., *раскла́да* ж. — пал. р. (ЛП).

Галоўкі

Пярэднія загнутыя часткі палазоў.

гало́ўка ж., *гало́ўкі* мн. — асн. мас. г. (акрамя ўскраінных заходніх гаворак паўн.-зах. з., спарадычна ў гродз.-бар. г.), пал. р., Беластоц. р., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., ЛП, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік, Юрчанка), *галаўкі́* мн. — пал. р., Маст., Ваўк., Зэльв., Стаўб. (ЛАБНГ, ЛП), *згало́ўкі* мн. — Жаб. (ЛАБНГ), *су́галаўе* н. — Верхнядзв., Сен. (Шаталава, Каспяровіч), *ско́рса* ж., *ско́рсень* м., *ско́рсы* мн., *ско́рсні* мн., *ско́рчань* м., *ско́рчні* (*ско́ршні*) мн. — пал. р., Слон., Бар., Івац., Ганц. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, ЛП), *скорс* (*скори*) м. — Малар. (Н. сл.-сць), *уско́рсы* (*уско́рцы*) мн. — Паст., Мядз., Віл. (ЛАБНГ, СПЗБ), *вы́скарачэнь* (*вы́скарашэнь*, *вы́скаражэнь*) м., *вы́скарацень* м., *вы́скачэнь* м., *вы́скарачні* (*вы́скарашні*) мн., *ву́скаратні* мн. — пал. р. (ЛАБНГ,

ЛП), *перадо́к* м. — Іўеў. (ЛАБНГ), *перадкі́* мн. — Лун. (ЛАБНГ), *по́перадзень* м. — Пін. (НЛ), *по́перазень* м. — Лід. (СПЗБ), *нос* м., *насы́* мн. — Шчуч., Бяроз. Брэсц., Малар. (ЛАБНГ, Н. сл-сць), *то́хта* ж., *то́хты* мн., *та́хты* мн. — Ашм., Іўеў., Воран., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *палазы́* мн. — Паст., Смарг., Лід., Шчуч., Навагр., Хойн. (ЛАБНГ), *пало́зы* мн. — Астр. (ЛАБНГ), *пало́зья* мн. — Кам. (ЛАБНГ), *палазы́-гнёнікі* мн. — Валож. (ЛАБНГ), *гну́тыя по́лазы* — Лоеў. (ЛАБНГ), *абгані́* мн. — Бярэз. (ЛАБНГ), *кля́чка* ж. — Гродз. (ЛАБНГ), *барані́* мн. — Беластоц. р. (СПЗБ);

пярэднія канцы палазоў у саннях, звязаныя вязам у адно цэлае: *вўзгалаўе* н. — Карэл. (ЖНС), *вўзгалавак* м. — Зэльв. (Сцяцко), *во́перадзь* ж. — Воран. (Мат. Гродз.), *звя́занка* ж. — Іўеў. (Сл. Гродз.), *перадо́к* м. — Ваўк., Дзятл., Воран. (Мат. Гродз.).

Заварацень

Вяроўка, лазовы прут, дрот і да т. п., якімі прымацоўваюць аглоблі да пярэдніх капылоў саней.

за́варацень м., *за́варатні* мн. — пал. р., Віл., Лях., Капыл., Барыс., Круп., Уздз., Слуцк., Чэрв. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП, Шатэрнік), *за́верацень* м., *за́вератні* мн. — пал. р., Чэрв. р., Карэл., Бар., Клец., Лях., Нясв., Дзярж., Мін., Пух., Асіп., Бярэз., Бялын. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП, Шатэрнік, Яўсееў), *за́верцень* м. — пал. р., Чэрв. р., Рас., Лаг., Барыс., Гл., Мсцісл., Асіп., Пух., Старадарож., Гом. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП, Варлыга, Шатэрнік), *заўрацень* м. — Саліг. (ЛАБНГ), *за́верт* м., *за́верта* ж., *за́верты* мн. — віц.-маг. г., сярэд.-бел. г. (паўднёваўсходняя частка), зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Мат. дыял. сл., НС, Бялькевіч, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Юрчанка, Янкова), *за́верць* ж. — Шарк., Бярэз. (ЛАБНГ, СПЗБ), *за́варатня* ж. — Зэльв., Стаўб., Люб. (ЛАБНГ, СРЛГ), *за́варатка* ж. — Мёр. (НС), *за́вертка* ж., *за́верткі* мн. — Касц., Рэч. (ЛАБНГ), *за́вертак* м. — Рэч. (ЛАБНГ), *завёрткі* мн. — Івац. (ЛАБНГ), *за́вертня* ж., *за́вертні* мн. — пал. р., Бабр., Ветк. (ЛАБНГ,

ЛП), *за́вірці́на* ж. – Верхнядзв. (ЛАБНГ), *за́ваце́нь* м. – Чэрв. (ЛАБНГ), *за́вятня* ж. – Добр. (ЛАБНГ), *ува́рце́нь* м., *у́ва́ртні* мн. – Віл. (ЛАБНГ), *уве́рта́к* м. – Верхнядзв., Рас. (ЛАБНГ), *уве́ртка* ж. – Мёр. (ЖНС), *ва́рта́к* м. – Навагр. (НС), *пе́равя́рце́нь* м. – Стол. (ТС), *су́вертка* ж. – мясц. (Насовіч), *акруце́нь* м., *акру́тні* мн. – Паст., Шарк., Глыб., Мёр., Смарг., Вало́ж., Лаг., Чашн. (ЛАБНГ, НС, Варлыга, Каспяровіч, Станкевіч), *акру́тня* ж. – Віл. (СЦБ), *выкруце́нь* м., *вѝ́кру́тні* мн., *ву́кру́тні* мн. – Стаўб. (СЦБ), *во́кру́тня* ж. – мясц. (Станкевіч), *за́круце́нь* м., *за́кру́тня* ж., *за́кру́тні* мн. – пал. р., Докш., Іўеў., Дзятл. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП, ЖС, НЛ), *закру́тка* ж. – Мёр. (ЖНС), *укруце́нь* м., *укру́тні* мн. – Паст., Мядз., Іўеў. (ЛАБНГ), *у́кру́тня* ж., *у́кру́тні* мн. – Ашм., Віл., Лаг. (ЛАБНГ), *укру́тні* мн. – Маладз. (ЛАБНГ), *ва́роўка* ж. – Ушацк., Астр., Гродз., Брэсц., Кам., Пруж. (ЛАБНГ), *ву́жы́шча* н. – Ганц. (ЛАБНГ), *ву́жвы́на* ж. – Пін. (ЛАБНГ), *ву́жо́вачка* ж. – Слон. (ЛАБНГ), *у́жва* ж. – Слон. (ЛАБНГ), *грыва́нка* ж. – Шчуч., Воран. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *дро́т* м. – Гродз., Маст., Ваўк., Кам., Кобр., Драг. (ЛАБНГ), *дра́ці́на* ж. – Бяроз., Драг. (ЛАБНГ), *мату́з* м. – Іван., Драг. (ЛАБНГ), *кала́ч* м. – Маз., Нараўл. (ЛАБНГ), *кру́к* м. – Бе-раст., Пруж. (ЛАБНГ), *валаке́й* м. – Драг. (ЛАБНГ), *гало́ўка* ж. – Жаб. (ЛАБНГ), *дубе́ц* м. – Лельч. (ЛАБНГ), *завя́зка* ж. – Кобр. (ЛАБНГ), *жа́лезны хаму́цік* – Малар. (ЛАБНГ); *на́марзня* ж. ‘вяровачная пятля на капыле саней, якой пры-мацоўваецца аглобля’ – Дзярж. (НС), *рэ́квачка* ж. ‘жалезная пятля замацоўваць аглоблі да саней’ – Гродз. (Сл. Гродз.).

Капылы

Драўляныя брускі, якія ўстаўляюцца ў палазы і служаць апарай для кузава саней.

капы́л м., *капы́лы* мн. – пал. р., Чэрв. р., Гарад., Воран., Астр., Навагр., Дзятл., Лаг., Бял., Ветк., Карм., Вілен. р., Латгал. р. (СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Мат. Гом., ЛП, Варлыга, Каспяровіч, Станкевіч, Шатэ́рнік, Яўсееў), *ко́пыл* м., *ко́-*

пыль м., *копылы* мн., *капалы* мн. — пал. р. (ЛП), *капылле* н. зб. — пал. р., усх.-маг. р., Смален. р. (Бялькевіч, Дабравольскі), *спрык* м. — Вілен. р. (СПЗБ), *спрыкі* мн. — Вілен. р. (СПЗБ), *стойка* ж. — Лаг. (Шаталава).

Намаражні

Бакавыя планкі, якія набіваюцца на капылы ў саннях паверх вязоў.

намаражні мн. — паўн.-зах. з. (паўночная і цэнтральная часткі з перыферыяй), паўдн.-усх. з. (пераважна паўднёвая і цэнтральная часткі), пал. р., Шум., Гарад., Барыс., Чэрв., Ваўк., Ганц., Вілен. р., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЛП), *намаражня* ж. — пал. р., Паст., Гом., Карм., Ветк. (СПЗБ, ТС, ЛП, Мат. Гом., Шаталава), *намаражань* м. — пал. р. (ЛП), *намаражыны* мн. — Мядз. (ЛАБНГ), *намеражні* мн. — Браг. (ЛАБНГ), *намаржні* мн. — Рас., Ушацк., Шкл., Уздз., Чэрв., Бярэз., Бял., Бых., Гом. (ЛАБНГ, СПЗБ), *намаржня* ж. — Чэрв. р. (Шатэрнік, Станкевіч), *намаржань* м. — Мёр., Пух. (СЦБ, ЖНС), *намаржніна* ж. — Гарад. (ЛАБНГ), *намаразні* мн. — паўн.-зах. з. (спарадычна цэнтр. і паўдн. часткі), пал. р., Слуцк., Гл., Акц., Жлоб., Добр. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП), *намаразня* ж. — пал. р. Гом., Карм., Ветк. (ЛП, Мат. Гом.), *намаразень* м. — пал. р., Карэл., Дзятл. (СПЗБ, ЛП, НЛ), *намарзні* мн. — віц.-маг. г., Шарк., Віл., Лаг., Шчуч., Бераст., Карэл., Слон., Мін., Дзярж., Чэрв., Слуцк., Саліг., Старадарож., Асіп., Бабр., Рэч. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., Бялькевіч, Каспяровіч), *намярзні* мн. — Слон. (СПЗБ), *намарзня* ж. — Віл., Лаг., Вілен. р. (СПЗБ, Варлыга, Станкевіч), *намерзня* ж. — Буда-Каш. (Мат. Гом.), *намярзель* м. — Стаўб. (СЦБ), *надалабы* мн., *надалаба* ж. — пал. р. (ЛП), *надалобы* мн. — Бяроз., Лях., Івац. (ЛАБНГ), *надлобы* мн. — Карэл. (Шаталава), *надалабні* мн. — Драг., Кобр., Іван. (ЛАБНГ), *надалабкі* мн. — гродз.-бар. г. (ЛАБНГ), *надалба* ж. — Гродз. (Шаталава), *надаўбкі* мн. — Шчуч., Лід. (ЛАБНГ), *надаўбня* ж. — Маст., Стол. (ТС, Шаталава), *надаўб* м. — Сморг. (Шаталава),

надаўбень м. — пал. р. (ТС, ЛП, ЖНшС), *надубень* м. — Свісл. (Шаталава), *надóўбні* мн. — Кобр. (ЛАБНГ), *надубкі* мн. — Валош. (ЛАБНГ, Сцяцко), *надаланка* ж., *надаланкі* мн. — Зэльв., Бяроз. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *надапаўка* ж. — Лід. (СРЛГ), *надла́нкі* мн. — Карэл. (Шаталава), *наклі́ска* ж., *наклі́скі* мн., *наклéчка* ж., *наклі́чка* ж., *наклісачка* ж. памянш. — усх.-маг. р., Лёзн. (ЛАБНГ, Бялькевіч, Юрчанка), *на́клеска* ж., *на́клестка* ж. — мясц. (Насовіч, Станкевіч), *на́клестка* ж. — Віц., Лёзн., Клім., Касц. (ЛАБНГ, Каспяровіч, Станкевіч), *на́плестка* ж. — Свісл. (Шаталава), *на́хлесткі* мн. — Латгал. р. (СПЗБ), *на́клышкі* мн. — Лоеў. (ЛАБНГ), *на́калеска* ж. — Латгал. р. (СПЗБ), *на́калесні́цы* мн. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *наклéскі* мн. — Ваўк. (СПЗБ), *на́пліска* ж. — Шчуч. (НЛ), *на́беражня* ж., *на́беражні* мн. — Рэч. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *на́біржына* ж. — Смарг. (Шаталава), *на́рва* ж., *на́рвы* мн. — Лаг., Карэл. (Варлыга, Шаталава), *на́рвіна* ж., *на́рвіны* мн. — пал. р., Слон. (Мат. Гом., ЛП, ЖНС), *абло́жыны* мн. — Маладз. (ЛАБНГ), *бру́сся* мн. — Краснап. (ЛАБНГ), *глаёўкі* мн. — Гродз. (ЛАБНГ), *гра́дка* ж. — Латгал. р. (СПЗБ), *вяршні́к* м. — Дзярж. (НС), *глі́цы* мн. — Латгал. р. (СПЗБ), *і́цвіны* мн. — Мсцісл. (ЛАБНГ), *кля́мра* ж. — Латгал. р. (СПЗБ), *мурла́т* м. — Воран. (Мат. Гродз.), *на́былкі* мн. — Кам. (ЛАБНГ), *на́балаткі* мн. — Пруж. (ЛАБНГ), *на́дунак* м. — Маладз. (СЦБ), *перакла́дзіна* ж. — Лаг. (Шаталава), *перапо́ны* мн. — Гродз. (Сл. Гродз.).

Падушка

Драўляная калода з паўкруглымі выемкамі для бяргвення ці з «ручкамі», якую ставяць у сані, падсанкі пры перавозцы бяргвення.

паду́шка ж. — пал. р., Гродз. (Мат. Гродз., ЛП), *па́душка* ж. — пал. р. (ЛП, Н. сл.-сць), *ба́бка* ж., *ба́бкі* мн. — пал. р. (ТС, ЛП, Н. сл.-сць), *ба́ба* ж., *ба́бы* мн. — пал. р., Лаг. (ЛП, Варлыга, Шаталава), *баба́* ж. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *лісі́ца* ж. — Беш., Бял., Мсцісл. (Мат. дыял. сл., Каспяровіч, Станкевіч,

Юрчанка), *лагун* м. — Малар. (Н. сл-сь), *лігáр* м. — Малар. (Н. сл-сь), *круг* м. — Малар. (Н. сл-сь), *пóдклад* м. — Малар. (Н. сл-сь), *сучка* ж. — Пух. (ЖС);

дошка, яка кладзеца на сані для перавозкі тоўстага бяровення: *на́рва* ж. — Бар. (ДСБ), *нарва́* ж. — Навагр. (Сл. Гродз.), *на́рвіна* ж. — Пін. (Шаталава), *на́рвіны* мн. — усх.-маг. р. (Бялькевіч).

Перамот

Загароджа спераду саней з пераплеценага ў розныя бакі шнура.

перамо́т м. — Чэрв. р. (Шатэрнік, Станкевіч), *перамо́тка* ж. — Мсцісл. (Юрчанка), *перамо́ты* мн. — Жытк. (ТС); *аблажкі́* мн. ‘пераплёт па баках саней’ — Пін. (НЛ), *пераплёт* м. ‘застаўка ў перадку саней’ — Навагр. (Мат. Гродз.), *жабракі́* мн. ‘дошчачкі, якімі застаўляюць перадок у саннях’ — Астр. (Мат. Гродз.).

Полаз

Адна з дзвюх ніжніх частак саней у выглядзе загнутай спераду драўлянай паласы (або металічнай пласціны).

по́лаз м., *палазы́* мн. — пал. р., Чэрв. р., Віц. р., усх.-маг. р., Астр., Воран., Вілен. р., Беластоц. р. (СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ЛП, Бялькевіч, Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік), *палóз* м. — Стол., Вілен. р., Беластоц. р. (СПЗБ, ТС), *палáз* м. — Воран. (Мат. Гродз.), *по́лазы* мн. — пал. р. (ЛП), *палазо́к* м. памянш., *палазкі́* мн. памянш. — пал. р., Чэрв. р., Смален. р. (ЛП, Дабравольскі, Шатэрнік), *палóззе* н. зб., *палу́ззе* н. зб. — пал. р. (ТС, ЛП), *палóззя* мн. — пал. р., усх.-маг. р., Смален. р. (ЛП, Бялькевіч, Дабравольскі), *іртаві́на* ж. — мясц. (Станкевіч); *ачны́* мн. ‘жалезныя вочапы ў палазах саней’ — Шчуч. (Сл. Гродз.);

**палазы саней, зробленыя з выкапанных дрэў (нягну-
тыя):** *капані* мн. — Віл., Круп. (СПЗБ, ЖС), *кóпані* мн. —
Круп. (ЖС), *кóпанік* м. — Гл. (Янкоўскі), *вы́кап* м. — Лун.
(Шаталава);

гну́тыя палазы: *гнёнікі* мн. — Навагр. (НС), *гну́цік* м. —
мясц. (Станкевіч).

Падрэз

Жалезная паласа пад санным полазам.

падрэ́з м., *падрэ́зы* мн. — пал. р., усх.-маг. р., Ваўк., Гл.
(ТС, Мат. Гродз., Бялькевіч, Янкоўскі), *падрэ́за* (*подрі́за*,
подры́за) ж., *паднарэ́зы* мн., *падры́дзе* н. зб. — пал. р. (ЛП),
шы́на ж., *шы́ны* мн. — пал. р., Астр., Навагр., Вілен. р., Лат-
гал. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., ЛП), *ашы́на* (*ошы́на*) ж. — пал. р.
(ЛП), *тармазы́* мн. — Латгал. р. (СПЗБ)

планка пад з’езджаны полаз у санях: *падла́пка* ж.,
падла́пкі мн. — Дзятл., Слон., Стол., Жытк. (ТС, Мат. Гродз.),
по́длапка (*по́длабка*) ж., *по́длапкі* мн. — Зэльв., Слон., Стол.,
Жытк., Добр. (ТС, Мат. Гродз., Мат. Гом., Сцяцко), *падлу́-*
бак м., *падлу́бка* ж. — Беш. (Каспяровіч, Станкевіч), *падбо́йкі*
мн. — Латгал. р. (СПЗБ).

Развалы

Жэрдкі або рама з жэрдак, якая кладзецца на сані для
большай умяшчальнасці.

разва́лы мн. — пал. р., Чэрв. р., Лаг. (ЛП, Варлыга, Ша-
тэрнік), *разва́ліна* ж., *разва́ліны* мн. — пал. р., Рас., Шчуч.,
Лях. (СПЗБ, Мат. дыял. сл., Шаталава), *разва́лка* ж., *разва́лкі*
мн. — пал. р., Чэрв. р. (ЛП, Шатэрнік), *ро́звальні* мн. — усх.-
маг. р., Гл. (Мат. дыял. сл., Бялькевіч, Юрчанка), *лагóжы*
мн., *лагóшы* мн. — Іўеў., Пух., Лаг. (СПЗБ, Варлыга), *ла-*
гóжына ж. — Мёр., Карэл. (Н. сл.-сць, 3 нар. сл.), *лагяжы́*
мн. — Вілен. р. (СПЗБ), *пакалі́ска* ж. — Брасл. (СПЗБ), *паклё́скі*

мн. – Смален. р. (Дабравольскі), *пóплюскі* мн. – Кобр., Брэсц., Малар. (Н. сл-сць), *адкóсы* мн., *адкóс* м., *адкóсіна* ж. – пал. р., Мёр. (ЛП, ЖНС), *адбóй* м., *адбóі* мн. – пал. р. (ЛП), *акла́дзіна* ж., *акла́дзіны* мн. – пал. р. (ЛП), *перакла́ды* мн. – Ганц. (СПЗБ), *ра́ма* ж., *ра́мы* мн. – Мёр., Рас. (ЖНС, Шаталава), *гра́дкі* мн. – Смарг. (СПЗБ), *за́дараішкі* мн. – Мёр. (ЖНС), *пакця́рка* ж. – Воран. (СПЗБ), *пóсмык* м. – Лід. (СПЗБ), *ця́га* ж. – пал. р. (ЛП); *задзі́нка* ж. ‘невялікая драбінка, якую прывязваюць да саней ззаду, каб зручней было сядзець і перавозіць больш паклажы’ – Бял. (Мат. дыял. сл.), *кура́чнік* м. ‘збітыя трохкутнія драбінкі, якія кладуцца зімой на сані’ – Іўеў. (Сл. Гродз.).

Насціл з дошак у санях, возе

масце́ц м., *мо́сцік* м., *маставі́на* ж. – пал. р. (ЛП), *памóст* м., *памóсце* н. – пал. р., Лаг. (ТС, СЦБ, ЛП, Шаталава), *памóсціна* ж. – пал. р. (ЛП), *пасце́ль* ж. – пал. р., Верхнядзв. (ЛП, Н. сл-сць, Шаталава), *пасце́льнік* м. – пал. р., Віл., Рас. (СПЗБ, ЛП, Шаталава), *падсце́льнік* м. – Добр. (Мат. Гом.), *спадáк* м. – паўн.-зах. з. (цэнтральная частка), Гарад., Вілен. р. (СПЗБ), *пóпляска* ж. – Гродз., Свісл. (Сл. Гродз., 3 нар. сл.), *апéрка* ж. – Слон. (ЖС), *во́сланкі* мн. – Карэл., Навагр. (Мат. Гродз., Шаталава), *вазаўня́* ж. – Малар. (Н. сл-сць), *дра́нка* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *драні́ца* ж. – Кругл. (ЖНС), *драбі́ны* мн. – Краснап. (Бялькевіч), *калясн́я* ж. – Пін. (НЛ), *ліса́* ж., *лі́ска* ж., *ле́ска* ж. – пал. р. (ТС, ЛП, НЛ), *падо́ннікі* мн. – Мядз. (СЦБ), *наклады́* мн. – Лаг. (Шаталава); *пляце́нка* ж., *пляце́нкі* мн. ‘плеценая з лазы падсцілка на дно саней’ – пал. р. (ЛП).

Сплеценая з лазы каробка на сані або воз, звычайна з дзвюх частак: адна ставіцца на пярэдняй, другая – на задняй частцы саней або воза

кош м., *кашы́* мн. – пал. р., Стол., Жытк. (ТС, ЛП), *палу́каш* м. – Старадарож. (НС), *палу́кашак* м., *палу́каішкі* мн. –

пал. р., Беластоц. р. (ТС, ЛП, ЖНшС), *палу́кішак* м. – Валож. (Мат. мін.-мал.), *палу́пашак* (*палу́пушак*, *палу́пышак*, *палу́пачак*, *палы́пашак*) м. – пал. р., Старадарож. (ТС, ДСБ, ЛП, ЖНС, Н. сл.-сць, Нар. скарбы), *калу́пушак* м. – пал. р. (ТС, ЛП), *аблук* м. – Круп., Барыс. (СПЗБ), *во́блак* м. – Бял. (НС), *гэ́льня* ж., *гэ́льні* мн. – пал. р. (ДСБ, ЛП), *ке́льня* ж. – Брэсц., Малар. (Н. сл.-сць); *паўкалу́пашак* м. ‘пярэдні палукашак у возе’ – Гродз. р. (Цыхун), *пры́геленек* (*пры́теленёк*) м. ‘частка гелльні, якая ставіцца на перадок саней, воза’ – пал. р. (ЛП), *лёска* ж. ‘дужка ў палукашку (на возе)’ – Жытк. (ТС).

Сядзенне ў санях, возе

Месца, прадмет, на якім сядзяць, на які садзяцца.

сядзённе н. – Сен., Драг. (ЖС, Каспяровіч), *сядзельня* ж. – Сен. (Каспяровіч, Станкевіч), *сяду́шка* ж. – Навагр. (СРЛГ); *палу́пышак* м. ‘прыстасаванне для сядзення на возе’ – Драг. (ДСБ), *спі́нка* ж. ‘апора для спіны на сядзенні’ – Гродз. (СПЗБ).

10.3. ЗБРУЯ

збру́я ж. – Чэрв. р., усх.-маг. р., пал. р., Зэльв., Стаўб. (Мат. Гродз., 3 нар. сл., ЛП, Бялькевіч, Шатэрнік), *збро́я* ж. – пал. р. (ТС, ЛП), (*в*)*у́праж* ж. – усх.-маг. р., пал. р., Воран., Смарг., Люб. (СПЗБ, Мат. Гродз., СНМ, ЛП, Бялькевіч), *вы́праж* ж. – пал. р., усх.-маг. р., Пух. (СЦБ, ЛП, Бялькевіч), *упра́жа* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *упра́жка* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *у́панж* ж. – Астр. (СПЗБ), *упро́нж* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *за́праж* ж. – пал. р. (ЛП); *наця́гіч* м. ‘збруя (запрэгчы другога каня ў воза)’ – Хойн. (Мат. Гом.).

Часткі збруі

Аброць

Прадмет вупражы, які надзяваецца на галаву каню.

аброць ж. — агульн., спарадычна ў гродз.-бар. г., пал. р. і ў Мін. р., Смален. р., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, ЛП, Бялькевіч, Варлыга, Каспяровіч, Шатэрнік, Янкоўскі, Насовіч, Станкевіч, Дабравольскі, Растаргуеў), *абрótка* ж. памянш. — Віц., Лаг., Беластоц. р., зах.-бран. р., Смален. р. (ЛАБНГ, ЖНшС, Варлыга, Насовіч, Растаргуеў, Дабравольскі), *аброцька* ж. памянш., *абрótачка* ж. памянш., *аброцечка* ж. памянш. — усх.-маг. р., (Бялькевіч, Юрчанка), *абраця* ж. — Мёр. (ЖНС), *абрыця* ж. — Паст. (ЛАБНГ), *абросця* ж. — Малар. (ЛАБНГ), *аброце* н. зб. — Мсцісл. (Нар. скарбы), *броць* ж. — Клім., Калінк., Нараўл. (ЛАБНГ), *(в)обраць* ж., *(в)обруць* ж. — гродз.-бар. г., Мін. р., пал. р., Барыс., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, ТС, СЦБ, СРЛГ, Мат. Гродз., ЖНшС, 3 нар. сл., ЛП, Цыхун, Шатэрнік, Станкевіч, Растаргуеў), *гобруць* ж. — Гродз. (ЛАБНГ, Цыхун), *(в)уздэчка* ж. — паўн.-зах. з. (спарадычна), пал. р., зах.-бран. р., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП, Мат. Гродз., Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Растаргуеў), *(в)уздэчка* ж. — пал. р., усх.-маг. р., Брасл., Арш., зах.-бран. р., Смален. р., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП, Бялькевіч, Дабравольскі, Растаргуеў), *(в)узда* ж. — Астр., зах.-бран. р. (СПЗБ, Растаргуеў), *муздэчка* ж., *муздэчка* ж. — усх.-маг. р., Мсцісл., Ветк., Лоеў., Маз., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Мат. Гом., Бялькевіч, Насовіч, Растаргуеў, Янкова, Юрчанка), *гнуздэчка* ж. — пал. р. (ЛАБНГ, ЛП, Янкова), *нуздэчка* ж. — Лоеў. (ЛАБНГ), *(г)нуздó* н. — Лоеў. (Янкова), *завузда* ж., *завуздачка* ж. — памянш. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *наву́знік* м. — Ашм. (СРЛГ), *ка́нтар* м. — Гродз. р., пал. р., Смарг., Брасл., Астр., Лід., Слон. (СПЗБ, ДСБ, Мат. Гом., НС, ЛП, Цыхун), *канта́р* м. — пал. р. (СПЗБ, ЛП), *ганта́р* (*тонта́рь*) м. — пал. р. (ЛП), *намо́рдач* м. — Малар. (Н. сл.-сць), *навадо́к* м. — Смален. р. (Дабравольскі), *цугля́нка* ж. — Бял., Кругл. (Мат. Маг., Мат. дыял. сл.);

аброць без повада: *во́галаў* м., *во́галава* н. — усх.-маг. р. (Бялькевіч, Юрчанка), *недаву́здак* м., *недаву́здачак* м. — памянш. — Мсцісл. (Юрчанка).

Часткі аброці:

нахрапнік ‘папярэчка ў аброці, што накладаецца на храпу каню’: *намы́снік* м., *наму́снік* м. – пал. р. (ЛП, ТС), *намы́знік* (*намі́знік*) м. – пал. р., Маст. (ЛП, Шаталава), *намы́рзнік* м. – Шчуч. (СПЗБ), *пераму́снік* м., *напры́шнік* (*напрі́шнік*) м. – пал. р. (ЛП), *намóрднік* м., *намóрднікі* мн. – пал. р., усх.-маг. р., Гарад. (ТС, ЛП, Каспяровіч), *намóрдавіч* м. – Лаг. (Варлыга), *нахра́пнік* м. – пал. р., усх.-маг. р. (ЛП, Бялькевіч, Станкевіч);

налобнік ‘частка аброці, якая праходзіць каля вушэй на ілбе каня’: *нало́бнік* м. – пал. р. (ТС, ЛП), *нало́бавіч* м. – Лаг. (Варлыга), *падло́бнік* м. – пал. р., Гарад. (ЛП, Каспяровіч), *нагалóўнік* м. – пал. р., Барыс. (ЛП, Шаталава), *нагалóвіч* м. – Лаг., Лоеў. (Варлыга, Янкова), *нагло́вень* м. – Браг. (Шаталава), *на́галавень* м. – пал. р. (ЛП);

падшы́йнік ‘частка аброці, якая праходзіць у каня пад шыяй’: *падшы́йнік* м., *падга́рле* (*пудга́рле*) н., *падга́рлё* (*пудга́рлё*) н., *пага́рлё* (*пуга́рлё*) н., *падго́рнік* м., *падвя́зка* (*подв’язка*, *под’язка*) ж., *падбаро́днік* м., *падбару́днік* (*пудбору́днік*) м. – пал. р. (ЛП), *падбаро́давіч* м. – усх.-маг. р., Лаг., Круп., Браг. (НС, Бялькевіч, Варлыга, Шаталава), *падбаро́давіш* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *бару́днік* м. – пал. р. (ЛП);

бакавы рэмень у аброці: *бакаві́ца* ж., *бакаві́цы* мн., *бакаві́на* ж. – пал. р. (ЛП);

повад пры аброці: *по́вад* м., *навадо́к* м. памянш. – пал. р., Чэрв. р., Астр., Беш., (Мат. Гродз., ЛП, ЖС, Каспяровіч, Шатэрнік, Станкевіч), *навадзэ́ц* м., *навады́* (*повода́*) мн., *по́вады* мн., *навадцы́* мн., *навадкі́* мн. – пал. р. (ЛП), *абрытні́к* м. – Гл. (Янкоўскі, Станкевіч), *прыбро́чнік* м., *прыле́йчык* м., *прыле́йшнік* м., *прыле́йцы* мн., *прыле́йчыкі* (*пріле́йчыкы*) мн., *лейча́кі* мн. – пал. р. (ЛП), *ка́нтар* м. – Лаг., Уздз. (СЦБ, Варлыга), *налы́гач* м. – Нараўл. (Мат. Гом.); *узды́яні́ца* ж. ‘спецыяльная аброць, за якую навязвалі каня’ – Мёр. (ЖНС);

цуглі ‘два металічныя звяны, якія прымацоўваюцца да рамянёў вуздэчкі і выкарыстоўваюцца для закілзвання каня’: *цуглі́* мн. – усх. з. (заходняя частка), гродз.-бар. г. (спа-

радычна), пал. р., Чэрв. р., Лаг. (ЛАБНГ, ТС, ЛП, Мат. Гродз., Каспяровіч, Варлыга, Шатэрнік), *цў́лі* мн., *цў́лы* (*цў́лы*) мн. – паўн.-зах. з., пал. р., Лях., Чэрв., Барыс., Старадарож., Вілен. р., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. дыял. сл., ЛП), *цў́гелькі* мн. памянш. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *цў́нлі* мн. – Зэльв. (Сцяцко), *цў́блі* мн. – пал. р. (ТС, ЛП), *цў́влі* мн. – Лельч., Нараўл. (ЛАБНГ), *дзў́лі* мн. – Зэльв., Петр., Маз. (ЛАБНГ, Шаталава), *сў́блі* мн. – пал. р. (ЛП), *цугл́ей* м. – Гродз. р. (Цыхун), *цугу́ндар* м. – Гродз. р. (Цыхун), *кэлзы* (*кэ́льзы*) мн. – Слон., Лях., Ивац., Малар., Кобр. (ЛАБНГ, Н. сл-сць), *ка́лзы* мн. – Ганц. (ЛАБНГ), *кэ́нзы* (*кэ́нзле*, *кэ́нзло*) мн. – Кам., Малар., Кобр., Драг. (ЛАБНГ, Н. сл-сць), *за́келзы* мн. – Пух., Лун., Пін. (ЛАБНГ, СЦБ, Станкевіч), *за́кензы* мн. – Малар. (Н. сл-сць), *за́кэлзкі* мн. – Лун. (Шаталава), *кэлза́нне* н. – Гл. (ЛАБНГ), *гэлза́нка* ж. – Гродз. р. (Цыхун), *вандзі́дла* н., *вандзі́длы* мн. – гродз.-бар. г., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, НС, Цыхун), *вяндзі́дла* н. – Слон. (ЛАБНГ, СПЗБ), *вянці́дла* н., мн. – зах.-пал. г. (ЛАБНГ, ЛП, Н. сл-сць, ЖС, Шаталава), *вянсі́дла* (*вэ́нсі́дла*) н., мн. – Кам., Бяроз. (ЛАБНГ), *і́нці́дла* мн. – Малар. (Н. сл-сць), (*в*)у́дзі́ла н., мн. – Бяроз., Пін., Малар., Стол. (ЛАБНГ, ЛП), *ву́нджэла* н. – Ивац. (ЛАБНГ), *вудзі́льна* мн., *вудзельна* мн. – Пін. (ЛАБНГ, НЛ), *вудлы* мн. – Стол. (ТС), мн., *удзі́ла* н. – Малар. (СПЗБ, ЛП, Н. сл-сць), *удзі́длы* мн. – Вілен. р., Латгал. р. (СПЗБ), *гру́здзі́ла* (*гру́здзела*) н. – віц.-маг. г. (ЛАБНГ, Бялькевіч, Юрчанка), *гру́здзі́льца* н. памянш. – Мсцісл. (Юрчанка), *гру́здзі́ла* (*гру́здзэ́ла*) н. – Сен., Мсцісл., Хоц., Чач., Гом., Рэч. (ЛАБНГ), *гру́здзі́лы* мн. – Гарад., Слаўг., Добр., Лоеў. (ЛАБНГ, Янкова), *гру́здзі́дла* н. – Беш. (ЛАБНГ), *гру́здзі́льна* н. – Ветк. (ЛАБНГ), *гру́здзі́ла* н. – Верхнядзв., Паст., Сен. (ЛАБНГ), *гру́здзель* м. – Шум. (ЛАБНГ), *гудзі́ла* н. – Гродз. р., Краснап. (ЛАБНГ, НС, Цыхун), *гудзі́ла* мн. – пал. р. (ЛП), *гну́здзі́ла* н. – Добр. (ЛАБНГ), *гму́зды* мн. – Бял. (Яўсееў), *за́гну́здкі* мн. – Лельч. (ЛАБНГ), *за́му́здка* ж., *заму́здка* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *зубі́ла* н. – Малар. (Н. сл-сць), *лы́нці́дра* мн. – Малар. (Н. сл-сць);

цуглі ў выглядзе суцэльнай выгнутай жалезнай пласціны: *муштук* м., *муштукі* мн. — Лід., Кам., Слон., Брэсц., Кобр., Чэрык. (ЛАБНГ, СПЗБ), *муштык* м. — Карэл. (ЖС), *муштрукі* мн. — Беластоц. р. (СПЗБ); *гэрбік* м. ‘цуглі ў выглядзе суцэльнай выгнутай жалезнай пласцінкі з рабрыстай паверхняй’ — Дзятл. (СРЛГ);

шоры ‘скураныя нашыўкі на аброці, якія не даюць магчымасці каню глядзець убок’: *набчнікі* мн. — Жытк. (ТС), *нагочнікі* мн. — Малар. (Н. сл.-сць), *навучнік* м. — Шкл. (Мат. Маг.), *акуляры* мн. — Гродз. р., Навагр., Малар. (Мат. Гродз., Н. сл.-сць, Цыхун), *вуха* н., *вўшы* мн. — Круп., Добр. (СЦБ, Мат. Гом.), *заслонкі* мн. — Малар. (Н. сл.-сць), *кало́дкі* мн., *каладкі* (колыткы, колодокэ) мн. — Малар. (Н. сл.-сць).

Дуга

Частка конскай збруі з сагнутага тонкага ствала дрэва, якая служыць для прымацавання аглабель да хамута.

дуга ж. — агульн. (ЛП, Шатэрнік, Варлыга, Мат. апыт.); *кальцо* н. ‘кальцо ў дузе’ — Драг. (ЖС).

Лейцы

Вяроўкі, рамяні для кіравання коньмі ў запряжцы.

лейцы мн. — зах. з. (разам з усходняй перыферыйнай часткай), спарадычна віц.-маг. г., пал. р., Акц. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, Мат. Гродз., ДСБ, Янкоўскі, Каспяровіч, Варлыга, Шатэрнік, ЛП, Станкевіч), *ліцы* мн. — Драг. (ДСБ), *ілицы* мн. — мясц. (Станкевіч), *лейчына* ж. — пал. р., Астр., Мёр. (Мат. Гродз., Н. сл.-сць, ЛП), *лейчына* ж., *лейчана* ж. — Чэрв. р., Мёр. (Н. сл.-сць, Шатэрнік), *лейчыкі* мн. памянш. — Віл. (СПЗБ), *вожкі* мн. — усх. з., пал. р., Капыл., Смален. р., зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СЦБ, ДСБ, ЛП, Мат. Гом., Мат. мін.-мал., 3 нар. сл., Янкоўскі, Дабравольскі, Растаргуеў), *важкі* мн., *важкі* мн., *важкэ* мн. — Чэрв. (СЦБ, Мат. мін.-мал.,

Шатэрнік), *вóжка* ж. — Віц. р., Іўеў., Барыс., Гл., Мсцісл., зах.-бран. р. (Сл. Гродз., СЦБ, Каспяровіч, Растаргуеў, Юрчанка, Янкоўскі), *важэчкі* мн. памянш. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *вóжжы* мн. — Віц. р., усх.-маг. р., Барыс., Раг., Гом., Калінк., Рэч. (ЛАБНГ, Бялькевіч), *вóжджы* мн. — Брасл., Пол., Шум., Слон. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *навады* мн. — Ашм. (Сл. Гродз.), *нары́тнікі* мн. — Добр. (ЛАБНГ), *памача́* ж. — Смален. р. (Дабравольскі), *жэ́ль* ж. — Барыс. (СЦБ), *зато́кі* мн. — Бела-стоц. р. (СПЗБ); *лейча́кі* мн., *прыле́йцы* мн., *прыле́йчык* м., *прылейчыкі* мн., *прыле́йшнік* м., *крыжóвыя ле́йцы* ‘вожкі ў параконнай запражцы’ — пал. р. (ЛП).

Набедрыкі

Раменная або вяровачная частка вупражы, якая наклад-ваецца на тулава каню.

набе́дрыкі мн., *набэ́дрыкі* мн. — гродз.-бар. г., пал. р., усх.-маг. р., Валож., Гл., Беластоц. р., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, ДСБ, Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., Мат. Гом., ЛП, Бялькевіч, Янкоўскі), *набе́дрык* м., *напéтрыкі* мн. — пал. р. (ЛП), *наба́дрыкі* — Смарг. (СПЗБ), *намэ́дрыкі* мн., *наме́дрыкі* мн., *намэ́трыкі* мн. — Гродз. р., Ваўк., Зэльв., Стаўб., Навагр. (ЛАБНГ, ЖС, Сцяцко, Цыхун), *намэ́ндрыкі* мн., *наме́ндрыкі* мн. — пал. р., Шчуч., Люб. (ЛАБНГ, ЛП), *нама́ндрыкі* мн. — Навагр. (ЛАБНГ), *на́бадры* мн., *на́бедры* мн. — Пух., Слуцк., Старадарож., Саліг. (ЛАБНГ, СПЗБ), *на́бедрыкі* мн., *на́бадрыкі* мн. — Уздз., Стаўб. (ЛАБНГ, НС), *на́бердкі* мн. — Чэрв. р., Лаг. (ЛАБНГ, Варлыга, Шатэрнік), *на́берадкі* мн. — мін.-мал. г. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шаталава), *набе́рнікі* мн. — Іўеў. (ЛАБНГ), *нары́тнікі* мн., *нарэ́тнікі* мн. — паўдн.-усх. з., пал. р., Чэрв. р., Пух. (ЛАБНГ, ТС, ЛП, Мат. Гом., НС, ЖС, Шатэрнік), *нары́ткі* мн. — Жытк. (ТС), *нары́шнікі* мн. — Гродз., Пух., Чэрв. (СРЛГ, Шатэрнік), *нарэ́пнікі* мн. — Бабр. (ЛАБНГ), *паўшо́ры* мн. — Чэрв. р., Гродз., Смарг., Дзярж., Пух. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., НС, Шатэрнік, Станкевіч), *паўшо́ркі* мн., *паўшарке́* мн. — Гродз., Маст., Навагр., Вілен. р.

(ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз.), *шóркi* мн. – Астр. (Сл. Гродз.), *падúза* ж., *падúзы* мн. – Віц.-маг. г. (ЛАБНГ, Мат. дыял. сл., НС, Бялькевіч, Каспяровіч, Станкевіч, Шаталава), *падвúзы* мн. – Бял. (ЛАБНГ), *падгúза* ж., *падгúзы* мн. – Чэрв., Бярэз. (ЛАБНГ, СПЗБ, Станкевіч, Шатэрнік), *падгúзак* м. – Ветк. (Мат. Гом.), *падру́за* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *шляя́* ж., *шлéi* мн. – паўн.-усх. д., Гродз. р., Ваўк., Стаўб., Старадарож., Бял., Добр. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., Цыхун), *бакаві́ца* ж., *бакаві́цы* мн., *бакаві́на* ж., *пóбацень* м., *пóбацні* мн., *пóбатні* мн., *крыжаўні́ца* ж., *на́скі крыжоўныя* – пал. р. (ЛП), *падагóнь* н. – Ваўк., Маст. (Сл. Гродз., Шаталава), *сарóчка* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *набру́чнік* м. – Бял. (ЛАБНГ), *падбру́шнік* м. – Гарад. (ЛАБНГ), *падні́нак* м. – Мін. (ЛАБНГ); *шляя́* ж., *шлéя* ж., *шлéi* мн. ‘шляя ў параконнай запрэжцы’ – пал. р. (ЛП).

Папруга

Частка збруі для ўмацавання сядла, падсядзёлка на спіне каня (праходзіць пад жыватам).

папруга ж. – Чэрв. р., пал. р., Лаг., Вілен. р., зах.-бран. р. (СПЗБ, ДСБ, ЛП, Варлыга, Шатэрнік, Станкевіч, Растаргуеў), *падпруга* ж. – Гродз. р., усх.-маг. р., Іўеў., Маладз., Жытк., Смален. р. (СПЗБ, ТС, СЦБ, Цыхун, Бялькевіч, Дабравольскі), *церассядзельнік* м. – Чэрв. р., Лаг., Петр. (Варлыга, Шаталава, Шатэрнік), *чэрассядзельнік* м. – Віц. р., Гродз. р., усх.-маг. р., пал. р. (ЛП, Каспяровіч, Бялькевіч, Цыхун), *церассядзёлка* ж. – Кір. (Мат. Маг.), *перасядзельнік* м., *прасядзельнік* м., *падсядзёлак* м., *падсядзельнік* м. – пал. р. (ТС, ЛП, Шаталава), *падпі́нак* м. – Чэрв. р., Верхнядзв., Лаг., Воран., Віл., Мядз., Лід., Карэл., Стаўб., Вілен. р. (СПЗБ, Сл. Гродз., СЦБ, Шаталава, Варлыга, Шатэрнік, Станкевіч), *падпі́нка* ж. – Астр., Воран., Сморг., Навагр., Вілен. р. (СПЗБ, Сл. Гродз., Шаталава, Станкевіч), *падбру́шнік* м. – пал. р., усх.-маг. р., Чэрв. р., Астр., Пух., (СПЗБ, СЦБ, ЛП, Н. сл.-сць, Шатэрнік,

Бялькевіч), *падпўзіч* м. — Лоеў, Браг. (Янкова, Мат. Гом.), *падпўзнік* м. — Ветк. (Мат. Гом.), *падчарэўнік* м., *падчароўнік* м. — пал. р. (ЛП), *падтрыбушнік* м. — Свісл. (Шаталава), *пас* м. — пал. р. (ЛП), *пасак* м. — пал. р., Чэрв. р. (ЛП, Шатэрнік), *пасы* мн., *пас падчароўны*, *пояс* м., *падв'язка (пад'язка)* ж. — пал. р. (ЛП), *крайка* ж. — пал. р. (ЛП, Н. сл.-сць), *падлётка* ж. — Ваўк. (СПЗБ), *паднём* м. — мясц. (Станкевіч), *падкульбачнік* м. — пал. р. (ЛП), *перамётнік* м. — Малар. (Н. сл.-сць), *падцяжка* ж. — Жытк. (Мат. Гом.), *сядзёлка* ж. — Віц. р. (Каспяровіч), *сядзельнік* м. — Круп. (НС), *шытак* м. — Драг. (Нар. скарбы).

Пастронкі

Рамяні або вяроўкі, якімі прымацоўваецца да хамута плуг, барана (а таксама рамяні, вяроўкі, якімі замацоўваюцца хамут, дуга і аглоблі).

пастронкі мн. — агульн., акрамя Слуцк. р. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., ЛП), *пастро́нак* м. — пал. р. (ЛП), *пастро́мкі* мн. — Пол., Уздз., Чэрык. (ЛАБНГ), *пастро́мка* ж. — Смален. р. (Дабравольскі), *пастаро́нкі* мн. — пал. р., Ветк., Добр. (ЛАБНГ, ДСБ, Мат. Гом., ЛП), *пастаро́нак* м. — пал. р. (ЛП), *падстро́мкі* мн. — усх.-маг. р. (Бялькевіч), *падстро́нкі* мн. — Леп. (ЛАБНГ), *падсро́нак* м. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *пайстро́нкі* мн., *пастро́нкі* мн. — пал. р. (ЛП), *пастро́нак* м. — Маг. (ЛАБНГ), *стро́мкі* мн. — Чэрык. (ЛАБНГ), *гу́жы* мн., *гу́ж* м. — паўн.-усх. д., сярэд.-бел. г. і памежныя з імі гаворкі паўдн.-зах. д. (спарадычна, пераважна на паўднёвым усходзе), пал. р., Смален. р. (ЛАБНГ, ЛП, Бялькевіч, Варлыга, Дабравольскі, Каспяровіч, Шатэрнік), *гу́жкі* мн. — пал. р., Арш., Смален. р. (ЛАБНГ, ЛП, Дабравольскі), *гу́жык* м., *гу́жычак* м. памянш. — Мсцісл. (Юрчанка), *гу́жыкі* мн. памянш. — пал. р. (ЛП), *ву́ж* м. — Шчуч., Зэльв., Стол., Вілен. р. (СПЗБ, НЛ, Нар. скарбы, Сцяцко), *(в)у́жы* мн. — пал. р., Ашм., Ваўк., Бераст. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., ЛП), *у́жва* ж. — Іўеў., Воран. (ЛАБНГ), *паба́к* м. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *шлѐі*

раме́нныя із вярóвак – Паст. (ЛАБНГ), *цягі́* мн. – паўдн.-усх. з. (паўн. частка), Круп. (ЛАБНГ), *цягі́* мн. – Барыс., Круп., Раг., Ветк. (ЛАБНГ, СПЗБ), *ця́жкі* мн. – Чэрык., Касц., Краснап. (ЛАБНГ), *ця́жо́к* м. – Бял. (Мат. дыял. сл.), *на́дчанкі* мн. – Докш. (ЛАБНГ); *абля́дры* мн. ‘частка конскай вупражы – драўляныя накладкі на пастронках, каб не націралі бакі каню’ – Гродз. р. (НС, Цыхун), *ця́гма* н. ‘дэталі у ярме’ – Маз. (З нар. сл.), *но́цяг* м. ‘невялікая планка ці вяроўка, якая злучае сярэдзіну ярма з аглоблямі’ – Малар. (Нар. сл.-сць), *прызьмо́* н. ‘рамяні, якімі ярмо замацоўваецца да аглабеля або сахі’ – Лаг. (Варлыга).

Сядзёлка, падсядзёлак

Частка конскай вупражы: пакрытая скурай падушка, якая падкладваецца пад пасак.

падсядзёлак м. – паўн.-зах. з., Віц. р., пал. р., Бярэз., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., ЛП, Каспяровіч, Варлыга), *падсядзёлак* м. – Пін., Лельч. (ЛАБНГ), *падсядзёлка* ж. – Ваўк., Чэрв., Пруж., Стол. (ЛАБНГ), *падсядзельнік* м. – пал. р., Гродз., Маладз. (ЛАБНГ, ТС, СЦБ, ЛП), *перасядзельнік* м. – пал. р. (ЛАБНГ, ЛП), *прасядзельнік* м., *чэрассядзельнік* м. – пал. р. (ЛП), *сядзёлка* ж. – усх. зона, гродз.-бар. г. (спарадычна), Мін. р., пал. р., Верхнядзв., Старадарож., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., ЛП, Цыхун, Шатэрнік, Янкоўскі), *сядзёлка* н., *сядзёлка* н., *сядёлка* н. – Гродз. р., пал. р., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Цыхун), *сядзёлак* м. – пал. р., Глыб., Астр. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП), *кульбачка* ж. – гродз.-бар. г., пал. р., Мін. р., Чэрв. р., Слуцк. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, Мат. Гродз., ЛП, Н. сл.-сць, Шаталава, ЖС), *кульбачка* ж. – Карэл., Круп., Лельч. (ЛАБНГ, СЦБ), *кульбачкі* мн. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *кульба́ка* ж. – Бераст., Валож., Лун. (ЛАБНГ, Шаталава), *пучо́к* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *пучкі́* мн. – пал. р., Гл. (ЛАБНГ, ДСБ, ЛП, Янкоўскі), *каза́* ж. – Сморг., Шарк. (ЛАБНГ, Шаталава),

кулікі́ мн. — Стол. (ЛАБНГ), кúлька ж. — Драг. (НЛ), падлѣх-ка ж. — Глыб., Лун. (ЛАБНГ), ры́гант м. — пал. р. (ЛП);

вушка ў сядзёлцы, праз якое праходзіць перасядзёлак: бары́льца н., бары́льцы мн. — пал. р. (ЛП), бары́лка ж. — Лаг. (Варлыга), кáпкі мн. — пал. р. (ЛП), ба́нька ж. — Буда-Каш. (Мат. Гом., Насовіч), гáлка ж. — Чэрв. (СЦБ); ко́нік м. ‘адно з двух прыстасаванняў на версе падсядзёлка для фіксацыі паска’ — Дзятл. (СРЛГ), кры́лле н. зб., кры́лли мн. ‘бакавыя часткі падсядзёлка’ — Светлагор., Браг., Буда-Каш. (Мат. Гом.), ба́бка ж. ‘калодачка на падсядзёлку’ — Пін. (Шаталава), воўк м. ‘жалезная накладка на падсядзёлак’ — Воран. (Мат. Гродз.), кало́дачка ж. ‘прыстасаванне на самаробным падсядзёлку, якое ўтрымлівае пасаг і службыць для раўнамернага размеркавання цяжару’ — Мсцісл. (Юрчанка), ля́мец м. ‘падкладка пад крылы падсядзёлка’ — Чэрв. (СЦБ).

Сядло

Сядзенне для конніка, якое мацуецца на спіне каня.

сядло́ н. — агульн. (Мат. Гродз., Шатэрнік, Мат. апыт.), кúльба ж. — мясц. (Станкевіч).

Хамут

Частка вупражы ў выглядзе драўлянага каркаса (клешчаў), абкладзенага з унутранага боку мяккім лямцам (хамуцінай), якая надзяваецца каню на шыю.

хаму́т м. — пал. р., Віц. р., усх.-маг. р., Гродз., Ашм., Глыб., Мядз., Астр., Воран., Ваўк., Чэрв., Лаг., Рэч., Вілен. р., Смален. р. (СПЗБ, ТС, ЛП, Мат. Гом., ЖНшС, Каспяровіч, Бялькевіч, Варлыга, Дабравольскі, Станкевіч), хамуты́ мн. — пал. р. (ЛП), хóмут м. — Жытк. (ТС), хамуце́начак м. — мясц. (Станкевіч); ля́мец м. ‘від хамута’ — Лёзн. (Каспяровіч), гало́ўка ж. ‘хамут без гужоў’ — Мсцісл. (Юрчанка), нашый-нік м. ‘хамуцік разам з прымацаванымі да яго бразготкамі, які надзяваецца на шыю каня’ — Бял. (Мат. дыял. сл.);

хамут для запрагання каня ў плуг, барану: *ралейны хамут* – Віц.-маг. г., Рэч., Гродз. (ЛАБНГ, Юрчанка), *ралёмы хамут* – Гарад., Круп. (ЛАБНГ), *аромы хамут* – Пол., Мёр., Рас., Леп., Мядз. (НЛ, ЖНС, Н. сл.-сць, Шаталава), *гаромы хамут* – Воран. (Мат. Гродз.), *аралейны хамут* – Гарад., Арш., Чашн., Тал., Гор., Бабр. (ЛАБНГ), *аролімы хамут* – Арш. (ЛАБНГ), *араты хамут* – Валожд. (ЛАБНГ), *гужовы хамут* – Мсцісл. (Юрчанка, Станкевіч);

хамут для запрагання каня ў воз: *вазавы хамут* – Пол., Воран., Мсцісл. (НЛ, Мат. Гродз., Юрчанка), *важомы хамут* – Мёр. (ЖНС), *важджовы хамут* – Лід. (Мат. Гродз.).

Часткі хамута:

клешчы ‘драўляная аснова хамута’: *клешчы* мн. – Чэрв. р., пал. р., Сен., Лаг. (ДСБ, ЛП, Варлыга, Каспяровіч, Шатэрнік), *клешшы* мн., *клешча* ж. – пал. р. (ЛП), *клешч* м. – Зэльв. (Сцяцко), *кляшчыны* мн. – пал. р. (ЛП); *галёўкі* мн. ‘месца, дзе звязаны клешчы хамута разам’ – Дзятл., Смал. (Мат. Гродз., СЦБ), *душá* ж. ‘палачка зверху ў хамуце між клешчаў, каб хамут быў пэўнай шырыні’ – Лаг. (Варлыга);

лямец (хамуціна) ‘дэталі у хамуце, зробленыя з саломы, лямцу і абцягнутая скурай, каб конь не націраў шыі’: *лямец* м. – агульн., акрамя паўн. р. (ЛАБНГ, Мат. Гом., ЛП, Станкевіч), *лямаць* м. – Чэрв., Кам. (ЛАБНГ), *лемец (лёмэць, лёмыць)* м. – Брэсц., Драг., Кобр., Малар. (ЛАБНГ), *лямчык* м. – пал. р. (ЛП), *лянец* м. – Вілен. р. (СПЗБ), *воўлак* м. – паўн. р. (пераважна усходняя частка), Стаўб., Бярэз., Слуцк., Клецк., Ганц., Люб., Калінк., Лельч. (ЛАБНГ), *воўлак* м. – Віц. (ЛАБНГ), *волак* м. – Карэл. (ЛАБНГ), *вайлак* м. – паўн. р. (пераважна зах. частка) (ЛАБНГ), *хамуціна* ж. – пал. р., усх.-маг. р., Віц. р., Шчуч., Віл., Мядз., Лаг., Капыл., Саліг., Вілен. р., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЛП, Бялькевіч, Варлыга, Каспяровіч, Станкевіч), *кішка* ж., *кішка́* ж. – пал. р., Гродз. р., Верхнядзв., Свісл., Зэльв. (ЛП, Мат. Гродз., Сцяцко, Цыхун, Шаталава), *кічка* ж. – пал. р. (ЛП, Шаталава),

кэчка ж. — Драг. (Н. сл-сць), *падўшка* ж., *пóдушка* ж. — пал. р. (ЛП, Н. сл-сць), *патнік* м. — Слуцк. (ЛАБНГ), *пóтнік* м. — Нараўл. (ЛАБНГ), *падкля́дка* ж., *падкля́дкі* мн. — пал. р. (ЛП), *падкля́дка з вайла́ка* — Іўеў. (ЛАБНГ), *бакаві́на* ж. — Акц. (ЛАБНГ), *вымо́стка* ж. — Кобр. (Н. сл-сць);

скураны верх у хамуце; скура, якой абшыты хамут: *ка́на* ж. — пал. р., Гродз. р., Зэльв., Лаг., Чашн., Старадарож. (ЛАБНГ, ТС, Мат. Гродз., Цыхун, Варлыга, Каспяровіч, ЛП, Станкевіч), *ака́на* ж. — Малар., Кобр. (Н. сл-сць, НЛ), *хаму-то́вая ка́на* — Вілен. р. (СПЗБ), *хамуці́на* ж. — Астр., Шчуч., Бар. (СПЗБ), *кро́ўня* ж. — Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *кры́шка* ж., *абшы́ўка* ж. — пал. р. (ЛП);

супоня ‘рэмень для сцягвання клешчаў хамута’: *супо́ня* ж. — агульн. (акрамя цэнтральнай часткі паўн.-зах. зоны і паўночнай часткі паўн. рэгіёна) (ЛАБНГ, ТС, ЛП, Шатэрнік, Варлыга, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч), *супо́нь* ж. — паўн.-зах. з., віц.-маг. г. (паўночная частка ўсх.-маг. р.), Слуцк. р., пал. р. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., ЛП), *супо́нька* ж. памянш. — Чэрв. р. (Шатэрнік), *сыпо́ня* ж. — пал. р., Карэл., Слон., Слуцк., Старадарож., Светлагор., Бых. (ЛАБНГ, ЛП, НЛ), *сыпо́нь* ж. — Навагр. (ЛАБНГ), *сіпо́нька* ж. памянш. — Віц. (Каспяровіч, Станкевіч), *цыпо́нь* ж. — Верхнядзв. (ЛАБНГ), *цупо́нь* ж. — Верхнядзв., Рас., Мёр., Пол. (ЛАБНГ, Шаталава), *звя́зак* (*з’язак*, *с’язак*) м., *прывязка* — пал. р. (ЛП), *акруце́нь* м. — Астр. (Мат. Гродз.), *жылава́нне* н. — Віл. (СПЗБ), *су́рэмец* ж. — Шчуч. (ЛАБНГ), *сця́жка* ж. — Гом. (ЛАБНГ).

Ярмо

Драўляны хамут для вупражы рабочай буйной рагатай жывёлы.

ярмо́ н. — агульн. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЛП, Мат. Гродз., ЛП, Варлыга, Янкова), *яро́м* м. — пал. р. (ЛАБНГ, ТС, ЛП, Мат. Гом.), *вярмо́* н. — гродз.-бар. г. (ЛАБНГ, СЦБ, Мат. мін.-мал.), *ярэме́ц* м. — пал. р. (ЛАБНГ, ЛП, 3 нар. сл., Янкова), *ярэ́мчык* м., *яро́мчык* м. — пал. р. (ЛП, Мат. Гом.), *баўку́н*

м. — пал. р., Віл., Лаг. (ЛАБНГ, ЛП, ТС, НЛ, 3 нар. сл., Варлыга), *баўкунéц* м. — пал. р. (ЛАБНГ, ЛП, ЖНшС), *навёрні́ца* ж., *навóрни́ца* ж. *навўрни́ца* ж. — пал. р. (ЛП, ЖС, ЖНшС), *карóмыслы* (*карóміслы*, *карэ́міслы*) мн. — Верхнядзв., Брасл., Глыб. (ЛАБНГ, СПЗБ), *íга* н. — Віл., Мядз. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖС), *стальва́гі* ж. — Сморг. (СПЗБ).

Часткі ярма:

прут у ярме: *занóза* ж. — паўдн. р., гродз.-бар. г., Пух., Чэрв., Асіп., Бабр., Карм., Жлоб., Чач., Краснап., Бярэз., Кругл., Тал., Сен. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЛП), *занóзы* мн. — пал. р., Гродз. р. (ЛП, Цыхун), *занóс* м. — зах.-пал. г., Лях., Ивац., Мсцісл. (ЛАБНГ, ЛП), *заңу́з* м., *за́нуз* м. — пал. р. (ЛП), *знóза* ж. — Маст. (ЛАБНГ), *залóза* ж. — Лаг. (Варлыга), *сно́за* ж. — Леп., Капыл., Ельск. (ЛАБНГ), *сунóза* ж. — пал. р. (ЛП, 3 нар. сл.), *сунóзы* мн., *сынóзы* мн., *сынóсы* мн., *сунóзкі* мн., *су́назкі* мн., *су́нузкі* мн. — пал. р. (ЛП), *сукóза* ж. — Ельск. (ЛАБНГ), *ду́жка* ж., *ду́шка* ж. — Маладз., Стаўб., Слуцк., Барыс., Круп., Бярэз., Бых., Клім. (ЛАБНГ), *прут* м. — Ушацк., Шум., Віц., Маг., Хоц. (ЛАБНГ), *кало́к* м. — Зэльв. (ЛАБНГ), *кало́чак* м. — Ашм. (ЛАБНГ), *па́лка* ж. — Шкл., Добр. (ЛАБНГ), *спі́ца* ж. — Докш., Асіп. (ЛАБНГ), *загні́стка* ж. — Лаг. (ЛАБНГ), *за́ніскі* мн. — Валож. (ЛАБНГ), *засо́ўка* ж. — Шчуч. (ЛАБНГ), *за́савень* м. — Віл. (ЛАБНГ), *закла́дка* ж. — Арш. (ЛАБНГ), *за́гваздка* ж. — Бярэз. (ЛАБНГ), *ля́ска* ж. — Валож. (ЛАБНГ), *налыга́ч* м. — Чэрык. (ЛАБНГ), *падна́лак* м. — Бераст. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *пале́нца з булаўкаю* — Ваўк. (ЛАБНГ), *прызьмо́* н. — Бераст. (ЛАБНГ), *суну́дка* ж. — Браг. (ЛАБНГ), *шварано́к* м. — Касц. (ЛАБНГ), *шмо́рын* м. — Клім. (ЛАБНГ), *штыр* м. — Раг. (ЛАБНГ); *гéгня* ж. ‘драўляны іпень у ярме’ — Вілен. р. (СПЗБ), *кукаба́ка* ж. ‘самаробная крывуля для бычынага ярма’ — Лаг. (Варлыга), *кукаба́ка* ж., *укаба́ка* ж. ‘кульбака, кіёк у валовым ярме’ — Віл. (ЖС), *заты́лак* м., *заты́лкі* мн., *уты́лак* м., *запаты́лак* м. — пал. р. (ЛП);

верхняя гарызантальная частка ярма: *баўку́н* м., *баўкунéц* м., *ярмо́* н., *яро́м* м., *ярэ́мец* м., *яро́мчык* м., *навóрни́ца* ж., *навўрни́ца* ж. — пал. р. (ЛП);

ніжняя частка ярма: *кульба́ка* ж., *кульба́кі* мн. — Гродз. р., пал. р. (ЛП, Цыхун), *кулю́ба* ж., *калю́ба* ж., *ку́лька* ж., *кля́чка* ж. *кульба́чка* ж. памянш.— пал. р. (ЛП);

частка ярма без кульбак: *бі́ла* н., мн., *бі́ла* н., мн., *набі́лак* м., *набі́лкі* мн., *падго́рліца* ж., *падгарля́нік* м., *падга́рле* н. — пал. р. (ЛП); *паднашы́нік* м. 'частка ярма' — Жытк. (ТС);

кальцо на ярме, у якое ўстаўляецца канец дышля: *га́льва* ж., *га́льба* ж. *галёўка* ж., *галёўкі* мн., *галёвачкі* мн. памянш., *кала́ч* м., *цяж* м. і ж., *цяжа́* ж., *цяжмо́* н. — пал. р. (ЛП, Н. сл-сць).

АЛФАВІТНЫ ПАКАЗАЛЬНІК

А

- абабак 187
абабіваць 118, 134
абабіць 118
абабка 187
абабкі 187
абабрацца 338
абagnaць 106, 112
абадня 85
абaды 362
абайсці 113
абайці 107, 152
абалака 247
абалакі 247
абалако 247
абалачкі 248
абалачок 247
абало́к 247
абалонне 160
абало́чак 247
(а)ба́рак 355
абара́к 81
абара́начкі 53
абара́нка 53
абара́нкі 53
абара́нчыкі 53
(а)ба́ркі 355
абаро́г 229
абаро́леп 53
абаро́ніч 53
абаро́т 20, 24
абаро́ты 21
абаро́х 228
абарто́ўка 359
абару́х 229
аббіва́лка 84
аббіва́ць 119, 135
аббо́рыш 196
абва́днiя 85
абво́дніца 85
абво́рваць 106
абгалялё́дзіць 335
абга́ні 375
абганя́лка 50
абганя́ць 106, 112, 128, 138
абгі́ніць 326
абго́нка 50, 79
абго́рваць 106
абго́рнік 50
абго́ртаць 119
абго́ртваць 119
абграба́ць 147
абгро́бкі 175
абдзві́гацца 346
абдзві́гаць 346
абдзві́нуцца 346
абдзві́нуць 346
абдзела́ваць 107
абдзё́р 146
абдзё́ўбыш 198
абдзі́раць 146
абдзі́ркі 143, 146

абдзю́жыць 333
абдзяра́ць 128
абдожджыць 333
абдума́ць 324
абедзье 126
абервава́ць 168
аберва́ць 168
аберві́ца 359
аберні́цы 360
аберта́я 101
абжа́цца 131
абжо́ра 265
абжыгну́ць 324
абжы́нкі 132
абіва́лка 84, 98
абіва́ць 118, 125, 134, 135
абіго́ўваць 135
аб'і́нець 326
аб'і́ньваць 326
абіра́ць 146
абі́ўка 137
абі́ч 98
абічо́ўка 98
абічы́шча 101
абічэ́йка 98
абкало́т 143
абкало́чваць 135
абкапа́нічыць 118
абкасі́ць 152
абклада́ць 346
абкладны́ 300
абкладнэ́й 300
абко́пваць 119
абко́пкі 131
абко́с 150
абко́сак 62, 150
абкра́піць 116
абку́чваць 106
аблагава́ць 16
аблажкі́ 379
аблажны́ 300
аблажнэ́й 300
аблажня́к 257

аблажы́ць 346
абла́к 247
аблака́ 247
аблакі́ 247
аблачко́ 247
аблачо́к 247
аблачы́на 248
аблачы́нка 248
аблачы́нкі 248
абле́гчы 346
аблі́ва 252, 257
абліва́га 252
абліва́ка 241, 252, 257
абліва́х 252
абліва́ха 252, 257, 290
абліве́нь 252, 257
аблі́ў 252
аблог 14, 42, 48
аблога́ 14, 48, 160
абло́жа 14
абло́жжа 162
абло́жная зямля́ 15
абло́жнік 257
абло́жны 300
абло́жны дождж (дошч) 257
абло́жныя хмары́ 250
абло́жныны 378
абло́й 252, 265
абло́к 247
абло́ка 247, 250
абло́кі 247
абло́чак 247
абло́чка 247
аблу́к 53, 382
аблу́ка 53
абля́дзень 252
абля́дры 390
абмало́т 137
абмало́ткі 139
абманта́чыць 152
абме́жак 19, 26
абме́сці 128
абме́ці 136, 169

абме́шваць 109, 120, 123
абме́ткі 139
абме́нак 150
абме́нак 16, 18
абмы́л 16
абмя́ліны 139
абмя́лкі 139
абмята́ць 138
абмяша́ць 120
абод 362
абоддзе 362
абоды 362
абоец 64
або́жня 228
або́зня 223, 349
абойкі 49
або́ра 212, 215, 223, 226, 228, 232,
234, 236, 237
або́раваць 110
або́раг 229
або́рак 18, 19, 40
або́рва 166
або́рка 100
або́рнік 50
або́рываць 106
або́рыш 196
абпа́хваць 107
абпі́цца 147
абплю́хаць 333
абрабі́ць 107
абрабля́ць 107
абра́ця 383
абро́біць 107
абро́к 172
абро́сця 383
абро́тка 383
абро́тычка 383
абро́цічка 383
абро́цце 383
абро́ць 383
абро́цька 383
абру́б 185, 230
абру́бак 186

абру́с 69
абру́ч 67, 364
абручы́ 364
абручы́к 64, 364
абручы́кі 364
абры́к 172
абры́тнік 384
абры́ця 383
абрэ́з 300
абрэ́х 18
абсе́вак 16, 19
абсе́ў 16
абску́баць 147
абснíгаваць 334
абсу́нувацца 346
абсу́нуваць 346
абсу́нуцца 346
абсу́нуць 346
абсцё́бваць 135
абсы́пальнік 50
абсы́паць 119
абсы́пнік 50
абто́скваць 107
абуго́ны 21
абуго́ня 185
абуддзе 362
абу́рак 40
абу́раны 175
абу́рыны 136, 169
абушо́к 70
абці́хаць 343
абці́хнуць 343
абця́гваць 147
абця́гнуцца 345
абця́гнуць 345
абця́гывацца 345
абця́гываць 345
абця́жкі 143
абця́раць 128
абча́рсцець 147
абча́хнуць 147
абчо́скі 146
абша́р 210

абшарапоруць 333
абшпарыць 333
абшулак 89
абшыванка 350
абшыўка 393
абэ́рва 85, 86
аб'яддзе́ 156
абярэмак 190, 198
абячэйка 98
авеча́рня 232
авечні́к 232
авешні́к 232
аве́янка 54
авёса́вішча 29
аві́н 213
авя́рнік 232
авячні́к 232
ага́лёдзіца 252
ага́паць 118
ага́род 17
(а)га́род 45
ага́родзік 17
ага́родзіна 17
ага́родчык 17
аглабе́лле 354
аглабе́ц 358, 359
агла́біна 354, 358, 359
агла́бінка 358, 359
агла́біно́ 359
агла́біны 359
агла́бішча 354
агла́блі 354
агла́бліна 354
агла́бліна 354
агла́блі́нка 354
агла́бля́ 354
агла́бня́ 354
агло́блі 354
агло́бліна 354
агло́блі́нка 354
агло́бля 354
агло́бня 354
агла́да́цца 341

агні́ва 69
аграбе́льна 58
аграбі́ліна 59
аграбі́льна 58
аграбі́ць 147
агра́блі 58
аграсава́ць 118
агрэ́баць 119
агрэ́бваць 119
агрэ́х 16, 18
агрэ́хі 150
агу́зак 199
агу́ро́чнік 35
агу́ро́чнішча 35
агу́рча́нішча 35
агу́рчы́ска 36
агу́рэ́чнік 35
агу́рэ́чышча 35
агу́сак 199
ада́драць 331
ада́раць 113, 120
адбі́ваць 71, 134, 135
адбі́ра́начка 196
адбі́ра́нка 196
адбі́раць 156
адбі́ць 71, 118
адбо́і 381
адбо́й 15, 381
адбо́рнік 196
адбо́рыш 196
адбы́ваць 343
адбы́тачныя (адбы́тныя) дні 278
адбы́ць 343
адва́л 82
адва́ліва́цца 347
адва́лі́цца 347
адва́лі́ць 347
адва́льва́цца 347
адва́льва́ць 347
адва́льні́ца 82
адва́льчы́к 370
адве́йкі 126
адві́льжэ́ць 147, 347

адг'орак 22
адгорваць 108
адгрымець 323
адгускі 199
адгу'стак 199
аддз'ержацца 340
аддзержаць 340
аддзяляць 139
аддзяржацца 340
аддзяржаць 340
аджа'рыць 324
аджынаць 131
адзе'нне 165
адзе'нак 165, 193, 229
адзе'р 368
адзі'мак 273
адзяб'ліць 116
адкасіць 152
адкладна 82
адкладнеца 82
адкладніца 82
адкладня 82, 89
адко'с 381
адко'сак 224
адко'сіна 381
адко'сы 381
адкру'жваць 115
адкрываць 112
адкрыць 112
адлагон 14
адле'га 240
адле'жка 240
адле'жыцца 140
адле'га 240
адлі'га 240
адлі'гаць 341
адлі'гва 240
адлі'гліва 301
адлі'глівы 301
адлі'гнуць 347
адлі'гці 347
адлі'жна 301
адлі'жны 301

адло'г 14, 42, 241
адло'га 14, 240
адлоглы 301
адлупіць 331
адлы'га 240
адлягаць 341
адляж 241
адмя'ча 241
аднаво'р 44, 108, 123
аднаворка 44
аднаво'р'ю 108
аднараль 44
аднару'чка 206
аднаскібо'вец 81
адо'нак 165
адо'нішча 165
адо'нкі 198
адо'нне 165
адо'ння 156
адо'р 24
адора 44
адо'рак 20, 22, 24
адо'рваць 120
адпаласкаць 333
адпа'роць 331
адпасць 347
адпахваць 107
адпусціцца 147
адпусціць 347
адры'на 211, 223, 233, 236, 237
адры'наўка 211
адры'нец 211, 234
адры'нка 211, 228, 236, 239
адры'нька 211
адры'ня 211
адсеў 122
адскокі 137
адтайка 241
адтапіць 333, 339
адту'ха 241
адузак 199
адхадзіць 118, 343, 347
адхаладзець 344

адхлан 297
адхлань 297
адходы 127, 137, 169
адцягваць 71
адцягнуць канец 91
адцяжкі 139
адшарапoryць 333
адшпарыць 331
адысці 118, 343
адыходзіць 343
адыходы 171
ажавінне 171
ажамёр'е 171
ажамерыны 171
ажыгаць 337
ажымкі 171
ажэвіны 171
ажэмкі 171
азадak 368, 369
азадзе 136, 173
азадзі 126
азадкі 136
азадлівае зерня 137
азадлівае зярня 173
азадок 136
азаловак 356
азёмак 181
азімак 25, 29, 259
азмежак 21
азрэбліваць 146
азыза 319
азызы 319
азыра 284, 319
азыравата 302
азыравата 320
азыраваты 302
азыраваты 320
азырлівы 319
азырна 307, 319
азырны 307, 319
азырыста 319
азырысты 319
азярняць 122

азярод 51, 245
азярода 51
азяродзіць 127
азярцо 27
азярэда 51
азярэц 51
акалок 65
акалот 137, 169, 175
акалоткі 138
акалоціна 137
акалочваць 134
акапа 393
акапаваць 119
акапанічваць 118
акарпешваць 107
акарэнак 199
акасіцца 152
акіданкі 22
акіданцы 22
акладзіна 359, 381
акладзіны 359, 381
акладна 82
акладніца 359, 360
акладніцы 360
акладны 300
акладня 82
акно 230
акованыя сані 370
акольнік 233
акон 194
аконпак 148, 164
аконпаць 119
аконпец 133
аконіны 131
акосіч 63
акоссе 63
акот 136
акотце 136
акропны 310
акружаць 115
акрутні 376
акрутня 376
акруцень 355, 376, 393

акуляры 386
акучце 49
акучваць 106, 119
акучнік 50
алашчок 253
алейня 222
(а)лёнак 367
алёс 40, 160
Аліяшова Паво́зачка 294
аллянішча 27
алюблі 354
альлянішча 31
альса 160
алялёд 251
амбар 218, 219
амеліны 137
амётнік 217
амецеўка 156
амеце 136
амеці 136, 169
амеціны 136
амецья 136
амуні́чнік 223
амшанік 210, 215
амшарка 233
амшэннік 237
амшэнь 211, 224, 230
амычы 144
амялле 139, 144, 175
анба́р 218, 219
анбарчык 218
анбарык 218
анбарышча 218
андрына 211
апагоджвацца 340
ападка 262
апалайкі 50
апалайнікі 50
апалана́чкі 50
апала́нікі 50
апала́нкі 170
апала́нкі 50
апала́чкі 50

апа́лінкі 50
апа́ліны 126, 170
апа́лкі 50
апало́ць 120
апалу́шкі 50
апалу́шкі 50
апасле́д 136, 173
апахва́ць 107, 110
апаце́ць 326
апе́рка 381
апіха́ць 128, 135
апкасі́ціся 152
апла́ва 258, 287
аплавы́ 360
аплаўны 305
аплёні 357
аплёнка 357
аплёнь 357
аплескава́ць 117
аплёска́ць 117
аплугава́ць 106
аплугва́ць 106
аплужко́ўваць 106
апола́ць 120
апо́ліны 126, 170
апо́лкі 126, 170
апоў́зень 52
апоў́зіна 52, 85
апоў́зіны 52, 242
апоў́зліны 52
апоў́знік 52
апошні́ снег 292
апра́нік 83
апра́шнік 83
апраў́кі 146
апу́зіны 52
апу́знік 52
апуска́цца 346
апусці́цца 346
апятры́ць 322
арале́йны хаму́т 392
аралля́ 23, 25
аральба́ 23, 109

а́ра́нне 109
 ара́нне 109
 ара́нне 109
 ара́ты хаму́т 392
 ара́ць 108, 112, 116, 120, 123
 ара́ць азі́мак 116
 ара́ць зя́бліва 116
 ара́ць на зі́му 116
 ара́ць на зя́б 116
 ара́ць на па́р 116
 ара́ць па́д зя́б 116
 ара́ць у заго́ны 123
 ара́ць узме́т 116
 ара́цьба́ 109
 ара́чы 158
 арба́ 23, 109
 аржа́ная 174
 аржа́ная сало́ма 142
 аржо́ніска 28
 аржо́нішча 28
 аржы́ска 28
 аржы́шча 27, 28, 167
 аро́лімы хаму́т 392
 аро́мы хаму́т 392
 арпа́ 102
 арубе́ль 85
 аруд́ 219
 аруда́ 219
 арудэ́й 219
 аруччы́к 219
 арфа́ 102
 арфа́ваць 129
 арха́ 102
 арча́к 355
 ары́хва 364, 369
 арэ́далы 349
 арэ́хаўка 64
 арэ́хаўкі 364, 369
 арэ́хва 64
 арэ́хвы 364, 369
 аса́да 52, 368, 369
 аса́дак 368, 369
 аса́дка 76, 368, 369

аса́дкі 368, 369
 асако́вае се́на 158
 асако́вая сенажа́ць 160
 аса́шкі 370
 асе́і 127
 асе́ліца 154, 161, 162
 асе́ўкі 127, 170
 асе́ць 212
 асе́яць 122
 асе́лак 70
 асе́лачак 162
 асе́лка 70, 250
 асе́тка 213
 асла́ 70
 асморга́лка 84
 асморгі́ны 146
 асморжа́ны 139
 асмы́чаны 144, 146
 асо́чны 158
 астажа́рак 164
 астажа́ркі 164
 астаро́нак 216
 астаро́нчына 216
 аста́тня(я) квадра́ 278
 асто́жжа 164
 асто́івацца 340
 асто́іцца 340
 астраві́ны 51
 астраві́ць 128
 астраво́к 160
 астрагі́ 51
 астра́мак 191, 351
 астраўё́ 51
 астромаќ 351
 астро́мніць 128
 астроўкі́ 51
 астрыё́ 67
 асту́да 297
 асука́ваты 158, 167
 асце́жа 165
 асценжа́рак 164
 асце́нь 137
 асці́на 137

асцю́к 137
 асцяжа́рак 165
 асыпа́льнік 50, 78
 асыпа́ць 106, 119
 асыпа́чка 78, 79
 асыпа́шка 78, 79
 асьма́к 181
 асьмі́нка 181
 асьму́ха 181
 ася́ 362
 асява́ць 122
 асяло́к 70, 250
 асянчу́к 157
 асянчы́на 157
 ася́ць 213
 ата́ва 166
 атаві́ць 147
 атагна́ць 112
 атайці́ 347
 ата́рываць 107
 ата́рыша 184, 185, 187
 атаса́ 355
 атасі́на 355
 атвадзі́ць 118
 атва́ліцца 347
 атле́га 240
 атле́гчы 347
 атле́жка 240
 атле́га 240
 атлі́г 240
 атлі́га 240
 атлі́гаць 347
 атлі́гнуць 347
 атлі́гнуць 347
 атлог 241
 атло́га 240
 атлы́г 241
 атлы́га 240
 атляга́ць 347
 атлягну́ць 347
 атмо́чка 17
 ато́р 24, 179
 атора́ 24, 136, 143, 169, 175, 179
 ато́рак 19, 22, 24
 атора́ўка 18
 аторва́ць 130
 атор’е́ 175
 аторшкі́ 144
 атос́ 355
 атоса́ 355
 атосі́на 355
 атоска́ 83, 355
 атосні́к 355
 атосні́кі 355
 атосы́ 355
 атрапло́ 94
 атру́скі 142, 154, 175
 атрушы́ны 175
 атрэ́пы 143
 атур 179
 атучыва́цца 345
 атучыва́ць 345
 атучы́цца 345
 атучы́ць 345
 атхо́ды 170
 атця́пель 241
 аты́р 41
 аўгу́рына 99
 аўсові́ска 29
 аўсо́шча 29
 аўстры́йка 62
 аўсюкі́ 127
 аўся́на аржы́шча 29
 аўся́на по́жня 29
 аўся́на сце́рня 29
 аўся́на(я) сало́ма 142
 аўся́нік 29
 аўсяні́ска 29
 аўсяні́ца 142, 174
 аўсяні́шча 29
 аўся́нка 29, 142, 174
 аўся́нне 29
 аўцю́шка 172
 аўча́рак 232
 аўча́рчка 232
 аўча́рка 232

аўча́рнік 232
аўча́рніца 232
аўча́рнічак 232
аўча́рня 232
аўча́рык 232
аўчу́х 232
ахамо́лак 192
аха́пак 190
аха́пка 190
ахво́сці 137
ахло́пак 190
ахрап'е́ 172
аце́гці 71
аце́са 355
аце́сы 355
аці́ра 136, 169, 175
(а)ці́ра 145
аці́ры 169
аці́сак 355
аці́хаць 343
аці́хнуць 343
аці́шаць 343
аця́гіны 144
аця́гнены 144
аця́жкі 139
аця́рoб 25
аця́рoбкі 154
аця́рошкі 136, 169
ачаво́к 66
ачву́рак 40
ачны́ 379
ачо́скі 146
а́шака 170
а́шакé 126
а́шакі́ 127, 170
а́шакі́ 170
(а)шако́лы 127
а́шако́лы 170
ашо́рстак 217
ашпа́рыць 333
ашчапе́рыста 319
ашчапе́рысты 319
ашы́на 364, 380

Б
ба́ба 357, 374, 378
баба́ 378
баба́вінне 34, 126
баба́к 187
баба́ўё 34
баба́чка 195
баба́чнік 198
ба́бка 70, 99, 100, 187, 194, 195,
205, 374, 378, 391
ба́бкі 374, 378
бабо́віска 34
бабо́вішча 34
бабо́ўе 34
бабо́ўнік 34, 126
бабо́ўніска 34
бабо́ўнішча 34
бабу́рка 187
ба́бы 374, 378
багавы́ 316
багно́ 161
багонне́ 161
багор́ 74
байда́к 167
байня́ 227
байра́к 51, 213, 230
бакаві́на 384, 388, 393
бакаві́ца 384, 388
бакаві́цы 384, 388
бакаў́нічка 359
бако́ўка 226, 359
бако́ўкі 359
балаба́шка 243
балаба́шкі 243
балабе́шка 243
балабешкі́ 243
балабу́шка 243
балабу́шка 243
балабу́шкі 243
балаве́шка 61
балага́н 224
балага́нчык 212
балаго́л 353

балагу́ра 353
балаці́на 160
балаці́на 242
балаця́ная сенажа́ць 160
балачы́на 248
балачы́ніна 248
балачы́нка 248
балачы́нна 313
балачы́нны 313
балачы́ны 248
балба́н 243
балба́ны 243
ба́лбушка 243
ба́лбушка 243
ба́лбушкі 243
ба́лбушкі 243
бале́ўе 168
бале́ўнік 168
ба́лечка 60
бало́нне 43
бало́та 157, 159, 160, 161, 242
бало́тлівая сенажа́ць 160
бало́тна 304
бало́тная сенажа́ць 160
бало́тніца 157
бало́тны 154, 304
бало́тны луг 160
бало́ціна 157
бало́цістая сенажа́ць 160
ба́льбушка 243
ба́льбушка 243
ба́льбушкі 243
ба́льбушкі 243
Ба́льшая Мядзвё́дзіца 294
ба́льшое каро́мысла 355
ба́льшы 310
ба́льшы хо́лад 298
Ба́льшыя Ка́лёсы 294
баля́са 359
баля́ска 359
бамба́лі 243
бамбе́рыць 332
ба́начка 64

ба́нечка 64
ба́нка 53, 64, 81, 244
ба́нкі 244
ба́нька 64, 244, 391
ба́нькі 244
ба́нькі 244
ба́ня 226
бараба́н 102, 104, 171
барава́ты 40
барава́ы 47
барада́ 44, 132, 150
баразда́ 19
баразджа́нне 112
баразе́нка 19
баразна́ 19, 46
баразнава́ць 107
баразні́ць 107, 112, 113
бара́к 230
бара́на 52
баранава́нне 113
баранава́ць 113, 114, 115
баранава́ік 101
баранава́ішча 177
бара́ніць 113
бара́нка 90
барано́ўка 113
баранцо́вы 303
бараны́ 374, 375
бара́шак 366
ба́рка 81
барка́ны 235
баркі́ 355
бармакі́ 57
барнава́ць 114, 115
баро́к 81
барудні́к 384
барча́віна 39
ба́рчык 81, 355
ба́рчыкі 355
ба́рылка 391
ба́рыльца 391
ба́рылцы 391
ба́стрык 85

батарэ́йка 230
батарэ́я 200, 230
баторы 349
баўкары́ 369
баўкун 393, 394
баўкуне́ц 394
бахма́рка 248
бахо́р 201
баю́ра 270
беза́дло́жны 300
безга́лоўе 284
безда́рожа 242
безна́дзе́жны 301
бе́лы лён 131
бе́лы ма́ро́з 274
бе́люга́ 38
бе́рагавы́ 154
бе́ражні́ца 167
бе́раце́нь 177
беспаго́ддзе 283
беспе́рары́ўны 301
беспе́растанны 301
бідзю́гі 352
біе́ц 98
бі́ла 96, 98, 358, 359, 395
бі́ліца 359
бі́ліцы 359
бі́лка 359
бі́лкі 366
бі́ло 98
бі́лочка 65
бі́лца 359, 395
бі́лцы 359
бі́лы 359, 366
бі́льца 96, 359
бі́льчына 359
біндзю́г 349, 351
біндзю́гі 352
біндзю́к 351
бі́таўка 205
бі́тачка 201
бі́тая бара́на 53
бі́тка 137, 205

біту́шачка 353
біту́шка 353
бі́ты 54
бі́ца 98
бі́цук 98
бі́ць 71, 124, 134, 156, 322, 323, 331
бі́цюг 98
бі́цюк 98
бі́ч 98
бі́чава 355
бі́чаваць 135
бі́чаві́ска 101
бі́чайка 16, 98
бі́чак 98
бі́чалка 98
бі́чална 101
бі́чо́к 98
бі́чо́лка 98
бі́чоўка 98, 100
бі́чуга́ 355
бі́чук 98
бі́чык 98
бі́чэ́йка 98
бі́чэ́льна 101
бі́чэ́льна 98
бі́чэ́льна 101
бі́юк 98
бі́як 98
благава́ць 16
блага́я паго́да 283
благое́ надво́р'е 283
бла́жны 300
бла́жнэй 300
бла́нка 366
бле́скаць 321
блі́зна 19
блі́зні́цы 19
блі́знюкі́ 19
блі́зняке́ 20
блі́зняты́ 20
блі́мя́нне 272
блі́н 220
блі́скаві́ца 272

бліскавіца 272
бліскавіца 272
бліскала 272
блісканне 272
бліскаўка 272
бліскаўка 272
бліскаць 321
бліскаць 321
бліскоты 272
бліскоцце 272
бліснуць 321
блісцець 321
бліхацець 342
блішчаць 342
блішчук 272
блішчэць 321, 342
блога 14
блошкаць 135
блыскавіца 272
блыскавіца 272
блюзнець 329
блюзніць 329
блясаць 342
бляснуць 321
блясцець 321
бляты 358, 359
бляха 179
бляшка 187
бляшыць 341
бляшыць 342
бобалка 243
бобалкі 243
божы (харошы) паяс 251
бойка 84, 96, 202, 205
бойла 70
болака 248
болакі 248
боласна 313
боласны 313
болачна 313
болачны 313
болбатка 243
болбаткі 243

бо́лка 248
бомбель 243
бомблікі 243
бонда 180
бончка 64
бор 160
боркі 355
борт 67
боўт 61
бочка 195
браварына 224
брадзіць 341
браць 141
бровар 221
брог 74, 229
брод 26
брок 229
броць 383
брудната 242
брукавеніска 34
брукавенне 34
брукавінне 34
бруквіска 34
бруквянішча 34
бруковіенніска 34
бруковіска 34
бруковішча 34
брукоўнік 34
брукоўніска 35
брукоўнішча 34
бруксоўнік 34
брункала 81
брус 60, 70
брусаваць 72
брускі 366
брусок 60, 70
брусся 378
бруч 364
бручанішча 34
бручкавенішча 34
бручкавенне 34
бручковішча 34
бручкоўе 34

бручкоўнік 34
бручкоўніска 34
брушкоўніска 34
бруштэлі 364
брыгаць 122, 330
брыдасць 261
брыдзіць 346
брыдка 307
брыдкі 307
брыдота 261
брызак 258
брызачка 259
брызгачы 55
брызголь 291
брызгота 290
брызготлівы 307
брызготна 302
брызготны 302, 307
брызгулі 267
брызгуль 267, 291
брызка 259
брызкат 261
брызкі 259
брызкая пагода 297
брызколь 253, 257
брызкота 290
брызкуль 257
брык 229
брыка 349, 352, 353, 368
брыла 46, 268, 269
брылік 93
брыля 46
брына 298
брыняць 329
брысаць 329
брысгуль 97
брыскануць 330
брыскаць 329, 330
брыскотліва 302
брыскотлівы 302, 307
брыскотна 302, 319
брыскотны 302, 319
брычка 352, 353, 370

брэіць 337
брэх 229
бубен 43
бугаркі 270
бугона 182
бугонька 180
бугор 159, 248
буграваты 303
бугравы 154
буграк 249
бугракі 249
бугры 248, 249, 270
бугрысты лёд 270
буда 350, 353, 358
будачка 210, 231
будзюлі 243
будзіюль 243
будова 210
будоўля 210
будочка 234
буёк 159
буёчак 246
бужална 99
буза 126, 136, 173
буй 159, 245, 246, 298
буйны 306, 310
букса 364
буксоўнік 35
буксы 364
булабушка 243
булабушкі 243
булава 61, 249
булавы 249
булак 248
булакі 83, 248
булаўка 61, 98
булачка 243
булачкі 204
булачкі 243
булба 243
булбалка 243
булбалкі 243
булбарка 243

булбаркі 243
булбатка 243
булбаткі 243
булбацець 332
булбутка 243
булбуткі 243
булбушка 243
булбушка 243
булбушкі 243
булбушкі 243
булбы 243
булдава 61
булёвене 33
булка 243
булкі 243
бульба 243
бульбакапалка 102
бульбатка 243
бульбаткі 243
бульбаўка 243
бульбаўкі 243
бульбах 243
бульбаха 243
бульбелішча 33
бульбенішча 32
бульбешнік 33
бульбішча 32
бульбовіска 32
бульбовішча 32
бульбоўнік 32
бульбоўнішча 32
бульбушка 243
бульбушка 243
бульбушкі 243
бульбушкі 243
бульбы 243
бульбяніска 32
бульбянішча 32
бульбянка 33
бульбянне 33
булька 243
булькаўка 243
булькаўкі 243

булькі 243
бульки 243
бунт 204, 209
бунтэлік 204
бунцік 204
бунька 243
бунькі 243
бунькі 243
бура 246, 281
буравей 246
бурагон 246
буракавіска 34
бураковішча 34
буракоўе 34
буракоўнішча 34
буран 246
бураніць 325
бурасты 310
бурачаніска 34
бурачнік 34
бурачніска 34
бурачніска 34
бурачнішча 34
бурачыска 34
бурачышча 34
бурбалка 242, 267
бурбалкі 242, 267
бурбалтка 243
бурбалткі 243
бурбалька 243
бурбатка 243
бурбаткі 243
бурбулі 243
бурбулка 243
бурбулкі 243
бурбуль 243
бурвалак 162
бурга 281
бурган 249
бурганы 249
бурдаўка 243
бурдаўкі 243
бурдулі 243

бурду́ль 243
бурды́лка 243
бурды́лкі 243
бурды́лле 243
бурды́ль 243
бурла́шкі 268
бурт 133, 194, 195
буртава́ць 132
бурто́к 195
бурці́к 194
бурча́кі 287
буры́цца 346
буры́ць 331
буры́ць 334
бур'я́н 246
бута́рысі́ца 280
бутве́нішча 34
бу́тняць 157
бу́хаць 323
бу́хмарак 248
бу́хмаркі 248
бу́хта 67
бу́хтаві́ца 242
бу́хты 350
буцве́нне 126
бучві́ны 162
бушава́ць 325
буя́ч 98
бы́длы 43
бы́льні́ца 66
бы́рзаць 330
бы́рзгаць 330
бы́стра паго́да 282
бы́стра со́нца 294
бы́ты 125
быча́к 98
бычо́ўка 101
ба́да 353
ба́дачка 353
ба́мбаль 243
ба́мблі 354
ба́рла 137, 172

ба́рма 173
ба́юшчавы 312
бягу́н 53
бягу́чы 315
бяда 351, 353
бязгно́іца 39
бязго́да 283
бязго́ддзе 283
бязго́дзі́ца 283
бязго́дна 311
бязго́дны 311
бязго́душка 283
бяздо́жджы́ца 260
бяззо́рнае не́ба 284
бязме́сячнае не́ба 284
бялю́га 38
бяля́к 265
бя́рла 127
бя́рмо 190
бя́рэбя́нне 189, 190
бя́рэма 190, 192
бя́рэмак 190
бя́рэмене 190
бя́рэмне 190
бя́рэмне́чка 190
бя́рэ́мца 189, 190
бя́рэ́мя 190
бяспу́ці́ца 284
бяхма́рны 301

В

вабо́зня 223
ваво́з 213
вагава́ць 112
вага́н 69
вага́нка 179
вага́ціць 112
вага́ць 107, 112
вага́ць 112
вага́шка 22
вага́шкі 41
вагрэ́ф 18

вад 254
вадаво́зка 350, 369
вадапо́ль 286
вадато́па 286
вадзя́на 302
вадзя́нікі 369
вадзя́ны 302
ва́дка 302
ва́дкі 302
ва́дна 304
ва́дны 304
вадры́на 211, 236
вадры́нка 211
важджо́вы хаму́т 392
важкэ́ 386
важкі́ 386
ва́жкі 386
важо́мы хаму́т 392
важэ́чкі 387
ваза́вы хаму́т 392
Ваза́к 294
ваза́н 348
ваза́ўня 223, 381
вазаша́к 370
вазе́нька 351
вазі́ска 191, 348, 350
вазі́шча 350
вазо́к 351, 352, 353, 370
вазо́ўня 223, 229
вазо́чак 351, 370
вазы́ 348
вазы́рня 223
вазэ́чак 351
вазюга́н 350
вайла́к 392
вайстры́ё 67
вайстры́ць 72
вал 73, 144, 148, 182
ва́лак 148
валаке́й 376
валакі́ 90, 132
валакні́на 139
валакно́ 128

валаку́ча 58
валаку́ша 58
Валасажа́р 295
Валасажо́р 295
Валасаза́р 295
вала́цня 200
валачы́дла 53
валачы́ць 113, 114, 115
валачо́нне 114
валаша́й 167
валгава́ць 16
валдава́ць 45
вале́ж 246
валёк 81, 355
валёча́к 355
валкава́та 302
валкава́тасць 271
валкава́ты 148, 302
валкава́ць 16, 148
валкаўні́ца 84
вална́ 287
валовы́я го́ны 178
вало́к 60, 84, 148, 182, 196, 355
вало́ка 41, 52, 180
Вало́сны 295
Вало́сы 295
валоўні́к 212, 237
валоў́ня 237
валочка́ 66
вало́чыць 113
валю́шня 222
вандзі́дла 385
вандзі́длы 385
вапе́нніца 211
вапся́йка 190
вар 254, 255
вара́ва 17
вараты́ 24
вара́ўня 224, 230
вара́ўня 230
варахі́ 292
вара́ць 108
вара́чаць 148

варапы́лка 103
варна́сьць 255
варо́к 18
варо́нка 231
варо́ўня 224, 226
вароча́ць 148
варпа́ 102
вару́ня 219, 224, 239
варушы́ць 148
варха́ 54, 102
вархава́ць 128
варшалка́ 54
варыве́нька 224
варымня́ 224
вары́нка 93
вары́ўня 221, 224
вары́ўня 224
вары́ўня 230
вары́ць 324, 331, 338
васі́ 362
васпарэ́нне 255
вастры́ць 72
васьміру́чка 62
васьмяры́к 190
ватра́ць 133
вашчэ́вень 18
вашы́вы 305
ведзьмі́нае вясе́лле 284
ве́драна 312
ве́дранец 258
ве́драно 312
ве́драны́ 312
ве́драны 312
ве́інка 54
ве́йка 102, 279
Велі́сазар 295
ве́лькі 310
вені́лярня 222
вені́чнік 245
ве́нька 54
ве́ратні 41
ве́ратні́к 44
ве́рацень 177, 178

верха́вік 244
верха́водзь 244
верха́водка 244
верха́лёд 252
верха́лёдзіца 252, 269, 299
верха́ўе 201
верха́ўё 201
верха́чка 261
ве́рхні наро́г 88
ве́рхнік 96
ве́рхніца 96
ве́рхняя па́шчака 96
ве́рцень 244
ве́рч 53, 204, 208
весна́ваца 107
весні́на 110
ве́сялёк 250
ве́сялі́ха 250
ве́сялу́ха 250
ве́тах 275, 276
ве́ташок 275, 276
ве́трава 302
ве́трава́л 245
ве́траві́ца 245
ве́травы 302
ве́траго́ніць 325
ве́траго́нка 102
ве́траду́йка 102
ве́трані́ца 220
ве́трані́ца 245, 284
ве́транна 302
ве́транны 302
ве́труга́ 245
ве́труга́н 245
ве́трык 244
ве́трыска 245
ве́тры́ць 130, 324
ве́тры́чак 244
ве́трэ́нік 220
ве́цер 244
веча́ркава́ць 344
веча́рнік 232
веша́лка 51

вєшаць 127
вєя 279, 281
вєялачка 54
вєялка 54, 102
вєянка 54
вєянка 54
вєянь 264
вєяць 129, 324, 333
вєяшка 54
вєска 220
вєтах 276
вздо 199
вїдлы 55
вїдрїна 211
вїзнїк 245
вїкаѹе 33
вїкоѹе 33
вїлавїска 57
вїлавїшча 57
вїлаѹе 57
вїлейка 62
вїлка 60
вїлкавєнне 57
вїлкавїнне 57
вїлкавїца 54
вїлкі 55, 56, 57, 73, 74
вїлкі 56
вїлкі верхавїя 55
вїлкі падстожнїя 55
вїлкі пачынальнїя 55
вїлковїшча 57
вїлы 55, 56, 74
вїльгаць 241, 271
вїльгѹта 241
вїльгѹтна 302
вїльгѹтнець 347
вїльгѹтны 302
вїльгѹціць 347
вїльгѹць 271
вїльжѹць 347
вїльчыць 163
вїнакурня 221
вїней 264

вїнкель 83
вїнь 264
вїня 213, 264
Вїсажар 295
Вїсажор 295
вїтах 276
вїтка 64
вїткі 53
вїхар 246
вїхер 246
вїхор 246
вїцвіна 373
вїцѣр 246
вїціна 373
вїчанїшча 33
вїчышча 33
вїш 166
вїша 167
вїшала 51
вїшар 157, 166, 265
вїшуча 157
вїшѹй 166
вїшѹц 166
вїялка 54
вїянь 264
вїячка 279
влїскавїца 272
вѹбад 362
вѹбаддзе 362
вѹбалак 247
вѹбалака 247
вѹбалакі 247
вѹбалачак 247
вѹбалка 247
вѹбалкі 247
вѹбгїнка 66
вѹбжа 53
вѹбжы 89
вѹблак 247, 382
вѹблака 247
вѹблакі 247, 250
вѹблачка 247
вѹблачна 302

во́блачны 302
 во́блачча 248
 во́блівень 252
 во́блівіца 252
 во́бліў 252
 во́бліўе 252
 во́бліўка 252
 во́бліўкі 252
 (в)о́браць 383
 (в)о́бруць 383
 во́галава 383
 во́галаў 383
 во́гарадкі 359
 во́градка 360
 (в)о́двілж 241
 (в)о́двільж 241
 во́дліг 241
 (в)о́дліга 240
 во́дліж 241
 во́дсеў 44, 45, 122
 во́жджы 387
 во́жжы 387
 во́жка 387
 во́жкі 386
 воз 191, 348
 Воз з Канём 294
 Воз і Конь 294
 воз на карасях 353
 во́здух 285
 Во́зік 294
 во́зік 353
 во́йлак 392
 во́ка 230
 (в)о́кід 291
 (в)о́кідзь 241, 290
 во́кідзь 291
 во́крутня 376
 во́лак 392
 во́лаць 137
 во́лка 302
 во́лкасць 271
 во́лкі 302
 во́льны 316
 во́ммалакі 247
 во́перадзь 375
 во́р 236
 во́рак 236
 во́рах 195
 во́рахам 195
 во́рная зямля 23
 (в)о́рны 47
 во́рчык 81, 355
 во́рыва 23, 25, 109
 во́рык 236
 во́рыўнік 256
 во́сець 138, 213
 во́сі 362
 во́сланка 359, 360
 во́сланкі 381
 во́страў 160
 во́стры 319
 во́стрыць 72
 во́сцезарак 164
 во́сыпка 78, 79
 во́сь 362
 во́сяць 228
 (в)о́тгліў 241
 (в)о́тліг 241
 (в)о́тліга 240
 во́тліж 241
 во́тлыг 241
 во́тлыга 240
 во́траніца 216
 во́трубы 127
 во́трына 169
 во́трыны 136, 169, 175
 (в)о́тцепель 241
 воўк 391
 (в)оўсіска 29
 (в)о́цепель 241
 во́ялак 392
 вру́бель 85
 ву́глік 238
 ву́граі 282
 ву́дзельна 385
 (в)у́дзіла 385

вудзі́льна 385
вудлы́ 385
вудра́нь 48
вуды́р 244
вуды́ры 244
вус 89
вуж 99, 389
вужава́ 99
вужва́ 99
вужвы́ 53
вужвы́на 376
вужо́вачка 376
вужо́ўка 99
вужо́ўкі 53
(в)ужы́ 389
вужы́к 99
вужы́шча 376
(в)ужы́шча 85
ву́завала 356
ву́завалак 356
ву́завальё́ 356
ву́заварат 24
ву́залавак 356
ву́залавень 356
ву́залаўё́ 356
ву́звалак 356
ву́згалава 356
ву́згалавак 356, 375
ву́згалаве́ 356
ву́згалавень 356
ву́згалаўе́ 356, 375
ву́згалаўка́ 356
ву́згалаўні́ 356
ву́згаць 135
(в)узда́ 383
ву́здзе́р 199
ву́здзе́р 199
(в)у́здзе́чка 383
ву́здзі́р 199
ву́здра́ 199
ву́здзы́р 199
(в)у́здэ́чка 383
ву́злаўя́ 368

вузы́р 199
вуйё́ 81, 88
ву́ка 54
ву́крутні́ 376
ву́лежа́цца 140
ву́нджэ́ла 385
ву́палаць 129
(в)у́праж 382
ву́рган 246, 280
вуса́віна 44
вуса́тыя калё́сы 351
вуска́ратні́ 374
ву́студзе́нь 373
ву́сцегля́ 373
ву́сцельга́ 373
ву́сцу́знi 373
вусы́ 358
ву́ха 64, 67, 100, 386
вуходны́ 144
ву́шка 100
ву́шча́рбіць 71
ву́шы 354, 386
вы́араць 108
вы́байні́к 171
вы́біва́ць 71
вы́біра́ць 130, 139, 141
вы́біць 152
вы́блесну́ць 341
вы́ва́ліваць 334
вы́ва́ліць 334
вы́ваха́ць 130
вы́вашава́ць 120
вы́вію́ха 38
вы́во́рваць 130
вы́вяза́ка 99
вы́гали́ць 152
вы́ган 43
вы́гань 43
вы́ганя́ць 112, 128
вы́гара́дзе́ 43, 233, 235
вы́гара́дня 43
вы́гара́ць 108
вы́гна́сны 47

выг^орваць 106, 112
выг^ирызень 43
выг^ирэбкі 169
выдзёр 48
выдзірак 25, 44, 47
выдма 44
выдмухі 39
выдранае поле 26, 48
выдрапачаваць 119
выдраць 109
выжымкі 171
вызвездзіцца 338
вызвездзіць 338
вызверыцца 338
вызгалаўе 356
выкап 380
выкарчаванае поле 26
выкарчаваная ніўка 26
выкарчаванне 26
выкасак 162
выкружваць 140
выкрутні 376
выкруцень 376
вылежывацца 16
вылівак 253
выліцца 339
вылузваць 128
вылукшчываць 143
вылушчваць 128
вылянуць 334
вымавіна 270
вымакліна 40
вымалат 137, 143
вымачка 16
вымачкі 40
вымостка 393
вымятаць 138
вынасак 205
вынашай 205
вынашай 205
вынашайка 205
выпагadzіцца 340
выпагоджвацца 340

выпас 43
выпетрахлы 130
выплінтаваць 152
выпраж 382
выпуск 15
выпускаць зуб'е 90
выраб^итываць 107
вырабіць 107
вырабленае поле 26
выраўня 194
вырва 40
выруб 25
вырубка 25
вырыўня 236
высвечываць 341
высеўкі 127, 170
выскаліцца 341
выскарацень 373, 374
выскарачні 373, 374
выскарачэнь 373, 374
выскачыць 338
выскачэнь 373, 374
выскрапіцца 337
выстобка 226
выстопка 224
высцегла 373
высцёбка 226
высыпкі 22
высьмігнуць 322
высяўкі 171
вытаўчкі 171
вытрасаць 128
вытрашчыцца 342
выхвастываць 135
выцераб 25
выцераба 25
выцерабка 25
выціраць 145
вычыняты 128
вычыняць 138
вычэсуваць 146
Вышазар 295
вышастаць 325

вы́шкі 51, 218, 235
вышы́ваная паго́да 282
выя́дрыцца 340
выясні́цца 338, 340
выю́га 280
вэ́драна 308
вэ́драны 308
вэ́зук 99
в'ю́га 280
Вядзьме́дзіца 294
вяжа́ляс 370
вяжа́ціны 359
вяз 373
вяза́нка 191, 206, 209
вяза́нка 205
вяза́ць 133
вяза́льля 373
вяза́ніца 205
вяза́нічка 205
вяза́нь 373
вяза́ня 350
вяза́зе 373
вяза́ка 191, 199, 202, 206, 209
вяза́кі 373
вяза́нікі 373
вяза́ок 66, 360, 373
вяза́ы 373
вяза́ы 373
вяза́ь 373
вяза́мо 199
вялі́кая вада́ 286
Вялі́кая Мядзве́дзіца 294
вялі́кі 310
(Вялі́кі) Воз 294
вялі́кі до́ждж 271
вялі́кі дошч 258
вяндзі́дла 385
вяно́к 209
вянсýдла 385
вянцýдла 385
вянча́к 363
вярбі́ч 273
вярмо́ 393

вярну́ць 109, 119
вярну́ць 148
вяроў́ка 100, 376
вярто́к 376
вярту́шка 204
вярхі́ 144
вярхні́к 88
вярхні́ца 358
вярхня́к 88
вярхо́ўе 129, 144, 201
вярхоў́ка 199
вяршні́к 378
вяршы́ць 163
вясе́лік 250
вясе́ліца 250
вясе́лка 250
вятлі́на 374
вято́к 276
вято́х 275, 276
вятра́к 102, 220
вятра́нка 102, 220
вятру́га 245
вятру́жына 245
вятры́ 244
вятры́ска 245
вятры́шча 245
вятрэ́ць 323
вятрэ́ча 245
вячо́рка 261
вячо́рніца 261
вячэ́рніца 261
вячэ́рня (вечаро́вая) зара́ 262
вячэ́рня(я) зорка 261

Г

га́блі 55
га́блі 57
гаве́ннік 374
гадзі́на 282, 283
гай 39
гайні́к 177
гайні́кі 177
гак 74, 77
га́ка 77, 80

гакаваць 118
га́каўка 77
га́каць 118, 120
га́ла 153, 160, 161
галабля 354
галабу́да 239, 353
галава 60, 166, 198
галава́ч 249
галавачы́ 249
галава́шачка 356
галава́шка 356
галаве́йнік 374
галавя́ка 356
галадзі́ца 291
галадні́ца 253
галале́дзіца 252
галаледзь 252
галале́д 251
галале́ддзе 252
галале́дзіха 252
галале́дзіца 251
галале́дка 252
галамяно́ 17
галаўкі́ 60, 129, 146, 374
галашко́к 253
галашча́ка 252
галашчо́к 252, 253, 274
галашчо́ка 252, 253
галашчы́т 252
галашчэ́чна 308
галашчэ́чны 308
галё́ц 253, 266
галё́ча 43, 252
галё́вачкі 395
галёўка́ 86, 395
галёўкі́ 53, 395
галі́зна 43
галі́цца 338
га́лка 391
гало́блі 354
гало́бля 354
гало́вы 126
гало́дніца 39

галоўка́ 59, 98, 374, 376, 391
галоўкі́ 144, 374, 392
галу́да 253
галу́за 252
галу́та 252, 253
галу́тва 253
галу́тліва 303, 308
галу́тлівы 308
галу́шка 204
гальы́нка 38
гальчо́к 161
га́льба 395
га́льва 81, 395
га́льва́ 81, 83
га́львіткі 53
га́львы 53
галяле́дзіца 252
галяле́д 251
галяле́дзіца 252
галяле́дзь 252
галя́ра 350
галя́ч 38
гамазе́я 218, 219
гамазі́н 218
гамля́чка 351
гамо́р 57
гамша́р 43
гамярэ́шка 57, 77
гані́кі 177
гані́ць 110
ганке́ 21
ганкі́ 41, 177
ганта́р 383
ганта́рня 222
ганча́рня 222
ганя́ны 23
ганя́ць 106, 110, 112
гапалкі́ 50
гапа́ць 135
гапа́чка 77
гара́ 350, 353, 358
гара́ 38
гараблі́ска 59

гарадзі́шча 33
гарады́ 17
гара́нне 109
гара́ны 23
гараха́ве 31, 174
гараха́венне 31
гараха́вінне 31
гараха́віска 174
гараха́вяннё 142
гарахве́нішча 31
гарахве́нне 31
гарахвя́нік 174
гарахвя́ніска 31
гарахвя́нішча 31
гарахвя́нка 31
гарахвя́нне 31
гара́цца 108
гара́цце 109
гара́ць 108, 112, 116, 120, 123
гара́ць на зі́му 116
гара́ць узаго́н 117
гара́ч 254
гара́ча 303
гара́чка 134
гара́чка вялі́ка 134
гара́чо 303
гара́чы 134, 303
гара́чыня 254
гара́чэ 303
гара́чэча 254
гарашо́ўнік 126
га́рба 23
га́рба 350, 351
га́рба́рня 222
га́рбі́на 350
га́рбыль 160
га́рбяр 292
га́рлы́на 194
га́ро́д 17
га́ро́дзец 17
га́ро́дзі́на 33
га́ро́дчык 17
га́ромы 23

га́ро́мы хаму́т 392
га́ро́хаві́на 142
га́ро́хаві́ніска 31
га́ро́хаві́нне 31
га́ро́хаві́ны 142
га́ро́хаві́ска 31
га́ро́хаві́шча 31
га́ро́хаўе 31
га́ро́хаўні́к 174
га́ро́хві́нішча 31
га́ро́хві́шча 31
га́ро́чышча 31
га́ро́шані́шча 31
га́ро́шні́к 31
га́ро́шні́шча 31
га́ро́шышча 31
га́рсе́ця 204
га́ру́д 219
га́ру́да 219
га́рфа 102
га́ршч 192, 203
га́ры 369, 372
га́рэ́хва 364, 369
га́рэ́хвы 364, 369
га́рэ́ць 342
га́спада́р 132
га́стры́ць 72
га́стрэ́й 67
га́тава́ць 158
га́тар 213
га́ткі 21
га́тові́ць 158
га́то́са 355
гаўча́рнік 232
гаўча́рня 232
га́флі 57
га́хты 375
га́чак 79
га́чка 77, 79
га́чкава́ць 118
га́чкі 366
га́чок 77
га́чыць 118

гвалтоўны 305
 гвёздачкі 261
 гвезда 261
 гвездзістае неба 285
 гвездзісты 308
 гвядзы 261
 гевер 214
 ге́гні 83
 ге́гні 87
 ге́гня 394
 ге́лзанка 385
 ге́льні 382
 ге́льня 382
 ге́рбік 386
 герга 39
 гібель 284
 гідкая паго́да 283
 гіней 264
 гінея 264
 гінуць 341
 гінь 264
 гіня 264
 гірса́ 173
 глабі́ 358, 359
 глабі́на 358, 359
 глабі́нка 358, 359
 глабі́нкі 358, 359
 глабі́ны 358, 359
 гла́бка 359
 гла́бцы 358
 глаёўкі 378
 глеба́ 21
 глэевы 40
 глэёвына 38
 глеі́сты 39
 глей 38
 глейчуна 38
 глеюга́ 38
 глёўкі 39
 глэх 230
 глі́на 38
 глі́ністы 40
 глі́нішча 38

глі́ца 244
 глі́цы 378
 глы́ба 268
 глы́жка 266
 глы́за 268
 гляйчак 38
 гму́зды 385
 гнаё́вачкі 360
 гнаёўка 360
 гнаёўкі 353
 гнаі́цца 149
 гнаі́ць 123
 гнаі́ць 149
 гнаць пракос 152
 гнаяві́лы 56
 гная́нка 271
 гная́нкі 353
 гная́рка 360
 гнаяўка 353, 360
 гнаяўкі 353, 360
 гнёнікі 370, 380
 гнё́нкі 370
 гніла́я зіма́ 241
 гніла́я нядзе́ля 278
 гніла́я паго́да 291
 гніле́ц 276, 277
 гнойны 47
 гнуздэ́чка 383
 гнуздзі́ла 385
 (г)нуздо́ 383
 гнуты́ вяз 374
 гнуты́ оба́д 362
 гнуты́я полазы 375
 гнуты́я са́ні 370
 гну́цік 380
 гну́цікі 370
 гны́пель 97
 гняздо́ 22
 гняя́лкі 353
 гняяўка 360
 го́бад 362
 го́бруць 383
 годлі́га 240

голиць 253
го́лы воз 368
го́ні 41, 177, 182
гонка 137
го́нкі 177, 182
го́ны 41, 177, 182
го́нька 177
го́нькі 177
го́рач 254
гора́ча 303
го́рба 195, 292
го́рбачка 192, 195
го́рка 160
го́рны 23
го́рыва 109
госы́пка 80
го́хта 375
го́хты 375
грабаве́лна 59
грабаві́дла 59
грабаві́ла 59
грабаві́ліна 59
грабаві́ліна 59
грабаві́льна 59
грабаві́ска 59
грабаві́шча 59
граба́лка 103
граба́лкі 58
граба́ль 58
граба́льнішча 59
граба́ня 149
граба́рка 79, 350
граба́ўе 59
граба́ўе 59
граба́ць 149
граба́ць 149
граба́ч 196
грабе́ліна 59
грабе́лішча 59
грабе́ль 58
грабе́лькі 354
грабе́лькі 73
грабе́лькі 73

грабе́льна 58
грабе́льніска 59
грабе́льцы 73, 78
грабе́льцы 79
грабе́нне 149
грабе́нчык 150
грабе́тальніца 58
грабе́лка 60
грабе́нка 60, 83, 89, 354
грабе́нкі 354
грабзы 79
грабі́дла 58
грабі́дло 59
грабі́ла 58
грабі́ліна 59
грабі́лка 59, 103
грабі́лна 58
грабі́лна 58
грабі́лно 58
грабі́льна 58
грабі́льне 58
грабі́льне 58
грабі́льнішча 59
грабі́льнішча 59
грабі́льно 58
грабі́льня 58
грабі́нка 60, 354
грабі́нцы 60
грабі́ска 59
грабі́ць 149
грабкі́ 73
грабкі́ 73, 79
граблаві́ска 59
граблаві́шча 59
грабле́нне 149
грабле́нка 354
грабле́ўка 75
Граблі́ 296
граблі́ 58, 60
граблі́ 60, 150
граблі́кі 73
граблі́ска 59
граблі́ска 59

граблї́шча 59
граблї́шча 59
грабля́ 58
грабляві́ска 59
грабляві́шча 59
грабові́на 59
грабсці́ 149
грабу́шкі 150
грабу́шкі 60
грабці́ 149
грабцы́ 73, 78
грабю́нка 81, 354
грабля́лка 103
грабяне́к 150
грабяні́ 60
граві́сты 40
град 255
града́ 21, 214
градаві́на 250, 255
градаві́ца 251
градаўні́ца 251
града́чкі 21, 249, 359
градзі́на 255
градка́ 19, 21, 238, 249, 369, 378
градкі́ 214, 235, 359, 381
градо́к 182
граду́с 19
граду́с 19, 21
граду́са 19
граду́снік 83
граду́ха 251
грады́ 17
Гражу́ля Ко́лы 294
граза́ 281
гразі́ўка 242
гразі́шча 241
гразі́шча 242
гразка́ 304
гразкі́ 304
гразна́ 304
гразна́та 242
гразны́ 304
гразо́та 242

гразь 241
гразю́ка 242
грамада́ 195
грамада́ 195
гра́матная зямля́ 21
грана́ 26
гранаты́ 239
гранды́ 371
границы́ 107, 110, 112
границы́ць 107, 339
гранка́ 19, 22
гранкі́ 249
граны́ 249
граня́ць 112
граса́ 77, 79
грасава́ць 118
граса́ць 118
грасачка́ 77
граска́ 77, 79
грасо́ўка 77, 79
граты́ 214
грац́ 77
граца́ 77, 79
грацка́ 77, 79
грацко́вішча 30
грацко́ўе 30, 142, 174
грацко́ўка 30
грацко́ўнік 30
грацко́ўнішча 30
грацо́ўка 77, 79
граць 339, 341
грача́ніска 30
грача́ніца 30
грача́нішча 30, 142
грачанка́ 174
грачанне́ 30
грачкаві́нне 30
грачко́ўе 30
грачы́ска 30
грачы́шнік 30
грачы́шча 30
гром 255, 273, 281
грохаты́ 102

грубы́ 317
 груд 15, 154, 159, 161, 195, 292
 груда 299
 грудава́ты 40, 302
 грудава́я сенажа́ць 159
 грудаво́е се́на 154
 грудавы́ 154, 158, 303
 грудан 249
 груданкі́ 249
 груданы́ 249
 грудаты́ 302
 грудзі́ла 385
 грудлі́вы 40
 грудові́на 154
 грудок 27, 159, 186
 груды́ 249
 грузаў́ка 38
 груззе́ль 385
 груздзі́дла 385
 груздзі́ла 385
 груздзі́ла 385
 груздзі́ла 385
 груздзі́лы 385
 груздзі́льна 385
 груздзі́льца 385
 грузкі́ 40
 грузля́ 38
 груката́ць 323
 грукат́ць 323
 груме́ць 323
 грунт 21, 41, 180
 гручкоў́нік 35
 гручкоў́нішча 35
 грыбаві́к 256
 грыбасе́й 257, 258
 грыбні́к 257
 гры́ва 150, 160
 грывенька́ 64
 грывенькі́ 53
 грыві́на 150
 грыві́ць 152
 грывя́нка 64, 65, 376
 грыдзель 75
 грыжані́шча 35
 грыжові́шча 35
 грыжоў́нішча 35
 грыжэў́нішча 35
 грыве́ць 323
 грыво́та 256
 грыво́та з бу́раю 281
 грыво́ты 255, 281
 грынджа́лы 371
 грынджо́ла 372
 грыча́нка 30
 грэ́бень 18, 60, 150
 грэ́бкі 73
 грэ́блішча 59
 грэ́бсці 149
 грэ́бсць 149
 грэ́бці 149
 грэ́га 246
 грэ́дучка 21
 грэ́сці 149
 грэ́сць 149, 151
 грэ́сь 149
 грэх 18
 грэ́чнішча 30
 грэ́чышча 30
 гудзі́ла 385
 гуж 99, 389
 гужалка́ 99
 гужаў́ка 99
 гужва́ 99
 гужвы́ 53
 гужвы́ 53
 гужкі́ 389
 гужовы́ хаму́т 392
 гужо́к 99
 гужоў́ка 99
 гужоў́кі 53
 гужы́ 389
 гу́жы 99
 гу́жык 99, 389
 гу́жыкі 389
 гу́жычак 389
 гу́жышча 85

гужэ́лья 221
гуз 199, 200
гуза́р 199
гуздзе́р 199
гузды́р 199
гузы́р 199
гузяк 199
гулта́ 174
гуля́ць 45, 341
гума́к 350
гуме́нніца 45
гуме́нца 215
гуме́нье 217
гумні́ска 215, 217
гумні́ца 217
гумні́шча 214, 217
гумні́шша 217
гумно́ 51, 210, 214, 217, 218
гумя́нцо 215
гунно́ 214
гура́ 195
гура́ 292, 351
гурага́н 246
гура́к 250
гуракі́ 249
гурачка́ 249
гурачкі́ 249
гурачкі́ 249
гурба́ 195, 292
гурба́ 292
гурба́н 292
гурба́ны 292
гурба́чка 292
гурбі́на 292
гурга́лі 266
гурга́ль 266
гурга́н 159
гуркаве́ніска 36
гуркаві́нне 36
гуркаві́ска 36
гуркаўні́ска 36
гуркові́шча 36
гуркоўе́ 36

гуркоўні́к 36
гуркоўні́шча 36
гурма́ 292
гурні́на 99
гуро́віца 292
гуроўні́шча 36
гуро́чніска 36
гуро́чнішча 36
гуро́чышча 36
гурт́ 195
гурчэ́ць 323
гурэ́чышча 36
гуса́кі 150
гуса́рнік 370
гуся́рнік 370
гуся́рня 238
гуся́тня 238
гуўно́ 214

Д

дабаў́кі 44
дабрасе́й 257
дабушава́цца 343
дабушава́ць 343
дагана́ць 119
даграба́ць 149
дажджава́ць 326, 332
дажджаві́к 256
дажджавы́ 305
дажджанка́ 251
дажджлі́вы 304, 305
дажджові́ца 271
дажджо́к 256
дажджы́вы 305
дажджы́на 259
дажджы́цца 326
дажджэ́віца 271
даждзі́шка 256
дажы́наць 131
даззі́шка 256
дазубі́ць 331
дакало́ткі 141
дакасі́ць 152
даклаты́ 163

дакопкі 131
 дакоскі 153
 дакошваць 152
 далавіна 15
 даліна 160, 161
 дамалоткі 139
 дан 256
 даржнік 233
 даржэнь 233
 Дарога 278
 дарыўкі 141
 дасадзіны 122
 дасеўкі 123
 даскірдаваць 166
 даўбенка 61
 даўбенька 61, 84
 даўбешка 61, 84
 даўбня 61
 даўжэй 186
 даўлянуць 337
 дах 228
 даць 323, 332
 дача 180
 дачка 184
 дашок 228
 дашчавіца 259
 дашчавіца 259
 дашчанка 192
 дашчанка 93
 дашчачкі 96
 дашчуўка 259
 дашчэчкі 96
 дваіць 120
 двайчакі 55
 дванастка 189
 дваржнік 233
 дваротнік 225
 двойні 55, 56, 57
 двойня 55
 двор 233
 двохбілка 96
 двузубнік 55
 двуколка 353
 двусценка 228
 двухколка 353
 двухлапка 56
 двухлапкі 57
 двухроўжкі 56, 57
 двухскібовец 81
 джабка 78
 джгала 67
 джогаць 152
 джоўнуць 152
 дзвіна 250
 дзвягалка 211
 дзевятка 62
 дзевятуха 181
 дзевяцярнік 189
 дзед 92, 132, 198, 250
 дзелаць 159
 дзе́ннік 216, 233
 дзе́рава 88, 97
 дзе́рава 88
 дзе́равянка 61
 дзе́равянны воз 351
 дзе́равянны ход 366
 дзе́раўляны ход 366
 дзе́рбіна 15, 48
 дзе́рва 200
 дзе́ржынь 76
 дзе́руны 74
 дзе́рці 109
 дзе́рць 48
 дзе́сятак 188
 дзе́сятка 188
 дзе́сяткі 189
 дзе́сяток 188
 дзе́сяту́н 189
 дзе́сятуны 189
 дзе́сяціна 178
 дзе́бак 52, 67
 дзе́бакі 80
 дзе́ран 15
 дзе́рганка 61
 дзе́ргаўка 61
 дзе́рн 48

дзе́рна 15
 дзі́гця́рня 222
 дзі́ра 231
 дзі́рба́к 52
 дзі́рва́н 15, 48
 дзі́рва́нне 15
 дзі́рво́нка 162
 дзі́рка 231
 дзі́чові́на 39, 48
 дзі́чы́на 39
 дзу́глі 385
 дзы́ндра 38
 дзы́мухаць 324
 дзы́муць 324
 дзю́бка 67
 дзю́жо́к 185
 дзю́жыць 331
 дзю́ра 231
 дзю́рыць 331
 дзя́бацца 152
 дзя́баць 152
 дзя́бка 79
 дзя́дкі 188, 362
 дзядо́к 63, 66, 92, 188, 198, 250, 366
 дзяды́ 132, 150, 250
 дзя́жка 180
 дзя́жыць 331
 дзя́лка 41, 45, 184
 дзяля́нка 41, 45, 184
 дзяні́к 228, 233
 дзяні́к 233, 236, 238
 дзя́пка 79
 дзя́рба́н 39
 дзя́рбачы́ць 114
 дзя́ржак 57, 76, 101
 дзя́ржа́льна 63, 76, 101
 дзя́ржа́льна 49
 дзя́ржа́нка 59, 76
 дзя́ржа́нне 66, 76, 101
 дзя́ржо́к 76
 дзя́рні́на 48
 дзя́рні́на 48
 дзя́рно́ 15, 48
 дзя́рноўе 48
 дзя́рняк 48
 дзя́сятак 202
 дле́га 240
 до́бі́ркі 141
 до́брае надво́р'е 282
 до́бра(я) паго́да 282
 до́брая сенажаць 159
 до́бры 310
 до́бры дзе́нь 282
 до́ж 256
 до́ждж 256
 до́жджы́к 256
 до́ждзі́к 256
 до́ждзі́чак 256
 до́жжы́к 256
 до́льная зямля́ 47
 до́ражні́к 233
 до́ржні́к 225, 233
 до́светні́к 256
 до́сеўкі 123
 до́ступ 75
 доў́баны в'яз 374
 доў́бня 61
 доў́гі 300
 дошч 256
 до́шчачкі 96
 дра́б 358, 368
 дра́ба 348
 дра́бак 91
 дра́бачо́к 79
 дра́бачы́ць 119
 дра́бі́на 238, 357
 дра́бі́на 368
 дра́бі́ні 357
 дра́бі́ні́на 360
 дра́бі́ні́нка 360
 дра́бі́нка 348, 357, 359, 369
 дра́бі́нкі 348, 351, 357
 дра́бі́ны 51, 86, 348, 352, 357, 368, 381
 дра́бі́няк 358
 дра́бка 357
 дра́бкі́ 270

драбкі 352, 357
драбніца 137, 175
драбняк 352
драбці 79, 366
драбцы 358
драбцы 358
драбчак 348
драбчык 348
драбы 348
драбы 51, 348, 358, 368
драбяза 175
драварня 225
драваснек 225
дравезня 225
драветня 225
драмакі 132
драніна 26
драніца 381
дранка 381
драпак 74, 78, 91
драпакаваць 119
драпакі 56, 58
драпал 79
драпалка 79
драпач 52, 53, 55, 74, 78, 91
драпачаваць 117
драпачок 78
драпачы 55, 56, 78, 79, 91
драпачыць 119
драпашка 79
драпка 78, 79
драпкаваць 117
драпкач 78
драпкі 55, 74, 79
драпкі 61
драпсы 78
драпуза 78
драпузіць 113
драпузы 74
драпуны 79
драпці 79
дранцы 62
драпцы 78, 79

драпчак 352, 369
драпчык 52, 91, 352
драпчына 366
драсоўка 79
драты 102
драўлянка 61
драўляныя вілы 57
драўнік 225
драцён 48
драціна 376
драцоўка 75
драць 120, 146, 325, 331, 341
драч 74
драча 300
драчка 61
дробненькі дождж 264
дробны 154, 305
дробны дождж 264
дробны дождж 264
дробны дошчык 264
дровальнік 225
дроварнік 225
дроватнік 225
дрогі 349, 352, 371
дрогкія калёсы 350
дронг 352
дронг 55
дронгель 85
дронгі 359
дронгі 51, 349
дронджыкі 352
дронк 367
дрончак 368
дрот 376
дроўні 369
дроўня 228
друга квадра 277
друга чэцверць 277
другая змена 277
другая квадра 277
друз 171
друк 366
друка 61, 62

друкі 51, 359, 366
друкі 51, 366
друнка 359
дручка 61, 62
дручки 51
дручок з булавою 61
дрывалька 225
дрывальнік 225
дрыварка 225
дрывасек 225
дрывасётнік 225
дрыватонне 225
дрыватоннік 225
дрыватонь 225
дрыватоня 225
дрывотнік 224
дрывотня 224, 228
дрывоцень 225
дрывоціска 224
дрыгалы 360
дрында 353
дрынька 211
дрыўнік 225
дрэбы 358
дрэні 48
дрэніна 15, 48
дрэннае надвор'е 283
дрэннае надворка 283
дрэнная пагода 283
дубар 297
дубарэча 298
дубец 376
дублянка 26
дуброва 15
дубровы 160
дубэльтовае каромысла 355
дуга 251, 386
дуддзё 143
дудка 268
дудкі 268
дужка 66, 73, 394
дужы 310
дуйка 280, 281

дуйма 280
дула 270, 280
дулька 144
дулькі 144, 146
дулэпа 16
дуляя 231
дундар 256
дунуць 324
дутка 143
дух 255, 285
духата 254, 255
духацішча 255
духмень 255
духота 255
духоцце 255
духута 254
дуць 135, 324
душа 392
душка 394
душнота 255
душны 304
дуя 280
дхаць 324
дылець 329, 330
дыліць 333
дыліць 334
дымець 333
дыміць 115
дырка 231
дыхаць 324
дышаль 81, 361, 367
дышла 81, 361, 367
дышлёвы воз 350
дышло 361, 367
дэкілі 359
дэргаўка 61
дэрняк 15

Е

евінка 212
сўня 212, 228

Ё

ёдасць 261
ёдка 307

ёдкась 261
ёдки 307
ёлап 39
ёлкая рось 263
ёмка 309
ёмкі 309
ёўня 212, 213, 227

Ж

жаба 83
жабракі 379
жагаць 322
жагель 246
жагінеі 51
жагіні 51
жаглі 51
жагляваць 324, 325
жагры 87
жала 67
(жалёзна) грабёльня 103
(железная) рыдлёўка 75
жалёзнік 75
жалёзніца 61
жалёзны хамуцік 376
жалёзны ход 351
жалёзныя шчоткі 60
жалёзняк 75
жалізінік 80
жалязінік 75
жалязінічка 61
жалязняк 75, 80
жамануць 337
жамерга 171
жамеркі 171
жамеры 170
жамеры 171
жамерынне 171
жамерыны 170
жамкі 171
жамяра 171
жара 254
жарабятня 234
жарало 230, 231
жарануць 337

жардзіна 85
жардзя 85
жарды 51
жарка 303
жаркась 254
жарката 254
жаркі 303, 306
жаркотна 303
жаркотны 303
жарло 231
жарота 254
жароце 254
жарый 167
жарыць 324, 331
жарышча 254
жасткі 309
жастокі 309
жатва 134
жатка 103
жаўкрынец 37
жаўлець 325
жаўма 171
жаўтазём 37
жаўтапёсак 37
жаўтапёс 37
жаўтляк 37
жахаць 322, 323
жахнуць 322
жаць 131
жач 90
жбанка 64
жбанька 64
жбунт 204
жвір 38
жвірак 38
жвірчак 38
жвіры 38
жмак 189, 190
жмака 171
жмакі 171
жмачка 190, 192
жменька 192
жмёня 150, 192, 198, 206

жме́рыны 171
жмука 171
жмут 192
жмух 192
жмы́ха 171
жмы́хі 171
жнеўні́к 28
жнеўні́к аўсяны 29
жнеўя 29
жніва́ 134
жніва́ 134
жніва́ гара́ча 134
жніва́рка 103
жніво́ 134
жніўе́ 28
жніўні́к 28
жніўняны 134
жнявя́рка 103
жня́рка 103
жовэ́нэц 37
жо́лоб 238
жолобо́к 238
жо́луб 238
жом 171
жо́рдкі 359
жу́жаль 39
жужма 192
жукры́нец 37
жулёма́к 205
жучо́к 64
жыве́ц 39
жыві́ца 171
жывы́ 47
жыга́дла 67
жыга́ць 322, 342
жыгну́ць 322
жыд 244
жыдкі́ 244
жыдо́к 244
жыды́ 244
жыла 162
жылава́нне 393
жылка 203

жымы́ха 171
жы́рло 67
жы́ршча 29
жы́тні́ска 28
жы́тні́ца 28, 142, 174
жы́тні́шча 28
жы́тно́е 29
жы́тня 174
жы́тня по́жня 29
жы́тня ржы́ска 29
жы́тняя 174
жы́тняя сало́ма 141
жыха́ць 342
жэ́гель 246
жэ́геры 51
жэ́гі 51
жэ́гіні 51
жэ́дзень 193
жэ́ль 387
жэ́рдзі́на 85
жэ́рдзь 85
жэ́рдка 85, 367
жэ́рдкі 235
жэ́рсць 85
жэ́шка 304
жэ́шкі 304

З

заара́ць 108
заасе́так 214
заасяне́ць 344
зааце́снік 355
зааце́снікі 355
заба́ро́ньваць 113
забі́ваць 71
забі́ваць сярэ́дзіну 163
заблі́скаць 321
заблі́сце́ць 321
забо́віч 64
забо́ец 64
забо́і 268
забо́іч 64
забой 64
забойка 64, 67

забо́йнік 64
забо́йнічак 64
забо́йны 305, 310
забо́йчык 64
забо́лачча 248, 250
забо́яч 64
забы́ваць 71
зава́л 148
завала́каць 345
завала́ківаць 345
за́варат 24
за́варатак 24
за́варатка 375
за́варатні 375
за́варатня 375
за́вараце́нь 97, 375
за́вараць 20, 24
заваро́жка 24
заваро́т 20, 24
заваро́так 20, 22
завару́ха 279
за́ваце́нь 376
заве́йка 279
за́вератні 375
за́вераце́нь 375
за́верт 85, 375
за́верта 375
за́вертак 375
за́вертка 375
за́верткі 375
за́вертні 375
за́вертня 375
за́верты 375
за́верце́нь 97, 375
за́верць 246, 375
заверша́ны 163
заветра́ць 324
за́вея 279
за́вея 279, 281
за́веяць 334
заве́рткі 375
завіру́х 279
завіру́ха 279, 281

за́вірі́ца 376
заві́шаваць 151
заві́шэць 151
заві́юха 279
заві́янка 364
заво́раты 23
заворка 109
заво́са 365
заво́ска 365
заву́здка 383
заву́здычка 383
завя́зка 99, 376
завяру́х 279
завяры́шыць 163
завя́тня 376
завя́юха 279
за́гарад 233
за́гарада 233, 236, 238
за́гарадак 232, 233
за́гараддзе 45
за́гарадзь 233
за́гарадка 233, 238
за́гарадня 233
загара́ны 23
загара́ць 108, 116
загарну́ць 132
загаро́да 232
загары́шча 164
загатаўля́ць 158
за́гвазда 362
за́гваздка 362, 394
за́гваздки 362
за́гвазка 362
загво́здка 362
загі́н 178
загі́ненныя са́ні 370
за́гластка 362
загна́ць 326
загі́істка 394
за́гнуздкі 385
загон 22, 41, 178, 233, 236
заго́нец 21
заго́нка 22, 238

заго́нчык 21, 22
 заго́ны 21
 заго́рваць 108
 загород 232
 загородка 238
 заграбаць 151
 заграда 237
 загрукаць 323
 загрумець 323
 загрымаецець 323
 загрэх 18
 загрэхі 150
 загумённе 218
 загумёнкі 44
 загун 178
 зад 369
 задажджы́цца 325
 задажджыць 325
 задалава́ці 133
 задарашка 358
 задарашкі 381
 задашчы́цца 325
 задзі́нка 381
 задлужаваць 115
 задні́ца 86
 задок 369
 задоўка 86
 задоўчы́на 86
 задоўчы́нка 86
 задры́тка 65
 задуваць 334
 заду́ха 254
 заду́ха 254, 255
 задуць 324, 334
 зады 44
 заёві́нне 214
 заёмі́сты 90
 зажа́так 132, 182
 заже́ла 131
 зажо́р 270
 зажы́н 131, 132
 зажы́нак 131, 132
 зажы́наць 131
 зажы́нкі 131
 зажы́рнаваты 47
 зажы́роны 47
 зазі́мак 259
 зазі́мак 259, 291
 зазі́міны 259
 зазі́мкі 259
 зазі́мнець 344
 зазуб 354
 зазубе́нь 83, 354
 зазубі 354
 зазубні 354
 зазубцы 354
 заі́мжэ́ць 328
 заі́нець 326
 займі́сты 90
 займі́сты 90
 зайсці́ 326
 зайцы́ 198
 закаблук 53
 закабоўка 226
 закале́нны 310
 закале́ны 310
 закану́рак 226
 закасе́ць 152
 закатау́лак 238
 закатау́шнік 236
 зака́тывацца 334
 зака́тываць 334
 закаці́цца 326, 334
 закаці́ць 334
 зака́чвацца 326
 заке́лзкі 385
 за́келзы 385
 за́кензлы 385
 закі́даць 108
 за́кла 235
 закла́даць 346
 закла́дка 394
 закла́дываць 346
 заклета́к 219
 заклё́цце 219
 заклё́пка 65

заклі́нак 64
заклі́нец 64
зако́пкі 130
зако́с 182
зако́сак 166, 226, 231
зако́скі 153
зако́шваць 152, 153
закра́ёк 24
закра́ёк 44
за́крам 216, 219
закра́м 219
закра́піць 337
закро́йны наро́г 88
закру́піцца 333
за́крутень 85
за́крутка 85
закру́тка 97, 132, 376
за́крутні 85, 376
за́крутня 376
закру́цень 199
закру́цень 97, 132, 376
закру́ціць 325
закры́й 88
закры́лле 216
заку́лажыцца 326, 339
заку́рыцца 329
заку́та 236
заку́так 238
за́кутак 238
заку́тка 236
заку́ток 236
заку́ць 235
за́ла 260, 291
залава́та 313
залава́ты 313
залажы́ць 122
залаз 192
залама́ць 114, 115, 163
заласі́ціся 326
залё́ва 287
залё́вы 257, 258
залёг 14
залёгласі́ць 14

залё́гліца 14
залё́гля 14, 15
за́леж 14, 26, 42, 48
за́лежа 14
за́лежань 14
за́лежны 15
за́лезь 14
залё́ў 287
залё́ўка 286
залё́таваць 333
залі́ва 258, 287
залі́ванне 257, 258
залі́ваць 330
залі́вень 257
залі́вень 257
залі́вень 258, 287
залі́вы 287
залі́жак 14
залі́зка 80
залі́на 261
залі́ска 75
залі́ў 256, 286, 287
залі́ўны 301, 305
залі́ўны луг 160
залі́ць 333, 339
залка́та 261
залко́та 298
зало́гішча 14
зало́жжа 213
зало́жны 300
залоза 394
залом 163
залосі́к 65
залота́ 284
залу́біцы 370
залчы́ня 261
залюшэ́ннік 366
зале́зняк 75, 80
за́лях 14
замаладзі́ць 335
за́мараз 274
за́маразак 274
за́маразка 274

за́маразкі 274
замаро́жвацца 335
замаро́жваць 336
замаро́зіцца 335
замаро́зкі 274
замару́жвацца 346
заматрашы́ць 328, 330
заме́жак 22, 26
заме́тнік 216
заме́цель 279
заме́ціна 279
заме́ціца 279
заме́цце 292
заме́ць 279
заме́рзнуць 335, 336
заме́т 216, 292
замора́к 137
заму́здка 385
заму́здка 385
заму́ліць 163
замурава́цца 334
замурава́ць 334, 336
заму́рзвацца 346
заму́ровывацца 334
заму́ровываць 336
замя́рзаць 335
замя́таць 334
замя́туха 279
занепаго́дзіць 326, 339
за́ніскі 394
зано́за 394
зано́зы 394
зано́с 394
за́нуз 394
за́нуз 394
за́нуз 394
заняго́дзіцца 339
заняго́дзіць 339
заня́ў холад 344
запа́прыска 85
запа́рваць 117
запа́роць 332
запа́сіць 158
запаты́лак 64, 90, 394

запаты́лачак 65
запаты́льнік 64
запа́хаць 108
запа́хваць 108, 113
запа́шка 45, 109
запе́рак 216
запе́рка 217
запе́рха 280
запе́рына 217
запе́рына 217
запі́рак 216
запла́віць 339
заплака́ў маро́з 347
заплі́ска 85
заплі́шкі 358
заплі́шкі 358
заплу́жваць 109
запомчы́цца 323
запраж 382
запру́т 97
запру́та 97
запусці́ць 108
запы́рскаць 330
запя́каць 323, 337
запяры́лак 216
запя́так 65
запя́тка 64
запя́тнік 65
за́ра 260, 261, 262
зарабі́цца 336
зарадзі́ць 145, 332
зара́начка 261
зара́ніца 261
зара́нічка 261
за́ранка 261
за́раснік 15
зарахма́ніцца 345
за́раць 344
за́раць 51
зарва́лкі 141
зарні́ца 261, 272
зарні́чка 261
за́росліна 15

за́рубачка 249
за́рыстае не́ба 284
за́рысты 307
за́рыўкі 141
заса́вень 394
заса́д 235
заса́да 235
за́садка 235
заса́дка 235, 238
засвяці́цца 322
засвяці́ць 322
за́сек 216, 219, 235, 238
за́сек 219, 231
за́сека 219, 235, 238
за́секі 235, 238
засе́нак 226
засе́нівацца 346
засе́ранець 327, 336
засе́сце 217
засе́тнік 214
засе́ўкі 123
засе́ціна 214
засе́цце 214
засе́чак 219
засе́ялкі 123
засе́яць 122
засе́так 214
засі́пець 325
засі́ранець 336
заскаро́дзіць 113, 114
заскару́піць 327
заску́рузлы снег 299
засло́нкі 386
засмы́каць 114
засо́ўка 394
заспако́іцца 343
заспако́йвацца 343
заспі́чнікі 364
заспры́нжаваць 107
за́старанак 215
за́старанка 216
за́старон 216
за́старона 216

за́старонак 138, 215, 216, 217
за́старонка 216
за́стаўкі 350, 360
за́стаўнік 359
засто́ніцца 335
застудзі́ць 344
за́ступ 75, 79, 80
за́ступец 75
засту́пілка 76
засу́вацца 326
засуто́ніцца 335
засу́ха 260
засу́ха 260, 306
засу́ш 260
за́сха 260
засце́нак 26, 184
засце́ніцца 346
засце́ньвацца 346
засце́л 27, 155
засці́лаць 334
засці́наць 335
засцю́дзяне́ць 344
зася́ннік 212
зата́піць 339
за́ткала 231
затмі́цца 326
зато́кі 387
затоне́йка 40
зато́па 242, 286
зато́пішча 242
затру́сіць 333
зату́лак 65, 90
зату́лач 65
зату́лец 65
зату́лка 94
зату́рыць 332
затучы́вацца 345
затучы́ваць 345
за́тыка 362
заты́каць 128
заты́лак 64, 90, 394
заты́лачак 65
заты́лкі 394

заты́льнік 65
затычка 362
заўвостка 362
заўраце́нь 375
захалада́ць 344
захаладно 320
захалоду́цца 344
захва́тываць 324
захма́рыцца 345
захма́рыць 345
захму́рнець 345
захму́рыцца 345
захму́рыць 345
захо́дак 226
заходлі́вы 300
захо́ладна 319
захо́п 24
заце́ньвацца 346
заце́ньваць 346
заце́пла 320
заце́рушыць 328
заце́снікі 355
заці́няці́цца 335
заці́няці́цца 335
заці́снік 355
заці́ш 284
заці́шна 306
заці́шны 306
зацу́рываць 330
зацу́рыць 330
зацьма 260
зацьме́нне 260
заця́гаць 345
заця́гну́цца 336
заця́гнуць 336
заця́жны 300
заця́жны 300
зача́рхаць 336
зача́рэхнуць 336
зача́хнуць 336
зача́рхаць 336
зача́рхнуць 326, 335
зашава́ліць 329

зашпа́ране́ць 327, 336
зашпа́раша́ць 336
зашпа́рашэ́ць 327, 336
зашпа́рохнуць 336
зашпа́рухнуць 327, 336
зашпа́рхаць 336
зашпа́рхнуць 336
зашпа́рэхнуць 336
зашпа́рэць 336
зашпа́рэшыць 336
зашпа́ругнуць 327
зашпа́рузнуць 336
зашпа́рупіць 327
зашпа́робачкі 139
зашпа́рохнуць 336
зашпа́рануць 336
зашпа́рашыць 326
зашпа́ркаць 336
зашпа́рхлы лё́д 269
зашпа́рхнуць 326, 335
зашпа́ршаць 327
зашпа́ршыць 336
за́ядра́на 320
за́ядра́нець 344
за́ядра́ны 320
збе́рыцца 346
збі́ваць 138, 156
збі́рацца 346
збі́раць 133, 141
збі́ць 152
збро́я 382
збру́я 382
збу́рыць 333
збу́тняць 157
збу́хтава́ць 71
збу́хтованы 67
збы́та 278
збы́тны́я (збы́тнія) дні 278
званке́ 363
звано́ 363
званча́к 363
званча́кі 363
званча́тка 363

званя́к 363
зварата́ 24
зваро́т 24
звеня́кі 363
звёздачнае не́ба 285
звёздачны 308
звёзды 261
звёзнае не́ба 285
звёзны 307
звільжыць 147
зві́нчакі 350
звозі́ць 162
зволочка 113
звон 363
звони́к 363
звончак 363
зв'язак 202, 393
зв'язанка 375
зв'язда 261
зв'язка 99
звяно́ 363
звянча́к 363
звярну́цца 341
згалава́ха 356
згалава́шак 356
згалава́шка 24, 356
згалава́йка 356
згало́вак 356, 374
згало́ўкі 374
зганя́ць 138
згара́ць 108
згарну́ць 132
згіну́ць 341
зголава́к 356
згоніва́ць 138
згоні́н 136
згоні́ны 136, 143, 169, 175
згортава́ць 149
згортва́ць 149
зграба́ць 149
зграба́ч 74
зграбі́ць 149
зграбці́ 149

згрэба́ць 149
згрэба́ч 74, 80
згрэ́біны 139, 169, 175
згрэ́біч 74
згрэ́бкі 139
здарова паго́да 282
здаро́вы 310, 319
здэсржыва́цца 340
здэсржыва́ць 340
здэсржы́цца 340
здэ́сргіва́ць 141
здзяржа́цца 340
здзяржа́ць 340
здрапа́ць 152
здо́ро 199
здо́жна 319
здо́жны 319
зды́мце́ць 327
зду́ха 38, 48
зду́хаві́на 38
зе́зд 361
зе́лле 126, 136, 173
зе́лязнак 80
зе́лязні́к 75
зе́лязня́к 75, 80
зе́мзя 298
зе́м 46
ззя́ць 341
(з)зя́ць 341
зі́гзаг 52
зі́мна 318
зі́мнава́та 320
зі́мнава́ты 320
зі́мнасць 297, 298
зі́мната́ 297, 298
зі́мне́ць 344
зі́мні 318
зі́мнік 273
зі́мно 297
зі́мны 318
зі́мны 318
зі́мня́к 162
зі́мо́дра 167

зіра́ты 307
зіро́д 51
зі́хаві́ца 272
зі́хаткі́ 306
зі́хаце́ць 321, 341
зі́хаць 321
зі́хотны́ 306
зі́хце́ць 341
зі́яць 341
зла́гаваць 16
зла́жваць 162
зла́жыць 138, 163
зла́жыць за́гон 112
зла́жыць скла́д 112
зламі́цца 347
зле́гчыся́ 151
зледзяне́лы снег 300
злеці́цца 336
злі́ва 258
злі́вацца 334
злі́вень 258
злі́гаць 330
злі́гла 321
злі́глы 320
злі́гці 347
злі́жна 301
злі́жны 301
злі́ўны 305
злі́цца 334
злі́ць 333
злог 14
злогава́ты 15
злом 241
злосна́я зіма́ 273
злюг 14
зме́йка 102
зме́на 45, 277
зме́ны 278
зме́так 292
змя́ны 277, 278
змята́ць 138
зна́іць 331
значні́к 62

зні́чка 262
зно́бка 319
зно́бкі 319
зно́за 394
зно́ркі 88
зня́ць 133
зо́ласць 261
зо́лка 307, 309, 320
зо́лкасць 261
зо́лкі 307, 309, 319, 320
зо́ль 260, 290
зо́раватае не́ба 284
зо́раваты 307
зо́ранька 260
зо́рачка 260, 261
зо́рачнае не́ба 284
зо́рачны 307
зо́рашнае не́ба 284
зо́рашны 307
зо́рка 260, 261, 307
зо́рка-вячэ́рніца 261
зо́ркае не́ба 284
зо́ркая паго́да 282
зо́ркі 307
зо́рна 307
зо́рнае не́ба 284
зо́рны 307
зо́ры 261
зо́рыстае не́ба 284
зо́рысты 307
з перава́лам 314
з пераго́нам 314
з пераго́намі 314
з пералё́тамі 314
з пералі́вамі 314
з пера́ме́намі 314
з перапы́нкамі 314
з пера́ры́вам 314
з пера́ры́вамі 314
з перасе́кам 314
з перахо́дам(i) 314
з пераці́хам 314
з прахо́дам 314

з пярэ́валакам 314
з пярэ́рвамі 314
зрабі́ць 158
зрабля́ць 158
зра́ліна 46
зрахма́ніцца 345
зрэ́б'е 144
зрэ́блены 68
зрэ́бніна 144
зуб 52, 88
зубачы́ 79
зуб'е 52
зубі́к 90
зубі́ла 385
зубі́ць 90, 331
зубы́ 55, 60, 79
зубы́ 58, 67, 78
зубы́ вы́скаліць 341
зу́в'язак 202
зхі́біць 140
зы́ба 266
зы́гарада 238
зы́гарадзь 233
зы́гарадка 233
зы́гаро́дка 233
зы́гартка 233
зы́залка 267
зы́залкі 267
зы́за́р 264, 296
зылава́та 307
зылава́ты 307
зыр 245, 254, 274
зырава́та 307
зырава́ты 307
зыра́сць 254
зырка 303, 307, 320
зыркава́та 304
зыркава́ты 304
зырка́сць 254
зыркі́ 303, 307, 311, 320
зыры́ 311
зыры́ць 337
зысці́ 344

зыходзі́ць 343, 344
зэс 261, 264, 296
зю́зечка 297
зю́зька 273, 297
зю́зюк 273
зю́зя 297
зяб 25, 116, 297
зя́бка 319
зя́бкі 319
зя́бла 29
зя́бленне 110
зя́бленне 116
зя́бліва 25
зя́бліна 25
зя́бліць 116
зя́бліць 116, 337
зя́бля 25
зя́бра 25
зя́брына 29
зя́брыць 116
зя́лезны ход 367
зяло́ 136, 173
зяме́ркі 171
зямлі́ць 116
зямля́ 21, 23, 41
зямля́нка 89, 230
зямля́нкі 89
зямня́ 21
зяро́д 51
зярэ́дзіць 151
з'ярэ́ць 16, 140
зяха́ць 321

I

(і)аржа́нішча 28
(і, а)ржо́нне 28
(і, а)ржэ́ўнік 28
і́вень 264
і́верань 292
і́вянь 264
і́га 394
і́гла 79
і́гліца 359
і́грышча 39

іжэ́гіні 51
ізга́ловак 356
ізга́рэцца 157
ізга́рэць 157
і́змаразь 265
і́зрэб'е 146
ікра́ 268
ілаве́ц 39
ілі́ць 329
Іллёў Воз 294
ілі́ць 330
ілля́к 258
іля́нішча 31
(і)ля́нішча 31
іля́нне 32
(і)ля́нне 32
і́лцы 386
і́льдзі́на 268, 269
і́льдзі́начкі 269
і́льдзі́нкі 269
(і)льні́ска 32
і́льнішча 27, 31
і́льноцерабі́лка 104
і́льняні́шча 31
і́мбар 219
і́мбарчы́к 219
і́мбарчы́чак 219
і́мбары́к 219
і́мбары́шча 219
і́мга 263, 296
і́мгла́ 263, 296
і́мглі́ць 327
і́мглу́ха 263
і́мглу́шка 263
і́мжа 262, 265
і́мжавы́ 308
і́мжак 262
і́мжа́ка 262
і́мжа́чка 262
і́мжачо́к 262
і́мжлі́вы 308
і́мжу́н 262
і́мжунчы́к 262

і́мжы́цца 328
і́мжы́ць 327
і́мжэ́ль 262
і́мжэ́нь 262
і́мжэ́ць 328
і́мкжа́к 262
і́мла́ 263
і́мле́ць 327
і́млі́ць 327
і́мпат 256
і́мпэ́т 256
і́мпэ́т 256
і́мрась 263
і́мроі́ць 328
і́мша́к 262
і́мша́нік 215
і́мшэ́ль 262
і́мшэ́нь 230
і́нба́р 218, 219
і́нба́рчы́к 219, 226
і́нба́рчы́чак 219
і́нба́ры́к 219
і́нба́рышча́ 219
і́ней 264
і́нела́ 264
і́нея́ 264
і́нія́ 264
і́нспэ́кты 222
і́нцы́дла 385
і́нь 264
і́ня́ 264
і́няя́ 264
і́ржаны́ 174
(і)ржы́нне 28
і́ржы́нне 29
(і)ржы́ннік 28
і́ржы́ннік 29
(і)ржы́ска 28
і́ржы́шча 28
і́ртаві́на 379
і́скаце́нь 274
і́скра́ 270
і́спол 192

іста́ніць 335
істо́пка 224, 226
істры́ць 72
ісход 278
ісходзі́ць 343
ісці́ 329, 333
ісшэ́рхнуць 336
іся́глі 373
і́цвіна 373
і́цвіны 373, 378
ішпéкт 222

К

каблѹ́к 53, 66, 100, 354
каблѹ́кі 73, 87
каблѹч 100
каблѹчо́к 66, 73, 100
каблѹчы́кі 366
кабѣ́лка 193
кава́дла 70
кава́лак 363
кава́лі 132
кава́ць 71
каве́зіцца 346
каве́лка 57, 77
каві́лка 87
кавя́ла 87
кага́ніць 133
кага́т 194
кага́та 194, 200
кага́тчык 194
када́ўба 61
каду́шка 363
каза 18, 44, 64, 87, 132, 150, 182,
372, 390
Каза́ 296
каза-падса́нькі 372
казе́лец 167
казе́лцы 51
казе́л 189
казе́нка 233
казі́нка 157
казлы́ 51, 55, 56, 84, 214
казу́лькі 166

казу́тка 350
казы́рка 229
казы́рок 370
кайстра́ 143
кайсце́р 143
какару́зіска 33
какару́зішча 33
какару́зніска 33
како́ўка 57, 77
кал 242
кала́дкі 386
кала́дун 132
калама́жка 349, 352, 370
калама́шачка 349
калама́шка 353
калапе́та 242
калапля́нішча 33
каласава́нне 169
каласава́ць 135
каласава́к 256
каласава́нне 175
каласава́ны 137
каласе́тка 169
каласі́ны 137
каласі́ны 169
каласі́ць 135
каласні́к 137, 214, 217
каласо́к 137
каласо́ўня 216
каласы́ 169
калато́ўка 39
калато́шка 61
калату́н 246
калату́ха 242
калату́ша 242
калату́шка 61, 84
калаці́ць 124, 134, 135
кала́ч 53, 376, 395
калachóўка 53
калачы́ 53
калачы́к 53, 66
калашні́к 237
калашня́ 216, 225

калашта́н 256
 калеса́ 361
 ка́леса 361
 калеснічо́к 348
 калё́сня 223
 калешня́ 223, 225, 239
 калё́скі 348, 351
 калё́ссе 348
 Калёсы́ 294
 калёсы́ 348, 361
 ка́лзы 385
 ка́ліва травы́ 168
 калідо́рчык 229
 ка́літка 363
 ка́лічні́шча 35
 ка́лкі 366
 калма́шка 353
 ка́лна 304
 кално́ 304
 калны́ 304
 ка́лыны 304
 кало́да 73
 кало́дачка 60, 90, 391
 калодзі́ца 363
 калодзі́цы 363
 калодка́ 60, 92, 363
 калодкі́ 386
 кало́к 394
 кало́сетка 137
 кало́чак 97, 362, 394
 калочанка́ 176
 кало́шанка 212, 225
 кало́шнік 228
 калтаўё́ 101
 калтаўя́ 101
 калтая́ 101
 калтуя́ 99, 101
 калтэ́йка 84
 калуда́чка 363
 калудка́ 363
 калудкі́ 363
 калужа́ 270
 калужы́на 270

калу́н 61
 калу́пушак 382
 калу́пышак 350
 калы́дка 363
 калыма́га 349
 калыма́жка 349
 кальжэ́нне 298
 кальцо́ 53, 64, 83, 386
 калю́ба 395
 калю́га 162
 калю́га 242, 270
 калю́жа 242, 270
 калю́жка 270
 калю́жына 270
 каля́вы 319
 каля́днік 259
 каляні́ца 38
 каляса́ 348
 каляса́ 353
 калясе́начкі 348
 калясе́нкі 348
 Каля́ска 294
 каля́ска 353
 калясна́я кало́дка 364
 калясні́к 191, 348
 Калясні́ца 294
 каляснічо́к 191
 каля́сня 381
 калясо́ 361
 калясцэ́ 361
 камба́ін 103
 камбе́ль 199
 каме́ль 199
 камла́ечка 351
 камла́йка 351
 камлі́ 129, 146
 камлуќ 53
 камора́ 224, 226
 камор’е́ 226
 каморка́ 224, 226
 камуха́ 171
 камуха́ 171
 камягі́ 249

камякі́ 171
камяні́к 38
камяні́сты 40
канаплéні́ска 33
канапля́нэ 33
канапля́ні́ска 33
канапля́ні́шча 33
канаў́ка 46
канбаі́н 103
кандзю́шнік 234
канды́ба 87
кане́чак 20
каноплі́ска 33
каноплі́шча 33
канта́р 383
канта́р 383, 384
кану́ць 346
канцы́ 20, 24, 129
канча́р 20
канча́рык 20, 22
канча́ткі 132
канча́ты 20
канчу́к 20
канчу́р 20
канчы́к 20
канюшы́ні́ска 33
канюшы́ні́шча 33
капа́ 188, 193
капа́ 99, 393
капа́ж 265
капа́к 194
капа́лка 102
капалы́ 377
капан 78
капані́ 370, 380
капані́кі 370
капані́ца 75, 77, 78, 80
капані́чка 78
капані́чыць 118
капа́нкі 370
капа́нне 130
капа́ра́лка 78
капатка́ 75

капа́ць 117, 130
ка́паць 330
капа́ч 74, 78, 80
ка́пачка 259
капа́чка 75, 76, 77, 78, 80, 102
капа́чу́к 78
капа́чык 76
капе́ж 265
капе́ль 265
капе́лька 259
капе́льні́ца 241
капе́ля 193
капе́нка 188
капе́ц 133, 194
капе́шка 193
капе́нка 193
капе́шка 193
капі́ж 111
капі́скэ́ 193
капі́ца 99
капі́ца 99, 193
капі́ць 133, 151
капі́чка 193
капі́чыць 151
ка́пка 259
ка́пкі 391
ка́пля 259
ка́пна 193
ка́пнава́ць 151
ка́пні́ска 164
ка́пні́цель 103
ка́пні́ць 151
ка́пняк 193
ка́псу́ль 364
ка́пту́р 354, 364
ка́пту́ры 354, 364
ка́пу́снік 35
ка́пу́сні́ска 35
ка́пу́сні́шча 35
ка́пусня́ні́ска 35
ка́пусці́нне 35
ка́пусце́нне 35
ка́пусці́ска 35

капусця́нік 35
капусця́ніска 35
капусця́нішча 35
капу́шка 77
капчык 56, 195
капшучкі 244
капшучок 244
капы́л 78, 79, 376
капы́ліць 119
капы́лле 377
капы́лы 376
капы́наз 228
капы́руля 74, 79
капя́жы 267
кап'я́к 133, 193
капя́к 193, 194
капя́нка 193
капя́шка 193
капяшчы́на 193
капяшы́на 193
карабе́ц 93
карава́н 350
каравя́тнік 237
караго́н 370
караку́лька 66
карапа́шка 349, 370
кара́сі 365
кара́сі 365
кара́сь 365
караў́кі 372
караў́няк 237
карафа́шка 352
карахва́шка 352, 358
карахва́шкі 370
ка́рбія 93
ка́ркі 349, 372
ка́рмы 172
ка́рнік 238
каро́бка 93
Каро́місел 296
Каро́місла 295, 296
каро́міслік 81
каро́мусель 355

каро́мысел 355
каро́мысель 81
каро́мысла 81, 355
каро́мыслы 251, 355, 394
каро́на 294
каро́нкі 144
каро́ста 143
каро́ткі 315
кароў́нік 237
кароў́ніца 237
кароў́ня 237
картаплё́нішча 32
картаплё́нне 32
картаплі́вішча 32
картапля́нік 32
картапля́ніска 32
картафлё́ніска 32
картафля́ніска 32
картафля́нішча 32
карта́ць 120
карто́плініска 32
карто́пліска 32
карто́плішча 32
кару́кі 369
кару́кі 372
кару́чкі 372
карча́віна 26
карча́вы 40
карча́вы 40
кары́ 349, 351, 352, 358, 368, 371, 372
кары́нкі 129
кары́тка 367
кара́нне 146
кара́та 352, 353
кара́ц 66, 88, 89
каса́ 62, 129, 204, 294
касаве́ліна 63
касаві́дла 62, 63
касаві́ла 63
касаві́ліна 63
касаві́лле 63
касаві́лна 63
касаві́льна 63

касаві́лья 63
 касаві́на 63
 касаві́ска 63, 155
 касаві́ца 153
 касаві́шча 63
 касаё́ўка 153
 каса́рка 103
 Каса́ры 295, 296
 каса́ўе 63, 66
 каса́ўе 63
 касахво́шч 258
 касе́нне 153
 касё́начка 62
 касё́нка 62
 касі́ва 153
 касі́во 63
 касі́дла 63
 касі́дло 63
 касі́ла 62, 63
 касі́ліна 63
 касі́лішча 63
 касі́лка 103
 касі́лле 63
 касі́лна 63
 касі́лно 63
 касі́льна 63
 касі́льнішча 63
 касі́льно 63
 касі́льца 62
 касі́ска 63
 касі́ўе 63
 касі́ць 152, 158
 касі́шча 63
 касла́ва 192
 касла́ўка 192, 202, 203
 касло́ 132
 касмо́к 150
 касму́к 150
 касмуці́цца 346
 касмы́к 150
 касмы́лі 150
 кассе́ 62
 кассе́ 63

кассе́ 62
 ка́ста 358
 ка́струкі 127, 170
 ка́стрына 143
 ка́стрыца 143
 ка́сты 358
 ка́стылёк 57
 касу́ля 87
 касце́ 63
 Касці́ 295, 296
 касці́ 73
 касце́ 63
 касцю́лька 137
 касця́рэва 145
 касьба́ 153
 касьво́ 63
 касля́ 153
 ка́сярка 103
 катлаві́на 40
 катоќ 73, 361
 каточа́к 361
 кату́лка 73, 350
 кату́х 224, 232, 234, 236, 238
 катушо́к 232, 238
 катушы́на 238
 катушы́начка 238
 катушы́нка 238
 каў́ган 249, 250
 каў́ганы́ 249, 250
 каў́зані́на 253
 каў́зэлі́ца 253
 каў́зэль 253
 каў́зота́ 253
 каў́тун 129
 каў́тух 238
 каце́лка 90, 364
 кача́лка 98, 222
 кача́н 49, 77
 кача́нішча 35
 качу́лка 361
 качу́лкі 73
 качэ́брык 352, 370
 каша́ла 358

кашала́ 350, 358
каша́ница 155
каша́нка 172
каша́ра 233, 353
кашолка 93
кашук 238
кашча́ры 137
кашчы́ць 133, 149
кашы́ 381
каю́та 224
ква́дра 277
квадра́вы 310
кварта́лка 22
кватарга 277
кватэ́рка 219
кве́тка 132
кве́тнік 18
квя́тнік 18
ке́да 236
ке́лзанне 385
ке́лзы 385
ке́лтая 101
ке́льня 382
ке́нзлы 385
ке́пскае надво́р'е 283
ке́пска(я) паго́да 283
ке́пскі 39
керхава́ты 40
кібі́тка 350
кіда́ць 122, 129, 151, 162
кіда́ць 122, 162
кіё́к 61, 97
кіёўка 58
кіжа́ль 284, 290
кі́й 61
кі́й з булава́ю 61
кі́лтая 99
кі́нуць на жме́нькі 131
кі́па 198
кі́па бо́бу 198
кі́пень 254, 273
кі́пецень 274
кі́пка 205
кіпу́н 274
кі́рган 161
кі́рка 75, 78
кі́рна 87
кі́сляя паго́да 271
кі́сялі́ха 250
кі́та 192, 197
кі́та 192, 198
кі́тка 191, 198
кі́тка бо́бу 198
кі́чка 392
кі́шка 392
кі́шка 392
кі́шча́рыны 171
кі́шчыны 171
кі́шэнь 102
кла́д 137, 200
кла́давая 218
кла́даві́цца 346
кла́даву́шына 226
кла́даву́шынка 226
кла́дка 217
кла́дні́я 137, 188, 216
кла́довая 226
кла́довенька 226
кла́доўка 226
кла́душка 217
кла́ды 200
кла́ні́ца 366
кла́патуха 67
кла́сці 122, 127, 151, 162
кла́сці на страху́ 163
кла́чкі 249
клачо́к 150, 249
кле́вьяры́шча 33
кле́дзь 218
кле́п 67
кле́пала 67
кле́тачка 226
кле́тачкі 232
кле́тка 218, 226, 230
кле́тні́шча 228
кле́тушка 218

клетчина 226
клетчинка 226
клецішча 218
клецька 204
клець 211, 218, 224, 226
клешч 392
клешча 392
клешчы 392
клешшы 392
клёп 67
клёц 52
кліба 374
клімат 282
клімб 97
клін 19, 64, 185
клінб 97
клінец 171
клінкі 171
клінне 171
клінок 64, 185, 186
клінцы 171
клінчык 64
кліц 52
клок 150, 192
клочча 146, 150
клу́ня 215, 218, 224, 236, 237
клымбель 97
клынбель 97
клычанка 176
клюка 74, 78
клюня 215
ключ 74, 251
ключка 57, 74, 78, 79, 81, 375, 395
клюшні 349, 360
клюшня 153
клюшня 153
кляваць 71
клявец 68
кляк 363
клякаць 289
клямка 83
клямра 378
кляпала 70

кляпанчык 68
кляпаць 70
кляпеш 66
кляпчынкi 366
кляц 52
кляцы 53
кляшня 210, 216, 238
кляшчотка 96
кляшчыны 392
кляпэнька 210
кнеціць 331
кныбель 97
кныбэль 97
кныпаль 365
кныпель 97
кнэбель 97
кнэбыль 97
козачка 372
козачкі 372
козла 51
козлы 51, 56
кол 367
кола 296, 361
колас 137, 169, 199
колёса 361
колешня 236
колосоваты 128
колуп 171
колы 348
кольба 102, 105
комель 199
комкі 316
компіца 99
конік 391
конная малатарня 104
конус 194
Конь 294
Конь з Вазом 294
Конь і Калёсы 294
коп 194
копа 202
копані 370, 380
копанік 380

ко́панікі 370
 ко́панкі 370
 ко́паныя са́ні 370
 ко́пань 23
 ко́пачка 77, 80, 188, 193
 ко́пашка 75, 80
 ко́пка 130, 188, 193, 194
 ко́птур 364
 ко́пушка 75, 80
 ко́пчык 194, 230
 ко́пчышча 164
 ко́пыл 376
 ко́пылы 377
 ко́пыль 377
 ко́раб 93, 350
 ко́рба 49
 ко́рбы 369
 ко́рж 157
 ко́рка 299
 ко́рм 172
 ко́саўка 62
 ко́ская 167
 ко́скі 129
 ко́слаўка 203
 ко́снішча 63
 ко́ссе 63
 ко́стачка 65
 ко́стра 143
 ко́сці 126, 169
 ко́тух 224
 ко́тух 234, 238
 ко́ўзацца 114
 ко́ўзка 308
 ко́ўзкі 308
 ко́ўка 61
 ко́утух 238
 Ко́ўш 295
 Ко́ўшык 295
 ко́цюх 234
 Ко́ш 294
 ко́ш 93, 102, 381
 ко́ша 155
 ко́шаніца 167
 ко́шанка 155, 172
 ко́шань 167
 ко́шка 57, 79
 ко́шля 153, 155
 кравэ́шка 258
 кра́га 268
 кра́йка 389
 кра́мпа́дла 97
 кра́мпалак 97
 кра́мясты 306
 кра́пану́ць 337
 кра́паце́ць 330
 кра́паць 330
 кра́паць 330, 333
 кра́піць 330, 337
 кра́пка 259
 кра́плі 267
 кра́плісты 306
 кра́пля 259
 кра́плясты 306
 кра́пун 274
 кра́пчэ́ць 337
 кра́пяня́ць 330
 кра́саві́ца 251
 кра́ставі́нкі 104
 кра́сты 188
 кра́стэ́нцыя 185
 кра́суля 251
 кра́сь 365
 кра́хану́ць 337
 кра́хмальня́ 222
 кра́шэ́ць 234
 кро́іць 109
 кро́ква 87
 кро́мля 144
 кро́піна 258
 кро́пінка 258
 кро́плінка 258
 кро́пля 258
 кро́сadne 234
 кро́санне 234
 кро́ўня 393
 кро́шні 87

круг 138, 296, 361, 379
круг калёс 361
круг кол 361
круг колаў 361
кругавёрць 279
круганчык 249
кругліца 189
кругліца 193, 210, 232, 238
кругловіна 17, 44
круглы месяц 276
кругляк для авёчак 232
кружнік 208
кружок 182
кружыць 128
крук 73, 74, 78, 79, 229, 376
крукаваць 119
крукі 74
крупа 291
крупадзёрня 221
крупадралка 221
круперня 221
крупіца 333
крупны 306
крупы 253, 291
крупэрня 221
крусадне 234
крутавеі 245
крутавея 279
крутка 97, 200
крутовіна 279
крутуха 279
круцеліца 281
круцель 200, 204
круцень 85
круцёлка 204
круціць 325
круч 40
круча 279, 281
кручальніца 279
кручаніна 279
кручкі 55
кручок 74, 79, 229
кручолка 97

крушня 39
крываліны 372
крывалы 360
крывое калясо 366
крывулі 352, 360, 372
крыга 268, 269
крыгі 266, 269
Крыж 296
крыжаванне 52
крыжаваць 322
крыжак 188
крыжаўніца 388
крыжка 266
крыжкі 269
крыжніца 268
крыжніцы 269
крыжовыя лейцы 387
крыжы 188
крыжык 188
крыжыкі 188
крыкеўка 58, 77
крылле 391
крыллі 391
крыло 82, 89, 217
крымбель 97
крынджалы 352, 360
крынджалы 371
крынджолы 371
крыпа 238
крыстальчыкі 270
крышка 198, 231, 393
крэмпавец 133
крэпкі 310
крэсла 357
крэст 52
крэставіна 361
крэсцікі 138
кудаса 279, 281
кудаса 280
кудаса 280
кудасіць 334
кудаха 280, 284
кудзельнік 146

кудзельчына 144
кудзерка 132
кудоса 280
кудрaвы 309
кужаль 128
кузеўка 258, 263
кузла 132
кузлак 192
кузявіць 329
кука 61
кукабака 394
кукабачка 66
кукабяшка 58
кукла 132, 203
куклачка 132, 203
кукрыш 82, 361
кукрэш 66
кукурузнік 33
кукурузнішча 33
кулажанне 297
кулажыцца 346
кулажыць 346
кулешанька 225
кулёваць 168
кулёк 66, 194, 204, 205
кулёўе 194
кулёўка 104, 203
кулік 194, 204, 205
кулік 205
кулікі 391
кулісак 198
кулітачка 204
кулітка 204
куль 194, 197, 198, 204, 205
кульба 66, 391
кульбака 390, 395
кульбакі 395
кульбачка 390
кульбачка 66, 390, 395
кульбачкі 390
кулька 58, 63, 65, 77, 89, 391, 395
кулька 89
кульча 66

кулыша 153
кульша 65, 153, 216
кулюба 395
куля 63, 65, 89
кулявая 142
кумета 265
купа 195
купавіца 167
куп'е 160
купіна 150
купка 195
Купка 295
купрыш 66
купрэш 66
курава 144, 247
курава 280
куравы 158
курасадкі 358, 359
курасаднік 234
курасадня 234
курасонне 234
куратнік 234, 353
куратня 234
курач 372
Курачка 296
Курачкі 296
курачнік 234, 350, 381
курачы 372
курашка 263
курашнік 234
курган 159
курган 39, 161, 292
курманка 349
курна 317
курнік 234
курны 308, 317
куросадзень 234
куросадзь 234
куросадне 234
куросанне 234
куросань 234
куросны 234
курпялі 292

курсáдкі 358
курусáднік 234
курчы́на 234
куру́йца 329
куру́ць 329
куру́ць 329, 334
куру́ц 263, 296
кускі́ 56
кусóк 183, 184, 363
куські́ 55
ку́т 185
ку́таса 280
ку́тах 234, 238
ку́ток 185
ку́трыжка 292
ку́тух 234, 238
ку́ўсцяк 192
ку́ча 194, 195
ку́ча 236
ку́чка 66, 187, 198, 205, 207, 232, 236
ку́чкаваць 119
ку́чкі 138
ку́чобрык 352
ку́чыць 119
ку́шаль 146
кшэ́сла 357
кэ́чка 393

Л

лаба́з 194, 218, 230
лаба́за 157, 167, 168
лаба́заваты 157
лаба́ззе 167
лаба́с 166, 212, 229
лабу́да 167
лабу́за 167
лаб́як 19
ла́ва 15, 41, 179, 180, 184, 185, 186, 195
лагаві́ла 27
лагаві́на 159
лагаві́нка 159
лага́жы 369
лага́шка 179
ла́геры 349

лаго́жы 349, 370, 371, 380
лаго́жы 369
лаго́жына 380
лаго́ш 370
лаго́ша 350
лаго́шы 349, 360, 369, 370, 371, 380
лаго́шы 360
лагу́н 379
лагці́на 40
лагчы́на 160
лагя́жы 380
ладава́ць 163
ла́дка 198, 205
ла́дна(я) паго́да 282
лажбі́нка 40
лажы́ць 151
ла́з 230
ла́зенка 226
ла́зня 213, 226
ла́зы 231
ла́йба 351, 353
ла́йка 214
ла́йно́ 144
лакі́ 57
лама́к 96
лама́ка 96
лама́нне 115
ламану́ць 337
лама́х 96
лама́ха 84
лама́ць 109, 114, 145
ламачка 96
ламі́ць 120
ла́нка 41, 183
ла́но 190
ла́па 16, 83, 84, 89
лапа́сты 308
лапа́та 54, 75, 80, 87
лапа́та 67
лапа́таць 152, 329
лапа́тачка 69
лапа́ташнік 76
лапа́тка 54, 69, 75

лапаткаваць 117
лапатнік 76
лапатня 67
лапато́к 67
лапату́н 67
лапату́ха 67
лапа́цік 69
лапа́ціць 71, 72
лапа́цішча 76
лапе́ка 16, 186
лапе́чка 186
лапі́к 16
лапі́на 16, 186
ла́пка 58, 78, 80, 89
ла́пы 83
ла́р 216
ла́сахор 56
ла́сіцы 265, 270
ла́ст 219
ла́та 16, 39
ла́тка 16, 190, 196, 204
ла́то́к 54
ла́то́ка 160
ла́тока 40
ла́точына 16
ла́туны 370
лаў́ка 20
лахе́тка 22
лахці́на 160
лашчы́на 160
лашчы́на 160
ледаві́ны 266
ледакі́ 266
ледаход 268
ледзе́нь 266
ледзякі́ 266, 269
ледзячкі́ 266, 269
ледзячо́к 266
ледзяшы́ 266, 269
ледні́к 230
ледні́кі 266
леднячкі́ 269
ледышы́ 269

ле́сца 330
ле́жава 42
ле́жаны 140
ле́жая 89
ле́жбішча 27
ле́жыва 27
лежы́шча 27
лезві́е 67
ле́йцы 386
ле́йчакі́ 384, 387
ле́йчана́ 386
ле́йчыкі́ 386
ле́йчына́ 386
ле́йчына 386
ле́мех 82, 89
ле́мец 392
ле́меш 82, 89
ле́мяхі́ 88
ле́мяшні́ца 88
ле́нейка 196
ле́нішча 31
ле́нкі 146
ле́па 290
лепа́ніна 290
ле́сенка 94
ле́ска 94, 381, 382
ле́ста 304
ле́сты 304
ле́тны 320
ле́ха 22, 178, 179
леце́н 226
ле́шачка 22, 178
ле́шка 17, 19, 22, 27, 178, 179, 187
ле́я 258, 287
ле́яць 330
ле́ганькі 315
ле́ганькі до́жджык 264
ле́гкапо́ліца 15
ле́гкі 301, 316
ле́гкія са́ні 371
ле́д 266, 269
ле́ка 362
ле́н 32, 129

лєніска 32
лєнішча 31
лєнка 362
лєнышча 32
лєпа 290
лєст 359
лєстачка 359
лєстачкі 359
лєстка 359
лєсткі 359, 366
лєсы 306
лєх 230
лєшак 230
лжа 262
ліван 257
лівануць 332
лівань 257
лівень 257
лівун 258
лігар 379
лігуляр 83
ліжэць 347
лійка 354
ліман 185, 286
ліменіць 330
ліней 264
лінейка 350, 352
лінка 22
лінуць 332
ліса 381
лісіца 374, 378
ліска 381
лісора 366
лістабой 245
ліставей 245
лісціна 155
літвіна 373
літоўка 62, 200
літрына 359
ліўневы 305
ліўны 305
ліўны 305
ліха 280, 297

ліхалеціна 284
ліхалеціце 284
ліхая пагода 283
ліцвіна 373
ліцвіны 373
ліцы 386
ліць 330
лішай 17
лішпанка 75
ляянне 27
ляяновішча 32
лоб 300
лог 159, 160, 161
логавіна 159
логавінка 159
логма 48
лона 190
лонка 27, 153, 160, 161
лопала 67
лопалка 67
лопат 67
лопаўка 67, 68
лопацень 67
лопнуць 347
лопух 67
лоўж 166, 195
лох 14
лубавеніска 33
лубавенішча 33
лубавінне 33
лубавяна 33
лубенка 93
лубін 33
лубініска 33
лубінішча 33
лубка 92, 93
лубня 370
лубнячка 371
лубяніска 33
лубянішча 33
лубянка 93
луг 27, 154, 159, 160, 161
лугавіна 161

лугавы́ 154, 158
луго́віца 153
лу́жа 270
лужана 270
лужджыць 145
лужка 270
лужкі́ 27
лужок 27, 159, 160
лужына 270
лужынка 270
лужыць 128
лужышча 44
лузану́ць 332
лузаць 128
лузга́ 126
лузгаць 128
лук 53, 65
лу́ка 53, 162
лукаватка 65
лу́кі 366
луко́шка 93
лу́міна 270
луна́ 249, 275
луначка 179
лунёк 249, 250
лу́ні 249
лу́ніста 313
лу́ністы 302, 313
лу́нія 275
лу́нка 22
лу́нна 309
лу́ннае цячо́нне 277
лу́нны 309
лу́нь 249, 250
лу́па 127, 170
лупаві́ны 125
лупайкі́ 125, 171
лупану́ць 332
лупі́нне 125
лупі́ны 125, 171
лупі́ць 128, 331
лупо́ўка 125
лупса́чыць 331

лупякі́ 125
лу́ска 126, 171
лу́ска 127, 170
лу́скаць 128
лу́скі 126
луток 66
лу́ч 294
лу́чак 65
лу́чка 162
лу́чкі 366
лучны́ 158
лучны́ сенако́с 159
лу́чок 65, 73, 366
лу́шка 66
лушпаві́ны 125
лушпайкі́ 125
лушпíны 125
лушта́ 127
лушчаві́ны 125
лушчы́ны 125
лушчы́ць 109
лушчы́ць 128
лы́га 172
лы́лыцца 330
лы́нда 186
лы́нцы́дра 385
лы́сіна 16, 19, 38
лы́сіца 39
лысу́ха 15, 19, 38
лы́тка 41
лычо́к 65
льдзі́на 268
льдзі́нкі 269
льна́мнялка 96
льна́мялка 95
льне́ніска 32
льне́нішча 32
льні́ск 140
льні́ска 27, 32, 157
льні́шча 27, 31
льно́віска 32
льно́выска 166
льня́ніска 27, 31, 32

ля́нянішча 31
ля́дары 349
люк 231
лю́пінішча 33
лю́пянішча 33
лю́стачкі 359
лю́троўка 75
лю́ты 310
лю́ха 258
лю́шні 360, 366
лю́шня 366
лю́шыць 331
ляво́ш 39
ля́да 15, 25, 84, 97, 105, 231
ля́дак 266, 268
ля́данка 252
ля́даўні́ца 105
ля́дачы 39
ля́даяк 284
ля́дзець 334
ля́дзіна 25
ля́дзіна 268
ля́дзі́нка 266, 269
ля́дзі́нкі 269
ля́дзяк 266
ля́дзя́начкі 269
ля́дзя́нка 266, 268, 269
ля́дзя́нкі 269
ля́дзя́ш 266, 269
ля́дзя́шка 266
ля́дзя́шкі 266
ля́днець 334
ля́днік 227, 266
ля́док 266, 269
ля́доўнік 227
ля́доўня 227
ля́дунка 266
ля́ды 266
ля́дыш 266
ля́дышкі 269
ля́жавы 15
ля́жайкі 359
ля́жатка 359

ля́жаткі 359
ля́жаць 16
ля́жэйка 359
ля́маць 392
ля́меж 82
ля́мех 82
ля́мец 196, 391, 392
ля́меш 82
ля́меш 82, 88
ля́мчык 392
ля́нец 392
ля́ні́ска 31, 166
ля́ні́ска 31
ля́ні́ца 146
ля́нішча 31
ля́нка 32, 157
ля́ны вы́хад 141
ля́па 193, 290
ля́паўка 290
ля́па́цца 334
ля́паць 334
ля́піць 334
ля́плёнка 290
ля́пля́нка 236
ля́по́та 242, 290
ля́по́та 282
ля́пська 316
ля́пські 316
ля́пушка 290
ля́се́нка 192
ля́се́нкі 86
ля́ска 54, 358, 394
ля́скатаць 322, 323
ля́скі 358, 366
ля́стачкі 359
ля́стка 359
ля́сткі 359
ля́сткі 359
ля́тні́ца 221
ля́ту́чка 39
ля́х 230
ля́ха 18, 22
ля́ха 19, 21

ляце́ць 333
ля́шка 187
ля́шкі 187
ляшо́к 187
ляшчо́тка 92, 96
ляшчы́ць 323
ляшы́ць 112, 117
ляшы́ць 112, 117
ляшэ́нне 117

М

магазе́я 219
магазі́н 219
магазы́н 219
магазы́нак 226
магла́ 263
маглі́ 188
мажа́ра 349
мажа́рка 349, 352
мажа́ры 349
ма́жы 349, 358
мазда́чанне 110
ма́йдан 185, 233, 239
Ма́йсаш 295
макаве́й 258
макаві́на 198
макаві́на 198
макаві́шча 36
макаву́шка 198
маказі́н 219
маказы́н 219
макаў́ка 198
маква́ 256
маке́й 229
макля́к 40
макраддзё́ 271
макрадзі́на 271
макра́дзь 271
макратá 271
макратэ́ча 271, 291
макраці́на 271
макрачэ́ча 271
макрая́ць 271
макро́ 302

макро́та 271
макры́вы 302, 305
макры́на 271
макры́ня 271
макры́яць 271
макрэ́нь 271
макрэ́ча 271
маку́кі 171
маку́н 258
маку́х 171
маку́ха 171
маку́шка 199
маладзё́нец 275
маладзі́к 275
маладзі́ковая зора́чка 262
маладзі́цца 340
маладзі́чок 275
малад́ня 272
малады́ ме́сяц 275
малады́ ме́сячак 275
малады́я дні́ 277
малажа́й 166
мала́йня 272
маланка́ 271
маланка́ 271
маланка́ 271
малан́ня 272
малан́ня 272
малан́ня 272
малата́рка 104
малата́рня 104
малатоќ 68
малафе́йчык 225
малаце́нне 135
малаці́лка 104
малаці́ць 134
малацьба́ 135
малача́рня 221
малачэ́нне 135
мало́е коро́мысла 355
мало́нка 271
мало́ння 272
Мало́чна Даро́га 278

малы́ дожджык 264
малы́ння 272
маля́нка 271
мана́ 249
мандэ́лячкі 207
мане́ж 215, 222
мане́ш 229
манта́чка 68
манта́чыць 72
манта́шка 68
манты́шка 68
манты́шыць 72
манці́ла 69
маразі́на 274
маразі́на 274
маразі́ска 274
маразі́сты 309
маразі́ць 337
маразі́шча 274
маразлі́вы 309
маразю́га 274
маразю́ган 274
маразю́ка 274
маразя́на 309
маразя́нка 274, 300
маразя́нны 309
маразя́ны 306, 309
мара́ка 263
мара́са 263
марасе́чка 263
марасі́ць 328
мараслі́вы 308
марася́шчы дошч 263
марашы́ць 328
маргаві́ца 272
маргазі́ць 328
маргаце́ць 328, 342
марго́вішча 35
маргоўні́к 35
маргоўні́ца 26
марда́ч 98
маркава́ць 116
маркаве́ніска 35

маркаве́нне 35
маркве́ннік 35
маркві́шча 35
марквя́ніска 35
марквя́нішча 35
маркові́ска 35
маркові́шча 35
маркоўе́ 35
маркоўні́к 35
маркоўні́шча 35
маро́жыць 328
маро́з 273
маро́занькі 273
маро́зіска 274
маро́зішча 274
маро́злівы 309
маро́зна 309
маро́зны 309
маро́зчык 273
маро́зы 273
маро́зяна 309
маро́зяны 309
маро́ша 263
марскаце́ць 328
маружы́ць 328
марусі́ць 328
марушы́ць 328
мархаце́ць 328
ма́ры 351, 360
мар'я́нка 189
масі́ць 328
маста́віна 381
масто́к 165
масце́ц 165, 381
ма́ташна 364
мато́к 209
матра́са 263
матра́сіць 328
матрашы́ць 328
мату́з 376
мату́шка 209
маты́га 77
маты́жыць 118

маты́ка 74, 77, 78
маты́каваць 118
матылё́нька 69
маты́чыць 118
матэ́ньчыць 72
ма́цаць 130
маце́ж 145
маце́ліца 278
маце́рка 166
маце́рка 229
маце́рыца 166
маця́рыца 229
мач 55, 56, 74, 76, 87
мача́ 271
ма́чаха 359
мачлі́вы 305
мачу́ла 26, 270
мачу́ліска 26
мачу́лішча 26
мачу́льнік 205
мачу́ля 271
мачы́ць 131
машлі́вы 305
машта́рка 223
маяк 51
мга 263
мгла 263
мглі́ца 263
мглі́ць 327
мгоч 263
мгочка 263
межаградак 46
мелкі дождж 264
мелькануць 322
мельнік 188
мельні́ца 220
мельня 188
ме́ндзель 187
ме́ндрок 188
мента 69
ментаваць 71, 72
ме́нтка 69
ментушо́к 68

ментыле́шка 69
ме́нціць 71
ме́нця 69
мерзлякі́ 266
мерка 87
ме́сік 275
ме́січак 275
ме́сяц 274
ме́сяц 275
ме́сяца 276
ме́сячак 275
ме́сячка 275
ме́сячна 309
ме́сячны 309
ме́сячык 274
метроў́ка 62
метылё́нька 69
мецялу́ха 250, 279
меч 80
ме́шава 176
ме́шалка 75
ме́шальні́ца 45
ме́шані́на 45
ме́шані́ца 176
ме́шанка 123, 173
ме́шань 45, 110, 176
ме́тлы 294
мжа 262
мжак 262
мжа́ка 262
мжаў́ка 262
мжачка 262
мжун 262
мжы́цца 328
мжы́ць 328
мжэ́ль 262
мжэ́нь 262
мжэ́ць 328
мі́га 263
мі́гаві́ца 272
мі́гаві́ца 272
мі́гаў́ка 272
мі́гаце́ць 328, 342

міга́цца 342	мо́кра паго́да 291
мігаць 322, 342	мо́крае ле́та 271
мігла́ 263	мо́крае надво́р'е 271
міглавы́ 308	мо́краць 271, 291
мігла́вы дошч 263	мо́края по́жня 160
міглі́ца 263	мо́края сенажа́ць 160
міглі́ць 327	мо́кры 302, 305
міго́тка 263	мо́лан 272
міго́чыць 342	мо́лання 272
мігу́ч 263	мо́лань 272
мігучык 263	мо́лна 272
мігнець 342	мо́лнія 272
мігці́цца 342	мо́разна 309
мільга́ціць 342	мо́разны 309
мільгаць 342	мо́рась 263
мінтра́жыць 332	мо́рг 180
міну́ха 150	мо́ргаць 342
міну́ха 16, 18	мо́рквішча 35
мірга́нець 342	мо́сійка 263
міргаць 342	мо́ст 165
місу́рня 270	мо́сцік 381
мі́та 133, 194	мо́цны 310
міць 116	мо́ч 271
міціу́рня 145	мо́ча 271
мла́ 263, 296	мо́чала 26
младзя́нко́вы 309	мо́ражыць 328
мле́чава 313	мо́разіць 328
мле́чавы 313	мо́разь 284
млі́н 220	мо́рак 263
мліно́к 102, 220	мо́рака 263, 284
млі́сты дошч 263	мо́рач 263
млын 220	мо́рачаць 328
млыно́чак 220	мо́рачны 305
мля́на 317	мо́рачыць 328
мляно́ 317	му́гла 263
мляны́ 317	му́здзечка 383
мляны́ 317	му́здэчка 383
мляў́кі 304	му́зя 242
мляча́рка 221	му́камо́льня 220
мнякі́на 171	му́каць 146
мнякі́ны 171	му́ла 287
мняку́ха 171	му́лец 66
мо́кра 302	му́ліца 66, 89

му́льніца 66
му́ля 242
му́рава 15
мурава́ 15, 154
мурава́нка 210
мурава́цца 334
мурава́ць 336
мурага́вы 154
муражны́ 154
мурза́цца 346
мурла́т 378
му́рова 48
му́рог 153, 159
му́рога́вы 158
му́рожнае се́на 154
му́рожная сенажа́ць 159
му́рожны 154
му́рожыць 328
му́ро́к 160
му́рый 157
му́тра 363
му́тры 363
му́тэ́рка 363
му́чка 204
му́штрукі́ 386
му́штук 386
му́штукі́ 386
му́шты́к 386
мша́нік 237
мшы́ць 328
мшэ́нь 230
мшэ́ць 328
мы́гла 263, 296
мы́глець 327
мы́глі 188
мы́глі́наць 327
мы́глі́ць 327
мы́глюк 263
мы́гляне́ць 327
мы́для 188
мы́длячка 188
мы́жыць 328
мы́лжэ́ць 328

мы́ліца 66, 89
мы́лыця 89
мы́льніца 66
мы́ляр 194
мы́ляры́к 194
мы́ргаць 342
мы́ржы́ць 328
мы́ржэ́ць 328
мы́рча́ць 328
мы́тні́к 227
мы́тэ́нька 69
мы́чка 203
мы́чыць 146
мэ́длі́к 188
ме́ндаль 187, 188
ме́ндэль 187
ме́ндла 188
ме́ндлі́ 188
ме́ндлі́к 188
ме́ндля 188, 189
ме́тлі́к 188
Мя́дзвэ́дзіца 294
мя́дзвэ́дзь 244
мя́длі́ца 95
мя́длі́ць 139
мя́жа 26, 46
мя́жні́к 19
мя́жэ́ніна 254
мя́зга 291
мя́зка 291
мя́кі́на 136, 145
мя́кі́на 170, 171, 172, 173
мя́кі́нка 170
мя́кі́ннік 216
мя́кі́нніца 216
мя́кі́ны 171
мя́ку́ха 167
мя́ленне 139
мя́лі́ца 95
мя́лка 95
мя́лле 144
мя́ллі́ца 95
мя́льга́ць 322

мяльгн^уць 322
мялькаць 322
мяльніца 95
мяльташка 68
мянта 69
мянта́тка 68
мянтаць 71, 72
мянта́чка 68
мянташка 68
мянташыць 72
мянто́сіць 72
мянто́шка 68
мянту́зка 69
мянту́шка 68
мянты́ла 69
мянты́шка 68
мянтэ́нька 69
мянтэ́чка 68
мянтэ́шка 68
мянцё́нька 69
мянцё́шка 68
мянцё́лка 69
мянцё́шка 68
мянці́ла 69
мянці́лка 69
мянці́ць 71, 72
мянцю́шка 68
мянця 69
мянця 69
мянця́шка 68
мянчо 69
мярзля́к 266
мярсець 328
мярчаць 328
мясарня 222
мятла 294
мятлю́га 279
мятні́ца 173
мятня 69
мятшо́ннік 69
мяце́ж 279
мяце́ліца 278
мяце́лія 279

мяце́ль 278
мяце́льга 279
мяце́ля 279
мяце́нька 69
мяць 139, 145
мяцьва 172
мя́ча 241, 291
мя́чка 96
мяша́нка 176
мяшаць 117, 120, 123, 162
мяшо́к 195, 297
мяшо́лка 75

Н

нааце́снік 355
наба́дры 387
наба́дрыкі 387
наба́дрыкі 387
наба́латкі 378
наба́лдашнік 99
набе́дры 387
набе́дрык 387
набе́дрыкі 387
набе́дрыкі 387
набе́радкі 387
набе́ражні 378
набе́ражня 378
набе́рдкі 387
набе́рнікі 387
набі́ваць 71
набі́лак 359, 395
набі́лкі 359, 395
набі́льнік 196
набі́ржына 378
набі́ць 71
набо́і 300
набо́й 291, 300
набру́чнік 388
набуша́вацца 343
набуша́ваць 343
набы́лкі 378
набе́дрыкі 387
нава́дка 287
нава́дненне 286, 287

нава́ла 246
нава́лаківаць 345
нава́лакывацца 345
нава́лакываць 345
нава́ліцца 334
нава́ліць 334
нава́лка 249
нава́льніца 286
нава́льны 301, 306
нава́ло́чаваць 114
нава́ло́чца 345
нава́льна вада́ 287
нава́льнік 196
нава́льніца 250, 258, 281
нава́льнічны 305, 311
нава́льны 301, 306, 311
нава́раць 249
наве́льнік 196
наве́с 228
наве́сь 265
наве́шываць 346
наві́льнік 55, 196
наві́на 15, 26, 44, 47
наві́сла 265
наві́сля 265
наві́сляк 265
наві́сь 265, 291, 296
наво́ддзе 287
наво́жаць 72
наво́з 43
наво́знікі 56, 353
наву́знік 383
наву́чнік 386
навя́сь 291
нага́йны 305
нага́лавень 374, 384
нага́ловіч 384
нага́лоўнік 384
нага́льны 305
нага́няць 112, 346
нагло́вак 60
нагло́вень 384
нагна́ць 325, 346

наго́дны 158
наго́нны 315
наго́рываць 106
наго́чнікі 386
награ́баць 156
нагрэ́біна 196
нагрэ́бінка 196
на́дабкі 373
на́далаба 377
на́далабкі 377
на́далабні 373, 377
на́далабы 377
на́даланка 378
на́даланкі 378
на́далба 377
на́дало́бы 377
на́дапаў́ка 378
на́да́так 184
на́да́ткі 179
на́даў́б 377
на́даў́бень 378
на́даў́бкі 377
на́даў́бня 377
на́даў́жаваць 114
надвор’е 281
надвор’і́ка 282
надворка 282
надвор’я 282
надда́ткі 44, 179
наддоў́жыць 115
надзві́гаць 346
надзві́нуць 346
надзе́л 41, 180
надзява́ць 127
надзяў́баць 71
надла́пкі 378
надло́бы 377
надоў́бні 378
надоў́жаваць 114
надоў́жыць 114
надры́ва 225
на́дубень 378
на́дубкі 373, 378

надулубкі 374
надходзіць 346
надходны 315
надціхаць 342
надціхнуць 342
надчапкі 390
надшчукаць 343
нажор 287
нажраць 341
нажы 84
нажынаць 131
назапашваць 158
назубіць 90
назубіць 90
найстрыць 72
накалеска 378
накалеснік 348
накалесніцы 378
накасіць 152
накідаць 154
накладка 360
накладкі 360
накладна 82
накладня 82
накласці 138
наклескі 374
наклёскі 378
наклестка 378
наклёцка 378
наклісачка 378
накліска 378
накліскі 378
накліцка 378
наклышкі 378
накляпаць 70
накопіч 198
накропіці 133
налапаціць 71
налапачывацца 71
налапачываць 71
налётны 315
налётны дошч 257
налівам 318

налівень 258
наліп 265
наліцца 330
налобавіч 384
налобнік 384
налыгач 384
налыгач 394
налюшнянка 366
налюшэльнік 366
налюшэнік 366
намандрыкі 387
намаражань 377
намаражні 377
намаражня 265, 377
намаражыны 377
намаразень 377
намаразні 377
намаразня 377
намаразь 265, 300
намаржань 377
намаржні 377
намаржніна 377
намаржня 377
намарзні 377
намарзня 376, 377
намедрыкі 387
намендрыкі 387
наменчыць 71
намеражні 377
намерзня 377
намець 292
намёт 292
намецік 292
намордавіч 384
намордач 383
наморднік 384
наморднікі 384
намуснік 384
намызнік 384
намырзнік 384
намыснік 384
намэдрыкі 387
намэндрыкі 387

намэтрыкі 387
намякнуць 147
намярзель 377
намярзні 377
нандаткі 179
наорваць 108
наочнікі 386
напарстак 64
напахаць 133
напэтрыкі 387
напшестка 378
напрышнік 384
нарад 361
нарада 350
нарадка 353
наразвал 111
наразору 111
наральнікі 88
наранкаваць 156
нарап 291
нараскід 111
нарва 378, 379
нарва 379
нарвіна 378, 379
нарвіны 378, 379
нарвы 378
нарог 66, 82, 88
нарог сподні 88
нарог-вярхняк 88
нарогі 88
нарог-падзямельнік 88
нарог-разак 88
нарог-спадак 88
нарожак 88
нарожнікі 88
нарозміт 111
нароскід 111
нароскідзь 111
нароскідку 111
наручча 189, 190, 196
наручыцы 365
нарыткі 387
нарытнікі 387

нарышнікі 387
нарэз 41
нарэзка 186
нарэпнікі 387
нарэтнікі 387
насад 368
насаджваць 122
насадзіць 127, 138
насадка 374
насапецца 343
насенаваць 158
насёлы 87
насілка 191
насілкі 87
насілы 87
насільніца 87
насільніцы 87
насіпецца 343
наскід 111
насклад 111
наслішча 27
наслішча 27
насмаліваць 337
насовывацца 345
насовываць 345
насок 67
наспічнік 364
наспічнікі 364
наст 300
настаўіць 138
настагаваць 162
насталак 70
настаццё 277
настлыш 287
настрамак 191, 351
настрамачак 191, 351
настромак 351
насунуюцца 345
насунуюць 346
насунуюцца 346
насунуюць 346
насурніць 346
насіл 165, 217

насці́лкі 140
насы́ 375
насява́ць 122
натаскванне 122
наўскі́д 111
наўскі́д 111
нахадзі́цца 344
нахальны́ 305
нахлесткі́ 378
нахмары́цца 345
нахмары́ць 345
нахмуры́цца 345
нахмурэ́ць 345
находзі́цца 344
нахра́пнік 257, 384
націра́ць 128, 138
нацягі́ч 382
нацягну́цца 345
наця́гывацца 345
нача́ць ушчука́ць 343
начовачкі́ 50
начоўкі́ 50
начы́нне 49
наша́й 87
нашлю́піць 346
нашолкі́ 191
нашоўка́ 191
нашоўкі́ 191
нашпа́рываць 331
нашпа́рыцца 331
нашпа́рыць 331
нашу́лка 191
нашу́лкі 87
нашы́йнік 391
не́ба 284
невы́разна 311
невы́разны 311
негадзі́на 283
не́гадзь 283
недаву́здак 383
недаву́здачак 383
недако́с 150, 155
недако́сак 150

недало́мак 353
недасе́вак 16
недасе́ў 16
недаход́ 19
нека́сь 150, 155, 162, 167
не́кат 161
не́каш 155
непага́дзь 283
непаго́да 283
непаго́дзіца 283
непаго́дзь 283
непаго́дліва 311, 313
непаго́длівы 311, 313
непаго́жы 313
не́пучь 286
не́радзь 17, 139
не́рат 51
неру́ханы 40
не́рх 39
неўра́дліву 140
неўра́длівы 39
неха́роша(я) паго́да 283
не́ба 284
ні́ва 21, 41, 43, 186
ніго́дна 311
ніго́дны 311
ніго́жжа 15
ні́жняя па́шчака 96
ні́заць 128
ні́зіна 160
ні́зкае ме́сца 161
ні́зьбі́на 40
ніна́сліва 313
ніна́слівы 313
ніна́сна 313
ніна́сная паго́да 283
ніна́сны 313
ніпаго́жы 313
ніў́жыткі 39
ніў́ка 41
ні́ца 313
ні́цы 311, 313
нічо́га гадзі́на 283

но́вае поле 48
но́венькі ме́сяц 275
но́віна 44
но́вы месячык 275
нож 82
но́рма 41, 184
но́с 67, 375
но́сік 67
ноў 47
ноўка 47
но́ша 191
но́шка 191
но́шта 191
но́шы 87
ну́дна 313
ну́дны 313
ну́здэчка 383
нуры́ць 141
нюшы́на 208
нябе́сны ўдар 256
нябе́сы 284
нявё́драна 313
нявё́драны 313
нягно́йны 40
няго́д 139
няго́да 283
няго́ддзе 283
няго́дзіна 283
няго́дзька 283
няго́длівы ме́сяц 276
няго́дна 311
няго́днае надво́р'е 283
няго́дны 311
няго́раны 23
нягу́длівы 305
нядо́бра паго́да 283
няко́ваныя са́ні 370
няку́ты о́бад 362
няна́сліва 313
няна́слівы 313
няна́сна 313
няна́сны 313
няна́сце 283
няўда́лы 140

няўдо́б 37
няўдо́ба 37
няўдо́бак 37
няўдо́біца 37
няўдо́бішча 37
няўдо́бія 37
няўдо́бка 37
няўдо́бкі 37
няўдо́бная зямля́ 37
няўдо́бны 39
няўдо́бшчына 37
няўжы́так 39
няўжы́тачны 40
няўзго́дзіца 283
няўро́да 139
няўро́дзіца 139
няхві́ля 280, 284

О

о́бад 362
о́бады 362
о́блук 53
о́бруб 185
о́бруч 364
о́галаў 24
о́дкідка 178
о́ка 230
о́ны 178
опа́ліны 127
опрону́ваты 129
о́ріх 18
о́рны 23
о́рчык 81
о́сець 213
о́сі 362
о́страць 72
о́сыпка 172
о́сь 362
о́сяць 228
оўсі́шча 29
о́чэпы 228

П

паабкла́даць 346
паадхляста́ць 331

паараць 108
паасянец 344
пабаешка 61
пабайня 61
пабак 389
пабаразніць 112
пабаранаваць 113
пабатня 85
пабачні 358
пабіваць 113
пабіраць 133, 141
пабой 206
пабойня 61
пабосні 366
пабоцні 366
пабрайсаць 114
пабраць 130
пабрыгаць 330
пабрыгаць 330
пабрынкаць 152
пабрыскаць 330
пабэхаць 115
павагаваць 112
павагаць 112
павадак 285, 287
павадзец 384
павадка 285, 287
павадкі 285, 287
павадкі 384
павадок 384
павадцы 384
павады 384, 387
павалак 148, 161
павалачак 161
павалачыць 113
паваліць 131
павалока 21
паварацаць 148
паварацаць 148
паварнік 352
паварот 24
паваротак 24
паваротка 24

паварочаца 148
паварочаць 148
паверніца 394
павесіць 138
павёсма 203, 204, 205, 206
павёсмене 203, 204
павёсьма 203, 205
павесялець 340
павет 227
паветак 227
паветачка 227
паветка 225, 227, 236
паветня 225
паветра 285
паветранець 323
павеўнік 244
павеўнічак 244
павецце 227
павець 225, 227, 229
павеяць 324
паводак 285, 287
паводдзе 285, 287
паводзіца 285
паводзь 285
паводзя 285
паводка 285, 287
паводкі 285, 287
павозка 349
павозніца 223
паворніца 394
павурніца 394
павызнабіць 337
павылка 244
павяваць 324
павярнуць 148
павярнуць дуба 110
павясма 203
павяснець 347
павятка 227
павятня 227
павятрэць 323
пагабоіны 372
пагаловач 20

пага́на(я) паго́да 283
пага́няць 112
пага́ра 294
пага́раць 108
пага́рлё 384
пага́рнуць 148
пагно́й 15, 46
пагно́сіць 107
паго́да 282
паго́да адло́гліва 241
паго́джы дзе́нь 282
паго́дзі́ца 340
паго́дзь 282
паго́дка 282
паго́дліва 312
паго́длівы 312
паго́длівы дзе́нь 282
паго́дна 312
паго́дні 309
паго́дны 312
паго́душка 246
паго́н 41
паго́ня 158, 160
паго́рак 159
паграба́шка 78, 79
паграбе́ц 230
паграбі́шча 231
паграбні́к 231
паграбні́шча 231
паграбня́ 230, 231
пагра́нены 303
пагра́ніць сахо́й 107
пагра́няць 112
паграса́ць 118
пагро́б 230
пагры́мваць 323
пагры́мліваць 323
пагрэ́біны 154
пагрэ́біца 231
пагрэ́бка 230, 231
пагрэ́бкі 132, 154, 175
пагрэ́бці 149
пагуля́ўшая зямля́ 42

пагу́р 160
пагу́рак 159
падабра́ць 109
падава́ліца 80
падава́лка 80
падава́льніцы 55
падава́льня 80
падаве́нь 57
падаві́н 213
падаго́нь 388
падаку́чваць 106
падара́ць 108
падасе́цце 213
падасе́ць 213
падасе́нак 357
падаўба́ць 119
пада́ць 329, 333
пада́ч 55
падбаро́давіч 384
падбаро́давіш 384
падбаро́днік 384
падбарудні́к 384
падбі́ваць 119, 156
падбі́раць 130, 141
падбойкі́ 380
падбру́шнік 388
падва́л 230
падвё́й 245, 246
падв́іх 82
падво́д 228
падво́да 349
падво́з 349
падво́і 89
падво́й 89
падво́рваць 106
падвосні́к 357
падву́зы 388
падвяза́ка 365, 384, 389
падвяза́кі 99
падга́нянне 25
падга́рла 365
падга́рле 384, 395
падга́рлё 384

падгарлянік 395
 падгваздзіць 337
 падгёйсцер 367
 падгёрац 365
 падгерчык 365
 падгледзець 130
 падгнойваць 123
 падгон 110
 падгорліца 395
 падгорнік 384
 падгортваць 119
 падграбіць 149
 падгробкі 139, 154
 падгрэбіны 154
 падгрэбкі 154
 падгрэбліць 149
 падгуза 388
 падгузак 388
 падгузы 388
 падгэйстра 365
 падгэйсцер 365
 падгэрац 365, 367
 падгэрц 365
 падгэрць 365
 паддабрыць 116, 124
 паддах 228
 паддашак 228
 паддашша 228
 паддзёлак 357
 паддымка 292
 падзастрэшак 228
 падзёмельніца 281
 падзімак 259
 падзол 38
 падзольніца 38
 падзольле 38
 падзоль 38
 падзольны 40
 падзьмуць 324
 падзябаць 119
 падкапаваць 117
 падкаркі 372
 падкарміць 124

падкарні 372
 падкідаваць 149
 падкідаць 117
 падкладка 165, 357, 393
 падкладка з вайлака 393
 падкладкі 393
 падклеце 219
 падкованыя саны 370
 падкорпліваць 120
 падкружніца 127
 падкруп'е 126
 падкрылак 228, 238
 падкульбачнік 389
 падкучваць 106
 падлаззе 213
 падламаць 110, 115
 падлапаціцца 71
 падлапачываць 71
 падлапка 380
 падлапкі 380
 падлежаць 140
 падлёхка 391
 падлёчка 389
 падлобнік 384
 падлога 165
 падлюмваць 115
 падлубак 380
 падлубка 380
 падматыжыць 118
 падмеце 292
 падмешаць 107
 падмешваць 107, 113, 119
 падмешка 173
 падмо́ст 165, 230
 падмо́сткі 165
 падмо́сце 165, 231
 падмялкі 139
 падмялле 144
 падмянташыць 72
 падмятаць 138
 падна́вес 210, 228
 падна́веска 228
 падна́рэзы 380

паднашы́нік 395
паднѐм 389
падні́маць 109
падно́с 172
падня́ць 120
падо́шча 43
падо́к 155, 165, 350
падо́нкі 198
падо́нне 165
падо́ннікі 381
падо́ня 165
падо́рваць 130
падо́сак 365
падо́ска 365
падо́скі 365
падо́снік 357
падо́снікі 365
падоў́жыць 114
падо́шва 89
падпаве́так 227
падпаве́тка 227
падпаве́цце 227
падпаве́ць 227
падпа́лак 89, 394
падпа́р 42
падпа́рваць 117
падпа́хваць 107
падпа́чкаваць 124
падпе́чка 231
падпі́нак 388
падпі́нка 388
падпо́лле 231
падпо́льная вада́ 286
падпо́ра 366
падпо́ры 366
падпоў́на 275
падпоў́нае 275
падпоў́ная 275
падпоў́не 276
падпоў́нік 275
падпоў́нічак 275
падпоў́ныя 275
падпоў́ня 275

падпоў́няе 275
падпру́га 388
падпу́зіч 389
падпу́зік 389
падпу́шыць 119
падпэў́не 276
падра́ць 109
падрача́шнік 89
падру́за 388
падру́чнік 366
падру́чнікі 366
падру́чча 190
падры́ззе 380
падры́нкаць 152
падрэ́з 380
падрэ́за 380
падрэ́зка 103
падрэ́зы 380
падрэ́паць 117
падса́да 150
падса́начкі 371
падса́нкі 371
падса́нькі 372
падскро́бак 292
падсо́шак 229
падсо́шына 229
падсро́нак 389
падста́вы 372
падстаноў́кі 372
падстаў́ка 92, 372
падстро́мкі 389
падстро́нкі 389
падстро́шак 212
падсуч́кі 372
падсцэ́льнік 381
падсцёл 142, 155
падсці́л 142, 165
падсці́лка 142, 165
падсява́ць 130, 140
падсядзё́лак 390
падсядзё́льнік 388, 390
падсядзё́лак 388, 390
падсядзё́лка 390

падсяноўваць 158
падта́ша 228
падта́шкі 228
падто́ка 367
падто́па 286
падтра́іванне 110
падтра́іваць 120
падтра́іць 120, 123
падтра́сыванне 149
падтра́сываць 149
падтро́йка 114
падтрыбу́шнік 389
падува́ць 324
паду́за 388
паду́зранкі 146
паду́зрапкі 129
паду́зы 388
паду́пак 378
паду́скі 365
паду́шачка 357
паду́шка 357, 378, 393
падха́дзяшчы 311
падцэ́пак 138
падця́жка 389
падча́роўнік 389
падча́рэўнік 389
падчы́няць 122
падша́рохнуць 327
падшо́па 225
падшо́рхнуць 336
падшчу́пываць 130
падшы́йнік 384
падшэ́рхнуць 327
падыле́ць 330
падылі́ць 334
падыма́ць 115, 116, 120, 141
падыма́ць зяб 116
падыма́ць на зяб 116
падыма́ць пад зяб 116
пады́ска 165
пады́хаць 324
падэ́нак 165
падэ́шва 82

пад'ясні́вацца 338, 340
пад'ясні́цца 340
пае́зд 352
пае́чка 41
паё́дзгаць 115
па́жа 43
пажа́р 154, 160
пажа́рышча 26
пажнявы́ 154
пажы́ва 172
пажыве́ня 172
пажы́наць 131
пазаго́рваць 108
пазагу́ншчына 118
паза́дак 126
паза́ддзе 136, 169, 173
паза́дзее 136
паза́дкі 136, 169, 171, 173
пазадува́ць 334
пазalı́ваць 339
пазамурава́цца 335
пазамурава́ць 336
пазамуро́вывацца 335
пазамуро́вываць 336
пазася́каць 332
пазбі́ваць 152
пазе́мка 280
пазе́мка 280
пазжа́ць 131
пазі́мнець 344
пазо́ры 78
пазя́біць 116
пазя́бліць 116
пазямлі́ць 116
паі́мжэць 328
паі́млець 327
па́йка 41, 180, 184
па́йма 203
пайстро́нкі 389
пайстры́ць 72
пайці́ць 329
пакава́ркаць 109
па́каліска 380

пакалу́паць 107
 пакапа́нне 130
 пакато́ 361
 пака́шаваць 152
 пакіда́ць 117
 паклад 137
 паклады́ 381
 паклак 92
 паклеска 378
 паклестка 378
 паклёскі 380
 паклі́нак 64
 пакліно́к 64
 паклы 146
 паклява́ць 119
 пакляпа́ць 70
 пако́піска 28, 155
 пако́пішча 33, 164, 193
 пакос́ 153, 155, 161, 182, 197
 пакосі́к 182
 пакосі́на 155
 пакосі́шча 155
 пакосся́ 155
 пакот́ 361
 пако́ша 155
 пако́шля 155
 пакрапі́ць 330
 пакро́піць 330
 пакры́цца (лядко́м) 336
 пакрэ́мзаць 109
 пакрэ́мсаць 109
 пакт́ 221
 паку́ла 129
 паку́лі 129
 паку́ліна 129
 паку́лле 129
 паку́ль 129, 144
 пакця́рка 351, 381
 пал 254
 палаве́нька 216
 палаві́на 180, 275
 палаві́на маладзі́ка 275
 палаві́на ме́сяца 275

палаві́нка 275
 палаві́нне 127, 137
 палаві́нне 170
 палаз́ 379
 палазкі́ 379
 палазо́к 82, 379
 палазо́чак 82
 палазы́ 375, 379
 палазы́-гнёнікі́ 375
 пала́йнікі 50
 пала́йні́ча 287
 пала́начкі 50
 пала́ні́чкі 50
 пала́нка 50
 пала́нкі 126, 170
 пала́нкі 50
 пала́нне 121
 пала́ннікі 50
 паласа́ 40, 182, 186
 палáткі 166, 235
 палатно́ 66, 73
 палаце́нца 66
 палаце́ 121
 палацце́ 121
 пала́ць 130
 пале́ва 252
 па́ледзь 269
 пале́нніца 225
 пале́нны ход 351, 366
 пале́нца з булаўкаю́ 394
 пале́так 15, 40, 42, 161, 185
 пале́тка 40, 179
 пале́ткавы 45
 пале́ткі 180
 па́лец 65
 пале́ціць 340
 пале́гліца 140
 пале́т 39
 паліве́нь 257, 258
 палі́жэць 347
 паліса́днік 17
 палі́ўны 301
 палі́ца 82

палі́ца 82, 88, 89
палі́цца 332
палі́ць 322, 324, 332, 333, 337
палі́ка 61, 101, 303, 394
палі́кі 303
пало́ва 126, 136, 169, 170, 171, 172,
173, 275
пало́вак 185
палова́лак 180
пало́з 379
пало́ззе 379
пало́ззя 379
пало́зы 375
пало́зя 375
пало́й 244, 258, 286, 287
пало́йка 203, 204, 205
Пало́йнік 295
пало́йны 305
пало́йчык 270
пало́к 165, 214
пало́са 21, 182, 186
пало́сіца 41, 186
пало́ска 182, 186
пало́сце 121
пало́ўка 137
пало́ўня 210, 211, 216, 218
пало́цце 121
пало́ць 120, 130
палу́валкі 180
палуве́нец 208
палуве́нка 217
палуво́ддзе 285
палу́ззе 379
палу́йка 204, 207
палу́каш 381
палу́кашак 381
палу́кашкі 381
палу́кішак 382
палуко́пак 193
палу́нік 217
палу́нька 217
палу́ня 217
палу́пашак 382

палу́пышак 350, 382
палусло́жка 104
палусно́пік 198
палу́шка 203
палу́шкі 50
палы́мкі 170
палы́нкі 170
палы́хаць 322
палю́к 65
палю́х 65
паля́вы 154
паля́д 15, 29
паля́дак 15, 25, 48
паля́жына 48
паля́нка 15, 43, 186
паля́піць 334
паля́шыць 117
па́ма 250
памазда́чыць 109
пама́к 26
па́марач 263
памаргазі́ць 328
паматы́кава́ць 118
пама́хваць 324
памача́ 387
паме́г 248, 250
паме́жак 160, 250
паме́жны 313
паментава́ць 72
паме́тнік 52, 166
паме́т 15, 48
памжа́ 284, 297
памі́нтрэ́жыць 332
памо́ст 138, 165, 239, 381
памо́сткі 165
памо́сце 165, 381
памо́сціна 381
пампу́ха 208
пампу́шка 208
памы́глёць 327
памя́гі 248
памя́кчыць 347
памянта́ць 71

памянціць 71
панабухто́рыць 333
панакасі́ць 152
панара́д 350, 357, 358, 368
панё́ва 259
паню́ка 66
паня́ць 339
папавы́касіць 152
папавы́кашываць 152
пападжо́гваць 152
папако́шваць 152
папа́р 15, 42, 48
папа́ра 42
папарава́ць 42
папа́раніна 42
папа́рная зямля́ 15
папа́рні 167
папа́рхіваць 330, 333
папа́рыць 117
папаўзу́ха 280, 281
папе́каць 337
папера́дня 86, 373
папера́чняк 20, 179
папкасі́ць 152
паплаві́на 154
паплаву́ха 167
паплаву́шка 167
паплавы́ 154
паплаўны́ 154
паплё́сткі 366
папо́к 66
папо́нка 192
папру́га 388
папрыма́розіць 337
папры́скаць 330
Папры́ца 295
Папу́лярны Ваз 294
папу́ша 208
папы́рскаць 330
папяро́чка 20, 22
папяро́чная 20
папярэ́дня 86
папярэ́чка 20, 22, 24, 89, 110, 179

папярэ́чкі 24
папярэ́чная 20
папярэ́чні 179
папярэ́чнік 20, 24
папярэ́чнікі 179
папярэ́чына 374
па́р 25, 42
па́ра 134
па́ра 255
па́раваць 16, 42
па́раваць 42
па́равое́ поле 42
па́раго́ніць 332
па́радо́к 357
па́раду́ха 251
па́рады́не 233
па́раза́драць 115
па́раздру́іць 339
па́рако́нка 351
па́рако́нны воз 351
па́рані́на 15, 25, 42
па́рані́на 42
па́ранка 173
па́расі́нка 288
па́расткі́ 126
па́рась 263
па́раўні́ць 114
па́раўно́ўваць 114
па́рахма́нець 345
па́рашы́ць 329
па́рга́бня 231
па́рка 304
па́ркасьць 255
па́ркі 304
па́рна 304
па́рнае 15, 42
па́рнае поле 42
па́рнасьць 255
па́рната́ 255
па́рні́ца 255
па́рны 304
па́рня 222
па́рожні́к 217

пароўка 220
 пароха 42
 пароціна 25
 пароць 331
 пароша 291
 парошка 263, 291
 партны воз 351
 парубель 85
 парубень 85
 парубень 85
 парубка 25
 парубка 48
 парухаць 114
 парушыць 333
 пархлявы 315
 парцыляцыя 118
 парцэлінаваць 118
 парцэль 180
 парцэлька 180
 парцэля 41
 парцэляваць 118
 парцяны воз 351
 парцяныя вазы 351
 паршлявы 315
 паршэць 333
 парына 15, 42
 парыніна 167
 парыніна 48
 парыння 42
 парыцца 42
 парыць 117
 парыць 16, 117, 338
 парышчыць 331
 парэзаць 118
 парэхмарак 248
 парэхмаркі 248
 парэчынка 196
 пас 389
 пас падчароўны 389
 пасаваць 119
 паса́д 137, 208, 215, 217, 218
 паса́дзіць 121
 Пасажы́ркі 294
 паса́к 389
 пасахле́ 167
 пасаць 138
 пасбі́ска 43
 пасві́ро́нак 219
 пасві́ска 43
 пасві́шча 43
 пасе́і 127, 170
 пасе́йкі 127, 170
 пасе́ка 25, 48, 161
 пасе́лія 210
 пасе́ля 210
 пасе́ў 43
 пасе́ўны дождж 258
 пасе́яць 122
 пасі́так 93
 паскаро́дзіць 113, 114
 паскашы́ваць 152
 па́скі крыва́жоўныя 388
 паскра́баць 115
 паску́дна 311
 паску́дны 311
 пасла́не 27
 пасла́не 27
 пасла́нне 140
 пасле́д 136, 173
 пасле́дкі 136
 пасле́дняя ква́дра 278
 пасле́нны (пасле́нні) дні 278
 пасля́ды 136
 па́сма 150, 203, 206
 па́смарна 313
 па́смарны 313
 пасме́не 206
 пасме́не 204
 пасму́рна 313
 пасму́рна 313
 па́сму́рная паго́да 297
 пасму́рны 313
 па́сму́рны 313
 пасо́раваць 109
 пасорхці́ 326
 паспра́нжынаваць 114

па́ста 43
паста́ва 161
паста́льнік 161
паста́ро́нак 216, 389
паста́ро́нкі 389
паста́ўбунава́ць 115
паста́ўнік 233
паста́ўня 153
паста́ць 182
па́ства 43
пастро́мка 389
пастро́мки 389
пастро́нак 389
пастро́нкі 389
пастро́нак 389
пастро́нкі 389
пасту́ха 182
па́суха 260
па́суш 167
пасу́шнік 167
па́сушнік 167
пасце́лішча 27, 165
пасце́ль 137, 140, 165, 208, 381
пасце́лька 137
пасце́льнік 381, 358
пасце́ля 155, 165, 208
пасце́паць 71
пасці́лка 165, 191
пасці́няцца 335
пасці́шчэ 43
пасцю́дзянець 344
пасця́гнуць 156
па́сы 389
па́сым'е 206
пасысу́лька 267
пасысу́лькі 267
пасява́ць 124
пасядзе́льна 211
пася́ўная 123
пата́роча 246
патна́шак 190
патні́к 393
пато́п 286

пато́па 242, 286
пато́ркаць 121
патос 197
патра́йня 367
патра́паць 71
патра́пашка 69
па́трап'е 129, 143
патра́санкі 55
патро́йня 367
патро́пкі 143
патрусі́ны 158
патрусі́ць 330
патру́х 145, 175
патру́ха 145, 155, 175
патруха́ 155
па́труха 155
патрэ́п'е 146
патсва́ро́нак 239
пату́ркаць 121
патуры́ць 121
патшы́лаваць 163
паўа́сьмі́нак 181
паўва́жайка 191
паўва́лока 180
паўва́ло́чка 180
паўва́за 191
паўва́рваць 108
паўга́ны 178, 179
паўга́ньке 178
паўге́ктар 46
паўго́ні 178
паўгру́нт 181
паўзаго́н 178
паўзу́н 82
паўка́лупашак 382
паўка́ркі 372
паўка́ры 349
паўко́пак 193
паўко́пка 193
паўме́жак 19
паўме́сяца 276
паўме́сячыка 276
паўмо́рга 180

паўнаводдзе 285
паўната 276
паўплужак 81
паўрочышча 185
паўрубень 85
паўрэзка 181
паўсаначкі 372
паўсанкі 372
паўскапуць 117
паўстрыгаць 121
паўспільнік 165
паўсявёнька 195
паўтароўка 350
паўчастак 180
паўчастак 180
паўшаркэ 387
паўшоркі 387
паўшоры 387
пах 109
пахадзіць 114
пахадно 321
пахадунка 230
пахаладзець 344
паханіца 23
паханне 109
пахань 23, 109
пахата 23, 25, 109
пахатная зямля 23
пахатца 108
пахачь 108, 113, 114, 115, 117, 120
пахачь 23, 48
пахачь зябліва 117
пахача 23
пахмарак 248
пахмарваць 345
пахмурак 248
пахмуркі 248
пахмурна 312
пахмурна 312
пахмурнець 345
пахмурны 312
пахмурны 312
пахмярваць 345

пахрысціць 114
пацапок 360
пацержыць 329
пацягнуць 345
пацяроб 25, 153
пацяробы 160
пацяруха 145, 155, 175, 258
пачапёйка 100
пачас 146
пачасаваць 146
пачасаўка 62
пачасі 146
пачассе 146
пачасціць 146
пачасы 146
пачатак 277
пачопка 99
пачоскі 146
пачосы 146
паша 43
пашарашэць 327
пашары 172
пашня 43, 123, 137
пашня 23, 43, 109
пашорхнуць 327
пашчака 96
пашчопка 225
пашчыняць 156
пашына 164, 166
паядранець 344
паядынкі 372
паядынчы 81
паязд 352
паяздок 352
паялавае поле 42
паяс 251
пеканіна 254
пекануць 324, 337
пелека 38
пелекаваты 40
пеліка 38
пеляць 120
пенкі 126

пень 199
пераабло́г 45
пераабло́жыць 16
пераара́ць 120
перабеглы 315
перабі́ванне 137, 139
перабі́ваць 114
перабі́ранка 196
перабі́рацца 346
перабі́раць 141, 156
перабі́ўка 176
перабі́ць 135
пераблагава́ць 16
перабо́р 196
перабо́рка 196
перава́лам 314
перава́ламі 314
перава́льны 301, 315
перавашава́ць 117
пераве́селка 199
пераве́сла 199
пераве́слачка 199
перавеса́лху 250
пераве́сла 199
пераво́рваць 120
перава́зень 199
перава́зісты 198
перава́зка 199
перава́зь 199
перава́рнаць 109
перава́рце́нь 376
перава́сёлка 250
перава́сла 199
перава́сло 199
перага́няць 343
перага́раць 108, 120
перагна́ць 343
пераго́нам 314
пераго́намі 314
пераго́нны 315
перагро́б 196
перагрэ́біна 196
перагрэ́біны 196

пера́д 368
перадасе́т 214
перадасе́так 214
перадзе́лываць 120
перадзе́нь 86
перадкі́ 368, 375
перадкуча́ 239
перадні́кі 368
перад́ня 86, 373
перадо́к 357, 368, 373, 375
перадо́ўка 86, 373
перадо́чак 368
перадпо́ўнік 275
перадра́га 284
перадра́ць 117
перадто́ч'е 215
перады́нне 236
пера́к 20
перакава́я 20
перакаве́ц 20, 24
перакаві́к 24
перакасі́ць 152
перакла́дзіна 378
перакла́ды 381
перакле́так 220
перакле́ць 218, 220
перако́ўка 20
перакро́й (маладзі́ка) 277
перакро́й (малады́) 277
пералама́ць 114, 115, 117
пераламі́ць 120
перале́жаць 16
перале́т 17
перале́тны 315
пералі́ваць 332
пералі́ўны 315
пералі́ць 333
перало́г 14, 42, 162
перало́м 48
пераля́таць 327, 343
пераля́цець 343
пераме́ж 45
пераме́на 282

пераме́тнік 389
пераме́шваць 120
пераме́тка 279
перамо́т 379
перамо́тка 379
перамо́ты 379
перамо́чка 271
пераму́снік 384
перамя́няцца 342
перамя́шаць 120
пера́н 256
пера́не́сці 325
перапа́дзі́сты 311
перапа́люва́цца 120
перапа́па́рваць 42
перапа́хаць 120
пераплё́т 379
пераплот 51
перапо́лы 48
перапо́ны 378
пера́ры́вам 314
пера́ры́вамі 314
пера́ры́ві́сты 314
пера́ры́ўны 314
пера́ры́ўны дошч (дож) 257
пера́рэ́жчык 219
пера́су́ха 260
пера́сушы́ць 149
пера́сядзельні́к 388, 390
пера́сяка́ць 119
пера́то́пка 286
пера́то́ча 217, 239
пера́тра́яні́ць 119
пера́ты́ка 365
пера́хадзя́шчы 315
пера́хма́рак 248
пера́хода́м(і) 314
пера́ходзі́ць 332, 333, 343
пера́ходны 314
пера́ходны дождж (дошч) 257
пера́хо́жы 315
пера́ца́паць 119
пера́ці́хаць 342

пера́ці́хнуць 342
перачы́нак 196
перачыні́ць 156
перачы́нкоўва́ць 156
перачы́нок 196
перачы́няць 156
перачэ́скі 146
перашччу́к 257
перашчу́каць 343
перашчу́кнуць 343
перашшу́каць 343
перашшу́кнуць 343
пера́ялаве́ць 16
перва́я квадра́ 277
перві́на 15, 166
перві́на 166
перві́ца 166
первы́ снег 259
первы́й квадра́ 277
перу́н 256, 273
перха́ўё 101
перша́я квадра́ 277
першы́ пры́маразак 259
першы́ снег 259
першы́на 47, 166
перы́ць 331
пескава́тка 37
пескавы́ 39
пе́тначка́ 17
пеха́ўё 76
пеха́ўё 76
пе́цява 242
печ 323, 337
пешчу́га 37
пешчы́на 37
пі́вава́рня 222
пі́гі 268
пі́дгарты́нь 365
пі́дгерць 365
пі́занне 52
пі́кава́ць 121
пі́кі 268
пі́лка 91

пільна́я раба́та 134
пільни́ца 134
пільня́ 222
піро́г 204
піры́ць 333
піўні́ца 230
піха́ць 135
Пі́ясаш 295
пیا́тні́ца 134
план 17, 45, 187
плане́ць 107
планка́ 374
па́ланкі 366
па́ланэ́та 276
пласт 46, 196
пластава́ць 156, 163
пласто́к 146, 196
пла́сць 156
плаў́ны 316
пла́ха 44, 88, 185
пла́хаць 334
плаха́я паго́да 283
плахві́на 39
плахо́е надво́р'е 283
плахта́ 88
плахты́на 88
плац 185
плаця́нка 229
пла́шка 41, 185, 374
пле́вы 127, 170, 172
плеў́кі 127
плех 17
плéха 17, 284
пле́цені́к 237
пле́це́нка 210
пле́ць 120
плеш 15, 19
плéшка 19
плешы́на 167
плéс 160
плéса 17
плéскаў́ка 61
плётка́ 209

плі́ска 358
плі́та 138, 200
пліта́ 46, 196, 200, 268
пліш 17
пліша́ль 17
плі́шка 17
плі́шчык 150
плос́ць 156
плоў́шачкі 126
плоў́шы 127
плохві́на 39
плуг 81
плугава́ць 106
плужжа́ 81
плужкава́ць 106
плужо́к 50, 81
плужы́ць 107
плужы́ць 109
плюся́нні́ца 143
плы́чыць 110
плюго́цька 290
плю́жыла 290
плю́жыць 331
плю́скаць 342
плюта́ 284, 290, 292
плюхата́ 290
плю́хнуць 332
плю́хота 242, 290
плю́хчэ́ць 332
плю́шчэ́ць 332
пляву́жыць 331, 334
пля́га 271, 290
пляго́та 290
пля́жыць 331, 334
пля́ма 17
плянтоў́ка 26
пля́саць 342
пля́скаць 119
пля́скач 84
пляско́та 290
пля́сні́ца 268
пля́сні́ца 268
плясцё́нка 209

плятнёўка 237
пляха 17
пляха 290
пляханіна 290
пляхота 290
пляц 41, 45, 180, 185, 187
пляцень 234
пляцёнка 93, 209, 381
пляцёнкі 381
пляцянка 93, 212
пляшко 60
побатні 374, 388
побацень 374, 388
побацна 359
побацні 371, 374, 388
побачні 358
побачня 359
побуцень 374
побуцце 374
повад 384
повадзь 287
повады 384
повань 285, 287
поваць 227
поводок 383
повяскі 52
погбар 230
погеладзь 264
пограб 194, 230
под 51, 138, 165, 216
подвалак 150
подгерць 365
подгур 367
поджар 15
подзішча 165
подкі 51
подклад 379
подлапка 380
подлапкі 380
подліп 291
подмаразак 259
подмур 239
подмятка 176

поднавес 228
поднакрыцье 228
подсціл 165
подушка 357, 374, 378, 393
подыска 165
пожанька 161
пожневішча 29
пожніска 28
пожнішча 28
пожня 27, 28, 29, 155, 159, 160, 161, 174
пожня лясная 159
пожнявішча 28
пожынны 154
позаддзе 126
пойма 160
пойсаваць 128, 135
пойсаць 135
пок 166
покат 350, 361
покат калёс 361
пол 165
полаз 379
полазы 379
полацце 121
поле 23, 43
полежань 140
поліва 121
полка 94, 121, 214, 227
помаг 248
помак 131
помаст 165
помасткі 165
помег 248
поперадзень 85, 86, 360, 373, 375
поперадніца 373
поперадня 373
поперазень 375
поплаў 27, 158, 159, 160, 161
поплаўчык 160
попліска 378
поплюскі 381
попляска 381

по́ргаб 230
по́рцяны воз 351
по́смык 381
по́сны 39, 40
по́стацелак 182
по́стаць 138, 150, 182
по́сцілка 191
по́так 350
по́тнік 393
по́тра 145, 155
по́трасні 55
по́труха 145
по́ўзе 52
по́ўзень 52
по́ўзіна 85
по́ўна 276
по́ўнае 276
по́ўната 276
по́ўнатка 276
по́ўная 276
по́ўне 276
по́ўнік 275, 276
по́ўнічак 276
по́ўны ме́сяц 276
по́ўныя 276
по́ўня 275, 276
по́ўняе 276
по́хад 213
по́хмарак 248
по́хмаркі 248
по́цяг 390
по́чап 55
по́чапка 99
по́шар 142, 172
по́шур 145
по́яс 251, 389
По́яс 278
праабло́жыць 16
праара́ць 108
прабіра́ць 337
прабра́ць 337
прабры́знуць 330
права́лёная 284

права́рына 229, 236, 237
пра́віла 367
пра́віца 138
пра́віца 142, 174, 175
прага́ліва 17
прага́ліна 17
прагалка 17
прага́няць 106, 107, 112
прагве́нь 216
прагме́нак 217
прагна́ць 112
прагно́йны 47
прадні́к 83
прае́хаць со́шкай 107
пражмо́ 214
пра́жыць 324
празагрэ́х 111
празёра 46
празра́джываць 121
пра́йнік 83
пра́йсцёвы 315
пра́йсцёвы до́шч 257
прако́с 182
прако́ша 182
прале́т 22
прале́тны 305, 315
пралі́вень 258
пралі́вень 258
пралі́ў 258
пралі́ўнік 258
пралі́ўны 301, 305
пралі́ўны до́шч 258
прало́й 258
прало́йны 305
пра́лысі́цца 338
пра́льнік 83
праме́жак 26, 46
праме́тны 310
прамі́ца 174
прамя́кнуць 147
пра́нік 83, 357
пра́нічак 83
пра́ннік 83

праняць 325
праполка 121
прааджываць 121
прарамак 186
прарваць 121
прарой 258
прарошчваць 121
прарываць 121
прарэзь 69
прарэх 18
прасавелье 174
прасавенье 174
прасвірэджаць 121
праскарадзіць 113
прасквазніць 325
прасла 183, 186
праста 192
прастамалот 135
прастаполіца 38
прастаполле 38
прастаполь 38, 39
прастапольніца 39
прасціна 38
прасявёне 174
прасядзельнік 388, 390
прасяніска 30
прасяніца 143, 174
прасянішча 30
прасянка 174
прасянэчніска 174
праталівацца 340
праталіваць 323
праталіна 18, 293
праталішча 340
праталіць 323
пратасок 60
пратаць 159
пратрусіць 330
прахадзіць 116
прахадны 315
прахадны дошч 257
прахватываць 337
праходам(і) 314

праходны 315
праходны дождж 257
працівень 215
працягушчы 300
працяжны 300
прач 83, 204
прачак 203
прачка 83
прачнік 83
прачык 83
прашпарыць 331, 333
праязыныя саны 371
прогумёнак 217
прозарна 312
прозарны 312
пройма 245
пролівень 258
проліўнем 318
промень 294
проннік 83
пропуск 18
просвішча 30
просеў 16
прост 138
простая 142
просцілка 191
процераб 25
пругло 88
пругмёнак 217
пругмёнё 217
пругмень 217
пруд 220
пружына 91
пружынаваць 117
пружынка 52, 91
пружыноўка 91
прузак 99
прузачкі 99
прузук 99
прусюха 175
прут 67, 138, 394
пруток 54
прыасётак 216

приа́тоснік 355
приа́цёснік 355
прыбе́ражні 266
прыбі́ванне 113
прыбі́ваць 113, 114, 115
прыбі́рышча 26
прыбі́ць 114
прыбро́нак 81
прыбро́чнік 384
прыбу́дова 225
прыбу́довак 228
прыбу́доўка 225
прыва́лак 40
прыве́зень 99
прыве́ршваць 163
прыво́рак 24
прывы́знына 146
прывя́зка 393
прывя́зка 64, 99
прывя́зкі 99
прывя́зь 99
прыга́ловач 20, 24
прыга́лоўнік 356
прыга́нятыя 132
прыга́раць 108
прыга́ро́тка 232
пры́геленек 382
пры́гнаіць 124
прыго́рваць 108
прыгрэ́біца 230, 231
прыгрэ́бка 230
прыгрэ́бнік 228, 230, 231
прыгрэ́бня 231
прыгрэ́ць 323
прыгу́жок 99
прыгу́мельнік 217
прыгу́ме́нак 217
прыгу́ме́нік 217
прыгу́ме́нне 217
прыгу́ме́ннік 217
прыгу́ме́нье 217
прыгу́ме́нка 217
прыгу́мкі 217

прыгу́нык 217
прыда́так 44, 179, 184
прыда́ткі 22, 179
прыдзёр 44
прыдзё́ры 26
прыдзі́р 44, 184
прыдзі́рак 44, 48, 184
прыдзі́южыць 332
прыдо́бны 47
прыдо́ржня 218
прыду́садзебны ўча́стак 46
прыду́ха 255
прыжа́ць 337
пры́зва 52
пры́згарадак 233
пры́земкі 259
пры́зімак 259
пры́зімкі 274
пры́зма 89
пры́зьмо 390, 394
прыкі́дак 179
прыкі́дка 21, 44
прыкла́дак 165
прыкле́т 219
прыкле́так 220, 228
прыкле́тнік 219, 220, 224, 228
прыкле́ць 218, 220
прыклу́нак 217, 225
прыклу́нне 225
прыклу́ннік 228
прыкля́юп 229
прыко́пак 193
прыко́с 150
прыко́снік 65
прыко́ссе 73
прыку́так 238
прыла́знік 227
прыле́йцы 384, 387
прыле́йчык 384, 387
прыле́йчыкі 384
прыле́йчыкі 387
прыле́йшнік 384, 387
прылі́пок 20

прилі́у 287
при́лож 14
при́ляга 271
при́маразак 274
при́маразкі 274
при́мен 229
при́менё 218
при́менне 217
при́мень 229
при́мерзнуць 336
при́молак 66
при́мулак 66
при́мыльнік 227
прыпа́дзісты 40
прыпа́р 134
прыпа́р 42, 255
прыпа́раваць 338
прыпа́рваць 338
прыпа́рка 255
прыпа́ркам 304
прыпа́рыць 332, 338
прыпе́каць 324
прыпо́лак 83, 88, 89
прыпу́ннік 212
прыпу́сціць 332
прыпя́каць 324
прырэ́з 184
прырэ́зак 184
прыса́дзік 18
прыса́к 39
прысві́ронак 220
прысе́дак 216
прыска́нуць 330
прыска́ць 330
прысло́нне 294
прысо́нне 294
прыспа́сэбліваць 159
прыста́нівка 228
прыста́рана 216
прыста́ранак 216
прыста́ранкі 214
прыста́ронак 216
прысто́бапнік 224

прысто́пнік 224
прысто́ро́нок 228
прыстро́йка 225
прысце́н 212
прысце́нак 217, 228, 234
прысце́нь 212
прысы́паць 329
прыся́дзі́бны ўча́стак 46
прыта́лка 293
прыта́снік 355
прыто́сак 355
прыту́жны 311
прыты́ка 52
прыўда́рыць 332, 337
прыўды́ 52
прыўза́ 52
прыўзу́к 99
прыўзы́ 52
прыўме́льнік 218
прыўса́дзэ́бны ўча́стак 46
прыхва́тываць 337
прыхва́ціць 337
прыхі́сце 228
прыхма́рыць 345
прыход 227
прыці́снуць 337
прыцэ́п 100
прыцэ́пка 100
прыця́жанка 351
прыця́жка 351
прычы́нда́ліі 49
прышпа́рыць 329
прэ́даланне 157
прэ́мень 294
прэ́нт 48
прэ́рва 257
прэ́рваы 314
прэ́сны 321
пся́рыць 331
пу́га 273
пуд 197
пудбо́рыца 43
пудва́зь 365

пузур 244
 пузыр 244, 249, 250
 пузыркі 249
 пузырок 249, 250
 пузыры 244, 249
 пук 197, 198, 205, 206
 пукаць 135
 пуловнык 237
 пульга 246, 264, 280
 пульга 280
 пульга 281
 пулька 66
 пульсаваць 135
 пульхны 47
 пумачкі 256
 пундэлак 206
 пундэлік 206
 пундэль 206
 пундэляк 206
 пундэлячак 206
 пунечка 211, 236
 пунішча 211
 пунктовы 311
 пунтамі 314
 пунтэлік 204
 пунтэль 204
 пунька 211, 236, 237
 пуня 211, 215, 216, 232, 236, 237
 пуп 65
 пуперадня 373
 пупец 65
 пупіца 100
 пуповіна 44
 пупок 65
 пура 197
 пурга 280
 пурга 281
 пурхотына 39
 пускаць 347
 пуставаць 16
 пустадолле 15
 пустазелле 136, 173
 пустальга 36
 пустапас 28
 пустаполіца 36
 пустаполле 36
 пустаполь 36
 пустаполя 36
 пуста́та 36
 пу́сташ 15, 36
 пу́стка 36, 47
 пу́скі 178
 пу́стое поле 37
 пу́сто́пуш 36
 пу́сты 39
 пу́стынь 36
 пу́стыня 36, 47
 пу́стыр 15, 36, 47
 пу́стыя дні 278
 пу́стэ́лга 36
 пу́стэ́льніца 36
 пу́стэ́льня 36
 пу́стэч 36
 пу́стэча 36
 пу́сцэ́ля 15
 пу́сцэ́ча 36
 пу́сці́ць 341
 пу́та 99
 пу́тца 99
 пу́тцо 99
 пу́х 127, 170
 пу́хаваць 135
 пу́хір 244
 пу́хіры 244
 пу́хкі 315
 пу́хле́ц 39
 пу́хлы 315
 пу́цік 268
 пу́цікі 268
 пу́ціў 197
 пу́чка 205
 пу́чкі 390
 пучо́к 52, 198, 205, 206, 390
 пуша́ны 47
 пуш́ня 102
 пушупка 225

пушыць 129
пшанічанка 174
пшанічная салёма 142
пшанічніска 30
пшанічнішча 30
пшанічны пошар 142
пшанічыска 30
пшанічышча 30
пшоніска 30
пшонішча 30
пшонка 142
пшонная салёма 142
пшонне 30
пшымаразячак 274
пыл 127, 144, 170
пыліняць 333
пыліць 329, 333
пыркаць 333
пырскануць 330
пырскаць 329, 330
пырснуць 330
пырхаць 329, 330
пыршчаць 330
пыршчыць 329, 330
пыршчэць 330
пысы 137
пыталь 222
пытлець 135
пыхаць 342
пычаваць 131
пычэк 99
пэйка 180
пэдня 276
пэльне 276
пэльна 276
пэрадок 357
пявец 94
пякарня 221
пякельніца 273
пякота 254
пякотна 303
пякотны 303
пякун 274

пякучы 303, 310
пякушчы 310
пяхці 323
пяла 48, 360
пяла 54
пялёска 38, 48
пялёта 38
пялы 360
пялювенька 239
пялюннік 236
пялюшка 172
пянок 362
пянька 129
пярод 357
пярскліць 329
пярсцёнак 64
пярун 256, 272, 281
пярці 324
пярысты 315
пярэбер 196
пярэберт 196
пярэбірак 196
пярэбіранка 196
пярэбірач 196
пярэбірка 196
пярэвалам 314
пярэвесла 199
пярэгадам 314
пярэганам 314
пярэгарадка 232
пярэдзеркі 129
пярэдніца 86, 373
пярэклад 51
пярэкладка 89
пярэклады 51
пярэклаці 51
пярэклеце 219, 220
пярэклець 219, 220
пярэкляць 220
пярэплат 51
пярэплаты 51
пярэрава 45
пярэскакам 314

пярэ́сла 199
пярэ́сты 311
пярэ́тачка 362
пярэ́ўнам 314
пярэ́хмарак 248
пярэ́хмаркамі 313
пярэ́хмаркі 248
пярэ́чка 20, 179, 374
пярэ́чынак 196
пяскі́ 37
пясо́к 37
пяста́ 364
пясча́ны 39
пясчы́на 37
пята́ 67, 82
пята́к 181, 189
пя́тка 67, 82, 89
пя́тра 214, 216
пя́тро 234
пяту́ха 181
пяту́шачка 181
пяце́рачка 189
пячы́ 323, 337
пяшча́ніца 37
пяшча́нка 37
пяшчу́ра 37

Р

раба́я паго́да 282
раба́я трава́ 167
рабі́нава ноч 288
рабі́навая ноч 288
рабі́нная ноч 288
рабі́ць 107, 156, 158
рабі́ць дучкі́ 107
рабо́чыя са́ні 370
рабры́на 358
рабры́ны 358
раве́ц 46
рагаві́к 88, 194
рагаві́чок 44
рагажа́нка 370
рага́тка 87
рага́ч 55, 74, 81, 88, 89, 96, 361

рага́чкі 88
рагачы́ 56, 89
рагі́лі 349
раго́жанкі 370
рагу́лі 55
рад 138, 182, 197
рада́ 251
радабо́ць 123
радаві́ца 251
радаво́е 146
рададу́лі 351
радаў́ніца 251
радзі́цель 258
радзю́га 191
радзю́жка 191
радзю́ха 251
радлава́ць 107, 119
радлі́ць 107
радлю́ 50
радно́ 144
радо́к 22, 138, 148, 182, 207
ра́дуга 251
раду́ха 251
рады́ 62
раё́к 132
ражо́к 83, 185, 275
ражо́н 57
ражэ́ндзя 59
разабра́цца 338
разава́ць 114, 115
разаве́й 39
разагна́ць 112
разадра́ць 109
разаќ 105
разаќ 81, 82, 84, 105, 246
разакá 167
разарві́стая хма́рка 248
разачо́к 82
разбала́тнёць 339
разбары́ляць 109
разбі́ваць 124, 156, 157
разбі́ўка 124
разбу́ркі 21

разва́дзяне́ць 340
разва́ла 374
разва́лешкі 371
разва́ліна 371, 374, 380
разва́лінкі 371
разва́лінкі 371
разва́ліны 350, 370, 371, 380
разва́лка 380
разва́лкі 370, 371, 380
разва́лочы́ваць 114
разва́лы 371, 380
разва́льні 371
разва́рот 24
разве́й 39
разве́траць 338
разве́тры́цца 338
разво́д 350, 352, 361, 367
разво́ддзе 285, 287
разво́дзі 286
разво́дзіца 242, 286
разво́дка 287, 367
разво́дні́ца 286
разво́ды 351, 352
разво́р 367
разво́ра 367
разво́рак 46
разво́рваць 108
разво́рка 367
разво́ры 367
разво́рына 367
разва́рнуць 157
разва́сці 339
разга́няць 106, 112, 130
разга́нячка 50, 79
разго́н 50
разго́нка 50
разго́ны 19
разго́рваць 116
разда́джы́цца 326
раздзі́воддзе 286
раздзя́ўка 227
раздо́р 56
разду́жка 360

раз'е́хаць 107
разле́яцца 339
разлі́ва 286, 287
разлі́вацца 339
разлі́всень 287
разлі́ў 286, 287
разлі́цца 339
разнепаго́дзі́цца 339
разні́ца 84, 105, 222
разняго́дзі́цца 326, 339
разняна́сці́цца 339
разо́к 178
разо́р 46
разо́ра 46
разо́раны 23
разо́раты 23
разо́рваць 130
разо́рка 22, 46
разра́ботаць 107
разры́ўны 310
райсо́ра 366
раке́та 51
ра́ла 87, 88
рале́йны наро́г 89
рале́йны хаму́т 392
рале́мы хаму́т 392
ралі́к 50
ралі́ца 23
ралі́ць 109, 120
ралле́ 23, 109
ралля́ 23, 25, 109
ральба́ 109
ральні́кі 88
ралю́х 44, 178, 183
рама́ 51, 54, 381
раме́ньчык 100
рамі́знік 352
ра́мка 180
ра́мка 84
рамо́ніць 332
рамушо́к 100
рамчу́к 54
рамшту́к 60

ра́мы 86, 381
рамя́нка 100
ранга́віска 57
Рандэ́лечак 295
рандэ́ліць 135
ра́нішня зара́ 261
ранкава́ць 156
ранкаві́ска 76
ранкаві́чка 57
ранка́йска 57
ра́нняя вясна́ 283
ра́па 38, 242
рапаваты́ 40
рапы́ця 38
раса́ 288
расаха́вілы 56
расаха́ткі 51
расахе́т 51
расахе́та 51
расашкі́ 96
расі́на 288
расі́начка 288
расі́нка 288
расі́ца 288
раска́лачываць 124
раска́лле 253, 286
раска́лы 286
раскарчава́нае по́ле 26
раскарчава́нне 26
раскарчо́ўка 26
раскаты́ 350, 352
раска́ціна 360
расквалле́ 286
расквасі́цца 339
расквасі́ць 339
раске́п 361
раске́па 361
раскі́д 110
раскі́даць 110
раскі́даць 117, 124, 157
раскі́дваць 124
раскі́дка 110
раскла́д 138

раскла́да 374
раскла́дка 138
раскля́пяіваць 70
раско́с 26
раскула́жывацца 346
раскула́жыцца 339, 346
раскуле́шывацца 346
раскуле́шыцца 346
расно́ 315
расны́ 144
расны́ 315
расо́ха 88
распага́джавацца 340
распаго́дзіцца 340
распа́рошыць 324
распах́ 46
распа́хваць 107
распа́шка 49, 91
распа́шнік 49
распо́рка 374
распо́рыца 89
распузы́рыцца 332
распус́кацца 340
распус́каць 117, 157
распускі́ 353
распускі́ 353
распу́ста 286
распу́сціцца 286
распусці́цца 326
распусці́ць 157
распусці́ць 340
распус́ця 286
распу́ціца 286
распу́цце 242, 286
распушча́ць 140
расса́дзіць 121
рассапе́цца 325
 рассуво́рка 369
растава́ць 340
растаі́ваць 340
растаі́лле 293
растапле́ць 340
растапля́цца 340

растапу́ще 286
растарепень 286
растаро́п 242, 286
растаро́па 242, 286, 290, 291
растаро́піца 242, 286, 290
растаро́піць 340
растаро́пска 286
растаўка 270
растаць 340
растване́ць 339
раства́ніца 339
раства́ніць 339
растварэ́нне 286
раствор 242
расто́ка 241, 286
растоп 286
растраса́ць 124, 156
растро́п 242
раструшы́ваць 124
растрэ́саць 157
расце́ка 286, 287
расце́кі 286
расціла́ць 140
расці́ць 121
расцяжкі 365
расцяро́б 25
расцяро́ба 25
расцяро́бка 25
расцяру́шваць 157
расчысці́цца 338
расчысці́ць 338
расшво́ра 367
расшво́рка 353
рата́е 76
рата́ё 76
ра́тва 76
ра́тка 82
ратлі́ска 57
раўнава́ць 115
раўні́ць 115
раўня́ць 113
раўча́к 22
раўча́на 22

ра́фы 364, 369
рахва 364, 369
рахвы 364, 369
рахлі́ска 57
рахмане́ць 345, 347
рахма́ніцца 345
раць 108
рачны́ 154
рачыко́віска 30, 174
рашаце́нь 51, 60
рашво́рка 367
Рапо́тка 295
рашо́тка 60, 83, 371
рашты́ 358
рашэ́ціна 51
рва́лка 104
рва́ць 141
рдза 272
ржа́ная 174
ржа́ніца 174
ржы́ска 29
ржэ́ўнік 27, 29
рог 44, 185
ро́жкі 73, 74, 79
ро́збіны 86
ро́звадзь 287
ро́звальні 86, 360, 380
ро́звільні 371
ро́звіны 52, 86
ро́звы 86
ро́йст 26, 39, 160
ро́йста 160
ро́льня 41
рон 172
ро́скалле 290
ро́скаль 242
ро́скваś 242
ро́скід 23, 110
ро́скідзь 23, 110
ро́скідка 19, 23, 110
ро́сна 315
ро́сны 315
ро́спруга 46

ро́спуга 46
ро́спускі 350, 352, 371, 372
ро́ствань 242
ро́сцепель 242
ро́сь 263, 296
руба́ль 84
рубана́ўць 332
рубелъ 84
рубелъ 84, 367
рубень 85
рубі́ж 67
рубі́ць 331
рублі́к 84
рублі́кі 84
рублі́на 85
рубяжы́ 150
рудля́ 23
руды́ 40
рукава́тка 63, 65
рукаві́ца 65
рукава́тка 63, 65
рукава́ць 65
рука́тка 63, 65
рукаўці́ 250
рукаўчы́к 250
рука́ятка 65
рукі́ 65
руко́шны 65
рум 157
румі́шча 33
рункаві́ска 76
русі́ць 329
русня́ 205
рутаўё́ 76
руха́ны 23
руха́ць 148
руце́нька 203
руцня́ 203
руцня́ 203
руце́ска 203
руце́шкі 205
руча́йка 202, 203, 206
руча́ны 365

ру́чка 182, 203, 206
ру́чка 65, 76, 83, 101, 365
ру́чки 358, 365
ру́чки 65, 365
ру́чки плуга 83
руша́нне 277, 283
руша́цца 343
руша́ць 343
руша́ць 343
рушы́ць 119, 343
рушо́нне 277
ры́ба 67
рыба́рня 223
ры́га 213
ры́галы 358
ры́гант 391
рыда́ль 75, 80
рыдва́н 352
рыдва́нчык 352
рыдзель 75, 80
ры́дкі 161
рыдлава́ць 117
рыдлё́вачка 75
рыдлё́ўнік 77
ры́длі 56
ры́длюка 75
ры́для 75
ры́дляўка 75
ры́жка 213
рыжо́вішча 35
рыжэ́рня 221
ры́жэц 39
ры́за 183
рызава́ць 128
рыле́ўка 75
ры́ллэ 23
ры́ляўка 75
рынка́ляска 57
рыс 19
ры́са 19
ры́сліць 119
рысо́ры 366
рыту́ё 76

рыхва 364, 369
рыхвіна 100
рыхвы 364, 369
рыхлік 50
рыхлы 316
рыць 130
рышт 166
рыштаванне 166
рышты 358
рэба 67
рэгалы 349
рэгеты 86
рэгіны 86
рэдалі 349
рэдаль 349
рэдзгіні 52
рэдзель 75
рэчка 360
рэжа 194
рэжыц 39
рэз 178, 180, 186
рэзас 178
рэзбіны 86
рэзвівы 86
рэзвілі 86
рэзгвіны 86
рэзгіні 86
рэзгіны 349
рэзгіны 86
рэзіні 86
рэзка 105, 173, 178, 183, 186
рэзкі 52, 57, 86
рэзнік 167
рэзніца 84, 105
рэзы 178
рэзь 173
рэзьвы 86
рэй 51
рэйсоры 366
рэквачка 376
рэмень 100
рэнта 180
рэпка 64, 204

рэскі 86
рэскіны 86
рэсорка 352
рэхва 49, 64, 364
рэхвачка 49
рэхвачка 64, 364
рэхвіна 364
рэцькавіны 86
рэцькі 86
рэцькіны 86
рэцькліны 86
Рэшата 295
рэшты 358
рэя 194, 213

С
сабака 74
сабакарня 235
сабаніць 329
сабачка 97
сабачкі 372
сабачукі 372
сабіраць 141
савакі 90
савок 54
сагалавашнікі 356
саганець 332
сагроб 292
сагрэбач 74
сад 137
сад калёс 361
садавіць 121
саджалка 104
саджаць 121
сadzіць 121, 122
сadzіць наўзрэх 122
сادلіжаць 347
сادلіжаць 347
садраць 109
саж 235
сажаць 131
Сажор 295
сажэнь 87
сакрак 267

сакракі́ 267
салагі́ 372
саламарэ́зка 105
саламі́на 174
саламі́на 174
саламі́нка 174
саламя́нка 93
салапе́йка 267
салапе́йкі 267
сало́ма 174
саломка́ 174
самадзі́лак 53
самайлу́к 53
самака́ткі 372
самако́п 102
самалу́к 53
самаро́дкі 370
самарэ́зка 84, 98, 105
самату́жачкі 372
самату́жкі 372
самаця́жкі 372
санажа́тка 161
сана́чкі 352, 369
са́начкі 369, 372
санечкі́ 369
са́ні 369
са́нкі 352, 369
са́нкі 352, 369, 371, 372
санны́к 191
санцагрэ́й 282
саны́ 369
са́нькі 369, 372
са́ньнік 370
сапава́ць 119
са́паць 119
са́пачка 78
сапе́ль 267
сапе́ць 325
са́пка 78, 79
сапкава́ць 119
саплі́ 267
сапля́к 267
сапля́кі 267

сапну́ць 119
сапо́жніцкая 223
сапраці́вак 212
сарава́ты 148
сара́й 236
сара́йчык 236
сараква́шкі 350
сара́кня 189
сара́н 299
сара́тня 189
сара́чня 207
сарві́тут 43
сара́ока 86
сара́чка 388
сару́н 299
саснава́цца 336
сасо́лька 267
сасо́лькі 267
састагава́ць 162
састаго́вываць 162
сасу́лька 266
сасу́лькі 266
сасы́лька 267
сасы́лькі 267
сатлі́жаць 347
саха́ 49, 87, 89, 160, 229
сахаві́ла 55, 56
сахаві́лы 55, 56, 74, 89
саха́р 55, 56
сахар 56
сахары́ 55, 56
сахары́шча 57
сахор 55, 56, 74
сахота́ 87
сашкава́ць 107
сашні́к 82, 88
сашні́кі 88
сашы́ла 55
свабадне́ць 347
све́нка 189
све́ран 218
све́рань 218
свердла́ 367

свѣтава́я за́ра 261
свѣтава́я за́ранка 261
свѣтлая хма́ра 248
свѣтлая хма́рка 248
свѣтлая хму́рка 248
свѣтлы́ буго́р 249
свѣчка 268
свѣчки 268
свѣ́клі́на 162
свѣ́дзі́на 63
свіна́рка 167, 235
свіна́рні́к 235
свіне́ц 167
свіне́чык 235
сві́нік 235
свіні́нец 235
свіні́нчык 235
свіні́нчык кура́чы 234
сві́нкі 189
сві́ннечы́ дошч 257
сві́ннух 235
сві́ннуші́к 235
сві́ннушо́к 235
сві́ннычы́ 315
свіно́шні́к 235
свіну́рні́к 235
свіну́х 154
свіну́х 235, 236
свіну́ха 167
свіну́ші́к 235
сві́нчык 235
свіню́ші́к 235
свіня́рні́к 235
свіня́рня 235
свіня́тла 367
свіня́тні́к 235
сві́ран 218, 219, 226, 237
сві́рань 224
сві́рн 218, 237
сві́рна 218, 237
сві́рня 218
свіро́нак 218, 226, 237
свіры́нец 218

сві́таш 361
сві́шчуга́ 39
сво́лак 90
сважа́к 259
сва́рдлі́шча 367
сва́ро́нак 218
сва́тоўка́ 261
сва́ці́нны 304, 312
сва́ціць 341, 342
сева́лка 92, 104
сва́льня́ 93
сева́нка 94
се́вер 245
се́верка 245
се́верна 320
се́вір 245
се́дала 234
се́дзі́ба 21
се́дла 234
се́ева 122
се́йва 258
се́кану́ць 332
се́ктар 363
се́льні́к 238
се́лязня́к 80
Се́мізвѣ́дзі́ца 295
Се́мяры́чкі 295
се́мярэ́нька 189
се́на 157
се́на 157
се́наванне 153, 159
се́наваць 152, 158
се́наві́шча 200
се́нава́з 86
се́нажа́цця 153
се́нажа́ць 27, 155, 159, 161
се́нажа́ць у ла́гу 160
се́нако́с 153, 155, 161
се́нечні́к 291
се́ні 227
се́ніна́ 158
се́ніца́ 212
се́нішча́ 161

се́нка 157
се́нник 212
се́нниця 212
сеножа́ць 161
се́ны 157
се́нькі 213
се́ран 291, 299
серана 299
серане́к 299
серані́ла 299
серано́к 299
серань 299
сервіту́т 43
серп 90
серуно́к 299
серына́ 299
се́йка 93
се́йна 122
се́йник 104
се́йрук 245
сеча́нь 173
се́чачка 173
се́чка 173
сея́лка 104
сея́лка 93
сея́не 122
сея́нка 93
сея́ць 122
се́нкі 227
сібе́рна 320
сібе́рны 320
сібі́рка 245
сібі́рна 320
сібі́рны 320
сіваба́віна 37
сівазе́міца 37
сівазе́м 37
сіва́к 37
сіва́я зямля́ 38
сі́вер 245, 298
сі́верка 265, 320
сі́верна 307, 309, 319
сі́верная паго́да 298

сі́верны 307, 309, 319
сіве́ц 37, 154, 167
сіво́пісь 37
сіву́ха 37
сівы́ 40
сівы́ 40
сіва́рнік 245
сіва́рэць 344
сідра́ва 261, 319
сідра́вы 319
сі́кяры 267
сі́ла 137
сілі́зна 18
сіло́ 100
сі́льнасць 145
сі́льны 47, 310
сі́нцэж 158
сі́нюга́ 37
сі́нюха 250
сі́нюшша 35
сі́няк 37
сі́няпёс 37
сіпа́к 38
сі́пец 38, 280
сі́пець 325, 329, 330
сі́піца 38
сіпо́нька 393
сіпу́га 280
сіпу́га 38
сіпу́н 38
сі́пях 38
сі́рань 299
сіро́цкі 301
сі́слюк 267
сі́слюкі 267
Сі́та 295
Сі́тка 295
сі́тнік 45
Сі́точка 295
Сі́тца 295
Сі́тцо 295
сі́ўцава́тая зямля́ 38
сі́хатня 272

сіхапець 341
сіхаць 321
Сіцечка 295
сіцечкам сеяць 332
сіціць 329
Сіцяцка 295
січка 173
сіяны 144
сіяць 341
секчы 324
скавародзіць 113
скавыш 245
скакаць 322, 342
скала 272
скала 39
скалєцкі 311
скалісты 40
скалочанка 176
скальзата 253
скальзота 253
скалюк 274
скапавіч 74
скапач 74
скапець 133, 194, 224, 230
скапіць 151
скапыш 74
скараджэнне 113
скарадзіць 113, 114, 115
скарадзьба 113, 114
скарадзьбенне 113
скарадзьбіць 113
скараднуць 115
скаральба 113
скарлупа 125
скароджанне 113
скароджаны 23
скародзіць 113, 114
скаруба 299
скарынка 299
скасіць 152
скат 361
скат кол 361
сквазнік 245

сквазняк 245
сквар 254
сквара 254
скварадзіць 113
скварна 303
скварны 303
скварыць 324, 337
сквірчэць 337
сквірэць 337
скіба 46
скід 111
скідаць 162
скідаць 162
скідзіны 137
скідываць 146
скіпецень 254
скірда 200
скірда 200
скірда 200
скірдаваць 166
скірта 200
скірта 200
скіртаваць 166
склад 19, 21, 111, 179, 228
складаваць 162
складаць 151, 162
складваць 151, 162
складзік 226, 228
складзішча 228
складка 188
складніца 200
складня 188, 200
складоўня 228
складочак 41
складужына 182
складываць 151
склеп 230
склём 297
склізка 308
склізкавата 308
склізкаваты 308
склізкі 308
склізня 253

склізо́та 253
склізо́цце 253
склю́д 274
скляпа́ць 333
скляпе́ц 230
скляпи́цца 336
скне́ць 331
скніблё́ваць 168
скны́пляць 133
ско́пач 74
ско́піч 74
ско́рс 374
ско́рса 374
ско́рсень 374
ско́рсні 374
ско́рсы 374
ско́рчань 374
ско́рчні 374
ско́с 148, 155, 182
ско́сак 62, 182
ско́скі 153
скоў́зка 308
скоў́зкі 308
ско́ша 155
скраба́нне 115
скраба́туха 96
скрава́к 41
скружа́віны 137
скру́жваць 130, 140
скру́жкі 136
скру́жывацца 140
скру́жыны 127, 136
скру́так 203, 207
скру́тка 203
скры́га 46, 268
скры́жальніцы 269
скры́жніцы 269
скры́лёк 203
скры́ль 46, 203
скры́ня 238, 358
скры́підайла 353
скрэ́бці 146
скрэ́нт 360

скуба́ць 141
ску́длава́ць 148
ску́знь 245
ску́рлю́шча 299
слабкі́ 40
слакі́та 289
сла́нец 140
сла́нішча 27
сла́нне 140
сла́та 264, 288
сла́ць 140
сле́паць 290
сле́пяць 290
сле́ць 288
слё́та 288
слё́ць 288
сліго́цце 253
слі́з 74
слі́зак 267
слі́закі́ 267
слі́зата́ 253
слі́згаві́ца 253
слі́згата́ 253
слі́зго́та 253
слі́зго́цце 253
слі́зіць 347
слі́зка 308
слі́зкавата́ 308
слі́зкаваты́ 308
слі́зката́ 253
слі́зкі́ 308
слі́зота́ 253
слі́мак 104
слі́ска 27
слі́хота́ 288
слі́шча 27, 140
сло́начка 293
сло́нейка 293
сло́ненька 293
сло́нечка 293
сло́нечна 312, 317
сло́нечны 312, 317
сло́нешна 312, 317

сло́нешны 312, 317
слонка 293
слонца 293
сло́ньца 293
сло́та 264, 288
сло́тна 316
сло́тны 316
слоўнейка 293
слоціць 329, 334
слоць 288
слупе́ц 59
слю́гота 288
слю́та 288
слю́та 288
слю́тна 316
слю́тны 316
сля́касць 289
сля́каць 289
сляко́та 289
слямаза́рны 305
сляпы́ ве́цер 246
сляпы́ сне́г 292
сляпэ́й до́ждзь 257
сля́хаць 289
сма́га 296
смактаві́на 40
смакту́га 40
смакту́га 40
смактун 39
смал 254
смалі́ць 324, 337
сма́льну́ць 322, 323
смаля́рня 222
смалячы 303
сма́ргач 84
сма́рговы 312
сма́ркач 267
сма́ркачы 267
сме́цце 127, 136, 170
смок 251
смо́льня 222
сморга́ць 116, 141, 145, 146
сму́га 296

сму́га 39, 41, 293, 296
смутна 313
смутны 313
смуччы́ніна 91
смы́за 264
смык 74, 91
смы́каваць 114
смычо́к 74
смяту́ха 126
снапо́к 197
снапо́к бо́бу 197
снапо́чак 197, 205
снасьць 49
сне́г 291
сне́гавей 292
сне́гаві́ца 292
сне́жны 317
сне́жыць 333
сні́цы 360
сно́за 394
сно́п 197
сно́павязалка 105
сно́п'е 197
снягі́ 280, 291
сняго́віца 292
сняжні́ца 269, 292
сняжо́к 291
сняжы́нка 291
сняжы́ца 280
со́йка 267
со́йкі 267
со́лнейка 293
со́лнушка 293
со́лнышка 293
со́начна паго́да 282
со́нейка 293
со́нека 293
со́ненька 293
со́нечка 293
со́нічная паго́да 282
со́нначна 312, 317
со́нначны 312, 317
со́ннейка 293

со́ннушка 293
со́нца 293
со́нцавы 315
со́нцайка 293
со́нчака 293
сопель 267
со́плі 267
со́рнась 137, 173
со́ска 267
со́скі 267
со́слі 267
со́слівая паго́да 241
со́тка 183
со́ткі 41, 45, 187
со́ўі́йка 293
со́ўкаць 119
со́ўкі 316
со́ўнейка 293
со́ўнека 293
со́ўненька 293
со́ўнушка 293
со́ўнца 293
со́ўнышка 293
со́ха 87, 180
со́хі 229
со́шка 19, 49
со́шкі 207
со́шнік 49, 82
спа́веіць 324
спа́гнаі́ваць 124
спа́гноі́ць 124
спа́дак 99, 358, 381
спа́даўе 201
спа́дзісты 306
спа́дняк 88
спа́доўе 201
спа́лаць 120
спа́рыш 20
спа́рыша́нка 20
спа́тыха́цца 324
спа́тыха́ць 324
спаў́заць 341
спе́ка 254

спе́ката 254
спе́ка 254
спе́кла 303
спі́ж 216
спі́жава́ць 159
спі́жарня 226
спі́нка 382
спі́ца 364, 394
спі́цы 364
спластава́ць 156
спласці́ць 156
сплаў 286
сплошні́на 129
спля́жыць 334
спо́рны 301, 306, 317
спо́рны дождж 264
споў́ната 277
споў́ні 278
спранжы́на 91
спранжыно́ўка 91
спрат 226
спружынава́ць 114, 117
спружыно́ўка 91
спружыны 127
спрунжынава́ць 117
спрунжыно́ўка 91
спры́к 377
спры́кі 377
спрынжыно́ўка 91
спры́та 85
спры́тны 317
спры́ха 364
спульхні́ць 119
спуска́ць 72, 138
спусце́ць 16
спяко́та 254
спялі́ць 116
сра́ка 199
сракапа́д 253
ссесці́ся 327
ссо́валака 95
ссяда́ць 336
сся́ць 321

ставачкі 188
 ставе́нька 104
 ставе́ц 188
 ставі́ць 128
 ставо́к 53, 188, 353, 368
 стаг 210
 стагава́ць 162
 стагаві́ска 164
 стагаві́шча 163
 стага́р'е 164
 стага́рышча 164
 стаго́вішча 163
 стадо́л 211, 215, 236
 стадо́ла 211, 215, 233, 234, 236, 237
 стадо́лушка 236
 стадо́ля 215, 234, 237
 стае́нка 233
 стажа́р 163
 стажа́р 164
 Стажа́р 295
 стажара́ 164
 стажара́к 163
 Стажа́р'е 295
 стажар'е́ 92, 163, 164
 стажарка́ 164, 200, 229
 стажарні́к 163, 164
 стажарні́шча 163, 164
 стажарня́ 163, 164, 200
 Стажа́ры 295
 стажары́ 51, 163, 164
 стажары́на 163
 стажары́на 163
 стажары́нне 163, 164
 стажары́ска 163
 стажары́ска 163, 164
 стажары́шча 163
 стажары́шча 163, 164
 стажо́к 200
 стажо́р'я 164
 стажы́ска 163
 стажы́шча 163, 200
 стажэ́рышча 163
 стаі́ 24

стаі́ 41, 178, 183
 стайно́ 92
 стайня́ 233
 стакро́тка 162
 сталы́гі 166
 стальва́га 81, 355
 стальва́гі 355, 394
 стальма́шня 223
 сталю́шкі 84
 стан 361
 стан калёс 361
 стана́віцца 335
 стано́к 60, 368
 стапатня́к 75
 стара́віна 166
 старана́ 138, 212, 215, 217
 старані́ца 215
 старапо́ліца 15, 45
 старапо́лле 45
 старапо́ль 15, 45
 старо́жка 211
 старо́нак 238
 старо́нка 215
 старпа́ваны 158
 стару́н 280
 стару́ха 166
 стары́ 277
 стары́ маладзі́к 277
 стары́ ме́сяц 277
 стары́ ме́сячык 277
 стары́к 276, 277
 старычо́к 277
 стары́я дні 278
 старэ́ц 44
 стата́чнік 237
 стаў 234
 стаўбе́ц 96
 стаўё́ 101
 стаўка́ 138, 188
 стаўкі́ 188
 стаўня́ 238
 стаўпе́нь 59
 стаўпе́ц 59, 92

стахі́р 200
стаць 335
стаць на паго́дзе 340
стая 178
стаяк 92, 188
стаякі́ 188
стаян 132, 188
стаянка 188
стаянкі 188
стаячкі 188
степка 226
стерня́ 29
стобка 226
стог 194, 195, 200
стога́вішча 164
стожа́р 164
стожа́р'е 164
Стожа́р'е 295
стожа́рна 164
сто́інка 234
сто́йка 377
сто́йла 238
сто́пка 223
сто́раж 132
стоу́б 200
стоу́бік 59
стоу́ка 188
стоу́п 92, 216
стоу́пік 59
сточка 363
стоя́нка 233
стражы́на 51
страла́ 83, 89
стралкаваць 107
страмі́на 358
страмі́нкі 358
страмі́нчына 358
страмі́ны 358
страмы́на 238
страпе́ннік 268
страпе́ннікі 268
страпе́ц 189
страпцы́ 189

страса́нка 175
стра́ска 175
страся́нка 175
страха́ 265
страшкаваць 163
стра́шная грыво́та 281
стра́шны 310
стро́мак 351
стро́мкі 389
струкі́ 126
стру́пці 138
струсі́нка 176
струся́нка 175, 176
стру́ча 125
стручкі́ 126
стручны́ 47
стручо́к 126
струша́нка 175
струшва́нка 175
струшве́ніца 175
стру́шка 175
струшо́начка 175
струшо́нка 175
стрыё́ 166
стрык 356
стры́пач 203
стры́пчык 189
стры́ха 228
стрэ́лка 267
стрэ́лкі 267
стрэ́пач 202, 203, 206
стрэ́пкі 146
стрэ́х 265
стрэ́хі 268
стубла́ 242
студзе́на 318
студзе́ны 318
студзі́ць 337
студні́ 373
стужа́ 273
стужна́ 319
стужні́ 373
стужны́ 319

сту́зень 373
сту́зні 373
стуката́ць 323
стука́ць 323
ступе́ць 59
ступі́ца 363
стучо́к 257
сты́дзь 273
сты́ла 319
сты́ліца 297, 298
сты́ло 238
сты́лы 319
сты́ль 273, 297
стыне́ць 157
стыні́шча 298
стынь 297
стыня́цца 335
сты́рня 28
суба́р 136
суба́р 169
суба́рніца 126
сублі́ 385
сува́лавак 356
сува́лак 356
сува́лка 139
сува́лка 144
сува́рат 24
сува́рата 24
сува́раты 21
сува́раці 24
суве́й 279, 292
суве́ртка 85, 376
суве́ртак 204
сува́зак 204
сугава́шка 356
сугала́вак 356
сугалава́шка 356
сугалаво́к 356
сугала́лак 356
сугала́ўе 374
сугала́ўкі 356
сугало́вак 356
сугало́ўе 356

су́гані 178
суга́нкі 24
сугле́істы 40
сугле́й 38
суглі́нак 38
суглі́нкі 38
сугро́б 292
сугро́пкі 143
сугру́дак 46
сугрэ́бкі 139
сугрэ́ў 282
суздро́мны 139
су́жа 360
су́кі 372
суко́за 394
сукра́к 267
сукра́к 267
сукра́кі 267
сукра́так 203
сукра́тка 192
суме́й 292
суме́ціца 279
суме́ць 279
суме́т 292
сумя́ціца 279
суні́мацца 343
суно́за 394
суно́зкі 394
суна́зкі 394
суно́зы 394
суну́дка 394
суну́зкі 394
суну́ць 325
суня́тла 367
суня́цца 343
супе́ль 267
супе́ль 267
супеса́к 37
супо́нка 100
супо́нька 393
супо́ня 393
супра́ж 356
супра́жыць 108

су́рэмець 393
су́салка 267
су́салкі 267
су́сёк 219
су́сла 267
су́слік 267
су́слікі 267
су́слон 189
су́слы 267
су́сляк 267
су́слякі 267
су́сойка 267
су́сойкі 267
су́солка 267
су́солкі 267
су́спіца 137
су́сулка 267
су́сулкі 267
су́тачкі 235
су́ток 54
су́тон 266, 270
су́то́ніца 335
су́то́нь 266
су́тыня́цца 335
су́ха 306
су́хаве́іца 284
су́хаве́й 245, 284
су́хаве́трыца 245
су́хаве́я 245, 273
су́хаві́к 245
су́хаві́лкі 56
су́хадол 159
су́хадолле 159
су́хадольная гры́ва 160
су́хадольная по́жня 159
су́хадольны 154
су́хадольны луг 159
су́халё́дзіца 253
су́халлё́ 167
су́хапастой 167
су́хапу́цце 161
су́хапу́ць 161
су́хастой 154

су́хага́ 39, 260
су́хая ма́ланьня 273
су́хая по́жня 159
су́хая сенажа́ць 159
су́хі 154, 306
су́хі луг 159
су́хі сенако́с 159
су́хмара́к 248
су́хмаркі́ 248
су́хмары́чак 248
су́хмель 260
су́хмельня́ 213
су́хме́нне 160
су́хме́нь 245, 260
су́хме́ць 260
су́ху́тка 306
су́ху́ткі 306
су́ці́шна 306
су́ці́шны 306
су́чка 372, 379
су́чкі 372
су́ш 260
су́ша 260
су́шальня́ 213
су́шані́ца 172
су́ша́рка 213
су́ша́рня 213
су́шка 49, 78, 79, 260
су́шна 306
су́шні́ца 173
су́шны 306
су́шня́ 213
су́шня 213, 229
су́шняк 213
су́шы́лка 213
су́шы́льны заво́д 213
су́шы́льня́ 213
су́шына́ 260
су́шы́ць 324
су́шэ́льня 213
схадо́вы ве́цер 245
схадо́к 277
сход 277

схо́да 278
сходжа́ць 343
сходзі́ць 343, 344
сходні́я дні 278
сходны́ дні 278
сходны́я дні 278
сходы́ 278
сху́ня 94
схе́балка 69
схе́баўка 69
схе́жар 92, 164
схе́жарна 164
схе́жары 165
схе́жары́ска 165
схе́ліва 27
схе́ліска 27, 140
схе́лішча 27, 140
схе́ль 137
схе́льбі́шча 27
схе́льбі́шча 27
схе́ні́цца 346
схе́нка 26, 226
схе́п 43
схе́палка 69
схе́паўка 69
схе́рне 28
схе́рня 28
схе́рня жы́тня 29
схе́балка 69
схе́бка 69, 230
схе́к 265
схе́н 269
схе́пка 223, 226
схе́ран 28
схе́жа 273
схе́лішча 27
схе́льбі́шча 27
схе́льшча 27
схе́н 266
схе́на́цца 335
схе́наць 336
схе́няці́цца 335
схе́няці́цца 335

схе́ня́цца 335
схе́раць 138
схе́рда 200
схе́рдава́ць 166
схе́рт 200
схе́рта 200
схе́рта 200
схе́ртава́ць 166
схе́ска́ць 335
схе́снуща 335
схе́хамі́рыцца 343
схе́хаць 342
схе́хе́я 246
схе́хнуць 342
схе́шы́цца 343
сху́крава́цца 327
схю́дзена 319
схю́дзена 319
схю́дзены 319
схю́дзёна 318
схю́дзёнае надвор'е 273
схю́дзёны 318
схю́дзі́на 273, 298
схю́дзяне́ць 344
схю́жа 273
схю́жна 319
схю́жны 319
схю́н 266
схю́рта 200
схю́шка 186
схяба́лка 69, 95, 96
схяба́ць 71, 72
схяба́ч 69
схябачка 62, 69
схяблі́на 174
схяблё́ 92, 174
схяг 21, 138
схяга́ч 74
схягі́ 373
схяглі́на 373
схягну́цца 336
схяжа́р 164
схяжа́ра 163

сцяжа́рак 163, 165
 сцяжа́рнік 163
 сцяжа́ры 163, 165
 сцяжа́р'я 164
 сця́жка 393
 сця́клец 270
 сцялі́ць 138
 сцялі́шча 27
 сцянта́р 164
 сцяну́ць 337
 сцяпа́лка 69
 сцяпі́ніцца 335
 сця́рно 28
 сця́цца 335
 счы́няць 138
 счы́шчаць 138
 сшы́цца 336
 сшэ́рхнуцца 336
 сшэ́рхнуць 327, 335
 сы́зма 38
 сына́ваць 115
 сыно́зы 394
 сыно́сы 394
 сыпа́нуць 330
 сы́паць 329, 330, 333
 сы́пнуць 332
 сы́понь 393
 сы́поня 393
 сы́пун 291
 сы́пянуць 332
 сыра́бойня 213, 215
 сырава́ты 148
 сыраво́р 23
 сырасьць 271
 сыра́я інь 253
 сыра́я паго́да 291
 сырмя́ць 100
 сы́рняг 271
 сыры́ца 100
 сыто́н 266, 270
 сы́ч 19
 сы́чаўка 40
 сэ́паль 267
 сэ́пель 267
 сэ́плі 267
 сыва́к 94
 сыва́лка 92, 93, 104
 сыва́ўка 92
 сыва́чка 93
 сыве́нка 92
 сыве́нь 93
 сыве́нька 92, 93
 сыве́ц 94, 258
 сыве́ялка 92
 сыво́к 92, 93, 94
 сывя́рка 104
 сяда́ла 234
 сядзе́лка 390
 сядзе́льнік 389
 сядзе́льня 382
 сядзе́нне 382
 сядзе́лак 390
 сядзе́лка 389, 390
 сядзі́ба 45
 сядзьба́ 45
 сядзьму́ха 181
 ся́дло 391
 ся́дміна 181
 ся́дмушка 181
 ся́драва 297, 307, 319, 320
 ся́дравы 307, 319
 ся́дравы 320
 ся́драна 319
 ся́драны 319
 ся́дрова 319
 ся́дровы 319
 ся́дрышца 337
 ся́душка 382
 ся́дэлка 390
 ся́зон 134
 сыйво́ 122
 сяка́ч 52, 78, 80, 91
 сяле́нка 93
 сяле́таць 324
 сялі́ба 45
 сялі́нік 93

сяло́с 172
сяльні́к 212, 238, 239
сяме́рка 62
сяміру́чка 62
сяміцве́тка 251
сямні́к 93
сяна́ж 172
сяні́на 158
сяні́ца 212
сяні́чка 212
сянні́к 211
сянні́ца 212
сянцо́ 157
сянчу́к 167
сянчы́на 157
сяны́ 162
сяня́нка 212
сяра́н 299
сяро́дкі 129
сяро́н 292, 299
сярпо́к 275, 277
сяру́н 299
сяру́нь 299
сяры́н 299
сярэ́дзіна 277
сярэ́н 299
сярэ́нь 299
сяўба́ 43, 122
сяўбі́тка 92, 93
сяўбо́к 94
сяўні́к 92, 93, 94
сяўня́ 92, 93, 94
сяць 341
сячка́рка 105
сячка́рня 105

Т

таба́р 233
такаві́шча 214, 215
такаў́ня 214, 215
такоў́ня 215
такро́шні 158

тала́ка 42
талакава́ць 42
тالی́на 293
тало́ка 15, 42
таня́нка 212
та́няць 340
тапа́шыць 143
тапі́цца 340
тапне́ць 340
тапта́к 104
тапча́к 104
тараба́н 93
тарада́ечка 353
тарада́йка 349, 352, 353
тарада́ка 353
тарады́нка 364, 369
тарады́нкі 364
тарадэ́йка 349
тара́нтас 349
тара́тайка 353
та́рка 96
тармазы́ 380
тарпа́ 200, 215, 229
тарпа́к 91
тарпаў́ня 210
тарпачы́ць 114
тарпі́на 200, 215
тарфя́нік 47
тарфя́ніска 47
тары́ца 185
тары́ца 187
тасава́ць 119
таўка́ч 61
таць 340
та́чка 351
тачо́к 215, 236
тачы́ць 72, 91
ташчы́ты 130
тая́ць 340
твань 242
твары́ла 231
тля́на 302
тма 296

ток 213, 215
токлішча 164
торба 94
торп 200, 215
торпа 47
торфа 47
тоўч 127, 170
травіна 167
травіна 167
травінка 167
традылкі 364
традынкі 364
трае́ніна 45
траёву 55
траіць 117, 123
трайліць 123
трайніла 367
трайны 55
трайнюшка 96
трайня 367
трайціна 181
трайчак 194
трайчакі 55, 57
трактар 105
тра́лка 94
трамцець 342
трані́дла 367
трані́ла 367
трапажыць 72
трапа́йла 94
трапа́к 91, 92, 94
трапа́ла 94
трапа́лка 94, 96
трапа́льна 92
трапа́льна 92, 96
трапа́нне 143
трапа́ны 143
трапасціць 342
трапаціць 342
трапа́ць 71, 72, 143, 331
трапа́ч 69, 91, 203
трапа́чка 69, 94, 96
трапа́чыць 71

трапа́шачка 94
трапа́шка 69, 94, 96
трапа́шчыць 72
трапа́шыць 71, 72
трапе́лка 94
трапе́шка 94
трапéйла 94
трапі́ла 367
трапі́шча 69
траплó 94, 96
трапо́шка 94
трапу́га 69
трапу́гаць 72
трапу́шка 69, 94
трапы́шка 69, 94
трапы́шыць 71, 72
трапя́льцо 94
трасе́нка 175
трасе́нка 175
трасі́лка 102
траскоўнік 225
траскоўня 225
траску́н 274
трасу́ха 102, 144, 175
трасу́шка 102
трасці́ 143
трасяні́ца 175
трася́нка 175
трася́нька 175
траха́ць 323
трахні́ца 175
трахня́ 142, 175
трахтар 105
траці́на 181
траці́на 181
траця́к 181, 201, 205
трашча́ць 337
траякі́ 15
трая́н 57
траяні́на 15
траяны́ 56
тро́йня 367
тро́нак 57, 76

тро́нка 101
тропа́нка 206, 207
трохро́жки 57
трохце́ннік 228
тру́біца 364
тру́бка 363
тру́бка спрыхо́вая 364
трусі́ць 145, 329, 330
трусі́ць 329, 333
тру́сця 291
труся́нка 175
труха́ 145, 155
тру́ха 175
труша́лка 76, 102
труша́лка 80
труша́ніца 175
труша́нка 175
труша́нка 175
трушо́нка 175
трыва́ла паго́да 282
трые́р 102
трые́р 102
трызу́бка 79
трыма́ць 337
трымунта́н 245
трымці́ць 342
трыску́ць 273
трысо́тнік 229
трысе́н 228, 229, 239
трысе́нак 239
трысе́начак 239
трыця́к 19
трэ́йка 95
трэ́йцяк 201
трэ́йцяя нядзе́ля 277
трэ́нне 139
трэпа́лка 96
трэпа́ч 92
трэпа́чка 94
трэпа́шка 94
трэпла́ 92
трэпу́гаты 72
трэ́снік 225

трэ́снуць 337
трэ́сці 124
трэ́сянка 175
трэ́цяк 201
трэ́цяя нядзе́ля 277
тука́рня 211
ту́лка 364
туля́г 249
туля́гі 249
туля́ч 275
тума́н 296
тума́ніста 317
тума́ністы 317
тума́нішча 296
тума́нь 296
ту́мна 313
ту́мны 313
ту́пкі 40
ту́рзаць 141
туру́іць 331
ту́цы 249
ту́ча 249, 256, 258
ту́чка 248, 249
ту́чка светлая 248
ту́чкі 248
ту́чы 249
ту́чына 250
ту́чынка 250
ту́чышча 345
ту́чыць 345
ты́кло 92
ты́л 239, 369
ты́ллем 114
ты́н 231
ты́нёнка 96
ты́нянка 217, 229, 237
ты́рды́нка 364
ты́ркаць 121
ты́рпуга́ 69
ты́рпу́жыты 72
ты́чка 101
та́нза 251
та́нч 251

тѣнча 251
тѣнчавецъ 338
тѣнчавы 301
тѣрпуха 69
тѣруя 156
тѣрындылькі 364

У

убіраць 159
убкосак 162
уборачная 134
уборашная 134
уборка 133, 134
убранае поле 28
убрындаць 159
увабраць 133
увалока 180
увараць 108
увечнык 232
увѣртак 376
увѣртка 376
увітка 64
уворувацца 108
увязка 64, 66, 99
увязнік 85
увязь 99
увяртні 376
увярцень 376
угазок 66
угаловач 20
угарына 99
угарына 99
угарынка 99
углаваць 119
угнаіць 123
угноены 47
угнойваць 123
угор 23
угорына 99
уграваць 323, 344
угруд 292
угрына 99
угрэі 282
угрэх 16, 18

угрэць 323, 344
угуртаць 107
удабраць 124
удаброны 47
ударожыцца 332
ударыў холад 344
ударыць 322, 337
удгузак 199
удзіла 385
удлін 114
удобшчына 47
удуха 255
удырыць 322, 337
удэрыць 322, 337
уж 99
ужаць 131
ужва 376, 389
ужок 99
ужон 198
ужоўка 99
ужык 99
ужынаць 131
ужыраць 124
ужышча 85
узавалак 357
узагон 111
узадраць 109
узараны 23
узараць 108
узбарыляць 109
узвал 112
узвалле 24
узвесцісь 116
узворак 24
узгалавак 357
узгалаванка 357
узгалаваш 357
узгалавашка 357
узгалавашкі 20, 357
узгалавашча 357
узгалавашша 357
узгалавень 357
узгалоўе 356

узга́раць 108
узгрэ́х 18
уздзе́р 199
уздзі́длы 385
уздзі́р 199
уздзя́ніца 384
уздры́ 199
узду́ха 38, 40
узды́р 199
узлужжа́ 162
узматычы́ць 118
узме́жак 19, 26
узмешва́ць 120
узмяша́ць 109, 120
узна́кі 122
узна́чкі 21
узо́раны 23
узо́раць 108
узры́вісты 312
узрэ́х 16, 18, 111, 150
узрэ́шак 18
узрэ́шына 18
узы́рыць 337
узя́цца 337
узя́цца (лядко́м) 336
укаба́ка 394
ука́пнуць 332
укасі́цца 152
укасі́ць 152
укаці́ць 124
ука́чываць 124
ука́шуваць 152
уква́сіць 326, 333
укі́даць 122
уко́с 153
укра́таць 124
укра́тываць 124
укру́тка 85
укру́тні 376
укру́тні 376
укру́тні 376
укру́тня 376
укруце́нь 376

уку́чу 112
улаву́ 112
улагодзі́ць 124
уле́ва 258
уле́ляпі́цца 332
уле́ў 258
уле́ўны 305
уле́ўны дошч 258
уле́ха 44
уле́я 258
уле́яць 332
улі́ва 257, 258
улі́ў 258
улі́ўна 318
улі́ўны 305
улі́ўны 305
улі́ўны дошч 258
улі́ць 332
улі́шку 112
уло́нне 190
уло́пцува́ць 332
улюлю́шыць 331
улю́ха 258
умало́т 137
умало́тны 144
уме́рзнуць 335
уме́ста 112
уме́тнік 215, 216
уме́цце 169
умно́ 214
уна́дзіць 145
упа́зніць 123
упа́л 254
упа́л 254
упа́сці 321, 329
упа́хаць 109
упа́шкі 122, 123
упе́рачка 20
упе́рыць 323
упе́рак 20
уплю́юнца 326
упо́перак 20
упо́ра 366

упоркі 366
 упоўна 276
 упоўня 276
 управіцца 332
 ўпранж 382
 упраўляць 107
 упрашка 382
 упронш 382
 упряжа 382
 упуха 201
 упярочка 20, 22
 упярочкі 24
 упярочная 20
 урабіць 107
 урабляць 107
 ураджай 144
 урадзіць 145
 урадлівы 144
 уразвалі 111
 уразвор 111
 уразгон 111
 уразгонь 111
 уразнамёт 111
 уразор 111
 уразору 111
 уразувор 111
 уралюх 112
 ураскід 110
 ураскідку 110
 ураскідную 110
 ураць 128
 урван 362
 урванчык 362
 урод 144
 урода 144
 уроскід 110
 уроскідзь 110
 уроскідку 110
 урубень 85
 урых 19
 урэзаць 131
 урэмя 282
 урэх 18
 урэчны 158
 урэшак 20
 ус 185
 усадзьба 17, 41, 45
 усенаваць 158
 усеўкі 123
 усканічыць 118
 ускід 111
 ускідку 111
 усклад 111
 ускорсы 374
 успахаць 108
 усплавіна 167
 успраменьвацца 341
 уставаліваць 148
 уставаціваць 149
 уставяляць 149
 устагаваць 162
 усталявацца 340
 устобка 224
 устроіць 149
 устужжа 373
 устужына 373
 усходзіць 344
 усцеціся 347
 усцебка 224
 усцёл 165
 усцёпка 226
 усцяглі 373
 усцарушаць 109
 усэнтарыць 163
 усяглі 373
 усягля 373
 усядзьба 45
 усядзьбіна 45
 утарая (втарая) квадра 277
 утора 20
 уторнуць 121
 утраніца 261
 утула 364
 утулак 65, 364
 утулка 364
 утылак 364, 394

ухля́біна 162
уцадзі́ць 332
уца́лік 14
уці́нкі 24
уці́раха 84
уці́скаць 168
уці́хамі́рышца 343
уцу́ркаваць 133
уце́ла 14, 19
уча́рня 232
уча́стак 41, 180, 184
ушчу́каць 343
ушчу́каць 343
ушчу́кнуць 343
ушчу́кці 343
ушыва́льнік 100
ую́га 280, 281

Ф

фа́дратны 315
фа́йна паго́да 282
фа́йны 47
фа́йтак 87, 183
фа́йтон 352
фа́ртух 94
фа́і́га 204
фа́і́ля 246, 280, 281
фа́і́ра 351
фа́і́га 290
фа́рус 126
фа́ура 351
фу́рга 281
фу́рго́н 351
фу́рманка 348
фу́рманэ́нька 349
фу́тар 43

Х

хабо́цце 126
хабу́нька 228
хабу́ня 225
ха́дзіць 109, 329
хадо́к 350
ха́зі́ін 132

халабу́да 239, 353
халада́ць 344
халаджа́ва 320
халаджа́вы 320
халадзё́ча 298
халадзё́чына 274
халадзі́ла 298
халадзі́на 298
халадзі́шча 298
халадка́вы 320
халаднава́та 320
халаднава́ты 320
халадне́ 318
халадне́ва 320
халадне́нна 319
халадне́нны 319
халадне́ча 273, 298
халадні́ца 273
халадні́шча 298
хала́дно 318
халадо́к 297
халады́ 297
халадэ́ча 273, 298
халажа́ва 320
халажа́вы 320
халаме́ндзік 210
хала́нно 318
хала́ш 358
хале́ба 290
хале́па 280, 286, 290
хале́па 290
хале́паць 290
халі́па 280, 290
халі́па 290
халі́па 290
халма́к 150, 192
хало́да 298
хало́даць 344
хало́дна 318
хало́дніца 298
хало́дны 318
хало́нна 318
хало́нны 318

халя́пска 242
хаму́г 391
хамута́рка 223
хамута́рня 223
хамутова́ капа 393
хамуто́к 100
хамуто́ўня 223
хаму́ты 391
хамуце́начак 391
хамуце́ц 100
хамуці́к 64, 100
хамуці́на 392, 393
хапа́к 189, 190
ха́пак 190
харва́тнік 238
харо́ма 236
харо́шае надвор'е 282
харо́ша(я) паго́да 282
харо́шы 310, 312
харч 172
хахлы́ 189
хва́йна паго́да 282
хва́лды 67
хвальба́ 290
хва́ля 246
хварастава́ць 135
хварту́к 94
хварту́х 94
хваста́вік 360
хваста́ць 331
хваста́ч 194
хвашы́на 166
хвіле́піца 280, 281, 290
хвілі́я 280
хві́ля 246, 280, 281, 284
хвіру́ля 246
хві́шча 284
хво́ст 20, 44, 127, 183
хву́рманка 349
хе́йдар 228
хі́б 18, 21, 150
хі́жа 210, 218, 224
хі́жка 226

хіжо́к 224
хізо́к 224, 228
хі́зык 224
хі́мкі 150
хі́рня 236
хіта́ць 325
хлапава́ты 308, 316
хлапа́іна 146
хлебаці́нне 242, 289
хле́бска 289
хле́вушнік 237
хлевушо́к 236, 237
хлепа́іна 289
хлепа́та 289
хлепатня́ 289
хлеў 232, 234, 236
хлеўчы́к 232, 236, 237
хлеўшні́к 237
хле́ба 289
хле́паніста 304
хле́паністы 304
хле́панка 289
хле́пнуць 330
хлеў 237
хлі́па 289
хлі́паніна 289
хлі́паце́нь 289
хлоп'е́ 144
хлуст 137
хлы́нуць 332
хлю́ба 89
хлю́па 242, 289
хлю́паткі 304
хлю́патко́ 304
хлю́паўка 289
хлю́паць 332
хлю́пнуць 332, 341
хлю́пота 289
хлю́пчэ́ць 332
хлю́снуць 332
хлю́ць 289
хлю́шча 289
хля́ба 271, 280, 289

хлябаць 289
хляве́ц 232, 236, 237
хляво́к 232, 236
хляво́к для курэ́й 234
хлявочак 232
хляву́шнічак 232
хлявушо́к 232, 235, 236
хля́га 290
хля́ка 289
хля́касць 289
хля́каць 289
хля́нуць 332
хля́па 264, 265, 289
хля́паніна 289
хля́паніца 289
хля́пасць 289
хля́паўка 289
хля́паць 289, 330, 334
хля́піна 289
хля́піць 334
хля́пнуць 341
хля́пота 289
хля́поцце 289
хля́пска(я) паго́да 289
хля́пы 242
хля́рыць 332
хля́стаць 331
хля́стка 289
хля́ўчак 236
хля́ўчук 232, 236, 237
хля́ўчучок 236
хля́ўчык 232
хля́ўшок 232
хма́ра 248, 249, 297
хма́ра 249
хма́рка 248, 249
хма́ркі 248
хма́рна 302, 313
хма́рнасць 297
хма́рната 297
хма́рны 302, 313
хма́рук 249
хма́ры 248, 249

хма́ры 249
хма́рына 249
хма́рынка 248
хма́рыцца 345
хма́рыць 345
хму́ра 249
хму́ра 249
хму́ра цяжка 249
хму́рацца 345
хму́рка 248, 249
хму́рна 312
хму́рнава́та 313
хму́рнава́ты 313
хму́рне́ць 345
хму́рны 312
хму́рны дзе́нь 297
хму́рок 250
хму́ры 249
хму́рыста 313
хму́рысты 313
хму́рыцца 345
хму́рыць 345
ход 369
хо́дка 198, 208
хо́лад 297
хо́ладна 318
хо́ланна 318
хо́мут 391
хра́па 38, 242
хра́па 242
хра́паніна 253
хра́пе́ць 325
хра́пка 303
хра́пці 325
хра́сткі 188
хра́сто́чкі 188
хра́сты 188
хра́сціць 121
хры́бе́т 150
хрэ́шчык 188
худа́са 280
худо́к 350
худо́у 39

хура 191, 349, 351
хура 280
хуражыр 172
хурго 350
хурманка 349
хурта 280
хуртаваць 339
хуртавіна 246, 280
хуртавіна 284
хуругон 350

Ц

цабаніць 331
цабаніць 331
цал 47
цалейны нарог 88
цалізна 18
цалійны нарог 88
цалік 14, 19, 47
цаліна 14, 47
цалінны нарог 88
цаліх 18
цальнік 14, 18, 47
цальняк 47
цялявы нарог 88
цялязна 47
цяляк 18, 47
цапавально 101
цапавеліна 101
цапавідла 101
цапавіла 101
цапавіліна 101
цапавілна 101
цапавільна 101
цапавіна 101
цапавіска 101
цапавішча 101
цапальнішча 101
цапаўё 101
цапеліна 100
цапелёе 100
цапелёна 100
цапельнічок 100
цапельня 100

цапенне 101
цапідла 100
цапідло 100
цапіла 100
цапіліна 100
цапілішча 100
цапілка 101
цапілна 100
цапілно 100
цапілня 100
цапіль 100
цапільна 100
цапільнё 100
цапільнік 101
цапільніска 101
цапільніца 100
цапільнішча 101
цапільно 100
цапільня 100
цапіска 101
цапіўня 100
цапішча 101
цапка 76, 78, 79
цапкаваць 119
цапкаць 119
цапке 214
цапкі 214, 366
цапкі 51, 360
цапляк 268
цаплякі 268
цапнік 214
цапнікі 214
цапок 53, 214, 360
цапока 101
цаполка 101
цапольна 100
цапоўка 101
цапы 51, 74, 104
цапяльнік 101
цапяльнішча 101
царабаніць 331
царубалка 267
царубалкі 267

цаўе́ 76
цаўе́ 59, 76, 101
цвёрды 40
цвы́хал 185
цвяло́ 76
цвярдзі́на 39
цвя́тнік 18
це́мнач 297
це́нта 251
це́нь 297
це́ньжа 251
це́плата 282
це́плата́ча 254, 282
це́плаце́нь 254, 282
це́плі́ня 282
це́плы́ня 282
це́плякі́ 266
це́рабе́ж 25
це́рабі́ць 128
це́рассядзэ́льнік 388
це́рассядзэ́лка 388
це́рлі́ца 95
це́рмя́ць 144
це́рні́ца 95, 142
це́русі́ць 329
це́руха́ 136, 175
це́рушы́ць 145, 328, 333
це́рці 145
це́ціўе́ 76
це́мна 313
це́мны 313
це́нг 245
це́пка́ць 119
це́пла 320
це́плата 320
це́пленька́ 320
це́пленькі́ 320
це́плы 320
це́рка 95
це́вяні́шча 34
це́лі́зна 18
це́п 98
це́пе́ц 167

це́пляк 274
це́скану́ць 337
це́снуць 337
це́тка 182
це́ха 306
це́хаво́д 40
це́хень 256
це́хі 306
це́хінь 297
це́хме́нь 284
це́хой 316
це́ша́ць 343
це́мок 251
це́мык 57
це́па́ць 332
це́шка 87
це́уба́ніць 331
це́уба́ніць 331
це́уба́сіць 333
це́убі́ць 331
це́ублі́ 385
це́убры́ць 332
це́убэ́сіць 332
це́увлі́ 385
це́угаўе́ 76
це́угелькі́ 385
це́угле́й 385
це́углі́ 384
це́углі́ 385
це́углы́ 385
це́угля́нка 383
це́угу́ндар 385
це́умба́рыць 332
це́унглі́ 385
це́упо́нь 393
це́ура́к 267
це́уракі́ 267
це́урба́ліна 158
це́урка 81, 97, 267
це́уркі́ 267
це́уруба́лка 267
це́уруба́лкі 267
це́уруба́ніць 331

цурыкі 267
цурыць 331
цыбант 365
цыбанты 365
цыбук 99
цыбуліска 36
цыбульнік 244
цыганскі дождж 257
цыганьскі дож 257
цылізна 18
цымболіць 332
цындра 38
цып 98
цыплік 268
цыплікі 268
цыпонь 393
цырбулі 267
цырбулка 97
цырбуль 267
цыркель 87
цырубалка 267
цырубалкі 267
цыцка 67, 268
цыцкі 268
цѣмяная пагода 297
цѣлы месяц 276
цѣп 98, 356
цѣпка 100
цюкаваць 168
цюцюлець 66
цяга 356, 381
цягалкі 58
цягачы 90
цягі 390
цягі 53, 390
цягло 53, 180
цягма 390
цягнуць 109
цяж 395
цяжа 395
цяжка пара 134
цяжкі 309, 390
цяжкі 309

цяжмо 395
цяжок 390
цялёга 349, 353
цялёжка 353, 360
цялёжкі 368
цялёга 353
цялятнік 237
цямравасць 296
цянёк 228
цяпаць 119
цяпка 78, 79
цяплік 274
цяпліца 140, 227
цяпло 320
цяпловік 245
цяплуха 237
цяплынь 282
цяплюсенька 320
цяплюсенькі 320
цяплютанька 320
цяплютанькі 320
цяплютка 320
цяплюткі 320
цяплява 320
цяпляк 266, 274
цярніца 95
цяробкі 26
цярпужыць 72
цяруха 145
цяруха 155
цярцельніца 95

Ч

чада 250
чадамі 314
чады 246, 250, 257
чакá 362
чаку́ха 61
чаку́ша 61
чалó 129
чапéль 198
чапéльня 212
чапéц 87
чапі́ліна 100

чапі́льна 100
чапі́льня 212, 229
чапі́ня 228
ча́пка 79, 198
чапля́ць 128
ча́пярно́с 68
ча́ранё 49, 76
ча́рано́ 49, 76
ча́рано́к 49, 57, 76
ча́рашкі́ 49
ча́рашко́ 76
ча́рашо́к 49, 76
ча́рга 291
ча́рназе́м'е 47
ча́рназе́м 47
ча́рне́ц 277
ча́рну́ха 25
ча́рон 298
ча́ртапха́йла 352
ча́рэн 225
ча́сáлка 60
ча́сáльня 221
ча́са́нне 146
ча́са́рня 221
ча́сату́ха 60
ча́саць 146
ча́сотка 60
ча́стка 363
ча́сты 317
ча́сць 180, 363
ча́сь 180
ча́та 250
ча́тамі 314
ча́таю 314
ча́ты 250, 257
ча́тыра́нка 361
ча́тырохро́жкі 56
ча́ўка́ць 145
ча́цвёртая ква́дра 278
ча́цвярні́кі 55, 56, 74
ча́цвярта́к 181
ча́цвярта́я 181
ча́цвярту́ха 181, 183

ча́цвярту́шка 181
ча́цвяру́ха 183
ча́цвярці́на 181
ча́цвяры́к 201
ча́цвяры́кі 55
ча́цвяры́на 181
ча́чалок 66
Ча́ша 295
ча́шка 93, 363
ча́вара́к 181
ча́варта́к 181
ча́варці́на 181
ча́вё́ртка 181
ча́віра́к 38
ча́вырэ́ц 38
чо́рная зямля́ 47
чо́рнозі́м 47
чо́рт 247
чо́ртава вясе́лле 247
чо́ска 60
чо́тка 180
чо́хрыць 146
чу́б 150, 207
чу́баці́ць 152
чу́бо́к 150
чу́лан 226
чу́ланчы́к 226
чу́мажы́ціся 346
чу́пкава́ць 133
чу́рба́н 73
чу́хаве́ц 66
чу́хонка́ 371
чу́чкі 360
чу́чук 66
чы́кірда́ 192
чы́лі́зна 18
чы́ні́ць 156
чы́стае не́ба 285
чы́стапо́ліца 38
чы́сцё́ха 96
чы́сці́льні́ца 96
чы́хонка́ 353
чо́ран 49, 57, 76, 101

чэрань 76
чэрасядзельнік 388, 390
чэрніца 95
чэрхнуць 336
чэсаны 146

Ш

шабалдоўка 99
шаблон 87
шабуня 229
шадуха 167
шайбачка 64
шайпак 189
шакаліны 170
шаколы 170
шалабан 225
шалабанчык 229, 239
шалабуды 225
шалас 228
шалаш 225, 228
шалашык 228
шалёнка 134
шалёны вецер 246
шалёна 291
шалёстаць 332
шалаіпа 290
шалаіпа 290
шалана 265
шалуна 125
шалупа 127, 170
шалупаі 126
шалупайкі 125, 171
шалунашкі 171
шалуп'е 125
шалупінне 171
шалупіны 125
шалупіны 171
шалупка 299
шалупкі 125
шалуха 125, 126, 127, 170, 171
шалушкі 126
шалушкі 171
шапарка 228
шапка 198, 201, 357

шапляк 267
шаплякі 267
шар 138
шарабан 210, 350
шарабанка 210
шараваць 119, 120
шарагі 360
шаранець 327
шаранок 298
шарасень 299
шараткі 127
шарапш 269, 299
шарашок 266
шарашор 269, 299
шарашур 299
шарашэй 269
шарга 246
шарга 246, 280, 281, 291
шаргавіца 291
шаргалом 246
шаркі 189
шарлупкі 126
шаройкі 170, 171, 173
шарон 264, 298
шаронь 298
шарос 269, 299
шаросік 266, 299
шароўка 19
шарохаваты 40
шарош 266, 268, 299
шароша 265
шарпота 253
шарун 265, 298
шарунок 298
шарус 269, 299
шарушыць 119
шаршак 299
шары 189
шарын 298
шарыш 266, 269
шарышыць 336
шарэн 298
шарэнь 264, 269, 298

шарэ́ш 265, 269, 299
шарэ́шанне 265
шарэ́шань 265, 298
шасна́стка 201
шаста́к 181
шаста́ць 139, 325
шаста́я 181
шаста́тка 69
шасту́ха 181
шасту́шачка 181
Шасце́рка 295
шасці́на 181
шасці́ручка 62
шасця́рына 181
шата́ць 325
шатва́ 269
шатну́ць 325
ша́ха 229
ша́ха 229
шаха́ўніца 185
шахо́ўня 21
ша́ць 265
шваранёк 362
шварано́к 368, 394
шварко́лка 69
шварне́к 368
швархалка 69
шва́ць 123
шво́рак 85
шво́ран 362, 368
шво́рань 368
шво́рнік 368
шву́ран 368
шву́рань 368
шкалу́шына 125
шкапе́ц 194
шкара́лупа 299
шкарлу́па 125
шкарлупкі 125, 171
шкару́на 299
шкво́ран 368
шкво́рань 368
шкля́рніца 222

шкуру́па 299
шлапа́ніна 242
шлапа́сты 308
шле́і 388
шле́і раме́нныя із вяро́вак 390
шлепа́ніна 271
шле́я 388
шлё́панка 290
шлі́н 39
шлі́фка 81
шлі́хота 288
шлю́ць 288
шлю́па 290
шлю́піца 83
шлю́пота 286
шлю́та 288
шлю́хота 288
шля́га 61
шля́ка 289
шля́каць 286, 289
шля́кіць 289
шля́м 242
шля́па 280, 290
шля́паніна 290
шля́панка 290
шля́паўка 290
шля́паць 290
шля́пота 290
шля́по́цце 290
шля́хаць 289
шля́ць 288
шля́я 388
шма́ліць 324, 337
шма́льнуць 322
шма́ранок 368
шма́т 186
шме́цце 137, 173
шмо́ран 368
шмо́рын 394
шмя́ццё 137
шна́дэль 75
шну́р 41, 182, 186
шну́ро́к 41, 186

шнурочак 186
шнюр 186
шнюрок 186
шняп 362
шопа 221, 223, 225, 228, 229, 233, 239
шопачка 228, 234
шопка 212, 228, 229
шопля 54
шорань 269
шорасць 299
шорах 269, 299
шораш 268
шорга 246
шоркі 388
шорстка 189
шорсткі снег 299
шорхнуць 336
шоф 228
шофля 54
шпадаць 75, 95
шпанка 75
шпарынне 258
шпарыць 322, 331
шпень 97
шпіль 97
шпілька 97
шпіндаць 97
шпіхерык 218, 226
шпіхір 218
шпіца 364
шпіцы 364
шплін 362
шпуль 97
шпыль 185
шпэкты 221, 222
шрон 264, 298
шроні 269
штальвага 355
штаны 22
штурма 246
штыль 362
штыр 394
штых 76

штэк 77
шуга 269
шуга 269
шугайла 246
шугаць 325
шугнуць 325
шугукаць 325
шўла 210
шулупахі 125
шулупашкі 125
шума 137, 145, 170, 173, 175
шума 126, 127
шумаць 137
шумна 126
шумочак 296
шўпель 95
шўпка 239
шўпля 54, 95
шўпэлька 54
шур 229, 231, 239
шура 237
шурга 269
шурка 189, 229
шурпаты снег 299
шуры-буры 246
шурык 229, 231
шўства 127
шўства 170
шўфаль 54
шўфель 80, 95
шўфля 80, 95
шўхель 95
шўхля 54, 75, 95
шўшамець 126
шўшма 192
шўшмацце 126
шўшмо 192
шўшпіца 126, 172
шчаблы 359
шчака 96
шчалукаць 128
шчаткі 60
шчо́сак 203

шчо́тка 60, 167
шчо́тнік 167
шчо́цікі 96
шчо́чка 95, 96
шчо́чки 96
шчу́каць 343
шчу́кнуць 343
шчу́паць 130
шчу́рбалка 243
шчу́рбалкі 243
шчурык 229, 231
шчы́н 196
шчы́нак 196
шчыні́ць 156
шчы́нка 196
шчы́нкі 126
шчы́ннікі 196
шчыно́к 196
шчы́ньваць 156
шчы́няк 196
шчы́няць 156, 158
шчы́паванне 156
шчы́пучы 144
шчы́тнік 167
шчэ́блы 359
шчэ́бры 359
шчэ́быль 359
шчэ́нак 196
шчэ́тка 60
шы́на 364, 380
шы́ны 364, 380
шы́па 270
шы́пец 39
шы́пка 225
шы́пованья са́ні 370
шы́так 389
шы́ткі 369, 371
шы́я 186
шэ́ба 364
шэ́ран 273, 298
шэ́рана 298
шэ́рань 264, 269, 298
шэ́расць 269

шэ́рась 265, 269
шэ́рах 266, 269, 299
шэ́раш 265, 269, 273, 299
шэ́рашань 298
шэ́рашч 265
шэ́рсткі 321
шэ́рхань 269
шэ́рхнуць 335
шэ́ткі 351

Ы

ыржы́шча 28

Ю

ю́жыць 331
ю́нда 100
ю́рко 97
ю́тшэ́нка 261

Я

я́благава́ць 16
я́вура 39
я́дка 307
я́дкі 158
я́дкі 307
я́длаві́на 42
я́драва 319
я́дравы 319
я́драна 309, 319
я́драна(я) паго́да 282
я́дране́ць 344
я́драны 309, 319
я́дро́ны 144
я́дры́на 211
я́дрыны 319
я́зык 96
я́зы́чак 96
я́зычо́к 96
я́ка 78
я́лава 15
я́лавае по́ле 42
я́лаве́нь 15
я́лавець 16
я́лаві́зна 47
я́лаві́на 15, 42, 47

ялавіна 47
ялавіць 42
ялавічына 47
ялавы 15
ялаўка 15
ялаўня 15
ялаўня 15
яма 194, 230
ямка 194, 230
яравішча 30
яранае неба 285
яркі 316, 319
яро́ 393, 394
яро́м 393, 394
яро́мчык 393, 394
ярус 133, 194, 200
ярха 102
ярха 102
ярхаваць 129
ярховаць 129
ярышча 30
ярэ́мец 393, 394
ярэ́мчык 393
яселькі 73
ясік 238
яслі 232, 238, 358
ясна 312
ясна неба 285
яснае неба 285
ясная паго́да 282
ясная хма́рка 248
ясная хмура 248
ясне́цца 338
ясны 306, 312
яўя 213
ячанне 29
ячаннік 30
ячка 78
ячме́ніска 29
ячме́ніская сало́ма 142
ячме́нішча 29
ячме́нка 30, 142, 174
ячме́нна аржышча 30

ячме́нная сало́ма 142
ячме́нная сало́ма 174
ячме́нне 30
ячме́нны жнеўнік 30
ячме́нны по́шар 142
ячмі́нніца 174
ячмянкa 30, 174
ячна (ячме́нна) по́жня 30
ячная сало́ма 142, 174
ячні́ска 29
ячні́ца 142, 174
ячні́шча 29
ячно́вая сало́ма 142
ячня́нка 29
ячо́вая сало́ма 142
ячышча 30
яшчык 358

ЗМЕСТ

Прадмова	3
Прынятыя скарачэнні	7
Назвы дыялектных груп гаворак	10
Асноўныя дыялектныя зоны	10
Дыялектныя рэгіёны	10
Іншыя скарачэнні	11
Назвы раёнаў	12
1. Назвы сельскагаспадарчых угоддзяў, назвы ворнай і няворнай зямлі	14
2. Назвы традыцыйных сельска-гаспадарчых прылад працы, іх частак, прыстасаванняў, спадарожнага на-чыння	49
2.1. Агульныя назвы сельскагаспадарчых прылад і іх частак	49
2.2. Назвы сельскагаспадарчых машын і іх частак	102
3. Апрацоўка зямлі, сяўба, догляд пасеваў	106
4. Збор і апрацоўка ўраджаю	125
5. Сенакос	147
6. Нарыхтоўка кармоў	169
7. Назвы меры і вагі, аб'ёму і плошчы	177
7.1. Ворная зямля, сенажаць	177
7.2. Назвы ўчасткаў зямлі няпэўнай плошчы	184

7.3. Ураджай, зернавыя ў коласе, саломе, сена	187
7.4. Лён, каноплі	201
7.5. Іншыя назвы	208
8. Назвы сельскагаспадарчых і вытворчых пабудоў . . .	210
8.1. Агульныя назвы гаспадарчых будынкаў	210
8.2. Назвы спецыяльных гаспадарчых будынкаў	210
8.3. Назвы пабудоў гуменнага комплексу	211
8.4. Назвы сельскагаспадарчых вытворчых пабудоў . . .	220
8.5. Назвы бытавых сельскагаспадарчых пабудоў	223
8.6. Назвы пабудоў для ўтрымання свойскай жывёлы і птушкі	232
9. Народная астраномія і метэаралогія	240
9.1. Назвы астранамічных і метэаралагічных аб'ектаў і з'яў і іншых звязаных з імі прадметных паняццяў . . .	240
9.2. Словы са значэннем прыметы, якія характарызуюць астранамічныя і метэаралагічныя аб'екты, з'явы і працэсы, а таксама іншыя звязаныя з імі паняцці . . .	300
9.3. Абазначэнні працэсаў і станаў, звязаных з астранамічнымі і атмасфернымі аб'ектамі і з'явамі	321
10. Назвы воза, саней, іх частак, збруі	348
10.1. Воз	348
10.2. Сані	369
10.3. Збруя	382
Алфавітны паказальнік	396

Даведачнае выданне

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА

Тэматычны слоўнік

С к л а д а л ь н і к і:

Астрэйка Вера Дзмітрыеўна,
Бунько Наталля Міхайлаўна,
Ксяндзова Алена Уладзіміраўна і інш.

Рэдактар *Т. А. Гарбачэўская*
Мастацкі рэдактар *Т. Д. Царова*
Тэхнічны рэдактар *М. В. Савіцкая*
Камп'ютарная вёрстка *Н. І. Кашуба*
Тэхнічная падрыхтоўка рукапісу *В. І. Крупко*

Падпісана да друку 26.11.2010. Фармат 84×108¹/₃₂. Папера афсетная.
Друк цыфравы. Ум. друк. арк. 27,7. Ул.-выд. арк. 24,4.
Тыраж 300 экз. Заказ 485.

Выдавец і паліграфічнае выкананне:
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецкі дом
“Беларуская навука”. ЛІН № 02330/0494405 ад 27.03.2009.
Вул. Ф. Скарыны, 40, 220141, г. Мінск.

